جګړه او سوله

څلورم ټوک

لیف نیکولایوویچ تولستوی

ژباړن:

دوکتور لطیف بهاند

Ketabton.com

مسکو
۲۰۱۲

۲۰۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پیژندنه:

د کتاب نوم:	جګړه او سوله
لیکوال:	لیف نیکولایوویچ تولستوی
ژباړن:	دوکتور لطیف بهاند
ټوک:	څلورم
طرحه او ډیزاین:	سپین سهار
خپرندوی او مالي لګښت:	د میدان وردګو ولایت والي محمد حلیم فدایي
چاپشمېر:	۱۰۰۰ ټوکه
چاپکال:	۱۳۹۱ل/۲۰۱۲ز
د خپرونو لړ:	(۴۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

له دې سره هم مهاله د پیترزبورګ دلوړپوړو ترمنځ له بل هر وخت نه زیاته، د رومیا نخوف ، فرانسویانو ، ماریافیدروفنا ، شهزاده ولیعهد او نورو ډلو ترمنځ سخته توده او کړکیچنه سیالي روانه وه. داسې یو حالت چې شر او شور یې لکه د مچیو د ملکې په شان د دربار د مفتخورروو له خوا خپه کېده ، خو د پترزبورګیانو تود ، ارام، عیش او نوش او پرتمین ژوند چې، له رښتیني بهېره څه لرې او یوازې په اوهامو او تصوراتو کې، د پخوا په شان چې و ، هماغه شان و. په دې عیش او نوش کې په هغو ګوانبسونو چې ملت ورسره مخامخ و ،خبرېدل، خورا ګرانه خبره وه. د نځاوو او مېلمستیاوو بندارونه هماغسې د پخوا په شان جوړېدل، فرانسوي تیاتر هماغه ننداري ښودلې، هماغه درباري ګټې، هماغه درباري واکونه او هماغه دوکې. یوازې په لوړو کړیو کې دا هڅه کېده چې، د رښتیني حالت دستونزو یادونه وشي. په کراره او بنګهاري به دا کیسې کېدې چې، څنګه په دې سختو حالاتو کې یو له بل سره سیالي او ناندرۍ وکړي. مور ملکه ماریافیدروفنا ، د دې ترمشرۍ لاندې د خپلو خیریه مؤسسو او روزنتونونو په اند ښېنه کې وه چې، دغه ټولې مؤسسې دې د کازان ښار ته ولېږدول شي. د دغو مؤسسو کالي او کړې هم ټول، ټول شوي وو ، خو ملکې ایلزوا تې الکسیووفنا ، د دې پوښتنې په ځواب کې چې دا څه سپارښتنې لري، په خپلې ځانګړې هېواد پالنې ځواب ورکړی و

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې، دا ددولتي خيريه مؤسسو په هکله هېڅ ډول سپارښتنه نه شي کولای، ځکه دا ټولې چارې، يوازې خپله ټولواک پورې اړه لري، خو هغه څه چې په ځانګړې توګه په دې پورې اړه لري، کولای شي ووايي چې، دا به وروستی څوک وي چې، له پترزبورګه وزي.

انا پاولوفنا د اګست په شپږو بشتمه ،يانې د هماغې بارادينو د جګړې په ورځ يو داسې بنډار جوړ کړی و چې، د هغه تر ټولو غوره خبره، د سپېځلي حضرت (د مسکو مشر پاپ) د هغه ليک لوستل و چې، د سرګي له شمايل سره يې ټولواک ته رالېږلی و. دا ليک د هېواد پالنې او روحانيت تر ټولو غوره بېلګه وه. ټاکل شوې وه چې، دغه ليک بايد سرداروا سيلی چې، په غوره لوستلو کې يې ويا ړمن نوم درلود لوستلای وای. (هغه د ملکې په حضور کې شعرونه او وياوې لوستې) د لوستلو هنر په دې کې ده چې، کلمې بايد په لوړه ، معنی ته له پامه پرته، د زاريو او مينه ناکتيا تر منځ د انډول په ساتنه، په سندريز ډول ادا شوې وای. .. دغه ليک لوستنه، د انا پاولوفنا د نورو ډېرو بنډارونو په څېر خورا سياسي بڼه لرله. په دې غونډه کې بايد څو تنو مخورو ګډون کړی وای چې فرانسوي تياتر ته دتګ له امله ،شرمېدلي وای او د هغو دهېواد پالنې احساس يې را پارولای شوای. که څه هم پوره ډېر خلک راټول شوي وو، خو انا پاولوفنا لا هغه کسان چې بايد په مېلمستون کې ووينی، نه ليدل، نو ځکه يې لا لوستل نه پيلول او په ټوليزو خبرو اخته وو.

په دې ورځو کې د ورځې غوره خبر، د ګرافينې بيزاوخوفې، ناروغی وه. ګرافينه څو ورځې مخکې ناڅاپه ناروغه شوې وه او په هغو بنډارونو کې چې دا به يې ښکلا وه، ګډون نه و کړی. داسې ويل کېدل چې هغه څوک نه مني او د پترزبورګ د داکټرانو پر ځای چې تل به يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پالنه کوله، ځان یوه ایتالوي ډاکتر ته سپارلی دی چې هغه یې په کوم نوي ، ځانګړي او غیر عادي ډول تداوي کوي.

ټول په دې ښه پوهیدل چې ددغې ښکلې او زړه وړونکې ګرافینې د ناروغتیا علت په دې کې دی چې هغې غوښتل هممهاله له دوو مېړونو سره واده وکړي. ددغه ایتالوي ډاکتر د تداوی ځانګړتیا په دې کې وه چې له دغې پېښې نه ګرافینې ته پیدا شوې نا آرامي لرې کړي، خو د انا پالوفنې تر مخې نه یوازې چا په دې اړه فکر نه شو کولای بلکې ګواکې داسې ښوول کېده چې څوک له دې خبرې خبر هم نه دي.

-ویل کېږي چې د خوارې ګرافینې حال خورا خراب دی، داکتر ویلي چې د هغې ناروغي د تیو ناروغي ده.

-دتیو ناروغي ؟ دا خو خورا وحشتناکه ناروغي ده.

-ویل کېږي چې سیالان له همدې امله سره پخلا شوي دي.

د تیو کلمه یې په خورا خوند سره ادا کوله.

-دا هم ویل کېږي چې مشر ګراف ډېر خوابدی دی. دا هم ویل کېږي چې کله ډاکتر هغه ته وویل چې دغه ناروغي خورا ګواښمنه ده، هغې لکه ماشوم داسې وژړل.

-اوهو ، هوکې دا به یوه لویه ورکه وي، داسې زړه وړونکې ښکلې ښځه ..

انا پاولوفنا هغو ته ورنېږدې شوه او وې ویل:

ـ تاسو د هغې خوارې ګرافینې په اړه غږېږئ، ما یو څوک د هغې پوښتنې ته ورلېږلي و ، وایي چې اوس لږه ښه شوې ده.

هغې له خپلې تلوسې نه ډکې موسکا سره وویل:

-په رښتیا یې د نړۍ تر ټولو ښکلې او زړه راښکوونکې ښځه ده. که څه هم مور ببلابېلو ډلو پورې اړه لرو ، خو دا ددې سبب نه کېږي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې ته درناوي ونه کړم، هغه خورا بدمرغۍ ده.

یوه ځوان چې د اناپاولوفنې تر دغو خبرو وروسته چې د ګرافینې د ناروغۍ راز یې راسپړو، ځان ته حق ورکړ چې تعجب وکړي او ووایي چې ولې د ګرافینې د پالنې او تداوۍ لپاره ډاکتران نه دي رابلل شوي او د هغې ژوند د کوم دوکمه مارلاس ته سپارل شوی دی، نو کېدای شي کوم ګوابنمن دارو هغې ته ورکړي.

آنا پاولوفنا، په زهرلړه ژبه پر دغه بې تجربې ځوان ورودانګل او وې ویل:

- کېدای شي ستاسو معلومات زما په اړه رښتیا وي، خو زما د هغو سرچینې هم خورا ډاډمنې دي او وایم چې هغه ډېر پوه او ډېر پیاوړی داکټر دی. هغه د اسپانیا د ملکي ځانګړی داکتر دی. په دې توګه وروسته له هغه چې هغې، هغه ځوان ښه وشرماوه، مخ یې مبلمنې ته وروارواوه، هغه تندی تریو کړ او غوښتل یې ببرته تندی ورین کړي او د اتریش په اړه کومه ټوکه ووایي.

ببلبین، د هغه دیپلوماتي یادښت په اړه چې له اتریشي بیرغونو سره یو ځای ویانا ته استول شوی و، خبرې کولې، دغه بیرغونه ویتینشتاین برمته کړي وو، یا هغه شان چې په پترزبورګ یادونه کېده، د پتره پول اتل نیولي وو، هغه وویل:

- څنګه؟ خورا ښکلې او بې ساري ده.

په دې توګه هغې غوښتل، ټول ددې لپاره چې شي چې ببلبین هغه ته نور هغه څه ووایي، چې ده لا د وخته اوریدلي و او ببلبین د هغه دیپلوماتیکه لیک، لیکنه کټ مټ تکرار کړه چې ده خپله لیکلي و:

- امپراتور په دې ډول د اتریش بیرغونه، د هغه دوست بیرغونه چې د لارې د بهیر نه لرې پیدا شوي دي، ببرته ورلېږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د لیک تر لوستلو وروسته تندی ښرته تریو کړ، سردار واسیلي وویل:

- ډېره په زړه پورې ده، په زړه پورې !

ایپولیت ناڅاپه په لوړ آواز وویل:

- دا کېدای شي د وارث لاره و اوسي.

ټولو هغه ته ستر ګې ور واړاولې، خو په دې پوه نه شول چې هغه څه ویل غوښتل.

سردار ایپولیت هم له خندنې حیرانتیا سره خپل شا او خوا ته وکتل. هغه هم کله د نورو په شان د هغو خبرو په معنی نه پوهېده چې ده ویلي و، هغه د خپل دیپلوماتیک کار په لړ کې په وار وار دا لیدلي و چې په دې ډول د ناڅاپي خبرو کول، خورا دخندا وړ وي، نو ځکه هر څه یې چې په زړه کې تېریدل، هغه یې وویل:

- کېدای شي، خورا ښه به شي ! او که ښه نه دی، هغوی به یې ښه کړي. تر هغه وروسته د رښتیا یو زورونکی سکوت رامنځ ته او تر هغه وخته پورې دوام پیدا کړ چې انا پاولوفنا هغه سړي ته چې هومره هېواد پالنه هم نه وه، لارښوونه وکړه، مېلمه پالې، سردار ایپولیت ته ځای په نښه کړ او سردار واسیلي ته یې بلنه ورکړه چې د میز شا ته راشي. هغه ته یې دوه شمعې او لیکل شوی لیک راوړل او له هغه نه یې هیله وکړه چې هغه ولولي او نور ټول چپ شي.

سردار واسیلی په ټینګ آواز وویل:

- مشر مهربان ټولواک امپراتور ! بیا یې په برندو ستر ګو ټول داسې وڅارل چې ګواکې پوښتي:

-څوک شته چې ووایي داسې نه ده ؟

خو هېڅچا هېڅ ونه ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه دوام ورکړ:

- د هېواد لومړی پلازمېنه، دمسکو ښار، نوی بیت المقدس، د خپل ژغورنکي هرکلی کوي. (د "خپل" پر کلمې یې ټینګار وکړ) داسې هرکلی لکه چې مور خپل مېړني زوی په غېږ کې کېښکاږي. په دې تورتم کې، په دې خپریدونکي تورتم کې، ستاد ویاړ او بخت ځلېدونکی ستوری وینې او په خوشالی وایي:

- مورِ وژغوره! راتلونکې مورِ ته مبارکه ده.

سردار واسیلي دا وروستی خبرې په ژړا ژړا ولوستلې.

ببلبین د خپل لاس نوکونو ته وکتل، داسې بربنډل چې له مېلمنو نه زیاتره هغوی په دې اند ښېنه کې وو چې غواړي وپوښتي:

- څه ګناه مو کړې ده؟

انا پالوفنا لکه د بوډۍ په شان چې د کشیش تر مخې ددعا له لارې له خدای سره د زړه خواله کوي، مخکې له مخکې د لیک جوړ شوی متن لوسته:

- پرېږدئ چې سپین سترګی او ناولی جالوت...

سردار واسیلی خپلې لوستنې ته دوام ورکړ:

- پرېږدئ چې سپین سترګی او ناولی جالوت چې تیاره خوروونکي وحشت د فرانسې له پولو رواړي، د روسیې په سپېځلي خاوره کې خپور کړي.

زمورِ سپېځلی او له کبره لرې ایمان به لکه د روسیې د داودي فلقمان په څېر د دغه وینه زېښوونکي پر ککره ورګوزار شي. دغه د سپېځلي سرګي شمایل، چې د لرغونو زمانو راهیسې زمورِ وطن تر خپل سیوري لاندې ساتلی دی، ستاسو اعلحضرت همایوني ټولواک حضور ته وړاندې کېږي. دا به خورا ګرانه تمامېږي چې زما د هڅو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتواني، ما ستا د مهربانۍ له خونده ډکې لیدنې نه بې برخې کوي. د خدای لوی دربار ته لاس پورته کوم چې رښتینی او سپېځلی سپېځل اند نسل ته قوت ورکړي چې د همایونې ټولواک د هیلو د غوړیدو په چوپړ کې و اوسي.

له هرې خوا د لیک د لیکوال او لوستونکي ستاینې اوریدل کېدې:

- په څه قوت لیکل شوی دی ! څه بې سارې لوستنه !

له دغې وینا نه د اناپالوفنا رالمسول شوي او پاریدلي مېلمانه، تر ډېره پورې همداسې د وطن د حالاتو په اړه وغږېدل. د هغې جګړې او د هغې د پایلو په اړه چې هماغه ورځ کېدونکې وه، خبرې سره وکړې.

اناپالوفنا وویل:

- تاسو وګورئ ! سبا ته د همایونی ټولواک د زوکړې په ورځ به پر موږ ښه زهرې وشي. زه نه پوهېږم ولې داسې انګېرم، خو زړه مې راته وایي چې ښه زهرې به وي. ښه زهرې به راورسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

د اناپالوفنا د زړه احساس په رښتیا هم رښتیا شو. بله ورځ چې کله د ټولواک د زوکړې د مبارکې د ورځې لمانځنه روانه وه، ددعا په وخت کې شهزاده والکونسکی د باندې وغوښتل شو او هغه ته د سردار کوتوزف لیک وسپارل شو ،کوتوزف لیکلي و :

د روسیې پوځ یو ګام هم شاته تللی نه دی او د فرانسوي پوځیانو مرګ ژوبله، د دوی د پوځ تر مرګ ژوبلې خورا زیاته ده. کوتوزف دا هم لیکلي و چې، هغه دا لیک د جګړې له ډګره په داسې وخت کې لیکلی دی، چې د جګړې وروستي خبرونه لا ده ته رارسېدلي نه دي.

دا لیک د بري زېری و. هماغه شېبه پرته له هغه چې څوک د کلیسا نه ووزي، پر روسیې پوځ د رحم او د هغه د ملاتړ په خاطر د لوی خدای نه د شکر او مننې دعا وشوه او د هغه له درباره د پوځ د لا ښې لارښونې لپاره لاسونه پورته شول.

ټولو بری بشپړ ګانه او ځښو خو آن ویل چې ناپلیون د اسیریدو ، پرزیدو او د هغه پر ځای د بل امپراتور د ټاکنې خبرې کولې.

د هغو کسانو لپاره چې د چارو له بهېر نه لرې، په درباري شرایطو کې ژوند کوي، دا ډېره ګرانه ده د پېښو له کړکیچنتوب او جړتیا نه خبر واوسي. د هغو له نظره ټولې ټولنیزې پېښې هرومرو د یوې ځانګړې پېښې په شا او خوا راچورلي. د ساري په توګه د درباریانو اوسنۍ خوښي یوازې له دې املې نه وه، چې د پوځ د برې زېری راغلی دی، بلکې دوی زیات له دې کبله خوشاله وو چې د دغه بري زېری د ټولواک

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زوکړې د لمانځنې په ورځ را رسېدلی دی. دا د ستر خدای یوه ډالۍ وه. د کوتوزوف په لیک کې د روسي پوځ د مرګ ژوبلې یادونه هم شوې وه. د وژل شـویو کسـانو پـه ډلـه کـې د توکـاچوف، بـاګراتیون او کوتایسـوف نومونـه هـم یـاد شـوي وو. د دغـه غـم لړلـي خبـر، خبـرې پـه پترزبورګ کې ټولې د یوې خواشینۍ په شا او خوا راچورلیدې او هغـه د کوتایسوف د مرګ غم و. هغه ټولو پېژانده، ټولـواک تـه ګران و، هغـه ځوان او په زړه پورې و.

په هغه ورځ ټولو یو د بل په لید و ویل:

- دا څه عجیبه پېښـه وشـوه ،ګورئ د دعـا پـه وخـت کې یې خبـر راورسېد. د کوتایسـوف مـرګ نـه پـوره کېدونکې ورکـه ده. افسـوس، افسوس !

سردار واسیلي اوس، د خپلو کوډمارو اټکلو په اړه په غرور سره ویل:

- یاد ېږي مو ، ما تاسو ته د کوتوزوف په اړه څه ویل ؟ ما تل تاسو تـه ویل چې هغه یو ازینی څوک دی چې پر ناپلیون بریالی کېدای شي.

خـو بلـه ورځ لـه پوځـه کـوم خبـر را ونـه رسـېد. ټـولیز طبیعـت خـورا ناآرامه او اله ګولیز ډوله شو. درباریان له دې املـه خورا په عذاب و چې ټولواک ته د جګړې د ډګر خبر نه را رسېږي، هغوی ویل:

- اوه، مـه کـوه پوښـتنه، چې ټولـواک څـه حـال لـري ! درباریـانو د پخوانیو درې ورځو په شان د کوتوزوف ستاینې نـه کـولې، هغـه یـې لـه دې املـه غانـده چـې د ټولـواک د خیـال د نـاآرامۍ سـبب شـوی و. سردار واسیلي پـه دې ورځ، نـور نـو خپـل سـتایل شـوی کوتـوزوف نـه ستایه، کله به چې د ستر قوماندان کوتوزوف په اړه خبرې پیل شوې، هغه به پټه خوله و. د دې ترخنګ، د اسې چې ګواکې اټکل شوی و چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پترزبورګ ټول او سېد ونکي ناآرامه کړي، هغه ماښام يو نوی، خو بد خبر هـم راورسـېد. ګرافينـه بيزاوخوفـه چـې ټولـو تـه ګرانـه وه، د وحشتناکې ناروغی له املې ناڅاپه مړه شوې ده. د هغې د مرګ رسمي علت، چې ټول او په لويو بنډارونو کې د هغه په اړه غږېدل، دا و چې ګرافينې له هماغې وحشتناکې ناروغۍ (د تيو سرطان) چې پرې اخته وه، مړه شوې ده، خو په ځانګړو مېلمستياوو او خبرو کې يې د مرګ نور علتونه هم يادېدل او ويل کېدل چې د اسپانيا د ملکې ځانګړې ډاکټر د ځانګړو اغيزو او حال د پيدا کېدو لپاره، د ايلن لپاره، څه کمه اندازه دارو ليکلې وو، خو دا چې خورا ډېره په عذابه وه، يعنې د هغه زوړ ګراف، مين بدګمانه شوی او د هغه مېرمن (بدمرغه بې غيرته پېير) د هغې ليکونو ته ځوابونه نه ويل، نو هغه و چې هغې له دغو دارونو ګانو نه په يو وار له اندازې زيات خوړلي، مخکې له هغه چې ډاکټر د هغې مرستې ته ورسېږي، په خورا عـذاب او درد مـړه شـوې وه. سـردار واسيلي او بوډا ګراف، ايټالوي ډاکټر تورن کړ، خو هغه ايټالوي ډاکټر داسې يادښت نه وروښود، چې دواړو ته يې قناعت ورکړ او هغه يې په کراره پرېښود.

ټولې خبرې د درې غمونو په شا او خوا راچورلېدلې:

- د ټولواک بې خبري، د کوتايسوف وژل کېدل او د ايلن مرګ.

د کوتوزوف تر ليکه درې ورځې وروسته له مسکوه، پترزبورګ ته يو استازی راغـی او پـه ښـار کـې دا آوازه خـوره شـوه چـې مسـکو فرانسويانو ته تسليم شوی دی. خورا وحشتناکه وه، ټولواک په څه حال و! کوتوزوف خيانت کړی و او ټول هغه کسان چې سردار واسيلي ته د هغه د لور ايلن د مرګ له املې دعا ته راتلل، د پخوا برخلاف و، پخوا به دی د کوتوزوف په ستاينو نه مړيده، خو اوس يې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- لـه دې عيـاش بـوډا نـه د بـل څـه تمـه هـم نـه کېـده، (هغـه تـه چـا د کوتوزوف په اړه پخوانۍ خبرې نه وریاد ولې او له ده نه خپله هم د لـوړ د غـم له لاسه هر څه هېر شوي و) هغه به ویل:

- زه یوازې لـه دې املـه تعجب کـوم، چې څنګـه د روسـيې برخلـيک داسې یوه سړي ته سپارل شوی دی.

تر هغه پورې چې د مسکو د تسلیمېدو خبر غیر رسمي و، پـه هغـه څه شک کېده، خو پـه بلـه ورځ د ګراف راستوپچین لـه خوا دا رسـمي پیغام راورسېد:

- د سردار کوتوزوف یاور ما ته یو لیک راوړی چې په هغه کې له مـا نه غوښتنه کېږي، هغوی ته څو تنه د پولیسو افسران د دې لپاره ورکړم چې د ښار له منځه د ریازان د واټ پلو ته د پوځ لارښوونه وکړي.

په لیک کې یې لیکلي و چې پـه خواشینۍ سره مسکو تسلیموي، اعلیحضرت ټولواک:

د کوتوزوف دغه کړه د پلازمېنې او ستاسو د امپراتورۍ برخلـیک تباه کوي، کله چې روسیه په دې پوه شي، هغـه ښار چې پـه هغـه کې د روسـيې پـرتم او ستاسـو د نیکونـو خـاوره نغښـتې ده، دښـمن تـه تسلیمېږي، هغه به سرسامه او ورېږدي. زه هم پوځ پسې روان یم، ما هر هغه څه چې کولای شول، لـه ځانسره راوا خېسـتل او اوس پرتـه لـه دې چې د خپلې مینې په برخلیک وژاړم، بل څه کولی نه شم.

ټولواک چې دا پیغام ترلاسه کړ، شهزاده والکونسکي یې لـه یـوه لیک سره مل کوتوزوف ته ورولېږه په لیک کې راغلي و:

- سـردار میخاییـل ایلاریـانوویچ ! د اګسـت لـه نهـه ویشـتمې راهیسې مې له تاسو نه هېڅ خبر ترلاسه کړی نه دی. د سپتمبر په لومړۍ نېټه د مسکو د ستر قوماندان خواشیني خبر لـه یارسلاوو نـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته راورسېد. ښکاري تاسو پريکړه کړې ده، چې لـه پـوځ سره يـو ځـای مسکو پربږدئ. تاسو خپله کولای شی دا تصور وکړئ چې د دغـه خبر اوربدل به پر ما څه اغيږ کړی وي. ستاسو چوپتيـا دغـه اغـيز دوه چنده کړی دی. زه تاسو ته ياور جنرال شهزاده والکونسکي دې ليک سره مـل د دې لپـاره درلـيږم چې پـه خپلـه لـه تاسو نـه د پـوځ او د تاسو لـه خـوا د دغې خواشينوونکې غمړلی پېښې په اړه خبر تر لاسه کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

د مسکو تر تسلیمۍ نه نهه ورځې وروسته، د کوتوزوف له خوا یو استازی پترزبورګ ته راغی او په رسمي توګه یې د مسکو د تسلیمۍ خبر راوړ.

دا استازی یو فرانسوي و چې میشو، نومېده او په روسي ژبه نه پوهېده، (د دغه بهرني په وینا که څه هم هغه پردی و، خو هغه په زړه کې چور روس و).

ټولواک، د دغه استازی د رارسېدو سره سم د کامنی اوستر، په وچه کې د خپلې مانۍ په دفتر کې ومانه. میشو چې تر جګړې د مخه هېڅکله مسکو لیدلی نه و او په روسي نه پوهېده، کله چې د هغو (هغه شان چې خپله یې لیکلی دی) ستر ټولواک او مهربان امپراتور دربار د تګ ویاړ ور په برخه شو او د مسکو د سوځېدو او د اور د لمبو خبر چې دده لارې یې روښانولې، هغه ته ورساوه، خورا خواشینی شو.

که څه هم د ښاغلي میشو لپاره د غم سرچینې او هغه سرچینې چې د روسي ملت غم تر یو راخوټېږي، باید جلا وي، خو د ټولواک کوټې ته د بدرګه کېدو په وخت کې، د هغه بشره داسې غم لړلې وه چې ټولواک سمدلاسه تر یو وپوښتل:

- څه خبرونه مو راته راوړي؟ بد خبرونه، ډګروالې!

میشو سوړ اسویلی ووېست او ځواب یې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هوکې، اعلیحضرته ! ډېر خواشینی غم لړلی خبر، مسکو تسلیم شوی دی !

ټولواک لکه چې اور اخېستی وي، په چټکۍ سره وویل:

- ایا دا کېدای شي چې زما لرغونې پلازمېنه دې بې جګړې تسلیمه شي ؟

میشو په خورا درناوي هغه څه، ټولواک ته وویل چې کوتوزوف ده ته ویلي و، هغه دا چې د مسکو په څنډو کې جګړه ناشونې وه. له دوو لارو پرته بل څه پاتې نه وو، لومړی دا چې یا باید پوځ تباه شوی وای او مسکو هم تسلیم شي او بله دا چې مسکو له مرګ ژوبلې پرته پرېږدي. او فیلد مارشال دا دویمه لاره غوره کړه.

ټولواک پرته له هغه چې میشو ته وګوري، هغه ته غوږ غوږ و، هغه وپوښتل:

- دښمن اوس ښارته ننوتلی دی ؟

میشو په زغرده وویل:

- هوکې، اعلیحضرت همایونې ! هغه د ایرو په نغری بدل شوی دی. کله چې زه ترې راوتم، اورونو په کې لمبې وهلې.

خو همدا چې بیا یې ټولواک ته وکتل، له خپلو خبرو نه پښېمانه شو. ټولواک په ژوره او پرله پسې ستمبده، ساه یې ویسته، د هغه لاندنۍ شونډه ږېړدیده او په یوه شېبه کې یې ښکلې، شنې سترګې له اوښکو لمدې شوې وې. دغه حال ټول یوه دقیقه دوام وکړ، ټولواک ناڅاپه داسې تندی تریو کړ، چې ګواکې ځان د خپلې ناتوانۍ له امله غندي، سر یې راپورته کړ او په زغرد آواز یې له میشو نه وپوښتل:

- زه داسې انګیرم ډګروالـه ! ټول هغـه څـه چـې پـېښ شـوي او پېښېږي، د دې لپاره دی چې خدای له موږه ستره سرښندنه غواړي. زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چمتو یم د هغه ارادې ته غاړه کېږدم. نو ګوره ! میشو ته ماته ووایه، کله چې پوځ ولیدل چې زما لرغونې پلازمېنه له جګړې پرته دښمن ته پرېښودل کېږي، څه حال یې لاره ؟ ایا تا ونه لیدل چې د هغه روح مات شوی دی ؟

میشو ولیدل چې ټولواک لږ آرامه شوی، دی هم آرامه شو، خو د هغه هغو پوښتنو ته چې مخامخ ځوابونه یې په کار و، لا د ځواب ورکولو وخت نه و پیدا کړی او د فکر کولو لپاره یې د وخت پیدا کولو په پلمه وویل:

- اعلیحضرتا ! اجازه راکوئ، چې د یوه رښتني سرتیري په توګه هر څه په ډاګه او زغرده تاسو ته ووایم ؟

ټولواک ځواب ورکړ:

- ډګروالـه زه تـل د همدې هیلـه لـرم. د هـېڅ شـي د پټولـو هڅـه بـه نـه کوئ، زه غواړم چې هر څه په ډاګه او څرګند شي.

میشو چې له وخته لا ګبنې اخیستی و، خپل ځواب له درناوی سره د ځیرکې ټوکې په ملتیا چمتو کړی و.

- اعلیحضرتا ! کله چې زه راخوځېدم، ټول پوځ له ستر قوماندانه نیولې تر وروستي سرتیري پورې ټول ستر ډار، وحشت او ناهیلی پسې اخستي وو...

ټولواک تندی تریو کړ او زیاته یې کړه:

- څه وایئ ؟ دا څنګه کېدای شي، زما روسان به څنګه د دغې ماتې د شرم زغمي ؟ هېڅکله !

میشو یوازې همدې شېبې ته ستر ګه په لاره و، هغه د خپلو خبرونو لوبه پیل کړه او وې ویل:

- اعلیحضرتا !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغـوی يـوازې لـه دې ډارېـدې چې کېـدای شـی ټولـواک د نفـس د سپېځلوالي او سولې سره د لېوالتيا لـه امله د روغـې منلو تـه اړ شي. هغـوی ټول ددې ارمـان پـه لمبـو کې سـوځي چې سبا سرښندنې تـه ور ودانګي. د روسي پوځ استازي دوام ورکړ:

- هغوی دې ته سترګې پـه لاره دي چې خپل ټولواک ته وښيي چې تر کومې کچې هغوی له هغه نه ځاريدو لپاره چمتو دي...

ټولواک ددې خبرې پـه اوريدو، د آرامـۍ اسـويلی وکـيښ، سـترګې يې وځلېدې او ښاغلی ميشو يې پر اوږه ووا هه او وې ويل:

- آه ميشو ! ډګروالـه زه دې آرام کړم.

ټولواک سر ښکته واچاوه او څو شېبې پټـه خولـه پـاتې شو، بيـا يـې سر راپورته کړ، ټول ځان يې راجوړ کړ، په شاهانه او مينه ناکه خوځېدا يې مخ ميشو ته ورواړاوه او وې ويل:

- ښه ! تاسو به ببرته پوځ ته ورستانه شئ.

تاسو بـه زړور، تاسو بـه زمـا ټول رعيـت تـه ووايـي، هـر چاتـه او هـر چېرې، هرهغه چېرې چې رسېږي، که زما لپاره آن يـو سـرتيری هـم پـاتې نه شي، زه به به خپله د خپلو نجيبـو اعيـانو او مهربـانو کليوالـوبزګرو، پـه سـرکې، خپلـه دجګـړې ډګـر تـه ورودانګـم، د خپلـې امپراتـوری وروستی توان به ددښمن پر ضد وکاروم.

ټولواک چې دم په دم يې ولوله زياتېده، په تلوسې دوام ورکړ:

خپلـې ښـکلې، مهربـانې او ځلېـدونکې سـترګې يـې آسـمان پلـو ور پورته کړې او وې ويل:

- خو که د خدای اراده داسې وي چې زمـا د نيکونـو پـر واک، زمـا د کورنۍ وخت پاتې ته ورسېږي او وروسـته لـه هغـه چې خپـل ټول تـوان وکاروم، د زړه له کومې او په خپله خوښـه بـه تـر دغـه ځايـه ږېره پرېږدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ټولواک لاس د ټټر پر نیمایي کښېنود)لاړ به شم او له خپل وروستي کلېوال بزګر سره به کچالو خورم، خو د خپل هېواد او ګران ملت، چې زه يې د سر ښندنې منت باريم، دبې ننګۍ او رسوايي کوم سند لاسليک نه کړم...

همدا چې په لړزيدلي او هيجاني آواز يې دا خبرې وکړې، ناڅاپه يې مخ واړاوه او داسې برېښېده چې غوښتل يې په سترګو کې راغلې اوښکې له ميشو نه پټې کړي. هغه د خپلې کوټې بر سر ته ورتير شو، هلته، ترڅو شېبې دريدو وروسته، په پراخو ګامونو بېرته ميشو ته راستون شو، په يوې قوې خوځېدا يې د هغه د لاس مړوند کښېکود. د هغه ښکلې او زړه راښکونکې بشره تکه سره اوښتې او په سترګو کې يې د قاطعيت او قهر د اورځلا ځلېدله، هغه وويل:

ډګروالې ګوره ! هغه خبرې چې ما دلته درته کړې دي، هېرې نه کړې. کېدای شي يوه ورځ دغه خبرې په خوشالۍ سره يادې کړو.

هغه لاس پر خپل ټټر کښېنود او وې ويل:

- يا ناپليون او يا زه... نور نو مورږ په ګډه نه شو کولای دواړه واکمن واوسو. ما اوس هغه ښه پېژندلی دی، هغه نور نو ما تيرا ايستی نه شي.

ټولواک چې تندي يې تريويده، پټه خوله پاتې شو.

ميشو چې دا خبرې واوريدې او د ټولواک په سترګو او بشره کې يې د هغه غوڅ پريکړون ولېد، که څه هم هغه يو پردی، پردی و، مګر زړه يې د روسيې په مينه مست و، نو ځکه يې په دې پرتمينه شېبه کې (هغه شان چې وروسته يې خپله ويل) ددغو خبرو په اوريدو، په ګوګل کې د يوه خوځون اور بل شوی و. هغه هر هغه څه چې په زړه کې درلودل، دملت له احساس سره ګډ، په دې هيله چې دی خپله د ټولو ويانډ او استازی دی، په درې خبرو کې ونغښتل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- همـايوني ټولـواک ستاسـو حضـور پـه همـدې شـېبه کـې د خلکـو د ويـاړ او اروپا د ژغورنې سند لاسليک کوي.

ټولواک سر د ميشو خواته ورښکته کړ او لـه هغـه سره يـې مخـه ښـه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

په هغه وخت کې چې دښمن د روسیې پر نیمایي برخې ولکه ټینګه کړې وه، د مسکو او سېدونکي وړاندې ولایاتو ته تښتېدلي وو او ډله ډله اربکیان د وطن ساتنې ته راپاڅېدل، موږ ته چې په هغه وخت کې مو ژوند نه دی کړی، بې ارادې دا تصور پیدا کېږي چې ټول روس له واړه نه نیولې تر زاړه پورې، ځان یوازې ددې لپاره قرباني کاوه چې وطن وژغوري او یا د هغه پر مرګ اوښکې تویې کړي. د هغو وختو په کیسو کې په ځانګړې ډول ، د روسانو د سرښندنې، له وطن سره مینه، د ناهیلو او ویر او یا هېواد پالنې کیسې راغلي دي، خو په حقیقت کې دا ټول داسې نه وو. دا ټول موږ ته ځکه داسې ښکاري چې موږ د هغې تیرې زمانې په تاریخ کې یوه ګډه ګټه لټوو او د هغه ځانګړې فردي، انساني، ځانګړې ګټې موږ ته څرګندې نه دي، حال داچې د وخت انساني هیلې او ګټې دومره تر ځانګړو فردي ګټو غوره وي چې آن د هغو د څرګندیدو مخه نیسي. (داسې چې هېڅ احساسېدای نه شی) د هغې زمانې د خلکو ډېرکي، آن د پېښو ټولیز بهېر ته هېڅ ډول پاملرنه هم نه لرله او ټول پام یې خپلو ورځنیو ګټو ته ور اوښتي و او همدغه خلک د هغه وخت تر ټولو نه ګټندوی او ګټور وګړي هم وو.

هغو کسانو چې هڅه کوله د چارو په ټولیز بهېر پوه شی، په سرښندنې او اتلولۍ سره په هغو کې ګډون وکړي، په عمل کې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنې ترټولو ناګټور غړي وو. هر هغه څه چې هغو د خیر په نامه کول، په تاوان به تمامېدل، د هغو پوځي غونډونو په شان وو چې پېیر او مامونوف جوړ کړي وو، چې د کلیو او بانډو له تالانه پرته بل کوم اغېز تري پاتې نه شو... آن هغو کسانو به چې دښه نیت څرګندونه کوله او خپل پاک احساسات یې بیانول او د روسیې د ورځنیو حالاتو په اړه به وغږېدل، د هغو غږېدا به بې ارادې تکراري او خپلاسي بڼه پیدا کړه یا به د هغو د غږېدا موخه پر ځینو کسانو د بې ځایه قضاوت حالت پیدا کړ او پر نورو به یې داسې تورونه لګول چې هیڅچاپه هېڅ ډول منلي نه شول، هغوی به یې په داسې ګناه تورن کړل...

په هغو پېښو کې چې هغه وخت په مسکو کې تیریدې، څومره چې په هغو کې د وګړو وندې زیاته وه، په هماغه کچه، هغه د هغوی لپاره د پوهېدو وړ نه وې. په پترزبورګ او له مسکو نه په جلا نورو ولایتو کې، هغو ښځو او نارینو چې د اربکي پوځ جامې اغوستې وې، روسیې او د هغې د پلازمېنې د برخلیک لپاره یې ماتم نیو، د خپلو سرښندنو او نورو دې ته ورته چارو په هکله به غږېدل، حال داچې په هغه پوځ کې، ددغه پوځ یا بل پوځ په مینځ کې چې د مسکو له پولو بهر وو، څه کم هېڅ څوک د مسکو په اړه غږېدل څه چې آن چا د هغه په هکله فکر هم نه کاوه، خو کله به چې هغوی، هغو لمبو ته چې مسکو یې سوځاوه کتل، چا له فرانسویانو نه دغچ اخېستو قسمونه نه خوړل، بلکې هغوی به د خپل درې میاشتنې معاش او د درېیمې لسیزې د خرڅ، او له پوځ سره د خوځېدو کې سوداګرې بوډې، ماتریوشکا (لرګینې نانځکې) په اړه فکر کاوه.

نیکولای رستوف، پرته له هغه چې د وطن لپاره د سرښندنې او سر ځارونې لېوالتیا وښیي، یوازې له دې کبله چې تصادفاً د جګړې د پیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وخت کې په پوځ کې و ، د وطن په ساتنه کې يې سترې ونډه اخېستې وه ، نو ځکه پرته له هغه چې د پېښمانۍ احساس وکړي يا ځان ناوړه خيالو ته وسپاري ، هغو پېښو ته يې کتل چې هغه وخت په روسيه کې تېريدلې. که به چا له هغه نه پوښتنه وکړه چې د روسيې د حالاتو په اړه څه فکر کوي ، ځواب يې ورکاوه چې په دې اړه کوم خيال نه لري او ويل به يې چې د روسيې په اړه فکر کول د کوتوزوف او هغه ته د ورته کسانو کار دی. هغه اوريدلي و چې قوماندان د غونډونو د منظمولو په چارو بوخت دی ، نو ځکه جګړه داسې ژر پای ته رسېدونکې نه ده. دغو ټولو خبرو ته په پام سره ، دا له امکانه لرې خبره نه ده که په راتلونکو دوو درو کالونو کې د کوم غونډ قوماندانې ده ته وسپارل شي.

که څه هم هغه چارو ته په دې سترګه کتل ، خو کله چې دی د روتر ، ښارته د آسونو د اخېستو لپاره د خدمتيتوب له امله ، په راتلونکې جګړه کې له ګډون نه بې برخې شو ، د هغه ډېره خوابده نه شوه. هغه نه يوازې خوابدی نه شو بلکې خوشالي يې هم پټه نه کړه او ملګري يې هم ټول د هغه په دې حال پوه شول.

د برادينو ، د جګړې تر پيله څو ورځې مخکې ، نيکولای پيسې تر لاسه کړې ، څه اسناد او يوه ډله سواره يې مخکې ولېږل او وروسته دی هغو پسې وروخوځېد... کله چې به يې چې کوم کلی ولیده روغ ولید او وې ليدل به چې هلته نه سرتيري او نه پوځيان ، نه د هغو ګاډی او نه کراچي ، نه له هغونه پاتې ناولتياوې ، يو هم نه ليدل کېږي ، بلکې دی هلته کليوال بزګر او کليوالې ښځې وينې ، د اربابانو روغ کورونه او څوځايونه چې هلته څاروي څريدل... داسې به خوشالېده چې ګواکې د لومړي ځل لپاره دغه شيان وينې. په تيره بيا د ښځو ليدنې ، تر ټولو نه زيات او تر ډېره وخته پورې د هغه د حيرانتيا ، وهيښتيا او خوښۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب و. ځکه همدا روغې او ښکلې ښځې وې چې هرې یوې پسې به لس دولس افسرانو کتل او د هغو د زړه راوړلو لپاره به یې هڅې او سیالۍ کولې او که به کوم سپاره افسر له کومې سیمې نه دت یریدو په وخت کې له دغو ښځو سره کومه ټوکه وکړه، هغه ښځې به خوشاله شوې او ځانته به په غوره کې وې.

نیکولای، په خورا ښه طبیعت او خوشالۍ د شپې وروسته ورسېد او په مېلمستون کې ځای پر ځای شو. هغه ټول هغه څه ځانته فرمایش کړل چې ډېر وخت په پوځ کې له هغو نه بې برخې و. بله ورځ یې پاک کالي واغوستل، ډېره یې وخریله، تاند او تازه او ښکلې دریشی په ځان، داسې دریشي چې له ډېرې مودې راهیسې یې نه وه اغوستې، دسیمې د قوماندان، قوماندانۍ ته ورغې.

د اربکیو مشر د جنرال په کچه قومندان و. هغه د پوخ عمر خاوند و او په خپل پوځي دریځ او قوماندانۍ هم ډېر نازیده. هغه په خواشینۍ نیکولای ومانه (هغه دا کار د پوځیتوب له ځانګړتیاو نه یوه ځانګړتیا بلله) له هغه نه یې ډولا ډول پوښتنې وکړې، د جګړې ټولیز بهیر یې له هغه سره وڅېړه، پر ځینو چارو یې ګوتنیوکې وکړې او ځینې هغه یې ښې وستایلې، خو نیکولای خورا خوشاله او دا ټولې چارې او خبرې ورته د خوښۍ لامل وې.

نیکولای تر دغې کتنې وروسته دښار، والي ته ورغې. والي یو وړوکی، مست، ژوندی، مهربانه او ساده سړی و. هغه نیکولای ته د ښار هغه څرګ ځایونه وروښوول چې هغه کولای شول، هلته آسونه واخلي. دغه څرګ ځای له ښاره لرې و. د شلو ورستو په واټن کې یې د اس اخښتو د یوه بل ځای ننبه هم ورکړه. والي نیکولای ته د هر ډول مرستو وعده ورکړه او له هغه نه یې وپوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تاسو د سردار ایلیا اندروویچ زوی یاستئ ؟ زما مېرمن ستاسو د مور خورا نېږدې خورلنډه ده. کله چې هغه له نیکولای سره مخه ښه کوله هغه ته یې وویل:

- هره پنجشنبه دوستان زما په کورکې راټولېږي، نن هم د پنجشنبې ورځ ده، هیله کوم مهرباني وکړئ او زما کورته راشئ، داسې لکه خپل کورته چې راځئ....

نیکولای چې د والي له کوره راووت، یوه ګاډۍ یې ونیوه او د ښار په شل ورستۍ کې هغه څړ ځای ته ورغې چې ده ته والي د آسونو داخبستو لپاره ورښوولی و. ورونژ ښار ته د رسېدو په لومړیو وختونو کې د نیکولای لپاره هر څه د خوښۍ او ښادۍ وړ او د ټولو ټولو چارو سرته رسېدل ورته آسانه برېښېدل. هغه ته هدف ته رسېدل لکه هغه شان چې د خوشاله خلکو ځانګړتیا وي، آسانه او سرته رسېدونکی و.

هغه ځمکوال چې نیکولای یې دیدن ته ورغلي و، د آس د سورلۍ یو ښه ماهر او د آسونو د ساتنې یو ښه لېوال و. هغه په آس پېژندنه کې جوړه نه لرله او ښه بې ساري ښکاري و. هغه داصلو قالینو اوبدلو یوه دستګاه، د ښکلو او بې سارو فرشونو ښلګې او د خپلو پراخو ځمکو په ځانګړو ځمکه لاندې ځایونو او یخځایونو کې یې ډولا ډول او د سلهاوو کلونو زاړه او بې ساري شراب او اصل مست آسونه لرل.

نیکولای، په دوو خبرو دشپږو زرو روبله په بیه ۱۸ آسونه (لکه هغه شان چې ده ویل) د طویلې د ښه والي او د پوځ د آسونو د نسل د لاښه کولو لپاره واخېستل. هغو غرمنۍ وخوړله او د هنګري شرابو په څکلو یې هم ښه تنده ماته کړه. د دغه ځمکوال له ناظر سره داسې ښه اندیوال شو چې یو بل یې په نامه یادول، مخونه یې سره مچ او خدای په امانې سره وکړه او د ستنېدو پر وخت خورا خوشاله و او هره شېبه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګـاډيوان تـه د لا چټـک تـګ لپـاره، ځکـه هـې ويـل چـې د والـي مېلمستياته پر خپل وخت ورسېږي.

نيکولای جامې بدلې کړې، عطر يې ووهل، پر سر يې سړې اوبې واچولې، که څه هم لږ په ځنډ، خو دا خبره يې له ځانسره تکرارولـه چې: تر نه رسېدو ناوخته رسېدل غوره دي او له دې وينا سره سم د والي د کور خواته وخوځېد. په دغه بندار کې نڅا، نه وه او چا د نڅا اټکل هم نه کاوه، خو ټول په دې پوهېدل چې ايکاترينا پتروفنا بـه د پيانو شاته کښيي او د ببلابېلو نڅاوو نغمې بـه وغږوي، مېلمانـه بـه لـه دغې شان موسيقۍ نه په خوند اخېستو نڅاو ته ولمسېږي، نو ځکه ټول د نڅا پـه جامو کې راغلي وو.

پر ۱۸۱۲ کال هم د ولايت ژوند کټ مټ د تل پـه شان و، خـو يـوازينی تـوپير يـې لـه پخـوا نـه دا و چې لـه مسـکوه د زيـاتو راغلـو بـډايانو د کورونو د راتلو له امله هلته شر او شور زيات شوی و. د خلکو ترمنځ بې پروايي هم زياته شوې وه او هغو بـه ويل چې هرڅه کېږي هغه بـه کېږي... د خلکو ترمنځ خبرې او د زړه خواله لکه هغه شان چې پـه ټولـه روسـيې کې و، پخوا بـه د ورځنې ژوند، کومه يو نيمـه اپلتـه او د ګډو يـارانو او دوسـتانو پـه اړه وې، خـو اوس ټولې خبرې يـوازې د مسـکو، پـوځ او د ناپليون په اړه وې.

د والي په کورکې راټول شوي مېلمانه، د ورونڑ د ښار تر ټولـو غـوره او مخور خلک وو.

د مېلمنو په منځ کې ښځې بې شمېره او د هغو په ډله کې لـه مسـکوه د راغلو ښځو په منځ کې يو څو تنـه د نيکولای آشـنايانې هـم وې، خـو د نـارينو پـه منځ کې د اسې څوک نـه و چې د پيـاوړي سـواره افسـر او د ګيورګي د نښان له ګټندوی، سردار نيکولای سره سيالي وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغـه خـو ، د ورونـڑ ښـار تـه ددې لپـاره تللی و ، چې آسونه واخلي. د نـارينو پـه مـنځ کې د فرانسـوي پـوځ يـو ايتـالوي افسـر چې اوس اسـير شـوی و ليـدل کېـده او نيکـولای داسې انګېرلـه چې پـه مېلمسـتيا کې ددغه اسير شـته والي بـه د روسيې د اتـل يعنـی دده قدر لاپسـې زيـات کـړي. دا يـې د خبـرو اتـرو لپـاره يـوه ښـه پلمـه ګڼلـه. نيکـولای دا ټـول همدا سې احساسول او داسې يې انګېرله چې نور ټول هم هغـه ايتـالوي ته په دغـه سترګه ګوري. نيکـولای خپلـه هم لـه هغـه سره خواخوږي او مهربانی ښودله، خو دا کار يې په احتياط کاوه.

نيکولای همدا چې د سورو پوځيانو دريشي پـه غـاړه مېلمسـتيا تـه ورننوت له ځانه يې شا او خوا ته د عطرو او خوږو شرابو بوی خپريـده، ښښنه يې وغوښته اووې ويل:

- ترنه رسېدو ناوخته رسېدل غوره دي.

نورو هم د هغه خبره ومنله، څو واړې هغه پسې تکرار کړه او د هغـه شا او خواته ورټول شول. ټولې سترګې هغه ته ور واوښتې. هغـه ناڅاپـه داسې احساس کړه چې ټول هغه ته د درانه مېلمانـه پـه سترګه ګوري او دا دده لپاره ډېر دخوند وړ و چې په دې لرې لويدلي ښار کې، هغـه هم د لذت او خونده د اوږدې مودې د بې برخې کېدو وروسـته يې بيا هر څـه پيـدا کـړي وو. نـه يـوازې د لارې د اوږدو تمځـايو ، سـماوارونو ، د هغـه کليوال خان د قالينو اوبدلو په کارخانه کې ښځو ته د هغو پام، د هغـه د پـام او خوښـی سبب شـوي و ، بلکې د والـي پـه دې مېلمسـتيا کې هـم ډېرې ښځې(د نيکولای په اند بې شمېره) او پېغلې وې چې ټولې پـه تلوسې دې ته سترګې په لاره وې چې د نيکولای هغو تـه پـام شـي. ښځـو او نجونـو لـه هغـه سـره نازونـه کـول او پخـو ښـځو لا د همـاغې لـومړي ورځې نه هڅه کوله چې ددغه سواره پـوځ، ځـوان او مسـت افسـر زوم او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې کورنۍ تر منځ اړیکي ټینګ کړي. د دغو ښځو په ډله کې یوه هم د والي ښځه وه چې نیکولای یې د یو خپلوان په توګه مانه، هغې دی په ناز، یانی "نیکولا" ونوماوه او خورا نږدې چا غوندې یې له هغه سره په "ته "خبرې کولې.

لکه هغه شان چې ویل کېدل کاترینا پتروفنا، په رښتیا هم د والس او اکومسې د نڅاو نغمې غږولې، نڅا پیل او نیکولای د دغه ولایت ټولو مخورو ته خپل هنر وښود. په خپلې کرارې او ښکلې خوځښت یې ټول هک پک کړي وو. نیکولای په هغه شپه خپله هم د خپلې نڅاې سارو خو ځښت اوو ته حیران و. په مسکو کې به داسې نڅښدلی نه وای او آن دغه نڅا به یې په مسکو کې غیر معمولي، احمقانه او خورا سپکه ګڼلې وای، خو دلته یې دا وړ ګڼلې وه چې ټول حاضر کسان په داسې یو کار چې په پلازمېنه کې دودیز او معمولي بلل کېږي خو دلته په یوه ولایت کې لا څوک ورسره آشنا نه دی، حیران کړي.

نیکولای، ټوله شپه، یوې څوربې، ژیړ څنې، مالګینې ښځې ته چې د هغه ولایت د یو چارواکي مېرمن و، سترګې ګنډلې وې. د بې پروا او مستو ځوانانو په شان یې باور درلوده چې پردی ښځې د همدې لپاره پیدا شوي دي. نیکولای له دغې ښځې نه هېڅ، نه لرې کېده او د هغې له مېړه سره دی خورا خواخوږی و او مرکې یې ورسره کولې. که څه هم هغوی دا نه ویل خو په دې پوهېدل چې نیکولای او هغه ښځه هر څه په ګډه خوښوي. مګر داسې برېښېده چې د هغې ښځې مېړه له نیکولای سره دا خبره نه منې او په تریو تندي او پریشانه، پریشانه کتو سره یې خپل دا حال نیکولای ته وښود، خو د نیکولای دغه سادګي دومره بې پایه وه چې کله نا کله به د هغې ښځه مېړه د نیکولای د ښه طبیعت او خوشالۍ تر اغیز لاندې راغي. هر څنګه چې و، و، خو د مېلمستیا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پای کې څومره چې د ښځې څېره له خوښۍ نه تازه او سره کېده، په هماغـه انـدازه د هغـې د مېړه پـر بشـړې د غـم څپـې او رنـګ الوتنـه راخوریدل. داسې برېښیدل چې د هغوی: د مېړه او ښځې د بشړې د تازه کېدو برخـه یـوه وي، خـو هـر څومره چې د ښځې هغـې دغـه احسـاس زیاتېده، په هماغه کچه د مېړه هغه لاپسې کمېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

نیکولای چې موسکایې له شونډو ، نه ورکېده پر څوکې. یې داسې ډډه لګولې وه چې یوې خواته خم شوی و. سر یې هغې ښکلې ژیړ څنې خوا ته ورتیټ کړی او د هغې د ښکلا لپاره یې خیالي افسانې ورته ویلې.

د سورو پوځیانو په تنګ پطلون کې یې وتلې پښې، یو په بل اړولې را اړولې، په داسې حال کې چې د عطرو څپې ترې خوریدې، له ده سره غږیدونکې ښکلې ته یې سندریزې ستاینې ویلې، ځان پالنې او ځانستاینې یې هم نه وې هېرې کړې. خپل ښکلي ورنونه یې هم په تنګ پطلون کې ښوول او ویل یې چې دی غواړي د ورونځ له ښاره یوه ښکلې ښځه پته کړي.

-ښه، دا ښکلې ښځه څوک ده ؟

ښکلې !د خدای په لاس جوړه شوې ده. د هغې سترګې(نیکولای سره غږیدونکې ښځې ته کتل) شنې، خوله یې مرجان، خپله تکه سپینه (د هغې بربنډو اوږوته یې کتل) او ونه یې لکه د یان (په لرغونو یوناني افسانو کې د زیوس لور چې د ځنګلونو او طبیعت خدای وه او په ادبیاتو کې د ښکلا نښه وه) داسې ده.

په دې وخت کې د ښځې مېړه چې غمجنه موسکا یې پر شونډو خوره وه له خپلې ښځې وپوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د څه په اړه غږېږئ ؟

نیکولای د درناوی په نښه پاڅېد او وې ویل:

- آه ! نیکیتا ایوانوویچ ! ګواکې غوښتل یې ووایي چې دی به خوشاله شي، که نیکیتا ایوانیچ هم د هغو په ټوکو کې ګډون وکړي. هغه خپلې هغې خبرې ته دوام ورکړ چې غواړي ددې له ښاره یوه ژېړ څنې پټه کړي.

مېرې هماغه شان غمړلی موسېده او ښځه هماغه شان خوشاله برېښېده. د والي ښځه چې یوه پاک زړې ښځه وه او د رستوف کړه وړه یې نه خوښېده، هغوی ته ورنېږدې شوه او وې ویل:

- نیکولینکه ! آنا ایګناتیوفنا هیله لري تاوویني.

د آنا ایګناتیوفنا نوم یې داسې په ژبه ادا کړ چې رستوف سمدلاسه پوه شو چې آنا ایګناتیوفنا، کومه خورا غوره مېرمن ده.

هغې وویل:

- راځه چې ځو نیکوله ! ګوره تا خپله ماته اجازه راکړه چې تا په دغه نامه یاد کړم.

- ګوره تروړې ! دا راته ووایه چې دا مېرمن څوک ده ؟

- آنا ایګناتیوفنا مالوینځوا ! هغې ستا په اړه له خپلې خورځې اوریدلي و چې څنګه تا هغه ژغورلې وه... تصور یې کولای شي هغه به څوک یې ؟

- نیکولای وویل:

ما خو ډېر کسان ژغورلي دي.

- د هغې خورځه، شهزادګۍ بالکونسکایا ده. هغه اوس دلته په ورونز کې له خپلې ترور سره اوسي. اهآ ! څنګه سور شوې ! نه پوهېږم، نه چې ؟....

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ما يې آن تصور هم نه شو کولای، دا څه خبرې دي ترور يې !

- ډېر ښه ! ډېر ښه ! څه عجبه شو خه يا ستئ.

د والي ښځې هغه د يوې زړې لورې او خورا څوربې مېرمنې خواته چې شنه پخوانۍ خولۍ يې پر سر وه او هماغه شېبه د ښار له مخورو سره له قطعو (پانو) کولو اوزګاره شوې وه، بدرګه کړ.

دا ښځه هماغه مالوينځوا، د مور له خوا د شهزادګۍ ماريا ترور وه. هغه کونډه او خورا بډايه وه او تل د ورونړ په ښار کې اوسېدله. کله چې رستوف هغې ته ورنېږې شو، هغه ولاړه او په جواري کې يې د بايللو پورونو، پور پرې کاوه. هغې د درنو خلکو په شان درناوی وکړ او هغه جنرال ته يې چې له دې نه قمار ګټلی و، ښکنځلو ته دوام ورکړ.

هغې نيکولای ته لاس ور اوږد کړ او وې ويل:

- ډېره خوشاله يم د زړه سره ! هيله کوم چې ماته راشئ !

بوډۍ وروسته له هغه چې د شهزادګۍ او د هغې د خدای بښلي پلار په اړه چې ښکاريده چې هومره يې نه خوښېږي، وغږيده. له رستوف سره يې د سردار اندرې په هکله چې بياهم بربښيده، چندان ښه نه پرې لګېږي، خبرې وکړې، خو مخکې له دې چې له هغه سره مخه ښه وکړي، نيکولای ته يې بلنه ورکړه چې د دې کورته ورشي.

نيکولای ژبه وکړه چې ليدو ته به يې ورځي، خو کله چې يې له مالوينځوا سره خدای په امانی کوله، بيا تک سور شو.

د شهزادګۍ ماريا د نوم په يادېدو به هغه يو آشنا احساس، د شرم او آن د ويرې احساس، احساساوه.

نيکولای چې له مالوينځوې نه لرې کېده، غوښتل يې چې ببرته د نڅا بنډار ته ورستون شي، مګر کوربنې څورب خو ښکلی لاس د نيکولای پر لاس ور کېښکود او ورته وې ويل چې غواړي، له هغه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وغږېږي. هغه يې صالون ته بدرګه کړ او په صالون کې ناست کسان په هماغه شېبه کې له دې املـه چې د والـي د مېرمنې او د هغې د مېلمـه د خبرو خنډ نه شي، سمدلاسه له صالون نه ووتل.

د والي ښځې چې وړه بشـره او مهربانـه څېره يې لرلـه، پـه زغـرده او تريو نتدي وويل:

- ګرانه ته پوهېږې، دا ستا ليلي ډېره ښه ناوې ده، غواړې ريباري به يې درته وکړم؟

نيکولای وپوښتل:

څوک يادوئ؟

- غواړم تاته شهزادګی وغواړم. کاترينا پتروفنا... غواړې؟ زما په اند خورا ښکلې ده، څنګه؟ پوهېږم چې مور به دې ډېره منت داره شي، رښتيا يې رښتيا، څه نجلی ده! ډېره ښکلې! هغه هېڅ بدرنګه نه ده.

نيکولای داسې چې ګواکې چا د غه ښځه خپه کړې وي، وويل:

-نه، نه، هېڅ بدرنګه نه ده، چا ويـل چې بدرنګـه ده؟ ګـوره تـرور جانې، زه يـو پـوځي يـم او هغـه شـان چې لـه پوځيـانو سره ښـايي، زه پـر هيڅچا ځان نه ورزغمم. او له چا سره مخالفت هم نه لرم.

رستوف دغه خبرې په داسې چټکی کولې چې آن ددې وخت يې هم پيدا نه کړ چې د خپلو ويلو په هکله فکر وکړي.

- ګوره دا په ياد ولره چې زما خبرې ټوکې نه دي.

-کومې ټوکې؟ د والي ښځې ګواکې چې له ځانسره غږېږي، وويل:

-هو، هو! بيا يې مخ هغه ته وراړاوه او زياته يې کړه:

په دې لړ کې غواړم دا هم ووايم چې ته د هغې ژېړ څنې شا او خواتـه ښکته پورتـه کېږې، د هغـه مېـړه تـه د سـړي زړه خـوږېږي، کـه رښـتيا راباندې وايې... نيکولای په خورا سادګی وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-آخ ! دا څه وايي، مورِ له هغه سره ملګري يو. زما په خيال کې هم دا نه ګرځي چې زما د غه شان ښه وخت تېريدل د چا لپاره د خواشينۍ او خوابدۍ وړ شي.

شپه پخه شوې وه چې نيکولای ته ورياد شول:

- نه پوهېږم ما څه سادګي کړې ده، خو د والي ښځه اوس ځي او ريباري کوي، مګر سونيا به څنګه شي ؟ خو کوربنۍ د مخه ښه په وخت کې بيا هغه ته وويل:

-ګوره په ياد دې اوسه !

نيکولای هغه څنګ ته کړه او وې ويل:

-پوهېږې تروړې ! که رښتيا درته وايم.. څه شي ؟ څه شي ؟ ګرانه درځه چې هلته سره کښنو.

نيکولای ناڅاپه داسې هيله او وړتيا احساس کړه چې د خپل زړه ټول رازونه (هغه رازونه چې تر اوسه يې آن خپلې مور او خور او خپلو نېږدې دوستانو ته نه و، ويلي) د غې پردۍ ښځې ته ووايي.. هغه وويل:

پوهېږئ ترور جانې ! ډېره موده کېږي چې مور جانه مې غواړي له کومې بډايې نجلۍ سره زما کوژده وکړي، خو زه آن د د غه کار له خيال له هم کرکه لرم، واده د پيسو په خاطر.

د والي ښځې وويل:

-پوهېږم، هو کې پوهېږم !

- خو د شهزادګۍ بالکونسکايا په اړه خبره بله ده، لومړی خو بايد رښتيا درته ووايم چې هغه مې ډېره خوښېږي، هغه زما په زړه ښځه ده او بله خبره داده چې په هغه ځانګړي حالت کې زما او د دې ديدن وشو، هغه ډېر د تعجب وړ دی، ځکه تل مې په خيال کې ګرځي راګرځي، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا به برخليک پريکړه وي. ربښتيا وايم مور مې له پخوا نه په دې خيال کې وه، خو قسمت به نه و چې مورږيو له بل سره وګورو. تل به داسې پېښېده چې مورږيو له بل سره آشنا نه شو او هغه چې زما خور ناتاشا د هغې له ورور سردار اندرې سره کوژده وکړه، دا مې په خيال کې هم نه ګرځېده چې کوم وخت به له هغې سره واده وکړم. دا قسمت ته ګوره چې زما او د هغې ديدن هغه وخت وشي چې ناتاشا او د هغې ورور خپل اړيکي سره وشلول. بيا هغه پېښه پېښېږي چې تاسو پوهېږئ. ما په دې اړه هېڅ چاته هېڅ نه دي ويلي او هېڅکله به يې هم چاته ونه وايم. يوازې تاسو ته مې وويل او بس.

د والي ښځې د مننې په نښه د هغه څنګل کېښکوده.

نيکولای چې تک سور شوی و، ناڅاپه يې هغې ته وويل:

- تاسو صفيه پېژنئ؟ هغه مې د ترور لور ده. هغه ماته ګرانه ده. ما له هغې سره د واده وعده کړې ده او غواړم له هغې سره واده وکړم. اوس پوه شوې چې ولې بله خبره نا شونې ده؟

-ګرانه دا ته څه فکر کوې؟ صفيه يوه بېوزلې نجلۍ ده، يو ټنګه هم نه لری. تا خپله ويل چې. پلار ژوند دې خرابه دی، دا کار به دې ژوند پوره تباه کړي او بله دا چې که صفيه لږ عاطفه هم ولري، معلومه نه ده چې ژوند به يې څنګه شي؟ دا لومړې خبره، بله دا چې هغه به دځان او ستا د مور د مايوسۍ او د دواړو د ژوند د تباهۍ سبب شي... نه، نه ګرانه! ته او صفيه بايد په دې خبره پوه شئ.

نيکولای پته خوله پاتې او دا خبره ښه پرې ولګېده. هغه تر لږې چوپتيا او ساړه اسويلي نه وروسته وويل:

-په هر حال تروري، دا کار ناشونی دی. بله خبره لا داده چې ايا شهزادګی غواړي له ما سره واده وکړي؟ هغه اوس ماتم هم لري. ايا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښ د ای شي هغه په دې اړه فکر وکړي ؟

د والي مېرمن وويل:

-ته څه فکر کوي چې زه سمدلاسه تاته کوژده کوم که څنګه ؟ نه، نه، هر کار خپل وخت او کار لري. نيکولای د هغې څورب لاس ښکل کړ او وې ويل:

تاسو خو په ريباری کې بې ساری مهارت لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

له رستوف سره تر کتنې وروسته شهزادګۍ ماریا ، مسکو ته راغله. په مسکو کې هغې خپل وراره او د هغه روزنکی پیدا او د خپل ورور سردار اندرې هغه لیک یې تر لاسه کړ چې په هغه کې دوی ته لارښوونه شوې وه چې مسکو ته تر رسېدو وروسته، دوی په ورونژ کې خپلې ترور مالینځوا ته ورشي. د لېږدیدو ربړونه او ستونزې، د ورور غم، په نوي استوګنځي کې د ځای پر ځای کېدو خواري، له نویو خلکو سره پېژندګلوي، د وراره روزنه او پالنه، دې ټولو د شهزادګۍ ماریا هغه احساس چې د پلار له ناروغۍ او مرګه، په تېره بیا له رستوف سره تر کتنې وروسته، دې ته پیدا شوی و ، سخته تر اغېزلاندې راوستې وه. هغه خورا خواشینې وه. د پلار د مرګ ویر او د روسیې تباهي ټول او ټول سره یو ځای شوي وو. اوس تر یوې میاشتې آرامه ژونده وروسته، دغه زوریدنې دم په دم زیاتېدې او د هغې آرامي یې تر شړله. هغه ورخطا وه. هغه ګوانس چې دا یې ډېره زورواله او کړوله ،هغه د واوره روزنه او پالنه وه. د وراره د روزنې له امله ځکه تل په اندېښنه کې وه چې ځان یې د هغه د روزنې وړ نه ګاڼه ،خو د ننه په ګوګل کې په دې راضي وه او دا رضایت یې هم له دې امله و چې هغه هیلې او خیالونه چې د دې په زړه کې د رستوف تر کتنې وروسته را پیدا شوي وو ، دې په ځان کې ښه او پوره ځپلي وو.

کله چې د والي ښځه تر خپلې مېلمستیا وروسته، بله ورځ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالینځوا دیدن ته ورغله، له هغې سره د خپل دغه تکل په اړه وغږیده (خو دا یادونه یې وکړه چې په اوسنیو حالاتو کې د رسمي ریباری آن تصور هم نه کېږي، خو بیا هم کېدای شي، ددغو دوو ځوانانو د کتنې لاره ددې لپاره آوره شي چې له یو بل سره لا نېږدې آشنا شي) د والي ښځې چې د ترور خوښه ترلاسه کړه، نو د شهزادګۍ ماریا تر مخې یې د رستوف په اړه خبرې پیل او د هغه د کړو وړو یادونه یې وکړه او وې ویل چې رستوف ددې د نامه په اوریدو تک سور شو. شهزادګۍ ماریا ددغو خبرو له اوریدو، نه یوازې خوشاله نه شوه بلکې د هغې روحي آرامي لاپسې نا آرامه او په زړه کې یې د یاغي هیلو د شکونو او ملامتۍ او اله ګولې یوه څپه بیا راژوندې شوه.

شهزادګۍ ماریا، د هغو دوو ورځو په اوږدو کې چې ددغو خبرو او له رستوف سره د کتنې تر منځ تېرې شوې، تل په دې خیالونو کې ډوبه وه چې له رستوف سره دکتنې په وخت کې به ددې کړه وړه څنګه وي. کله به یې ویل چې هر کله رستوف، ترور ته راشي دا به مېلمستون ته نه ورځي، ځکه چې دا ویرمنه ده او ویرجن باید مېلمانه و نه منې او کله به یې بیا فکر کاوه. تر هغې خواخوږۍ او مرستې وروسته چې رستوف له دې سره کړي دي، دا به ددې له خوا، نه مننه او خورا بده وي او کله به یې په خیال کې دا تېره شوه چې ددې ترور او د والي ښځه ددې او د رستوف په اړه کوم ځانګړی تکل لري. (د هغوی ځینو غلچکونو او خبرو ددې ښودنه کوله او ددې دا خیال به یې لا پسې پیاوړی کاوه) او یا به هغې ځان ته ویل چې یوازې کولای شي په خپل ناقص عقل سره، د هغو په اړه داسې فکر وکړي، هغې به ویل:

-ایا هغوی په دې نه پوهېږي چې دا لا تر اوسه هم د ویر په جامو کې ګرځي ؟ دغه شان ریباري ددې د پلار روح ته سپکاوي او په خپله ددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زوريدو سبب نه کېږي ؟ همدا چې د هغه د ديدن لپاره يې مېلمستون ته د ورننوتلو تکل وکړ ، په خيالونو کې ډوبه او د دې تصور يې وکړ چې رستوف به له دې سره د ديدن په مهال دې ته څه وايي. دې په زړه کې هغه ځوابونه هم راجوړ کړل چې دا به يې هغه ته وايي. دغه خبرې، ځوابونه او مرکه دې ته يا خورا سپک وبرېښېدل او يا د داسې ژورې معنی درلودنکي وو چې د دې سر، نه پرې خلاصېده، خو له هر څه نه دا ډېره له دې ويريده چې د رستوف په ليدو دا خواشينې نه شي. هغې دا احساسوله او دا هڅه يې کوله چې دا سې ونه شي. هغې تصور کاوه که داسې وشي، د دې راز به څرګند شي.

د يکشنبې په ورځ چې کله شهزادګی ماريا له کليسا راستنه شوه، چوپړ مېلمستون ته راننوت او هغې ته يې د ګراف رستوف د راننوتلو خبر ورکړ. هغه د دې زيري په اوريده ورخطا نه شوه او يوازې يې اننګې لړ څه سره او په سترګو کې يې لړه نوې ځلېدونکې ځلا وځلېده.

شهزادګی ماريا وويل:

-تروريې تا هغه وليد ؟

شهزادګی ماريا دغه خبره په داسې آرامۍ وويله چې خپله هم نه پوهېدله، څنګه هغه د دې خبرې په وخت کې داسې آرامه او طبعی پاتې شوه.

کله چې رستوف کوټې ته راننوت، شهزادګی د دې لپاره سر ښکته واچاوه چې مېلمه ته يې وخت ورکړ ،له ترور جانې سره روغبړ وکړي او وروسته کټ مټ په هغې شېبه کې چې نيکولای رستوف (مېلمه) دې ته مخ ورواړاوه ، سر يې راپورته او په يو ځلېدونکي غلچک يې د هغه سترګو ته هرکلی ووايه. په ښکلي انداز، بشپړ ډاډ او ښکلي موسکا پر شونډو ، پاڅېده او خپل ښکلی لاس يې په مهربانۍ د رستوف خواته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور وړاندې کړ او داسې یو آوازیې چې د لومړي ځل لپاره په هغه کې یو نـوی سـندریز ، تـود او د ګوګـل لـه تلـه راپاڅېـدونکی د ښـځتوب غـږ اوریدل کېده ، له هغه سره خبرې پیل کړې. پېغله بوری ین، هم چې په مېلمستون کې وه، په شک او تعجب یې شهزادګی ماریا ته کتـل. هغـه چې خپله د ناز ماهره وه، تصور یې هم نه شو کولای، چې شـهزادګی له هغـه نارینـه سره لـه دې نـه زیـات پـه نـاز ، ادآ او ځیرکتیـا وغږېږي چې غواړي دا یې خوښه شي.

پېغلې بوری ین له ځانسره وویل:

- یا تور رنګ ورسره ښه لګي او یا په رښتیا ښکلې شوې ده او زما ورته پام نه و. له هغه غوره داده چې ددې دا غږیده او خوځېده څومره په زړه پورې شوي دي.

که شهزادګی ماریا کولای شوای په هغـه وخت کې پـه دې اړه فکر وکړي، هغه به له پېغلې بوری ین، نه لا زیات په ځان کې راغلي بدلون ته حیرانه شوې وای.

له هماغې شـېبې چې شـهزادګی ماریـا دغـه مهربانـه او ګرانـه بشـره ولیدله. په هغې کې د ژوند یوه داسې نوې تلوسه را وپاریده چې هغـه یـې ددې لـه خوښـې پرتـه خوځېـدا او غږیـدا تـه هڅولـه. د رسـتوف د رانوتو سره سم د هغې څېره بدلـه شـوه. د فـانوس د منځ د انځورونـو پـه شان چې لا روښانه شوی نه وي ، تـول رنګارنګ انځورونـه او کرښې وږې هنري کرښې یې تورې او بې مانا برېښي، خو وروسته له هغه چې د هغـه شـمعه ولګېـږي ناڅاپـه د هغـه فـانوس بـې سـارې او حیرانـوونکې ښـکلاوې راڅرګندې شي. د شـهزادګی بشـره هـم همداسې چـور بدلـه شوه، هغه سپېڅلی او روحاني اور چې ددې په ګوګل کې لګېدلی و او دا د هغې له تودوالي نه ژوندی وه، د لـومړي ځل لپـاره ددې پـه بشـرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـې را څرګنـده شـو. د هغـې ټـول روحـاني او ددې پـه ګوګـل کـې ټولـه لېوالتيا چې دې خپله هم له هغې نه کرکه لرله، له ځانـه خوابدیتوب، نـا خوښـي، د هغـې زوريـدنې او غـم، رحـم تـه هڅـه ، اطاعـت، مينـه او سرښندنه، ټول اوټول اوس ددغـو ښکلو ځلېدونکو سترګو ، لـه يـوې ښکلې موسکا سره مـل، د هغـې د نـازکې څېرې پـه ګوټ ګوټ کـې راوځلېدل.

رستوف ټول دغه څه داسې روښانه او څرګند ليدل چې ګواکې ټول عمر ده، هغه پېژندله. هغه داسې انګېرله چې دده تر مخې ولاړ څوک، چوربل څوک او تر ټولو هغو کسانو نه چې ده پـه ټول ژوند کـې پېژندل او يا يې ليدلي وو ، غوره او لوړ دی، آن تر هغو غوره هم ده. خبرې اترې خـورا سـاده او موضـوعات هـم ورځنـي وو. هرومـرو د جګـړې خبـرې راپاريدې او دهر وخت په شان د خواشينۍ په څرګندلو کـې لا زياتېدې. دغه راز د شهزادګۍ ماريا او رستوف د وروستي ديدن خبره هم رايـاده شـوه، خـو رسـتوف هڅـه کولـه چې خبره بدلـه کړي. د والـي دمهربـانې ښـځې يادونـه وشـوه او د نيکـولای او شـهزادګۍ ماريـا خيـل خپلـوان رايادشول. شهزادګۍ ماريا د خپل ورور په هکله نه غږېده، خو کله چې يې ترور د اندرې يادونه وکړه، هغې خبره بدلـه کړه. دا څرګنـده خبره وه چې هغـې کـولای شـول د بـل هـر چا پـه شـان د دود لـه مخـې د روسـيې د بدمرغۍ په هکله څه ووايي، خو دې ته ورور تر هر چا او هر څه نه زيات ګران و. هغې نه شو کولای او نه يې غوښتل د هغـه پـه اړه هسـې کـوم څـه ووايي. د نيکولای دې ته پام شو چې په ټوليز ډول هغـه ځيرکتيـا او پـام چې دده په خټه کې نـه ليدل کېده اوس پـه ده کـې راڅرګند شـوی دی. د شهزادګۍ ماريا په کړو وړو ښه پوهېده او هغـه څـه چې ده ليدل، دی لا په دې ډاډه کاوه چې شهزادګۍ ماريا په خپل ډول کې يو بې ساري او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو توپیر لرونکې ده. نیکولای هم کټ مټ لکه د شهزادګۍ ماریا په څېر، کله چې د هغه په اړه خبرې کېدې او آن کله چې د هغه په اړه فکر کېده تک سور اوښته او ورخطا کېده، خو له هغې سره او د هغې په وړاندې نیکولای ځان چور آرامه او خپلواکه احساساوه. هغه به پوره هغه څه نه ویل چې د غږیدا لپاره یې چمتو کړي وو، بلکې هغه څه یې چې هماغه شېبه خیال ته ورتلل او خوښ یې و، هماغه یې ویل.

نیکولای په دغې لنډې کتنه کې لکه هغه شان چې هر ځای کې د دغو کتنو په وخت کې ماشوم هلته وي، کله چې چوپتیا خوره شوه، د سردار اندرې زوی ته ور وړاندې شو، پر هغه یې لاس تیر کړ او ترې وې پوښتل چې غواړي د سواره پوځ افسر شي؟ هغه یې په منګولو کې را جګ کړ، په خوښۍ یې راتاو او په دې شېپه کې یې شهزادګۍ ماریا ته وروکتل. د شهزادګۍ ماریا، مهربانه او له نیکمرغۍ نه پاریدلی غلچک، دده د خوښې نارینه په غېږ کې د ټینګ شوي ماشوم نه، نه جلا کېده. د نیکولای دې غلچک ته پام شو او داسې وبرېښېده چې د هغه په مانا پوه شوی و. دی د هغه له خونده تک سور شو او په خورا خوښۍ او مهربانۍ یې د ماشوم ښکلول پیل کړل.

شهزادګۍ ماریا د خپل پلار د مړینې د ویر له امله هېڅ چېرې نه تله او نیکولای هم دا غوره وګڼله چې د هغوی کره تګ راتګ ونه کړي، خو دوالي ښځې خپلې ریبارۍ ته دوام ورکاوه. هغې نیکولای ته د شهزادګۍ هغه خبرې کولې چې هغې د هغه په اړه له دې سره کړې وې او شهزادګۍ ماریا ته یې هغه مینه ناکې او ښې ویناوې وریادولې چې نیکولای به خپلو خبرو کې هغې ته کړې وې، نو له همدې امله یې داسې لاره جوړه کړه چې دغه دواړه په کلیسا کې ترلمانځنې مخکې د پاپ سره یوازې پاتې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم نیکولای د والي ښځې ته وویل چې شهزادګۍ ماریا ته هیڅ ډول مینه ناکې خبرې ونه کړي، خو دا وعده یې وکړه چې کلیسا ته به ورسره لاړ شي....

له شهزادګۍ ماریا سره تر دغې کتنې وروسته که څه هم د نیکولای د ژوند په بهیر کې کوم بدلون رانغي او هماغه شان پاتې شو، خو د ژوند پخواني خوندونه، ټول د هغه لپاره بې خونده شول. هغه زیاتره وخت د شهزادګۍ ماریا په هکله په فکر کولو کې تیراوه، خو دغه فکر هسې نه و لکه د هغو نجونو په اړه چې ده به په بنډارونو کې لیدلې او نه په هغه ډول چې ده به ډېر وخت او په یو ډول مینه ناکې تلوسې د سونیا په اړه فکر کاوه. هغه لکه هغه شان چې د هر ښه ځوان خیال وي او هرې نجلۍ ته د خپلې راتلونکې ښځې په توګه ګوري، هره ښه نجلۍ په خیالونو کې خپله ښځه ګڼي او له هغې سره د ګډ ژوند چرتونه وهي، فکر کاوه:

چې سپین اوږد کمیس په غاړه، سماوار ته ناسته، د ښځې د ماشومانو ګاډۍ یې داسې، ماشومان یې هسې، دمور او پلار اړیکي یې څنګه او څنګه او نور او نور....

د راتلونکي په اړه دغو خیالونو ډېر خوند ورکاوه، خو کله چې به هغه د شهزادګۍ ماریا په اړه چې ده ته یې ریباري کېدونکې وه، فکر کاوه، له هغې سره یې د ګډ ژوند په اړه هیڅ فکر هم نه شو کولای، هغه که په دې اړه د فکر کولو هڅه هم کوله، هسې بې پایلې ورته برېښېده او دغو خیالونو هغه خواشینی کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

د بـارادینو د جګـړې، زمـوږ د پـوځ د بـې سـاري مـرګ ژوبلـې وحشتناک حالت او تر دې هم لا وحشـتناکه د مسکو د تسلیمۍ خبر، ورونژ ته د سپتمبر په نیمایي کې راورسـېد. شهزادګۍ ماریـا د ورور د ټپي کېدو خبر یـوازې پـه ورځپـانو کې پـه داسې ډول ولوسـت چې د پېښـېدو د ځای پـه اړه یې، هـېڅ ډول معلومـات نـه درلـود، خو بیـا هـم هغې پریکړه وکړه چې لاړه شي او هغه ولټوي

نیکولای له شهزادګۍ ماریا سره له کتنې پرتـه دا خبرونـه لـه بل چا واوریدل.

نیکولای چې د برادینو د جګړې، پـه تېره بیـا د مسکو د تسلیمۍ خبر واورید، نـه نـاهیلی شو، نـه پـه قهر او نـه یې دې تـه ورتـه نور څه احساس کړل، خو ناڅاپه هغه داسې خواشیني، د وجدان نا آرامي او لـه ځان سره شرم احساس کړ چې نور یې په ورونژ کې ځانتـه د ناسـتې ځای نه لید. هغه ته ټولې خبرې یو ډول لاسي او نارښتینې برېښېدې، هغه نه پوهېده چې پر دغو خبرو او کړو وړو کې څنګه قضاوت وکړي او داسې یې انګېرله چې یوازې په غوندۍ کې بـه ده تـه هر څه بېرتـه څرګند او پـه ډاګـه وبرېښي، هغـه غونښتل چې پـه چټکۍ د آسونو پېریدل پـای تـه ورسوی. کلـه نـا کلـه پرتـه لـه هر ډول پلمې او ناحقـه خپلـو چوپړانـو او یاورانو په قهریده.

لـه ورونژه د رستوف له تګه څو ورځې مخکې په جګړه کې د روسي پوځ د بریو ویاړ، په کلیسا کې د دعـا او منـت داري د مراسمو د نیولو په وخت کې هغـه څو کتـاره تر شا ودریـد، پـوځي دریـځ تـه پـه پـام، پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ببلابېلو خیالونو کې ډوب ، د مراسمو تر پایه هماله ولاړ پاتې شو. کله چې دعا پای ته ورسېده، د والي ښځې هغه خپلې خواته وروغوښت.

هغې د سر په ښورېدو ، هغې ښځې ته چې تورې جامې یې اغوستې وې، اشاره وکړه او وې ویل:

-شهزادګۍ دې ولیده ؟

نیکولای سمدلاسه شهزادګۍ وپېژانده ، خو نه د هغې د مخ له څنګه چې له خولې نه راڅرګند و بلکې د هغه ډار، رحم او احتیاط د احساس له مخې چې د هغې په لیدو ، دده په زړه کې راوپاریده. شهزادګۍ ماریا په ځرګنده په خپلو خیالونو کې ډوبه وه او د کلیسا نه تر وتلو مخکې یې پر خپل ټټر او تندي بیا صلیب انځور کړ.

نیکولای په حیرانۍ د هغې مخ ته کتل. دا هماغه ځېره وه چې ده پخوا لېدلې وه، د هغې په بشره کې هماغه تنده تلوسه، روحاني او ګوګلیزه رڼا لېدل کېده، خو دا وار هغه روحاني رڼا چور بله رڼا وه. په هغه کې دغم، د ناهیلې تلوسې او خواشینۍ تصویر انځوریده. نیکولای د پخوا بر خلاف د شهزادګۍ په مخکې، پرته له هغه چې د والي د ښځې لارښوونې ته ستر ګه په لاره شي، خپله هغې ته ونېږدې شو ، دې ته په نه پام سره چې دلته په کلیسا کې له هغې سره خبرې کول، ښه دی که بد ، له هغې سره یې خبرې پیل کړې او ورته وې ویل:

ده ددې د ماتم او ویر اوریدلي او د زړه له کومې هغې ته خپله خواشیني څرګندوی.

همدا چې هغې د هغه غږ واوریدـ ناڅاپه د هغې ځېره وغوړیده او هممهاله د هغې پر بشري د غم او خوښۍ څپې را خوږې شوې.

رستوف وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- غـواړم تاسـو تـه يـو خبـره وکـړم او هغـه دا کـه سـردار انـدری نیکولایـوویچ ژونـدی نـه وای، دیـوه پـوځي قومانـدان پـه توګـه بـه پـه ورځپانو کې د هغه د مرګ خبر خپور شوی وای.

شهزادګی کـه څه هم په دې نه پوهېده چې هغه څه وایي، هغـه تـه يې کتل، خو د هغه په څېره کې د غم او خواشینۍ د حالت له څرګندیدو يې خوند اخېست.

نیکولای ویل:

- مـا د ګـولۍ (ورځپـانو لیکلـی لاسـي بـم) د لګېـدو نـه ډېـر ټپونـه لیدلي. هغه یا هماغه شېبه انسان وژني او یا خورا سپک وي. زه هیله لرم چې هر څه ښه دي او په دې ډاډه یم...

شهزادګی د هغه خبرې پرې کړې او وې ویل:

- دا څه وخت دی... د ګښنۍ له املې يې خپله خبره پای تـه و نـه رسـوله او په یوې درنې او به زړه پورې خوځېدا يې (د بل هر کار په شـان چې د هغه په مخکې بـه يې کـاوه) د درنـاوۍ پـه نښـه هغـه تـه وکتـل او خپلې ترور پسې لاړه.

په دغه مانښام نیکولای هېڅ چېرې نه لاړ د دې لپاره په کـورکې پـاتې شو چې د آسونو له پلورونکو سره، خپل حسابونه خلاص کړي. کله چې يې دغه حسابونه خلاص کړل، که څه هم بل چېرتـه د تـګ لپـاره ناوختـه شوې وه، خو د ویدیدو لپاره هم لا وختـه وه. نیکولای تر ډېرې پـورې پـه خپلـه کوټـه کـې وړانـدې وروسـته ګرځېـده راګرځېـده، د خپـل ژونـد پـه هکلـه يـې فکـر کـاوه. دغـه حـال او دا فکرونـه، د هغـه پـه ژونـد کـې کـم پېښېدل.

شهزادګی ماریا، د سمولینسک په څنډو کې، د هغـه پـر زړه خـورا خوږه اغیزه کړې وه. دا چې دی هغه وخت دلومړي ځل لپاره له هغې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخامخ شوی و ، دا چې دده مور شهزادګۍ ده ته، دیوې بډایې ناوې په توګه ښوولې وه، دا ټول ددې لامـل شوي وو چې دی هم په ځانګړې توګه هغې ته پاملرنه وکړي.

د ورونځ په ښار کې یې له هغې سره کتنه نه یوازې هسې اغیزمنه بلکې خورا اغیزمنه وه. نیکولای د هغې روحاني او اخلاقي ښکلا حیران کړی و . په هر حال هغه تکل کړی و چې له ورونځه لاړ شي او دا تصور یې هم نه کاوه چې له ورونځه، تګ او له شهزادګۍ ماریا سره لرې کېدل به دی وزوروی، خو په کلیسا کې له شهزادګۍ سره دده دیدن ، تـر هغـه څـه چـې دی ورتـه هیلـه منـد و ، پـر ده زیاتـه اغیـزه کـړې وه. (نیکولای دا احساسول) تر هغه څه نه زیات چې ده د خپلې آرامۍ لپاره غوښتل. دا رنګ الوتې تانده او غمجنه څېره، دا روښانه غلچک، دا نرمه او ښکلې خوځښدا او تر ټولو لا غوره دا ژور او مینه ناک غم چې ددې د څېرې په ټولو نښو او کرښو کې څرګند و ، دی زوراوه او له هغې سره خواخوږۍ او په هر څه کې ګډیدو ته لمساوه. نیکولای رستوف په نارینو کې د لوړ روحاني حالت د لیدو زغم نه لاره (نو له دې کبله د هغه سردار اندړې نه خوښېده) ده دغه فلسفي غمجن حالت سپکاوی ګانه، مګر د شهزادګۍ دغه غمجن حالت، د هغې د هغه ژوره روحاني آرامي څرګندوله چې نیکولای هغه نه پېژانده، خو په ده یې سخت اغیز کاوه، هغه له ځانسره ویل:

-باید ښکلې نجلۍ وي ! کټ مټ د ښاپېرۍ په شان ! ولې زه آزاده نه یم ؟ ما ولې له سونیا سره په اړیکو کې تلوار وکړ ؟

نابېره او بې ارادې یې په خیال کې یوه پرتله وکړه، بې وزلي یو پلو او هغه روحاني بډایتوب چې نیکولای خپله نه درلوده، بل پلو ، نو له دې کبله هغه دغه روحاني بډایتوب ته په ډېره درنه ستر ګه کتل. هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې تصور وکړ که دی اوس آزاده وای، څه به شوي وای ؟ څنګه به يې د هغې ريباري کوله ؟ څنګه به هغه ددې ښځه وای ؟ نه، نه، ده ددغه شان يو حال تصور نه شو کولای. د هغه زړه ربړديده او کوم روښانه تصوير يې تر سترګو نه ورته. هغه له سونيا سره د ګډ ژوند تصوير، پخوا انځور کړی و، ددغه خيال انځور خورا ساده، مګر روښانه و، ټول هغه څه چې په دغه خيال او انځور کې و، دی پرې پوهېده، ځکه هغه دده دخيال زېرنده وو، ځکه هغه سونيا ښه پېژنده، د هغې په ټولو کړو وړو او عادتونو بلد و، خو د شهزادګۍ ماريا تر څنګ راتلونکی ژوند دده لپاره نا آشنا و، دی پرې نه پوهېده او تصور يې هم نه شو کولای، ځکه ده هغه نه پېژندله او ده ته يوازې ګرانه وه.

د سونيا په اړه تصور او خيال تل رنګين او لوبو ته ورته و، خو د شهزادګۍ ماريا په اړه تصور هغه ته تل ګران او وحشتناک و. هغه ته وريادېدل:

- څنګه هغه په دعاووکې ډوببرې !

داسې ښکاريده چې د هغه ټول روح په دعاووکې ډوببرې. هوکې، دا هغه دعاوې دي چې غرونه رغونه خوځوي. زه په دې ډاډمن يم چې د هغې ټولې دعاوې به قبولې شي او بيا وروسته وريادشول:

- ولې زه د هغه څه لپاره چې غواړم يې، دعا نه کوم ؟ زه څه غواړم ؟ له هغې ژبې او وعدې ژغورنه چې ما سونيا ته ورکړې ؟

د والي د ښځې خبرې وريادې شوې او له ځانسره يې وويل:

- هغه رښتيا وايي چې له سونيا سره زما واده کول به له بدمرغۍ پرته بل هېڅ څه نه وي. مور به مې له غمه مړه شي. زما مور به له غمه مړه او د پلار چارې به مې تالا والا شي. وحشتناکه ګډوډي. ماته ګرانه ده، خو هغه شان چې ښايي، ماته هغه ګرانه هم نه ده. ناڅاپه يې په دعاوو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل وکړ:

- لویه خدایه مـا لـه دغـه وحشـته وژغـوره ! لـه دغـې بـې لارې نـه مـې خلاص کړه !

ددعاوو په مرسته کـولې شـو ، غرونـو وخوځـو ، خـو ددې لپـاره بایـد ایمان ولرو او هسې تشې دعاوې ونه کړو. هغـه شـان دعـاوې چې مـا او ناتاشې په ماشومتوب کې کولې، د ساري په توګه مورږ به ویلې:

- یا خدایه واورې په خورږو بدلې کړې !

او بیا به مورږ انګړ ته ورمنډه کړې چې واورې پـه خورږو بـدلې شـوې دې او کنه ؟

خو اوس ددغـو شیانو لپـاره دعـا نـه کـوم. تـر دې خبرو وروسـته یـې خپـل پیـپ یـوې خواتـه کښښـود او لاسـونه یـې دعـا تـه برابـر کـړل، د سپېځلي شمایل تـر مخـې ودریـد او دعـا تـه برابـر شـوې لاسـونه یـې شهزادګۍ ماریا ته ددعا لپاره پورتـه کـړل. هغـه لا ډېر وخت دعـا نـه وه کړې چې اوښکې یـې پـه سـترګو کـې را ډنډ شـوې، سـاندو تـه یـې غـاړه کښښکوده، خو په دې وخت کې لاورشکا چې څو لیکونه یې په لاس کې وو ، کوتې ته راننوت. نیکولای پـه چټکۍ خپـل آواز بـدل کـړ او غږیـې وکړ:

-احمقه ! ما چې غږ نه وی در کړي ولې راننوزې ؟

لاروشکا په خوبولي آواز وویل:

- د والي د ښځې نه راغلی ، تاسو ته زیری لري، تاسو تـه یـې لیکونـه راوړي دي.

--ښه ده، ښه ده ! لیک کښږده، درځه لاړشه !

نیکولای دوه لیکونه واخیستل، یو یې دمور او بل یې د سونیا و. هغه، هغـه لیکونـه د لیکـدود او د سـونیا د قلم لـه ننبـې وپېژنـدل. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیک څو کرښې یې لا لوستې نه وې چې د هغه رنګ والوت او ستر ګې یې له ډار او خوښۍ نه ووتې، هغه په لوړ آواز وویل:

- نه، نه دا ناشونې ده !

هغه ته ځمکې ځای نه ورکاوه. بیا یې لیک په ځیر ولوست، یو وار یې بیا اوږې پورته واچولې، لاسونه یې څنډ وهل. په داسې کې چې خوله یې وازه پاتې وې او ستر ګې یې په تېرو بدلې شوې وې، د کوتې په منځ کې هک او حیران ودرید. هغه، هغه څه چې یوه شېبه مخکې په دعا کې له خدایه غوښتل، قبول شوي وو. هغه په دې ډاډ درلود چې خدای به یې دعا قبوله کړي، خو هغه له دې نه داسې حیران او هک پک شوی و چې ګواکې کوم بې ساري څه تر سره شوي وي. داسې برېښېده چې په ژوند کې یې هم د دغه شان یو څه پېښ نه و ته انتظار نه درلود. داسې چې ګواکې دده د دې هیلې داسې تر سره کېدل، د دې نېږدنه کوله چې دا د خدای په دربار کې دده د دعا د قبلېدو له املې نه بلکې یو تصادفي خبره وي.

دا د هغې غوتې غوړېدل و چې د رستوف د آزادۍ زېړی یې راوړ. دا غوته د سونیا په دغه ناڅاپي لیک (د نیکولای له نظره) پرانستل شوې وه، هغې لیکلي و:

وروستی بد مرغه حالت، په مسکو کې د رستوفیانو د کورنۍ د ټولې شتمنۍ تالا والا کېدل، د ګرافینې هغه هیله چې په وار وار سره یې ویلي و چې نیکولای دې له شهزادګۍ بالکونسکایا سره واده وکړي، دده خپله چوپتیا او سوړوالی، دې ټولو او ټولو (سونیا) دې ته اړوزي چې له خپلې ژبې او وعدې سترګې پټې کړي او نیکولای ته د هغه بشپړه ازادي ورکړي.

هغې لیکلي و:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"دا زما لپاره خورا ګرانه ده چې فکر وکړم، د هغې کورنۍ د غم او په هغو کې د ناندریو او سالیو سبب شم چې زه خپل ژوند د هغوی منت باره ګڼم، زما مینه یو ارمان لري او هغه د هغو کسانو نیکمرغي ده چې ماته ګران دي. نو نیکولس(نیکولای)، زه له تانه هیله کوم چې ځان له خپلې وعدې او ژبې نه آزاد وګڼې او ډاډ ولري چې هرڅه چې پېښېږي، هغه به پېښېږي، خو یو څه په یاد لره چې بل هېڅ چا ته به داسې ګران نه وي لکه ستاسو سونیا ته چې وي ".

دغه دواړه لیکونه د ترویخې له ښارګوټي لیکل شوي وو. دویم لیک د ګرافینې و. د ګرافینې په لیک کې د دوی د مسکو د وروستیو ورځو د ژوند حال بیان شوی و. له مسکوه وتل، د اورونو لګېدل او ددوی د ټولو شتمنیو تالا والا کېدل. ګرافینې په خپل لیک کې دا هم لیکي و چې سردار اندری له نورو ټپیانو سره یو ځای له دوی سره په همدې کاروان کې مل و. هغې لیکلي و چې د هغه روغتیایي حالت خورا ګوابښمن و، خو اوس داکتر ورته ویلي دي چې د رغېدو ډېره هیله یې پیدا شوې ده. دې یادون کړې ده چې ناتاشا او سونیا لکه د روغتیاپالو په شان د هغه پالنه کوله.

نیکولای له دې لیکونو سره یو ځای، بله ورځ د شهزادګۍ ماریا دیدن ته ورغي. نه ماریا او نه نیکولای یوه هم په لیک کې په دې اړه چې په لیک کې ناتاشا د هغه پالنه کوي، خبره څه معنی لري، یوه خبره هم ونه کړه، خو ددغه لیک له برکته و چې ناڅاپه نیکولای، له شهزادګۍ ماریا سره ځان داسې نېږدې وګاڼه چې دهغې او ځان تر منځ یې څه کم د خپلوۍ اړیکي احساس کړل.

بله ورځ نیکولای، شهزادګۍ ماریا ، د یارسلاو ښار ته بدرګه کړه او څو ورځې وروسته دی خپله هم خپل غونډ ته لاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

نیکولای تـه د سـونیا لیـک چې د هغـه ددعـا د قبـولۍ ننبـه وه، د تریوخیا، په ښار ګوتې، کې لیکل شوی و. پـه دې لیـک کې لـه کومې بډایې پېغلې سره واده کول د مشرې ګرافینې د خیـالونو د انځوریدو څرګندونه کوله. هغه په دې پوهېده چې سونیا پـه دې لاره کې تر ټولو لوی خنډ دی، نو له همدې کبله په دې کورکې د سونیا ژوند، هغه هم پـه تېره بیا د نیکولای د لیک د تر لاسه کولو وروسته چې په هغـه کې یې په باګو چاروا کې له شهزادګۍ ماریا سره د خپلې لیدنې او مرستې په اړه لیکنې کړې وې، ورځ تر ورځ ګرانېده. مشرې ګرافینې، هره شېبه سونیا زورولـه او د هغې د زورولو لپاره یې له هرې پلمې کار اخېست.

له مسکوه تر وتلو څو ورځې مخکې، مشره ګرافینـه چې لـه حالاتو او پېښـو خوابـده شـوې وه، سـونیا ځانتـه ور وغوښـته او د هغـې د ملامتولـو پـر ځـای یـې پـه ژړا لـه هغـې نـه غوښـتنه وکړه چې پـه یـوې سرښندنې او قربانۍ، لـه نیکولای سره خپـل اړیکی وشلوي او پـه دې توګه د هغو ښو حق پـر ځـای او ادا کړي چې لـه دې سره پـه دې کورکې شوي دي. ګرافینې سونیا ته وویل:

-تـر هغـه چې لـه ماسره ژبـه ونـه کړې، زه بـه هېڅکلـه آرامـه نـه شم. سونیا په ژړا شوه، لکه دلېونو پـه شـان یې سـاندې وهلې او پـه ژړا ژړا یې ویل، هر هغه چې دوی غواړي، دا به یې تر سره کړي، خو بیـایې هـم پـه ډاګه او زغرده څه نه ویل. هغې نه شو کـولای، د زړه پـه تـل کې، هغـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ومني چې کېدونکي دي. هغې نه غوښتل ځان له هغې کورنۍ نه ځار نه کړي چې دې ته يې ډوډۍ ورکړې وه، دا يې روزلې وه، هغه د نورو د نيکمرغۍ لپاره د ځان ځارونې سره روږدې وه. په هغې کورنۍ او کورکې، د هغې دريځ داسې و چې يوازې د سر ښندنې او ځان ځارونې له لارې يې کولای شو، خپلې ښېګڼې وښيي. هغه له دې کار سره روږدې شوې وه او دا کار يې خوښېده، خو پخوا دا داسې عادت شوې وه او منلې وه چې له هر څه نه په انکار سره، دا د ځان او نورو تر نظر نه يوازې ښه بربښي بلکې له نيکولای سره د واده کولو وړتيا پيدا کوي. نيکولای، هغې ته په ژوند کې تر هر چانه زيات ګران و. دا وار له هغې نه هيله کېده چې، له هغه چا نه تېره شي چې دې د هغې د لاس ته راوړلو لپاره يې دا ټولې هڅې او سرښندنې کړې وې. له هغه چا نه دا بايد تېره شوې وای چې د دې لپاره يې د ژوند معنی لرله.

د لومړي ځل لپاره هغې دا احساس کړه، هغه کسان چې پر دې يې تر ټولو زيات حق درلود او ټول ژوند يې د دې خواخوږي کړې ده، اوس دا تر ټولو زيات په عذابوي او دا له هغو نه کرکه لري. هغې له ناتاشا سره ځکه کرکه پيدا کړه چې هغې په ژوند کې هېڅکله داسې بدمرغي نه وه ليدلې.

ناتاشا په ژوند کې له چا سره سرښندنې ته اړتيا نه لرله او تل يې نور د ځان لپاره سرښندنې ته اړ کړي وو، خو له دې سره سره بيا هم ټولو ته ګرانه وه. د لومړي ځل لپاره سونيا ناڅاپه داسې احساس کړه چې په دې کې له نيکولای سره د ارامۍ او سپېڅلې مينې نه، يو سوځنده احساس، چې له تقوا او مذهبي احساس نه هم لوړ و رالمسېږي. سونيا چې نورو پورې اړوند ژوند، صبر او زغم ډکه کړې وه، د همدغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساس تر اغیز لاندې په ناڅرګنده او ټولیزو خبرو کې ګرافینې ته ځواب ورکړ او تر هغه وروسته یې هم هڅه کوله، له هغې سره له خبرو اترو نه ډډه وکړي. هغې په تولیزتوګه دا هیله لرله د نیکولای راتګ ته سترګه په لاره شي. او له هغه سره په دې دیدن کې نه یوازې اړیکی ونه شلوي بلکې د تل لپاره یې له هغه سره لا ټینګې او خواږه کړي.

په مسکو کې د رستوفیانو د کورنۍ د وروستیو ورځو د ژوند، ستړیاوو او له سختیو، پیدا شوي وحشته، هغو ناولیو خیالونو او زورونکو فکرونو چې سونیا زورولـه، دا یې تر خپـل اغیز لاندې راوستې وه. هغه په دې خوشاله و چې په خپلو کړو وړو به دغه ټولې ستونزې هېرې کړې، خو کله چې هغه په کور کې د سردار اندری له شتوالي نه خبره شوه، سره له هغه چې په هغه او ناتاشې یې د زړه له کومې زړه خوښیده، خو په زړه کې یې د خوښۍ او ویرې یوه داسې تلوسه پیدا شوه چې خدای دې نه کوي چې له نیکولای نه جلا شي. هغه په دې پوهېده چې ناتاشې ته یوازې سردار اندری ګران دی او هېڅکله به د هغه مینه هېره نه کړي. هغه په دې پوهېده چې که بخت بیا په دې سختو او وحشتناکو شرایطو کې ناتاشا او سردار اندری سره یو ځای کړي دي، بیا به یو بل ته ګران او هغه وخت به بیا نیکولای د خپلوی له کبله ونه شي کولای، له شهزادګۍ ماریا سره واده وکړي...

د لومړي ځل لپاره، د رستوف کورنۍ د ترویځکی په ښار ګوتې کې دمه وکړه.

ددغه ځای په مېلمستون کې یې هغوی ته درې کوټې ورکړې. له دغو درې کوټو نه یې یوه سردار اندرې ته جلا کړل شوه. د هغه ټپونه په دې ورځ تربل هر وخته ښه وو. ناتاشا به له هغه سره ناسته او د هغه پالنه به یې کوله. د هغه دځنګ په کوټه کې، ګراف او ګرافینه ناست او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغـه روحـاني سـره چـې د پخوانيـو آشـنايانو او مرسـتندويانو ديـدن تـه راغلـی و ، پـه خـورا درنـاوي يـې د زړه خوالـه کولـه. سـونيا هـم همالتـه ناسته او په دې تلوسه کې وه چې پوه شي ، سردار اندرې او ناتاشا څه سره وايي. هغـې د دروازې لـه شـا د هغـو غـږ اوريـده. د سـردار انـدرې دکوټې ور پرانتی و. ناتاشا په خورا تلوار او ګډې له کوټې راووتـه. د هغې ، هغه کشيش ته چې د هغې په ليدو پاڅېد او خپل اوږد لسـتونی يې په کيڼ لاس د تبرک پـه هيلـه بډوهل ، پـام نـه شـو. ناتاشـا سـونيا تـه رانږدې شوه او هغه يې له لاسه راونيوه.

ګرافينې وويل:

- ناتاشا ، څه شوې ؟ دلته راشه !

ناتاشا وړاندې لاړه ، کشيش د تبرک په نښه لاس پرې تبر کړ او ورته وې ويل چې له خدای او د هغه لـه سـپېځلي بنـده (ولـی-پـاپ) نـه مرسـته وغواړي.

د کشيش تر وتلو سمدلاسه وروسته ، ناتاشې سونيا لـه لاسـه ونيـوه او له هغې سره دربيمې کوټې ته لاړه او ورته وې ويل:

-سو نيا دا راته ووايه ، هغه به ژوندی پـاتې شـي ؟ سـونيا پـوهېږې ، زه څومره نيکمرغه او څومره بدمرغه يم ! ګرانې سونيا ! د زړه سره ! هر څه د پخوا په شان دي ، کاشکې ژوندی پاتې شي.

د سونيا خواشيني تر خورلنډې لږه نه وه. سونيا هم د ناتاشې لـه غمـه او هغه ته له سودا نه او هم د خپلې خواشينۍ نـه چې هېڅـوک تـرې خبـر هم نه و ، په سلګو سلګو ژړل ، ناتاشـا يـې ښـکلوله ، هغـه يـې آرامولـه او ويل يې:

- کاشکې ژوندی پاتې شي ، کاشکې !

-هوکې ! زه په دې پوهېدم ! د خدای شکر دی. هغه بـه ژونـدی پـاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.

دواړو خورلنـډې، تـرژړا، غږيـدا او اوښـکو پـاکولو وروسـته، دسردار اندرې د کوټې د دروازې پلو ته لاړې. ناتاشې د کوټې دروازه، پرانسته او دکوټې د ننه يې ور وکتل. سونيا د نيمه پرانټې دروازې په خوله کې ولاړه وه.

سردار اندرې، پر درې لوړلو بالښتونو پروت و. د هغه رنګ الوتې بشره، آرامه سترګې پټې او داسې برېښېده چې په ارامۍ او منظمه سا باسي.

سونيا په داسې حال کې چې د خپلې تروزيۍ لاس راونيو، هغه يې له دروازې لرې کړه او ناڅاپه چغه کړه:

-آخ !ناتاشا !

سونيا چې رنګ يې تښتېدلی و او شونډې يې رېږدېدې، وويل:

-دا، هوکې، دا... هماغه..

ناتاشې په کراره دروازه پورې کړه او له سونيا سره په ګډه د کړکۍ پلو لاړه، خو په دې يې لا سر نه و خلاص چې څه ووايي.

سونيا له وحشت او خوښۍ نه په ډکې غېږې وويل:

- ستا هغه وخت يادېږي چې په هيندارې کې مې ستا فال ليده. هغه وخت د اترادنيا وختونه وو. هغه ورځ د حضرت مسيح د زوکړې شپه وه. ستا يادېږي چې څه مو وليدل ؟

ناتاشا چې له حيرته يې سترګې څلور شوې وې، وويل:

-هوکې !هوکې !

هغې ته په تته وريادېده چې سونيا هغه وخت د سردار اندرې په اړه څه ورته ويلي و او يادونه يې ورته کړې وه چې هغه په کې پروت وينې.

سونيا دوام ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-یاد ېږي دي ؟

ما هغه وخت ولیدل او تاته مې ټول وویل، تا او دونیاشې ته، ما وویل چې هغه په کټ کې پروت دی.

هغې په وار، وار خوځېدا د هغه په انځورولو خپله ګوته پورته کوله.. او ویل یې چې هغه په کټ کې پروت او سترګې یې پټې کړې او همداسې ګلابي څادر تر پې تاو دی، هغه دې لاسونه یې پر یو بل کېښودل. هغې دا ویل او دم په دم د هغه تصویرول او انځورول زیاتول چې څو شېبې دمخې یې ویلي وو. هغه شېبه په شېبه په دې ډاډمنه کېده چې دا هماغه څه دي چې دې پخوا په هیندارې کې لیدلي وو. هغې پخوا هېڅ شي نه و لیدلي او هغه څه چې هغه وخت د هغې ذهن ته ورغلي و، هغې د ټولو هغو شیانو په شان رښتیا ګڼل، لکه چې دې ته وریادیدل. هغې هغه وخت ویلي و چې سردار اندرې دې ته کتلي دي، سردار اندرې دې ته موسېدلی دی او په ګلابي څادر کې یې سر مړوړل شوی دی. دغه شیان دې ته نه یوازې وریادیدل، بلکې پوره ډاډ یې درلوده چې دې رښتیا لیدلي دي...

ناتاشا په خیالو کې ډوبه وه، هغې وپوښتل:

- نو دا ټول څه مانا لري ؟

سونیا خپل سر په لاسونو کې راټینګ کړ او وې ویل:

- آو، څه وایم، پوهېږمه چې دا ټولې هسې بابیزه خبرې دي.

څو دقیقې وروسته سردار اندرې زنګ وواهه او ناتاشا د هغه کوټې ته ورغله، خو سونیا په ګډې او مینې چې خورا لږ به ددې پر زړه راخوریدل دکړکیۍ تر څنګ پاتې وه او په دې خیال کې وه چې څه پېښېږي او څه کېږي.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ورځ، ګرافيني ددې وخت پيدا کړليک وليکي او په پوځ کې يې خپل زوی ته ولېږي. کله چې سونيا د ګرافيني له څنګه تېريده، سريې راهسک کړ، په کرار او لړزيدونکي آواز يې وويل:

- سونيا، ته نيکولينکا ته څه شي نه ليکي؟

او سونيا دعينکو له شا نه، د هغې په ستومانه سترګو کې ټول هغه څه ولوستل چې ګرافيني غوښتل سونيا ته ووايي. په دې کتوکې هم زاری وې هم وېره، هم له هغه څه نه شرم چې دې يې ويل غوښتل او هغه کرکه چې که ددې د خبرو د نه منلو له امله به دې څرګندوله.

سونيا ګرافيني ته ورنېږدې او د هغې پښو ته په ګونډو ګونډو شوه، د هغې لاس يې ښکل کړل او وې ويل:

- ليکم يې مورجانې!

سونيا هغه ورځ له هغه څه نه چې پښې شوې وو، په تېره بيا د هغه له رازه ډک اټکل نه چې دا پرې پوه شوې وه، نرمه شوې، له تلوسو پاريدلې او زړه يې له مينې مست شوی و. اوس دا په دې پوه شوې وه که د ناتاشا او سردارانډرې اړيکي بيا تازه شي، نيکولای به حق و نه لري، له شهزادګۍ ماريا سره واده وکړي، داسې يې انګېرله چې د سرښندنې او رښتينتوب، هغه روحيه چې په ژوند کې دا د هغه لپواله وه، بيا د هغې ګوګل ته راستنه شوې ده. تورې سترګې يې د هغه ستر کار د سرته رسېدو، له خبرتيا نه څو واره له اوښکو رادکې شوې. ددغو اوښکو له امله يې څو واره د ليک ليکل وځنډيدل. هغې ليک وليکه، ليک نيکولای ته ورسېد او مورې وليدل چې هغه يې څنګه حيران کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

په هغه پوسته کې چې پېیر تر څارنې لاندې و ، له ده سره د هغو افسرانو کړه وړه چې دې یې اسیر کړی و ، له تربګنې ډک، خو له درناوي سره مل وو. داسې برېښېدل چې د دغو مشرانو افسرانو او سرتیرو په کړو وړو کې شک او تردید ځکه لیدل کېده چې هغوی په دې نه پوهېدل چې دې څوک دی. (هغوی دا تصور کاوه، نه چې ډېر لوی سړی وی)له دې سره هممهاله هغوی له ده سره ځکه تربګنې کوله چې دوی هغه سره جنګېدلي وو.

خو بل سهار چې کله پېیره بدله او د پرونیو افسرانو او سرتیرو پر ځای نوی هغه راغلل. پېیر داسې انګېرله چې دی، د دغو لپاره، هغه شان د پام وړ نه و ، لکه د هغو لپاره چې دې یې اسیر کړی و. په رښتیا هم دغه څورب او لوی سړی چې د روسي بزګرو کالي یې اغوستي وو ، د نویړ پوځیانو لپاره، هغه چالاکه، چټ، سړی نه و چې د تالنګرو په وړاندې په مېړانه دریدلی و ، د سورو پوځیانو سره جنګېدلی و او په پرتمین غږ یې له لمبونه د ماشوم د ژغورنې غږ کړی و ، هغه د هغو لپاره د اسیرانو په منځ کې ۱۷ مه شمېره اسیر و چې نه پوهېدل په تور او ګناه د لوړ پوړو چارواکو په سپارښتنه نیول شوی و. که د هغه په څېره کې کومې ځانګړې، ځانګړتیاوې، وې هغه دا وې چې هغه ورځطا شوی نه و ، خو په بې ساري توګه په خیالونو کې ډوب و. په فرانسوي ژبه پوهېده او داسې ښه پرې غږېده چې د فرانسویانو حیرت یې پاراوه، خو سره له دې هم پېیر، هغه ورځ له نورو تورنو اسیرانو سره په یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوټه کې ځکه تبره کړه چې د دوی افسر ته ، هغه کوټه په کار وه چې دی یوازې په کې بندي و. له پیر سره په کوټه کې روسي بندیان ټول د ټولنې خورا خوار خلک وو. هغوی چې کله په دې پوه شول چې پیر د مخورو له ډلې نه دی، له ده پردي، پردي او ځان یې له ده نه لرې کړ. په تبره بیا چې کله هغوی په دې پوه شول چې پیر په فرانسوي هم غږېږي. پیر ځان ته د هغو له ملنډو نه ډکې خبرې په خواشینۍ اوریدې.

بله ورځ پیر، له دې نه خبر شو چې د فرانسویانو له خوا دوی ټول نیول شوي کسان به ښار ته د اور ورته کولو له امله محکمه شي. د رپیمه ورځ یې پیر، له نورو اسیرانو سره یوه کور ته چې هلته یو سپین برېتی فرانسوي جنرال، دوه نور ډګروالان او ځینې نور فرانسویان چې متې یې په ریښکیو تړلې وې او په کوټه کې ناست وو ، وروستل. هلته له پیر او نورو نه په داسې ځېرې او ټینګه ژبه چې له ورځني انساني کړو نه لرې وه او په ټولیزه توګه په داسې ژبه چې قاضیان له تورنو نه پوښتنې کوي، داسې پوښتنې پیل شوې وې:

- دا څوک دی ؟ چېرې نیول شوی دی او هلته یې څه کول ؟

او داسې نورې پوښتنې.

دغه پوښتنې چې د ژوند داصلي چارو له پوښتنو لرې او دژوند له اصلي ستونزو رابرکول یې هم له پامه غورځول ، د ټولو هغو پوښتنو په څېر چې په محکمو کې کېږي، یوازې ددې لپاره وې چې محکمه کوونکي هدف ته د رسېدو لپاره بنسټ پیدا او دعوا هلته ورسوي چې دوی وکولای شي، تورن کسان محکوم کړي، خو همدا چې تورن به داسې کوم ځواب ورکړ چې د تورن محکومول به یې ګرانول، دوی به محکومیت ته هغه جوړ شوي دلایل لرې کړل او د خبرو اترو بهېر به چې هر پلو لارلارې به پردې سربېره ، پیر هماغه احساس درلود چې ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

تورن کسان یې په ټولو محکمو کې لري. هغه دا چې دی هم حیران و چې، ددې ټولو پوښتنو موخه څه ده ؟

پښیر په دې پوهېده چې ددغو خلکو د واک په منګلو کې راګیر شوی دی او یوازې د هغو د واک زور دی چې دی یې هلته راوستی دی. هغه په دې پوهېده چې یوازې همدې واک ، دوی ته دا حق ورکړی دی چې له دوی نه پوښتنې وکړې او دوی یې ، هغوی ته دځوابونو ویلو ته اړ کړي. هغه په دې پوهېده چې ددې محکمو یوازینۍ موخه داده چې دی تورن کړي. نو له دې کبله څنګه چې واک و ، هغه شان یې کړه وړه و او واک د تورنولو تکل درلود ، نو ځکه په محکمه کې پوښتنو او ځوابونو ته هم اړتیا نه وه. داسې ښکاریده چې ټولو یوه موخه لرله او هغه دا وه چې باید تورن ګنهګار وګڼل شي. پښیر ددې پوښتنې په ځواب کې چې، دنیولو په وخت کې یې څه کول ؟ ځواب ورکړ:

-هغه ماشوم یې خپل مور او پلار ته رساوه چې د اور له لمبو نه یې ژغورولی و.

بله پوښتنه دا و چې ولې له غلو او تالانګرو سره لاس او ګریوان شوي و ؟ ده ځواب ورکړ:

-دې د هغې ښځې ساتنه کوله چې سپکاوی ورته شوی و او دا د هر نارینه دنده بولي، له هغې ښځې دفاع وکړي چې سپکاوی ورته کېږي او تېری پرې شوي وي. دا...

پرته له هغه چې دی خپلې خبرې پای ته ورسوي، دده خبرې یې ځکه ور ودرولې چې پوښتونکي په دې پوښتنو کې خپل ارمان ته نه رسېدل.

ددې پوښتنې په ځواب کې چې:

-د هغه کور په انګړ کې چې اور یې اخېستی و ، څه کول ؟

هغه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-زه لاړم چې وګورم، له مسکو سره څه کېږي.

او بیا یې د هغه خبرې پرې کړې.

له هغه نه یې دا نه پوښتل چې چېرې روان و بلکې دا یې پوښتل چې ولې د اور اخېستو په وخت ځای کې و ؟

له هغه نه یې بیا لومړی پوښتنه وکړه چې نوم دې څه دی ؟ هغه په لومړي ځل ورته وویلي و چې نه غواړی دې پوښتنې ته ځواب ووایي...

هغه سپین برېتي جنرال چې اننګي یې تک سره او تانده څېره یې لرله، په درنه او ترخه ژبه وویل:

- ولیکه. دادې ، دا نېه کار نه دی، نېه کار نه دی.

په څلورمه ورځ د زوبوفسکي په کوڅه کې هم اور ولګید.

پېیر او دیارلس تنه نور تورن کسان یې د کریمسکي ګودر ته بوتلل او دیوه سوداګر دګاډیو په سرای کې واچول. پېیر یې چې کله د ښار له واټونو او کوڅو نه تېراوه، په ښار کې د اورونو د لګېدو نه د خواره شویو لوګیو نه یې سا بنده بنده کېده. هرې خواته به یې چې کتل، د اور لمبې وې. هغه، لا تر هغه وخته پورې د مسکو د ډېر اورونو د لګېدو په مانا نه پوهېده او په خورا ډار او وېرې یې دغو اورونو ته کتل.

پېیر، د کریمسکي د ګاډیو په دې سرای کې، په څلورمه ورځ د فرانسوي سرتېرو له خبرونه پوه شو چې د دې برخلیک د مارشال هغې پریکړې پورې اړه لري چې کېدای شي نن سبا یې وکړې، خو پېیر د سرتیرو له خبرو نه په دې نه پوهېده چې کوم مارشال. دا سې برېښېده چې د سرتیرو لپاره مارشال د واک تر ټولو لوړه او له رازه ډکه کچه وه.

د اسارت دغه لومړۍ ورځې، د سپتمبر تر اتمې پورې چې دغه اسیران یې د دویم ځل څېړنو او تحقیق لپاره بوتلل، د پېیر لپاره خورا ګرانې او زورونکې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

د سپتمبر په اتمه، هغه افسر چې سرتیرو هغه ته ډېر درناوی کوي او له همدې ننبسو داسې برېښېده چې لوړ پوړی به وي، دګاډیو هغه سرای ته راننوت چې اسیران په کې بندیان وو. دغه افسر چې تصور کېده د ستري قوماندانۍ له افسرانو نه به وي، کاغذ یې په لاس کې و. د اسیرانو د سوب او ناسوب په ننبه یې د ټولو او له هغه ډلې نه د پېښیر نومونه (هغه چا چې خپل نوم نه ښوده) ولوستل. هغه په بې پروایۍ او رخې ټول اسیران وڅارل او هغه ساتونکي ته یې چې د زندانیانو څارنه یې کوله، سپارښتنه وکړه چې مارشال ته تر وروستلو دمخه، هغوی ته باید پاکې او سمې جامې ورواغوندي. یو ساعت وروسته یوه ډله سرتیري راغلل، پېښیر او نور دیارلس اسیران یې د "دیوویچې "ډاګونو ته بوتلل. تر بارانه وروسته، آسمان شین، لمر او پاکه ښه هوا وه. لوګې د هغې ورځې په پرتله چې پېښیر یې د زوبوفسکي له څارنځي نه راوستلی و، څه ټیټ نه خوریده، خو یوازینی توپیر یې دا و چې هغه د خوریدو پر ځای، پورته لوړیده او پورته کېده. د اور لمبې هېڅ چېرې نه لیدل کېدې، خو سره له هغه هم تر هغه ځایه چې پېښیر لیدای شو، مسکو ټول سوځېده. هرې خواته چې پېښیر کتل، کنډوالې وې. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنډوالو کې ، نغري، لوګي، دود وهلي ديوالونه او اړې وې. که څه هم يو نيم د تېرو ديوالونه ناسوځېدلي پاتې وو ، هرې خواته به چې پېير کتل، ده په ښار کې کوم آشنا ځای نه پېژانده. يو نيم ځای به کومه کليسا روغه رمټه او ناسوځېدلې پاتې وه. کرملين پرزيدلی نه و. هغه له خپلو لوړو برجونو ، ديوالونو او خپل ايوان نومي برج سره(دغه برج په ۱۲۰۱ کال کې جوړ شوی و)له لرې ځلېده. له هماغه ځايه د کليسا د زنګونو زړه رېږدونکي غږونه اوريدل کېدل. د دغو زنګونو آوازونو پېير ته دا ورته ياد کړل چې نن د يکشنبې ورځ د مسيح د مورد زوکړې ورځ ده، خو داسې برېښېده چې هېڅوک نه شته چې دغه ورځ، ستره ورځ ولمانځي. هره خوا کنډوالې او د اورد لمبو نه پاتې ايرې او مړه لوګي وو. که کله ناکله به يو نيم روس وليدل شو ، هغه به وحشت وهلی، زړې جامې به يې وې او د فرانسوي پوځيانو په ليدو به يې چېرې ځان پټاوه.

داسې ښکاريده چې د روسانو ځالې ورانې او تالان شوې وې، خو پېير له ارادې پرته دا احساسوله چې پر دغو کنډوالو به، د دغې روسي جوړښت د تباهۍ پر ځای يو نوی فرانسوي جوړښت چې له هغه پخواني هغه نه به ډېر توپير لري، جوړشي.

کله چې د هغه منظمو ، خوشاله څه بې پروا سرتيرو ته چې دی او نور مجرمين يې بدرګه کول پام شو او وې ليدل چې لوړپوړی فرانسوي په دوه آسيزه ګاډۍ کې لوړ ناست دی. يو سرتيری دغه ګاډۍ چلوي. هغه هم د هغه يو خوښی ښونکي موزيک دمارش له غږه چې د ګدر له کينې خوا نه اوريدل کېږي، هم د افسر په لاس کې، له هغه کاغذه چې هغه سهار يې د هغه له مخې دمجرمينو نومونه لوستي وو ، په دې پوه شو چې دده اټکل رښتيا دی. او اټکل دا چې دی د سرتيرو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوا نیول شوی او له نورو نیول شویو سره دې خواته، هغې خواتـه بیـول کېږي. هغه ته داسې برېښېده چې کېدای شي، دی یې هېر شوی او یـا یې له نورو نه جلا کړي، خو نه، هغه ځوابونه چې ده په تحقیق کې ویلي و، دتل لپاره ده پورې نښـتي وو:هغـه کسـان چې خپـل نومونه پټوي او اوس یې دی په همدې تور، یعنی هغه کسان چې خپل نومونه پټوي، او دې کار د پېیر په زړه کې وحشت پاراوه، خدا زده چې چېرې روان کړی و. د سرتیرو په ځیرو کې ددغو تورنو کسانو، پر ګنهګاری ډاډ او بـاور له ورایه څرګند و. هغو داسې انګېرله چې دغه اسیران او د هغو پـه مـنځ کې پېیر، پـه رښـتیا هماغـه کسـان دي چې دوی لټول او اوس یې هغـه ځای ته بدرګه کول چې باید دغـه کسـان هلتـه بدرګـه شي. پېیـر داسې انګېرلـه چېیـو بربـاد شـوې دړه ده چـې دیوسـم او ښـه خوځېـدونکي ماشین، هغه څرخ ته ورلو بدلي دي چې ده ته ناآشنا دی.

پېیر یې له نورو مجرمانو سره یو ځای، د شپې ډاګ ښی خواتـه یـوې صومعې ته نېږدې په یوه لوی باغ کې پرتې مانۍ ته بوت.

دا د شـهزاده شـیرباتوف، کـور و. پېیـر پخـوا پـه وار وار سره دلتـه، دکـور د خاونـد مېلمـه شـوی و، خـو دسـرتیرو لـه کـړو وړو نـه داسـې برېښېده چې اوس دلتـه مارشال شهزاده ، ایکمیولسکی، میشت دی.

هغوی یې د ودانۍ د ننوتلو د زینو مخکې ودرول او یویـو یـې د ننـه بدرګه کول. پېیر شپږم تن و چې دننه بدرګه شو. هغه یې د هغـه دهلیـز لـه لارې چې هینداري په کې ولاړې وې، بدرګه کړ، بیا یې د انتظـار کوټې او له هغـه ځایـه یـوه اوږده دفتـر تـه چې د دروازې مخې تـه یـې یـو یـاور ولاړو، بوت.

مارشـال داوو، چې عینکې یې پر پزه ایښې وې د ولاړ میز تر شـا ناست و. پېیـر هغـه تـه ښـه ورنېږدې شـو. مارشـال داوو، چې برېښـېده

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې مخې ته د اینبودل شوي کاغذ په لوستلو ډوب و، سر راپورته نه کړ او په کرار یې وپوښتل:

- تاسو څوک یاستئ ؟

پیر، له دې امله چې خوله پاتې شو چې د خبرو توان یې نه لاره. داوو د پیر لپاره د نورو فرانسوي جنرالانو په شان وو، هغه ټولو د خورا سخت زړو او بې رحمه په نامه پېژاند. پیر د هغه سړي څېرې ته چې لکه د خورا سخت ګیرښوونکي په شان یې د ځواب اوریدو لپاره زغم او صبر کولی شو، کتل، خو په دې پوهېده چې په ځواب کې هره شېبه ځند کېدای شي. دده د ژوند په بیه تمامه شي، خو هغه په دې هم نه پوهېده چې څه ووایي. هغه نه غوښتل هغه څه ووایي چې لومړي ځل یې د پوښتنو په ځواب کې ویلي و. د خپل نوم او دریځ برالا کول هم د هغه لپاره ګوانښ درلود او هم د شرم وړ و، خو مخکې له هغه چې پیر، پریکړه وکړي چې څه ووایي جنرال داوو، سر راپورته کړ، عینکه یې له پزې نه تندي ته ور لوړې، سترګې یې تنګې، په ځیر یې پیر ته وکتل. په سړه خو ځیرتیا سره یې ددې لپاره چې په پیر کې ویره راوپاروي، وویل:

- زه دا سړی پېژنم.

هغه سره لړې چې تر دې نه مخکې د پیر پر ملا او اوږو راخوره شوې وه، د هغه سر لکه غوټه داسې ځان کې ومروړله او وې ویل:

-نه، نه، والاحضرت جنرال ! نه والاحضرت جنرال ! تاسو نه شي کولای ما وپېژنئ، ما هېڅکله تاسو لیدلي نه یاست.

جنرال داوو، د هغه خبره پریکړه. مخ یې هغه بل جنرال ته چې په کوټه کې له ده سره ناست و او پیر هغه لا لیدلی نه و، وروارړاوه او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دا د روس جاسوس دی.

داوو، دا وویل او پېیر ته یې مخ وروارلوه. پېیر ناڅاپه په ډډ او چټک غږ وویل:

- نه، نه، والاحضرته ! تاسو نه شو کولای ما وپېژنئ، زه یو اربکی افسر یم او لا تر اوسه له مسکو هم وتلی نه یم.

- نوم مو څه دی ؟

بېزاوخوف.

څوک کولای شي دا ثابته کړي چې دا خبره دروغ نه ده ؟

پېیر په نه خوابدی، خو ننواتي وزمه غږ وویل:

-والاحضرت !

جنرال داوو، سترګې پورته کړې او په ځیر یې پېیر ته وکتل. دځو شېبو لپاره یو بل ته ښه ځیر شول او همدغو کتلو پېیر وژغوره. په دغو غلچکونو کې د جګړې او محکمو له شرایطو او اصولو پرته، ددغو دوو تنو ترمنځ انساني اړیکی ټینګ شول. دغو دواړو په دغو تنو شېبو کې بې شمېره څه احساس کړل، په دغه احساس پوه شول چې دوی دواړه د بشر ماشومان او سره ورونه دي.

داوو، له هغه کاغذ نه چې هلته انساني ژوند په شمېره کې تمامېده، د سر راهسکولو په لومړي شېبه کې، پېیر هم یو له هغو شمېرو نه یوه شمېره وګڼله او کولای یې شول د هغه د چانواری سپارښتنه ورکړي. د هغه دمرګ حکم وکړي او هغه د وجدان عذاب او نا آرامي ونه ګڼي، خو اوس پېیر هغه ته یو انسان بربښېدلی و. یوه شېبه په چرت کې لاړ او په سړه ژبه یې ځواب ورکړ:

- تاسو به د خپلو خبرو رښتیاوالي څنګه ماته ثابته کړئ ؟

پېیر ته فراسوي افسر رامبال ورپه یاد شو. د هغه غونډ او نوم یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاد کړل. د هغه دکور نښه یې وویله. داوو ، بیا وویل:

- تاسو هغه څوک نه یاستئ چې ځان هسې راپېژنئ.

پېیر په لړزیدلي آواز او پرې پرې خبرو د رښتیاوالي لپاره خبرې پیل کړې، خو په دې وخت کې یو یاور کوتې ته راننوت او جنرال دواوو ته یې څه وویل. د هغه خبر په اوریدو چې د هغه یاور جنرال ته راوړی و ، ناڅاپه دجنرال څېره وغوړیده او د خپلو تنیو تړل یې پیل کړل. داسې برېښېده چې پېیر یې هېر کړی دی.

کله چې یاور هغه ته وریاده کړه چې اسیر یې تر مخې ولاړ دی، تندی یې تریو کړ، مخ یې پېیر ته وروړاوه، سریې وښوراوه او وې ویل:

- هغه بوزیئ !

خو پېیر په دې پوه نه شو چې هغه چېرې بیا یې. هغه ببرته هغه زندان ته چې دی یې تړې راوستی و او یا هغه اعدامځای ته چې ملګرو یې د "دیوویچې" ډاګونو تر څنګ د تبریدو په وخت کې هغه ته ورښودلی و.

مخ یې واړاوه او وې لیدل چې یاور یې بیا له داوو ، نه د څه شي پوښتنه کوي.

داوو ، ځواب ورکړ:

- البته چې هو !

خو پېیر په دې پوه نه شو چې څه شي "هو"

پېیر، نه شو کولای رایادکړي چې څومره وخت او چېرې روان دی. په حیرانتیا او پوره بې خبرۍ کې، پرته له هغه چې خپل شا او خواته څه شی وویني، له نورو سره ګام په ګام خوځېده، مګر څنګه چې ټول ودریده، دی هم ودرید. خو په دې ټوله موده کې یوه خیال د هغه خیال

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځان اخته کړی و. دا خیال دا و چې چا بالاخره پر هغه د اعدام حکم کړی و. دا کار د هغو کسانو پریکړه نه وه چې ده نه یې تحقیق کړی و. له هغو نه هېڅ چا د دغه شان پریکړې تکل نه لاره.

داوو، چې هغه ته په داسې انساني غلچک کتلي وهم دا کار نه و کړي. که جنرال داوو، یوه دقیقه بل هم له هغه سره پاتې شوی وای، په دې به پوه شوی وای چې دا سم کار نه دی، خو په دې وخت کې یاور رانتوتلی او دغه دقیقه یې تالان کړې وه. داسې برېښېده چې یاور هم کوم بد نیت نه لاره، خو کولای یې شول چې کوتې ته را نه شي، خو دی نه پوهېده، نو دا څوک و چې دی یې په اعدام محکوماوه، دی یې واژه او له ژوند نه یې بې برخې کاوه؟

پېښیږي د هغه له خیالونو سره، د هغه له هڅو. هیلو او یادونو سره له مینځه وړ؟ دا د چا کار؟

پېښیږدا احساسوله چې دا دهېڅ چا کار نه دی. دا کار د هغو شرایطو و. د هغه جوړښت او نظم و چې جوړ شوی و.

پېښیږد کوم یو نظام او جوړښت قرباني وچې واژه یې، هغه یې له هرڅه نه بې برخې کاوه. هغه یې نابوداوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

بنـديان يـې د شـيرباتوف لـه کـوره مخـامخ د "ديـوويچې "ډاګونـو دصـومعې لـه څنګـه، د هغـه ديـوال شـا تـه بوتلل چې هلتـه يـو وار درول شوي وو. د دغه دار شاته کندې کېندل شوي وې. د کېندل شويو شيلو تر څنګ تازه خاوره پرته او شا او خوا ته يې د خلکو ګڼه ګوڼه وه. لـه دغـو خلکـو نـه يـو لـږ شـمېر روسـان او نـور د نـاپليون د پـوځ غيـر رسـمي پـو ځيـان، المانيـان، ايتالويـان او فرانسـويان وو چـې پـوځي رنګارنـګ جامې يې اغوسـتي وې. د دار، ښـې او کينې خواتـه فرانسـوي پوځيـان چې شنې پخونې دريشـي يې اغوسـتې، د اوږو پـر سـر يـې پټـارې او بـې پيکه خولې يې پر سر وې ولاړ وو.

مجرمين يې په کاغذ کې د شمېر له مخې و درول (پېيـر شـپږم تـن و) بيا يې دار ته نږدې کړل. ناڅاپه له دواړو خواوونه د دهل چغه واوريـدل شوه. پېيـر د دهل د دغه غږ په اوريدو داسې احسـاس کړه چې د هغـه لـه زړه نه کتـرې جلا شـوې. هغـه د درک او تفکـر احسـاس او تـوان لـه لاسـه ورکړی و. هغه يوازې ليدلی او اوريدلی شو. هغـه يـوازې يـوه هيلـه لرلـه او هغه دا چې دغـه وحشـتناکه پېښـه هر څه ژر پېښـه شـي. پېيـر، خپلـو ملګروتـه وکتـل او هغـوی يـې پـه ځيـر وڅـارل. د دوی د کتـار دوو وروستيو هغو ږېرې وهلې وې. يو تن يې لـوړ ډنګر او بـل يـې تـوربخن، جړ څټې، څورب و چې پيتـه پزه يې لرله. درېيم هغه يې د پنځه څلو ښتـو په منګ يو چوپړ و چې د څنو زياتـه برخه يې سپينه شوې، ښه څورب او

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتلې خټې يې لرلې. څلورم تن يې يو کليوال بزګر و، ښه ښکلی، چې درنه ږيره او تورې سترګې يې لرلې. پنځم هغه يې يو کارګر و. تک ژړ، ډنګر، مهربانه د اتلسو کالو په عمر او اوږد کميس يې په غاړه و.

پېښور د فرانسويانو خبرې اترې اوريدې، د هغو يو تن يې وپوښتل:

- څنګه يو يو به ولو، که دوه دوه؟

مشر افسر په سړه او ارامه ژبه ځواب ورکړ:

-دوه دوه.

د سرتيرو په منځ کې ناآرامي او ولولې خوره وه، داسې ښکاريده چې ټول تلوار کوي، خو د هغه تلوار دې ته ورته نه و چې هغه کار چې دوی ته د پوهې وړ دی، ژر تر سره کړي. بلکې د هغوی تلوار د هغه چا تلوار ته ورته و چې په زور هغه کار ترينه غواړي، چې د ده سرته رسونکي سر نه پرې خلاصېږي، خو سرته رسول يې تر غواړي.

يو ولسي فرانسوي چې دستمال يې تر غاړې تاو کړی و، د مجرمانو د کتار ښې خوا ته ورنېږدې شو او د هغوی لپاره يې په روسی او فرانسوي ژبه د محکمې حکم ولوست.

تر هغه وروسته يو جوړه فرانسويان، مجرمينو ته ورنېږدې شول او د افسر په سپارښتنه يې د کتار له پيل نه دوه تنه بنديان راوښول او د دار خواته يې وروستل. بنديان چې دار ته ورورسېدل، ودريدل او د کڅوړو تر راوړلو پورې چې دوی ته يې د اعدام په وخت کې ورپه سرکوله، چپ پاتې شول، د هغه تپي ښکارپه څېر چپ شول چې د ښکاري راتګ ته ګوري او شا او خوا ته ګوري. يو يې پرله پسې پر ټټر او تندی صليب انځوراوه، خو هغه بل خپل څټ ګراوه او خپلې شونډې يې داسې خوځولې، تا به ويل چې موسېږي. سرتيرو په چټکی د هغو سترګې ورټرلې، خولې يې وراغوستې او هغه يې دار پورې ټرل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولس تنه نښه ویشتونکي، ټوپک په لاس، په منظمو او ټینګو ګامونو له خپلو کتارونو راووتل او له داره اته ګامه لرې ودریدل. پېیر د دې لپاره مخ واړاوه چې هغه څه ونه وینې، چې اوس یې تر مخې تېریدونکي وو. ناڅاپه د ډزو غږ واوریدل شو. د دغو ډزو خرپهاري د پېیر په غوږونو کې داسې له وحشته ډکې انګازې وکړې چې په ټول عمر کې یې داسې وحشتناکه او ډارونکي غږونه نه وو اوریدلي. بېرته یې مخ راواړاوه او وې کتل. لوګی ولاړو او رنګ الوتي فرانسویان په ریږدیدونکو منګلو د څمڅې تر څنګ په څه شي اخته وو. دوه تنه نور یې راوستل. دغو دوو تنو هم په هماغه شان کتو او غلچک کتل، چې خوله، له زاریو نه ډکو سترګو او ناهیلي نه داسې برېښیدل چې ګواکې په هغه څه یې سر نه خلاصېږي، چې په دوی تیریږي او وړاندې دوی ته انتظار لري. د هغو په دې باور نه راته چې مرګ تر مخې دی، ځکه یوازې دوی وو چې پوهېدل، ژوند څه معنی لري، خو ځکه یې په دې باور نه درلود، چې هغوی څوک له دغه ژونده بې برخې کړي.

پېیر نه غوښتل دغه پېښه وګوري، بیا یې مخ واړاوه، خو بیا ګوا کې وحشتناکه غږمبهاري او چاودنې د هغه په غوږو کې انګازه وکړ، او له دې ډزو سره هممهاله هغه لوګی ولید، د چا وینه، او رنګ تښتېدلی فرانسویان چې د دار تر څنګه یې په ریږدیدونکو منګلو یو بل پورې وهل او په کوم کار اخته وو. پېیر په سختۍ سره سا ویسته او شاو خوا یې کتل، داسې برېښیده چې غواړي وپوښتي، دا څه پېښه ده ؟ دا څه خبره ده ؟

او دا پوښتنې یې له ټولو هغو سترګو نه اوریدې چې د ده سترګو سره مخامخ کېدې.

د ټولو په څېرو کې، د روسانو، د فرانسویانو، له سرتیرې نه نیولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر افسره پورې، د ټولو ټولو له استثنا پرته، د ټولو په څېرو کې، هغه دغه ډار او له هغه سره مل کړکېچ چې د ده په زړه کې و، لیده کومه شېبه د پېیر په ګوکل کې دې غوغا سره راپورته کړ:

- نو، بالاخره څوک دغه کارونه کوي؟ دا خو ټول، د ما په شان له دغه کاره زورېږي نو څوک؟ څوک دا کارونه کوي؟

یو چا قوماندې ورکړ:

- شېږ اتیا وم توپکوال دې رامخې ته شي!

د پېیر څنګ ته ولاړ پنځم مجرم یې وړاندې بوت. ، خو یوازې، پېیر پوه نه وو چې هغه ژغورل شوی دی. هغه په دې نه و پوه چې دی او پاتې نور مجرمین یوازې د دې لپاره دلته راوستل شوي وو چې د دغو نورو د اعدام په وخت کې دلته واوسي. هغه چې وحشت او ډار یې دم په دم په زړه منګلولې لګولې، خو د نه د خوښۍ او نه د ډار احساس کاوه، نو یوازې یې هغه څه ته په حیرت کتل، چې د ده تر مخې تیریدل. پنځم مجرم هماغه کارګر و، چې کمیس یې اغوستی و، همدا چې هغه ته ورنېږدې او له لاس یې راونیو، هغه په ډار ببرته راودانګل او له پېیر نه غېږ تاو کړه. (پېیر ورېږدید او ځان یې له هغه نه راخلاص کړ) کارګر په لاره نه شو تلای، هغوی، هغه تر تخرګ لاندې راونیو، خو هغه چغې وهلې، همدا چې دار ته ورورسېد، چپ شو. ګواکې هغه په څه شي پوه شو، یا هغه پوه شو، چې چغې یې بې ځایي دی، یا یې داسې تصور کاوه چې دا ناشونې ده چې دی څوک ووژني، د دار په مخ کې ودرید او له نورو سره یو ځای دې ته سترګه په لار و چې د هغه سترګې او لاسونه وروتړي. هغه په ځلبدونکو سترګو لکه ټپي ځناور خپل شا او خوا کتل.

پېیر، نور نه شو کولای مخ واړوي او سترګې پټې کړي. د هغه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولې ګډه ګونې پلټنه او ګبنۍ ددې پـنځم محکوم د وژلو لپاره خورا زیاته شوې وه. دا پنځم اسیر هم دنورو په شان آرامه بربښـبده. د خپل نرۍ اوږد کوټ یوه خوا یې پر بله خوا وروړوله او په خپلې یوې لوڅې پښې یې بله هغه ګرولـه.

کله چې یې د هغه سترګې وروټړلې، هغـه غوټه چې دده څټ یې په عذابوه، خپله سمه کړه او کله چې یې هغـه پر هغـه خونې دار ور تکیه کړ، هغه شاته ډډه ووهله او لږ شانته ښکته وښـوید، خو همدا چې دا حال یې د ځان لپاره آرام و نه ګاڼه، ځان یې را جوړ، پښې یې را سمې، ټینګ ودرید او په آرامۍ یې پر دار تکیه وکړه. پـیر، په ځیر ځیر هغـه ته وکتل او د هغه ټوله خوځـبدا یې څارلـه.

هغه شان باید شوی وای، وشول. د قوماندان غږ پورته شو، تر هغـه وروسته د اتو توپکو د ډزو غږ انګازه جوړه کړه، خو پـیر وروسته چې څومره هڅـه کولـه د توپکـو ډزهـاری غـږ وریـاد کـړي، یـو غـږ یـې هـم رایادولی نه شو. هغه یوازې دومره لیدل چې د هغـه کارګر، بدن ناڅاپه ولویـد، خو دا ښکاره نـه وه چې ولې ولویـد او پـه خپلـه ریښکې کې ځوړند پاتې شو. ورپـه یـاد شول چې هغـه د ځان لـه دوو برخو نـه وینې راوبهـېدې او پرې د هغه د ځان د درونـد والي لـه امله ښکتـه لاړ. د کـارګر سر او غاړه، په غیر عادي بڼه ښکته ځوړند او پښې یې تر ځان لاندې راټولې شوې. کښاست او پـیر د دار پلو تـه ورمنډه کړل. هـېڅ چا یې مخه ونه نیولـه. وحشت ځپلي او رنګ تښـتېدلي خلک د کـارګر شا او خوا اختـه وو. یو زوړ برېتـور، فرانسـوي چې لـه وژل شوي نـه یې رشمه راخلاصولـه، لاندنۍ ژامه یې ربړدیدلـه. وژل شوی مړی ولویـد. سرتیرو پـه کرکې او چټکۍ مړی د دار شا تـه پـورې واهـه او څمڅې تـه یې ور وارتېرې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې بربښبدل چې ټول پوهبدل چې دوی جانیان دي او باید ژر تر ژره د خپل جنایت نښې پټې کړي.

پبیر، څمڅې ته ور وکتل او وې لیدل چې کارګر داسې پروت دی چې ځنګنونه یې سرته نېږدي، مخ پورته پراته دي. یوه اوږه یې ښکته او بله یې لوړه او لا تر اوسه په ښوریدو، ښوریدو، په برابره توګه ښکته پورته کېدې. او نور یې په ېلونو پر مړي خاورې ورتویولې. یوه سر تیري له قهر او کرکې په ډک آواز پر پبیر غږ وکړ چې خپل ځای ته راستون شي، خو پبیر پوه نه شو، هماغه شان دار ته نېږدي ولاړ و او چا له هغه ځایه و نه ښوراوه.

کله چې څمڅه ښه له خاورو ډکه شوه، د قوماندان غږ واوریدل شو، پبیر یې خپل ځای ته راستون او فرانسوي سرتیري چې د دار دواړو خواته کتار وو، دښې خوا، ښې پلو ته شول او په منظمو قدمونو د دار له مخې تیر شول څلورویشت سرتیري، توپک په لاس چې وسلې یې تشې شوې وې، دګڼه ګوڼې په منځ کې ولاړ وو. کله چې د هغو ټولې ددوی له څنګه تیریدل، هغوی په چټکۍ په کتار کې خپل ځایونو ته ورستانه شول.

پبیر چې کتلو یې هېڅ معنی نه لرله، دغو ټوپکمارو ته چې په چټکۍ، جوړه جوړه د خلکو له مینځه وتل، کتل. له یو تنه پرته، نور ټول له خپلو ټولیو سره یو ځای شول. دغه یو تن یو ځوان سرتیری و چې رنګ یې الوتی و، خولۍ یې څټ ته ورښکته شوې وه. توپک یې مخ ښکته ورځوړند و، هماغه شان د څمڅې تر څنګ له هماغه ځای نه یې چې ډزې کړې وې، ولاړ و. هغه لکه مست نشه یې داسې کوږ وږ. کله وړاندې او کله وروسته کېده او هڅه یې کوله خپلې ناکراره پښې ټینګې کړي. یو زاړه افسر، د ټولې، ټولیمشر له کتاره ورمنډې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ځوان سرتیری یې له اوږو راونیو او دکتار خواته یې راپورې واهه. روسي او فرانسوي ګڼه ګوڼې سره وخوځېدې او تیت او پرک شوې. ټول چپه خوله او سرونه ښکته روان وو.

یوه فرانسوی وویل:

- اوس به اور اچول ور زدکړي !...

پېیر، هغه چاته چې دا خبره کړې وه وروکتل او پوه شو چې دا کوم سرتیری دی چې د شویو کارونو له املې غواړي په کوم شي خپل نا آرامه روح آرام کړي، خو نه یې شو کولای. هغه خپلې پیل شوې خبرې ناتمامې پرېښودې، لاس یې وښوراوه او لاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

تر دغو اعدامونو وروسته يې پېير له نورو تورنو کسانو نه جلا کړ او هغه يې يوازې په يوه وړه کنډواله شوې او سوځېدلې کليسا کې بندي کړ.

مازديګر مهال و چې يو افسر د دوو سرتيرو په ملتيا کليسا ته ورننوتل او پېير ته يې خبر ورکړ چې ګناه يې بښل شوې ده او اوس به دی د پوځي اسيرانو کمپ ته وسپارل شي. پېير پرته له هغه چې پوه شي، هغه ته څه ويل کېږي، پاڅېد او د سرتيرو سره وخوځېد. هغه يې، هغو کوټو ته راوست چې له سوځېدلو تختو نه، دشنو ډاګونو پر لوړو جوړې شوې وې. پېير يې له دغو کوټو نه په يوې کې واچاوه، په تپه تياره کې دشلو په شا او خوا کې بنديان ترې راتاوو شول. پېير هغو ته کتل، خو په دې نه پوهېده چې دغه خلک څوک دي، دلته څه کوي او له ده نه څه غواړي. هغه خبرې چې ده ته کېدې، ده هغه اوريدې، خو ده، نه څه غبرګون ښوده او نه يې په مانا پوهېده. ده هغو پوښتنو ته چې له ده کېدې، او پرته له دې چې دی پوه شي څوک له ده سره غږېږي، ځوابونه نه ويل. ده ددې خيال ساته چې څوک يې خبرې اوري او کنه يا يې په مانا پوهېږي او نه پوهېږي، د هغو څېرو ته کتل او د هغو د ټولو خبرې، هغه ته بې مانا او اپلتې برېښېدې.

له هغې شېبې نه چې ددغو خلکو له خوا نه چې نه يې غوښتل څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووژني، دغه وژنې تر سره او پېير هغه ولیدلې، د پېير له ګوګله هغه فنر (یا خوځونکی قوت) چې د ټولو ژوندیو ننبـه وه را وا ایستل شو او هر څه د هغه لپاره را پرزیدلي او په یوه بې معنی څه بدل شول. کـه څه هم هغه ځانته دا نه ویل چې پر انسانیت، ټولنیز عادلانه جوړښت، عـالم، روح او خدای یې ایمان بایللی دی، (پېير، پخوا هم لـه دغـه شان یو ازمایښت سره مخامخ شوی و، خو هېڅکله یې داوسني وار په شان ژور او پیاوړی نه و) پخوا به کله که پېير له دغـه شان یو شکمن حالت سره مخامخ کېده، د هغه لامل به د هغه خپلې ګناهې وې او هر وار یې د زړه په تل کې دا احساسوله چې د دغو ناهیلیو او شکونو نه ژغورونه په ځان کې ولټوي، خو اوس هغه دا احساسوله چې دا د هغه ګناه نه ده چې نړۍ د هغه په وړاندې راپرزیدلې او له بې معنی ورانیو نه پرتـه بل څه پاتې نه و. هغه داسې انګېرله چې ایمان او ژوند ته راستنېدل د هغـه په واک کې نه دي.

په توره تیاره کې پرې راټول شوي وو، داسې ښکاریده چې په هغـه کې کوم شي د هغو پام وراړولی دی. هغه ته یې څه وویـل، د کـوم څه په اړه یې پوښتنې ترې کولې، بیا یې کوم چېرته بوت او په پـای کې، هغـه په کوم کنج کې ځان د کومو خلکو پـه منځ کې ولید چې لـه پـه خپلو مینځو کې د هر څه او شي په اړه غږېدل او خندیدل.

دزندان له هغې بلې خوا کـوم چا پـه ملنډو، خو پـه نندارېزه بڼه غږ وکړ:

- هـو کې ورونـو ! دا هـم هماغـه شـهزاده دی چې... او د هماغـه پـر کلمې یې ښه زور راوست...

پېير، پټه خوله او بې خوځېدا د دیوال خواتـه پـر سواري ناست و. کله به یې سترګې تړلې او کله به یې بېرتـه پرانستې، خو هر وار بـه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې سترګې سره ورغلې، د هغه کارګر وحشتناکه څېره چې د خپلې سادګۍ له املـه بـه لازیاتـه وحشـتناکه برېښـېده او تـر مخې بـه ورتـه ودریده او تر هغه لا وحشتناکه د هغو سرتیرو څېرې وې چې له خپلې خوښې نه پرته قاتلان شوي وو. بیا به یې سترګې پرانستې او بې معنی یې په هغه تورتم کې خپل شا او خوا تـه وکتـل. د هغـه ترڅنګ کـوم لنډ ونی کړوپ سړی ناست و چې ده د پیل نه له دې کبله هغه تـه پـام شـوی و چې دهر وار خوځېدا نـه وروسـته بـه لـه هغـه نـه د خولـو بـوی را پاڅېـده. دغه سړی په تپه تیاره کې په خپلو پښو څه کول. کـه څـه هـم پېیـر د هغـه څېره نه لیدله، خو داسې یې احساسوله چې پر لـه پسې ده تـه ګوري. پېیر چې په دې توره تیاره کې هغه تـه ښـه ځیـر شـه، نوپـوه شـو چـې هغـه سړی د خپلو بوټونو ګیټس خلاصوی، خو په هغه ډول چې هغه سړی دا کوي، دا د پېیر لپاره دپام وړ وه.

هغه سړي لومړی له یوې پښې ګیټس نه، خلاص کړ، پـه خورا پـام یې هغه ومروړه او بیا یې د هغـه بل پـه خلاصولو پیـل وکړ او پـه خورا ځیر یې پېیر ته هم کتل. تر هغه پورې چې هغه په یوه لاس، خلاص شوی ګیټس ځوړاند اوه، په بل لاس یې له بلې پښې نـه د بـل ګیـټس پرانسـتل پیـل کـړل. پـه دې توګـه هغـه پـه خـورا ځیرمنـو خوځېـدو، پـه ماهرانـه کړیز(دایروي) ډوله بڼه، پرته له هغه چې دلاسونو خوځېدا یې تـم شـی، له خپلو پښو نه ګیټسونه خلاص کړل او لومړنی هغه یې خپل سر پـورې پر دیوال، په هغه لرګین مېږوي چې ټک وهلی و، ورځوړند کړ. بیا یې چاقو را واخیسته، کوم شي یې پرې کړل، سر پورې یې کېښـود، ځانتـه یې ځای خوښ کړ، ښه په ارامه ځای پر ځای شو، ځنګنونـه یـې راپورتـه او په غېږ کې ټینګ کړل او مخامخ د پېیر، څېرې ته په کتو شو.

پېیر د دغه سړي په ارامو ونکې خوځېدا، په هغې کراري او نظم کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په دغه کنج کې ځان لپاره جوړ کړی و او آن له هغه نه په پورته کېدونکي تند بوی کې، کوم زړه خوښوونکي او آرامه کېدونکي څه احساسول. له هغه نه يې سترګې اړولې او په ځير يې هغه ته کتل، هغه لنډوني سړي ناڅاپه وويل:

- ښه باداره ! ډېرې خواری دی ليدلې ؟

د هغه سړي په اواز کې داسې سادګي او خواخوږي نغښتې وه چې پېير غوښتل د هغه ځواب ووايي، خو د هغه ژامه ورېږدېده او ژړايې ستونی کېښکود. هغه لنډوني سړي سمدلاسه د پېير په حالت پوه شو او پرېښود چې دی خواشينی شی، هغه په هماغه له خوږو او له خواخوږی نه په ډکه ژبه چې د روسي کليوالو ښځو ژبه ده، وويله، ويل:

- ګرانه غم به نه کوي، متل دی چې وايي:

يو ساعت زغم ، يوه پېړۍ ژوند. هوکې، زما د زړه سره، ښه ده او شکر دخدای دی چې ژوندي پاتې شوو ، غم ولې، خواشيني ولې ؟

هغه وويل:

ښه او بد خلک پيدا کېږي.

همداسې په غږيدا غږيدا ، په يوه کراريې خوځېدا ، پر خپل ځنګانه ورخم شو ، پاڅېد ، وتوخيد ، غاړې يې خلاصې کړې او کوم چېرته لاړ.

د زندان له وروستي برخې يې يو خوږ او زړه پالونکی غږ واورېد:

- اوهو ! ورته ګورئ ! دوکه مار راغي، له يادې يې نه وزي.

سرتيرو په دې وخت کې پر هغو سپي ور وشکارل. هغه له سپي لرې او ببرته خپل ځای ته راستون شو او کېناست. په کوم شي يې چې په کومه زړه تېوټه کې مرورړل شوی و ، په لاس کې و.

بيا هماغې پخوانۍ او مودبې غږيدا ته راستون شو ، خپل زوړ تېوکر يې وغوړاوه او له هغه نه يې څو کچالوان چې په تناره کې الو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي وو ، راويستل او پېير ته يې ست وکړ.

- دادي نوش يې جان يې کړه ! غرمه خو آش و ، خو کچالو ترټولو نه غوره خواړه دي

. پېير ټوله ورځ په خوړو تېره کړه او د کچالو بوی هغه ته ترټولو بويونونه، خورا زړه پاروونکي وبرېښېده. په داسې حال کې چې سرتيري نه يې مننه کوله، بيا يې خوړل پيل کړل.

سرتيری، يو کچالو راواخېست او وې ويل:

- دا تاسې څه کوئ ؟

لنډوني سړي يو کچالو را واخېست، هغه يې په خپل لاس کې ، په چاړه په دوو برخو وويشه، له خپل زاړه ټوکر نه يې لږ مالګه را واخېسته. مالګه يې پر کچالو وشنيندله، پېير ته يې ورکړ او وې ويل:

- کچالو بايد دغسې وخوړل شي.

هغه وويل:

- کچالو خورا بې ساري خواړه دي. ته يې دغسې وخوره !

پېير ته داسې وبرېښېده چې په ژوند کې يې تر دغه نه خواږه خواړه نه و ، خوړلي.

پېير وويل:

- نه، نه، زه يې پروا نه لرم، خو هغه بدمرغه يې ولې او په ګناه چانواري کړ. هغه وروستی زنداني و او دشلو کالو په منګ و.

لنډ وني سړی وويل:

- څه ؟ څه ؟ کومه ګناه ؟ دځه شي ګناه ؟

داسې ښکاريده چې د هغه ټولې خبرې په خوله کې چمتو دي. بې ارادې يې په ژبه جاري شوې، سمدلاسه يې دوام ورکړ:

- ښه باداره ! دا راته ووايه چې تاسې ولې په مسکو کې پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوئ؟

پېير وويل:

-مـا فکـر نـه کـاوه چې هغـوی دې داسې ژر راورسـېږي، زه هسـې تصادفآ په مسکو کې پاتې شوم.

-ښه نو ګرېته ! دا راته ووايه چې تاسو فرانسـويانو څنګه ونيولئ ؟ له خپله کوره ؟

- نه، څه وايي ؟ هسې لاړم، اور لګېدلی و، چې ګورم، نو هغه و چې هغو ونيولم او د اور لګولو په تور يې محکمه کړم.

ټيټ وني سړي وويل:

-کومه محکمه ؟ هر چېرې چې محکمه ده هلته بې عدالتي ده.

پېير چې وروستی کچالو وخوړ، وې پوښتل:

- ته له پخوا نه دلته يې ؟

-زه ؟ دا تيـره يکشـنبې ورځ پـر روغتـون راتـويې شـول او زه يـې هماغلته ونيولم.

- ته څوک يې ؟ سرتيری يې ؟

- د پيشيرونسکي د غوندې له سرتيرو نه يو سرتيری. نېږدې و چې له تبې مړ شم. اصلا يې موږ ته هېڅ ونه ويل. موږ د شلو تنو په شا او خوا کې ناروغان په روغتون کې پراته وو. موږ نه فکر کاوه او نه مو ددې تصور کاوه چې څوک دي پر روغتون هم راولوېږي.

پېير وپوښتل:

- څنګه دلته خفه يې ؟

- څنګه خفه يم ګرېته ! ددې لپاره چې له پېير، سره خبرې اترې آسانه کړې، زياته کړه:

- زما نوم پلاتون دی او کورنی نوم مې کراتياف دی. په غوندې کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلکانو د ګربت په نامه یادولم. څنګه خفه نه شم ګربتـه ! مسـکو خو د ټولـو ښـارونو مـور ده. نـو ولـې خفـه نـه شـم. دمسـکو دغـه حـال تـه چې وګورې، هغه په چټکۍ وویل:

- ښه ده. ښکاره خبره ده او پخوا خو سپین ږېرو ویل:

- چنجی کرم کدو، خوري، خو کرم کدو لا خلاص شوي نه وي، خپله خوسا شوې یې.

پېیر وویل:

- څه ؟ څه دې وویل ؟

کراتایوف وپوښتل:

- ما څه وویل ؟ ما وویل چې زمونږ عقل پر خدای له قضاوت کولو نه عاجز دی.

او تصور یې کاوه چې خپله خبر یې بیا تکرار کړې ده، نو سمدلاسه یې خپله خبره اوږده کړه:

- ښه باداره ! ستا حال څنګه دی ؟ جایدادونه مو پر ځای دي ؟ کور مو مو ؟ نغري او دسترخوان مو څنګه دي ؟ شته که تالان شوي دي ؟ زاړه مور او پلار مو ژوندي دي ؟ ماشومان مو ؟

که څه هم په تیاره کې د سرتیري څېره نه لیدل کېده، خو داسې یې احساسوله چې کله هغه دا خبرې کوي، د هغه پر شونډو د مینې موسکا را خوره شوې ده. دی، له دې خبرې نه ډېر حیران او خواشینی شوی و چې کله یې واوریدل چې پېیر مور او پلار په تیره بیا مور نه لري، هغه وویل:

- ښځه د مشورې لپاره وی، خوابې د غورو، خو ګرانه مور نشته. هېڅ ښځه چاته مور کېدای نه شي، بیا یې خپلو خبرو اترو او پوښتنو ته دوام ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ماشومان خو لرئ ؟

داسې ښکاريده چې د پېيرد "نه" ويلو ځواب دی سخت خواشينی کړ، خو سمدلاسه يې زياته کړه:

- ښه ده، پروا نه لري. لا تراوسه ځوان يې ! خدای ته هيله شته ، اولاد به درکړي، خو ژوند بايد په کراره وشي.

پېير ناڅاپه وويل:

- ښه ده ! ښه ده ! خو اوس نور، نور پروا نه لري.

پلاتون په نا چټکی ځواب ورکړ:

-اخ، ګرانه ! ا ته څه وايي ؟ دسترګو توره ! جايدادونو، زندان او زولنې، دا ستا په واک کې نه دي، توکل په خدای کوه.

هغه ډډه ولګوله، لږ ارامه شو. وتوخيد او ستونی يې صاف کړ.

داسې بربښېده چې اوږدې کيسې ته ځان چمتو کوي، هغه نقل راپيل کړ:

- هوکې دغسې زما د زړه سره ! ما لا په خپل کور کې ژوند کاوه، ملکونه مو ښه و، ځمکې موزياتې او. بزګرو مو ښه ژوند لدرلود، شکر د خدای دی کور مو جوړ دی، بزګر او مزدورانو مو د خدای شکر ښه دي. زما له پلار سره د هغو شمېر اوه تنه کېده. ژوند ښه تيره ده. ربښتينې عيسويان وو او بيا پېښه وشوه...

پلاتون کرتايوف اوږدې کيسې وکړې او ويل چې څنګه يوه ورځ هغه پرديو ځنګلونو ته ورتير شو، ده هلته لرګي ټول کړل، هلته دی ساتونکو ونيو، هغه يې ښه وواهه، محکمه يې کړ او بيا يې پوځ ته ولېږه. څه به درته ووايم ګربته !

په داسې غږ چې موسکايې بدلوله، وويل:

- نور به درته څه ووايم ګوربت جانه !

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم ما فکر کاوه چې بدمرغي راغلې، خو بیاهم خوشاله و. که ما ګناه نه وای کړې، زما ورور به یې پوځ ته لېږلای وای. زما دغه کشر ورور پنځه ماشومان درلودل، خو زه له ښځې پرته څوک نه لرم. ما یوه لور لرله او پوځ ته له تګه مخکې هغه خدای له مورې نه واخېسته. یوه وار له پوځ نه کورته په رخصتي لاړم، خو پوه شوم چې زما د کورنۍ ژوند تر پخوا نه ښه شوی دی. د کور په انګړ کې ډېر څاروي ولاړ دي. ښځې په کورونو کې وې او دوو ورونه مې د کار لپاره بهر وتلي وو. یوازې کوچنی ورور مې چې میخایل نومېده په کورکې پاتې و. پلار به مې ویل، ماته به یې ویل:

-ټول ماشومان د مور او پلار لپاره لکه د لاس د ګوتو په شان یو برابر دي. له ګوتو نه چې هریوه خوږ شي، ټول یو شان خوږېږي. که پلاتون سر یې خریلای نه وای، میخایل به یې پوځ ته لېږلای وای. هغه مورې ټول وربللو او دشمایل په وړاندې یې درولو، پوهېږي، منې یې او کنه؟ پلار به راته ویل چې د دې شمایل په وړاندې سم په ګونډو شو، بیا یې ښځې ته ویل:

- ته هم د هغه په وړاندې سر ټیټ کړه. هلکانو تاسو هم همداسې وکړي، په وه شوئ او کنه؟ هوکې ملګریه، ژوند همداسې دی، هر برخلیک یو ژوند غواړي، هر څه د خدای په لاس کې دی، مورې هسې قضاوت کوو چې دا ښه دی او که بد. دا ښه کار نه دی. زما نیکمرغه ملګریه، زمورې نیکمرغي داسې ده، لکه اوبه، په کب نیوونکي ځال کې. کله چې دغه جال د اوبو په منځ کې وي، له اوبو ډک وي، خو کله چې یې له اوبو راوباسې، بیا له اوبو تش شي. هوکې ملګریه همداسې ده.

پلاتون د غنمو له سوارې نه په جوړ شوي ځای کې، ځای پر ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو. یو خوشبې پټه خوله پاتې شو او بیا پاڅېد.

هغه وویل:

-ښکاري خوب درځي پلاتونوفه !

. ژر، ژر یې پر تتر او تندي صلیب انځورول پیل کړل او ددې کار په لړکې یې وویل:

- لویه خدایه مورږ په خپل امان کې وساته او مورږ وژغوره !زمورږ ملاتړه

حضـرت مسـیحه ! سـپېځلیه نیکولایـه ! او فـرو او لاورا(دوه سپېځلي شمایل دي) پر مو. رحم وکړه ! دا ټول باید دوه واره نور هم تکرار شي.

سجده یې وکړه، پاڅېد، سورږ اسویلی یې وویست، پر خپل ځای د وښو پر سوارې کېناست او وې ویل:

-خدای دې ما د یوې وچې تبرې په شان ویده کړي او د یوې ډوډۍ په شان مې دې ببرته راویښ کړي.

هغه تر دې خبرې وروسته وغځېد، کوټې یې پر ځان واچاوه او د ویدو کېدو تکل یې وکړ.

پېیر وپوښتل:

- دغه دعا چې تا ولوسته، څه دعا وه ؟

پلاتون، (که له پېیر سره خبرې اترې نه وای، خوب به وړی و)وویل:

- ما څه شي نه دي لوستلي(هغه د ویدو کېدو په حال و)ما یوازې دعا وکړه، ولې ته دعا نه کوي ؟(هغه نور نو خوب یورږ).

پېیر وویل:

-نه، نه زه دعا کوم خو تا دغه فرولا لاورا څه لپاره ویل.

پلاتون په چټکۍ ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- نو څنګه ؟ دا د آسونو دعا ده، انسان باید څارویو په خیال کې هم واوسي، نه وینې، هغه دوکه ماره راستنه شوې ده، ځان تودوی، د ارموني(ددې خبرې سره سم یې له خپلو پښو سره نږدې سپی ولیده او ویې نازوله. مخ یې واړاوه او هغه دم ویده شوه.

چېرته د باندې له لرې د ژړا او چغو غږ راته. د زندان د دیوالونو د چولو نه د اور شغلې لیدل کېدې، خو د ننه په زندان کې توره تیاره وه، غږونه هم نه اوریدل کېدل. پېیر تر ډېرو پورې ویده کېدای نه شو، سترګې یې رنې وې، په توره تیاره کې په خپل ځای کې پروت و او. پلاتون خرپهاري ته یې چې دده تر څنګ ویده و، غوږ نیولی و. هغه داسې احساسوله، هغه دنیا چې تر دې نه مخکې دده په روح کې راپرزیدلې وه، اوس بیا په نوې ښکلا، په نوې او ټینګه بڼه ببرتهدده په روح کې په نوي ډول راغورځېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

په هغه زندان کې چې پېير ساتل کېده، هغه څلور اونۍ تېرې کړې. له ده سره مل درويشت اسيران، درې افسران او دوه تنه مامورين هم وو.

دغه ټول کسان، ګواکې وروسته پېير ته په خيالونو کې په تته بڼه وريادل، خو په هغو کې پلاتون کرتايوف د تل لپاره د پېير په خيالونو کې د داسې يوې خورا او ترټولوغوره، ښې، پياوړې خاطرې په توګه پاتې و چې د بشپړروسي کرکتر، د ټولې مهربانۍ او غونډ منډ احساس څرګندونه يې کوله.

بله ورځ سهار د وخته چې کله پېير خپل ګاونډی ولید، د هغه ګردی تصوير د هغه په ذهن کې ابدي شو. د پلاتون سر تر پښو اندام چې هغه فرانسوي کوټ يې اغوستي او دملا وستني په ځای يې ملا په ريښکې ټرلې وه، د هغه پوځي برېدګي ډوله خولې، يو ګردی تصوير ذهن ته سپارله. ککره يې چور ګرده وه، د هغه ملا، ټټر آن لاسونه چې تل يې داسې نيول چې ګواکې څه شي وړي. ټول اوټول ګرد وو. د هغه خوږه موسکا، د هغه نصواري تاندې سترګې هم ګردې وې.

پلاتون کرتايوف، د هغو کيسو له مخې چې د خپل پخواني پوځي ژوند نه يې کولې او ټولو دغو کيسو هغو جګړو پورې اړه لرله چې ده ګډون په کې کړی و، بايد پنځوس کلن وای. هغه خپله نه پوهېده چې څو کلن دی او دا يې هم ويل يې نه شو چې څه وخت پيدا شوی دی، خو د هغه غاښونه سپين، ټينګ او ځلېدونکي وو. د خندېدو په وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې(هغه تل خندل)دمرغلرو د دوو اميلونو په څېر لـه ورايـه ښکاريدل. هغه روغ، جوړ او له هره پلوه بشپړ و. د سر او ږېرې يو تار وينښته يې هم سپين شوي نه و. ټول ځان يې خورا پوست او سره لـه هغـه هـم ټينګ او چالاکه و.

د هغـه د مـخ بشـره، د وړو ګـردو ګونځـو سـره سـره، دسـادګۍ او ځوانۍ ننبې لرلې. آواز يې خوږ او سندريز و، خو د هغه دغږيدا تر ټولـو غوره ځانګړتيا و سادګي، زغردوالي او له معنى ډک والي و. دا په داګه څرګنده وه چې هغه، هېڅکله د هغه څه په اړه فکر نه کاوه چې ده ويل يا يې ويل غوښتل، نو له دې کبله د چټکوالي او ډاډ، د هغه د غږيدا او پـه هغه کې د کلمو ادآ، د هغه د وينا نه جلا کېدونکې برخه وه.

د اسارت پـه لومړيـو ورځـو کې، د هغـه ځـاني تـوان او قـوت پـه دې کچه چې ګواکې دی، پـه دې نـه پـوهېږي چې سترې يا او نـاروغي څه تـه وايي، هره شپه به چې ويده کېده، هغه به ويل:

- اې لويه خدايه ! مورږد تېرې د يـوې ټوټې پـه توګه ويده او ديـوې ډوډۍ په توګه مو راويښ کړه. هر سهار به چې لـه خوبـه راپاڅېـد، اوږې به يې پورته اچولې او ويل به يې:

- بيګا ګرد ويده شوم او سهار ببرته په پښو وخوځېدم.

او په رښتيا هم، هغه به چې وغځېد لکه تېرې داسې بـه ويـده کېده، سهار به يې ځان وخو ځاوه، راويښ به شو او په هماغه شېبه کې بـه ، لـه ځنډه پرته، لکه ماشوم چې پـه خپلـو نـانځکو لـوبې کـوي. دی بـه هـم پـه کوم کار اخته شو. هغه په هر کار ښه پوهېده، که څه هم پـه هغـو کې يې ماهرت نه لاره، خو کارونه يې بد نه و. هغه تل بوخت و او يـوازې دشـپې به يې ځانته اجازه ورکوله چې وغږېږي، غږيدا يې خوښـېدله او سـندرې يې هم ويلې. سندرې به يې چې ويلې، د نورو سندرو غاړو په څېر بـه نـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

و چې اوريدونکي، د خپلو سندرو اوريدو ته راپاروي. د هغه سندرې ويل داسې و، لکه دمرغانو به څېر. ده دغو سندريزو غږونو ته ځکه اړتيا لرله چې له هغه سره به يې خپله خوښدا، دريدل او پاڅون برابرول. د هغه سندرې تل خوږې، زړه راښکونکې، غمجنې او ښځېنې وې. څېره او تندی به يې د سندرو ويلو په وخت کې تل زغرده او تريو وو.

له هغه ورځې چې اسير شوی و، ږېره يې لوړه شوې وه، ټول هغه څه چې دده له پوځي او قيمتي ژوند سره اړه لرله، ده ابسته ارتېرلي وو او په نا آګانه توګه، خپل پخواني ژوند يعنی بزګري کليوالي ژوند ته ورستون شوی و، هغه ويل:

- د سرتيرې ژوند پای ته رسېدلی دی، دخدای په امان !

د هغه نه خوښېدل چې څوک د هغه د پوځي ژوند او وخت په اړه وغږېږي. که څه هم هغه له خپل تيرشوي ژوند نه نارضا و او زياتره وخت به يې دا تکراوله چې په خپل پوځي ژوند کې هېڅکله چا وهلی نه و. کله به چې هغه کيسې کولې، زياتره وخت به دغه کيسې د هغه پخوانې کيلوالي ژوند په اړه چې ده ته ډېر ګران برېښېده. هغه متلونه چې ده په خپلو خبرو کې کارول، هغه متلونه نه و چې زياتره به سرتيرو کارول. د هغه متلونه زياتره نه يوازې دا چې ښکنځمار او بربنډې وينا وې، بلکې هغه به ډېر ولسي وو. دغه متلونه که څه هم د خپل په ځای کارونې په وخت کې ښې او ژورې معنی لرلې، خو د هغو جلا جلا کارول د هغو معنی ته سخت تاوان رساوه.

ده به زياتره وخت داسې خبرې کولې چې د هغه له پخوانيو خبرو سره يې ضديت درلود، خو د هغه دغه او هغه خبرې دواړه سمې وې. د هغه غږيدا خوښېده او غږيدل يې ښکلي وو. هغه به وينا په متلونو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځښنو ستاینو کې سینګارولـه، خو پېیر ته داسې برېښېده چې هغـه دغـه متلونه خپله جوړوي. د هغه د وینا تر ټولو غوره ښکلا په دې کې وه چې کلـه ناکلـه بـه یـوه سـاده پېښـه یـا خبـره چې پېیـر بـه هـم د هغـې پېښـې دسادګۍ له امله هغه ته پاملرنه نه کولـه، د هغـه پـر ژبـه د ښکلا او پـرتم نښه وه. هغه به هغو کیسـو تـه چې د پـوځي خدمت پـه وخت پـه اړه ویـل کېدې، په وار وار تکرارېدې، نښه غوږ نیو. خو تر هرڅه زیـات، د هغـه ، هغه کیسې خوښېدې چې په رښتینې ژوند کې پېښې شوې وې. هغـه بـه ددغو کیسو دا ریدو په وخت کې موسېده او د اوریدو په لړ کې به یې د داستانونو د ښکلاوو د لاراسپړنې لپاره پوښتنې کولې.

کراتیـوف، پـه زړه بـایللو ، دوسـتۍ او مینـې، هغـه شـان چې پېیـر پوهېـده، نـه پوهېـده، خـو هغـه تـه ، هـر څـه چې بـه پـه ژونـد کـې ورسـره مخامخېـده ګران و او په مینه یې هغه منل او زغمل. له هر چا سره به چې مخامخ کېده، په مینې یې له هغه سره مینه کولـه. هغـه هـم، نـه یـو ټاکلي یا پېژندلي چاسره، بلکې هر هغه څوک به چې لـه ده سـره مخـامخ کېـده، ده ورسره مینه کولـه. هغـه تـه خپـل سـپی، خپـل ملګـري، فرانسـویان او پېیـر چې پـه زنـدان کـې ددې ګاونـډی و ، ټول او ټول ګـران و ، خـو پېیـر داسې احساسوله چې د کراتیوف، د ټولې مهربانۍ او خواخوږۍ سره سره چې له ده سره یې لري (دغه مهرباني او خواخوږي د پېیـر لـه خوښـې پرتـه لـه ده سـره کېـده) د هغـه جلاوالـي او بیلتـون بـه یـوه شـېبه هـم هغـه خوابدی نـه کړي. او پېیـر هـم کـرار کـرار د کرتـایوف پـه وړانـدې دغـه احساس پیدا کړ.

پلاتون کراتایوف، دنورو ټولو اسیرانو لپاره یـو عـادی سرتیری و ، هغوی دی د ګربت او یاهم پلاتوشه په نامه یاداوه. لـه هغـه سره بـه یـې د زړه لـه کـومې او پـه خواخـوږۍ ټـوکې کـولې او هغـه تـه بـه یـې کارونـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سـپارل، خـو د پېيـر لپـاره، هغـه تـل هماغـه شـان پـاتې و، لکـه د هغـې لـومړې شـپې پـه شـان چې ده د لـومړي ځـل لپـاره دې لېـدلې و. يعنـې لـه تصوره وتلې، ګردې او د تل لپاره د سادګۍ او رښتينتوب ننبه.

. پلاتون کراتايوف، له خپلې دعا نه پرتـه هېڅ شـي لـه يـاده زده نـه و. کله به چې هغه خپلې خبرې پيل کړې، د اسې برېښېده چې هغـه پـوهېږي ، څنګه او چېرې هغه پای ته ورسوي.

کله به چې د هغه کومې خبرې پېير حيران کړ او له هغه نه به يې هيلـه وکړه چې هغه بيا ووايي، هغه څه به يې چې يوه شېبه مخکې ويلې و، نه شـو کـولای وريـاد کـړي. دغـه راز ده دا هـم نـه شـو کـولای چې د خپلـې خوښـې سـندرې شـعر پېيـر تـه ووايـي. دا سـندره دا وه: ((خپـل ګـران چنارګوټی مې زړه را بدوی))

هغه په وينا او خبرو کې د جلا جلا کلمو په معنی نه پوهېده او نه يې کولای شو پوره پرې پوه شي. د هغه هره کلمه او هر چاره، هغه تـه د هغـو ناڅرګندو او نا آشنا هڅو غبرګون و چې دی خپله هم له هغو نه خبر نـه و. دا دده ژوند و، خو دده ژوند لکه هغه شان چې ده خپله انګېرله، له نورو نه جلا هېڅ معنی نه لرله. د هغه ژوند ، يوازې د ټولیز ژوند د يوې برخې په توګه ، ده تل داسې احساسوله، معنی پيدا کوله. د هغه خبرې او کړه وړه، په هماغه نظم ، هرو مرو والي او دده لـه واکـه پرتـه ادآ او تر سره کېدل، لکه عطر چې له ګلو راپاڅي. هغـه نـه د کـومې جلا کلمـې يـا جلا چارې په معنی او نه يې په موخې، په يوه هم نه پوهېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

وروسته له هغه چې شهزادګی ماریا له نیکولای نه واوریدل چې د هغې ورور، د یاروسلاو په ښار کې د رستوف له کورنۍ سره دی، د خپلې ترور د مخالفت سره سره یې بیاهم سمدلاسه پریکړه وکړه چې له خپل وراره سره یو ځای هغه پلو ته وخوځېږي. دا کار آسانه و که کړکیچن؟ شونی و که نا شونی؟ دې خپله دنده ګڼله چې هر څنګه کېږي، د خپل ورور څنګ ته چې دمرګ په حال و، ځان ورسوي. دې هر هغه څه چې له لاسه کېدل کول، چې خپل وراره، خپل ورور ته ورسوی. هغه پاڅېده او وخوځېده، هغې فکر کاوه که سردار اندرې خپله دې ته خبر نه دی ورکړی، له دې املـه دی چې یا خو داسې ناروغه دی چې دلیکلو توان نه لري او یا داچې هغه دا کار ددې (شهزادګی ماریا) او خپل زوی لپاره خورا ګرانه او له کړکیچه ډکه چاره بللې ده.

څو ورځې وروسته شهزادګی ماریا دخوځېدا لپاره چمتو شوه، د هغې د سفر کاروان، یوه لویه ګاډی وه چې دا ورونژ ته په کې راغلې وه، یوه وړه کراچی او یوه بله لاسي دبارولو کراچی ګوتې وو. له هغې سره په سفر کې پېښله بوری ین، نیکولای جان او ښوونکی یې، د هغې بوډی مینځه، دري چوپړان، یو ځوان یاور، یو آشپز چې ترور یې اړ کړی و، خوځېدونکي وو.

مسکو ته دعادی لارو نه تګ خورا ګوانښمن او آن تصور یې هم نه شه کېدای، نو له دې کبله، شهزادګی ماریا، مزل ته درسېدو لپاره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلارې بدلېدو ته اړه شوه. یعنی هغه لاره یې غوره کړه چې د لیږخک ، ریزان، ولادیمیر او شویا د ښارګوټو له لارې تیریده. دغه لاره نه یوازې ډېره اوږده وه بلکې له دې کبله چې په ټولو رباطونو کې د آسونو بدلیدل ناشوني وو ، هر څه خورا ګران او دریزان ښار ته نږدې، خو دفرانسویانو د پیداکېدو خبرې کېدې، نو ځکه ډېره له ګوابنه ډکه وه.

د ټولې لارې په اوږدو کې، پېغله بوری ین، دوْسال او د هغې چوپړان د شهزادګۍ ماریا ، دهڅو ، روحي پیاوړتیا او ټینګ تکل ته حیران پاتې وو. هغه تر ټولو ناوخته ویدیده، تر ټولو نه د وخته ویښېده او هېڅ داسې ستونزه نه وه چې د هغې د تکل خنډ شي. د هغې د هڅو او هاند او تګ ته د تلوسو له برکته وو چې نوروته هم دغه د خوځون او تکل احساس ورلېږدیدلی و او د دویمې اونۍ په اوږدو کې و چې هغوی یاروسلاو نومي ښار ته ورسېدل.

شهزادګۍ ماریا ، د ورونژ په ښار کې د خپلې استوګنې په موده کې، د خپل ژوند ، تر ټولو نه غوره نیکمرغي ګڼله او د دغې نیکمرغي خوندیې احساساوه، نور نوله رستوف سره د هغې مینې نه هغه زورواله او نه یې په عذابوله. دغه مینه د دې له روح سره نغښتل شوې او د دې د روان او ځان نه جلاکېدونکې برخه ګرځېدلې او دا نور له هغې سره له سیالۍ نه لاس په سر شوې وه.

که څه هم هغې هېڅکله، په ډاګه دا خبره چاته نه وه کړې، خو هغه اوس په دې ډاډه وه چې یو څوک ورته ګران دی او دا هم یو چاته ګرانه ده. هغه په دې خبره، هغه وخت پوره ډاډه شوه چې نیکولای رستوف دې ته راغی او په خپله وروستۍ کتنه کې دې ته وویل چې د دې ورور(سردار اندرې)د رستوفیانو له کورنۍ سره مل دی. نیکولای، آن دې ته اشاره هم ونه کړه چې، که سردار اندرې جوړ شی، د هغه او ناتاشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانۍ شلېدلې اړيکې به بيا او ببرته راتازه شي، خو شهزادګۍ ماريا د هغه له سترګو اوبشړې نه دا احساس کړې وه چې هغه به دې خبره ښه پوه او د هغه په اړه فکر کوي. ددې سره سره له دې سره نيکولای اړيکی خورا مينه ناک او نزاکته ډک وو، نه يوازې دغه اړيکی بدل نه شول، بلکې داسې برېښېده چې نيکولای په دې خوشاله چې اوس ددوی د خبښۍ اړيکي په اسانۍ او لا مينه ناک ډول هغه (شهزادګۍ ماريا) ته چې څو موده دمخه يې هغه احساس کړی وو، څرګند کړي. شهزادګۍ ماريا، په دې پوهېده چې هغې ته د لومړی او وروستي ځل لپاره يو څوک ګران دی.

لکه هغه شان چې د سفر په وخت کې تل پېښېده، شهزادګۍ ماريا، داسې په غمونو کې ډوبه وه چې خپله اصلی موخه يې هېره کړې وه، خو همدا چې يارسلاو ته نېږدې شول، د هغه څه په فکر کې شوه چې هغه نه څو ورځې وروسته بلکې نن مانښام ورسره مخامخ کېدونکې وه، د هغې تلوسې او ګېنيتوب پای نه درلود.

کله چې د هغې د ترور لارښود چوپړ چې شهزادګۍ ماريا، د څارنې او ددې چارو د پلتنې لپاره مخکې استولی و او دنده يې لرله چې وګوري د رستوف کورنۍ چېرې ميشته او استوګنه ده او په دې ځان خبر کړي چې د سردار اندرې روغتيا څنګه ده؟ بيزته راستون شو دښار د لويې اډۍ مخې ته، له يوې لويې ګاډۍ سره مخامخ شو. هغه د ګاډۍ له کړکۍ نه، د شهزادګۍ، له ګېنۍ نه رنګ الوتې او ډار پسې اخېسته څېره وليدله او دی هم ډار پسې واخېست، او وې ويل:

ـ ستاسو حضور! دهر څه پوښتنه مې وکړه، د رستوف کورنۍ دښار په ډګر کې، د سوداګر برو نيکوف په کور کې ميشته او ځای پر ځای شوې ده. هومره لرې نه ده، د ولګا د رود پر څنډو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهزادګی ماریا ، په وحشت او پوښتنیز غلچک د لارښود چوپړ مخ ته وکتل، هیڅ نه پوهیده چې هغه څه وایي، په دې یې سر نه خلاصیده چې ولې ددې پوښتنې چې:

-ورور یې څنګه دی ؟ ځواب نه وایي. د شهزادګی پر ځای، پېغلې بوری ین، دا پوښتنه وکړه او وې ویل:

-سردار څنګه دی ؟

- والاحضرت هم له دوی سره په هماغه کور کې میشت دی.

شهزادګی په زړه کې وویل:

ښکاری چې ژوندی دی. فکر یې وکړ او په کراره یې له ځانسره وویل:

-هغه څنګه دی ؟

-خلک وایي هغه په هماغه حال چې و ، په هماغه حال دی.

شهزادګی ماریا ، دا ونه پوښتل چې:

- هغه په هماغه حال چې دی، څه معنی ؟

هغې یوازې کمکی وړوکي اوه کلن نیکولای ته، خپل وراره ته، دسردار اندریې زوی ته چې ددې تر مخې ناست و او له خلکو نه دتش ښار له نندارې نه یې خوند اخیست، کتل. هغې سر ښکته واچاوه او تر هغه وخته پورې یې را پورته نه کړ چې د هغوی درنه او لویه ګاډی چې د خوځیدا شړقیدا یې شر او شور جوړ کړی و ، په یو ځای کې ونه دریده او له ګاډی نه د ښکته کیدو د زینو د برابرولو غږ پورته نه شو.

دلوي یې ګاډی دروازې خلاصې شوې. کینې خواته یې اوبه ، لوی سیند او ښی خواته یې زینې وې. بر زینه چوپړان او د هغو په منځ کې ، یوه سره پخونه نجلی چې اوږدې تورې کوڅې یې لرلې ولاړه وه، ددغې نجلی پرشونډو داسې موسکا خوره وه چې شهزادګی ماریا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لاسي او ناخونده بربښبده (دا سونيا وه). شهزادګي ماريا پر زينو وروختله اوهلته ولاړې نجلۍ چې لاسي موسکا يې پر شونډو خوره وه، دې ته وويل:

- دې پلو، دې خواته !

او شهزادګي د انتظار په خونه کې له يوې پخې بښځې سره چې ختيځه بشره يې لرله او په چټکۍ او خواشينۍ ددې خواته را روانه وه، مخامخ شوه. دا مشره ګرافينه وه. هغې له شهزادګي ماريانا غږ وتاو کړه او تر بښکلولو نه وروسته يې وويل:

- زما ماشومه ! راته ګرانه يې ! څومره ډېره موده وشوه چې مې نه يې ليدلې !

شهزادګي ماريا، د خپلې ټولې نا آرامۍ او خواشينۍ سره سره په دې پوه شوه چې دا مشره ګرافينه ده او بايد دا هم څه ورته ووايي. هغه خپله هم په دې پوه نه شوه چې څنګه يې وکولای شول يو څو فرانسوي کلمې په هماغه ډول چې دې ته ويل شوې وې، ووايي او وپوښتې:

- هغه څنګه دی ؟

ګرافينې وويل:

- ډاکتر وايي چې اوس ګوابس نه شته.

خو له دې خبرې سره هممهاله، ګرافينې يو سوړ اسويلی وکښې او ستر ګې يې آسمان خواته ور لوړې کړې، د هغې دغه کتل د هغه څه برخلاف و چې دې ويلي و.

شهزادګي ماريا وپوښتل:

- همدا اوس، همدا اوس ګراني شهزادګي !

هغې له دې خبرې سره جوخت، کمکي نيکولای جان ته چې له دوسال سره ګډ رانغوت مخ وروړاوه او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- څه ښکلی او نازولی هلک دی.

ګرافینې، شهزادګی میلمستون ته بدرګه کړه. سونیا له پېغلې بوری ین سره غږیده او ګرافینې نیکولای نازوه. په دې وخت کې مشر ګراف کوتې ته راننوت او له شهزادګی سره یې روغبړ او ستړي مشي وکړه. ګراف له هغه وخته چې وروستی ځل یې شهزادګی لیدلې وه، ډېر بدل شوی و. هغه وخت، دی، داسې مست، خوشاله او پر ځان ډاډمن سپین ږیری و، خو اوس داسې خوار او ناهیلی برېښېده. هغه، له ګرافینې سره دغږیدا په لړکې پر له پسې، دې خوا، هغه خوا کتل چې ګواکې غوښتل یې وپوښتي هغه څه چې دی کوي یا یې وایي سم دي که ناسم؟

د مسکو تر سوځېدو نه وروسته چې دده شتمنی او جایدادونو، په ایرو او کنډوالو بدل شوي وو، داسې برېښېده چې ده پر ځان ډاډ له لاسه ورکړی او داسې یې انګیرله چې دده لپاره په ژوند کې ځای پاتې نه دی.

شهزادګی ماریا، د هغې لېوالتیا او نا آرامی سره سره چې په دې شېبه کې د خپل ورور د ژر لیدو لپاره یې لرله او د هغې خواشینی سره سره چې د ورور د لیدو نه پرته، دې ته دنورو خبرو او کړو نه پیدا شوې وه، دې غوښتل سمدلاسه خپل ورور وګوري، خو نورو پر له پسې د هغې د ورور په ستاینو وخت تېراوه. هغې د ورور د دیدن په هیله کې د ډوبیدو سره سره بیا هم هغه څه څارل چې ددې په شا او خواکې تېریدل او داسې یې احساسوله چې اوس سمدلاسه باید همدې حالاتو او دنورو کړو وړو ته غاړه کېږدي. هغه څه ته چې دا ورسره مخامخ ده، که څه هم ددغو ټولو خبرو او کړو وړو زغم ورته ګران و، خو بیاهم هغې کوم شکایت نه درلود. مشر ګراف سونیا هغې ته ور وپېژندله او وې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل:

- دا زما خوریئ ده ، هغه تاسو پېژنئ شهزادګی !

شـهزادګی مشـرې ګرافینې تـه مـخ وروړاوه او هڅـه یـې کولـه د تربګنی هغـه احسـاس چې دد غـې نجلی په وړاندې ددې په زړه کې راپاریدلی دی، آرام او کرار کړي. هغې سونیا ښکل کړه، خو پـر هغې ځکه هر څه ګران تمامیدل چې ددغـو ټولـو خلکـو طبیعـت چې لـه دې نـه راتاو شوي وو ، لـه هغـه څـه نـه زیـات تـو پیر درلـود چې ددې پـه زړه کې تیریدل.

هغې پر ټولو غږ وکړ او وې پوښتل:

-هغه چېرې دی ؟

سونیا ځواب ورکړ:

- د لاندې، ناتاشا له هغه سره ده.

سونیا تکه سره شوه او زیاته یې کړه:

- درځئ چې ورشو ، وې ګورو ! او رښتیا زه فکر کـوم تاسي سـتړې شوې یاستئ، شهزادګی ؟

د شهزادګی په سترګو کې د خواشینی اوښکې شبوه شړې. هغې بیا ګرافینې ته مخ وروړاوه او غوښتل یې چې بیا له هغې نه وپوښتي، خنګه او له کومې لارې هغه ته (وورته) ورشي. پـه همدې وخت کې و چې د کوم چا نرم، سندریز، خو چټک ګامونـه، تـا بـه ویـل لکـه دناڅګر قدمونه د دروازې شاته واوریدل شول. شهزادګی مـخ وروړاوه او وې لیدل چې ناتاشاوه، تا بـه ویـل چې منډې را وهي، ددې خواتـه را روانـه ده. هماغه ناتاشاچې تیر وار یې په مسکو کې د هغوی د کتنې پـه وخت کې کرکه تړې راغلې وه. هغې لا ددې وخت پیدا نـه کړ چې ناتاشې تـه وګوري، خو په دې پوه شوه چې هغـه درد احساسوی چې دا پـرې اختـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، نو ځکه د هغې رښتینی دوست دی. د هغې پلو یې ور ودانګل، غېږې تري چاپېره کړه او په داسې حال کې چې سر یې پر اوږو ور اینبی و، ښه یې وژړل.

ناتاشا چې د سردار اندرې د کټ تر څنګه ناسته وه، همدا چې د شهزادګۍ له راتګه خبره شوه، په ارامو خو چټکو ګامونو، هغو ګامونو چې شهزادګۍ ماریا ته سندریز بربښېدلي وو، د هغه له کوټې راووتله او ددې خواته یې رامنډه کړل. کله چې ناتاشا د شهزادګۍ ماریا پلو ورمنډه کړل، د هغې په حیرت وهلې او ګبۍ اخېستې څېره کې یو څه ښه څرګند و او هغه مینه وه. دمینې حالت و. له سردار اندرې سره مینه، له شهزادګۍ ماریا سره مینه، له ټولو هغو سره مینه چې ددې د خوښۍ سره یې اړه پیدا کوله. د خواخوږۍ حالت، د نورو په خاطر د زوریدنې حالت او دبې پایه هېلې او لېوالتیا حالت، هغه حالت چې خپل ټول څه او ځان له هغو سره تر مینې ځار کړي. داسې بربښېده چې په دغې شېبه کې، هغې نه دځان اونه له هغه سره د خپلو اړیکو پرته، هېڅ خیال د هغې په خیال کې نه و.

حساسه شهزادګۍ ماریا، ناتاشې ته په لومړي غلچک کې په هرڅه پوه شوه او له غمه په ډک خوند یې د هغې پر اوږو اوښکې تویولې.

ناتاشې ورته وویل:

-درځه چې ځو ! ورځه چې ورشو ماریا !

او هغه یې بلې کوټې ته بدرګه کړه.

شهزادګۍ ماریا سر راپورته، اوښکې پاکې، مخ یې ناتاشې ته وروارړوه او داسې انګېرله چې دا به له هغې سره په هر خبره او هر څه پوه شي.

-ښه نو... څه... به...

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې غوښتل څه وپوښتي، خو ناڅاپه چپه شوه، هغې داسې انګېرله چې نه شي کولای په خبرو او کلمو پوښتنې او ځوابونه وشي. د ناتاشې سترګو او بشړې باید هر څه په ژوره او په ډاګه دې ته ویلي وای.

ناتاشې هغې ته کتل او داسې برېښېده چې هغه له دې املې په ډار اوشک کې ده چې ټول هغه څه چې دا پرې پوهېږي ووایي او یا یې ونه وایي. هغې ګواکې دا احساس کړی و چې د دغو ځلېدونکو سترګو په وړاندې چې د دې د زړه تر تله پورې یې لاره وهلې ده، نه شو کولای ټول رښتیا، هغه رښتیا چې دا ترې خبره او پرې پوهېږي و نه وایي. د ناتاشې شونډې ناڅاپه وربړېدې. د هغې دخولګی نه نا ښکلې ګونحې را تاو شوې، په ساندو ساندو یې ژړا پیل او په لاسونو کې یې خپله بشړه پټه کړه.

شهزادګی ماریا په هرڅه پوه شوه.

خو په هرحال، هغې هیله لرله او دهمدې هیلې په هیله یې د هغه څه په اړه پوښتنه وکړه، چې دې باور نه پرې لاره:

- نو ښه، د هغه ټپونه څنګه دي؟ حال یې څنګه دی؟

ناتاشې یوازې وکولای شول چې دومره وایي:

- تاسې... تاسې خپله یې وګورئ!...

یو څو شېبې وروسته دواړه په ګډه د هغې کوټې د دروازې شاته ولاړوو چې سردارانډرې په کې پروت و. دواړه ددې لپار کښاستې چې ژړا یې آرامه شي او بیا په ارامو څېرو د ننه کوټو ته ورننوزي.

شهزادګی ماریا وپوښتل:

-- دا ناروغي یې څنګه وه؟ ډېره موده کېږي چې حال یې خرابه شوی دی؟ او دا پېښه څه وخت شوې ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا وویل چې په پیل کې یې خورا سوځوونکې تبه او ګوانښمن درد درلود ، بیا د ترویځه په سیمه کې دا ښه شول، خو داکتر له یوه شي ډاریده او ((هغه ۴۴۶ روس))و ، بیا دغه ګوانښ لرې شو ، خو کله چې د یاروسلاو ښار ته راورسېدو ټپونه یې په خوسا کېدو شول (ناتاشا ، د هغه د ټپونو په ټول حالاتونو:خیرینتوب او خوساستوب ، به هرځه پوهېدله) داکتر ویل چې د ټپونو د خرینتوب او بیا خوسا کېدو تداوي هم کېدای شي، خو کله چې بیا تبه پرې راغله، داکتر ویل چې دغه تبه خورا ګوانښمنه ده.

ناتاشې وویل:

-خو دوه ورځې دمخه ناڅاپه دغه پېښه وشوه.

هغې د خپلو ساندو او ژړا مخه ونیوه او وې ویل:

- زه نه پوهېږم چې څنګه ؟ خو تاسو به یې په خپله وګورې چې له نه څه جوړ شوي دي.

شهزادګۍ وپوښتل:

- خورا خوار شوی دی ؟ ډنګر شوی دی ؟

نه، داسې نه دی، تر خوارتوبه هم لا بدتره دی، تاسې به یې خپله وګورئ !واخ، واخ ماریا ، ماریا ، هغه ډېر ښه دی، خو. هغه نه شي کولای، نه شي کولای ژوندی پاتې شي. ... ځکه چې...

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

کلـه چـې ناتاشـا پـه خپـل دودیـزې اډآډ هغـه دروازه پرانسـته، شهزادګۍ ته یې تر ځانه د مخکښو بلنه ورکړه. شهزادګۍ ماریا داسې احساس کړه چې ستونې یې سلګیو ته چمتو دی.

هر څومره چې هغې د ځان ډآرامولو او تسـل هڅه کولـه ، دا پـه دې پوهیده دا چې د اوښکو دتویدو مخه نیولی نه شي، شـهزادګۍ ماریـا پـه دې پوهیده چې ناتاشا ددې خبرو معنی څه ده چې:

- دوه ورځې دمخه دی داسې شو.

. هغـه پـه دې پوهیـده چـې د هغـې دا حالـت چـې دا ناڅاپـه آرامـه او مهربانه شوه څه معنی لري.

هغه پوهیده چې پـه دغـه مهربانۍ او کـرارۍ کې د مرګ نښې دي. هغه چې دروازې ته ورنږدې کیده، د اندرې هغـه بشـره یې ولیدلـه چې دې له ماشومتوبه پېژنده. د ورور هغه مهربانه، ارامه او خوږه څېره چې خورا لږه به داسې برېښیده او پر دې بـه یـې تـل داسې ژوره اغیـزه کولـه. هغه پـه دې پوهیده چې هغـه بـه دې تـه شعر ووایـي، هغـه شـان ارامـه او مینه ناکې خبرې به وکړي چې پلار یې تر مرګـه مخکې دې تـه کړې وې. هغه خبرې چې دا به یې زغم ونه شي کړای او هرو مرو به وژاړي. وړاندې یـې کـه وروسـته یـې، مګـر هـرو مـرو دا پېښـدونکې و او دا کـوتې تـه ورننوتـه. څـومره بـه چـې ددې سـترګو لـه نږدې نـه ، پـه څرګنـده او لا

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرګنده ، د هغه بشره د هغې بشرې ځانګړتیاوې لیدلې، په هماغه اندازه به سلګیو ددې ستونی او غاړه پسې اخیستې، ناڅاپه یې د هغه څېره ولیدله او د دواړو کتنې او غلچکونه سره مخامخ شول.

سردار اندرې، پر یوې اوږدې کټ ډوله څوکۍ پروت و ، شا او خوا یې بالښتونه ایښي وو او یو اوږد کمیس یې په غاړه وچې د خړلمۍ په پوست ګاڼل شوی و. هغه دنګر او تک ژیړ و. د هغه په یوه ډنګر او له سپین والي نه رانه لاس کې یې دستمال او د بل لاس ګوتو یې په نرمې خوځېدا مخ پورته له بربتو سره لوبې کولې او سترګو یې نویو راغلو کسانو ته په ځیر ځیر کتل.

شهزادګۍ ماریا ، چې د هغه بشره ولیده او سترګې یې د هغه له سترګو سره مخامخ شوې، ناڅاپه یې ګامونو چټکتیا له لاسه ورکړه او داسې یې وانګېرله چې سلګۍ یې له ستوني او اوښکې یې له سترګو تښتېدلې دي. د هغه دبشرې په لیدو او د هغه له غلچک سره د خپل غلچک له مخامخ کیدو سره سم، هغه ناڅاپه ځانته وشرمیده او ځان یې ګنهګار وګانه.

هغې له ځانه وپوښتل:

-هوکې ! خو ګناه مې څه ده ؟

د ورور ساړه خو برند غلچک ځواب ورکړ:

-ګناه دې داده چې ژوندۍ یې او د ژوند په اړه فکر کوې، حال دا چې...

د هغه ملال او ژور کاته او غلچک چې کله په کراره د خور او ناتاشې پلو ته ور واوښت، نه نورو ته بلکې دځان دننه ته یې پام او له تربګنۍ سره مل و.

دتل په شان یې خور سره لاس ورکړ او سره ښکل یې کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سردار اندړې، دده د ساړه او پردی غلچک په شان ، په ساړه او پردی غږ وویل:

-سلام ماریا ! څنګه دې وکولای شول تر دې ځایه راشي ؟

کـه سـردار انـدړې دنـاهیلی چغـې وهـلای وای، د هغـه چغـو بـه شهزادګۍ ماریا دومره نه وای حیرانه کړې، لکـه د هغـه ددغـې اوسنی غزیدا آواز چې پر دې یې داسې اغیز کړی و.

په هماغه ساړه او کرار غـږ یې چې په کې لـه ورایـه د څـه رایادولو هڅه اوریدل کېده، وپوښتل:

- اوس دې روغتیا څنګه ده ؟
- شهزادګی خپله له خپلې پوښتنې حیرانه شوه.
- هغه وویل:
- -ګراني دا باید له داکتره وپوښتې.

که څه هم داسې برېښیده چې هڅـه یې کولـه دا خبره پـه لا مهربـانی وکړي، خو په تش آوازیې وویل:

-له تا نه مننه ګراني چې راغلې !

- شـهزادګی ماریـا د هغـه لاس کېښـکود. سـردار انـدړې د هغـې دلاس په کېښکودلو سره ، تندي لږ تریو کړ. هغه چې شو اوخوریې نـه پوهېده چې څه ووایي. هغه په دې پوه شوه چې په دې دوو ورځو کې څه پرې راغلي دي. د هغه له خبرو په تیره بیا د هغه له کتو نه چې ساړه و او تربګنـی تـرې وریدلـه، پـه هرڅـه کـې پردیتـوب احساسـېدل، داسـې پردیتـوب چې د ژوند لپاره ډارونکي او وحشـتناک و. داسې برېښـده چې نور نو د ژوندیو په حال پوهېدای نه شي، خو سره له هغـه هـم داسې احساسـېدله چې دنـه پوهېدو علت ، لـه دې کبلـه نـه دی چې هغـه یې احساسولئ نه شي، بلکې له دې کبله و چې ژوندي پرې پوهېدای نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي او نه شي کولای پرې پوه شي، دی په داسې یو څه کې ډوب شوی و.

- سردار اندرې چوپتیا ماته کړه او په داسې حال کې چې ناتاشې ته یې کتل، وویل:

- ګوره چې برخلیک بیا څنګه سره یوځای کړو ؟ هغه بیا منډې راپسې وهي.

شهزادګۍ ماریا هر څه اوریدل، خو په هغه څه نه پوهېده چې ورور یې ویل. هغه، هغه حساس او ځیرک سردار اندرې څنګه کولای شول د هغه چا په اړه چې ده ته ګرانه ده او دی هم په دې پوهېده چې دی هم هغې ته ګران دی، داسې خبرې وکړي. که هغه تصور کولای شول چې دی ژوندی پاتې کېږي، په دغه شان سړه او له سپکاوي نه ډکه ژبه به یې دغه شان خبرې نه کولای. که هغه پر مرګ باور نه لرلای، نو څنګه یې پر ناتاشې زړه نه خوږېده ؟

دې خبرې یو دلیل درلود او هغه دا چې د هغه لپاره نور هېڅ شي پروا نه لرله، دې خبرې دده لپاره یوازې یوه معنی لرله، هغه دا چې د هغه لپاره تر دې نه مهم راز راسپړ شوی و. خبرې اترې یې ډېرې سړې، شلېدلې او هره شېبه به له ځند سره مخامخ ېدلې.

ناتاشا وویل:

ماري د ریزان له لارې راغلې ده.

د سردار اندرې دې ته پام شو چې ناتاشا د هغې خور نه د ماریا بلکې د ماري په نامه یاده کړه. دا لومړی ځل وه چې ناتاشا دده تر مخې د هغه خور په دې نامه یادوی او خپله یې هم دې ته پام شو، هغه وویل:

-ښه ؟

هغه ته یې وویل چې مسکو ټول سوی او ابرې شوی او...

ناتاشا له خبرو پاتې شوه، نور یې نه شو کولای وغږېږي. داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاريده چې هغه هڅه کوي، پر ځان زور راولي چې خبرې واوري، خو نه يې شو کولای. هغه وويل:

-هوکې ! وايي چې سوی دی، ډېر د خواشينۍ وړ دی.

هغه مخامخ کتل او په برېتو کې يې ګوتې وهلې.

سردار اندرې سکوت مات کړ، داسې برېښېده چې هغه غواړي د کومې غورې خبرې په اړه له هغوی سره وغږېږي، نوځکه يې وويل:

- تا له ګراف رستوف سره ولیدل ؟

هغه په خورا ساده او آرامه ژبه ، که څه هم ښکاريده چې دی پوه شو چې دده په خبرو د ژوندیو سر نه خلاصېږي، دوام يې ورکړ:

- هغه راته ليکلي دي چې ته يې ډېره خوښه شوې يې.

او تر هغه وروسته يې په داسې خوشالۍ چې ګواکې تر لټونې وروسته يې هغه کلمات چې هيله يې لرله، پيدا کړي وي، ژر ژر وويل:

- که تاسې ته هم هغه ګران وای، څومره ښه کار به شوی وای چې واده مو کړی وای.

شهزادګۍ ماريا ، د ورور خبرې اوريدې، خو د هغه په خبرو نه پوهېده، او يوازې د ډې ښکارونه يې کوله چې د ژوندیو له حالـه څومره لرې شوی دی، بله معنی لرله.

هغه ناتاشې ته وکتل او په کراره يې وويل:

- اوس ولې زما په اړه خبرې کوو ؟

ناتاشا احساس کړه چې د هغه سترګې په دې خبرې دي، دې هغه ته ونه کتل او بيا ټول چپه خوله پاتې شول.

شهزادګۍ ماريا چې شونډې يې ربړدي، ناڅاپه يې وويل:

-اندرې ته غوا... ته هيله نه لرې چې نيکولای جان وويني ؟

د لومړي ځل لپاره د سردار اندرې پر شونډو د ليدو وړ موسکا

(c) ketabton.com: The Digital Library

راخوره شوه، خو شهزادګی ماریا چې د هغه بشړه او شونډې ښې پېژندلې، په وحشت سره داسې احساس کړه چې دده دغه موسکا نه یوازې له زوی سره نه دخوښۍ او نه دمینې نښه څرګنده وی بلکې د شهزادګی ماریا په هغو وروستیو خبرو نرمې ملنډې دي چې غوښتل یې د ورور احساسات راوپاروي.

هغه وویل:

- زه ډېر خوشاله یم چې نیکولای دلته دی، څنګه؟ روغتیا یې ښه ده؟

****

کله چې یې نیکولای جان سردار اندرې ته راوست، هغه په ډار پلار ته کتل، خو هغه ځکه نه ژړل چې هېڅ چا نه ژړل. سردار اندرې، هغه ښکل کړ، خو داسې برېښېده چې نه پوهېږي، له هغه سره څه ووایي.

کله چې یې نیکولای جان ببرته بوت، شهزادګی ماریا بیا ورور ته ورنېږدې شوه، هغه یې ښکل کړ، نور یې نو د خپلو اوښکو مخه نیوای نه شوه او همداسې ټینګه په ژړا شوه.

سردار اندرې چې په ځیر ځیر هغې ته کتل، وې پوښتل:

- څنګه نیکولای جان ته ژاړي؟

شهزادګی ماریا، په ژړا ژړا کې، دتایید سر وښوراوه او وې ویل:

- ماریا ! ته انجیل پېژنې؟ خو ناڅاپه چپ پاتې شو؟

-څه دې وویل؟

سردار چې په هماغه ساړه غلچک، هغې ته کتل، او وې ویل:

- هېڅ ! دلته باید ونه ژواړي.

کله چې شهزادګی ماریا وژړل، هغه په دې پوه شو چې هغه د دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره ژاړي چې نیکولای به بې پلاره پاتې شي. هغه ډېره هڅه وکړه چې ببرتـه د ژونـد بهبـر تـه راسـتون شـي اوژونـد تـه د ژونـدیو پـه سـترګه وګوري، هغه فکر وکړ:

-هوکې ! پر هغـه هـم بایـد سـتا زړه خوږ شـي، خـو دا یـوه ډېره سـاده خبره ده. هغه ته په زړه کې د انجیل دا کرښې وریادې شوې:

-د هوا مرغان نه څه کري او نه څه ریبي، خو ستاسو پلار هغه پالي.

هغه دا خبره لـه ځانسره وکړه او غوښتل یې هغـه شـهزادګی تـه هم ووایي. بیا یې ځانسره وویل:

- نه، نه، هغوی په خپل ډول دا تفسیروي، هغوی په دې نـه پـوهېږي. هغوی، په دې پوهېدای نه شي چې دا ټول احساسات دي چې دوی پـرې ویاړي او زړه یـې پـورې تړلـی دی. زمـوږ ټولـو دغـه ټولې اند ښـنې چـې موږ ته داسې غوره برښي، هغه ټول بې ګټې او په کار نه دی. موږ یو بل احساسولی او درک کولی نه شو.

او چپ شو.

****

د سردار اندړې، ماشوم زوی اوه کلن و. هغه مټې مټې کـولای شـول یو څه ولولي، خو په څه نه پوهېده. هغه تر دغې ورځې وروسـته ډېر څـه ولیدل او زده یـې کړل. پوهـه یـې تراسـه کـړه، ځیرکتیـا یـې وونـده او تجربـه، خـو کـه هماغـه ورځ یـې دغـه پوهـه او درک چـې وروسـته یـې وموندل، درلودلای، بیا به هم په هغه څه پـوه شـوی نـه وای چې د هغې پلار، ترور او ناتاشې تر منځ تیر شول او ده ولیدل. هغه هرڅه لیدل، خـو پرته له هغه چې وژاړي لـه کوټې نـه ووت. چپـه خولـه ناتاشې تـه چې ده پسې ورووتله، ورنږدې شو، په حیا حیا یې هغې ته وکتل او په ښکلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او اند ښښناکو سترګو هغې ته ځیر و. د هغه ګلابي لاندنۍ شونډه چې لږ پورته راغلې وه، لږ وربړدیده، سر یې پر ناتاشې ورکښښود او په ژړا شو.

له هغې ورځې وروسته هغه هڅه کوله، له خپل روزونکي دوساله لرې لرې وګرځي. له مشرې ګرافینې نه چې دی یې نازوه او پاله، تښتېده. یا به یوازې ناست و او یا به په حیا حیا شهزادګۍ ماریا یا ناتاشې ته ورته داسې ښکاریده ، هغه ته له خپلې ترور نه هم ناتاشه زیاته ګرانه شوې ده، او په کراره به یې ځان د هغې تر خوا نازونو ته برابره.

شهزادګۍ ماریا چې کله دسردار اندرې له کوټې راووته، په پوره توګه په هغه څه پوه شوه چې د ناتاشې بشړې او سترګو ورته ویلی وو. هغه نور نو له ناتاشې سره دورور د ژوند د ژغورنې په اړه نه غږیدله. هغوی به په وار سره د ناروغ پالنه کوله او ورسره کښاستلې به، خو نور یې نو نه ژړل. تل به یې دعا کوله او په ټول توان به یې هغه ابدي او له درکه بهر څه ته پناه وروړه چې اوس یې شته والي د دغه زنکدن په حال کې انسان پر سر داسې احساسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

سـرد اراندې نـه يـوازې پوهيـده چـې هغـه مـرې بلکـې هغـه دا احساسوله چې حال يې مرګنی او د مرګ پولې ته نيمايی لاره يې وهلې ده.

هغه داسې احساسوله چې ټول هغه دنيايي شيان چې دخوښۍ او نفساني لذت او د احساساتو د پارونې سبب کېږي، لـه ده نـه پـه لـرې کېدو دي. هغه پرته له هر ډول تلوار او سودا نـه، هغـه څـه تـه سترګې پـه لاره و چې بايد ورپېښ شي. هغـه نالـيدونکی، لـرې، ابـدي، لاس تـه نـه راتلونکی ، ګوانښمن او ناپېژندل شوی څه چې د ټول ژوند پـه اوږدو کې پر له پسې ده احساسوه، اوس ده تـه ډېر نېږدې شوی و. هغـه هـم د هغه آرامې او عجيبه هستي له برکتـه چې ده احساسوله ، د پوهېدو او مننې وړ وه.....

دی، پـخـوا لـه دغـه شـان يـوه پـای نـه ويريـده. هغـه دوه ځلـه د دغـه وحشتناک ډاراوعذابونکي احساس سره مخامخ شوی و ، خو اوس دی په هغه نه پوهېده.

لومړی ځل، هغه له دغه احساس سره هغـه وخت آشـنا شـوی و چې د هغه تر مخې لاسې بم ولويد او ده وليدل چې په چورليدو چورليدو دده خواته راچورلي. ده په هغه شېبه کې د بوټو ، نيالګيو او آسمان پـه لـور کتل او په دې پوهېده چې د مرګ په پوله ولاړ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې تر تپې کېدو وروسته را په سد شو ، په یوه شېبه کې د هغه په زړه کې، ګواکې د ژوند له قیده د مینې آزاده شوې غوټۍ وغوړیده ، داسې ابدي او آزاده چې دغه ژوند پورې یې اړه نه لرله، داسې غوټۍ راټوکېده. دی نور له مرګه نه وېریده او د هغه په هکله یې فکر نه کاوه . دتپې کیدو نه وروسته د عذاب او اپلتو ویلو په هغوشېبو کې د یوازیتوب په هغه ساعت کې به یې چې څومره د ابدي مینې ، هغې مینې چې تازه یې پر ده څپه غوړولې وه، خپریده، پرته له هغه چې سر یې پرې خلاص شی، په هماغه کچه یې له دنیایي ژونده، بېزاریده. هر څه او هر چا پورې زړه ترړل، تل د نورو په مینه کې ځان ځارول، یعنی له هېڅ چا سره په ځانګړی توګه مینه نه کول، یعنی له دنیایي ژونده زړه شلول دي. څومره به چې دی، دابدي مینې دغه بربد ته ورننوت ، په هماغه کچه به دی له ژونده بېزاره کېده او تر هغې کچې یې لا زیات هغه پوله ورانوله چې له مینې پرته د مرګ او ژوند تر منځ پرته ده. په لومړیو وختونو کې به چې کله هغه ته وریاد شول چې باید ومري، له ځانسره به ویل:

- نو څه چې مړشم ؟ تر دې دنیا نه خو هغه ښه ده.

خو تر هغې شپې نه وروسته چې هغه د میتیشې په ښار ګوتې کې تیره کړه او دنیمې ببسدی په حال کې یې هغه ښځه چې دده خوښېده، تر سترګو شوه او بیا یې د هغې لاسونه پر خپلو شونډو ور کېښودل، په ارامی او خوښۍ یې وژړل. بیا پرته له هغه چې پوه شي، زړه ته یې دیوې ښځې مینه ورننوتله او یو ځل بیا یې له ژوند سره اړیکی تازه شوې وو. د خوښۍ او اندېښنو خیالونه پرې راخواره شوې وو. هغه شېبه وریاده شوه چې د ببړنیو روغتیایي مرستو په ځای کې یې کوراګین لیدلې و. نور یې نه شو کولای هغه احساسات ته ورستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي. اوس ده په دې پوښتنې زوراوه چې ایا هغه به مړ وی او که به ژوندی ؟ خو ده دا زړه نه شو کولای چې له ځانه دا پوښتنه وکړي.

د هغه ناروغۍ خپله لاره وهله، خو هغه څه چې ناتاشا یاد کړي و، هغه ورپېښ شول. هغه څه چې د شهزادګۍ ماریا له راتګه دوه ورځې مخکې ورپېښ شول، دا د مرګ او ژوند تر منځ ، هغه وروستی اخ وډب و چې دده به روح کې روان و. او په دې اخ او ډب کې مرګ بریالی کېده. که ده په ناڅاپي دا منلې وه چې ده ته لا ژوند ګران دی، دا له ناتاشې سره دده دمینې پایله وه، خو دمیتیشې په سیمه کې د هغې شپې تر تېریدو وروسته، په هغه حال کې چې ده اپلتې غږولې، په همدې حال کې هغه ښځه ورسره مخامخ شوه چې دی ورته سترګه په لاره و ، د هغه لاس یې پر خپلو شونډو ورکېښود. په ارآمه خو خورا خوښۍ یې اوښکې تویې کړې، پرته له هغه چې دی په وه شي، دیوې ښځې مینې یې زړه ته لاره کړې وه او هغه بیا له ژوند سره اړیکي پیدا کړي وو. دخوښۍ او ګبنۍ خیالونه بیا پرې راخواره شول..

دا ماښام و. هغه د هرې شپې په شان تر ماښامنۍ وروسته، لږ تبې اخېستی او خیالونو یې په بې ساري توګه رانه و. سونیا دمیز تر شا ناسته او ده سترګې پټې کړې وې. پر هغه ناڅاپه د نیکمرغۍ څپه راخوره شوه او له ځانسره یې وویل:

-آه ! دا هغه ده چې ګوګل ته راننوته !

په رښتیا هم د سونیا پر ځای دمګړۍ راننوتلې ناتاشا چې چا یې د راتګ په وخت کې آن دګامونو غږ هم اوریدلی نه و ، ناسته وه.

له هغه وخته چې ناتاشې د هغه پالنه کوله، سردا راندې د هغې شته والي او نېږدیوالي احساساوه. ناتاشا پر یوې داسې لاستې لرونکي څوکۍ ناسته وه چې څنګ یې پر هغه لګېده او پر هغه یې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـمعې د رڼا دلګېدو مخـه نيـولې وه. هغـې جـورابې اوبـدلې، هغـې د جورابو اوبدل زده کـول هغـه وخت پيـل کړل چې سردار انـدرې هغـه تـه وويل:

-هېڅ بل څوک د هغې زړې بوډې په څېر چې جـورابې اوبي، نـه شي کولای دناروغ پالنه وکړي او د جورابو په اوبدلو کې کوم آرامـوونکي څه نغښتي دي. د هغې نرۍ ښکلې ګوتې چې د اوبدلو اوسپنيز ډکي بـه يې کله ناکله پـر يـو بـل ولګېدل، پـه هڅـو کې وې او هغـه تـه د هغې پـه ښکته شـويو خيـالوکې د ډوبې بشـرې يـو اړخ لـه ورايـه او پـه څرګنـده معلومېده.

ناتاشا، وخوځېده او د وړيو غونډاری د هغې له زنګنو ولويد. هغـه پاڅېده او هغه ته يې وکتل. لاس يې ددې لپـاره د شـمعې مخې تـه ونيـو چې د رڼا مخه ونيسي. په چټکۍ، خو په احتيـاط اونرۍ خوځېدا خمـه شـوه، د وړيـو غونـډاری يـې راپورتـه کړ او ببرتـه پـه هماغـه حالـت کښاسته.

سردار اندرې پرته له هغه چې وخوځېږي، هغې تـه کتـل، هغـه ليدل چې ناتاشا تر خوځېدا وروسـته ژورې سا ااېستلو تـه اړتيـا لـري، خـو هغې دا کار ونه کړ او په احتياط يې نرۍ سا ويستله.

د ترويڅکې دښـار ګوتې د صـومعې پـه سـيمه کې سـردار اندرې او ناتاشا دتيرو پېښو په اړه غږيدل او سـردار هغې تـه ووېـل، کـه ژونـدی پاتې شي، دی به دژوند تر پايه پورې د خپل ټپ له امله له خدای نه ځکه مننه کوي چې د هغه له برکته يې بيا له ناتاشې سره ديدن وشـو، خـو پـه دې ټوله موده کې هغوی هېڅکله د راتلونکې په اړه ونه غږيدل.

سردار اندرې چې اوس په خيالونو کې ډوب و، هغې تـه يې پـه کتـو کتو کې يې، د هغې د اوبدلو د نريو ستنو نرم آواز تـه د غـوږ نيـولی او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په ترخ کې يې له ځانسره ويل:

- دا شوني و او که ناشوني ؟ ايا قسمت د څه لپاره زه په دې خواري اخته او بيا يې له هغې سره يوځای کړم ؟ چې مړ شم ؟ ايا ماته يې د ژوند رښتينې بڼه ددې لپره راخرګنده کړه چې زه په دروغو کې ژوند وکړم ؟ په دې نړۍ کې، هغه ترټولو نه ماته ګرانه ده، نوځه ؟ نو زه په دې څه وکړم چې هغه ماته ترټولو ګرانه ده. ؟

دهمدې خبرو په لړ کې يې ناڅاپه ، بې ارادې او د عادت له مخې زګيروی وکړ. ده دا عادت د خپلې نا روغۍ نه د زوريدنې په موده کې پيدا کړی و.

ناتاشې چې د زګيروي دغه غږ واورېد ، اوبدل يې پرېښودل، هغه ته ورنږدې شوه او همدا چې د هغه ځلېدونې سترګو ته يې پام شو ، په نرمو نرمو ګامونو لا وروړاندې ، پر هغه ورخمه او وې ويل:

-تاسو ويده شوي نه ياستئ ؟

- نه، زه له ډېرې مودې تاسو ته ګورم، ماستاسې رانانوتل احساس کړل، هېڅوک لکه د تاسو په شان، ماته د غه کراره آرامي او د زړه رڼا نه رابښي. زړه مې غواړي چې له خوښۍ نه ښه وژاړم.

ناتاشا ، هغه ته لا وروړاندې شوه او پر څېرې يې د خوښۍ او مينې ځلا راخوره شوه، سردار اندرې، ورته وويل:

-ناتاشا تاسې ماته ډېره او خورا ډېره ګرانه ياستئ. له هرڅه نه چې په دې دنيا کې دي.

ناتاشا ، دسترګو په رپ کې مخ وروړاوه او وې وې:

- او ماته ؟ څنګه له هرڅه ډېره ګرانه ؟

-څنګه له هرڅه ډېر ؟ ن و تاسې څه فکر کوئ ؟ تاسو يې څنګه په زړه کې احساسوئ ؟ زړه مو څه درته وايي ؟ د زړه په تل کې يې څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګېرئ ؟ګوره زه به ژوندی پاتې شم ؟تاسو ته څنګه برېښي ؟

ناتاشې په داسې یوې خوځېدا چې د لېونۍ مینې نښې په کې څرګندې وې، د هغه دواړه لاسونه یې راونیول او څه کم چیغه یې کړل:

-زه ډاډه یم، ډاډه یم !

سردار چپ شو. د هغې لاسونه یې راونیول، هغه یې ښکل کړل او وې ویل:

- څومره به ښه وای !

ناتاشا، ډېره نیکمرغه او ګېنۍ اخېستې ښکاریده، خو په هماغه شېبه کې ور په یاد شول چې دا کار ناسمه دی او هغه باید آرامه واوسي.

هغې چې د خپلې خوښۍ د ایلولو هڅه کوله، وې ویل:

-خو تاسو ویده نه شوئ !ښه به دا وی چې ویده شئ، هیله کوم آرام وکړئ.

سردار اندرې، تر کېښکولو وروسته، دناتاشې لاس پرېښود، هغه ببرته د شمعې څنګ ته راغله او په خپل پخواني حال کېناسته.

دوځله یې وروکتل او دواړه واریې ځلېدونکې سترګې سره وجنګېدلې. هغې دځان لپاره د اوبدلو اندازه وټاکله او په زړه کې یې وویل چې تر هغه پورې چې تر دې ځایه پورې و نه اوبدل شي اوبدل به پرېنږدي.

په رښتیا هم تر دې نه وروسته د سردار سترګې پټې او ویده شو. هغه تر لږ ځنډ ویدوکېدو وروسته، ناڅاپه په داسې حال کې چې سړې خولې پرې را روانې وې او ګېنۍ اخېستې و، راویښ شو. دی چې کله ویده کېده، د هغه څه په اړه فکر کاوه چې دا ټوله موده یې د هغه په اړه فکر کاوه او هغه مرګ او ژوند و، خو اندرې زیاتره د مرګ په اړه فکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاوه ، هغه ځان مرګ ته ډېر نېږدې احساساوه ،

سردار له ځانسره وویل:

- مینه ؟ مینه څه ته وایې ؟ مینه د مرګ خندۍ ده. مینه ژوند دیهر څه ده، پر ټول هغه څه چې زه پوهېږم، یوازې له دې کبله پوهېږم چې مینه لرم. هر څه چې شته، ټوله هستي د دې لپاره شته والي لري چې زه مینه لرم. هر څه یوازې مینې پورې اړه لري. مینه خدای دی او مرګ او زما مړه کېدل، ماته د مینې یوه برخه ده د کل او ابدیت سرچینو ته ورستنېدل دي.

دغه اند ښېنې هغه ته آرامه ښېونکې وبرېښېدې، خو دا اند ښېنې یوازې اند ښېنې وې. په هغو کې کوم څه نیمګړي، کوم څه یو اړخیزه، او کوم چور ځانګړي او ذهني و ، هغه څرګند نه و ،. هر څه هماغه شان نا آرامه او تت و. او دی همداسې ویده شو.

هغه خوب لیده چې دی په هماغه کوټه کې پروت دی چې په رښتیا دی هلته پروت و ، هغه خوب لیده چې دی ټپي نه دی او رک روغ دی. د سردار اندړې، په وړاندې بې شمېره، ډولا ډول تباه شوي او بې پروا وګړي رابنکاریدل. هغه له هغو سره غږیده او د کوم نه وړ څه په اړه یې له هغو سره خبرې کولې. هغوی کوم ځای ته د تګ تکل کړی وو. سردار اندړې ته په تته وریادیدل چې د اټول بې معنی او هسې بې ګټې او دی تر دې نه خورا لویې ستونزې لري، خو هغه له هغو سره غږیده، اپلتې یې ویلې او د ټولو د حیرت سبب و. په کرار کرار او په نا څرګنده ډول دغه کسان ور کېږي او د ټولو هغو پر ځای یو شي پاتېږي او هغه دروازه نومېږي او هغه باید وتړل شي. د دروازې پلو ورځي، تړلې یې او غواړي قفل وراچوي. اوس هر څه او ټول په دې پورې اړه لري چې دی به وکولای شي هغه قفل کړي او که ؟. هغه ځي، تلوار کوي، خو پښې یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ورسره خوځېږي او هغه يو هېږي چې دی نه شي کولای دروازه قفل کړي، خو پوره په هماغه شېبه کې چې دی له ډاره او په ناتوانی د دروازې پلو ورځښېږی، هغه، هغه وحشتناک شي د دروازې له هغه پلوه ، دروازه راکښکاږي ، هغه شي هڅه کوي چې دروازه په زوره راخلاصه کړي. هغه یو غیر انساني، شی دی، هغه مرګ دی. دروازه په زوره راخلاصېږي. اوس باید د هغه مخه ونیول شي. هغه په دواړو لاسونو دروازه کلکه نیسي او په خپل ټول او وروستي توان سره هڅه کوي چې دروازه تړلې وساتي. که څه هم د دروازې د خلاصولو مخه نیولی شي، خو نور نو د هغې قلفول ناشوني دي. د هغه قوت ډېر کمزوری دی، هر څه یې له واکه وزی، هغه قوت چې دروازه راپورې وهي، خورا وحشتناکه دی. د هغه له املـه دروازه کلـه خلاصـه او کلـه پورې کېده.

هغه وحشتناک بیا دروازه راپورې وهله. د سردار اندرې ، وروستی بې ساري قوت ، ناتوان او مات شو او د دروازې دواړه پلې ، مخامخ بې له غږه راخلاصې شوې. هغه شي راننوت او هغه مرګ دی. او سردار اندرې مړ شو.

خو په هماغه شېبه کې چې هغه مړ شو ، سردار ته وریاد ښول چې هغه خوب وینې او په همدې شېبه کې چې هغه مړ شو ، هغه په ځان زور راوړ او را ویښ شو.

ناڅاپه یې پر روح رڼا را خوره شوه او هغه پرده چې تر هغه وخته پورې یې، هغه نالیدونکی او ناپېژندونکی څه دده له سترګو پټول، دده د باطن د سترګو له مخې لرې شوه، هوکې دا مرګ و ، زه مړ شم. زه راویښ شوم. هوکې ! مرګ راویښ بدل دی.

هغه داسې احساس کړه چې ګواکې دده په روح کې، بندي شوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅې او قوت آزاد شوي دي. او هغه، هغه آرامي او کراري چې نور نو له ده نه لرې نه شول، په ځان کې احساس کړل.

کله چې راویښ شو په سړو خولو کې ډوب و. په کټ کې یې بنوریدل پیل کړل، ناتاشا هغه ته ورنږدې شوه او تري وې پوښتل چې څه شوي دی ؟ هغه نه ځواب ورکاوه او نه یې په خبره پوهیده او یوازې یې په ځیر ځیر هغې ته کتل.

داهغه څه و چې د شهزادګۍ ماریا د راتګ نه دوه ورځې مخکې پېښ شوي و. او له هماغې ورځې راهیسې ، هماغه شان چې ډاکټر ویلي و ، ستومانه کوونکې تبې یاغي بڼه پیدا کړه، خو ناتاشې د ډاکټر خبرو ته پام نه کاوه بلکې هغې په سردار کې د هغه وحشت نښې لیدلې چې نور یې هغې ته د شک او تردید ځای پرینښود.

له هماغه ورځې د سردار اندرې لپاره له خوبه راویښېدو سره له ژوندې راویښېدل هم پیل شول او په نسبي توګه د ژوند موده ، هغه ته هغه تر هغه مودې نه لنډه و نه برېښېده چې له خوبه راویښېده. او په نسبي توګه د خوب د مودې په پرتله.

د هغه وروستۍ ورځې او ساعتونه په خورا عادي او ساده ډول تیر شول.

شهزادګۍ ماریا او ناتاشې چې د هغه له څنګه لرې کېدې هم دا احساسوله. هغوی نور نه ژړل او نه یې د هغه پالنه کوله «هغه نور نه و ، هغه له دوی نه جلا شوی و» هغوی په دې وروستیو وختونو کې خپله هم په دې پوهېدلې وې ،. هغوی نور نه د هغه بلکې د هغه د خورا نږدې کسانو یادونه او پالنه یې کوله. د هغه د کالبد او تش بدن. هغوی دواړو د غه حالت په داسې اغیزمنه بڼه احساساوه چې د مرګ وحشتناکې بڼې پر هغو هېڅ اغېز نه کاوه او د دې ورځیا یې نه لیدله چې د هغه پر غم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتم جوړ کړي. هغوی نه د هغه ترخوا ژړل او نه له هغه نه لرې کېدل، او په خپل منځ کې هېڅکله د هغه په اړه نه غږېدلې. هغوی د اسې انګېرله چې دوی به ونه شي کولای، هغه څه چې دوی پرې پوهېږي، په خبرو کې بیان کړي.

هغوی دواړو لیدل چې څنګه هغوی. په کرار کرار او آرامه آرامه ښکته او ښکته، هغې خواته چې ښایي، کوزېږي او دواړه پوهېدلي دي چې دا باید همداسې وي او همداسې ښه ده.

د زنکندن او دعا مراسم ترسره او مړی ومینځل شو. ټولو له هغه سره خدای پا مانې ته ورنېږدې شول. کله چې یې زوی هغه ته راوست، پلار یې په تندي ښکل کړ او مخ یې واړاوه. هغه دا کار نه ددې لپاره چې ورته ګرانه وه او یا یې په پلار زړه خوږېده(شهزادګۍ ماریا او ناتاشا په دې خبره پوهېدل) بلکې ددې لپاره چې هغه تصور کاوه چې ده نه همداسې غوښتنه کېږي، خو کله چې له هغه نه غوښتنه وشوه چې دعا ورته وکړي، شا او خوا یې ګواکې ددې لپاره وکتل چې وپوښتي، ایا کوم بل کار هم وکړي او کنه؟

وروسته له هغه چې د څو دقیقو لپاره ناخوښدونکې او مړه ځنازه د دوی په وړاندې پاتې شوه، شهزادګۍ ماریا وویل:

- هرڅه پای ته ورسېدل؟

ناتاشا مړی ته ورنېږدې شوه، د هغه مړو لویدلو سترګو ته یې وکتل او په چټکۍ یې ورپټې کړې. هغې د هغه سترګې ورپټې کړې. هغه یې ښکل نه کړې بلکې په خورا درناوي یې د هغه پر اننګې چې ددې لپاره تر ټولو نېږدې یاد و، ورکېښود، هغې وویل:

-هغه چېرې لاړ؟ هغه اوس چېرې دي؟

کله چې مړی ومینځل شو او کفن شوې ځنازې تابوت، پر میز

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښنودل شو ، ټول راغلل ، ددرناوي او خدای پا امانی په نښه په ژړا ژړا د هغه له څنګه تیر شول. نیکولای جان د هغه غم او زوریدو له غمه ژړل چې دده کوچنی زړه یې کښنکود. ګرافینې او سونیا نه یوازې ، دسردار پر مرګ ژړل بلکې پر ناتاشې یې هم زړه ټوټه ټوټه کښده. بوډا (مشر ګراف) هر څه احساس کړي وو او په دې ژړل چې ډېر ژر دی هم باید دا وحشتناک او نه راګرځېدونکی سفر پیل کړي.

ناتاشا او شهزادګی ماریا هم اوس ژړل ، خو هغوی نه په خپل ماتم بلکې هغوی د هغې مهربانی لپاره ژړل چې دغه ساده ، پرتمین او رازمن مرګ ، چې همدا اوس ددوی ترمخې تېر شوی و ، ددوی پر زړه را خوره کړې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم کتاب

دویمه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

دپښتو د پښتو په ټولو لاملو پوهېدل، دانساني ذهن له توانه وتلې خبره ده، خو په دغو لامولونو د پوهېدلو اړتيا په انساني روح کې نغښتې ده.

انساني ذهن چې د پښتو د بې شمېره کړکيچونو شرايطو ته چې هر يو يې کېداى شي د پښتو علت وي، لاره موندلاى نه شي، تر ټولو لومړى او نېږدې هغه يې اغيز ګڼي او وايي چې همدغه علت دى. چې په تاريخي پښتو کې (هلته چې انساني کړه د څېړنې اصل دى) تر ټولو لومړنى تصور، د خداى اراده ګڼل کېده او تر هغه وروسته د هغو کسانو اراده وه چې تر ټولو غوره دريځ يې لاره. يعنى تاريخي اتلان دي، خو ددې کار د پوهېدنې لپاره به دا بس بنسټ ته پاملرنه وکړو او په دې پوه شو چې د اتلانو اراده نه يوازې پر پرګنو اغېز لري بلکې هغه (پرګنې) هغه لارښوونه کوي.

کېداى شي داسې وبرېښي چې دا هېڅ پروا نه لري چې د تاريخي پښتو علت داسې يا هسې وګڼو... د هغو دوو تنو تر منځ چې يو يې وايي، د لوديز خلک ځکه د ختيځ پلو ته لاړل چې ناپليون غوښتل او بل يې وايي چې دا چاره ځکه پښته شوه چې بايد پښته شوې واى، د دوى د توپير اندازه له هغو نورو دوو تنو نه چې يو يې وايي ځمکه ټينګه ولاړه او سيوري ترې چورلېږي او بل يې بيا وايي چې دوى نه پوهېږي چې ځمکه پر څه ولاړه ده، خو په دې پوهېږي چې د ځمکې او نورو ستورو د خوځېدا ځارنه کوي. د تاريخي پښتو علت، د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

علتونو له یو علته پرته بل علت نه دی او کېدای هم نه شی، خو د پېښـو د ارادې ځېنې قوانین پېژندل شوي دي او ځېنې هسې د تصور او خیـال په کچه تصور ېږي. ددغـو قوانینـو پېژندنـه یـوازې هغـه وخت شـونې ده چې مور د یو تـن پـه اراده کې د علتونو لـه پلټنې تیـر شـو، لکـه هماغـه شان چې د ستورو د خوځېدا قانون یوازې هغـه وخت پېژنـدلي شـو چې انسان د ځمکې د ځای پر ځای سکون د قانون نه تیر شي.

مورخین د ۱۸۱۲ کال د بارادینو تر جګړې او د دښمن له خوا د مسکو د لاندې کولو او سوځولو نـه وروسـته د ریـزان د واټ نـه د کالوژسکایا او تارو فسکي کمپ ته د روسي پوځ لېږدیدل چې د کراسنایا پـاخرا د څنګیـز خوځـون پـه نامـه نومـول شـوی دی، او هغـه تـر ټولـو مهمـه او نـه هېریدونکې پېښه ګڼي. تاریخ لیکونکي ددغې ستړې او نبوغ نـه ډکې چارې ویـاړ، دځو تنـو ویـاړ ګڼي او ټول پـه دې غږېږي چې د دې ویـاړ زیاته برخه د چا ویاړ دی. آن بهرني او له هغه ډلې نه فرانسوي لیکونکي ددغه څنګیز شاتګ او خوځون پریکړه، د روسي قوماندان نبوغ ګڼي او مني یې، خو دا علت نه څرګندوی او نه څوک پرې پوهېدای شي چې ولې پـوځي تـاریخ لیکـونکي او هغـو پسې ټول دا لیکي چې د روسي پوځونو دغـه خوځـون چې روسیـه یې ژغـورلې او نـاپلیون یې تـالا والا کړی دی، دکوم یو تن د ژوړې اند ښښې او نوښت زېږنده دی؟

په دې خبره پوهېدل په رښتیا هم ګرانـه خبـره ده. لـومړی خـو دا ځکـه ګرانه ده چې په دغه خوځون کې ژوره اند ښښه او نبوغ چېرې دی؟ ځکـه هغه پوځ لپاره چې یرغل نه کوي، دځای پر ځای کېدو دغوره ځای پیـدا کول چې په اسانۍ خواړه او کالي تر لاسه کـولي شـیونبوغ نـه غـواړي. د ۱۸۱۲ کال پـه حـالاتو کې هـر دیـارلس کلـن وآن د کـوم بې عقلـه زلمـي لـه زیار او هڅې پرته دا تصور کولای شو چې له مسکوه تر وتلو وروسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوځ دځای پر ځای کېدو لپاره تر ټولو غوره ځای د کالوژسکایا واټ ته نېږدې ځایونه وو.

دویمه خبره داده چې، دا ګرانه ده چې دا پیدا کړو چې تاریخ لیکونکو څنګه او ولې د روسیې ژغورنه او ناپلیون راپرزیدل، په دې خوځون کې موندلی دی، ځکه. دغه څنګیز خوځون که پخواني اود هغه هممهاله او وروستي شرایط په بل ډول و ،. کېدای شو چې هرځله د روسیې د تباهۍ او د فرانسویانو د ژغورنټه لاره آواره کړې وای، که د روسې پوځ د ژوند تر دغه خوځون نه وروسته لا غوره شو، په هېڅ ډول نه شو ویلای چې د دغه خوځون پایله وه.

که له دغه خوځون سره نور شرایط مل نه وای، نه یوازې به یې روسي پوځ ته ګټه رسولې نه وای بلکې هغه به یې تباه کړی هم وای. څه به پېښ شوي وای که مسکو نه وای سوځېدلای ؟ که ناپلیون او میورات روسانو نه وای ورک کړی ؟ که د کراسنایاپاخرا، سیمې ته د تیریدو په وخت کې د بیتیګس او بارکلی په مشوره، پر روسي پوځ برېد شوی وای ؟ داسې نور که ؟ که ؟ او که ؟...

درېیم هغه چې ترټولو پېچلې او جړه ځکه ده چې تاریخ پوهان په لوی لاس دا هېرول غواړي چې د څنګیز خوځون چاره، یوازې یو تن پورې اړه نه لري. هېڅ چا د هغه اټکل نه و کړي او دا کار لکه د فیلي له سیمې د شا تګ په شان، دهیڅ پام په پوره توګه ځانته نه و ور اړولي، بلکې. دا پېښه ګام په ګام د یوبل پسې زېږېدونکو پېښو او شېبه په شېبه د نویو زیاتو او ډولا ډول پېښو نه رامنځ ته شوې پېښه وه او یوازې هغه وخت یې د یوې بشپړې پېښې بڼه پیدا کړه چې پېښه شوې وه او نور یې تیر وخت پورې اړه لرله...

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

دغه څنګیزه خوځبدا وه یوازې غه وخت پېښه شوه، چې روسي پوځ مخامخ او دیرغل برعکس شاته تګ پیل کړ او وروسته له هغه چې دفرانسویانو برېد ودریدل، له خپل مخامخ تګ نه یې چې له پیل نه دوړاندې تګ تکل کړی و، لاس په سر شو، نو له دې کبله کله چې روسي پوځ ولیدل چې نور دوی پسې اخېستونکی پوځ یې تر شا نه لیدل کېږي، نو په طبعي توګه یې ښې خوا ته ځکه مخه کړه چې په هغه ځای کې د خوړو او کالیو له پریمانې نه خبر وو.

که داسې وانګېرو چې د روسي پوځ، نومیالي قوماندانان نه درلود او پوځ بې مشرې و، دغه شان پوځ به له دې پرته بله چاره نه لرله چې ببرته د مسکو خواته ستانه شي او دځان لپاره داسې دایروي یا کړیزه لاره، هغه خواه وتاکي چې هلته ابادې ځمکې او پریمانه خواړه او کالي وي.

دغه څوځبدا د نژنیه له لارې، ریزان او تولا سیمو خواته ته دتلونکو لارونه دومره طبعي بڼه لرله چې آن له روسي پوځ نه تښتېدلي دارمارانو هم خپلې خوځبدا لپاره دغه لاره تاکلې وه او له پترزبورګ نه هم سپارښتنې راورسېدې چې کوتوزف هم باید د خپل پوځ دخوځبدا لپاره دغه لاره غوره کړي.

دتاروتینو په سیمه کې کوتوزف د ټولواک هغه لیک تر لاسه کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دده پر کړو يې ځکه نيوکې کړې وې چې دده پوځ د ريزان له لارې خوځولی و ، خو بياهم دليک تر پوره لوستلو نه وروسته دا څرګنده شوه چې ، په ليک کې هم ده ته لارښوونه شوې وه چې هماغه کالوژسکايا لاره چې ده تاکلې وه او ده ته تر ټولو غوره لاره ده.

روسي پوځ لکه هماغه شان چې څرګنده وه ، له فرانسويانو سره د جګړې په ټوله موده کې او هماغه راز دبارادينو په جګړه کې ، تر سختو ګوزارونو لاندې راغلی و ، همداسې يې تر ګوزارونو لاندې شا تګ ته دوام ورکړ ، خو همدا چې ددغو ګوزارونو زور پای ته ورسېد او بل ګوزاريز پرغل ونه ليدل شو ، نو هغه حالت يې ښه وګانه او غاړه يې ورته کښوده چې دوی خپله ورسره مخامخ شوي وو.

د کوتوزف وړتيا او نبوغ ، په هغې جګړيزې کړنلارې او د پوځ په قوماندانۍ کې چې دده په نامه يادېږي نه و بلکې دده نبوغ په دې کې و چې بل هېڅوک په هغه څه نه پوهېدل او نه يې ، درک کولای شول چې پېښېدونکي وو. هغه يوازينۍ څوک و چې له هماغه وخته د فرانسوي پوځ په ناتوانۍ او ناوړتياوو پوهېده او يوازينی څوک و چې د بارادينو د جګړې پايله يې د روسي پوځ برې ګانه. هغه د روسي پوځ دقوماندان په توګه ، بايد تر ټولو نه زيات لېواله وای چې يرغل وکړي ، خو داسې نه و ، دی يوازيني څوک و چې له خپل ټول توان نه يې ددې لپاره کار واخېست چې خپل پوځ په دغه بې ګټې جګړې کې له نښتو وژغوري.

هغه ځناور چې دباردينو په جګړه کې ټپي شوی و ، په هماغه ځای کې چې ښکاري تر ښکاره وروسته پريښی و ، هماغه شان ، هماله ته پاتې و ، خو ښکاري په دې نه پوهېده چې ښکار يې ، ژوندی دی او کنه ؟ توان لري او کنه ؟ او يا يې ځان چېرې پټ کړی دی. ناڅاپه دښکار

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيغې پورته شوې.

دغه ځناور فرانسوي پوځ و ، دغـه ځنـاور خپلـه چغـه پورتـه کړه او د خپلې تباهۍ څرګندونه يې وکړه. ددغـه ځنـاور څرګندونـه، د کوتـوزف پوځ ته د لوريستون په څېره کې د اوربند او سولې د استازي رالېږل و.

ناپليون په دې ډاډه و چې هر هغه څه ښه دي او کـه ښـه نـه دي، خـو دا چې دده په خيال کې ګرځي، هغـه ټول ښـه دي. نـو هماغـه لـومړی څـه يـې چې خيال ته ورغلي و او هېڅ معنی نه لرله، هغه يې کوتـوزف تـه ليکلي وو:

« شهزاده کوتوزف ! زه خپـل يـو جنـرال يـاور تاسـو تـه دخورا مهمـو خبرو لپاره درلېږم. ستاسې له مبارک حضور نه هيلـه کـوم چې د هغـه پـر هر څه، په تيره بيا پر هغه څه باور وکړئ چې تاسو ته يې، ستاسې په اړه ، زمـا لـه خـوا دزړه لـه کـومې وړانديې کـوي. زه د خدای د لـوی دربـار نـه هيله کوم چې تاسې په خپله سپېځلې پناه کې وساتي»

مسکو ، داکتوبر درېيمه، ۱۸۱۲ کال

ناپليون

کوتوزف هغه ته داسې ځواب وليکه:

«که زه اوس کومه روغه جوړه ومنم، راتلونکي بـه پـر ماتـه د لـومړي لمسونکي په توګه لعنت ووايي. دا زمونږ د خلکو اراده ده. »

هغه ناپليون ته داسې ځواب وليکه او خپل ټول تـوان يـې ددې لپـاره کاراوه چې پوځ له جګړې لرې وساتي.

د يـوې ميا شـتې پـه اوږدو کـې، پـه مسـکو کـې د فرانسـوي پـوځ ميشتيا او تالان او د مسکو په څنډو تاروتينو کې د روسي پوځ ځای پر ځـای کېـدل او اسـتراحت، د دواړو خـواوو پـوځي تـوان (شـمېر او استراحت) چور بدل کړل. دغه بدلون د روسي پوځ په ګټه تمام شو. که د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرانسوي پوځ حالت او د هغو شمېر روسانو ته څرګند نه و، خو همدا چې دغه بدلون څرګند شو، دیرغل اړتیا هم راپیدا او له هغه سره هممهاله په ډېرو ځایو کې د یرغل د وړتیا ننبې هم رانښکاره شوې. دغه ننبې دا وې:

دلوریستون لېږل، ، په تاروتینو کې د پریمانه خوړو او کالو پیدا کېدل، هغه خبرونه چې له هرې خوانه د فرانسوي پوځ د بې اوزګارۍ اوبې نظمۍ او زمونږ پوځ ته دنویو سرتیرو په اړه رارسېدل، دهوا ښه والي او زمونږ د سرتیرو دمه کیدل، ، تر ډېره استراحته ته وروسته په سرتیرو کې دکار د سرته رسېدو د لېوالتیا پیدا کیدل،... دفرانسوي پوځونو په حال دخبرتیا هیله، چې له ډېرې مودې راهیسې وزګار پاتې شوي وو... دغه راز په ځښنو کلیو ، باندې او لارو کې پر فرانسویانو د کلیوالو یرغلونو چې د هر یو پوځي په ګوګل کې یې د پیاوړتیا او ښه والي روحیه راپاروله. ددغو وړو برېو خبرونو د خلکو او کلیوالو تر منځ د رخې روحیه راهڅوله او په هغو کې دغچ اخېستو داحساس لمسېدل دم په دم تر هغه پورې په زیاتېدو ښکاریده چې فرانسویان په مسکو کې پاتې کیدونکي وو. له ټولو نه غوره لا دا وه چې زمونږ پوځ پر دښمن د غوره والي له املې بدل شوی و. دقواوو انډول بدلون موندلی و او یرغل هرو مرو کېدونکی و. پوره هماغه شان چې کله د ساعت ستنې ، په بشپړه توګه دیوې کړۍ ګرځېدا پوره کوي او زنګونه یې زنګ وهي، د پوځ لوړپوړو چارواکو هم همداسې د یو بدلون خوځون او اوښتون احساساوه، داسې یوبدلون، خوځون او اوښتون چې زنګونو یې زنګیدل، پیل کړي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

کوتوزف له خپلې قوماندانۍ او ټولواک له پترزبورګ نه د روسې پوځ قوماندې کوله. مخکې تر هغه چې د مسکو د ماتې او سقوط خبرونه پترزبورګ ته ورسي، د جګړې لپاره یوه هر اړخیزه کړنلاره جوړه او د کوتوزوف په مشرۍ د کړنې لپاره لېږل شوې وه. که څه دا کړنلاره په دې خیال چې پر مسکو پخوانی واک ټینګ دی، جوړه شوې وه، خو بیاهم د سترې قوماندانۍ مشرۍ هغه ومانه او د هغه کړنه او عملي کول یې پیل کړل. کوتوزف، یوازې دومره ورته ولیکل چې د جګړې لارښوونه او مشري به له لرې واتن نه خورا ګرانه وی. پترزبورګ د دغو خنډ پېښوونکو ستونزو د اورۍ او نویو سپارښتنو د سرته رسولو لپاره ځېنې کسان کوتوزوف ته ورولېږل.

له دې نه پرته، د روسې پوځ په قوماندانۍ کې باید نوي بدلونونه، ترسره شوي وای. د وژل شوي باګراتیون او خوابدي شوی بارکلی پر ځای باید نور کسان ټاکل شوي وای. په خورا غوڅه توګه دا تصور پیاوړی شوی و چې د الف پر ځای ب او د ب پر ځای الف وټاکل شي. او یا برعکس د A پرځای D او داسې نور، خو دا ټولې چارې دیو چا له خوښۍ پرته بله ګټه نه لرله. دا تصور هم له دې کبله وچې د پوځ دغوره والي لپاره د دغو چارو سرته رسولو ته اړتیا لیدله کېږي.

د پوځ په قوماندانۍ کې د کوتوزف او د هغه د درستیزوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

بینیګیسن ، ترمنځ تربګنې، قوماندانۍ ته د ټولواک د ډاډ ورکسانو راتګ او نویو بدلونونو له امله دبلابیلو ډلو خپل منځې پیچلې کړکیچنې دوکې ، دیوبل تیر ایستل او تربګنې سختې زیاتې لوبې روانې وې. چا یوه ته کنده کیندله او چا دبل لارې کې څاه جوړوله او داسې نور او نور. ددې ټولو دوکو په منځ کې اصلي پلمه هغه پوځې عملیات و چې دغو کسانو هر یو تصور کاوه چې دی یې مشري او لارښوونه کوي، خو پوځي عملیات د دوی له ارادې پرته، هماغه شان چې باید ترسره شي یعنې د دوی د اټکل نه لري روان و. دې عملیاتو د ولس د خوښۍ پربنسټ خپله لاره وهله. دغه دوکې او تیر ویستل ټولې له ټولو سره لویدلې، سیالي یې سره کوله او د هغو غبرګون د پوځ پر لوړ پوړو چارواکو خپل اغیز کاوه...

ټولواک د تاروتینو تر جګړې وروسته، د اکتوبر په دویمه په خپل لیک کې کوتوزوف ته لیکلي و:

« شهزاده میخایل ایلاریونویچ ! د سپتمبر د دویمې راهیسې دښمن پر مسکوولکه کړې ده. ستاسو وروستي ګذارش د سپتمبر په شلمه را لیږل شوی و. په ټوله دې موده کې نه یوازې د دښمن په وړاندې زموږ دلومړنۍ پلازمینې د خپلواکۍ لپاره څه کار نه دی شوی بلکې د وروستیو رپوتونو له مخې تاسو نور هم شاته تللي یاست. د سیرپوخوا ، سیمه هم دښمن لاندې کړې ده. د تولا سیمه چې د خپلو فابرېکو له پلوه د پوځ د وړتیاوو د پوره کولو لپاره ، خورا ضروري ده، ترګوابس لاندې راغلې ده، د جنرال وینخیګېرود ، په راپور کې وینم چې د دښمن یولس زره کسیز پوځ پترزبورګ ته په تلونکو لارو خوځېدلی دی او د دښمن بله قطعه چې څو زره تنه دی، د دیمتروف دښار پلو روان دي. او د هغه څلورم او د شمېر له پلوه د پام وړ پوځ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

روزا او موزاسیک د سیمو تر منځ ځای پر ځای شوی دی. په خپله ناپلیون د سپتمبر په ۲۵ په مسکو کې و. ددغو ټولو اطلاعاتو له مخې دښمن خپل پوځونه داسې خواره واره کړي دي او خپله ناپلیون له خپل ګارډ سره لا په مسکو کې دی. ایا دا کېدای شی چې د تاسو په وړاندې د دښمن پاتې پوځ په داسې یو حالت کې وي چې تاسو پر هغو د برېد توان ونه لري؟ برعکس په زیات ګومان داسې اتکل کولې شو چې هغه له خپلو څوکنډ کونو او یا په اغلب ګومان د داسې یوې فرقې په ملتیا تاسو پسې در روان دی چې تر ډېرې اندازې نه له هغه پوځ نه خوار او ضعیف دی چې تاسو ته سپارل شوی دی.

داسې برېښي چې له دې حالت په ګټه اخېستو سره تاسو کولای شو پر دښمن چې له تاسو خورا ضعیفه دی. په بریالیتوب برېد وکړئ، مات یې کړئ، یا یې لږ تر لږه شا ته تګ اړ او هغه سیمې چې د دوی تر ولکې لاندې دي، بېرته خپلې کړئ. تاسو به په دې کار سره تولا او نورو ښارګوټو ته د پېښې شوی ګوابښ مخه ونیسئ. که دښمن خپل پیاوړی پوځ پترزبورګ ته راولېږي او زمونږ دغه پلازمېنې ته چې دلته هومره دپام وړ پوځ هم پاتې نه دی، تر ګوابښ لاندې راولي، ملامتي او مسوولیت به یې ټول ستاسو پر غاړه وي، ځکه تاسو تر خپلې قوماندې لاندې پوځ په برکت، که وغواړي، لږ زړه وکړي، په سرښندنه به د هغه مخه ونیسئ. دا په یاد لرئ چې تاسو به لا دمسکو د سقوط ځواب ولس ته وایئ. تاسو خو، دا تجربه لرئ چې زه کولای شم، تاسو وویاړم. ددغو ویاړلو اراده په ما کې ناتوانه شوې نه ده، خو زه او روسیه حق لرو چې له تاسو نه دپیاوړتیا، دریدو، سرښندنې او برې هیله ولرو. په جګړه کې ستا مېرانه، پوهه او قوماندې، دا ټولې چارې ډېرې آسانه وي»

خو دغه لیک چې په هغه کې د پوځونو د انډول او په پترزبورګ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی د پوځ د رښتیني قوت ښودنه کوله، لا په لاره وه. هغه کوتوزف ته رسېدلی نه و، هغه نور نه شو کولای دده تر قوماندې لاندې پوځ د یرغل نه راتم کړي او جګړه پیل شوې وه.

داکتوبر په دویمه چې شاپوواالف نومی قزاق له دې سېمې تېرېده، په غشي یو سوی، ښکار کړ اوبل سوی یې ټپی کړ. دغه قزاق په ټپی شوی سوي پسې په ځنګل کې تر هغه وړاندې لاړ چې د مورا، د پوځ له کین اړخ سره مخامخ شو. د هغه پام شو چې دغه فرانسوي پوځ له هر ډول څارنې او ساتنې او بې احتیاطۍ پرته هلته موضع نیولې وه. دغه سرتیری په خورا ملنډو خپلو ملګرو ته دغه کیسه وکړه او ویل یې چې نېږدې و، د فرانسویانو اسیر شي. یو بربډګي چې دغه خبرې اوریدلې وې، هغه یې خپل قوماندان ته ورسولې.

قزاق یې سره راوغوښت، پوښتنې، ګرویږنې یې تر وکړې. د قزاقو قوماندان غوښتل له دې حال په ګټه اخیستو له فرانسویانو نه څو آسونه برمته کړی، خو له دغو قزاقانو نه یو تن چې د پوځ له لوړپوړو سره اړیکی درلودل، داخبرې د سترې قوماندانۍ یوه جنرال ته ور ورسولې، په دې وروستیو وختونو کې په پوځ کې سیالۍ او ناندرۍ خورا زیاتې شوې وې، ایرمولوف څو ورځې دمخه بنیګسین ته ورغلی او له هغه یې هیله کړې و چې له خپل واکه ګټه واخلي او پر فرانسویانو یرغل پیل کړي. بنیګسین ورته ویلي و، که تاسو مې پېژندلای نه وای، ما به فکر کړی و چې تاسو د هغه څه د سرته رسولو هیله نه لرئ چې غواړي. همدومره بس دی چې زه د یوه څه سپارښتنه یا هیله و وکړم او کوتوزف د هغه برعکس کار وکړي.

دغه دقزاقانو له خوا راوړل شوی خبر د څارونکو له خوا هم تایید شو او په ډاګه څرګنده چې پېښه کېدونکې ده، تارونه یې ورېږدیدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ساعتونو زنګونه ووهل. کوتوزوف د هغه واک له کبله چې تصور يې کاوه لري يې، د خپلې تجربې او پوهې له مخې چې د خلکو په پېژندنه کې يې لاره، بيا يې هم د بينيګسينن هغه يادښت ته پام وکړ چې په هغه کې يې له ټولواک سره د مخامخ اړيکو څرګندونه او ښودنه يې کوله چې د غه اړيکی له يوه ارمانه پرته بل ارمان نه لري او هغه دا چې ټول جنرالان په يوه خوله وايی او د ټولواک هيله هم داده چې د غه ارمان ترسره شي، خو دقزاقانو خبر د هغه مخه ونه نيول شوای ، دی دې ته اړوت د هغو عملياتو قوماندە ورکړي چې په خپله يې بې ګټې او زيان رسوونکي ګنل او دی له يوې پېښې شوې پېښې سره مخامخ شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

کوتوزوف ته دیرغل په اړه د بینیګسینن له خوا د یادښت لږ ل او د فرانسویانو د پوځ دکین اړخ د نه ساتنې په اړه دقزاقانو خبرتیا ، دیرغل لپاره یوازنی وروستی نښې وې. د یرغل لپاره د اکتوبر پنځه نېټه وټاکل شوه.

داکتوبر په څلورمه کوتوزوف د یرغل د پیل دقوماندې امر لاسلیک کړ. جنرال تول، هغه ایرمولوف ته ولوست او له هغه نه یې هیله وکړه چې د هغه په اړه نور یې دوړتیا وړ چارې تر سره کړي.

ایرمولوف وویل:

- ښه ده، ښه ده ! زه اوس وخت نه لرم او له کوټې نه ووت.

د عملیاتو هغه کړنلاره چې جنرال تول، جوړه کړې وه، ډېره ښه وه ، دهماغې کړنلارې په شان ښه وه چې د استرلیځ د جګړې لپاره لیکل شوې وه، خو توپیر یې دا وچې دا په المانې لیکل شوې نه وه.

لومړی شمېره پوځ خوځېږی، دا پلو او هغه پلو. دویم پوځ، خوځېږي، هغې خواته او هغې خواته ټول دکاغذ پرمخ ټاکل کېږي. پوځونه، د هغو لپاره ټاکل شویو ځایونو ته رسېږي او دښمن نابودوی. هرڅه دنورو ټولو کړنلارو او تګلارو په شان خورا پرځای او غوره و. یو پوځ هم په خپل وخت خپل ځای ته ونه رسېد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې کړنلاره او ټوله تګلاره چمتو شوه او ایرمولوف ته ورولېږل شول چې پانې یې د سرته رسولو لپاره هغه ته وسپاري. د کوتوزف دګارد د سپرو پوځیانو نه افسر چې ده ته په سپاذل شوې دندې ډېر ویاړیده، د ایرمولف کورته راغي.

دایرمولوف چوپړ هغه ته وویل:

-هغه لاړ، په کورکې نه شته.

دګارډ افسر د هغه جنرال کور خواته وخوځېد چې ایرمولوف زیاتره وخت د هغه دیدن ته ورته، خو نه جنرال هلته و او نه ایرمولوف.

د سواره پوځ ځوان افسر پرآس سپور شو او یو بل جنرال ته ورغي او وې پوښتل:

-نه، نه شته، هغه لاړ.

ځوان سواره افسر په زړه کې وویل:

- اوس ددې ټولو ملامتي او دخبر د ناوخته رسولو پړه پر ما را اچول کېږي.

هغه ټوله قطعه ایرمولوف پسې ولټوله، که چا به ویل چې ایرمولوف یې ولید چې له نورو جنرالانو سره کوم چېرې روان و او چا به په ډاډ ویل چې هغه بیا په خپل کورکې دی. هغه افسر چې لا غرمنی نه وه کړې، دمانبام تر شپږو بجو یې وخت په لټونه، پلټنه تیر کړ. ایرمولوف هېڅ ځای پیدا نه شو او هېڅوک نه پوهېده چې هغه چېرې دی. افسر په تلوار له خپل انډیوال سره یوه مړی ډوډی وخوړله او دمخکښو قواوو دسترې قوماندانی پلو، میلارادویچ ته ورغي، خو میلارادویچ هم په خپل کورکې نه و. هلته یې ورته وویل چې جنرال میلارادویچ د جنرال کیکین کورته، د نخا جوړ شوي بنډار ته ورغلی دی او کېدای شي ایرمولوف هم هماغلته ورغلی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ښه دا بنډار چېرې دی ؟

قزاقي افسر وویل:

- پـه اچکـین کـې هلتـه، او دلاس پـه اشـاره یـې نېږدې یـو کـور ورونښود.

- دا څنګه کېدای شي، هغه خو دجبهې لومړې کرښې ته نېږدې ده.

- د هغـې دساتنې لپـاره یـې دده غونډ ورلېږلـی دی. نـن شـپه هلتـه داسې مستي او عیش او نوش دی چې خدای خپله ښـه پـوهېږي څـه بـه وښي. د موسیقۍ دوه ډلې او درې سندرغاړي هم راغلي دي.

افسر د لومړې کرښې نه آپلـو د اچکـین سیمې تـه ورغـي. کلـه چې د کـور پلـو ورنېږدې کېـده، لـه لـرې نـه یـې دموسـیقۍ او سـندرو زړه رابنکونکې انګازې واورولې، هغوی دسرتیرو نڅایزه سندره بللـه:

- دشنیلو، دشنیلو په څړځایو کې، دشنیلو په څړځایو کې...

دسندرغاړو آوازونو او دنغمو انګازې چې کلهناکله به د شراو شور پـه مـنځ کـې ورکېـدل، اوریـدل کېـدل. دغـو نغمـو دافسـر پـه زړه کـې دخوښۍ او مستۍ څپې راویښې کړې، خوبیا هم هغه وحشت او ګبنۍ پسې اخیستی و. هغه ځکه ورخطا او نا آرامـه و چې ده تـه سـپارل شـوی پیغام، ده پـه وخت نـه و رسـولی. نـور نـو دشـپې نهـې بجې وې. لـه آسـه راکوز شو او د ارباب لا جوړې پاتې شوې ودانۍ مخکنیو زینـو تـه چې د روسي او فرانسوي کرښو تر منځ د جګړې پـه لـومړۍ کرښې کـې پرتـه وه، وروخوت. د انتظار په کوټه او دکور په ساقیخانې کې، چوپړانـو د شرابو له جامو، خمونو او له مزناکو ډوډیو سره پـه تـګ راتـګ کـې وو. سندرغاړي، کړکۍ تـه نېږدې ولاړ وو. ځـوان افسـر د دروازې پلـو تـه بدرګه شو او هغه ناڅاپه د پوځ مشران او ټول جنرالان چې جګ ونې لوړ ایرمولـوف هـم د هغـو پـه مـنځ کـې وو، ولیـد. د ټولـو جنرالانـو تنۍ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګريوانونه پرانستي ، څېرې يې تکې سرې او لـه خوښۍ نه غوړيدلې وې. ټولو په کړس کړس خندل او راټول شوي ولاړ وو. د صـالون پـه مـنځ کې يو لنډ ونى او زړه راښکونکى ښکلى جنرال چې تکه سره څېره يې لرلـه، پـه خـورا چټکۍ او مسـتۍ د پښـو دټکولـو نڅـا کولـه او غږونـه اوريدل کېدل:

- ډېر ښه ! واه، واه، نيکولاى ايوانوويچ ! افرين ! آفرين !

ځوان افسر داسې وانګېرله چې له دغه شان پيغام او داسې ناوختـه رارسېدلو سره يې، دوه ګونې ګناه کړې ده. هغه غوښـتل څوشـېبې صـبر وکړي، خو له جنرالانو نه، يوه تـن هغـه ولـيد او پـوه شـو چـې د کـوم کـار لپاره راغلى دى. هغـه لـه ايرمولـوف نـه پوښـتنه وکـړه چـې دا سړى دځـه لپاره راغلى دى ؟ ايرمولوف تندى تريو کړ، افسر تـه ورنېږدې شـو ، لـه هغه سره دباندې ووتل او دځوان افسر پيام يې واورېد. ليک يې له هغـه نه واخېست او هېڅ يې ونه ويل:

هغه شپه د لويې قوماندانۍ د سپورو پوځونو يـوه افسـر، دايرلـوف په هکله وويل:

- تاته ټوکې ښکاري، ته څه فکر کوې چې هغـه ناڅاپى دلتـه راغلـى دى ؟

دا ټـولې خبـرې اټکلـي شـوي دى، سـبابه يـې کـورې چـې پـه کونو فينځين کې څه تېرېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

بله ورځ سهار د وخته سترې ستومانه کوتوزف، دوختـه راپاڅېد، سهارنۍ لمانځنه او دعا يې وکړه، جامې يې واغوستې او لـه دې کبلـه يې طبيعت خټه و چې دی بايد د هغې جګړې قومانده وکړي چې دی يې نه غواړي. هغه په ګاډۍ کې سپور شو او دتاروتينو نه پنځه ورسته لرې د ليتاشيفسـکي لـه سـيمې نـه، هغـه پلـو تـه چې بايد يرغـل کـوونکي قطعات هلته راټول شوي وای، وخوځېد.

کوتوزوف دلارې په اوږدو کې ويده کېده او راويښـيده، بيا يې دې ته غوږ نيو چې ايا دښمن خوا دډزو غږ راځي او کنـه؟ جګړه پيـل شـوې او که څنګه؟ خو لا تر اوسه پورې هرې خواتـه چوپـه چوپتيـا خـوره وه. سپېدې پـه چاوديدو او دمنې تـوده خـو وريځنـۍ ورځ پېلېدونکې وه. کوتوزوف د تاروتينو سيمې ته پـه نېږدې کيدو و چې د لارې آپلو کې يې څو تنو سپورو تـه پـام شـو چې آسونه ګډر تـه د اوبـو ورکولـو لپـاره بيايي. کوتوزف هغو تـه وکتل، دګاډۍ د دريدو غږ يې وکړ او لـه هغـوی نه يې وپوښتل چې د کوم غونډ دي؟ هغـو سـپورو د خپلې قطعې نـوم واخېسـت او ويـل چـې دوی بايـد اوس لـه دې ځايـه ډېـر لـرې، چېرتـه وړاندې په ځارځای کې وای. بوډا قوماندان له ځانسره وويل چې کومـه تيروتنه شوې ده.

کوتوزوف دپلې غونډ پوځيان وليدل چې توپک يې کرار پـر ځمکـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتار اېښی او سرتیري په ولسي جامو کې نغریو ته ناست دي. ډوډۍ او شولې پخوي او ځېنې هم لرګي او خس راټولوي. قومندان له ګاډۍ نه راکوز شو، سرېې ښکته واچاوه، ژوره ژوره سا یې وویسته او پرته له هغه چې څه ووایي، سترګه په لاره وړاندې او وروسته خوځېده. کله چې دسترې قوماندانۍ راغوښتل شوی افسر اییاخین، رانښکاره شو، کوتوزوف له ډېره قهره تک شین اوښتی و، خو دده دا قهر له دې کبله نه چې دغه افسر په کومه تیروتنه تورن وي بلکې له دې کبله و چې ده دا سې څوک پیدا کړی و چې دده دقهر ارزښت یې لاره. بوډا له قهره ریږېدیده. سا یې بنده بنده کېده. هغه د هغه لیونتوپه حالت ته رسېدلی و چې کله ناکله به له غضبه په ځمکه لګېده. هغه پر اییاخین ور ودانګل، لاس یې د ګوابښ په نښه پر هغه پورته کړ، پر هغه یې چغې وروهلې او په ښکنځلو یې ښکانځه. په دې وخت کې بل راستون شوی افسر، بروزین هم له دې وهلو او ښکنځلو بې برخې پاتې نه شو:

- دا لا پسې کوم دوکه ماردی؟ دا سپک ولۍ!.

هغه په ډډ آواز چغې وهلې، لاسونه یې ارتېږل او شډل شډل ریږدیده. له ډېره قهر او غضب یې ځان خوږېده. هغه ستر قوماندان، والاحضرت، هغه څوک چې ټول په دې ډاډه و چې په روسیه کې هېڅ چا هېڅکله د هغه په کچه واک نه درلود، اوس په دا سې یو حالت کې راګیر شوی و چې د ټول پوځ تر مخې دخندا وړ ګرځېدلی و. له هغه ځانسره ویل:

-هسې مې له سهاره دعا کوله، هسې مې ټوله شپه په شوګیرو تیره کړه.

هغه له ځاسره دا فکر کاوه:

-آن چې کمکی افسر هم وم، چا زړه نه شو کولای چې دا سې را پورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخاندي، خو اوس ؟

د هغه ځان داسې خوږيده چې تا به ويل چا ښه وهلی وی، نوځکه يې نه شو کولای چغې ونه وهي او خپل زړه له غضب او خواشينی تش نه کړی، خو ډېر ژر ستړی او ستومانه شو، دا خوا، هغه خوا يې وکتل او داسې يې احساس کړه چې ډېرې ښکنځلې او اپلتې يې ويلي دي ګاډی ته وروخوت او پټه خوله وخوځېد.

تللی غضب او خواشينی بېرته نه راستنېده. کوتوزوف په ستړيا او ستومانی کې په سختی سترګې ورپولې او دا يرمو لوف چې پرون راهيسې ده ته نه و ورغلی، دبينګسينين، کونوفينځين او تول هغو خبرو ته غوږ شو چې دوی په هغه ورځ د برېد دنه پيل نه، د ځان ددفاع لپاره کولې، هغوی هڅه کوله ووايي چې برېد بايد بله ورځ پيل شوی وای.

او کوتوزف دې ته اړوت چې بيا د هغوی خبرې ورسره ومني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

هغه پوځونه چې له مانبامه په ټاکلو ځایو کې راټول شوي وو ، بله ورځ، د شپې په راخوریدو وخوځېدل. دمني شپه وه. تورو شنو پخونو وریځو آسمان پوښلی و ، خوبارانونه وریدل. ځکمه لمده وه ، خو ختې نه وې. پوځونه بې شر او شوره روان وو ، خو یوازې کله ناکله به د توپونو د وسپنو غږونه اوریدل کېدل. په لوړې غږیدا د پیپ پر څنبولو او داور په لګولو بندیز لګول شوی و او هڅه کېده چې آسونه شنهاري ته پرېښودل شي. د دغو چارو پټول، د هغه په زړه پورې والي لا زیاتوه. ټول خوشاله روان وو. څو پوځي ډلې ودریدې، وسلې یې کېښودې او پر ځمکه یې کتار کړې. خپله پوځیان پر لمدې ځمکې پریوتل، ځکه هغو فکر کاوه هلته رسېدلي چې باید رسېدلي وای. ځینو(زیاتره هغو)ټوله شپه په تګ تیره کړه. داسې بربښېده هغه ځای ته چې باید رسېدلي وای نه دې رسېدلي.

ګراف ارلوف او دینیسوف له خپلو قزاقانو سره (تر ټولو نه مخکې کمکي ډله) یوازینۍ ډله وه چې پر خپل وخت هغه ځای ته رسېدلې وه چې باید رسېدلې وای. دغه ډله دیوه ځنګله په وروستۍ څنډه کې د دیمتروفسکي ښار ګوتې د سرومیلوفي کلی ته د تلونکې نرۍ لارې تر څنګ میشته شوه.

ګراف ارلوف چې د سپېدو ترچاودیدو نه مخکې، تازه سترګې پټې کړې وې، له خوبه راویښ کړای شو. د فرانسوي پوځ نه یو را تښتېدلی یې ورته راوست. دغه تن د پونیاتوفسکي د پوځ نه، یو پولنډی

(c) ketabton.com: The Digital Library

برېدګي و. دغه پولندي برېدګي ويل چې له فرانسوي پوځه يې د تېښتې علت، هغه ظلم و چې پر ده کېده. هغه ويل چې دی بايد لا د وخته افسر شوی وای، خو دی افسر شوی نه دی، مګر دا چې دی ډېر زوړ دی له همدې املـه يې خپلـه قطعـه پرېښې ده. ده ويـل چې لـه هغـو نـه دغـچ اخېستو تکل لري. هغه خبر راوړی و چې ميورات لـه دې ځايـه وړاندې يو ورست، شپه کوي. ده غوښتنه کوله که ده ته سل سواره ورکړل شي، هغـه بـه ژوندی راولي. ګراف ارلوف-دينيسـوف لـه خپلـو ملګرو سـره مشـوره وکـړه. دا وړانديز خورا پـه زړه پـورې او پـر هغـه سـترګې پټـول ګران و. ټول چمتو شول او ټولـو ويـل د پولنـدي برېدګي خبـره دې ومنـل شي. تر ډېرو خبرو اترو او څېړنو نه وروسته تورنجنرال ګريکوف ومنله چې له دوو قزاقي غونډو سره مل له دغه پولندي سره لاړ شي.

ګراف ارلوف-ينيسوف برېدګي آزاد کړ او ورته وې ويل:

- ګوره په يادلره که دې دروغ ويلي و، داسې به دې ځورند کړم، لکـه سپی او که دې رښتيا وويل، سلې زرينې سکې به درکړم.

برېدګي چې خورا غوره بڼه غوره کړې وه او تندی يې تريو کړی و، بې له هغه چې ځواب ورکړي، پـر آس سـپور شـو او ګريکـوف پسـې چـې په چټکی خوځېدلی و، روان او په ځنګله کې پناه شول.

ګراف ارلوف د سهار لـه سړې وړمـۍ نـه چې نـويې رالـوتې وه، ځـان کښېکود او له دې کبله چې په خپل مټ يې دغه شان يوه چاره پيـل کـړې وه، ګېنۍ اخېسـتی و. د ګريکـوف تـر بـدرګې وروسـته لـه ځنګلـه نـه راووت او دنوی راختونکي لمر تر شغلو لاندې د دښمن د پوځ په نند اره شـو. د هغـو د نغريـو داور پـه مـړه کېـدو و. زمـوږ پوځونـه بايـد د ګـراف ارلوف-دينيسوف ښيي اړخ ته د غونډۍ په لمنو کې راځرګند شوی وای. هغې خواته يې وکتل، سره له هغه چې هغوی بايد له لـرې ليـدلای شـوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وای، خو ددغو پوځونو کومه نښه نه لیدل کېده. د فرانسویانو په خواکې، هغه شان چې دوی ته بربنډه د دښمن د پوځ اړخ کې یو ډول خوښي او خوځون لیدل کېده. په تیره بیا د هغه یاور چې خورا ځیر او تند نظر درلود، هم دغه خبره منله. ګراف ارلوف چې دغه پوځ ته ستر ګې ګنډلې وې، وویل:

-په رښتیا هم ناوخته شوې ده.

هماغه شان چې ډېر وخت دا سې پېښېږي، هغه څوک چې مورِ باور پرې کړی، نور له مورِه پناه شوی او مورِ له خپل باور او اعتماد نه پېښمانه شوي یو. ګراف ارلوف ته هم ناڅاپه دا څرګنده شوه چې هغه برېدګی دوکه مار و او دوی یې دوکه کړي دي. د دوی دبرېد کار یې برباد کړی دی. دا څنګه کېدای شي چې څوک ستر قوماندان تیرباسي او د دومره پرګنو له مینځه سرتیري بوزي.

ګراف وویل:

- رښتیا هم دې دوکه مار دروغ ویلي دي.

دګراف له چوپړانو نه یو تن چې د ګراف په شان د دښمن په لیدو، په دغه کار بدګمانه شوی و، وویل:

- امر کوئ چې راستانه شي؟

- هو! رښتیا؟ تاسو څه فکر کوي؟ که یې په خپل حال پرېږدو؟ او کنه؟

- امر وکړه چې راستانه شي.

ګراف ارلوف، خپل ساعت ته وکتل او ناڅاپه یې په غوڅه وویل:

- راستانه دې شي، راستانه دې شي. ناوخته به وي، بالکل رنا شوې ده.

او چوپړ د ګریکوف پسې ځنګله ته ور ودانګل. کله چې ګریکوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ببرتـه راسـتون شـو ، ګـراف ارلـوف ددغـې بـې پـايلې ازمـوينې ، پلـيـو پوځونو ته دانتظار نه چې لا راغلي نه و او هم ددښمن له رانږدې کېدو نـه (د هغـه ټـولي پوځيـان هـم دده پـه شـان وو) ګډښې پسـې اخښـت ، پريکړه وکړه برېد پيل کړي. په زګيروی ډوله آواز يې قومانده ورکړه:

-سپاره شئ

پوځيان يې منظم شول او پر ځان يې صليبونه وويستل.

-خدای مومل شه !

په ځنګله کې يې د هورا غږ آواز جوړ کړ. او سل سل تنه ، تا بـه ويل چې له کوم جواله راتوپېږي. او قزاقان يو په بل پسې لکه ازاد شوي مرغـان ، والوتـل ، نيـزې پـه لاس لـه سـينده واوښـتل او پـر دښـمن يـې ورودانګل.

لومړي فرانسوي چې دقزاقـانو برېد ولـيـد ، لـه ډاره يـې د وحشـت او ناهيلې داسې چغه پورته کړه چې د هغوی ټول پوځيان چې هلتـه وو ، آن دريشې هم نا اغوستې ، ټولو همداسې پـه ډار ټول توپـک ، توپونـه او آسونه پرېښودل او هر چا چې هر څې خواته کولای شول ، وتيښتل.

که هغو قزاقيانو چې فرانسويان يې پسې اخښـتي وو ، خپـل شـا او خوا شيانو ته پاملرنه نه وای کړې ، هغوی به هم ميرات او هم هغه پـورې نور ټول اړوند کسـان او شـيان لانـدې کـړي وای. قوماندان هـم همدغـه غوښتل. پـه تښـتېدونکو پسـې د هغـو منډه او لمسـون آسـانه کـار نـه و. هېڅ چا د قوماندان قومانده نـه اوريـده. همالتـه يـو زره پنځـه سـوه نيـول شـوي اسـيران، اتـه ديـرش توپونـه ، بيرغونـه او تـر ټولـو نـه دقزاقـانو دخوښې څه، آسونه، شېړې، ځادر اوځېنې نور شـيان برمتـه شـوي وو. بايد ددې ټولو غم وخوړ شي. پـر اسـيرانو او توپونو واک ټينګ شي، غنايم وويشي، چېغې ووهي، آن ناندرۍ يې سره جوړې کړي او قزاقـان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ټولو اخته شول.

فرانسویان چې پوه شول چې نور نو دوی پسې څوک نه شته، لږ زړور شول او کرښې یې بېرته لږ سره منظمې شوې پوځي فرانسوي ډلو، بیا په ډزو پیل وکړ. ګراف ارلوف چې لا همدا سې پیاوړو قوتونو ته سترګه په لارې و، هم نور ونه شو کولای فرانسویان پسې واخلي.

په دې وخت کې لومړی پوځی ډله، د کړنلارې له مخې خوځېږي. او نورې هم همدا سې دبینیګسینین تر مشرۍ لاندې او د ټولو په لارښوونه، کـه څـه هـم ناوخـته کـړې وه هـم خوځـېدلې او یـو چیرې تـه رسېدلې وې، خو نه هغه ځای ته چې ورته ټاکل شوې و، بلکې د تل په شان خوځېدلې لارې ته وتلې کسان لومړی خوشاله او لېواله وو، خو یو وخت دریږي. ددوی په منځ کې د نارضایتۍ ګونګوسی اوریدل کېږي، خو په پای کې په خپله تیروتنه پوه شول او بېرته ستانه شول.

یـاورانو او جنرالانـو هره خـوا منډې وهلې، شر او شور یې کـاوه، چغې یې وهلې، خپـل مینځ کې یې شخړې او ننداریـ کـولې، ګـوت نیوکې وې او ویـل یې چې دا لاره چور، هغـه لاره نـه ده چې دوی غـوره کړې ده، دوی ناوخته کړې ده، یو څوک یې سره ملامتاوه، ښکنځل یې سره کول، خو په پای کې ټولو لاسونه پورته کړل او وخوځـېدل چې کـوم ځای ته رسېږي:

- آخر به یو چېرته ورسېږو ! په ربښتیا یو چېرتـه ورسـېدل، خو هلتـه چې باید رسېدلې وای، یو شمېر هلتـه رسـېدل، خو ډېره ناوختـه شـوې وه او له لاسه یې څه نه کېدل او خپله ددښمن د ډزونښه شول.. باګورت، عمـر خـورلی، نومیـالی، بـاتور او آرام جنـرال هـم لـه ډېرو تیروتنـو، دریداو او خوځېدو او له ضد او نقیض سپارښتنو نه په تنګ او سخت په قهر شو او د خپل طبیعت او عادت برخلاف یې ټولـو تـه داسې نـاوړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې وکړې چې ټول يې حيران کړل:

- زه نه غواړم چې ماته څوک د جګړې روزنه راکړې، زه تر نورو ښه کولې شم چې له خپلو سرتيرو سره يو ځای سر ښندنه وکړم، مخکې لاړ شم او مړشم.

هغه تر دې خبرو وروسته پاڅېد او وړاندې لاړ. زړور او هيجان اخېستي باکووت، پرته له هغه چې فکر وکړی چې وړاندې او دفرانسويان تر ډزو لاندې تګ يې ګټه لري او که تاوان. مخامخ د جګړې ډګر ته شو او خپلو سرتيرو ته يې هم د دښمن د ډزو د باران لاندې، د وړاندې تګ قوماندە ورکړه.

ګوابښ، ډزې او مرمۍ، هغه څه وو چې ده اوس غوښتل او د هغه باغي قهر د هغه لېوالە و. د دښمن له مرميو نه يوې لومړۍ هغې دی وواژه. او تر لومړنۍ مرمۍ نه وروسته نورو مرميو نور سرتيري ووژل، د هغه پوځ تر يو مودې هسې د دښمن تر دغه مرګنې اور لاندې پاتې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

په دې لړ کې باید نورو روسي پوځونو هم پر فرانسویانو برید کړی وای. کوتوزوف هم دهمدې پوځونو په مینځ کې و. هغه په دې ښه پوهېده چې دده له خوښې برخلاف پیل شوې جګړې نه به ، له پېښمانۍ پرته ، بله ګټه تر لاسه نه شي. له دې کبله یې د خپل توان په اندازه ، د پوځ د پرمختګ مخه نیوله او خپله هم هومره وړاندې نه خوځېده.

کوتوزوف، پټه خوله پر خپل خړ آس سپور و او د برید په اړه یې په خورا زړه تنګۍ او ځنډ ، پوښتنو ته ځوابونه ویل.

هغه میلارادوویچ ته چې غوښتل یې وړاندې ودانګي، وویل:

- تاسو ته له برېده پرته ، بل څه خیال نه درځي، خو تاسو وینئ چې موږ نه شو کولای کړکیچن خوځون وکړو.

یو بل تن ته یې ځواب ورکړ:

- سهار یې ونه شو کولای میورات ژوندی اسیر کړي. ټاکل شوې ده ، ځای ته په خپل ټاکلی شوی وخت ورسېږي، اوس نو هېڅ کېدای نه شي... هغه وویل:

- ټول غواړي چې یرغل پیل شي، له بېلابېلو لارو ، دوی وړاندیزونه کوي، خو کله چې برید پیل شي، هېڅ شي به چمتو نه وي، دښمن له هرڅه نه خبر او د خپل وړتیا وړ اټکلونه کوي.

ایرمولوف، ددې خبرې په اوریدو ، خپل بانه سره وروستل، نرۍ موسکا یې پرشونډو خوره شوه، هغه په دې پوه شو چې پر ده راغلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګـوابښ تيـر شـوی او کوتـوزوف هـم پـر ده ، پـه همـدومره ملنډو قناعـت کوي.

ايرمولوف، ترځنګ ولاړ رايوفسکی په ځنګکانـه وواهـه او پـه کـراره يې وويل:

-ددې ټولو ملنډو موخه زه يم.

تـر دې ټولـو خبرو نـه وروسـته ، ايرمولـوف وړانـدې لاړ او پـه خـورا درناوي يې کوتوزوف تـه وويل:

- والاحضرت ! لا ناوخته شوې نه ده، دښمن لا لږ شوی نه دی، ښـه بـه دا وی چې د اور قومانـده ورکړې، کنـه پـوځ تـه بـه د بـاروتو بـوی تـر سپږمو هم نه شي.

کوتوزوف، هېڅ ونه ويل، خو کلـه چې يې هغـه تـه خبر ورکړ چې د ميورات پوځونه شاته درومي، د اوربل امر يې ورکړ، خو هر سل ګامـه وروسته يې د لس پنځلس دقيقو د درېدو امر کاوه.

ټولـه جګړه، پـه هغـو کـړو کـې تمامېـده چې د ارلـوف-دينيسـوف قزاقـانو کـړي وو. دنـورو قطعـاتو د کـړو پايلـه دا شـوه چې هسـې لـه ځوسوو تنه سرتيرو نه بې برخې شول.

تـر دغـې جګـړې وروسـته، کوتـوزوف دالماسـو نښـان وګاټـه، بينيګسين هم ځو الماسونه او سل زره روبله، نـورو هـم د خپلـو رتبـو پـه انډول خورا ښې ډالۍ اورتبې ترلاسه کړې او بيا د پـوځ پـه قومانـدانۍ کې نوې ټاکنې او بدلونونه وشول.

دتاروتينو تر جګړې وروسته ، روسي افسرانو او جنرالانو ويل:

- ګورئ ! مورږ روسان تل ټولې چارې سرچپه کوو ، اوس هم کټ مټ همداسې سره وايي او موخه يې داده چې کوم احمق دا کارونـه سرچپه کړي دي او که دمورږ په زړه وای دا به داسې نـه وای. خو هغـه کسـان چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز خبرې کوي، یا خو له کاره خبر نه دي او یا په لوی لاس دځان دغولولـو لپـاره داخبـرې کـوي. ټـولې جګـړې: تاروتینسـکایا، برادیسکایا، اوستیرلیتکایا، یوه هم هغـه شان چې اټکل شوې وې، ونه شوې او اصلی خبره هم همدا ده.

ډېر خپلواک قوتونه، بل هېڅ ځای دومره خپلواک نه وي، لکه د جګړې په ډګر کې چې خپلواک وي، ځکه دجګړې په ډګر کې، هر څه د مرګ او ژوند په اړه وی. هر څه دجګړې په بهېر اغیز کوي او هېڅکله ددغه بهېر اغیز اټکل کېدای نه شي او هېڅکله هم نه شي کولای د کوم بهېر او قوت همګامه واوسي...

که تاریخ لیکونکي، په تیره بیا فرانسوي هغوی لیکي چې جګړې او نښتې د مخکښو ټاکل شویو کړنلارو او تګلارو پربنسټ تر سره شوي دي، یوازینۍ پایله یې چې ددوی له دغو خیالاتو اخستې شوه هغه داده چې د هغوی لیکنې ناسمې دي.

تاروتینسکایا جګړې، هغه هدف تر لاسه نه کړ چې ښاغلی تول، ورته تاکلی ویعنې هغه شان چې دجګړې په کړنلاره کې یې اټکل شوی و، نه قطعات جبهو کې ځای پر ځای شول او نه یې هغه پایله تر لاسه کړه چې ګراف ارلوف غوښتله. ګراف ارلوف غوښتل چې میورات اسیر کړي او نه هغه ارمانونه تر سره شول چې بینیګسین او نورو د ځان لپاره ټاکلي وو. نه هغه ارمانونه چا ولیدل چې په یو وار د دښمن د ټول پوځ نابودي غوښتل کېده. او نه د هغه افسر ارمان ترسره شو چې په جګړه کې یې د ګډون ارمان درلود، د سرښندنې تکل یې کړی و او نه د هغه قزاق دا ارمان وخوت چې په جګړه کې به یې ډېر غنایم په نصیب شي. او داسې نور او نور ارمانونه.. خو که د جګړې اصلی موخه، هغه وه چې په ربښتیا ترسره شوه، هغه په هغه وخت کې د ټول روسي ملت هیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه او هغه دا وه چې(له روسیې نه د فرانسویانو ویستل او د هغو د پوځ تالا والا کول و)په دې توګه دا څرګنده وه چې د کړنلارې له مخې د تاروتینسکایا دجګړې نه کېدل، د جګړې د هغه وخت په بهېر کې، هغه څه و چې اړتیا ورته لیدل کېده. له دغې جګړې نه تر دې نه د غوره پایلې هیله کول، نه یوازې ګرانه بلکې ناشونې خبره وه. له خورا اله ګولې سره سره، په کمو هلو ځلو او لږې مرګ ژوبلې د ټولې جګړې نه تر ټولو غوره ګټه تر لاسه شوه. د روسي پوځ د شاتګ، پر ځای یرغل پیل کړ. د فرانسوي پوځ کمزورتیا ښکاره او هغه ټکان ورکړ شو چې د ناپلیون پوځ یې تېښتې ته اړ کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

ناپليون، د (لا مسکوا) په نامه د نه هېريدونکې ګټندويې جګړې نه وروسته پر مسکو ولکه ټينګوي، هېڅ څوک ددې برې په ګټلو کې ځکه شک نه لري چې دجګړې ډګر د فرانسويانو تر واک لاندې پاتيږي. روسان شاته درومي او پلازمېنه دښمن ته پرېږدي. مسکو د خوړو کالو له بې سارو زيرمو او بې شمېرو وسلو او مهماتو سره د ناپليون په منګلو کې دی. روسي پوځ چې دوه برابره تر فرانسوي هغه ضعيفه دی، ديوې مياشتې په اوږدو کې پر دښمن يو وار هم د کوم برېد هڅه نه کوي.

د ناپليون حالت خورا غوره او پرتمين دی. ددې لپاره چې په لا دوه برابره قوت د روسي پوځ پر پاتې شويو ډلو برېد او هغه ټوټه کړي. ددې لپاره چې دځان په ګټه سوله ټينګه کړي او يا ددې لپاره چې د سولې نه د روسانو د انکار په وخت کې به وخت کې، پر پترزبورګ د ګواښمن برېد خبرې وشي او آن ددې لپاره که دناڅاپي ماتې په وخت کې ببرته سمولينسک او يا ويلنا، سيمو ته شا تګ وشي، په مسکو کې پاتې شي او ددې لپاره که په لنډه توګه وويل شي چې د اسې ښکاريده چې د هغه غوره او ګټوونکي حالت د ساتنې لپاره چې په هغه وخت کې فرانسوي پوځ درلوده، کوم نبوغ ته اړتيا نه وه. ددې چارې د سرته رسولو لپاره، ديوې ساده چارې سرته رسول په کار و:

- پرېښښودل شي چې پوځ د خلکو شتمني تالان کړي، ټول پوځ ته ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژمنیې جامې چمتو شي (د هغه د ټولو هغو وګړو لپاره چې په مسکو کې وو)دشپږو میاشتو لپاره د اړتیا وړ خواړه(د فرانسوي تاریخ لیکونکو په وینا)، خو ناپلیون ، دا دنابغوو ، نابغه، لکه هغه شان چې پر خپل پوځ ښه واکمن و ، ښه قوماندې یې هم کوله، د مورخینو په وینا له دغو کارونو ، یو کار هم ونه کړ.

هغه نه یوازې په دغو کارو کې یو کار هم ونه کړ بلکې خپل ټول واک یې ددې لپاره کاروه چې دده مخې ته د ټولو پرتو لارو چارو له منځه ، تر ټولو احمقانه او وژونکې هغه غوره کړي. له ټولو هغو چارو نه چې ناپلیون کولای شول، یعنې ژمی په مسکو کې تیر کړي، یا پترزبورګ ته لاړ شي، یانیژنې ګورد ته وخوځېږي، یا له هماغه لارونه چې وروسته کوتوزوف پرې لاړ شي، شمال یا سهیل ته لاړ شي ، یا داسې کوم بل څه وکړي ، ون کړل، خو هغه څه چې ده وکړه، تر هغه احمقانه څه نه و او هغه دا چې دی د اکتوبر تر میاشتې پورې په مسکو کې پاتې شي، سرتیري پرې ښودل چې په ښار تالان ګډ کړي او وروسته یې چې مسکو پرېښود ، زړه نا زړه و چې کومه قطعه او قوماندانې، هلته پرېږدي او کنه ؟

کوتوزوف، ته ورشي، خو پرته له هغه چې جګړه پیل کړي، په شا شو ، ښې خواته مخه کړي او کمکي یاروسلاو ، تر سیمې پورې لاړشي. بیا یې هغه تصادف چې پر دښمن د یرغل لپاره درلود ، ونه ازمایه ، پر هغه لار چې کوتوزوف، تللی و ، پرهغې لار لاړ شي که څنګه ؟ یا ببرته د موژایافسکی پر لاره چې د ووراتو کنډوالو سیمو ته د سمیلینسک لارې ته وتله، وخوځېږي

تر دې نه احمقانه څه چې د پوځ دتباهۍ سبب کېدل، بل فکر یې نه شو کولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د جګړې خورا غوره تګلارو جوړونکو ، د روسي پوځ له ونډې پرته د ناپلیون د پوځ د تباهۍ او تالاکولو لپاره کومه تګلاره جوړه کړې وای، کومه لارښوونه یې کړې وای، د کومو عملیاتو وړاندیز یې کړی وای، داسې به یې نه کړي لکه هغه څه چې خپله ناپلیون وکړل او تر هر څه زیات یې د هغه پوځ ته تاوانې کړ.

ناپلیون په خپل نبوغ سره دا کار تر سره کړ، خو دا خبره چې ناپلیون خپل پوځ ځکه تالا والا کړ چې غوښتل یې هغه تباه کړي، یا که وویل شي چې هغه هسې ساده دی. دا به په هماغه کچه ناسمه وی چې ووایو ، هغه خپل پوځ ترمسکوه ځکه راوست چې خپله یې داسې غوښتل او دی خورا هوښیار او نابغه و.

په دواړو حالاتو کې، د هغه د خپل شخصیت اغیز چې د هغه د هر سرتیري تر شخصیت او ارادې نه، پیاوړی نه و ، یوازې دا اغیز لاره چې له هغو قوانینو سره یې اړخ لګاوه چې د پښنبو د پښنبدو اټکل یې کولی شو.

د تاریخ پوهانو دا اند چې د ناپلیون پوځ په مسکو کې خپله پیاوړتیا له لاسه ورکړه(یوازې له دې کبله و چې د هغه د کړو د وروستیو پایلو اټکل یې ونه شو کړای)چور ناسمه ده. هغه تر ۱۸۱۳ کاله پخوا ، تر هغه وروسته خپلې ټولې پیاوړتیا نه کار واخیست چې د خپل پوځ لپاره غوره لارې چارې ولټوي. په دې موده کې دده چارې، په مصر، ایتالیا ، اتریش او پروس کې د هغه تر حیرانوونکي چارو نه کمې نه وې. مورخ په پوره توګه په دې نه پوهیږو چې هغه هلته څه ښې چارې کړې دي، په مصر کې د هغه دسترو چارو ستاینې او خبرتیاوې مورخ ته د فرانسوي سرچینو له ویناوو را رسېدلي دي. مورخ نه شو کولای په اتریش او پروس کې د هغه په نبوغ ځکه قضاوت وکړو چې د هغو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه معلومات مورږ باید له فرانسوي او المانې سرچینو نه تر لاسه کړو. له جګـړو او نښـتو پرتـه ، نـاپلیون تـه د نـه ایلیـدونکو مـاڼیو او نـه ماتېـدونکو پوځونـو تصـور نـه کېـدونکې تسـلیمي، المانیـان د هغـه دنبوغ منلو ته اړ کړي دي. ځکه دا یوازیني دلایل دي چې په جرمني کې د جګړې د پېښـېدو لپـاره ویـل کېـدل، خـو د خدای شـکر دی چې مـورږ داسې کومه مخ توري نه لرو چې د هغـه د پټولـو لپـاره هغـه نابغـه وګڼو. مورږ پېښو ته په رښتیا د حق ګڼلو لپاره لویه بیـه ورکړي او نـه غـواړو دا حق له لاسه ورکړو.

د ناپلیون کړه او نبوغ پـه مسـکو کې ، پـه نورو ځایو کې، د هغـه د کړو په شان حیرانوونکي او لـه نبوغـه ډک دي. مسـکو تـه د رانښوتلو نـه نیـولې بیـا تـر وتلو پـورې هغـه پرلـه پسـې فرمانونـه ورکـول او د جګړې کړنلارې یې جوړولې. په مسکو کې د اوسـېدونکو او د هغـو د اسـتازو نشتوالي او آن د مسکو سوځېدلو ، هغه خواشینی نه کړ. هغه نه د خپـل پوځ هوساینه، نه د ښمن هلې ځلې، نـه د روس د ملت نیکمرغـي ، نـه د پاریس اداره او نه په راتلونکې کې د تینګېدو کې سولې د ځانګړتیـاو په اړه دیپلوماسي، یو هم له پامه لرې نه کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

مسکو تـه د رانـنوتلو سره همهالـه ، نـاپلیون د جګړې پـه اړه جنرال سباسبسـتیان تـه سپارښـتنه کـوي چې د روسـي پوځونـو خوځـون تـر سـختې څـارنې لانـدې ونیسـي. لـه مسـکوه وتونکوببلابـلو لارو تـه پوځونه استوي او میورات ته فرمان ورکوي چې کوتوزوف پیدا کړي. بیا پـه ځیر او ښـه پاملرنـه پـه کـرملین کـې د لا ښـه امنیت او پوځونـو د غـوره ځـای پـر ځـای کـېدو امرونـه کـوي او تـر هغـه وروسـته، پـه ټولـه روسیه کې د جګړې له نبوغه ډکه کړنلاره جوړوي.

پـه سیاسـي برخـه کـې: نـاپلیون، تـورن یـاکولیوف (د پېژنـدل شـوي روس پوهان ـ ګرځن پلار) چې کور یې تالان شوی او پـه دې نـه پـوهېږي چې څنګـه ځـان لـه مسـکوه وباسـي، ځانتـه ورغـواړي او پـه هر اړخیـزه توګه هغه ته خپل سیاست بیانوي. د خپـل رحم او مهربانۍ پـه اړه ورتـه وایي او د روس ټولواک الکساندر ته لیک لیکي. په دې لیک کې ځان پوروړی ګڼي چې خپـل دوست او ورور ټولـواک الکسـاندر پـه دې خبر کـړي چې راسـتوپچین، پـه مسـکو کـې خپلې دندې پـه خـورا نـاوړه او ناسـمې سـرته رسـولي دي. هغـه دغـه لیـک د یـاکولیوف پـه لاس پترزبورګ ته لېږي. بیا په هر اړخیزه توګه د خپلو عقایدو او مهربـانیو په اړه په توټولمین، ته هم غږېږي او هغه د جرګو مرکو لپاره پترزبـورګ ته لېږي.

پـه حقوقي برخه کې یې سمدلاسه سپارښتنه وکړه، هغـه کسـان پیدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او جـزا ورکـړ شـي چـې مسـکو تـه يـې اور ورتـه کـړي دی او دظـالم راستو پچين ، دجزا پـه نامـه يې سپارښتنه وکړه، د هغـه کـور وسـوځل شي.

د اداري چارو پـه برخـه کې ، مسـکو تـه يو اساسي قـانون جوړوي. دښار د اداري لپاره يو تن ښاروال ټاکي او بيا يوه خبرتيا هم خپروي:

« دمسکو اوسېدونکو !

ستاسو بدمرغۍ او خواري خورا درنې دي ، خو ټولـواک واکمـن هيله لري ، هغه پای ته ورسوي. تاسو به د هغو وحشتناکو کړو د ببلګو په اړه اوريدلي وي چې هغه جانيانو اوباغيانو ته څنګه جزا ورکوي. بې پايه هڅه کېږي چې بې نظمي او بې امنيني پای ته ورسوي. هغـه مشـري چې ستاسو له منځه ټاکل شوې ده، ښاري جرګـه يې جوړه او پـه خورا خواخوږۍ به د ښاري چارو واک تر لاسه او کار پيل کړي. دغـه جرګه ګې به ستاسو په چوپړ کې، ستاسي ارټياوې به پوره ، دغه کسان به لـه نورو نه د توپيريدو لپاره، يـوه سره پټاره پـه اوږو اچوي او ښاروال بـه دسرې پټارې ترڅنګ يـوه سـپينه پټاره هـم پـه اوږو اچـوي، خـو پـه غيررسمي وخت کې به هغوی يوازې پرچپ لاس يوه سره پټاره تړي.

دښـار پوليسـي اداره دپخوانيـو اصـولو لـه مخې جـوړه او ددغـو پوليسو له برکته په ښار کې امنيت او نظم ښه شوی دی. حکومت همدا اوس دښار په ټولو سيمو کې د پوليسـو دوه عمـومي قوماندان او شل سيمه ايز قوماندانان ټاکلي دي. هغـوی پـه کـين لاس دسـينې پټارې لـه مخې پېژندلی شئ.

دببلابېلـو عقايـدو څـو کليسـاوې پرانسـتل شـوي ، پـه هغـو کـې لمانځنې روانې او هېڅوک د چا د مذهبي مراسمو خنډ کېدای نه شي. هـره ورځ ستاسـو يـو شـمېر ښـاريان خپلـو کورونـو تـه راسـتنېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سپارښتنه شوې ده چې له هره یوه سره د هغې بدمرغۍ په کچه چې هغه ته ورپېښه شوې ده، مرسته او خواخوږي وشي.

دا هغه امکانات او چارې دي چې حکومت یې ستاسو په چوپړ کې کاروي چې ښه ترته ستاسو هوسایي تامین او قانون ټینګ شي، خو دغه ارمان ته د رسېدو لپاره، له حکومت سره ستاسو ملګرتیا ته اړتیا لیدله کېږي، څومره چې کولای شئ، هغه خواري او زوریدنې هېرې کړې چې تاسو لیدلي او زغملي دي. راتلونکې روښانه ده، برخلیک ته هیلمند اوسئ او په دې ډاډه اوسئ چې له حتمي او له شرمه ډک مرګ سره به هغه کسان مخامخ کېږي چې پرتاسو ظلم او تاسو ته پر پاتې شتمنیو تیري کوي. په دې کې شک مه لرئ چې ستاسو دشتمنیو ساتنه به کېږي. ځکه تر ټولو نه د سترو او عادلو پادشاهانو اراده، همدا غواړي.

سرتیرو او دمسکو اوسېدونکو، هرځوک او هر قام چې یاستئ پر حکومت خپل باور بیا راپیدا اوټینګ کړئ، ځکه حکومت د نیکمرغیو سرچینه ده. په ورورګلوئ ژوند وکړئ، یوله بل سره ګډه مرسته او خواخوږي ولرئ ،. سره یو شئ چې دظالمانو دظلم مخه ونیسئ ،. که پوځي او دولتي چارواکو ته غاړه کېږدئ، ډېر ژر به مو اوښکې ودرېږي» .

****

د خوړو او کالو او نورو ورځنو اړتیا په اړه ناپلیون، سرتیرو ته سپارښتنه وکړه چې په وار سره مسکو ته لاړ شي او دتالان له لارې د پوځ اړتیاوي پوره کړي. په دې توګه یې په دې برخه کې د پوځ د راتلونکې غم وخوړ. په مذهبي برخه کې ناپلیون امر ورکړ چې ټول کشیشان ښه ترته راوستل شي او په کلیساوې کې لمانځنې بیا پیل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوداګرۍ او د پوځ د اړتیا په اړه یې دغه لاندنۍ خبرتیا خپره کړه:

خبرتیا !

تاسو دمسکو اوسېدونکو !

استادانو او کارګرانو !

تاسو وروستیو بدمرغیو له ښاره لرې کړي یاستئ، تاسو ځمکوال بزګرو چې لا تر اوسه هم کوم نامعلوم ډار په دښتو کې ایسار کړي یاستئ، غوږشئ او واورئ:

آرامي دغې پلازمېنې ته راستنېږي او نظم په هغې کې ټینګ کېدونکی دی. ستاسو همښاریان چې هغوی ته کېدونکي درناوي کوي، له خپلو کورونو او ځارځایونه راوزي. د هغو او د هغو دشتمنیو په وړاندې هرډول تیری، سمدلاسه جزا ویني. معظم همایوني ټولواک پاچا د ټولو خواخوږي کوي او پرته له هغو کسانو نه چې د هغه له فرمانو نه غاړه غړوي، ستاسو نه یو تن هم خپل دښمن نه ګڼي. هغه غواړي چې ستاسو بدمرغۍ پای ته ورسوي او هیله لري چې تاسو خپلو کورونو او کورنیو ته راستانه کړي. د هغه دښه نیت ملګرتیا وکړئ. مورږ ته راشئ، ځکه امنیت او آرامي دلته ده.

دمسکو اوسېدونکو په پوره ډاډ خپلو مېنو او کورونو ته راستانه شئ ! ډېر ژر به د خپلو اړتیاوو ، وړشیان پیدا کړئ. دکار زیار اېستونکو استادانو او کارګرانو ! خپلو فابرېکو ته راوګرځئ، ساسو مینې، دوکانونه او ستاسو ساتونکي ، تاسو ته سترګې په لاره دي. راشئ کارونه مو پیل او د خپلو کارونو له برکته مو د ویاړ وړ ګټې، وګټئ. او تاسو اې بزګرو چې دجګړې له وحشته مو ځنګلونو ته پناه وړې ده، مه ډارېږئ. خپلو جونګړو ته ببرته راستانه شئ او پوره ډاډ

(c) ketabton.com: The Digital Library

واوسئ چې له تاسو اوستاسو شتمنیو نه به دفاع وشي. دښار بازارونو او انبارونه ستاسو لپار پرانستي دي او تاسو کولای شي، له خپلو ارتیاوو نه زیات مالونه او فصلونه هلته خرڅ کړئ، حکومت دا لاندې چارې ددې لپاره ترسره کړئ چې ستاسو د آزادې راکړې ورکړې لاره آواره شي:

۱- تردې نېټې نه وروسته بزګر ، ځمکوال او د مسکو څنډو اوسېدونکي او کلیوال کولای شي له هر ګوانبه پرته ، خپل هر ډول محصولات ، هر څه چې وي، ښار ته راوړي او په هغو دوو بازارونو کې :خوایا او اخوتنیریاد ، کې یې خرڅ کړئ.

۲- د دوی محصولات دې د پېرېدونکو او پلورونکو له خوا په ټاکل شوې بیه واخستل شي، خو که پلورونکي هغه بیه چې غوښتونکي یې دي، تر لاسه نه کړي، اختیار لري چې هغه بېرته کلي ته یوسي او هېڅ څوک به په هېڅ پلمه د هغو د وړلو خنډ نه شي.

۳- د هرې اونۍ د یکشنبې او چهارشنبې په ورځو به دبازار لوبې ورځې وي او د سه شنبې او شنبې په ورځو به په پوره شمېر پوځیان دلارو دساتنې لپاره له دې کبله ګمارل کېږي چې له ډارې مارانو نه ښار ته دمالونو د رسولو ساتنه وکړي.

۴- کلیو او بانډو ته دستنبدو په وخت کې به د لارو نه همداسې ساتنه وشي چې کلیوال او بزګر له خپلو ګاډیو او کراچیو سره په آرامه زړه بېرته لاړشي.

۵- د دودیزې او ورځنۍ سوداګرۍ دبیا پیل کېدو لپاره به سمدلاسي چارې او کارونه ترسره کېږي.

دښار او کلیو اوسېدونکو ، دکار استادانو او کارګرانو !

تاسو د هرقام چې یاستئ، تاسي ته بلنه درکول کېږي چې د ټولواک

(c) ketabton.com: The Digital Library

امپراتور د پلارنیو هیلو د سرته رسولو لپاره هڅه او د ټولنیزې آرامۍ لپاره له هغه سره مرسته وکړئ. خپل باور او ډاډ له هغه ځار کړئ او له هغه سره په یو ځای کېدو کې ځنډ مه کوئ».

د پوځیانو او ولسي خلکو د روحیې د لوړولو لپاره پرله پسې پریټونه جوړیدل، سوغاتونه او ډالۍ ویشل کېدې. ټولواک امپراتور به دښار په کوڅو کې ګرځېده، د ښار اوسېدونکو ته به یې ډاډ ورکاوه او سره له هغه چې د دولتي ستونزو په اړه به په اند ښېنو کې ډوب و. ، په خپله به یې د هغو تیاترونو په نندارو کې ګډون کاوه چې دده په امر پرانستل شوي وو.

د عدالت او خواخوږۍ په برخه کې چې د پاد شاهانو تر ټولو غوره ځانګړتیا ده، ناپلیون هم چې هرڅه کولای شو، کول یې. هغه سپارښتنه وکړه چې د خیریه موسسو د دروازې پر تندی دې ولیکي:

ـ زما د مور کور !

هغه په دې ډول غوښتل چې د ماشوم او مور سپېڅلې مینه او شاهانه پرتم سره یوځای کړي. هغه ، هغو روزنتونونو ته لاړ او خپل سپین لاسونه یې هلته میشتو یتیمانو ته ورورانديې کړل چې هغوی یې ښکل کړي، په خورا مهربانۍ یې له توپولمین سره د زړه خواله وکړه، بیا لکه هغه شان چې تیېر، په خواخوږۍ ژبه ویل، سپارښتنه وکړه ، د خپلو سربازانو معاش له هغو روسي پیسو نه ورکړي چې دده په امر جعلي جوړې شوې وې. هغه په دې چارو سره د ځان او فرانسوي پوځ پرتم او ویاړ زیاتوه او له هغه سره یې هممهاله له هغو کسانو سره مالي مرسته کوله چې کورونه یې په اورونو کې سوځېدلي وو ، خو له دې کبله چې خواړه خورا ګران و او د هغو ویشل هم پردیو ته چې ډېرکي یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمنان هم وو ، ګرانه وه ، پريکړه وشوه چې هغوی ته کاغذی روبلونه وويشل چې وکولای شي هر څوک چې هر څه غواړي، هرځای، خپلې اړتيا پوره کړي.

د پوځ دنظم لپاره پر له پسې ددې لپاره فرمانونه ورکول کېدل چې له خدمته دسر غړونکو او د خلکو دشتمنۍ تالانګرو ته د سختې جزا غو ښتنه کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

خـو دتعجـب وړ دا وه چـې دې ټولـو چـارو ، اند ښـنـو او بـې شـمـېره نقشو چې په خپل ډول کې ساری نه درلود ، بنسټیزې جړې یې آوارې نـه کړې بلکې د ساعت د ستنو په شان چې د ساعت له مینځ سره یې اړیکي شلیدلې وې، یوازې د ساعت پرمخ چورلیدې او د مینځ له څرخونـو سره یې هېڅ اړوند نه درلود.

په پوځي برخه کې د جګړې نبوغ کړنلاره، لکه هغه شان چې تییر، د هغه په اړه وایي:

« د هغه نبوغ هېڅکله ژور، د ستاینې او حیرانۍ وړ څه نـه و رامنځ ته کړي».

او په نسبي توګه له ښاغلي فن سره یې په خبرو اترو کې هڅه کولـه دا په ډاګه کړي چې د جګړې د غه له نبوغه ډکه کړنلاره، نه د اکتوبر په څلورمـه بلکې د اکتـوبر پـه پنځلسـمه ترتیـب شـوې ده. دا کـړنلاره نـه هېڅکله تر سره شوه او نـه یې د تر سره کېدو امکـان و ، ځکـه هغـه لـه ژونـده خـورا لـرې وه. وروسـته ښـکاره شـوه چـې د کـرملین دمـانۍ دلا ټیګښت لپاره چې باید جومات (ناپلیون د نیکمرغه واسیلی کلیسا پـه همدې نامه یادوله)ورانه شوی وای، یوهسې ناوړه چاره وه. له مسکو ه د نـاپلیون د وتلـو پـه وخـت کـې کـرملین پـه مـانیونو الـوزول ، د هغـه پخوانۍ هیله ترسره کولـه او دماشومانو هغـو لوبـو تـه پـاتې کېـده چـې ترخپلې پښو لاندې ځمکه ځکه وهي چې پردغې ځمکې دی لوبدلی او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټپي شوی دی. د روسي پوځ پسې اخېستل چې دده ټول خیال پر ځان اخته کړی و، عجیبه بڼه غوره کړې وه. د فرانسوي پوځ قوماندانانو د روسي شپیته زریزه پوځ ورک کړی و. د تییر په وینا، یوازې د میورات هنر او نبوغ و چې د روسیې دغه شپیته زریزه پوځ لکه ستن په درمنده کې پیدا کړي.

په دیپلماتي برخه کې، ټول هغه دلایل چې ناپلیون د توټولمین او یاکولوف لپاره ویلي وو (هغوی خو زیاتره د ګاډیو او جامو د لاس ته راوړلو په غم کې و) ټول ددې لپاره وچې خپل عدل او لوړ خیالونه ورته څرګند کړي، خو دغه دلایل ټول بې ځایه او بې ګټې شول. ټولواک الکساندر دده دغه استازي ونه منل او د هغو راوړلو پیامونو ته یې ځواب ورنه کړ.

ګنهګارانو ته دجزا ورکولو په برخه کې وروسته له هغه چې داور اچولو په تورنیمایي کسان اعدام شول، دمسکو پاتې نیمه برخه هم په ایرو بدله شوه.

د اداري اصلاحاتو په برخه کې دښارواليِ پرانستل او په ښار کې دښارواليِ دځانګو جوړیدل، و نه شو کولای د خلکو دشتمنیو د تالان مخه ونیسي. دا کار یوازې د هغو څو تنو په ګټه تمام شو چې ددغو جوړ شویو ادارو مشري یا غړیتوب یې درلود. دغو کسانو یا دنظم دساتنې په پلمه دښار په تالان کې ګډون کاوه او یا یې څپله شتمني دتالانګرو له تالانه ژغورله.

دمذهب او کلیسا په برخو کې، د هغه هلې ځلې، په هغې آسانیِ سره چې په مصر کې جوماتونو ته دده په تګ سره بریالي شوې وې، دلته بې اغیز پاتې شوې یو، دوه درې تنه کشیشان چې په مسکو کې هغو پیدا کړي وو، هڅه وکړه چې د ناپلیون تکلونه پرځای شي، خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه يو تن د لمانځنې په وخت کې کوم فرانسوي سرتيری په څېړه وواهه او د هغه ديو بل تن په اړه، يو فرانسوي مامور داسې يوه خبرتيا خپل لوړ ځای ته استولې وه:

« هغه کشيش چې مورږ پيدا کړی او په کليسا کې مو د لمانځنې پېلېدو ته اړ کړی و، هغه کليسا پاکه کړه، قفل يې ور واچاوه او بيا لاړ. په همدې شپه يې د کليسا قفلونه او دروازه سره ماته کړې، کتابونه يې څېرلي يا ارتېرلي او نورې هرڅه مات او وران ويجاړ کړی دي.

د سوداګرۍ په برخه کې دکار له استادانو، کارګرانو او بزګرو سره ملګرتيا لېوالتيا ونه موندله. نه دکار استادان پيدا شول، نه کارګر او نه بزګر او هغه چارواکي چې کارګرو او بزګرو پسې به لرې لرې سيمو ته تلل، همدا چارواکي به خلکو نيول او وژل به يې. تياترونه تر پرانستلو وروسته، ډېر ژر وترې شول. ځکه چې د دغو تياترونو دلوبغاړو جامې او نور وسايل غلا او لوټ شوي وو او نه هنرمندانو نه شو کولای خپلې نندارې جوړې کړي.

خيريه چارو هم کومه ښه پايله نه لرله. جعلي او غير جعلي پيسې په مسکو کې پريمانه، خو کوم ارزښت يې نه لاره. فرانسويان چې په تالان او دغنايمو په راټولو لګيا وو، له زرو پرته بل څه نه منل. نه يوازې په سخاوت د ناپليون له خوا، هغه جعلي لټونه او پيسې چې هېڅ ډول ارزښت يې نه لاره، خلکو او خوارانو ته ويشل کېدې، بلکې سپينو زرو هم د سرو زرو په وړاندې خپل ارزښت بايلود، خو تر ټولو عجيبه چاره د لوړپورو چارواکو او ناپليون له خوا د تالان او غلا د مخنوي فرمانونه وو، چې چور بې ګټې پاتې شول.

پوځي چارواکو داسې خبرتياوې ورکولې:

د تالان او غلا د مخنوي لپاره، د ورکړل شويو فرمانونو سره سره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا هم په ښار کې تالان او غلا روانه ده، نظم نه شته او د اسې کوم سوداګر چې قانون ته غاړه کښږدي او په خپلو چارو بوخت وي، نه ليدل کښږي. له يوازې پوځ سره مل سوداګرو ته اجازه ورکول کښږي چې خپل مالونه، هغه دغلا مالونه خرڅ کړي.. له دې خبره پرته چې سرتيري په غلا او تالان لګيا دي، بل کوم خبر نشته.

داکتوبر نهمه

« غلا او تالان دپخوا په شان روان دي. زمونږ په سيمه کې د غلو د داړو د اسې يو ډاره شته چې د پوځ له مرستې پرته د غلو دنيولو او دغلا مخنوي کار سخت ګرانه وي».

ټولواک امپراتور(ناپليون)له دې امله خورا ناراضه و چې دغلا او شوکو د مخنوي لپاره دده د سپارښتنو او فرمانونو سره سره، بيا هم د ګارد او پوځ ډلې په کليو او باندو کې لوټماري کوله او بېرته کرملين ته راستنيدل. پرون او نن، په پخوانې ګارډ کې غلا او تالان تر بل هر وخته زيات شوي وو. د ټولواک امپراتور دې ته خوا شنه وه چې دده خورا ښه سرتيري چې دده دځان، پرتم ساتونکي او د نظم او اطاعت غوره بېلګه دي، تر هغې کچې يا غي شوي دي چې اوس د پوځ پر زيرمو او انبارونو هم برېد کوي، نورې ډلې بيا له پوځي دود دستور نه دومره لرې شوي دي چې د ساتونکو افسرانو او سرتيرو قومانده اصلا نه اوري، نه يوازې د هغو قوماندې ته غوږ نه ږدي بلکې هغوی ښکنځي او آن پر خپلو هغو، هم برېد کوي.

قوماندان وليکل:

« د دربار د تشريفاتو مشر، له دې امله خورا شکايت لري چې د پرله پسې سپارښتنو او هيلو سره سره، سرتيري هر چېرې چې رسېږي، آن د ټولواک امپراتور د کوټې لاندې متيازې کوي».

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه پوځ د هغې له بنده ټبنـتبدلې ګلې په شان، آن هغه خواړه چې کبدای شي کومه ورځ هغوی له لوږې وژغوري، بیاهم ترپښو لاندې کوي. په مسکو کې چې د هغو د پاتې کېدو موده چې څومره اوږدیده، هغوی په هماغه اندازه دغو نیمګړتیاو او ناروا چارو پلو ورپرزیدل. ددې ټولو خبرو سره سره دغه پوځ له خپل ځایه هم نه خوځېده، خو یوازې هغه وخت یې تبښته پیل کړه چې ددوی یو کتار سره له ګاډیو او کراچیو د سمیلینسک پر لارې او د تاروتینسکي په نښته کې ددښمن لاس ته ورولویـد او ناڅاپه ډار پسې واخېستل. د تاروتینسکي د جګړې خبر چې به ناڅاپي ډول، دیو پوځي پریټ په وخت کې ناپلیون ته ورسېد د تییر، د وینا له مخې په امپراتور کې یې روسانو ته د جزا لمسون راوپاراوه، نو هغه و چې تر دې خبرې وروسته یې د پوځ د وتلو فرمان چې ټول پوځیان یې سترګه په لار و، ورکړ.

ددغه پوځ وګړو له مسکوه د تبښتې په وخت کې، ټول هغه څه چې په دې ښار کې غلا، شوکه او تالان کړي وو، له ځانسره واخېستل. ناپلیون هم خپله ځانګړې خزانه له ځانسره واخېسته. او تییر د لیکنې له مخې، کله چې امپراتور خپل هغه پوځیان چې دده خزانه یې وړه ولیده، په وحشت کې شو. هغه په جګړه کې د خپلې تجربې له مخې دا وار لکه هغه شان چې مسکو ته دنېږدې کېدو په وخت کې یې، د خپل یو مارشال ته د زیاتو کراچیو او ګاډیو د سوځولو امر کړی و، دا وار یې داسې کومه سپارښتنه ورنه کړه. هغه، د هغو ګاډیو او کراچیو کتارونو ته چې سرتیري یې وړل، وکتل او وې ویل چې ښه ده، دغه ګاډي او کراچي به وروسته دخوړو، کالو او دتپیانو او ناروغانو د لېږدولو لپاره په کارشي.

د پوځ حالت د هغه ځناور حال ته ورته و چې خپل مرګ احساسوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو نه پوهېږي چې څه وکړي.

مسکو ته د فرانسوي پوځ تر ننوتلو وروسته، بيا د هغه ترتباهۍ پورې، د ناپليون د اهدافو او د هغو د ماهرانه کړو وړو څېړنه، د هغه ځناور د رواني اړو دوړ څېړنه ده چې سخت ټپي شوی وي. ډېر وخت داسې پېښېږي چې ټپي ځناور، دکوم هسې غږ په اوريدو، دښکاري مخې ته وردانګي، وړاندې او وروسته درومي او د خپل مرګ بهېر لاپسې چټک کړي. ناپليون هم د خپل پوځ تر فشار لاندې، همدغه حال درلود او همدغه کاريې وکړ. د تاروتينسکي جګړه، هماغه غږو چې په ټپي ځناور کې يې وحشت راوپاراوه، هغه وړاندې ودانګل او ځان يې غشـی تـه برابـر کـړ. د ښـکاري پلـو يـې ورمنـډه کـړل، بېرتـه يـې راوځغاستل، بيا يې وړاندې او بيا يې بېرته شاته او بيا تر ټولو نه، ده ته پر ګټووړې، ګوانښمنې، قانوني او آشنا لارې وخوځېد.

ناپليون چې مورِ ټولو ته، ددغه ټول بهېر لارښود برېښېده (لکه په بېډيو کې هغه تيره څوکه چې وحشيانو ته د لارښودنې څوکه برېښې) د خپل ګرد پوځي ژوند په موده کې، هغه ماشوم ته پاتې کېده چې دګاډۍ دننه تسمې يې نيولې وې، خو دی تصور کوی چې دهمدې تسمو له لارې ګاډۍ چلوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

داکتوبر دمیاشتې په شپږمه نېټه، پېیرپه زندان کې له خپل ځایه (دلرګیو له کوټې) راووت، له څه شا او خوا لاړ، د دروازې ترمخې ودرید، له یواوږدځانې سپی سره چې لنډې پښې یې لرلې او له ده تاویده راتاویده لوبې پیل کړې. دغه سپی له دوی سره په هغه لرګین زندان کې اوسېده او تل به له کراتایوف سره ویده کېده. کله ناکله به هغه ښار ته، خدازده کوم ځای ته تللو، خوبېرته به راستنېده. کېدای شي هېڅکله هغه هېڅ چا پورې اړه نه درلوده او اوس هم دغه سپي کوم خاوند نه لاره. فرانسویانو، دغه سپی ازور، نوماوه. هغه ټوکمارکیسه پور سرتیري، دغه سپی ته فیماګالکې نوم ورکړی و. کراتایوف او نورو هغه د(خړکې)او کله هم د واسیلي په نامه یاداوه. داسې بربښېده چې دنوم، خټې او آن د ځانګړی رنګ درلودل، دکمکی سپي ته څه تاوان نه رساوه. د هغه ببره، له ویښتو ډکه خو نرۍ لکۍ به تل شخه ولاړه وه. د هغه کړې وړې پښې، هغه ته داسې په چوپړ کې وې چې کله به فکر کېده، هغه په لاسي توګه څلور واړه پښې یو واري کاروي او یوه وروستنۍ پښه په خورا ښکلې بڼه لوړله نیسي او په نورو دریو پښو په چټکۍ منډې وهي. د هغه لپاره هرڅه دخوند اولذت پلمه و. کله به یې له خوښۍ نه چغې وهلې او کله به له خوشالۍ په شا ورغړیده، کله به په خیالونو کې ډوب شو او اند ښمنه بڼه به یې غوره کړه، پیتاوي کې په یې ځان تاوداوه. او کله به یې دلرګیو له ټوټو یا وښو سره لوبې کولې او ټوپونه به یې وهل.

دپېیر جامې اوس یوازې، دپخوانیو وختونو یوخیرن، زوړ کمیس او دسرتیرو ددریشۍ یوپطلون و چې پایڅې یې د کراتایوف په خوښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لپاره په ښینګرو کې په رشمو تړې وې چې د سړو مخه ونیسي، زوړ جمپر اغوست او خولۍ یې هم پر سر و. په دې موده کې د پېیر څېره ډېره بدله شوې وه. نور د پخوا په شان څورب نه و، خو بیا هم د هغه د لوړې ونې او پراخو اوږو له امله چې د هغه د کورنۍ میراث ځانګړتیا وه، پیاوړی او زړور برېښېده. ږېره او بربت ښه ببر شوي وو او دبشړې لاندنۍ برخه یې پوښلې وه. اوږدې جړې وړې څنې یې له سپږو ډکې شوې وې او له خرینوالي داسې ښکاریدې لکه لیمځۍ. سترګې یې لکه تېږه، آرامې او لټونکې وې. د پېیر کتل او دسترګو خوځېدا داسې و چې هېڅکله داسې نه و، د هغه پخواني ملال کتل اوس خورا خوځېدونکي او یاغیتوب ته چمتو کېدل. پښې یې بربنډې وې...

آسمان له څو ورځو راهیسې شین و، سهاري به ځمکه یخ وهلې وه او د روسانو په خبره د(بابې لیته)یعنی ځنډني اوړي مهال و.

هرڅه، نېږدې او لرې، څه کوډګره ځلا لرله. دغه، هغه حال و چې یوازې او یوازې دمنې په شپو او ورځو کې لیدل کېږي. هلته لرې د وربیوفې په غونډیو کې کلیسا، کلي او کورونه لیدل کېدل. بربنډې ونې، شګې، کانې اوترې، دکورونو با مونه، دکلیسا د زنګونو شین برج او د لرو سپینو کورونو څنډې، ټول اوټول په خورا غیر طبیعي ننبو داسې برېښېدل چې تا به ویل، په هوا کې له هرڅه جلا او پرې شوی دي. دلته نېږدې د کوم ارباب د وران شوي سوځېدلي کور، آشنا کنډواله چې فرانسویان په کې ځای پر ځای شوي وو، لیدل کېده، خو په هغه کې ولاړې ولې لا شنې پخونې برېښېدې. آن دغه کنډواله شوی، سوځېدلی کور چې په خړه هوا کې به ډېران ته ورته و، اوس په دې پاکه ځلېدونکې او آرامه هوا کې یو ډول ښکلې او آرامه برېښېده.

دفرانسویانو دساتونکو مشر چې تنې یې خلاصې پریښې وې، یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خولې يې پر سر او يو لنډ پيپ يې دغابنونو په مينځ کې نيولی، دبنديخانې له يوه کنجه راووت او په داسې حال کې په خواخوږۍ يې سترګه کښېکودله، پېير ته ورنږدې شو او وې ويل:

-ښاغليه کيريله ! عجيب لمر دی ؟ کټ مټ لکه د پسرلي په شان. (فرانسويانو پېير همداسې يادوه) په دروازه يې ډډه ولګوله او پېير ته يې د پيپ ست وکړ، که څه هم هغه تل پېير ته د پيپ څښتول ست کاوه، خو پېير هم تل د پيپ څښتولو نه انکار کاوه. فرانسوي وويل:

- په دغه شان هوا کې به چکر ته تللی وای.

پېير، له هغه نه د جګړې او پوځ د خوځښدا په اړه پوښتنې وکړې، فرانسوي وويل چې څه کم ټول پوځ خوځښدلی او نن سبا به د بنديانو په اړه هم فرمان راورسېږي. په هغه بنديخانه کې چې پېير بنديو، د سکالوف په نامه يو سرتيری سخت ناروغ اوځنکدن په حال و. پېير دغه فرانسوي ته وويل چې بايد د دغه سرتيري غم وخوړل شي. فرانسوي، پېير ته وويل چې ته بې غمه اوسه، دلته ګرځنده روغتونونه شته او کښدای شي ناروغان هغو ته وسپارل شي او ډاډ يې ورکړ چې په ټوليزه توګه قوماندانانو د هرڅه غم خوړلی دی.

يوه اونۍ مخکې فرانسوي پوځيانو ته چرم او ټوکر ورکړ شوي وو. هغوی دا چرم او ټوکر روسي اسيرانو ته ورکړي وو چې دوی ته موزې او کالي وګنډي.

کراتايوف، له هغه کميس سره چې په ځير سره يې مروړلی و، د زندان له کوټې راووت او وې ويل:

- چمتو دی، چمتو دی، ګربته !

کراتايوف هم د تودخې له املې او په کار کې داسانتيا لپاره، يو ازې يو پطلون او يو څېرې خيرن تور کميس اغوستي وو. هغه خپلې څنګې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه هغه شان چې د کار استادان يې ترې، په يوې ټوکريز ريښکې خپل تندی داسې ترې و چې ګرده څېره يې لا پسې ګرده او تر پخوا لا خوږه بربښېده.

پلات(کراتايوف)خپل ګنډل شوی کميس پرانست او په موسېدو موسېدو يې وويل:

هغه شان چې مو د جمعې په ورځ ويلي و، هماغسې مې وکړه، فرانسوي سرتيري په نا آرامۍ شا او خواته کتل، خو په پای کې يې تا به ويل چې شک يې له زړه لرې کړي وي، خپله دريشې په چټکۍ وويسته او کميس واغوست. هغه تر دريشې لاندې څه نه اغوستل. د هغه بربنډ، ژيړ او ډنګر بدن يوازې يوه وريښمن، ګل لرونکي او غوړ واسکټ پټاوه. داسې بربښېده چې هغه له دې کبله آرامه دی چې اسيران يې ووينې او پرې وخاندې. په تلوار يې سر د کميس پر ګريوان ومانډه، خو يو اسير هم څه ونه ويل... ده خپله وويل:

- نه دي، ښه دي ګنډلی دی. له تاسو نه منه، خو پاتې شوی ټوکر چېرې دی؟

- هغه به لا نېسه ښکاره شي، که کوم بل څه، تر هغه لاندې وانه غوندي، خورا ښه ښه او ښکلي به وي.

فرانسوي، څه پيسې له جيبه راوويستې او کراتايوف ته يې ورکړې او به خندا يې وويل:

- مننه، مننه ملګريه! خو پاتې ټوکر به څنګه شي؟

د پېير دې ته پام شو چې پلاتون نه غواړي، پر هغه څه ځان پوه کړي چې فرانسوي يې وايي، هغو ته يې کتل، خو هېڅ يې نه ويل. کراتايوف، فرانسوي ته د پيسو له امله مننه وويله او له خپل کار نه يې خوند اخېستو ته دوام ورکړ. فرانسوي، هماغه شان په پاتې شوي ټوکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټینګار کاوه او له پېښو نه یې هیله وکړه چې دده خبرې، کراتایوف ته وژباړي.

کراتایوف وویل:

- په پاتې شوی ټوکر دی څه کوي؟ مورږ ته یو ښه ګیتس ترې جوړېږي. ښه ده، ښه ده، خدای دې مل شي.

او کراتایوف چې ناڅاپه یې دبشرې رنګ بدل شو، په خورا خواشینۍ یې ټوکر چې ښه یې مروړې و، له کمیس لاندې راوویست، هغه ته یې ورکړ او وې ویل:

- بلا ورپسې.

کراتایوف، تر دې خبرې وروسته ببرته لاړ. فرانسوي ټوکر ته وکتل، په چرت کې لاړ، په پوښتنیز انداز یې داسې پېښو ته وکتل چې ګواکې د پېښو غلچک ده ته څه وویل.

فرانسوي ناڅاپه تک سور شو او په قهرجن آواز یې چغه کړل:

-پلاتونه ! پلاتونه چېرې ځئ؟ راشه، راشه، دا ټوکر واخله، دا دې ستا وې.

فرانسوي، ټوکر هغه ته ورکړ، له هغه نه یې مخ واړاوه او لاړ.

کراتایوف سر وښوراوه او وې ویل:

- وایي چې کافر دی، کافر... کافر دې وي، خو رحم خو لري.

سپین ږېرې وایي، غوږ لاس نرم وي او وچ لاس ماتېږي. هغه خپله لوڅ لغړ دی او ټوکر یې ماته راکړ.

کراتایوف چې په خیالو کې ډوب و او په موسېدو موسېدو یې هغه ټوکرته چې په لاس کې و، کتل، تر شېبه چوپتیا نه وروسته یې وویل:

- خو یوه جوړه ښه ګیتس ترې جوړېږي.

او ترې دې خبرې نه وروسته، د اسیرانو کوټې ته ورننوت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

د پېير له اسيريدو څلور اونۍ تيرې شوې وې. که څه هم فرانسويانو هغـه تـه ويـل چې دی بـه د سـرتيرو لـه زندانـه، دافسـرانو ځـای تـه ورولېږدوی، خو دی په هماغه ځای کې پاتې شو چې لومړې ورځ ورته راوستل شوی و.

پېير پـه کنډوالـه شـوې او سـوځېدلې مسـکو کـې داسې سـختۍ، خوارۍ او له زورېدو نه ډکې ورځې ولیدلې چې زغمل يې لـه انسـاني واکـه لـرې وه، خـو هغـه د خپـل پيـاړی بدن او روغتيـا لـه برکتـه چې ده درلودل ځان ښه احساساوه.

ده نه يوازې هغه هر څه په آسانۍ بلکې په خوښۍ زغمل. پـه همـدې موده کې ده هغه روحي آرامي وموندله چې دی تر اوسـه پـورې بې ګټې ورپسې ګرځېده. هغه په خپل ژوند کې ډېر وخت هره خوا دغـه ارامي لټوله، خو په پای کې هغـه دغـه آرامي او روحي کراري، د برادينو پـه جګړه کې، د سرتيرو ارامي او روحي ارامتيا، دی په حيرت کې اچولي و. هغه به تل ستومانه او لار ورکی و. هغـه دغـه ارامي پـه خيريـه چارو، پـه فراماسـوني خـدمتونو، پـه عياشـۍ، شـراب څکلـو، مېرانـې، سرښندنې او له ناتاشې سره په شاعرانه مينـه کې لټولې. ده هڅه کولـه چې دغه آرامي د تفکر له لارې تر لاسه کړي. خو پـه دې ټولـو لټولـو کې هغه لا پسې بې لارې او ځان يې دوکه کړې و. هېڅ په لاس نه و، ورغلي، خو په پای کې، پرته له هغه چې خپلـه يـې پـام شـي، هغـه دغـه ارامي او سوله ايز حالت له ځان سره د سولې او يوازې د مرګ د وحشت او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقوا سره دبلدتیا لـه لارې او کراتـایوف سره د پېژندګلوی لـه برکتـه تر لاسه کړل. داسې برېښېده هغـه وحشـتناکې شـېبې چې ده د خپلـو نـورو انـډیوالانو د اعـدامولو پـه وخـت کـې ولیـدلې او وزغملـې، هغـه وحشتناک خیالونه او احساسات چې تر هغـه پـورې دده تر پامـه خورا غوره برېښېدل، دتل لپاره دده لـه ذهن او خیـال نـه وتـوړل شول او چور یـې تـرې هېرکړل. هغـه تـه نـه د روسـیې غمونـه، نـه دجګړې کړاونـه، نـه دسیاست ناندرۍ او نه د نـاپلیون اندېښنې، یـو هـم مهـم نـه و او داسې یې انګېرله چې ده پورې اړه نه لري، ده، د هغو په وړاندې کومه دنده او پور نه لاره، نوځکه ده نه شي کولای، د هغو په اړه قضـاوت وکړي. هغـه د کراتایوف دا خبره تکرارولـه چې ویل یې:

-روسیه اوړی او یووالی نه لري.

او دغو خبرو پـه عجیبـه ډول دی آرامـوه. اوس ده تـه خپـل هغـه تکـل چې غوښتل یې ناپلیون ووژني، نه یوازې د پوهېدو وړ نه و بلکې خورا د خندا برېښېده. لـه رازه پـه ډکو شمېرونو او حسابونو کې فال لیـدل او... مکاشفه، اوس ټول ورته بې معنی او ملنډې برېښېدل.

د خپلې ښځې پـه وړاندې کرکه او هغـه ننګ چې ده د خپـل ځان لپـاره بدنامي ګڼله، نه یـوازې اوس ده تـه بې معنـی بلکې پـه زړه پـورې هـم نـه برېښېده. ده به ویل:

- دا ده پورې څه اړه لرله چې دغې ښځې چېرې او څنګـه هسـې ژوند کاوه چې د هغې خپله خوښېده ؟

په تیره بیا ده دا ده پورې څه اړه لرله چې دی او یا نور په دې پوه شي چې د کوم اسیر نوم ګراف ببیزاوخوف دی. ؟

اوس یې زیاتره وخت لـه سردار اندرې سره خپلې مرکې او خبرې وریادولې. تل یې په خیال کې له هغه سره خپـل خیالونـه یوګڼـل، خو پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ څه توپیر، د هغه په اند ښځنو پوهېده. سردار اندریې فکر کاوه چې نیکمرغي تل ناوړه څه دي، خو دغه خبره یې له خواشینۍ او ملنډو نه په ډګه ژبه کوله. داسې برېښېدل چې د دغې خبرې په ویلو سره کوم بل خیال اوروي. دده د خبرو معنی دا وه:

- په مورږ کې د نیکمرغي دلاس ته راوړلو ټولې هڅې او لېوالتیا یوازې د دې لپاره دي چې مورږ هغې ته ونه رسېږو او ونه ډارېږو، خو پېیر، پرته له هغه چې پر دغو اند ښځنو ځانښودنه وکړي، پر هغو ښه پوهېده او د عدالت غوښتنه یې کوله. د رنځ نشتوالي، د اړتیاوو پوره کېدل او د هغه په پایله کې د ژوند او کار د ډول لپاره د ټاکنې ازادي، اوس د پېیر لپاره بې شکه او تر ټولو غوره انساني نیکمرغي برېښېده. دلته او اوس د لومړي ځل لپاره پېیر په پوره توګه له خوړو او خوند اخېست. هغه وخت چې وږی کېده او خواړه یې غوښتل، هغه له څکلو خوند اخېست، له خوبه یې خوند اخېست، کله چې تږی کېده له اوبه نه یې خوند ګاټه او له تودیدو نه چې کله به ساړه و، کله به یې چې له چاسره غږېده، خبرو به خوند ورکاوه او د هغه سړي اوریدو ته به غوږ غوږ و. د اړتیاوو پوره کېدل، ښه خواړه، پاکوالي او ازادي، اوس دده لپاره، نیکمرغي، چې پخوا تر بې برخې و، هرڅه، هرڅه غوره نیکمرغي برېښېده. د کار او دژوند، د ډول ټاکنه چې تر اوسه ده ته ناشونې وو، داسې آسانه برېښېدل چې هېرول یې، په ژوند کې بې پایه ارامي، د اړتیا د پوره کولو نه، د لاس ته راغلې نیکمرغۍ ټول خوند له مینځه وړي. او د کار په غوره کولو کې زیاته آزادي، هماغه آزادي ده چې ده ته په ژوند کې زده کړې، بډایتوب، ټولنیز درېځ ورکړي و. دغه کار، د هغه لپاره د کار غوره کول خورا ګرانول او د کار اړتیا او د هغه کېدل یې ناشوني کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپېير ټولې هيلې او خيالونه اوس دده دژوند هغو وختونو پورې تړلي وو چې دی آزاد شي. په هر حال تر دې نه وروسته، د ټول ژوند په موده کې پېير په خورا لږو التيا د خپل دغه يو مياشتني اسارت، ددغې مودې د ژورو او خوښۍ پارونکو احساساتو چې نورې احساسولې نه شي او تر ټولو غوره لا دا چې د هغې ژورې او بې پايه ورځې د آزادي په اړه و، چې په همدې موده کې، ده د هغه خوند ليدلی و، فکر يې کاوه او غږيده.

کله چې لومړی ورځ هغه سهار له خوبه پاڅېد، له خپل اسارت ځايه دباندې رڼا ته ووت، تر هرڅه دمخه يې د نوو اد ويچې د کليسا ګنبدې او صليبونه وليدل. له دوړو نه پر ډکو شنيليو يې يخ وهلی شبنم وليد. د وربيوفې دغونډۍ لوړې څوکې يې وليدلې، دمسکو دسيند پرځنډو يې تاو راتاو شوې ګڼې ونې چې لرې لرې په ګلابي افق کې ټېټېدې ليدې، دتازه هوا خوند يې په زړه کې احساس کړ، له مسکوه ددښتو پلو ته يې دالوتکو کارغانو کغبدل واوريدل او بيا وروسته چې ناڅاپه دختيځ په لرو لمنو زرينې دوړې راخورې او دلمر تبې په خورا پرتمين بريډ ګڼو وريځو له غبرې راوښويده او ټولې ګنبدې، دکليسا دصليبونه، شبنم او لرې لرې افقونه، په دغې رڼايي کې ډوب شول. پېير، داسې يونوی له خوښۍ او نيکمرغۍ نه ډک احساس، احساس کړ چې تر هغه وخته پورې يې په ژوند کې هېڅکله احساس کړی نه و.

دغه احساس نه يوازې داسارت په ټولو موده کې هغه پرېښود بلکې څومره به يې چې ژوند سختېده، په هماغه کچه به دغه سختۍ لاپسې زياتېدلې.

هغه درناوی چې په دغه اسارت ځای کې تر ځای پر ځای کېدو نه وروسته، دده په وړاندې، له ده سره نورو اسيرانو، ده ته کاوه، دی يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر ډول درنې چارې او دهر شي زغـم تـه هڅـاوه او د هغـه، هغـه معنـوي پیاوړتیـا یـې لاپسـې پیـاوړې کولـه. پـه څـو ژبـو بلـدتیا، هغـه تـه د فرانسویانو درنـاوی، د هغـه سـادګي او پـر ځـان ډاډ او دا چې هرڅـه بـه چاله ده نه غوښتل، ده به ورکول(هغه دافسرانو پـه شـان هره اونـۍ درې روبله ترلاسه کول)داسارت په ځای کې یې، د خپل ځاني قوت له برکتـه پـر دیـوال د مـیخ وهلـو لـه لارې، سـرتیرو تـه خپـل تـوان ښـودل، هغـه مهرباني او خواخوږي چې ده له نورو اسیرانو سره په خپلو کړو وړو کې کوله، ددې زغم او استعداد له املـه چې کرار او ناخوځـبدونکی کښې، هېڅ ونه وایې او په فکر کې ډوب شي، دې ټولو ځانګړتیاوو سره سره، هغـه دنـورو لپـاره یـو مرمـوز او تـر نـورو غـوره څـوک برښـیده، هغـو ځانګړتیاوو، لکه دده بدني پیاوتیا، آرامه ژوند ته بې اعتنـایي او دده سادګي نه یوازې هغه ته کوم تـاوان نـه و رسولی بلکې هغـه یـې د نـورو اسیرانو په مینځ کې په بې ساري څېړې او اتل بدل کړی و. پېیـر داسې انګېرله چې دغه دریځ دنورو په وړاندې دی لا مسوول او پوروی کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

داکتـوبر د شـپږمې نـه د اومـۍ پـر شـپه، لـه مسـکو نـه د ګټنـدویو فرانسـویان وتـل پیـل شـول. پخلنځي، انبارونـه او زندانونـه ړنګېـدل، کراچۍ او ګاډۍ باریدلې او پوځي ډلې لارو ته سپخېدلې.

دسهار په اووبجو فرانسوي پوځونه، سفر ته چمتو، لـه خپلو وسلو سره، خولۍ پر سر، کڅوړې پر شا یـا پـر اوږو پرتې، ددغـه زنـدان پروړاندې کتار شوي وو او د هغو کسانو غږ یې اوریـده چې اپلتې یې غږولې او یو بل یې په بدو ښکنځلو ښکنځل.

دننه په زندان کې هر څه چمتو وو، ټولـو اسیرانو جامې اغوسـتې وې، ملایې ترلې، بوت پر پښو او یوازې دې ته سترګې په لاره وو، چې دتګ او وتو غږ وشي، یـوازې نـاروغ سرتیري سکالوف، خـوار، رنـګ الـوتی چې لـه سـترګو یـې شـنې شـنې کړۍ اوښـتې وې، نـه یـې کـالي اغوستي او نه یې څه پـه پښـو کړي وو، یـوازې پـر خپـل ځای ناست او خپلو ملګرو ته یې، چې یوه هم ده تـه پـام نـه کـاوه پـه پوښـتنیزه سـترګو کتـل او پرلـه پسـې یـې کـرار کـرار او یـو رنګـه زګیـروی کـاوه. داسـې ښکاریده چې هغه نـه هومره لـه نـاروغۍ نـه (هغـه لـه ډېـره اسـهاله وینـې کېناست) بلکې دی له یوازې پاتې کېدو نه ډاریده. او له همدې ډاره یـې زګیروی کاوه.

پېیر، هغه بوټ پر پښو کړي وو چې کراتایوف، دفرانسـویانو لخـوا، له راوړي چرم نه ورته جوړکړي وو، ملایې هم پـه یـوې ریښـکۍ ترلې وه، ناروغ ته ورنږدې او د هغه تر مخې د پښو پر سر کېناست.

هغه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- او خدایه ! او خدایه مړ به شم، مړ به شم خدایه !

پېیر وویل:

-ښه ده، ته صبر وکړه. زه به اوس له هغو نه وپوښتم.

هغه پاڅېد او د زندان پلو ورغی ، دلګی مشر، لـه دوو تنو سرتیرو سره جوخت له بهره ، راننوت. دا دلګی مشر، هماغـه څوک و چې پـرون یې ده ته د پیپ څښولو ست کړی و. دلګی مشر او سرتیری د تلونکو پـه ډله کې وو. کڅوړې یې پر شا ، خولی یې پـر سر او د خولیو بندونـه یې ترزنو لاندې تړي وو. د هغو څېرې چور بدلې شوې وې.

دلګی مشر د دروازې پلو ته ور روان و چې د قوماندان پـه قوماندې د زندان دروازه وتړله او باید د دغه ځای تر پریښودو او خوځېدو د مخه اسیران وشمېرې.

پېیر وویل:

- دلګی مشره ! له ناروغ سره څه کوئ ؟

خو په هغه شېبه کې چې هغه دا خبره کوله ده تـه شـک پیـدا شـو چې دا هماغه دلګی مشر دی او که بل کوم، نا آشنا سړی دی، ځکه د هغـه کړه وړه ، خورا ناوړه شوي وو.

د پېیر د د ې خبرې سره هممهالـه، ناڅاپـه لـه دواړو خـواوو نـه د ډهـل غږ واوریدل شو. دلګی مشر، د پېیر د خبرو پـه اوریـدو تنـدی تریـو کړ، وې ښکنځل او دروازه یې په ګړز پورې کړه. په زندان کې تپه تیاره شوه او لـه دواړو خـواوو نـه د ډهـل پـه رارسـېدونکي غـږ کـې، دنـاروغ د زګیروی غږ ورک شو.

پېیر، له ځانسره وویل:

- داده ، داده بیا پیل شوه.

او د ده له ارادې پرته یې پر ملا ساړه راخواره شول. د دلګی مشر پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدله شوې خبره کې، د هغه دغږيدا په آواز کې، ډډهل په پارونکي او کنوونکي غږ کې، پيير، هغه له رازه ډک او هر له هر څه نه بې پروا قوت وپېژاند چې انسانان دې ته اړ وي چې ، د دوی له خوښۍ نه پرته ځان ته ورته کسان ووژني. هماغه قوت چې ده د خپل اعدام په ورځ ليدلی و. له دې قوت او واکه ډاريدل، له هغه نه ډډه کول، له هغو کسانو نه چې وسلې يې په لاس کې دي، داهيله کوله، يا هغه ته نصيحت کول هسې بابيزه خبره ده.

پيير، اوس په دې خبره پوهېده ، هغه بايد انتظار ويستلای وای او زغم يې لرلای وای. پيير نه ناروغ ته ورنږدې شو او نه يې وروکتل. هغه په تريو تندي، خواشينۍ او په پته خوله د زندان دروازې ته ولاړ و.

کله چې د زندان دروازه پرانستل شوه ، اسيرانو لکه د پسونو دګلې په شان سره پورې وهل، يو بل يې لاندې کول ، له يوبل نه مخکې کېدل او د دروازې ترمخې کوټه شول. پيير تر ټولو نه مخکې او هماغه تورن ته نږدې شو چې د دلګی مشر په وينا چمتو و ، له پيير سره هر ډول مرسته وکړي. دغه تورن هم د تګ جامې اغوستې وې او د هغه د ساړه غلچلک او سړې بشړې نه ((هماغه))څه څرګندېدل چې پيير د دلګی مشر په خبرو او د ډهل په آواز کې احساس کړی وو.

تورن چې سخت په قهر و ، د اسيرانو سره نښتي کتار ته چې له څنګه يې تيريده ، کتل او پرله پسې يې سپارښتنې کولې.

- خوځېږئ ، خوځېږئ !

پيير که څه هم په دې پوه شو چې تورن ته رسېدل به کومه ګټه ونه لري، خوبيا هم هغه ته ورنږدې شو.

تورن په داسې يو پردي غلچک چې ګواکې پيير هېڅ نه پېژني، هغه ته وکتل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- څه غواړئ ؟

پېير په اسارت کې د پاتې نارو غ خبرې وريادې کړې.

تورن ځواب ورکړ:

- مړ خو به نه وي، خوځېدای خو شي او پرته له هغه چې پېير ته وګوري، پر اسيرانو يې چغو ته دوام ورکړ:

- خوځېږئ، ژر ژر خوځېږئ !

پېير ځواب ورکړ:

خوځېدای نه شي، حال يې مرګنی دی.

خو افسر لا تندی تريو کړ او په يوې چغې يې پېير ته وويل:

- ورکېږه رانه، بلا درپسې...

-ډنګه، ډنګه، ډنګه، ډنګه، ډنګه ،... د ډهل غږ، شر او شور کاوه او پېير پوه شو چې هغه مرموز قوت پر دغو خلکو لاس بری شوی او اوس نورې خبرې هېڅ ګټه نه لري.

اسير افسران يې له سرتيرو افسرانو نه جلا کړل او ورته وې ويل چې مخکې لاړ شي. د دغو افسرانو شمېر چې پېير هم د هغو په ډله کې و ، ډېرشو تنو ته ورسېد ، خو د اسيرو سرتيرو شمېر ، تر دريو سوو هغو نه هم زيات وو.

هغه افسران چې له نورو زندانو نو نه را پرېښودل شوي وو ، يوه هم پېير نه پېژانده. د هغو جامې تر پېير هغه نه خورا ښې او پاکې وې، نوځکه يې هغه ته په شک او ديوه پردي پردي په سترګه کتل. پېير ته نېږدې يو اسير چې ښکاريده خپل اسير انډيوالان يې ډېر درناوی کوي، يوځورب، تک ژيړ اوښتي جګړن چې خواشينی برېښېده او تاتاري چينګی يې اغوستې او ملا يې په يوه دستمال تړې وه، روان و. هغه په يوه لاس تمبکمروړه (دتنباکو غوټه) تر تخرګ لاندې منډلې وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په بل لاس يې لاسي چلم چې دختو سرخانه يې لرله، نيولې وه. جګړن چې غږمبېده، ستمبده او له ټولو سره په شر او شور کې و. هغه داسې تصور کاوه چې ټول دی پورې وهي، ټول تلوار کوی، حال دا چې چېرې يې تلوار کړی وای ؟ ټول حيران و، حال دا چې هغوی له حيرانۍ هېڅ نه و. يل، ټيټ ونی افسر له ټولو سره غږيده او داسې اټکلونه يې کول چې اوس به دوی چېرې او څومره لرې بيايي او دوی به نن تر کومه ځايه پورې ورسېږي. هغه مامور چې رسمي جامې اغوستې او ليمڅې بوټ يې پر پښو و، هرې خواته منډې وهلې، دمسکو د سوځېدلو ودانيو نندارې يې کولې، خپل دسترګو ليدلی حال يې په لوړ آواز نورو ته وايه او ويل يې چې دا يا هغه کنډواله تر سوځېدو دمخه ځنګه وه. درېيم افسر چې په خټه پولنډی و، له هغه مامور سره چې پوځي جامې يې اغوستې وې، په دې ناندرۍ کولې چې دمسکو د ودانيو په پېژندنه کې تيروتلی دی او د خپلو خبرو رښتيا والي ته يې ډېر دلايل هم راوړل.

جګړن په خواشينۍ وويل:

- څه بيځايه ناندرۍ کوې ؟ پلار دې سپرو مړ کړ که پليو، ستا له ښې يې وويست. د نيکول کوخه وسوه او يا د والس، ټول يو شي، وينئ چې مسکو ټول ايره شوی دی او هر څه تر پايه سوځېدلي دي.

او هغه څوک چې تر شا يې روان و، هغه يې پورې واهه او ورته وې ويل:

-څه پورې وهل کوئ ؟ بله لاره نه شته که څه ؟

سره له هغه چې، هغه، دی هېڅ پورې وهلی نه و.

د مسکو د سوځېدلو کورونو له ليدو نه، له دې خوا او هغې خوا نه داسيرانو دخواشينۍ او افسوس آوازونه اوريدل کېدل.

- وای، وای، اخ، دا څه حال دی ؟ دا زاماسکوا واريچي ګورئ !

(c) ketabton.com: The Digital Library

زبووا ګورئ او کرملین ګورئ چې نیمایي نشته. ما خو ویل چې ټول زاماسکوریچي سوځېدلی او کنډواله شوی دی. مهرباني وکړئ...

جګړن وویل:

- نو پوهېږئ چې ټول، ټول ایره شوي دي، نو خبرې بیا څه په کار دي؟

دخوموفسکس (دمسکو لـه څـو سـیمو نـه یـوه سـیمه وه چـې سوځېدلې نه وه) په سیمې کې، کله چې د یوې کلیسا له مخې تیریدل، ټول اسیران ناڅاپه یوې خواته کنډک شول او د کرکې او خواشینۍ چغې یې پورته شوې:

- ګورو کافرانو څه کړي دي؟ یو مړی پروت دی او چا په څه شي غوړ کړی دی.

پېیر هم د هغې کلیسا خواته چې د کرکې او خوابدۍ آوازونو او چغې ترې اوریدل کېدل ورنېږدې شو او په تت حالت کې یې هغه څه ولیدل چې د کلیسا پر دیوال ورتکیه شوی و. هغه د خپلو هملارو انډیوالانو له خبرونه چې هغه دوی ته تر ده نه ښه ښکاریده، په دې پوه شو چې دا د کوم سړي مړی دی او د کلیسا دیوال ته درول شوی و او مخ یې د لوګیو پر مومو ورغوړ شوی دی.

د پوځ دځارونکو او اداره کوونکو ښکنځلې او چغې واوریدل شوې:

- ځئ! ژر ځئ! بلا وهلو، لعنتیانو!

او فرانسوي سرتیرو له غضبه په ډکې نوې څپې، هغه اسیران چې په خواشینۍ یې دیوال ته د ولاړ مړي نندارې کوله، وړاندې پورې وهل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

د خاموفیکوف په کوڅه کې اسیران یوازې او هغوی پسې پر آسونو سواره ساتونکي او له هغو سره مل ګاډی او کراچی روان وو ، خو کله چې د خوړو کالو بازار ته ورسېدل د توپونو له یو لوی کتار سره چې ولسي ګاډی او کراچی هم ورسره ګډ شوې وې ، مخامخ شول.

پله ته نېږدې ټول ودریدل ، ټول دې ته سترګې په لاره شول چې مخکې تلونکې ډله وخوځېږي. اسیرانو د پله له پاسه ، ترځانه وړاندې او ترځانه وروسته بې شمېره ګاډی او کراچی لیدلې. ښې اړخ ته ، هلته چې د کالوژسکایا او نیکوچسکایا لارې سره یوځای کېدې ، تر ډېرو لرو لرو پورې ، بې شمېره سرتیري او ګاډی لیدل کېدې. هغه په تګ تګ کې وړاندې ورکتل.

دا ترټولو نه دمخه وتلې د بوګارون قطعه وه. د هغه شاته ، د سیند پر غاړه او د کامي پر پله د مارشال(نیا)پوځونه او د هغو ډګاډیو او کراچیو کتار روان و.

د داوو ، قطعه چې اسیرانو هم هغو پورې اړه لرله ، د کریمسکي د ګډر له لارې روان و او یوه برخه یې د کالوژسکایا واټ ته هم ور اوښتې وه ، خو ډګاډیو او کراچیو کتار او قافله دومره اوږده وه چې د بوګارون د قطعې وروستی ګاډی لا د مسکو د کالوژسکایا واټ ته نه وې وروتلې چې د (نیا) د سرتیرو مخکنی ډلې بیا دبالشایا اردینکي واټ ته ورننوتلې وې. اسیران د کریمسکي د ګودر نه تر تیریدو وروسته ، خو ګامه وړاندې لاړل ، بیا ودریدل ، بېرته وخوځېدل او له هرې خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاډۍ او سرتيري پرله پسې او په زياتېدونکي ډول را روان وو. هغه څوسوه متره لاره چې پل يې د کالوژسکايا له واټه ببلاوه، اسيرانو څه کم په يوه ساعت کې ووهله او د زماسکواريځسکي او کالوژسکايا د واټونو ديوځای کېدو په ډګر اوګرځني کې ديوې لويې ډلې په توګه څو ساعته ولاړې پاتې شوې.

دګاډيو او ارابو خوځېدا او د هغو د تګ راتګ شر او شور، دګامونو او منډو غږ، دقهر او غضب چغې او نارې او ښکنځلې چې دسيند دڅپو شرهاري ته ورته وو، له هر پلوه اوريدل کېدې. پېير ديوې ودانۍ نيمه سوځېدلي ديوال ته غبرګ ولاړ و او دغه غږ ته چې په تصور کې، هغه ته دډهل د غږ په شان برېښېده، غوږ غوږ و.

څو تنه اسير افسران، ددې لپاره چې هرڅه ووينې، پر هغه نيمه سوځېدلي ديوال وروختل چې پېير يې څنګ ته ولاړ وو. هغوی ويل:

-دغه ته وايي خلک! ته به وايي چې قيامت دی، په توپونو ورختلي! ګورئ! ښه ګورئ څه حال دی؟ نامردانو هرڅه لوټ کړل! هلته شاته ګورئ پر خپله کراچۍ يې څه بار کړي دي؟ ته ښه ګوره! کوم شمايل نه يې کوم شي شکولي دي. توکل په خدای، داسې ښکاري چې هغه بايد الماني وي. توکل په خدای، زمونږ کليوال بزګر دی. هو هو پدرلعنتی داسې يې بار کړی چې په لاره هم تلای نه شي. هغه بل بيا کراچۍ لاندې کړې، خپله پرې سپور شوی، ته ښه ورته ګوره! د صندوقونو پر سر ناست دی. هو! بابا دوی سره ننبتي دي.

-اخ! وهه يې! په وربوز يې وهه! تاته وايم په وربوز! ترمانښامه هم چېرې تلای نه شو. ګورئ! ګورئ! ګورئ! رښتيا وايم داخپله ناپليون دی، ښه ورته ګورئ عجيبه آسونه دي! د کراچيو او ګاډيو سرته ګورئ! دتاجونو څه ځانګړې ننبې پرې ولاړې دي. ګاډۍ يې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوې ښې کوتې په شان ده. يوه بوجې ترې ولويده، هغه نه وينئ، بيا يې سره ووهل، هغه ښځه ګوره ! والله چې بدشي نه ده، هوکې ! څه وايي، تاته خو لاره هم پرانيزي، ته ګوره ! پای يې نه ليدل کېږي. دا نجونې ګوره ! روسي دي، خدای دې لري، نجونې، هسې په کراره په ګاډۍ کې ناستې دي..

له هماغه شېبې نه چې پېير د هغه مرموز قوت په پيدا ايښت پوه شو، هېڅ شی، دی نه حيراناوه، نه د هغه مړي ليدل چې چا د ټوکو او ملنډو لپاره غوړ او تور کړی و او نه د دغو ښځو چې ښکاره نه وه چې کومې خواته ځي او مندې وهي. او نه آن دمسکو کنډوالو کېدلو او ايره کېدو او نه نورو ټولو هغو څيزونو چې پېير اوس ليدل، يوه هم نه شو کولای پر ده کومه اغيزه وکړي. دا سې برېښېده چې د هغه روح سختو ورځو ته سترګه په لاره دی. هغه له هر هغه څه نه چې د ده روحي توان ته يې تاوان رساوه، ډډه کوله.

د ښځو ګاډۍ راورسېده. تر هغې نه وروسته، بيا ډولا ډول ګاډۍ، کراچۍ او څه نورې ارابې چې سرتيرې په کې سپاره وو او په يوې نيمې کې به ښځېنه سپرې وې، راروانې وې.

پېير د غه خلک يو يو او جلا جلا نه ليده، هغه يوازې د هغو خوځون ته کتل، دا سې برېښېده چې ټول دغه آسونه او وګړي کوم مرموز قوت وړاندې باسي. ټول هغوی د هغه يو ساعت په اوږدو کې چې پېير د هغو په نندارې بوخت و، له ببلابېلو کوڅو نه راوتل او ټولو يوه هيله لرله او هغه دا چې ژر تر ژره له دې ځايه تير شي. ټول هغوی په يو ډول يو بل نه خپه کېدل او يو له بل سره يې لاس آچاوه. يو او بل ته يې په يو ډول خولې کړولې. تندي يې تريوول، ټولو په يوه ډول يو بل ښکنځل، هماغه د ځوانې تندوالی او غوڅتوب، پر يو بل د برېد تکل او تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکنځلو وروسته یو بل ته هماغه شان بد کتل چې نن سهار پېښ د ډهل وهلو په وخت پ دبرېدګي په څېره کې لیدلي وو.

لمر په غږ غږو و چې د کتار مشر، خپل سرتیري او ساتونکي راټول کړل. په چغو او نارو، په زور زور غږېدا، دګاډیو او کراچیو منځ ته ورننوت او اسیران چې له هرې خوا محاصره شوي وو، دکالوژسکایا واټ ته ورننوتل.

په چټکۍ روان وو، چا دمه کولو ته نه پرېښودل او تر هغه چې لمر ونه لوید له خوځېدا هم پاتې نه شول. کتار کتار ګاډۍ ودریدې او خپلې سورلۍ یې دریدو ته چمتو کړې. ټول نارضا او خواشیني برېښېدل. تر ډېرو دښکنځلو، چغو او غضب آوازونه او ناندریو غږونه اوریدل کېدل..

ساتونکو له خپلو اسیرانو سره، تر هغه وخته لا زیاته دښمني کوله چې سهار د مسکو نه دخوځېدا په وخت کې یې له هغوی سره کړې وه، دا د لومړي ځل لپاره و چې په دې تمځای کې اسیرانو ته، له خوړو سره، غوښه، هغه هم دآس غوښه ورکول کېږي.

داسې برېښېده چې ټولو فرانسویانو، له افسره تر سرتیري پورې له هره اسیره کرکه پیدا کړې، کړه وړه یې د هغو په وړاندې کرکجن او له قهره ډک شوي او دې کرکې له هغوی سره د دوی دپخوانۍ دوستۍ او لېوالتیا ځای نیولی و.

دکرکې او دښمنۍ دغه احساس هغه وخت لا پسې پیاوړی شو چې د اسیرانو د سر شمېرنې په وخت کې څرګنده شوه چې هغه روسي سرتیری چې له مسکو نه یې د وتلو په وخت کې کې یې دګډې د نارو غې پلمې کولې، تښتېدلی دی. پېښ ولیدل چې یو فرانسوي څارونکي، یو روسي سرتیری چې له دې کبله چې له لارې لرې لرې شوی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وواهه او دايې واوريدل چې جګړن هماغه فرانسوي چې ده خپل دوست ګانه، دلګی مشر د روسي سرتيری د تښتې له امله وښکانځه او ورته وويل چې محکمې ته به يې ولېږي. دلګی مشر، ددې خبرې په ځواب کې وويل چې روسي سرتيری ناروغ و او خوځېدای نه شو، افسر ځواب ورکړ، سپارښتنه شوې ده، هر هغه څوک چې له تګ او خوځېدا پاتېږي، بايد وويشل شي. پيير داسې انګېرله، هغه زورونکی زورور قوت چې د سرتيرو د اعدام په وخت کې دی، سرسامه کړی او اغيزيې پرې کړی و، او بيا داسارت په وخت کې هومره نه احساسېده، اوس بيا پرده راخوره شوی دی.

هغه يو سخت وحشت پسې اخېستي و، خو ده داسې احساسوله چې هر څومره هغه زورونکی زورور قوت، دده د ماتولو لپاره قوت اخلي، په هماغه اندازه د هغه له قوته لرې کېږي او دده په زړه کې، د ژوند قوت پياوړي کېږي.

پيير، خپله هغه مانبامنۍ چې د اروښو ډوډۍ او دآس د غوښې شوروا وه، وخوړه او د ډوډۍ په لړ کې يې له خپلو ملګرو سره د زړه خواله وکړه. نه پيير او نه د هغه ملګرو، يوه هم، نه د هغه په اړه چې دوی په مسکو کې ليدلي وو څه ويل، نه د دوی په وړاندې د فرانسويانو د زور زياتي په هکله او نه د هغې سپارښتنې په اړه چې له پښو پاتې ناروغان بايد وويشل شي. داسې برېښېده چې دوی ټولو داسارت د سختيو په وړاندې چې دم په دم زياتېدې، ټينګار کوی، دغه ټينګار دوی د خوښۍ او يا تريو تندی دښودلو په ښه ښوده. هرکله چې به خبره، ورځنې ژوند او حال ته ورسېده، بيا يې خبره سره بدلوله.

ډېر وخت تير شوی و چې لمر لويدلی و. په رانه آسمان کې ځای ځای ستوري ځلېدل. سرې نيمې مياشتې چې نوی يې سر راهسکاوه لکه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورنۍ لمبې په شان د آسمان په لمنه کې خوره شوې وه. د سپوږمۍ پلوشو ډاګونه روښانه کړي و. لمر لویدلی و، خوشپه لا پوره خوره شوې نه وه. پېیر د خپلو نویو دوستانو له مینځه پاڅېد، د اور له مینځه، د واټ بلې خواته چې ویل کېدل، هلته اسیر سرتیري ځای پر ځای شوي دي، ورواوښت. غوښتل یې چې له هغوی سره څه د زړه خواله وکړي، خو هغه، فرانسوي پیرې پرښنبود او بېرته راستون شو.

پېیر، بېرته راستون شو، خو هغه دنغري څنګ ته کښناست او نه د خپلو ملګرو خواته بلکې هغه د ګاډۍ خواته پر سړه ځمکه کښناست، پښې یې راټولې کړې، سر یې ګریوان ته کړ. تر ډېرې مودې په خیالونو کې ډوب، همداسې په کراره کښناست. پېیر ته هېڅ چا مزاحمت نه کاوه. ناڅاپه یې خندیدل پیل کړل. هغه په ډډ، خوارې او لوړ آواز داسې په لوړه خندیده چې خلکو له هرې خوانه په حیرت او تعجب پام ورارواوه او ددغې عجیبې او بې ساري خندا خاوند ته یې ورکتل.

پېیر په کړس کړس او لوړه خندل:هه هه.. خه خه... ها ها ها... اوله ځانسره په لوړه غږیده:

-سرتیرو نه پرښنبودم، زه یې ونیولم او هلته یې بندي کړم. هغوی زه اسیر کړی او ساتلی وم. څوګ؟ زه یې اسیر کړی وم؟ زه؟ زه یې؟ زما ابدی روح! ها هاها، خاخاخا!

داسې یې په کړس کړس خندل چې اوښکې یې له سترګو بهکته شېوه وې.

یو څوک پاڅېد، ده ته ورغی چې وګوري، دغه عجیب سړی په څه پورې خاندي. پېیر نور نه خندیده، پاڅېد، له دغه ځیرمن سړي نه لرې شو او خپل شا او خوا یې وخارل.

هغه ستر پوځ چې د خلکو له ګڼې ګوڼې، غږیدا، دنغریو د سرو لمبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لـه ترکهـاري او شـر وشـوره نـا آرامـه و ، کـرار کـرار آرامیـده. بشـپړه سـپوږمۍ ، ځلېـدونکي او لـوړه آسـمان تـه راختلـې وه. د پـوځ آپلـو کروندې ، شنېلیو او ځنګلونه چې تر دې دمخه تت بربښـیدل ، اوس لـرې لرې ، په افقونو کې کرار کرار را څرګندیدل. ددغـو ځنګلونو لمنې او دکروندو غاړې هغه بې پایـه روښـانه افقونـه وو چې لوړیدل او ټیټېدل او دلیدونکو پـام یې ځانتـه وراړاوه. پېیـر سر پورتـه کړ او آسـمان تـه ، دبې پایـه سـتورو سـیند تـه چې ټولـو سـترګکونه وهـل ، کتـل. هغـه لـه ځانسره ویل :

-دا ټول زما دي ، دا ټول په ما کې دي او دا ټول زه یم. او دا ټول هغـو نیولي ، بندي کړي یې دي او په لرګینو کوټو کې یې اچولي دي.

هغه وموسېد ، لاړ ، د خپلو نورو انډیوالانو منځ تـه ورغـي او ویـده شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

د اکتوبر په لومړیو نېټو کې، د ناپلیون یو بل استازی، کوتوزوف ته راغی او د روغې داسې یو لیک یې راوړ چې ګواکې له مسکو نه لیکل شوی دی، حال داچې ناپلیون، د کالوژسکایا په پخوانۍ لاره، له کوتوزوفه وړاندې تللی و.

کوتوزوف دې لیک ته هم د هغه لومړني لیک په شان چې لیورستون راوړی و، هماغه ش ډول ځواب ورکړ، هغه ځواب داسې و:

-د روغې په اړه خبرې ناشونې دي.

تر دې ډېر ژر وروسته، د دوروخوف دایله جاري له پوځه چې د تاروتینې له کینې خوانه وړاندې روان و، خبر راورسېد چې د پروس د پوځ یو شمېر فرانسوي پوځیان، د فومینسکایا په سیمه کې لیدل شوي دي. دغه پوځیان له خپلې قطعې نه جلا شوي او کېدای شي په اسانۍ سره، نابوده شي. سرتیرو او پوځیانو بیا د تکل غوښتنه کوله. دسترې قوماندانۍ جنرالانو چې د تاروتینې آسان بري مست کړي وو، په ټینګار سره له کوتوزوف نه غوښتنه کوله چې د دوروخوف، د ایله جار پوځ وړاندیز ومني، خو کوتوزوف دهېڅ ډول کړو اړتیا نه لیدله.

دوی په پای کې یوه منځګړې پریکړه وکړه او دا هغه چاره وه چې باید شوې وای. یوه وړه پوځي ډله د فومینسکایا سیمې ته د دې لپاره واستول شوه چې پر پروسي پوځ برید وکړي. لکه وروسته چې څرګنده شوه دغه دنده خورا ګرانه او ګواښمنه وه. هغه دیو عجیب تصادف له مخې دوختوروف ته وسپارل شوه. هغه کمینه او کمکی دوختورف چې هېڅچا د جګړې د خریطو په جوړولو کې د هغه هنر مور ته نه و انځور کړی. هغه دوختورف چې د پوځونو د مخ ته تګ په لېوالتیا کې د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مېرانه ، د سرتیرو د تشویق لپاره د سنګرونو په وړاندې، د هغه داوربلونو د ښودنې یادونه چا نه وه کړې، هغه دوختورف چې چا مېرنی اوغوښ نه ګاڼه، هغه دوختورف چې لنډ پاری او بې اند ښنې ګڼل کېده، هغه دوختورف چې د روس او فرانسې په ټوله جګړه کې، داوستیرلیټې له نښتې نیولې بیا تر ۱۸۱۳ کاله پورې، هرځای او هرچېرې چې سختی وې او ګوابنمنه قوماندې، ټول ده ته ورپه غاړه وې. داوستیرلیټ په جګړه کې هغه وروستی څوک و چې د اوګیست د نهر له سیمې راوزي. د پوځ بیا راټولو ته مټې رانغاړي. هغه وخت چې ټول تښتي، وژل کېږي. د پوځ په پاتې شونې کې ، آن یو جنرال هم نه و، چې د پوځ دبېلابېلو کنډکونو د تالا والا کېدو او تیت او پرک کېدو مخه ونیسي. دوختورف د توان په اندازه هغه منظموي او له نابودۍ یې مخه نیسي. په سیمولینسک کې د نارغې اوتبې سره سره له شلو زرو سرتیرو سره مل د فرانسوي پوځ په وړاندې وردانګي او د ښار د دفاع غږ کوي. په سیمولینسک کې هغه د ملاخو، د دروازې ترشا، هغه لا د سختې تبې نه مټې سترګې پټې کړې نه وې چې پر ښار د توپونو د سختو ډزو نه راویښ او ټوله ورځ یې له سیمولینسکه دفاع وکړه. د بارادینو په جګړه کې چې کله باګراتیون ووژل شو او زمور د پوځ د کین اړخ له لسو زرو تنو سرتیرو نه په سلو کې نوي وګړي ووژل شول او د فرانسې ټول توپچي قوت همدې پلو ته قوماندې شوي و. همدا بې ارادې او پخ دوختوروف، بیا هلته ورلېږي. که څه هم نېږدې و چې کوتوزوف خپل تکل بدل کړي او بل څوک هلته واستوي، خو بیا هم په خپلې دې پریکړې درېږي او په خورا تلوار دی، دغې ګوابنمنې دندې ته ګماري. دغه کمکی ځانې او پټ خولي دوختوروف، بارادینو ته ورځي او په دغې جګړه کې د روسي پوځ په خورا سترو ویاړو بدلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ په دېرو شعرونو او داستانونو کې، ددغو جګړو دېرو اتلانو نومونه انځور شوي دي، خو د دوختورف دنامه یادونه هېڅچا نه ده کړې.

اوس بیا دوختورف، فومینسکي ته، بیا کمکي یارسلاف ته چې له فرانسویانو سره زمونږ وروستۍ نښتې هلته شوي دي، واستول شو. هغه ځای ته چې، په برالا او څرګنده هلته فرانسوي پوځیان وژل کېږي او پوځ تالا کېږي. مونږ ته ډېر کسان ددې جګړې د اتلانو او نوابغو په نامه انځور شوي دي، خو د دوختوروف په اړه یوه کلمه هم چا ویلې نه ده او که چا څه یادونه هم کړي وي، هغه هسې تش په نوم او په شک او ګمان کې یاده شوې ده.

داسې برېښي چې د دوختورف په هکله دغه چوپتیا ، بیا هم د هغه د لوړتیا ننبه ده....

د اکتوبر په لسمه، په هغه ورځ چې دوختوروف فومینسکي ته د رسېدو په نیمایي لاره کې، ددې لپاره د اریسوا ، په کلي کې تم شو چې ځان د هغو سپارښتنو عملی کېدو ته چمتو کړي چې ده ته ورکړل شوي وي. فرانسوي پوځ، له خپلو ټولو، الوګلو او ګډو وډو خوځون سره په بشپړه توګه ځان د میورات سنګرونو ته ورساوه. او داسې برېښیده چې جګړه پیل کړي، خو پرته له هغه چې دلیل یې په ډاګه شي، ناڅاپه یې خپله لاره د کالوژسکایا د نوي واټ پلو ته ورکړه کړه او د فومینسکي په سیمه کې چې تر دې پورې یوازې یو بروسو ، هلته ولاړه وه، دیره شول. دوختوروف، په دې وخت کې له دوروخوف نه پرته د فیګز او سیسلاوین، د دوو نه چندان ګڼ شمېرو پوځونه مشري هم کوله.

داکتوبر په یوولسمه، سیسلاوین له خپل یوه فرانسوي اسیر سره په اریسوا کې خپل قوماندان ته راغي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغـه فرانسـوي اسـير ويـل دی فومينسـکي تـه نـن راغلـی دی. دفرانسـويانو دغـه پـوځ ، د هغـو دسـترو پوځونـو مخـکښ قـوت او ناپليون هم له هغو سره دی. ده ويل ، پنځه ورځې کېږي چې دغه پـوځ لـه مسـکوه راخوځېدلی دی. پـه هماغـه ورځ لـه باروفسـکی نـه يـوه راغلي کليـوال وويـل چې ده پـه خپلـو سـترګو وليـدل چې سـتر پـوځ ښـار تـه ورننـوت. د دوروخـوف د پـوځ ځوتنـه قزاقـانو ووِيـل چـې دوی ځـو فرانسوي پوځي ډلې وليدلې چې د باروسک پلو وړاندې لاړې. لـه دې ټولو خبرو نه يوه خبره څرګنديده او هغـه دا چې، پـه هغـه ځای کې چې دوی د يـوې فرانسـوي قطعـې انتظـار درلـود ، ټول فرانسـوي پـوځ چې مسکو نه راوتلی دی، دلتـه راټول شوی او دکالوژسکايا د زاړه واټ، ناڅرګندې لاړې ته برابر شوي دي. دختوروف، له دې امله چې حالت يـې چور ناڅرګند و ، دهـېڅ ډول پريکړې تکل نـه شـو کولای او نـه پوهېـده چې په دې وخت او حالت کې دده دنده څه ده. ده ته قوماندە شوې ده چې په فومينسکي برېد وکړي، خو دا قوماندە هغه وخت ورته شوې وه چې هغه د بروسو له قطعې نه پرته بل څوک نه و ، حال دا چې اوس د فرانسې ټول پوځ هلته راکوټه شوي و.

ايرمولوف غوښتل چې د خپلې پېژندنې او تکل لـه مخې، پريکړه وکړي، خو دوختورف ويل چې دستر قوماندان ، دقوماندې نه پرتـه بـه بله پريکړه او کار نه کوي.

ددې چـارې د سـرتـه رسـولو لپـاره دوی يـوځيرک افسـر بالخوويتينوف، ټاکلی و چې دليک د رسولو ترڅنګ يې بايد پـه ښو خبرو او ويناوو کې هم هرڅه ويلي وای:

د شپې له يولسو بجو نه تېرې وې چې بالخوويتينوف ، د ليک سره مل شفاهي سپارښتنې ترلاسه او ديوه قزاق په ملتيا يې يو زياتي آس هم له ځانسره واخېست او دسترې قوماندانۍ پـه لور وخوځېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶

دمني تپه تياره او توده شپه وه. څلورمه ورځ وه چې باران ودريد.

بالخوويتينوف، تر دوه واره آس بدلولو او ديرش ورسته واتن، ختو او چيکړو ډکې لارې نه وروسته ، ديونيم ساعت په موده کې، تر يوې بجې نه وروسته، دليتاشوفسکي سيمې ته ورسېد.

د هغې دروازې مخې ته چې ديوال پر لوړه برخه يې ليکل شوي و:

-ستره قوماندانې !

له آسه راکوز شو، آس يې پرېښود او تياره دهليز ته ورننوت. يو څوک هلته، په هغه تپه تياره کې په ستمېدو ستمېدو پاڅېده، ده هغه ته ويل:

-نوکريوال جنرال ته ، مهرباني وکړئ ، ژر ووايئ، ژر !ډېر مهم خبر دی. چوپړ له خواخوږۍ نه په ډکه ژبه وويل:

- له پرون شپې راهيسې ناروغ دی او درې شپې کېږي ويده شوی نه دی. تاسو لومړی تورن صاحب راويښ کړئ.

بالخوويتينوف، په تياره کې لکه ړوند ، هغه دروازې ته چې ورته پرانستل شوې وه، ورننوت او وې ويل:

-ډېره مهمه خبره ده، له جنرال دوختوروف نه راغلی يم.

چوپړ ترهغه دمخه وخوځېد او يوڅوک يې له خوبه راويښاوه:

-والاحضرته !والاحضرته !يورېبار راغلی دی.

ديوچا خوبولی آواز وويل:

-څه شي ؟ څه شي ؟ دچا له خوا رېبار ؟

بالخوويتينوف، په تپه تياره کې هغه څوک چې له ده نه يې پوښتنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوله، نه لیده، خو د هغه له غږه یې تصور کاوه چې هغه به کونوفینځین نه وي.

ده وویل:

- ددوختوروف الکسي پیتروویچ، ریبار ! ناپلیون د فومینسکې په سیمه کې دی.

راویښ شوي سړي سا وویسته او وغځېد ، هغه چې په تیاره کې ګواکې څه لټول ووي:

-- خبره داده چې زړه مې نه غواړي، هغه راویښ کړم، ناروغه دی، کېدای شي دا خبرې هسې آوازې وې.

بالخوویتینوف، وویل:

- ګورئ پیغام دی ! ماته سپارښتنه شوې ده چې سمدلاسه یې نوکریوال ته ورسوم.

-صبر وکړئ چې شمعه ولګوم.

خوبولي سړي چوپړ ته مخ وروړاوه او وې ویل:

-هېڅ معلومه نه ده، داته لعنتي، دا شیان چېرې منډې.

دا سړی د کانوفنیځین یاور، شیربینین و. هغه غږ کړ:

-پیدا مې کړ، پیدا مې کړ.

چوپړ اورلګیت ولګاوه او شیربینین شمعه دانې لټوله. هغه په کرکې وویل:

-دا څه مرداري ده.

بالخوویتینوف، د اورلګیت دشغلو په رڼا کې د شیربینین ځوانه بشره ولیدله، د هغه شمعه په لاس کې وه. هلته ګوښې یو سړی پروت و، هغه کونوفینځین و...

شیربینین له استازي نه لیک واخیست او وې پوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- بالخوويتينوف، وويل:

- خبر رښتيا او سم دی. اسيران، قزاقان او جاسون ، ټولو په يوه آواز يوه خبره کوي.

شيربينين وويل: چاره نه شته، بايد راوينس يې کړو. هغه پاڅېد او د هغه سړي خواته چې خولی پر سر وه او تر پوځي کوټ لاندې ويده و ، ورغې او غږ يې پرې وکړ:

-پيوتر، پيتروويچه !

خو انوفينځين هېڅ ونه ښوريده.

ياوربيا وويل:

-ستره قوماندانی ! !

هغه وموسېد او تصور يې کاوه چې په دې خبره به هغه هرو مرو راوينس شي. او په رښتيا هم په خولی کې مرورړل شوی سر ، سمدلاسه رالوړ شو.

دکانوفنيځين په ښکلې او مالګينه څېره کې چې غومبوري يې له تبې تک سره اوښتي وو ، د هغه خوبولې مستي او ويښتيا چې سخته نا انډوله بربښېدل، ره ګډ شول، خو ناڅاپه وربرېدید ، ټکان يې وخوړ او څېرې آرام حالات پيدا کړ. دشمعې له رڼا نه يې سترګې وبربښېدې او په تلوار يې وپوښتل:

- ښه ! خبره څه ده ؟ دچا ګزارش دی ؟

ددې په لړ کې چې افسر ته غوږ ونيو ، ليک يې پرانست او هغه يې ولوست. هغه يې لا ترپايه لوستلی نه و چې خپلې پښې يې چې وړينې جورابې يې اغوستې وې، پر ځمکه کښېنودې او دبوټ په پښو کولو يې پيل وکړ. بيا يې خپله دخوب خولی له سره پورته کړه، د خپل ټيک (شقيقې) ويښته ړومنځ کړل او خپله پوځي خولی يې پرسر کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ته خو ژر راغلې، درځه چې جلالتماب ته ورشو !

کانوفیخین ، سمدلاسه پوه شو چې رارسېدلی خبر ډېر مهم دی او په رسولو کې یې باید ځنډ ونه شي.

دا نبه کار و او که بد ، په دې اړه یې هېڅ فکر ونه کړ. هغه ته دا هېڅ مهمه نه وه. هغه د جګړې ټولو چاروته ، نه د منطق او تفکر بلکې په بل ډول کتل. د هغه په روح کې یوه ژوره او نا ویل شوې عقیده وه او ده باور درلود چې ټولې چارې به سمې شي، خو په دې باور باید باور ونه شي. ده به ویل چې په دې خبره هېڅ باور په کار نه دی بلکې یوازې او یوازې باید کار وشي. هغه کار کاوه او دا کار یې د اسې کاوه چې خپل ټول توان او قوت یې تر هغه ځارا وه. پیتر پېټرویچ کانوفنیخین هم د دوختورف په شان، تا به ویل، یوازې د نزاکت له مخې د ۱۹۱۲ کال د اتلانو په ډله کې نیول شوی و. هغه اتلان لکه: بارکلي، ریفسکي، ایرمولوف، پلاتوف او میلارادوویچ وو. هغه هم د دوختورف په څیر دلږ استعداد او لږو اطلاعاتو خاوند بلل شوی و. کانوفنیخین هم د دوختورف په څیر هېڅکله د جګړې کړنلارې نه جوړولې، خو تل به په هغو ځایو کې و چې تر ټولو نه زیاتې سختۍ او کړکیچ به و. تر هغه چې د کشف نو کریوال جنرال ټاکل شوی نه و ، تل به یې، آن د ویدو کېدو په وخت کې هم د کوټې دروازه پرانیستې وه. هغه سپارښتنه کړې وه چې دهر ریبارد رارسېدو په وخت کې دی راویښ کړي. د جګړې په وخت کې به تل تر اور لاندې و او له همدې کبله به کوتوزوف، هغه ملامتوه او ډاریده به چې کوم کار پسې یې ولېږي. هغه هم کټ مټ د دوختورف په څیر د ماشین هغه غوره پرزه وه چې له شر او شور او کړپ او کروپ نه پرته یې خپل کار کاوه.

کانوفینخین چې په هغه تپه تیاره او لمدبنه شپه کې له خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جونګړې راووت، تندی يې د هغه درد له املې تريو کړ چې په ککړی کې يې د ناوړه خيالونو د ګرځېدو له املې، احسا ساوه. هغه په دې اړه فکر کاوه چې په ستره قوماندانۍ کې به اوس لوړ پوړې چارواکي، ددې خبر په اوريدو، څه اله ګوله جوړه کړي، په تيره بيا بينيګسين چې د تاروتينې تر جګړې وروسته، له کوتوزوف سره غوښه او چاړه شوي وو. هغه فکر کاوه چې هغه به ددې خبر په اوريدو څه کوي؟ څه ناندرۍ به پيل شي؟ څه قوماندې به ورکړل شي؟ او څه سپارښتنې به ناوړې وګڼل شي؟ که څه هم دی په دې ښه پوهېده چې له دې نه پرته هرڅه ناشوني دي، خوبيا هم دغو احساساتو دی ډېر زوراوه.

په رښتيا هم کله چې هغه د خبر د رسولو لپاره د جنرال تول، کوتې ته ورننوت، تول سمدلاسه هغه جنرال ته چې له ده سره په کوټه کې اوسېده، د خپلو خيالونو او تصوراتو په ويلو پيل وکړ، کانوفينځين چې په پټه خوله هغه ته غوږ غوږ و، ناچاره دې ته اړوت چې ورته ووايي: ښه به دا وی چې ژر تر ژره جلالتماب ستر قوماندن ته ورشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

کوتوزوف، د ټولو نورو سپین ږیرو په څیر دشپې لږ ویده کېده، هغه به د ورځې تل خو ناڅاپه څوشېبې سترګې پټې کړې. دشپې به هغه پرته له دې چې دریشي وباسي، پر خپل کټ وغځېد او زیاتره وخت به یې سترګې همداسې رنې خو په فکرونو کې به ډوب و.

اوس هم همدغه شان پر خپل کټ غځېدلی او خپل دروند او لوی سر یې په خپلو څوربو لاسونو کې کلک نیولی، په خیالونو کې ډوب او په هماغې یوې سترګې یې تپې تیارې ته کتل.

له هغه وخته چې بینیګسین له ټولو اک سره دلیکونو، لیکل پیل کړي وو او په قوماندانۍ کې تر ټولو نه واکمن چارواکی ګڼل کېده له ستر قوماندان سره یې له مخامخ کېدونه ډډه کوله. کوتوزوف هم آرامه او په کرار شوی و او چا هغه ته نه سپارښتنه کوله او نه یې دې ته اړاوه چې خپل پوځونه بې ګټې جګړې ته قوماندې کړي. هغه له ځانسره په دې اړه فکر کاوه چې د تاروتینې تر جګړې او ترجګړې نه یو ورځ مخکې پېښو نه چې لا تر اوسه یې غمړلی اغیز پاتې و او دی یې زوراوه، باید دعبرت درس او پایله اخېستل شوي وي.

کوتوزف فکر کاوه:

-هغوی باید په دې پوه شي چې زمونږ له خوا د یرغل پیل به، بری ونه لري. زغم او وخت زما پیاوړي جنګیالان دي. هغه په دې پوهېده چې شنې منې باید له ځانګو را ونه شکول شي ،. منې چې پخې شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خپله رالوېږي. که منه له ونې خامه راوشکول شي، هم منه خرابېږي او هـم غاښـونه بربښـوي. هغـه د يـوه تجربـه لرونکـي او عمـر خـوړلي ښکاري په ځير په دې پوهېده چې ځناور ټپي دی، داسې چې يوازې د روس ملت په خپلې پياوړتيا او ځيرکتيا کولای شي ه داسې څوک ټپي کړای شي، خـو دا لا پـه ډاګه نـه وه چې دغـه ټپ مرګنـی دی او کنـه ؟ کوتـوزوف، د نـاپليون دځـانګړو اسـتازو، لوريسـتون او بيـرتيليم پـه رارسېدو او د خپلو جنګيالو له خبرونو نه، څه کم په دې ډاډمن شوی و چې هغه مرګنی ټپي شوی دی، خو دا بايد په ډاګه شوی وای او ويـل بـه يې چې د دې چارې لپاره بايد صبر وشي.

کوتوزوف، له ځانسره وويل:

-هغوی ټول غواړي تر هر چا دمخه ور ودانګي او وګوري چې ښکار څنګـه مـري، مګـر صـبر وکـړئ، هـر څـه بـه وګـورئ، ټـولې ښـودنې او بربدونه، خو دا ټول دځه لپاره ؟ نو دا ټول دځه لپاره ؟ ټول غـواړي ځان وښي، هغوی ټول غـواړی بربد وکـړي، لـه جګړې نـه خوند واخلي او امتيـاز تـر لاسـه کـړي. داسې بربښي چې هغوی لـه وينـو خوند اخلي، هغوی ټول هغـو ماشـومانو تـه ورتـه دي چې څوک د هغوی لـه خبرو او کړو نه، نه پوهېږي، دا ټول اخ او ډب ولې او دځه لپـاره و، ځکـه هغوی ټول غواړی دا په ډاګه کړي چې دوی څومره ښه جنګېږي ، خواوس خبره په دې کې نه ده.

څه بې ساري، ښکلي وړاندیزونـه او کړنلارې دي چې دوی ټول يې ماته نه وړاندې کوي. هغوی فکر کوي چې کلـه دوی دوه درې واره څه تصادفي کړنلارې جوړې کړي(هغه پـوځي کړنلاره وريـاده شـوه چې پـه پترزبورګ کې يې جوړه کړې وه)ټولې چارې به جوړې وي، حال دا چې دتصادفاتو ونډه خورا زياته وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې جړې پوښتنې ته څوک ځواب ویلي نه شي چې ایا د برادینو په جګړه کې دښمن لیدلی ټپ مرګنی و او کنه ؟ دا یوه میاشت کوتوزوف هم دې خیالونو ډوب کړی و. له یو پلو فرانسویانو مسکو لاندې کړی و او له بله پلوه کوتوزوف دا په ډاګه احساسول ، هغه ګوزار چې ده او د روس ټول اولس دښمن ته ورکړی دی، باید مرګنی وي، خو دې خبرې بیاهم ثابتول غوښتل.

په دې توګه دی یوه میاشت سترګې په لاره پاتې شو ، څومره به چې وخت زیات تیریده، په هماغه کچه به یې زغم کمیده. هره شپه به چې پر خپل کټ پریوت، هغه څه به یې کول چې ځوانو جنرالانو به کول او دا هغه څه وچې ده به تل د هغو له امله هغه ځوان جنرال غندل او ښکنځل. ده به هم خیال پلو واهه چې د کوم تصادفی پېښې له امله ناپلیون وژلي شوی وي. هغه به دځوانانو په څیر خیال پلوونه وهل ، خو دده او هغو دخیال پلوونو ترمنځ توپیر په دې کې و چې ده به په دغو خیالو کې کومه پریکړه نه کوله، که څه هم دده د دغو خیالونو شمېر له یوه نه نیولې، بیا تر دوو او تر زرګونو پورې وو. څومره به چې دی په دې خیالونو کې ډوبیده، په هماغه کچه به د دغه خیالونو تصور زیاتېده. هغه به د ناپلیون د ټول پوځ یا یوې برخې دخوځون ببلابیل ډولونه تصورول:

- د ساري په توګه د پترزبورګ پلو ته د دغه پوځ ورخوځېدل، پر ښار د کېدونکي مخامخ یرغل یا د هغه کلابندول ، آن په دې اړه به یې فکر کاوه چې ناپلیون به دده خپله وسله دده پرضد کاروي(له هغه څه نه چې دی له ټولو نه زیات ډاریده). ده به فکر کاوه چې ناپلیون به په مسکو کې پاتې اوهلته به ځای پر ځای شي. او کله کله به دې اند ښې زوراوه چې د ناپلیون پوځ به د میدین او یوخونوف، سیمو ته به شا ولاړ شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو یوازینی څه چې ده یې اټکل نه شو کولای، هماغه پېښ شول، یعنی له مسکو د ناپلیون د وتلو نه وروسته د ناپلیون د پوځ له اله ګولې او سر سامتوب نه ډکې لومړۍ لسې ورځې وې.

دا د ناپلیون د پوځ هغه خوځښت وه چې د فرانسې د پوځ دبشپړې نابودۍ او تالا والا کېدو لاره یې آواره کړه. دا هغه څه وچې کوتوزوف، آن د هغه تصور هم نه شو کولای.

دبروسې، د پوځ په اړه د دوروخوف ګزارش، د ناپلیون پوځ د خوارۍ او دربدرۍ په هکله د پارتیزانو خبرتیاوې او هغه آوازې چې له مسکوه د فرانسوي پوځ د وتلو په باره کې خورې وې. دې ټولو ددې معنی لرله چې د فرانسې پوځ مات شوی، د وتلو لاره لټوي او ځان تېښتې ته برابروي، خو دا یوازې تصورات وو او آوازې چې د ځوانانو د بوختیا لپاره وې، نه د کوتوزوف لپاره. هغه د خپل شپیته کلن ژوند د تجربو له برکته په دې پوهېده چې تجربې ژوند کوم لور ته سیخه وي. هغه په دې پوهېده، که یوځوک دیوې خبرې پلوي یا غوښتونکی وي، څومره به هغه وکولای شي، هغه په خپله خوښه بدل کړي. داسې یې بدل کړي لکه دی یې چې غواړي او دده خوښه وي. او همدغه کسان په څومره آسانۍ د خپلې خوښۍ څه ته مخ اړاوي. له دې کبله هر څومره به چې هغه له دغو آوازو او تصوراتو سره لېوالتیا ښودله، ده به ځانته په هماغه کچه ډاډ ورکاوه چې هغه ونه منې. دغو خبرو، د هغه ټول روح او روان په ځان اخته کړی و. هر هغه څه چې دغو خبرو پورې اړه نه لرله، دده لپاره هېڅ ډول په زړه پورې نه وه. دسترې قوماندانۍ له مشرانو سره دده جرګې مرکې، هغه لیکونه چې له تاروتینه یې مېرمن ستایل، ته لیکل. درومانونو لوستل، د ویاړونو ښبل، له پترزبورګ سره لکینه او هغو دلیکنو او اخبستنه او داسې نور او نور دده لپاره د ژوند په بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی خبرو بدلې شوې وې، خو دفرانسویانو ماته چې یوازې ده یې اټکل کړی و، دده د زړه یوازینۍ لېوالتیا او خوشالی وه.

داکتوبر دمیاشتې د یوولسمې په شپه یې، سر په لاس اېښی و او په همدې اړه په خیالونو کې ډوب و.

په ګاونډ کوټه کې د ټول، کانوفنینځین او بالاخویتینوف د ګامونو غږ واوریدل شو.

فلیدمارشال پرهغو غږ وکړ:

- های، څوک یاستئ ؟

دننه راشئ ! راځي ! څه خبرونو دي ؟

تر هغه چې چوپړ شمعه لګوله، جنرال تول، دلیک ټوله موخه هغه ته وویله.

کوتوزوف وپوښتل:

- دا لیک چا راوړی دی ؟

خو چې کله شمعه روښانه شوه، تول، د ستر قوماندان د سړې او ناخوځنده څېرې نه ټکان وخوړ.

-په دې کې هېڅ شک نه شته، جلالتمابه !

-ورغږ کړئ ! ورغږ کړئ چې دلته راشي !

کوتوزوف ناست و، یوه پښه یې لاندې ځوړنده کړې وه، بله پښه یې داسې خپل ځان لاندې ورټوله کړې وه چې خپله پرسېدلې، لویه ګېډه یې پرهغه ورا ېښې وه. خپله جوړه سترګې یې لاپسې ددې لپاره تنګه کړې وه چې د دوختوروف له خوا رالېږل شوی استازی، ښه وګوري. داسې ښکاریده چې هغه غوښتل، د هغه په بشره کې، د هغه پټې اندېښنې ولولي.

د خپل کمیس پرانټې ګریوان یې، دټټر پر سر راټول او وتاړه او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

آرامه او عمر خوړلي آواز يې دوختوروف ته وويل:

- وايه ! وايه ګرانه ! راواندې شه ! رانږدې شه ! وايه څه خبر دی راته راوړی دی ؟ ښه ! وايه، ناپليون له مسکوه لاړ ؟ دا رښتيا دی، څنګه ؟

بالاخويتينوف لومړی ټول هغه څه، په هر اړخيزه توګه ده ته وويل چې ده ته يې د ويلو سپارښتنه شوې وه.

کوتوزوف د هغه خبره پريکړه:

- وايه، ژر ژر يې وايه ! دا کرار کرار غږيدل دی، اور را لګوي.

بالاخويتينوف، خپلې خبرې پای ته ورسولې او لارښوونې ته سترګې په لاره چپ شو. جنرال تول، غوښتل چې څه ووايي، خو کوتوزوف يې خبره پرې کړه. ده خپله غوښتل څه ووايي، خو ناڅاپه يې بشره بدله او ګونځې ګونځې شوه. لاس يې د تول، خواته وروغځاوه، مخ يې بلې خواته واړاوه او د خپلې کوټې پلو ته يې چې يو شمايل په کې راځوړوند او ترنورو برخو څه تياره غوندې وه، ورکتل.

لاسونه يې پرې بل کښښودل او په ږږدیدونکي آواز يې وويل:

- لويه خدايه ! زمونږ خالقه ! تاسو زمونږ دعا ومنله !

روسيه دې وژغورله ! تا نه مننه او شکر کوم. لويه خدايه ! لويه خدايه !

او وې ژړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

د دغـه خبرلـه اوريـدو نـه، بيـا دجګړې تـر پـای تـه رسـېدو پـورې دکوتوزوف ټولې هلې ځلې يوازې ددې لپاره وې چې که زور وي، که پـه هيلو، ځيرکۍ يا زاريو ، ددښمن پر پوځ چې پـه خپـل سر د تباهۍ پلو روان و ، د خپل پوځ د بې ګټې يرغل او نښتې مخه ونيسي.

دوختوروف، دکمکي يارسلاو پلو تـه ځي ، خو کوتوزوف د ټول پـوځ خوځـون کـرار او آرامـوي، دکالوژسکايا د پرېښـودو قومانـده ورکـوي، ځکـه لـه هغـه ځايـه وتـل، پـه پـوره توګـه شـوني برېښـيده. کوتوزوف، پـه هرځای کې شاتګ کوي، خو دښمن د هغـه شاتګ تـه انتظار نه باسي، هغه شاته تښتي، چور مخالفې خوا ته.

د ناپليون تاريخ ليکونکي مورٍ ته پـه تاروتينې او کمکي يارسلاو کې د هغه جګړيز ماهرتونو انځورونو باسي او دا تصور وړاندې کوي او وايي که ناپليون د روسې ښه فصل لرونکي، حاصل لرونکي جنوبي ولايا تو ته ورننوتلای وای، څه به پېښ شوی و ؟

خـو دوی دا نـه وايـي چې هـېڅ شـي او هـېڅ څـوک ، ددغـو جنـوبي حاصل راوړونکو ولايا تو دتګ خنډ نـه وو(ځکـه روسي پـوځ دغـه لارې ازادې پرېښې وې)دغه مورخين دا هېروي چې نـاپليون هـېڅ شـي ځکـه نه شو ژغورلي چې د هغه پوځ په خپله لا هماغـه وخت دځـان ت دباهۍ شرايط برابر کړي وو. ځکه دغه پوځ پر مسکو له ولکې سره سم د خوړو او کـالو بـې سـارې زېرمـې تـر لاسـه کـړې، نـه يـوازې دا چې وې نـه شـو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای هغه وساتي بلکې هغه يې تر پښو لاندې تالا والا کړې. هغه پوځ چې سميلينسک ته په رسېدو، ددې پر ځای چې دغه نعمتونه وويشي، پر هغوی يې شوکې ګډې کړې. نو دغه پوځ کالوژسکايا ولايت ته په رسېدو څنګه او ناڅاپه کولای شول، سم خلک شي، حال دا چې د کالوژسکايا اوسېدونکي، هماغه شان روسان و، لکه دمسکو اوسېدونکي. لکه هماغه شان چې په مسکو کې اورونو ښار سوځاوه، هلته هم اورونو هرڅه سوځول.

دغه پوځ هېڅ چېرې او اصلا اصلاح کېدونکی نه و. هغه دبارادينو له جګړې نه نيولې بيا دمسکو تر تالان او غلا پورې، په ځان کې د ماتولو او خوساکولو کيمياوي ځانګړتيا لرله.

دغه وګړي، دپخواني پوځ پوځيان له خپلو مشرانو سره، پرته له هغه چې خپله پوه شو، هر څوک هرچېرې او هر پلو تښتېدل (خپله ناپليون او بل هر سرتيري) يوازې يوه هيله لرله، هغه دا چې دی په خپله دغه ګډوډ حالت نه، چې په پوره توګه په هغه نه پوهېدل چې څومره ژر کېږي، ځان وباسي.

يوازې له همدې کبله و چې په کمکی يا روسلاو کې د جګړيز شورا په جوړه شوې غونډه کې، د جنرالانو دنظر غوښتنې په لړ کې چې هر چا خپل اند څرګنداوه، کله د ساده سرتيری موتن وغړيد، د هغه نظر، بې قدره نظر وګڼل شو، که څه هم د هغه نظر د ټولو په زړه کې و او هغه په ډاګه څرګند کړه او وې ويل چې څومره ژر کېږي، بايد ژر ترژره له دې ځايه ووزي، ټولو خولې پټه کړه او هېڅ چا، آن ناپليون د دغه ترخه حقيقت په وړاندې چې ټولو ماته خوړلې ده، څه ونه ويل.

که څه هم دوی ټول د وتلو په اړتيا پوهېدل، خو د تښتېنې منل دوی ته شرم بربښېده. يوازې يو بهېرنی ټکان په کار و چې دغه شرم مات

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او دغـه ټکان د اړتيـا پـه وخت کې راپيـدا شـو او دا د ټولـواک د رانغوتلو په وخت د (ټولواک دهورا) نارې وې.

بلـه ورځ تـر جګړې ورځې جرګې وروسـته نـاپليون، سـهار وختـي پـه دې پلمه چې غواړي د جګړې لومړۍ کرښې، هغه هم پخوانۍ او راتلونکې کرښې وګـوري. هغـه لـه خپلـو مارشـالانو او چوپړانـو سـره يوځـای د سرتيرو په منځ کې، د هغو منځنۍ کرښې ته ورغي. يرغلګر قزاقان چې د تـالان او غنـايمو پـه خيـال کـې و، ټولـواک تـه خـورا نېږدې شـوي او کـولای شـول، هغـه اسـير کړي. خـو هغـوی، ټولـواک اسـير نـه کړ. ځکـه ددوی حـرص د هغـه دژغـورنې سـبب شـو. يعنـی هماغـه څـه وچـې د فرانسـوي پـوځ د تـالا او تبـاهۍ سـبب شـوي و. هغـوی د نـاپليون د اسيرولو پرځای، غنايمو او تالان ته مخه کړه او ناپليون ځان له دوی نه وژغوره.

کلـه چې د دون زامنـو (قزاقـانو) کـولای شـول، ټولـواک نـاپليون، د خپل پـوځ پـه منځ کې اسـير کړي، دا څرګنده شوه چې هغـه لـه چټکې تېښـتې پرتـه، هغـه هم لـه خـورا نېږدې لاړې نـه، بـل څـه کـولای نـه شـو. ناپليون چې هم له خپلې هغې راوتلې ځلوېښت کلنې خېټې سره، نـور هغـه پخـوانی چمتـوالي او زړورتيـا نـه لرلـه،. پـه دې خبـره پـوه شـو. دقزاقانو نه پيدا شوي ډار چې ناپليون يې پسې اخستی و، سمدلاسـه يې د سرتيری موتن خبره ومنله او د تاريخ ليکونکو د وينا لـه مخې يـې د سمېلينسک پلو خپل پوځ ته دشاتګ قوماندە ورکړه.

دا چې ناپليون د موتن د سرتيري ونيا ومنله او پوځ يې شا ته تګ ته اړوت. د هغـه دپريکړې دليـل نـه و بلکې پر ټول پـوځ کې د هغـه اغېـز کـوونکي قـوت دليـل و چـې هغـوی يـې د موژاسـکي د واټ پـر لـور خوځاوه او هم مهاله يې پر ناپليون هم اغيز کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹

کله چې انسان په خوځښت کې وي، هغه تل د دغه خوځښت لپاره يوه موخه ټاکي. د دې لپاره چې انسان وکولای شي د زرو (۱۰۰۰) ورسټو مزل ووهي، بايد هيله مند واوسي او فکر وکړي چې دغه مزل ته د رسېدو سره به يو ښه او په زړه پورې څه ته رسېږي. هغه بايد د داسې يوې نيکمرغې مينې تصور وکړي چې په ده کې د تګ تلوسه راوتخنوي.

د فرانسويانو لپاره، دغه مينه، ديرغل او پرمختګ په وخت کې، د مسکو لانديو کول او د وتلو او شا ته تګ په وخت کې خپل وطن ته ببرته رسېدل و، خو وطن ډېر ډېر لري و. او د هغه مسافر چې زر ورسټ مزل يې تر مخه دی، دې ته اړوزي چې خپله موخه او تکل هېر کړي او ځانته ووايي:

- تر څلويښت ورسټ مزله وروسته نن بايد، د دې شپې د تيرولو ځای ته ځان ورسوي. لومړی مزل، د ده د ويده کېدو ځای چې د ده د وروستي مزل نښې او موخه تتوي او د مسافر ټولې هيلې او غوښتنې په ځان کې رامروړي. هغه هڅه او هاند چې په هر انسان کې جلا راخرګند ېږي د پرګنو په ډله ايز خوځون کې لاپسې ډېرېږي...

د فرانسويانو لپاره د سيمولينسک په پخوانۍ لارې ببرته خوځېدل، وروستی ارمان د دوی خپله مېنه او هغه هم خورا لرې وه او نېږدې موخه چې د ټولو په ارمان بدله شوې وه، د سيمولينسک ښار و. دغه ښار ته د هيله مند مزل په توګه کتل، نه له دې کبله وچې په هغه کې، دا ړتيا وړ نعمتونه او نوي رارسېدلي پوځونه پريمانه وو (که څه هم د پوځ مشرانو خپلو وګړو ته دغه شان وعدې نه ورکولې، برعکس

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن خپله نا پلیون هم په دې پوهېده چې خواړه او کالي هلته زیات نه دي) بلکې دیوه هیلمند مزل په څیر د سیمولینسک ټاکنه له دې کبله وچې، د دغه ارمان ټاکنې دوی ته دا توان ورباښه چې وړاندې لاړ شي او د رښتینو محرومیتونو خوند وګوري. هغوی ټولو، هغه کسان چې پوهېدل او هغه یې چې نه پوهېدل، په یوه کچه ځان په دې تیر ابستل چې د سیمولینسک پلو ته تګ ،. دوی نیکمرغۍ مېنې ته رسوي، نو ځکه ټولو هغې خواته هڅه کوله.

فرانسویانو لویې لارې ته په رسېدو سره، په حیرانوونکې پیاوړتیا او بې ساري چټکۍ د خپل تصور شوي هدف او موخې پلو په تېښته وو. د دې ترځنګ په ډله ایزه ، یو آواز او د یو مزل پلو ته تګ ، فرانسویانو ته ستر قوت ورباښه. د هغوی یووالي یو بل علت هم درلود او هغه علت د فرانسویانو ګڼ شمېروالي وو. د هغوی هماغه بې شمېروالي، ګواکې د فزیک د پوهې د جاذبې د قانون پر بنسټ، د هغوی هر یو جلا جلا ، د ځان خواته ورکشاوه او سره یو ځای کول یې. د هغوی سل زره کسیزه ډله دیوه ستر دولت په څیر یو ځای خوځېدل.

د دغې ډلې هر یوه، یو ارمان درلود او هغه دا چې اسیر شي او په دې ډول د دغې بدمرغۍ له وحشته ځان وژغوري. که له یوې خوا ، د هدف او مزل پلو، د سیمولینسک پلو ته د ډله ایز قوت، د هغو هریو، یوه لورې ته، خوځون ته هڅول، نو له بلې خوا کله چې یو پوځ نه شي کولای ځان ډله ایز اسارت ته وسپاري، که څه هم فرانسویانو له هرې شېبې نه جلا ګټه اخېسته چې یو بل نه جلا او په هرپلمه چې کېږي، ځان روسانو ته ورتسلیم کړي. د دغه پلمې هغوی ته تل پیدا کېدای نه شوې. هماغه بې شمېروالي، ډله ایز خوځون او د خوځون چټکتیا هغوی له دغو پلمو بې برخې کول. او د فرانسویانو د دغه پرګنیز او بې شمېره وګړو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځون دقوت درول او اپسارول، نه یوازې د روسانو په واک کې نه و، بلکې دغه کار یې ناشونی کاوه ،. له ټاکلی برېده د یوې چارې تیریدل، او دیو بل ځیز ټوټه ټوټه کېدل د دجلاتوب بهېر چټکولی نه شي...

کـه هرڅـومره تودخـه زیاتـه کـړو، د واورې یـو غونـډاری، نـه شـي کېدای په یو وار اوبه شي، خو ددې لپاره چې هغـه واوره اوبـه شـي، د هغې لپـاره یـو ټاکلی وخت پـه کـار دی. ځکـه بـرعکس هرڅـومره چې تودخه زیاته شي، واوره لاپسې سختېږي.

دروسي پوځیانو په ډله کې، له کوتوزفه پرته، بل څوک پـه دې خبـره نه پوهېدل. کله چې د سیمولینسک لـه لارې د فرانسـوي پـوځ تېښـته پـه ډاګـه شـوه، د کـانوفینیخن داکتـوبر دیوولسـمې شـپې اتکـل پـه رښـتیا کېـدو شـو. د پـوځ ټولـو مشـرانو غوښـتل ځـان وښـیي، مېړنـي شـي، د دښـمن د تېښـتې خنـډ شـي، اسـیران ونیسـي، بریـد وکـړي او دیرغـل غوښتونکي وو.

کوتوزوف په خپل قوت(دهر قوماندان دغـه قـوت چنـدان زیـات هـم نه)هڅه کوله چې دیرغل مخه ونیسي.

هغه نه شو کولای هغه څه، هغو ته ووایي چې نن یې مورږ وایو:

- ولې جګړه ؟ ولې د فرانسویانو د تېښتې مخې تـه خنـډ واچول شي او خپل خلک او بې شمېره بد مرغـه فرانسـویان ووژل شي ؟ ولې ؟ دې ټولـو تـه څـه اړتیـا لیـدل کېږي چې د دغـه پـوځ یـو پـه دریمـه برخـه ، لـه مسکوه د یازما ، تر سیمې پورې ، دلارې په اوږدو کې، په خپل سر وژل شوي او تالان شوي دي. دا کار د څه لپاره کېږي ؟

خو هغه د خپل عمر خورلي ژوند د تجربو لـه برکتـه، هغـو تـه داسې خبرې کولې چې هغوی نه شو کولي په ژوند کې هم، پر هغـو پـوه شـي. هغه، هغو ته د زرین پله په اړه خبرې کولې. (هغـه پـل چې تنبـتېدونکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن پرې تیر شي)هغوی پر ده خندل، پر ده یې لعنت وایه، دا ړې ورته جینګولې. دا خوا هغه خوا یې ټوپونه ورته اچول او دمړه ځناور پر شا او خوا ګڼه ګوڼه جوړوله او په ځانستاینو کې ډوب وو.

د ویازما سیمې ته نږدې، ایرمولوف میلادراویچ، پلاتونوف او ځښنو نور چې فرانسویانو ته نږدې شول، نه یې شوکولای د خپل غچ اخستونکي احساس مخه ونیسي او دد وو فرانسوي پوځونو مخې ته ورونه دانګي او تالا والا یې نه کړي. هغوی له خپلو دغو کړو نه، دکوتوزف دخبرولو لپاره ، هغه ته یو پاکت ولږوه او دلیک پرځای یې په هغه کې سپین کاغذ کښښود.

دکوتوزوف د ټولو هڅو سره سره چې له برید نه یې د خپل پوځ مخنوی کاوه، بیاهم د هغه پوځ پر دښمن برید وکړ او د هغو دتښتې مخه یې ونیوله. پلو غونډونو ، هغه شان چې کیسې کوي، د ډهل او نغاړې په غږیدو کې پر دښمن یرغل وکړي، وې وژل او په زرګونو تنه خپل کسان یې له لاسه ورکړل.

هغوی دهېڅ چا لاره بنده نه شو کړای، ځوک یې تالا والا نه شو کړای او فرانسوي پوځ دغه ګوابښ ، لاپسې راټول او په اتفاق کړ او هماغه شان کرار کرار پسې اوبه کښده او دسیمولینسک پلو یې د خپلې تباهۍ مزل واهه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم ټوک

درپیمه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

دبارادینو جګړه، تر هغې وروسته پر مسکو ولکه او بې له کومې نښتې د فرانسویانو تېښته، دتاریخ له خورا اغیز ښوونکو پېښو نه یوه پېښه ده.

ټول تاریخي پوهان په دې خبره یوه ژبه دي چې د خلکو او ددولت بهرنۍ چارې او دریځ او د هغوی په اړه د هغو خپل منځۍ شخړې، دجګړو په توګه راڅرګندېږي. په دغو جګړو کې د وړو یا سترو بریو پایلې د دولت او خلکو سیاسي واک یا زیاتوي او یا کموي.

دا به ډېره د تعجب او حیرانتیا وړ برېښي چې څنګه کوم یو پاچا یا امپراتور له بل پاچا یا امپراتور سره وران شوی، پوځونه یې راټول کړي، پر دښمن یې ور دانګلي، پر هغه بریالی شوی، د هغو درې، پنځه یا لس زره کسان یې وژلي او د خپل دغه برید له امله یې پر یو ملت او د هغه پر څو میلیونو وګړو ولکه ټینګه کړې ده، خو دا د پوهېدو وړ نه ده چې څنګه د یوه پوځ د ماتې له امله چې د هغه ملت د وګړو سلمه برخه ده، د هغه ټول ملت دلاندې کولو سبب کېږي. دتاریخ ټول شواهد (تر هغه ځایه چې موږ ته څرګند دی) ددې واقعیت څرګندونه کوي چې پر یوه ملت دبل ملت کمکي یا ستر پوځي بری، د هغه ملت د یووالي او ناتوانۍ نښه نه ده. د یوه ملت پوځ ماتېږي او له هغه سره هممهاله د بریالی ملت حقوق پر جګړه بایللی ملت غوره والي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیدا کوي او د پوره ماتې پر وخت کې خو ماتې خوړلی ملت چورد بریالي ملت له خوا لاندې کېږي.

داتل (د تاریخ په اوږدو کې) همداسې وه. له لرغونو زمانو نه تر ننه پورې، د ناپلیون ټولې جګړې د ددې دود څرګندونه کوي. څومره چې د اتریش پوځ ماتېږي، په هماغه کچه اتریش له خپلو حقوقو بې برخه او پر هغو فرانسوي حقوق لاپسې خوږېږي. د (اینوی) او (ایوریشت) په سیمو کې د پروس خپلواکي پای ته رسوي.

خو ناڅاپه، په ۱۹۱۲کال کې د مسکو په څنډو کې د روس پر پوځ بری مومی، مسکو لاندې کوي، خو تر دې نه وروسته، پرته له نویو جګړو، نه یوازې روسیه نه نابودېږي بلکې د فرانسي شپیته زریزه پوځ تالا والا او تر هغه وروسته ناپلیوني فرانسه نابودیږي..

د ۱۸۱۲ د جګړې په لړ کې، له بارادینو نه نیولې بیا او بیا د فرانسویانو تر وېستلو پورې، ټول ددې څرګندونه کوي چې په یوه جګړه کې بری، نه یوازې پر یوه ملت لاسبری نه دی، بلکې پر هغه ملت د ولکې کومې دایمي نښې هم نه لیدل کېږي. له هغو نه دا څرګندیږي. هغه قوت چې د ملتونو د بري ټاکوونکی قوت، دا تلو فاتحانو په لاس کې نه دی، آن نه په پوځ او جګړې بلکې په کوم بل څه کې نغښتي دي.

فرانسوي تاریخ لیکونکي چې له مسکوه تر وتلو مخکې د فرانسوي پوځ حالت انځوروي، داسې چې په دغه ستر پوځ کې، که څه هم هرڅه منظم و، خو په سورو پوځونو، توپچي او ترانسپورت کې آن د آسونو او نورو څارویو لپاره وابنه یا نور خواړه هم نه پیدا کېدل. ددغې بدمرغۍ مخه ځکه هېڅچا نیولې نه شوه چې کلېوالو بزګرو خپل وابنه سوځول، خو فرانسویانو ته یې نه ورکول... تصور وکړئ چې دوو تنو تورې سره اخېستي او دتورو دچلولو له ټولو دودونو سره یې غوښتل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تورې وچلوي او سره ونښلي. ددوی سیالي تر ډېرې پورې دوام کوي، خو یو سیال ناڅاپه احساس کړه چې ټپی شوی دی. هغه دا هم احساس کړه چې دا څه تشه لوبه نه ده او ژوند یې له ګوابښ سره مخامخ دی، خپله توره یې وارتېرله او پر مخه ورغلې لومړی متروکه یې را واخېسته او تر سره یې تاوولې. اوس نو تصور وکړئ چې دغه سیال، په داسې هوښیارۍ او ځیرکتیا، ترټولو نه ښه وسیله، خپلې موخې ته درسېدو لپاره کارولې او هممهاله په دې ټینګار کاوه چې په توره او د تورې وهلو په ټول مهارت سره سیال مات کړي. کولای شئ تصور وکړئ چې دغه ناڅرګند حالت به څه غوغا ګډه کړي. هغه تورې وهونکي چې د تورې وهلو د ټولو دودونو له مخې د تورې وهلو غوښتونکي وو، هغه فرانسویان وو او د هغو هغه سیالان چې تورې یې وارتېرلې او متروکو ته یې لاس کړ، هغه روسان وو. او هغه خلک چې هڅه یې کوله، هر څه د تورې وهلو د ټولو دودونو له مخې راوسپړي، هغه تاریخ لیکونکی دی چې دغه پېښې انځوروي.

په سمیلینسک کې د اورونو د لګېدونه داسې جګړه پیل شوه چې هېڅ شی یې پخوانیو جګړو ته ورته نه وو. دښارونو او کلیو سوځول او تر جګړې وروسته ببرته شاتګ، د بارادینو ګوزار او بیا شا ته تګ، دمسکو سوځول، د خلکو څارنه او کلیوالو نیول، دخوړو کالو د کارواونو لوټول او غلچکۍ جګړې، هغه څه و چې د یوې جګړې ځانګړتیا هم نه لري.

ناپلیون، له هماغه وخته چې په مسکو کې میشت شو او ښه تورزن دریځ یې غوره کړ او د تورې پر ځای یې پر سر لوړه متروکه ولیدله، پرله پسې یې کوتوزوف او ټولواک الکساندر ته ریبارانورلېږل او خواشیني یې څرګندوله چې جګړه د خپلو ټولو دودونو برخلاف روانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده. (ګواکې د انسانانو د وژلو لپاره په ربښتیا هم کوم دود، دود دی). که څه هم فرانسویانو د جګړیز دود، له سرغړونو نه شکایت درلود، که څه هـم پـه جګـړه کـې د روس دلوړپـوړو قومانـدانانو د متروکـو کـارول، معلوم نه و، ولې شرم یې ګانه او غوښتل یې چې د توریالیو د ټولـو دود دستور ته په پام کې، له دښمن سره د تورو په نڅا کې، درپـیم او څلورم دریـځ تـر لاسـه کـړي او داسـې هنـر څرګنـد کـړي چـې لـومړی هغـه تـه ورسېږي. په دې توګه پـه ولسـي جګړه کې، لـه پـرتم او ښکلا نـه ډکې متروکې، پرته له هغه چې دچا د خوښۍ او ناخوښۍ خیـال وسـاتي، پـه خپل ټول قوت پورته شوې او په احمقانـه سـادګۍ، خـو خـورا هدفمنـده بڼه بې لـه هغـه چې پـه څـه پـوه شـي، پـورتـه کـېدې، رالویـدې او تـر هغـه پورې د فرانسویانو پر ککړو لګېدې چې یرغلګر پوځ یې تالا والا کړ.

پر هغه ملت دې ویاړ وي چې ۱۸۱۳ کال کې چې کله د فرانسـویانو بـرخلاف جګـړه پـای تـه ورسـېده، د جګړې د ټـول دود دسـتور تـه پـه درناوي، توره ښکته او غلاف ته یې کړه. دوی نـه یـوازې پـه ماتـه غـاړه توره ستر سیال ته وړاندې کړه بلکې هغه یې د هغه ترمخې یې کښښوده.

او ویاړ دې وي پر هغه ملت چې د بدمرغۍ په ورځ، په دې خیال کې نه وي چې نور ملتونه، په دې ته ورتـه ورځـو کـې څـه کـوی؟ او پـه خـورا سادګۍ او آسـانۍ هغې لـومړې متروکـې تـه لاس ور اچـوي چـې پـر مـخ ورځي، هغه را اخلي او تر هغـه پـورې یـې چورلـوي او دښـمن پـرې وهـي چې د هغه په روح کې د غـچ او سـپکاوي احسـاس پـه خواخـوږۍ او زړه خوږي بدل نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

دجګړې د تش په نوم دود دستور نه، په سرغړونو کې يوه تر ټولو د پام وړ او ګټوره سرغړونه، پر منظم او ټينګ پوځ، د ګډوډو او تيتو پرکو خلکو يرغل دی. دغه ډول چارې تل په هغو جګړو کې پېښېږي چې جګړه ولسي او ملي بڼه پيدا کوي. په دغو ډول نښتو کې ددې پرځای چې يوه ډله دبلې ډلې په وراندې ودرېږي، يوه خوا په وړو وړو ډلو ويشل کېږي، په يو وزري ډول پر دښمن غلچکي برېدونه کوي، دسترګو په رپ کې تښتي، بيا چې ددښمن لويه ډله په دوی برېد کوي، دوی خپله وخت ته په پام سره بيا برېد کوي. دغه غلچکيان يا جګړه مار همداسې جنګېدل، دقفقاز غرنيو همداسې کول او د ۱۸۱۲ کال په جګړه کې روسانو همداسې وکړل.

دغه ډول جګړه، دپارتيزاني جګړې نوم ګټلی دی او داسې ګڼل کېږي چې دغه نوم د هغه اهميت ته په پام کې خورا غوره نوم دی. خو دا بايد وويل شي چې دغه شان جګړه نه يوازې د يو دود دستور سره هم برابره نه ده بلکې د ټولو جګړيزو دودونو برخلاف او دتاکتيکي جګړې له اصولو نه لرې ده. دجګړې دود دا وايي چې يرغلګر بايد خپل پوځ له کبله ښه راټول کړي چې دسيال دبرېد په وخت کې پياوړي واوسي.

پارتيزاني جګړه(لکه هغه شان چې تاريخ ښيي، پارتيزاني جګړه تل ګټونکې ده)چور ددغه دستور نه وتلې او لرې جګړه ده.

دغه لرې والي په دې کې دی چې په جګړه پوهنه کې، ديوه پوځ پياړتيا او قدرت د هغه شمېر پوره اړه لري، يعني چې څومره د پوځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمېر زیات وي، په هماغه کچه د هغه پیاوړتیا او قوت زیات وي(بری تل دګنشمېره پوځونو په برخه دی)...

د تاریخ په اوږدو او د جګړې پوهنې په بهېرکې ډېرې داسې بېلګې پیدا کولای شو چې د پوځ زیاتوالی، د هغو د قدرت ننبه نه وه او خورا وړو ډلو پر خورا سترو پوځونو بری تر لاسه کړی دی...

په ۱۸۱۲ کال کې چې فرانسویان شا ته تلل، خو د تاکتیک له مخې هغوی باید په وړو وړو ډلو کې له ځایه دفاع کړې وای، خو بیاهم دوی هڅه کوله سره غونډ او یوځای واوسي. ځکه د هغو روحیه داسې خرابه شوې وه چې یوازې یو ځای یې کولای شو، څه ښه شي، ددې برعکس روسانو باید د پوځي تاکتیک له مخې، ډله ایز برید کړی وای، خو هغوی په وړو وړو ډلو کې ځکه وویشل شول چې روحیه یې خورا لوړه او پیاوړې وه او پرته له هغه چې کومې سپارښتنې او قوماندې ته سترګه په لاره ښی، پر فرانسویانو یې یرغل وکړ او له کومې اړتیا پرته یې د ګوابس څپو ته ور دانګل او خوار یې ګاللې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

سمیلینسک ته د فرانسویانو په ننوتو سره یوځای پارتیزاني جګړه پیل شوه.

تر هغـه مخکـې چې زمـوږ حکومـت (روسـیه) پـه رسـمي توګـه پارتیزاني جګړه ومني، قزاقانو او بزګرو کلیوالو، د دښمن په زرګونو تنه پوځیان، پر کلیو یرغلګر او دوښو یو وزري غله او د اړه مار وژلي وو. هغوی پر خپل سر، بې کومې ځانګړې کړنلارې او سپارښتنې، لکه سرسام سپی چې پرلیونو سپي دا ړې لګوي، پر هغو یرغل کاوه؟

دینیس داویدوف، لومړنی څوک و چې په خپلې روسي ځانګړتیا او ځیرکتیا، د هغې پورته شوې وحشتناکې متروکې او وسلې په قوت او پیاوړتیا پوه شو چې د جګړې هېڅ ډول دود دستور او هنر ته یې غاړه نه کښنوده او پر فرانسویانو یې تالان ګډاوه او نابودول یې. د دغې ډول جګړې قانوني کول، د هغه د لومړی ګام ویاړ، د هغه ویاړ ګڼل کېږي.

د اګست په ۲۴ نېټه د داویدوف لومړنۍ پارتیزاني ډله په رسمي توګه جوړه شوه او تر هغه وروسته بیا نورې ډلې هم رامنځ ته شوې. هر څومره چې جګړه اوږدیدله، په هماغه کچه د دغو ډلو شمېر زیاتېده.

پارتیزانو، ستر پوځ (د ناپلیون پوځ) ډلې ډلې او ټوټې ټوټې کړ. هغوی د فرانسوي پوځ له وچې شوې ونې نه، راتویې شوې پانې ټولولې او کله ناکله به یې ونه هم ښورولې. د اکتوبر په میاشت کې چې کله فرانسویان د سمیلینسک پلو ته په تېښته وو، د دغو پارتیزانو ډلو شمېر سلګونو ته رسېدلی وې، چې هره یوې ځانګړې اندازه او حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

درلود. د یوې ډلې مشر، دکلیسا د یو مشر "چلي "لاسمل و چې د یوې میاشتې په اوږدو کې یې خو سوه اسیران نیولي وو. د واسیلي په نامه د یوه کلیوال مشر ښځې هم په سلګونه فرانسویان وژلي وو.

داکتوبر په وروستیو نېټو کې د پارتیزاني جګړې سختې شپې او ورځې وې. د جګړې لومړی پړاو تیر شوی و. په هغه پړاو کې پارتیزانان ، له خپلې زړورتیا نه په حیرت کې خو هره شېبه له دې نه ډاریدل چې د فرانسویانو له خوا محاصره او اسیر نه شي ، نوځکه دوی هېڅکله آسونه کراری ته نه پریښودل. له هغو نه ښکته کېدل، په ځنګلونو کې پټېدل او دې نه ډاریدل چې دښمن یې پسې وانخلي. اوس نو د جګړې بهېر ټاکل شوی او ټول په دې پوهېدل چې د فرانسویانو په وړاندې څه وشي او څه ونه شي. اوس یوازې د هغو قطعاتو قوماندان چې له خپلو قوماندانانو سره یې د جګړیز پوهنو له مخې فرانسویان له لرې څارل، لا تراوسه هم ځښې عملیات ناشوني ګڼل. وړو پارتیزاني ډلو چې له پخوا نه یې خپلې چارې او عملیات شوني ګڼل چې د لویو قطعاتو قوماندانانو د هغو په اړه آن د فکر کولو ټوان هم نه درلود. قزاقان او کلیوال بزګر چې د فرانسویانو منځ ته یې تګ راتګ درلود ، اوس یې د هرې چارې سرته رسول شوني ګڼل.

د اکتوبر په دوه ویشتمه د نیسوف چې د یوې پارتیزاني ډلې مشرې کوله. له خپلې ډلې سره په یوه لرې سیمه کې په لیوالتیا هلې ځلې کولې او لا سهار وختي خوځېدلی و. هغه ټوله ورځ د لویې لارې ترڅنګ په یوه ځنګله کې د هغه فرانسوي کاروان لاره څارله چې د سواره پوځ خورا ډېرې وسلې خواړه کالی او روسي اسیرانو د خبرتیا له مخې د خورا لږ شمېر ساتونکو تر څارنې لاندې د سمیلینسک پلو ته روان و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددغه کاروان له شتوالي نه، نه یوازې دینیسوف او دولوخوف (هغه هم د یوې پارتیزانې ډله پارتیزاني ډله مشري کوله) چې له دینیسوف سره نږدې شا او خواکې و، خبر و، بلکې دا خبر دځښنو لویو قطعاتو قوماندانانو ته هم رسېدلي و او لکه هغه شان چې دینیسوف ویل، هغو ته یې غاښونه تیرول. ددغو پارتیزانو ډلو نه، د دوو لویو مشرانو چې یوه ډله یې پولندي او بله یې جرمنه وه، څه کم هممهاله دوارو، دینیسوف ته بلنه ورکړه چې د دوی له پارتیزانو ډلو سره یوځای او په ګډه به، پر دغه کاروان برید وکړی.

دینیسوف چې دغه لیکونه ولوستل وې ویل:

-نه ورونو! ماهم بریت هسې بې ځایه نه دی غوږ کړي.

هغه دلیک تر لوستلو وروسته جرمن قوماندان ته ولیکل چې د هغې ټولې هیلې او مینې سره چې دی یې ددغه شان یو زړور او پېژندل شوي جنرال، تر قوماندې لاندې کار ته لري، هغه باید ددغه نیکمرغۍ نه ځکه ځان بې برخه کړي چې هغه لا دمخه د پولندي قوماندان، قوماندانې منلې ده، هغه پولندي قوماندان ته هم دې ته ورته لیک ولیکه او هغه ته یې ولیکل چې هغه د جرمن قوماندان قوماندانې منلې او له هغه سره یوځای شوی دی.

دینیسوف چې په دې ډول ځان د مشر قوماندانانو نه راخلاص کړ، تکل یې وکړ، پرته له هغه چې خپلو مشرانو ته خبر ورکړي. خپله له دولوخوف سره په ګډه برید وکړي او د خپل لږ شمېر قوت په مرسته دغه کاروان اسیر کړي.

دغه کاروان د اکتوبر په دوویشتمه د میکولینه له سیمې نه د شمیشیووا خواته په غځېدلی، یو لوی ځنګل کې پروت و چې په ځښنو ځایو کې دلارې غاړې ته نږدې او په ځښنو ځایو کې د یو ورست په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندازه لرې و.

دینیسوف یوه ټوله ورځ په دې ځنګل کې پاتې شو. کله به د ځنګل زړه او کله به د هغه څنډو ته ووت او پر له پسې یې د فرانسویانو کاروان څاره. هماغه ورځ سهار میکولینې ته نېږدې، په هغه سیمه کې چې لاره ځنګل ته نېږدې تیریده ، په ختیځ کې د فرانسویانو دوه نښتې کراچۍ لاندې او له ځانسره یې ځنګله ته یوړې، خو له هماغې شېبې نه تر مانښام قضا پورې ، پرته له هغه چې په کاروان برید وکړی، فرانسویان یې څارل.

هغوی باید فرانسویان ډار کړې نه وای او په کراره یې پرېښي وای چې د شمیشوا تر سېمې پورې په آرامه تللي وای او بیا له دولوخوف سره په هغه ځنګله کې چې مانښام دوی هلته دپېرې لپاره ددېره کېدو پریکړه کړې وه، سره یوځای شوی وای. (له شمیشوا نه یوورست لرې)او بیا په سپیده داغ کې ، د ځنګله له دواړو خوا و نه لکه واوره داسې پر فرانسویانو راتویې شوي وای، برېد یې کړی وای او ټول یې اسیر کړي وای.

له دوی نه دوه ورسته واټنه لرې شاته ، د میکولینه په سیمه کې چې ځنګل له هرځایه زیات لاړې ته رانېږدې شوی و ، ددې لپاره شپږ قزاقان درول شوي او ګمارل شوي وو چې د فرانسویانو په رانښکاره کېدو سره سمدلاسه دوی ته خبر ورکړي.

دولوخوف هم باید کټ مټ له شمیشوا نه دوه ورسته وړاندې لاره داسې تر څارنې لاندې نیولې وای چې دا ورته ښکاره وای چې فرانسوي پوځونه په کوم واټن کې را روان دي. داسې تصور کېده چې د فرانسویانو په دغه کاروان کې تر یوزرو پنځه سوه تنه را روان وو. خو د ددښمن د پوځ زیاتوالي دینیسوف نه ډاراوه. دینیسوف یو څه ته اړتیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرله او هغه داچې په وه شي د دښمن دغه قوتونه، کوم پوځیان دي ؟ هغه په دې کار د پوهېدو لپاره یوې ژبې (یعني د دښمن نه یوه سړي ته) اړتیالرله. هغه ورځ سهار د دغې هیلې د سرته رسېدو لپاره ، دغه کار په داسې یو تلوار ترسره شوی و چې د دوی د یرغل په پایله کې، د فرانسویانو دیوې ګاډۍ تول پوځیان وژل شوي وو او یوازې یو زلمی ډولچي چې له خپلې ډلې نه شاته پاتې و ، نیول شوی و. خو دغه زلمی ډولچي په دې اړه چې په دغه کاروان کې څه ډول پوځیان روان دي، هېڅ نه پوهېده.

دینیسوف، پر کاروان دویم برید له ګوابنه ډک ګانه، ده نه غوښتل چې په دې کار سره په تول کاروان ګډې ورګډه کړي، نوځکه یې په خپله ډله کې تیخون شیربتوا نومی کلیوال بزګر د شمیشوا سیمې ته وړاندې مخکې له مخې ورلېږلی و چې که کېدای شي، د فرانسوي پوځ له ډلې نه لږ تر لږه یو تن اسیر کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

دمني يوه توده، خو له اوربنته ډکه ورځ وه. تا به ويل چې آسمان او افق دواړه په يوه رنګ خړپړ وو. کله به د لړو لمن راخوره او کله به دباران سخته څپه تيره شوه.

دينيسوف، وړين کوټ په غاړه او پاپا نومې خولۍ يې پر سر چې دباران څاڅکي تړې څڅېدل، پر يوه اصيل ډنګر آس سپور و. هغه هم د خپل آس په څير ، د سخت باران له زوره سر ښکته ځوړند او غوږونه ځړولي، تندی تريو او په خورا پريشانۍ يې وړاندې کتل. که څه هم تـوره لنډه ږېره يې رسېدلې وه، خـو وچ ډنګر مـخ يې لـه قهـره ډک برېښېده.

د دينيسـوف څنـګ تـه ، ددە پـه شـان وړيـن کـوټ پـه غـاړه او پاپاخينـه(لـه قرقـل نـه جـوړ شـوې اوږده خـولۍ) نـومې خـولۍ پـر سـر ااېساول قزاق چې ددە مرستيال ګڼل کېده پر آس سپوررروان وو.

درېيم افسر، ااېساول لاوايسکي و. هغه هم وړين کوټ اغوستی او پاپاخينه خولۍ يې پر سر وه او لوړه نرۍ ونه يې لکه درې داسې کړه شوې وه. هغه سپينه بشره، ژېړې څنې، تنګې خو رنې سترګې لرلې. ډاډمنې آرامې څېرې او پر آس ناستې يې پر ځان د ډاډ او راضيتوب څرګندونه کوله. که څه هم په لومړي نظر کې دا ګرانه خبره وه چې د سواره او د هغه دآس ځانګړتياوې څرګندې شي، خوبيا هم د دينيسوف او ايساول له لومړي وار ليدو نه داځرګنديدله چې باران وهلي، لامده شوي او دا ګرانه پرې تمامېږي. داسې تصور کېده چې دينيسوف پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

آس ناست سړی دی، خو اېساول داسې نه بربښېده، اېساول دتل په ځیر آرام او داسې نه و چې ګواکې سړی پر آس ناست دی بلکې آس او پر هغه سپور سړی یو بربښېدل.

تر هغو نه څه وړاندې یو کلیوال سړی روان و، هغه د لارښود دنده لرله. ورښت ښه لوند کړی و، جاکټ پر غاړه او خولۍ یې پر سر وه. لږ شاته پر یو یوه ډنګر قرغزي آس چې لوړیال او اوږده لکۍ یې لرله، یو ځوان افسر سپور و. هغه شین بخوند فرانسوي کوټ هم اغوستي و. شونډې یې چاودلې او وینې تړې بهېدلې، د هغه څنګ ته یو سپور پوځي روان و. هغه ځان پسې شاته دآس پر ذین یو فرانسوي زلمی چې زړه شلېدلې پوځي دریشي یې اغوستې وه او خولۍ یې پر سر وه، کښولی و. دغه زلمي له یخنۍ نه سره شوي لاسونه، تر سواره نه تاو کړي وو. زلمي خپلې بربنډې پښې په دې هیله ښورولې چې ګواکې په دې ډول یې تودې کړي. هغه وروځې برنډې کړې وې او په حیرت یې شا او خوا کتل. دغه فرانسوي ډولچي و چې نن سهار اسیر شوی و.

د هغو تر شا، پر یوې نرۍ له چیکړو ډکې ځنګلي لارې چې دآسونو له ګڼه ګونې لاپسې چیکړنه شوې وه، درې درې، څلور څلور سواره، هغوی پسې قزاقان چې چا وړین او چا هم فرانسوي کوټونه اغوستي وو او یو خو یې آن د آس یو ځل هم پر ځان اچولی و، روان وو. آسونه که څه هم ژیړ بخون او څه سره بخون وو، ټول د باران له لمدیدو نه توربخون بربښېدل. دآسونو یالونه سخت لامده شوي وو او غاړې یې عجیبې نرۍ بربښېدې. له آسونو نه بخار پورته کېده. د ټولو وګړو کالي لکه دآسونو د ذینونو د جلوونو دریښکۍ په شان، لکه ټوله ځمکه او پر ځمکې د پرتو پانو په څیر لامده او سریښناک شوي وو. پر آسونو ټولو ناستو خلکو سرونه ښکته نیولي وو او هڅه یې کوله، ځکه ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوري چې له کالیونه ځان ته رسېدلې اوبه په ځان تودې او پرېښږدي چې نورې اوبه یې، پښو، ځنګنونو او غاړو ته ورننوزي.

دقزاقانو د روانو کړښو په منځ کې، دوه کراچۍ چې فرانسوي آسونو پورې تړې وې اوبیا ددغو آسونو افسارونه د قزاقانو دآسونو افسارونو پورې نښتي وو، مخ وړاندې روانې وې. ددغو کراچیو ارابو، پر ځمکه د پرتو غونډانو(د ونې کونده)او شاخو سره له لګېدو نه شر او شور جوړاوه او دآسونو قدمونو د لارې په ډنډونو کې شړپ او شړوپ کاوه.

ددینیسوف آس په لاره کې له یوه ډنډ نه لاره چپه کړه، یوې خواته کوږ او د هغه ځنګون یې له یوې ونې سره ولګاوه.

دینیسوف په قهر سره چغې کړې:

-آخ ! څه کوئ !

خوله یې جینګه، غاښ ښکاره او آس ته یې درې ګوزاره ورکړل. هغه په دې کار سره ځان او خپلو ملګرو ته ختمې وروشیندلې. ددینیسوف طبعه خورا خرابه وه. هم باران او هم لوږې، دواړو د هغه طبیعت ورختمه کړی و. (له سهاره راهیسې هېڅ چا، هېڅ نه و خوړلي)خو تر ټولو نه لا بده خبره دا وه چې د دولو خوف هېڅ پته نه لګېده او نور هغه کسان هم چې د اسیرانو یرغمل کولو پسې تللي وو، لا تر اوسه بېرته راستانه شوي نه وو.

دینیسوف په زړه کې ریبل او کرل او له ځانسره ویل:

-بیا به خدا چې په دې لاره داسې کاروان راشي. هېڅکله !

په یوازې ځان یرغل خورا ګوانبمن دی، خو بلې ورځې ته ځنډیدل هم دا ګوانبلري چې دغه غوړه مړی به زمونږ له لاسه د پارتیزانو کومه بله لویه ډله خپله کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینیسوف، له ځانسره غږیده، لږ لږ، چېرته وړاندې یې کتل او د دولوخوف له خوا درالېږل شوي ریبار لاره یې ځارله.

دینیسوف له ځنګله نه راووت، په هغه ځای کې چې ښـ خواته تر لرو لرو معلومېده، ودرید، هغه وویل:

-- کوم څوک را روان دی.

اېسـاول هغې خواته چې دینیسوف ښوده کتل او وې ویل:

-- دوه تنه دي، یو افسر او یو قزاق.

د هغه تل دا خوښیده چې دا سې شډل وغږېږي چې قزاقان پرې پوه نه شي:

- یوازې ددې تصور نه کېږي چې په خپله ډګروال دی وي.

دغونډیو پر لمن کې د دوی خواته را روان کسان له سترګو پناه ه، خو څو دقیقې وروسته بیا راښکاره شول. مخکې را روان هغه یې، افسر و چې سترې ستومان آس یې د متروکې په وهلو خوځېدو ته هڅاوه. څنې یې جړې، ګډې وډې او باران وهلې وې. تر هغه وروسته یو قزاق و، چې پر رکاب ولاړ و او خپله کراچـ یې زغلوله، را راوان و. دغه افسر خورا ځوان زلمی و، تکه سره بشره، نا ارامه سترګې او خپله خندنی وه. هغه د دینیسوف خواته ور ودانګل او هغه لیک یې، هغه ته ورکړ چې باران لوند کړی و.

افسر هغه ته وویل:

- دا دجنرال له خوا نه دی. ښښنه غواړم چې لوند شوی غوندې دی.

دینیسوف تندی تریو کړ، لیک یې واخېست او هغه یې خلاص کړ.

ځوان افسر، اېسـاول ته مخ وروارا وه او په داسې حال کې چې دینیسوف لیک لوسته، هغه ته یې وویل:

-- ټولو ویلې چې ګوابښ دی، ګوابښ دی، غواړم ووایم چې ما او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکاروف (هغه قزاق ته يې اشاره وکړه چې ورسره روان و) ځانونه چمتو کړي وو. هر يو مو دوه اون... خو همدا چې سترګې يې په فرانسوي ډولچي ولګېدې، خپلې خبرې يې پرې کړې او وې پوښتل:

- دا څوک دی؟ اسير دی؟ تاسو نښتې هم کړي دي، اجازه دی، له هغه سره وغږېږو؟

په دې شېبه کې دينيسوف، هغه چاته چې ليک يې ورکړی و، ورودانګل او چغه يې کړل:

- رستوفه! پيتيا! تا ولې ونه ويل چې ته څوک يې؟

دينيسوف وموسېد، مخ يې وراړاوه او دافسر لاس يې کېښکود. دغه افسر پتيا رستوف و.

هغه په ټوله لاره کې دې ته ځان چمتو کاوه چې څنګه له پخوانۍ آشنايۍ، دوستۍ او يادونې نه پرته دې وه غوره او مشر افسر په شان له دينيسوف سره مخامخ شي، خو همدا چې دينيسوف هغه ته وموسېد، پيتيا هماغه شېبه له خوښۍ نه تک سور واوښت، خپله رسمي ځانګړتيا او حالت يې هېر شو او داکيسه يې پيل کړه چې څنګه دی د فرانسويا له څنګه راتير شو او دا چې دی څومره خوشاله دی چې ده ته دغه چاره سپارل شوې ده. هغه دا هم وويل چې ده د يازما، په نښته کې ګډون کړی دی او ليدلي يې دي چې څنګه يو سپور تر نورو نه په توپير او غوره جنګېده.

دينيسوف د هغه خبرې پرې کړې او وې ويل:

- ستاسي له ليدو نه ډېر خوشاله يم.

او پر بشړې يې بيا د خواشينۍ څپه راخوره شوه. هغه مخ اېسا ول ته وراړاوه او وې ويل:

- ميخايل فيوکليتچ ګوره! دا ليک بيا د هغه الماني له خوا رالېږل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی دی. دا د هغو له ډلې نه دی.

او دینیسوف بیا کیسه پیل کړه چې دې المانې په دغه لیک کې چې دوی ته رالیږلی دی، خپله هغه غوښتنه بیا لیکلې ده چې هیله کوي، پر فرانسویانو د برید لپاره ددوی له ډلې سره یو ځای شي. ده دپایلې په توګه یې وویل:

- که سباته موږ دغه دفرانسویانو کاروان لاندې نه کړو، هغوی به دغه غوړه مړی زموږ له ستونې وباسي.

کله چې دینیسوف له اېساول سره غږیده، پیتیا د هغه د خبرو له بې پروایی نه څه خوابدی او نا آرامه شوی و او داسې یې انګیرله چې ګواکې ددې حال سبب، ددې دپطلون پایڅې وې، چې یوه ښکته او بله پورته وه، نوځکه یې هغه ترکوټ لاندې داسې جوړې کړې چې د هېڅ چا ورته پام نه شو اوځومره چې کولای شو، هومره یې هڅه کوله خپله پوځي بڼه غوره کړي.

د درناوي په نښه یې لاس خولې ته ورپورته کړ او ببرته یې د "یاور جنرال "لوبې چې مخکې له مخکې یې ځان د هغې لپاره چمتو کړی و، پیل کړې، هغه وویل:

-عالیجناب که کومه سپارښتنه ولرئ ؟

دا به راته ووایئ، ببرته خپلې قطعې ته لاړ شم او که دلته پاتې شم ؟

دینیسوف چې په خیالونو کې ډوب و، وې ویل:

-هو کې، ایا ته کولای شي تر سبا پورې دلته پاتې شي ؟

پیتیا چغې کړل:

-آخ ! څومره ښه ! زه کولای شم له تاسو سره پاتې شم ؟

دینیسوف وپوښتل:

- دجنرال امر څه و ؟ سمدلاسه باید ورستون شي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیتیا تک سور شو او په ننواتې پوښتنیزه ډول یې وویل:

- هغه په دې اړه کومه سپارښتنه نه ده کړې، تصور کوم پاتې کېدای شم.

دینیسوف وویل:

-ښه ده چې دا سې ده. پاتې شه.

هغه خپلو وګړو ته مخ ورواړاړه او سپارښتنه یې وکړه په ځنګل کې خپلو دمه ځایو پلو ته لاړ شي، هغه پیدا کړي، وپوښتي چې هغه دشپې راځي کـه نـه راځي. هغـه خپلـه غوښـتل چې لـه اېسـاول او پیتیـا سـره د شمیشوا پلو د ځنګله لمنو ته لاړشي او له هغـه ځایـه د فرانسـویانو دنـن شپې دمه ځای او هلته د هغو ځای پر ځای کېدل وګوري.

هغه ، هغه کلیوال بزګر ته چې د دوی لارښوونه یې کوله، وویل:

-- ښه، ږیرورېه ! مورږ به شمیشوا ته ورسوي.

دینیسوف، پتیا او اېسـاول لـه څو قزاقـانو او سـواره پوځیـانو سـره چې اسیر یې چېرته بوو ، لـه کینې خوانـه پـه شـیلیو کې، د ځنګل پلو وروخوځېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

باران دريدلي و ، خو يوازې لړې خوړې او د ونو لـه څانګو څاڅکي څڅېدل. دينيسوف، اېساول او پيتيا په چوپه خوله خولې پر سر پلن پوندي کليوال بزګر پسې چې د دوی لارښوونه يې کوله، روان وو.

کليوال بزګر چې کله د لارې ګرځني تـه ورسېد ، ودريد او پـه داسې حال کې لاس يې ښوراوه، په يوډول رازه ډکه خوځېدا سره يې هغوی، خپل پلو وربلل.

دينيسـوف او پيتيـا هغـه پلو ورغلل، لـه هغـه ځايـه چې هلتـه هغـه کليـوال بزګـر ولاړو ، فرانسـويان ليـدل کېـدل، لـه دې ځايـه ځنګلـه تـه څېرمـه ټيټـو غونډيو تـه ورتـه ډاګونـو نـه ليـدل کېـدل. د تونـدې ښکتې شيلې خوا تـه، يـو کوچنی کلی چې د خان کور پـه کې وران بربښـېده، ليدل کېده. په دغه کوچني کلي او د هغـه دخان پـه کور کې، د هغـه پـه ټولو کروندو او باغونو کې ، د هغه په شا او خوا څاګانو او نهرونو کې او د پله او د کلي ترمنځ تر دوه سوه ساژانه واټن پورې پـه لاره کې، دلړو پـه منځ کې، د خلکو بې پايه ګڼه ګوڼه او ډلې ليدل کېدې، د هغـو غيـر روسي غږونـه او چغې، د هغـوی آسـونه چې کراچـې او ګـاډی يې مـخ پورته کشولې. دغه راز د هغو د غږېدا آواز هم له ورايه اوريدل کېده.

دينيسـوف، پرتـه لـه هغـه چې سـترګې لـه فرانسـويانو نـه بـل پلـو واړاوې، پـه کرار آوازيې وويل:

- هغه اسير دلته راولئ

.

قزاق له آسه راښکته شو او ډولچې زلمـی يې لـه ځانسـره دينيسـوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته بوت. دينيسوف د فرانسويانو ډلو ته د کتو په ترڅ کې وپوښتل چې هغه څوک او د کومې قطعې دی. زلمي خپل له يخه بې حسه شوي لاسونه په جيبونو کې ومنډل، وروځې يې پورته واچولې او په وحشت وحشت يې دينيسوف ته کتل. که څه هم داسې برېښيده چې هغه هيله لري، ټول هغه څه چې دی پرې پوهېږي، ووايي، خوبيا يې هم ځوابونه څه ګډوډ ښکاريدل او يوازې يې دد ينيسوف پوښتنو ته دتاييد سر ښوراوه. دينيسوف تندی تريو کړ، له زلمی نه يې مخ واړاوه او خپلې انګېرنې يې اپساول ته بيان کړې.

پيتيا په چټکی خپل سر خوځاوه، کله به يې دغه ډولچي زلمي، کله به يې دينيسوف، کله به يې اپساول او يا به يې هغو فرانسويانو ته چې په کلي او لارو کې روان وو، کتل. هغه هڅه کوله کوم مهم څه له پامه ونه غورځوي او هر څه سم واوري. د دينيسوف سره يې سترګې وځلېدې او په خوشالی يې وويل:

- دولوخوف راشي او که را نه شي، بايد مرستې ته يې ورودانګو، څنګه؟

اپساول وويل:

- ځای ډېر ښه ځای دی. دينيسوف دوام ورکړ:

- پلي به ښکته خوا ته، دجبې له لارې ورولېږو او دوی به باغ ته ور ننوزي او تاسو به له قزاقانو سره له هغې خوانه ورشئ.

دينيسوف، دکلي شاته څنګله ته اشاره وکړه او زه به له خپلو سورو سره له دې خوا نه، خو په دې وخت کې و چې دډزو غږ واوريدل شو...

اپساول وويل:

- دشيلې له لارې تګ ناشونی دی، آسونه به په جبې کې ډوب شي. هغوی بايد له ښی خوانه را تاو شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـه همـدې اوږدو کـې چې دوی دواړه پـه کـراره غږیـدل، تـر دوی نـه ښکته په شیله کې، دیـوې چینې لخـوا نـه دډزو غـږ واوریـدل شـو. بیـا د نـورو ډزو غـږ او تـر هغـه وروسـته لـه ډزو نـه پورتـه شـوی سـپین لـوګی رابښکاره شو. بیا د فرانسویانو ډله ایز شر او شور چې ګواکې د خوښۍ انګازې تریې خوریدې، دغونډې له لمنو نه واوریدل شو.

په لومړیو شیبو کې دینیسوف او ایساول څه ټکنې غوندې شول او شاته یې ودانګل. دا ډزې او غږونه دومره دوی ته نږدې وو چې، داسې یې وانګېرله چې خپله د همدې ډزو او شر او شور موخه دي. یوتن چې سره بخـون کـالي یـې اغوسـتي وو، دجبې لـه پلـوه ددوی خواتـه منډې راوهلې، داسې ښکاره شوه چې دډزو او دفرانسویانو دچغو نښـه همـدا سړی وي.

ایساول غږ کړل:

- اوهو ! وګورئ ! دا خو زموږ خپل تیخون دی.

-هو کې، هو دی به خپله دی.

دینیسوف وویل:

-ډېر دوکه مار دی.

ایساول سترګې تنګې کړې او وې ویل:

-تري تښتئ.

هغـه سړی چې ویـل کېـده ، تیخـون دی، پـه چټکـۍ ځـان سـیند تـه ورساوه او داسې دسیند څپو ته ورودانګل چې شا او خوا ته یې د اوبـه و شیندل شوې. هغه یوه شـیبه تـر اوبـو لانـدې ورک شـو، خـو همـدا چې دساحل غاړې ته ورسید، تک تور له اوبو راووت او په منډه شـو، هغـه فرانسویان چې دی یې پسې اخیستی و، ودریدل.

ایساول وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هوکې، ښه کار کوي.

دينيسوف، په هماغه خوابښيني او غمجن غږ وويل:

-دوکه مار دی، هغه تر اوسه بوړې، آپلو څه کول ؟

پيتيا وپوښتل:

-دا څوک دی ؟

-دا زموږ داسخباراتو او امنيت سړی دی، مالېږلی و چې اسيران ونيسي.

پيتيا وويل:

- هوکې، هوکې !

هغه دد ينيسوف له لومړۍ خبرې سره داسې سر ښوراوه چې ګواکې هر څه چې اوري، دی پرې پوهېږي، حال دا چې هغه، د هغه څه نه چې ده ته ويل کېدل ، په يوه خبره هم نه پوهېده.

* * *

تيخون شيرباتی، دقطعې يو له غورو او هره شېبه وړو کسانو نه و. هغه په پکروفسکي ، دګژات د کوزې برخې له اوسېدونکو نه و. دينيسوف چې کله ددغې جګړې په پيل کې د پاکروفسکي سيمې ته په راغی ، د خپل عادت له مخې يې مشر راوغوښت او له هغه نه يې وپوښتل چې دفرانسويان په اړه څه معلومات لري. ددې ډلې مشر هم دبلې هرې ډلې دمشر په څير، له ځانه په دفاع کې ، له سلو هو ، نه يو (نه) غوره وګڼله او وې ويل چې له هېڅ شي او هېڅ چا نه خبر نه دی، خو کله چې دينيسوف هغه ته وويل چې غواړي پر فرانسويانو برید وکړي او کله چې ده وپوښتل چې ايا فرانسويان ددوی خواته نه دی ورغلی، مشر وويل ، شوکماران او تالانګر په رښتيا هم ددوی په سيمه کې پيدا شوي دي او يوازې تيشکه(تيخون) دی چې ددغو شوکمارو مخه يې نيولې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینیسوف وویل:

- لاړشئ
- او تیخون ده ته راولئ.

هغه یې راوست او دینیسوف، د هغه له دغو هلو ځلو او پالنې نه مننه وکړه. هغه یې ښه ونازاوه او د سیمې د مشر تر مخې یې پاچا(ژار)ته د وفادرای، له وطن سره دمینې او د هغې کرکې په اړه چې دهېواد دهر بچي په زړه کې ددښمن په وړاندې را خوره شوې ده، وغږید. تیخون چې ښکاریده ، ددینیسوف خبرو ډار کړی دی، وویل:

- مورِ له چاسره څه کار نه لاره، یوازې مو له هلکانو سره خپل وخت تیراوه، یو دشلو په شا او خوا کې چرګان غلا شول. خو مورِ له چاسره څه کار نه لاره.

بله ورځ چې دینیسوف، د تیخون په اړه هرڅه هېر کړي وو او د پاکرافسکې له سیمې نه تلونکی و ، هغه ته خبر ورکړو چې تیخون راغلی او په دې ټینګار کوي چې غواړي ددوی د پارتیزاني ډلې غړی شي، ودینیسوف سپارښتنه وکړه چې هغه دی ومنل شي.

تیخون په پیل کې غیر پوځي چارې لکه دنغریو تودول، داورونو بلول، د اوبو راوړل، آسونو ته د وښو رسول او داسې نورې سرته رسولې، خو ډېر ژر یې په غلچکي پوځي ګوزارونو او نښتوکې هم مېرانه، زړورتیا او ماهرت وښود. هره وار یې پر فرانسویانو په کېدونکو غلچکونو کې ګډون کاوه او هر وار به له کالیو ، وسلو او نورو غنایمو سره راستنېده. او که له هغه نه به داسیر غوښتنه کېده، اسیر به یې هم نیوه او له ځانسره به یې راوست.

دینیسوف، ډېر ژر، تیخون له بیګاری نه وزګار او له ځانسره به یې ځانګړو دندو ته بوو او هغه ته یې د قزاقانو په ډله کې دنده وسپارله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتیخـون پـر آس سـوریدل نـه خوښـېدل، تـل بـه پلـی ګرځـېـده، خـو هېڅکله به له سورو نه شاته نه پاتې کېده. د هغه وسله، یو چقمـه داره، خولـه خلاصـی توپـک و چې دنورو دخندولو اوټوکـو لپـاره بـه یـې لـه ځانسره ګرځاوه، خو د هغه غوره وسله، هغه نیزه او تبرګی و چې د هغـه په کارولو کې یې بې ساری لاسبری او مهارت درلود او له ده سره داسې مل وو، لکه لېوه او د هغه غاښونه، چې د هغه پـه مرسـته د خپـل ښکار تروړیو لاندې آډوکي راباسي، ژوییې او ټوټه ټوټه کوي یې...

تیخون دپارتیزانو په ډله کې، خورا زړور او ګټور سړی و. هېڅ چا د هغـه پـه انـدازه پـر فرانسـویانو د مرګنـي غلچکونـو لپـاره دومـره وړ وختونو نه موندل او هېڅ چا د هغـه پـه انـدازه اسـیران نـه نیـول او نـه یـې فرانسـویان وژل. هغـه دغـه راز د قزاقـانو او سـواره پـوځ د وګړو تـرمنځ ټوکې ټکالې کولې او په خپله یې هم دغه چارې خوښېدلې.

دینیسوف پرون شپه، هغه شمیشوا ته ددې لپاره استولی و چې یـو څوک د راز او معلوماتو لپاره اسیر کړي، خو تیخون نه و غوښتي چې د یوه فرانسوي په اسیرولو بسنه وکړي او یا دا چې دشپې ویـده شـوی و، نوهغه و چې په رښا ورځ د بوټو او ونـو مـنځ تـه ورننـوت او دینیسـوف د غونډیو له پاسه لیدل چې هغه د فرانسویان د پـوځ مـنځ تـه ورننـوتلی او هغو هم هغه پیدا کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

دینیسوف، وروسته له هغه چې له اېساول سره ، پر فرانسویانو دغوځ یرغل په اړه چې اوس یې په خپلو سترګو د هغه رانېږدې کېدل ولیدل، یو څه نور هم وغږېد ، د خپل آس مخ یې واړاوه، بېرته ستون شو او وې ویل:

-ښه وروره ! اوس درځه چې ځو ، ځانونه لږ وچ کړو.

دینیسوف چې د ونو له څانګو نه دیوې جوړې شوې وړې څپړې څنګ ته ورسېد ، ودرید او د دننه ځنګله ته ځیر شو. یو سړی چې جمپر په ځان، قزاقي خولې یې پر سر، ټوپک پر اوږو ، تبر په ملاتړلی، اوږدې پښې په ټینګو اوږدو قدمونو ، په داسې حال کې چې اوږده لاسونه یې شا او خواته ښورول، په بې پروایۍ د ونو په منځ کې له ځنګله نه راووت. دغه سړی د دینیسوف په لیدو ، هغه څه چې په لاس کې و ، په تلوار دبوټو شاته وارتېړل، خپله لمده خولې یې له سره لرې کړه او د خپل قوماندان خواته راوړاندې شو. داسړی تیخون و. د هغه بشړه له حماقته ګونځې ګونځې وه، د هغه وړې سترګې ځلېدلې او په هغو کې دخوښۍ او نیکمرغۍ ننېې څرګندیدې. هغه خپل سر داسې پورته کړ چې ګواکې هڅه یې کوي، دخندا مخه ونیسي. هغه مخامخ دینیسوف ته ځیر شو.

دینیسوف وویل:

-چېرې ورک شوی وې ؟

تیخون په شړل، خو په داسې یو غږ چې سندریزه انګازه یې خورولې، په زوړتیا اوچتکۍ ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- چېرې ورک وم ؟ دفرانسویانو اسیریدو پسې ورک وم.
- نو ولې په رڼا ورځ ؟ خره ! نو ولې دې څوک اسیر نه کړل ؟
تیخون چې پوځي بندلرونکي بوټ یې پښو وو ، خپلې، پښې یې لاپسې سره لرې او پراخې کړې او دوام یې ورکړ:
- لا په هماغه لومړي سر کې مې یو تن اسیر کړ، خو هوا لا تیاره نه وه، هغه مې ځنګله ته راوست، بیا مې له ځانسره وویل:
- په دې یوه اسیر خو هېڅ نه کېږي، ښه به دا وي چې لاړ شم او کوم بل تن هم برمته کړم.
ددینیسوف، اپساول ته وویل:
-ګورئ ! څه دوکه مار دی.
-ښه هغه یو دې ولې را نه وست ؟
تیخون په خواشینۍ، خو په تلوار ځواب ورکړ:
-رانه وست ! ولې یې راولم ؟ دا کارونه ګټه نه لري، تاسو څه فکر کوئ ؟ زه نه پوهېږم چې ستاسو څه ډول اسیران په کار دي ؟
- وینئ ؟ څه ځیرک خو غولوونکی دی، ښه !
تیخون دوام ورکړ:
-لاړم چې یو بل تن اسیر کړم، په کراره، په ځنګله کې، پر ځمکه وغځېدم، دغه شان (تیخون ناڅاپه ، په داسې ډول چې هېڅ چا یې تصور هم نه کاوه، په تلوار، خو خورا آرامه د ځمکې پر مخ وغځېد او دایې وښوده چې څنګه په ځنګله کې پر ځمکه وخښېد.)
بیا یې زیاته کړه:
-بیا یوتن له کومې خوا راپیدا شو او هغه مې راونیو (دایې چې وویل په چټکۍ یې ودانګل چې څنګه) بیا مې ورته وویل، څه چې ځو او جلالتماب ډګروال ته ورشو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه چيغې او نارې سورې پيل کړې.

په دې وخت کې يو څلور تنه نور راپيدا شول. پر ما يې تورې راوويستې، ما هم خپل تبرګی پرې راوويست (تندی يې تريو کړ، تټر يې وړاندې وويست او چغه يې کړل) او ومې ويل (او هغه څه يې چې کړي و، وې نبودل).

اېساول خپلې ځلبدونکې سترګې تنګې کړې او وې ويل:

- دلته مو له غونډې نه ليدل چې څنګه د ډنډو له لارې په تيښته وتښتېدې.

پيتيا، غوښتل د زړه له کومې وخاندي، خو پام يې شو چې ټول دخندېدو مخنوي کوي. هغه په چټکۍ له تيخون نه، دا اېساول او دينيسوف پلو ته سترګې وروړولې، خو په دې يې سر نه خلاصېده چې دا څه معنی لري.

دينيسوف په خواشينۍ وټوخيد او وې ويل:

-ته دا احمقانه لوبې پرېږده، دا ووايه چې هغه يوتن اسير دې ولې را نوست؟

تيخون په يوه لاس ملا او پر بل هغه، سر وګراوه، ناڅاپه يې ټوله بشره وغوړيده او داحمقانه خندا سره سم يې دا ړې راووتې. (د شيرباتي لقب چې دبې پرې شوندې معنی لري، له همدې امله پرې اېښودل شوی و) او دخوښۍ رنړايي يې برمخ راخوره شوه. د دينيسوف بشره هم وغوړيده او پيتيا په کړس کړس به زوره په خندا او وروسته تيخون هم له هغه سره همغږې شو.

تيخون وويل:

- هغه ډېر خوار و، د ځان جامې يې توتې توتې او څېرې وې، په هغه حال مې چېرې بوولی وای؟ هغه څه کوئ چې هغه ډېر بد ژبی هم و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالیجنابه هغه ویل چې:

-زه په خپله د آنرال(جنرال)زوی یم، هېڅ چېرې نه ځم، لاس دې خلاص.

دینیسوف وویل:

- جوړ کوتې (دخره بچی)دی، زه غواړم ، حال معلوم کړم او دی دجامو کیسې کوي.

تیخون وویل:

-ماهم غوښتل چې حال ترې معلوم کړم، خو هغه ویل چې په هېڅ شي نه پوهېږي او له هېڅ شي خبر نه دی. مګر سرتیري ډېر زیات او حال ډېر خراب دی.

تیخون زیاته کړه:

-هسې نوم یې د سرتیرو دی، که یو ، هم وشي، ټول به په تښته شي او اسیران به شي.

تیخون ددې خبرې وروسته په خوښۍ، خو په غوڅه بڼه د دینیسوف سترګو ته ځیر شو.

دینیسوف په تریو تندي او ځپړه ژبه وویل:

-اوس چې یو څوسوه لښتې وخورې، بیا به خپله ووایې چې یومن څو پتیرې کېږي او په خپله به رښتیا پیل کړې.

تیخون وویل:

-ولې داسې ژر خوابدي کېږي ؟ څه وایئ، ایا ما ستا د ا فرانسویان نه دي لیدلي ؟ ته لږ پرېږده چې تیاره خوره شي، څومره چې غواړې درته راولمه یې، یو نه دري تنه به درته راولم.

دینیسوف وویل:

- درځئ چې څو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن تر پېيره ځايه پورې لاړ، په خواشينۍ يې تندی تريو کړ او هېڅ يې ونه ويل.

تيخون يې شاته روان و او پيتيا اوريدل چې هغه څنګه له قزاقانو سره خاندي. قزاقانو پر هغه د هغو موزو له املې چې ده دبوټو (ونو) په منځ کې وراتېرلې، ټوکې کولې.

کله چې د تيخون له خبرو، دوی ته پيدا شوې خندا او موسکا پای ته ورسېده، د پيتيا په يوه شېبه کې په دې سر خلاص شو چې تيخون فرانسوي اسير وژلی دی. هغه ګبنۍ واخېست او نا آرامه شو. په همدې شېبه کې يې اسير فرانسوي ډولچي ته وکتل او زړه يې پرې خوږ شو، خو دغې نا ارامۍ ټول دسترګو د رپ په اندازه دوام وکړ، هغه دا غوره وګڼله چې سر راپورته او د دې لپاره چې د سبا ورځې د عملياتو لپاره له ابساول نه پوښتنې او پلټنې وکړي، ځان زړور او چمتو ښکاره کړي. او داټول هم ځکه چې ځان ورته تر هغو کسانو نه کم ونه برېښي چې دی اوس ورسره مل و. دولوخوف پسې لېږل شوی افسر، له دينيسوف سره په لاره کې مخامخ شو او هغه ته يې دا خبر ورکړ چې دولوخوف اوس په خپله رارسېږي او د هغه هرڅه ښه دي.

د دينيسوف پر څېرې ناڅاپه دخوښۍ څپې راخورې شوې، پيتيا ته يې ورغږ کړل او ورته ووې ويل:

- ښه اوس نو ته خپل حال راته ووايه، ستا کارونه څنګه دي؟

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

پیتیا له مسکوه لاړ، خپل خپلوان یې پربښودل او له خپل غونډ سره یوځای شو. هغه تر دې نه ژر وروسته، د دا سې یوه جنرال یاور شو چې دیوې لویې قطعې قوماندان و. د خپل پوځي ژوند، په تیره بیا د عملي افسري ژوند له مهاله او له هغه وخته چې د ویزیمسکي په جګړه کې یې ګډون کړی و. تل یې په ګوګل کې د خوښۍ او نیکمرغۍ ولولو څپې وهلې او په دې خوشاله و چې هغه لوی شوی او پر له پسې د مېړانې غرور کوي. هغه به تل په دې څار کې و چې خدای مه کړه چې د رښتنې سرښندنې کومه شېبه او پېښه تر پاتې نه شي. هغه د هغه څه له امله چې په پوځ کې یې لیدل او اوریدل، ځان نیکمرغه ګاڼه، خو سره له دې هم هغه تل دا سې انګېرله چې رښتنی اتلتوب او مېړانه په هغو ځایو کې دی چې دی هلته نه وي، نو له دې کبله ده تل تلوار او هڅه کوله هغه ځای ته ځان ورسوي چې دی هلته نه شته.

کله چې د اکتوبر په یوویشتمه، دده جنرال، دا هیله څرګنده کړه چې یو څوک د دینیسوف قطعې ته ورلېږي، پتیا په یوې بې ساري خواخوږۍ وویل چې دی دې هلته واستول شي، خو پیتیا ته یې د ویزیمسکي په جګړه کې د هغه کړه وړه وریاد کړل.

پیتیا په هغې جګړه کې د دې پر ځای چې خپله دنده سرته ورسوي، د جګړې په لومړیو کرښو ته لاړ شي، د فرانسویانو سیمو ته ورننوتلی و چې تر اور لاندې راتلای شوې او له خپلې تومانچې نه یې څو ډزې هم کړې وې. اوس د نوې سپارښتنې او هلته د استولو په وخت کې له هغه نه هیله وکړه چې د دینیسوف د ډلې په هېڅ ډول پوځي کړو وړو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډون ونه کړي. له همدې کبله ، کله چې دينيسوف له هغه نه وپوښتل چې له دوی سره پاتېږي او که ببرته ستنېږي، تک سور واوښت او هک حيران شو چې څه وکړي. ترڅنګله پورې رسېدل، پيتيا خپله دنده بلله چې ده ته وسپارل شوې چارې ترسره او د هغو تر رسېدو نه وروسته سمدلاسه خپلې قطعې ته ورستون شي، خو کله چې يې هلته فرانسويان او تيخون وليدل پوه شو چې نن شپه هرو مرو برید کېدونکی دی. هغه خپل تکل ډېر ژر بدل کړ او له ځانسره يې داوپتيله چې دده جنرال چې تر اوسه پورې يې دده ډېر درناوی کاوه او ده يې هر سپارښتنې ته غاړه کېښوده ، يو احمق جرمن او دينيسوف يو اتل دی. اېساول بل اتل او تيخون هم بل اتل دی. نو له دې کبله په دغو سختو شېبو کې د هغو يوازې پرېښودل د شرم وړ او بد کار دی.

کله چې دينيسوف او پيتيا له اېساول سره دځنګله څنګ پوستې ته ورسېدل، دتيارې لمن په غوړيدو وه. د مانښامنۍ تيارې په رڼا يې کې، ذين شوې آسونه، سواره پوځيان او قزاقان ليدل کېدل. سرتيرو په داسې ځايونو کې نغرې جوړول چې په امن کې وې. هغوی ځان شيلو ته برابرول، ځکه ډاريدل چې فرانسويان يې د اورونو لوګی له لرې ونه وينې. د يوې وړې څېرې تر څنګ يو قزاق چې لستوني يې بډ وهلې وو او د پسه غوښه يې ټوټه کوله. تر دغې څېرې لاندې د دينيسوف دډلې دری تنه سرتيري له لرګيو نه د ميز په جوړلو لګيا وو. پيتيا خپل لوند کميس وويست ، وريې کړ چې سره وچ يې کړي او خپله يې د مانښامنۍ په جوړلو کې له افسرانو سره مرسته پيل کړه. لس دقيقې وروسته ميز جوړ او پر هغه ډوډۍ برابره وه. پر ميز کاغذي دستمالونه غوړيدلي وو. دغه راز هلته ودکا ، رومي، خواړه، سپينه ډوډۍ، کباب شوی پسه او مالګه مرچ هم اېښي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیتیا چې د افسرانو په منځ کې د میز تر شا ناست و ، په غوږو لاسونو یې چې د وازدې غوږ تر ې څخېدل، الول شوې غوښه ټوټه کوله او خوړله. دماشتوب یو خوږ او خوندور احساس چې نه یوازې یې له ټولو خلکو سره له مینې او خواخوږۍ نه زړه ډک کړی و ، بلکې د دغه احساس له مخې یې دا باور درلود چې له ده او نور وګړو سره دغه شان مینه او احساس لري.

هغه دینیسوف ته مخ وروړاوه او وې ویل:

- ښه نو ، واسیلي فیدروویچ تاسو څه فکر کوئ، پروا خو نه لري، که زه له تاسو سره یوه ورځکۍ هم پاتې شم.

پرته له هغه چې ځواب ته سترګې په لاره شي، خپله یې ځانته ځواب ورکړ:

- ماته سپارښتنه شوې ده چې اطلاعات راټول کړم، خو یوازې تاسو ما د جګړې تر ټولو غوره برخې ته.. غوره برخې ته پرېږدي. زه نه مدالونه غواړم، نه نښانونه.. زه یوازې غواړم.. پیتیا غاښونه وچیچل ، خپل هسک کړی سر یې وخړخاوه، شا او خوا یې وکتل او لاسونه یې وخوځول.

دینیسوف چې موسبده تکرار یې کړه:

-ترټولو نه غوره برخې ته !

پیتیا دوام ورکړ:

-زما یوازینۍ هیله داده چې ماته بشپړه قوماندې راکړئ، چې زه خپله قوماندې ورکړم، تاسي ته څه سختۍ لرئ ؟

په دې شېبه کې یې، هغه افسر ته چې غوښتل یې له کباب شوي پسه نه غوښه راجلا کړي، مخ وروړاوه او هغه ته یې وویل:

-اخ ! تاسو چاړه غواړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د خپل لاس چاړه يې هغه ته ورکړه. افسر چاړه وستايله.
پيتيا تک سور شو او وې ويل:
-مهرباني وکړئ، وا ييخلي ! زه داسې چړې ډېرې لرم.
او ورپسې پيتيا ، ناڅاپه چغې کړل:
-او بابا ، ما چور هېر کړل.
او بيا يې چغې کړل:
-زه خورا ښـه ممـيز لـرم، زمـوږ کلي تـه نـوی دوکاندار راغلـی دی. داسې بې ساري شيان يې راوړي چې مه کوه پوښتنه. ما ممـيز لس پـاوه واخښستل، زه خو دخوږو له خوږو سره عادت يمه. تاسي يې هم غـواړئ ؟

او پيتيا ودانګل، په دالان کې يې خپل قزاق تـه ځان ورورساوه او خپله توبره يې چې پنځه پاوه ممـيز په کې و ، راوړه.
هغه وويل:
-نوش يې جان يې کړئ ! مهرباني وکړئ ښاغلو !
هغه ابساول ته مخ ورواړاوه او وې ويل:
-دتاسو به دقهوې د ابشولو لپاره څه کېږي، پـه کـار نـه وي ؟ مـا د خپلې قطعې پـه دوکـان کې واخښـستل، خـورا ښـه شـيان دی کـنه ؟ هغـه ښه، ښه شيان راوړي دي. او تر ټولو مهمه خبره خو لا داده چې هغه خورا مهم سړی دی. دغه شيان به هرو مرو تاسو ته راولېږم. کـه غـواړئ چقمـق به هـم درتـه راولېږم، کېدای شي خلاص شوي وي يـا لـه کـاره لويـدلي وي، ګوره ! کلـه کلـه داسې کېږي. مـا لـه ځانسـره را اخښـستي دي، دا ګورئ !

هغه خپله توبره وښودله، ما دلته سل چقمقه ډېر ارزانـه را اخښـستي دي. مهرباني وکړئ چې څومره پـه کـار دي، هـومره واخلئ، کـولای شئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

درواېخلئ او ټول هم اخبستي شي. خو ناڅاپه يې خبرې پرې کړې او تک سور شو او تصور يې وکړ چې زيات وغږيد که څنګه ؟

هغه پاڅېد او ورياد يې کړل، چې کومه بله سادګي خو به يې نه وي کړې. د هغې ورځې ټولې پېښې يې وريادې کړې، هغه فرانسوي، ډولچي وريادشو او په زړه کې يې تيره شوه:

- مورِ خو دلته ډېر ښه يو، خو هغه به څه حال لري ؟ هغه به يې چېرې اچولی وي ؟ څه خواړه به يې ورکړي وي او کنه ؟ يا به يې وروړي نه وي ؟ خو دې ته يې پام شو چې دچقمقونو په اړه يې اپلټې ويلي دي، نو ځکه اوس له نورو خبرو ډاريده.

له ځانسره يې وويل:

-هرو مرو به سره ووايي چې خپله زلمی دی، نو څنګه يې په دې هلک زړه خوږېږي، خو زه به سباته وښيم چې زه زلمی يم، که ځوان ؟ پېتيا همداسې فکرونو کول:

- دا نو څه دشرم ځای دی، که زه له هغو نه وپوښتم ؟ په هر حال، هر څه فکر چې کوي، کوي دي، بيا تک سور واوښت او په حيرت سره يې ددې لپاره نورو افسرانو ته وکتل چې وګوري، د هغو په څېره کې دملندو نښې ښکاري او کنه ؟

هغه وويل:

-اجازه ده چې هغه اسير شوی هلک ته ورغږ کړو ؟ اجازه ده چې هغه ته څه خواړه او اوبه وروړو ؟ اجازه ده...

دينيسوف چې تصور کېده، دغه کارونو دشرم وړ ګڼي، وويل:

- هوکې ! دزړو خوږې هلک دی، ډېر به وږی شوی وی، ورغږ کړئ چې دلته راشي، هغه وينسينت بوس، نومبړي، ورغږ کړئ، ورغږ کړئ، پېتيا وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-زه به ورغږ کړم.

دينيسوف وويل:

-ورشه، هغه خوار ته ورغږ کړه !

هغه تکرار کړه:

-ورغږ کړه !ورغږ کړه !درحم وړ دی.

کله چې دينيسوف دا خبرې کولې، پيتيا د دروازې تر مخې ولاړ و. هغه د افسرانو له مينځه ورتيرشو او ځان يې دينيسوف ته ورنږدې کړ او وې ويل:

-ګرانه !اجازه راکړه چې ښکل دې کړم.آخ، پوهېږئ، څومره غوره کار وشو، څومره ښه کار وشو !

هغه دينيسوف ښکل کړ او انګړ ته يې ورمنډه کړه، د دروازې تر مخې ودريد او چغې يې کړل:

-بوس وينسينت !وينسينت !

له تيارې نه يو آواز راپورته شو.

-ښاغليه !ستاسو څه په کار دي ؟

پيتيا ځواب ورکړ:

-هغه فرانسوي هلک چې نن اسير شوی دی.

قزاق وويل:

-ښه، هغه سين يادوې.

د وينسينت نوم، قزاقانو په ويسين او کليوالو بزګرو او سرتيرو په ويسنيو بدل کړی و.

په دغو دواړو بدل شويو نومونو کې، د پسرلي او پسرلني معنی نغښتې وې. نو ځکه هغه هلک دوی د «پسرليګوتي» په نامه چې د زلمي او ماشوم نښه يې څرګندوله، يادوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه هلته دنغري سره ناست و او ځان يې تاوداوه.

له خندا سره مل، يو غږ له هماغې تيارې نه راپورته شو:

- ها ها ها ها ها ، پسرليګوتيه !

له پتيا سره نږدې سپور ولاړ پوځي ، وويل:

- ځيرک هلک دی، ډېر وړې و ، همدا اوس مو ډوډۍ ورکړه.

پـه تيـاره کـې دقـدمونو غـږ واوريـدل شـو ، پـه خټـو کـې د لوڅـو پښو شړپهاری ترغوږ او ډولچي هلک د دروازې په خولې کې راڅرګند شو.

پيتيا وويل:

-آه، داتاسويا ستئ ؟ډوډۍ غواړئ ؟ډاړېږمه ! هېڅوک څه نه درته وايي !راځه !راووزه !راځه !

هغه په خواخوږۍ او مهربانۍ د هغه پر لاس، لاس ورکښښود او وې ويل:

-راځه !

ډولچي چې ماشوم وزمی آواز يې ږېرديده، وويل:

-

له تاسو نه مننه ښاغليه !

هغـه خپلې پښښبلې پـه خټـو ککړې پښـې راڅښـولې او لـه خټـو نـه دپښو په پاک کولو پيل وکړ.

پيتيا غوښتل، دغه ډولچي ته ډېر څه ووايي، خو نه يې شو کولای. هغه په دالان کې د هغه ترڅنګه ولاړ و ، خو حيران پاتې وچې څه ووايي. بيا يې په تيارو کې د هغه لاس راونيو او هغه يې کښښکود.

له خواخوږۍ نه په ډک آواز يې ووېل:

-مهرباني وکړئ، دننه راشئ !

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیتیا له ځانسره وویل:

-آخ، آخ ! کاشکې مې یو څه درته کولای شوای !

پیتیا دروازه راخلاصه کړه او هغه یې له خپل څنګه بدرګه کړ.

کله چې ډولچي دننه را ننوت، پیتیا له هغه لرې کښناست، ځکه هغه ته یې پاملرنه دځان لپاره سپکاوی ګانله. هغه لاس جیب ته کړ. په جیب کې یې په خپلو پیسو لاس ووا هه، هغه یې لاندې باندې کړې او په شک کې و چې ایا دا به شرم نه وي او کنه ؟ چې ډولچی ته پیسې ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

د دينيسوف په سپارښتنه يې ډولچي ته خولۍ ورپر سر کړه، کتاب او ودکا يې ورکړل او وې ويل چې هغه له اسيرانو سره ونه لېږي او له خپلې ډلې سره يې وساتي. دولوخوف چې کوټې ته راننوتلی و، دپيتيا ورته پام شو. ده د پوځيانو په منځ کې، دفرانسويانو په وړاندې ددولوخوف دبې سارې مېړانې او دکرکې کيسې اوريدلې وې. نوله همدې امله، له هغې شېبې نه چې دولوخوف کوټې ته راننوت، يوه شېبه يې هم له هغه نه سترګې بل پلو نه غړولې. پرله پسې يې هغه ته کتل، غاړه يې ددې لپاره په ويار هسکه نيولې وه چې ځان له دولوخوف سره دمرکې اوخبرو سيال وګڼي.

د دولوخوف سادګۍ او عادي کړو وړو، پر پيتيا سخت اغيز ښندلی او هغه يې حيران کړی و.

دينيسوف، قفقازي چپنه اغوستې، ږيره يې پرېښوه او د نيکولای معجزه لرونکی شمايل يې په غاړه کې پروت و. د هغه ژبې او کړو وړو، د هغه دحالت دځانګړتيا څرګندوله کوله، خو دولوخوف برعکس چې پخوا يې په مسکو کې دپارس د شهزادګانو په څېر جامې اغوستې، اوس يې دګارډ ديوه مغرور افسر بڼه لرله. ږيره يې چپه وهلې وه او يوه غږره افسري دريشي يې چې د ګريګوري ويارمن روسي نښان يې پرتټر ټمبلی و، اغوستې او ساده پوځي خولۍ يې پرسر وه. خپلې لمدې جامې يې وويستې، هغه يې يوې خواته کېښودې او پرته له هغه چې له چا سره سلام سترې مشي وکړي، مخامخ د ينيسوف ته راغې. له هغه نه يې دجګړې او چارو په اړه پوښتنې پيل کړې. دينيسوف، د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیالونو او لویو چارو د سرته رسولو د تکلونو په اړه چې په سر کې یې ګرځول، هغه ته خبرې وکړې. د هغه پیام په اړه چې پیتیا راوړی و او د هغوځوابونو په اړه چې دغه زلمي ، دوو جنرالانو ته ویلي وو او تر هغه وروسته یې هغه څه چې ده د فرانسویانو د کاروان په اړه له ځانسره لرل، هغه ته بیان کړل. دولوخوف، وویل:

-ښه ! دادي، ټول په هرڅه خبر دي، خو باید په دې پوه شو چې د فرانسویانو د پوځ شمېر څو ، څو ډلې او کومې ډلې دي. باید هغو ته ورشو ، تر هغه پورې چې د هغوی په شمېر په پوره توګه پوه نه شو ، له هغوی سره د نښتې اجازه نه شته. زما خو ښېرې چې هر کار په پوره ځیرکتیا او پام ترسره شي. هوکې ! دغسې ! اوس نو راته ووایئ په دغو ښاغلو کې د اسې څوک شته او کنه چې له ما سره د هغوی سیمو ته ورشي ؟ زما دریشي راسره ده.

پیتیا چغې کړل:

- زه، زه، زه درسره ځم !

دینیسوف، دولوخوف ته مخ وروړاوه او وې ویل:

-ته، ته هېڅ چېرې تلای نه شي او پیتیا خو اصلا نه پرېږدم چې له دې ځایه وښوري.

پیتیا چغې کړل:

- ولې زه لاړ نه شم ؟

-دا ځکه چې همدا سې ده.

پیتیا وویل:

- ډېره ښه نه غواړم، ښه نه ځکه غواړم چې زه خوښېږم او ځم، بله خبره نه شته.

او مخ یې دولوخوف ته وروړاوه او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-تاسو ما له ځان سره بیایئ ؟

دولوخوف چې دفرانسوی، ډولچي نندارې کوله، خدای خبر چې دخیال مرغه یې چېرې الوته.

هغه وویل:

-ولې نه ؟

هغه له دینیسوف نه وپوښتل:

-ډېره موده کېږي چې دا زلمی دلته دی ؟

همدا نن یې سره نیولی دی، دی خپله پر هېڅ شی خبر نه دی، خو ما همدلته له ځانسره پرېښود.

دولوخوف، وویل:

-په نورو څه کوي ؟ چېرې یې لېږي ؟

دینیسوف، ناڅاپه تک سور شو او وې ویل:

-څنګه چېرته ؟ هغوی لېږم. هر یو تسلیموم او دتسلیمۍ خط اخلم. په زوړتیا او ټینګه ویلي شم او وجدان مې هم له دې املهآرامه دی چې زما داسیرانو له ډلې یو هم وژل شوی نه دی. تر دې چې زما دسرتیرو وجدان نا آرامه وي او ولړل شي، ماته د دیرشو او یا درې سوو اسیرانو تسلیمي غوره او آسانه ده، همدا سې نه ده ؟

دولوخوف یوه سړه او له ملنډو ډکه موسکا وکړه او وې ویل:

-دغه له خواخوږۍ ډکې خبرې به ددغه ځوان ګراف ، شپارلس کلن زلمي پر خولې ښې ښکاري، ښه به دا وي چې ته دا خبرې پرېږدې.

پیتیا په حیا وویل:

-زه نه غواړم، څه ووایم، زه یوازې غواړم ووایمارې یوازینۍ هیله مې داده چې هرو مرو له تاسو سره لاړ شم.

دولوخوف، دوام ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-درځئ چې ځو ! نو څه ته ګوري وروره ! دا خبرې پرېږدئ، دا د خواخوږۍ او مهربانۍ خبرې.

دا سې برېښېده چې په دې اړه ځکه خبرې خوند ورکوي چې دينيسوف يې خواشينی کاوه. هغه سر وښوراوه او وې ويل:

-نو ښه ، دا يو تن مو ولې له ځانسره ساتلی دی ؟ له دې کبله چې زړه دې پرې وسوو ؟ ځکه موږ ټول ستا د اسيرانو په تسليمۍ او خط اخېستلو هم پوهېږو. ته چې سل تنه تسليموي ، ديرش تنه ژوندي ځای ته نه رسېږي. يا له لوږې مري او يا وژل کېږي، دا به ښه نه وي چې اصلا څوک اسير نه شي ؟

اېساول، خپلې ځلېدونکې سترګې، لاپسې تنګې کړې او د دې خبرو د منلو په نښه يې سر وښوراوه.

- دا نور، نو په ما اړه نه لري او په دې هکله غږېدل هم نه غواړم. د چا وژل هم په غاړه نه اخلم، ته وايي چې مري، مري دي، نو څه ؟ خو خبره داده چې زما له لاسه مړه نه شي.

دولو خوف وخندل:

-که هغوی توان لرلای او کولای شوای، زه به يې اوس سل واره نيولای وای، ته به يې هم نيولای وای، چا دې د آزاد طبعيت پروا هم نه کوله. که په لاس ورشو ، سمدلاسه به مو پر کومه ونه راځوړند کړي. تر يوې شېبې چوپتيا نه وروسته يې وويل:

-ښه به دا وي چې يو کار وکړو ، زما قزاق ته ورغږ کړئ چې له خپلې کڅوړې سره راشي، ما دلته دوه فرانسوي د ريشيانۍ راوړي دي او پر پيتيا يې غږ وکړ:

-نو ښه ! ته غواړې چې له ما سره لاړ شي ؟

پيتيا تک سور اونېږدې و چې له سترګو يې اوښکې راتويې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه دينيسوف ته وکتل او وې ويل:

-زه ؟ زه هرو مرو درسره ځم.

په هغه موده کې چې دولوخوف له دينيسوف سره په دې اړه چې له اسيرانو سره څه وشي، خبرې کولې، د پيتيا په زړه کې ، بيا يو ډول نا آرامه تلوسه راوتخنيده او يوه تلوار پسې واخښت. هغه بيا به دې پوه نه شو چې دغه تيريدونکې او کښدونکې پښې دي او بدې دي. هغه له ځانسره فکر وکړ:

-که مشران او مخور داسې ګڼي، خو همداسې سمه ده. هرو مرو بايد همداسې وشي، خو اصلي خبره داده چې دينيسوف بايد داسې ونه ګڼي چې زه د هغه هرڅه منم او هغه پر ماخپله قوماندې وچلوي. زه هرو مرو له دولوخوف سره، دفرانسويانو تر ولکې لاندې سيمې ته ورځم، که هغه ورتلای شي. زه هم کولای شم ورشم.

دينيسوف چې هرڅه وکړل، هغه ته يې د نه تګ ډاډ ورنه شو کړای، هغه ويل چې دی هم عادت لري، هرڅه په پام او ځيرکتيا ترسره او په نيمای کې يې پرېږدي. هغه وويل چې دی دده ژوند ته د ورپښو ګوانښو نو خيال نه ساتي.

هغه هم داسې وويل:

-ګورئ، دا راسره ومنئ، که موږ په پوره توګه په دې پوه نه شو چې دفرانسويانو شمېر څومره او څنګه دي، ، ځکه دې خبرې پورې زموږ، هغه هم دسلګونو تنو ژوند تړلی دی، حال دا چې موږ دوه تنه يو ، او اصله خبره خو داده چې زما خپل زړه غواړي چې لاړ شم، زه هرو مرو ځم، تاسو نور نه شي کولای ما راتم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

پیتیا او دولوخوف، فرانسوي کوټونه واغوستل او د هغوی خولې یې هم پر سر کړې. تر هغه وروسته هغې لوړې پوستې ته ورغلل چې له هغه ځایه دینیسوف د فرانسوي پوځ ځارنه کوله. هغوی له ځنګله نه راوتلې او په تپه تیاره کې یې ځان شیلې ته رسولی و و. همدا چې شیلې ته ورسېدل، دولوخوف، هغو قزاقانو ته چې له دوی سره راغلي وو، سپارښتنه وکړه چې هماغلته دوی ته سترګه په لارې پاتې شي. هغه خپله په چټکۍ تر هغه پورې وړاندې لاړ چې پله ته ورسېد. پیتیا چې له لېوالتیا او هممهاله ګډښې نه مرګنې حالت ته رسېدلی و، د هغه تر څنګ سپور روان و ؟

پیتیا وویل:

-که اسیر شوو، زه خو ژوندی نه تسلیمېږم، تومانچه لرم.

دولوخوف په کراره، خو چټکۍ وویل:

-په روسي ژبه مه غږېږه. له دې خبرې سره هممهاله، له تیارې نه یو غږ راپورته شو:

- څوک را روان دی ؟ا و دډزو غږ واوریدل شو.

د پیتیا پرمخ وینې راوبهېدې او تومانچې ته یې لاس ورور. دولوخوف، پرته له هغه چې خپل آس کرار یا چټک کړي، وویل:

-دشپږم غونډ د اولان د ډلې یم.

د یوه پېښیره دار تور سیوری د پلې پر سر راښکاره شو او وې ویل:

-دشپې نوم ؟

دلوخوف، خپل تګ لږ ورو کړ، څه وړاندې لاړ او له تګ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

هممهاله يې وپوښتل:

-کولای شم، وپوښتم، ډګروال ژيرار، دلته دی ؟

پېيره دار پرته له هغه چې د هغه ځواب ورکړي، د هغه مخه يې ونيوه او بيا يې وپوښتل:

-دشپې نوم ؟

دولوخوف، ناڅاپه په قهرشو او خپل آس يې مخامخ پرهغه وروست او په خورا غضب يې پرهغه چغې کړې:

- کله چې يو افسر چکر ته وزي، پېيره دار له هغه نه دشپې نوم نه پوښتي. تاسو نه مې وپوښتل ډګروال ژيرار، دلته دی او کنه ؟

او بې له هغه چې له هغه پېيرداره ځواب ته چې لاره يې ورته پرېښي وه، سترګه پـه لاره پـاتې شـي، دولوخـوف همداسـې دغونډې پلـو وخوځېد.

دولوخوف، په هغه تيـاره کې، پـه لارې کې له تيريدونکو نه يوتن ودراوه او له هغه نه يې وپوښتل چې قوماندان او افسران چيرې دي ؟ دغـه سړی چـې يـو سـرتيري و او يـوه بـوجی پـه اوږو بـار و، ودريـد دولوخوف آس ته ورنږدې شو، د هغه پر آس يې لاس تير کړ او هسې په سـاده ژبـه يې دولوخـوف تـه وويـل چې قوماندان او افسران پاس لوړ دغونډې ښې خواته په کلاکې وو (موخه يې هماغـه دکوم خان باغچه ګې وه)

دولوخوف، پـر هغې لارې چې لـه دواړو خـواوو بـه يې، دلګېدلو اورنـو دناستوفرانسـويانو دغږيـدا، غـږ راتـه وړانـدې لاړ او هغـې باغچګې ته ور وګرځېد. لـه دروازې ورننوت، لـه آسـه کـوز شـو او هغـه دنغرې پلو ته چې څو تنه يې شا او خواته ناست او پـه لـوړ آواز غږيـدل، ورتير شو. دنغرې په کوز سر کې، پر ابنې ديګ کې څه اېشـيدل. يـوتن

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرتیری چې خولې یې پر سر او شین بخون کوټ یې پر غاړه و، د هغه تر څنګ ګوندې وهلې وې او په هغه کې یې د خپل توپک سیخ ښوراوه. د دغه سرتیري بشړه داور په رڼایي کې، تکه سره برېښېده.

دنغرې بلې خواته، په تیاره کې یو ناست افسر وویل:

- په دې پېریانو یې والله که وګټې !

یوبل افسر په خندا شو او وې ویل:

-ټول اسیروي

دواړه افسران چې شول او د تیارې په هغې خوا کې یې چې دولوخوف او پیتیا پرخپلو آسونو سپاره راروان و، دقدمونو آوازونو ته غوږ ونیو.

دولوخوف په لوړ او رسا آواز وویل:

- سلام ښاغلو !

دنغري په تیاره کې ناست افسران سره وکتېدل، لوړونی افسر چې اوږده غاړه یې لرله، له نغري نه راتاو شو، دولوخوف ته ورنېږدې شو او وې ویل:

- تاسو یاست کلیمان ! تاسو له کومې بلا...

د هغه ژر خپلې تیروتنې پام شو چې له ناپېژندلو کسانو سره مخامخ دی، تندی یې لږ څه تریو کړ، له دولوخوف سره یې سترې مشې وکړه او وې پوښتل چې څه مرسته ورسره کولای شي. دولوخوف ورته وویل چې دی او ملګری یې له قطعې وروسته پاتې شوي دي، هغه دا هم وویل چې له ټولو نه یې پوښتنې کړي دي چې د شپږمې قطعې احوال لري او کنه ؟ خو هېڅ چا په دې اړه معلومات نه لرل. پیتیا ته داسې وبرېښېده چې دغه افسران ده او دولوخوف ته په کرکه او شک ګوري. یو څوشېبې ټول حیران او چپ پاتې شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له نغرې نه آپلو له خندا نه ډک يو آواز را پورته شو او وې ويل:

-که له موږ سر مو دمابنامنۍ تکل کړی و ، ناوخته کړې مو ده.

دولوخوف ځواب ورکړ:

-دوی دواړه ماړه دي او همدا نن شپه بايد وړاندې لاړ شي.

هغه خپل آس، هغه سرتيري ته چې د خپل توپک سيخ يې په ديګ کې ښوراوه، ورکړ او په خپله دنغرې په خواکې دناست اوږدغاړې افسر څنګ ته ګونډه شو.

دغه افسر چې له دولوخفه سترګې بل پلو نه غړولې، دوه واريې له هغه نه وپوښتل چې دوی دکوم غونډ دي ؟ دولوخوف، هغه ته ځواب ورنه کړ او داسې يې وښوده چې د هغه پوښتنه يې اوريدلې نه ده. هغه له خپل جيب نه خپل فرانسوي، پيپ راوويست، پيپ يې ولګاوه او له افسرانو نه يې دلارې د امنيت او قزاقانو دغلچکي يرغل او ګوابن په اړه وپوښتل.

له نغرې نه آپلوته، ناست افسر وويل:

-دغه داړه ماران هرچېرې پيدا کېږي.

دولوخوف ، وويل چې قزاقان يوازې ده او دده دملګرې په شان له خپلو ډلو نه پاتې کسانو ته ګوابنمن دي. او بيا يې په پوښتنيزه بڼه زياته کړه چې هغوی په لويو ډلو برېد نه کوي، خو ده ته يې هېڅ ځواب ورنه کړ.

پيتيا د اور څنګ ته ولاړ او د هغوی خبرو ته غوږ غوږ و ، هره شېبه يې په زړه کې تيريدله چې اوس به هغه وخوځېږي.

خو دولوخوف پای ته رسېدلې خبرې بيا راپيل کړې، په ځيرتيا اوتينګه يې له هغوی نه پوښتنې پيل کړې:

- څو قطعې، په کوم شمېر او څومره اسيران له دوی سره روان دي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روسي اسيرانو په اړه يې وويل:

-دا هم هسې ناوړه کار دی چې دا مړي ځان پسې کشکاړي، ښه به دا وای چې ټول مو چاڼواري کړي وای.

يوه لېونۍ خندا پيل شوه، پيتيا له ځانسره وويل چې اوس به فرانسويان د هغوی پر دوکه پوه شي. بيا پرته له هغه چې وغواړی پاڅېد او له نغري نه يوګام شاته لاړ. هېڅ چا هغه ته ځواب ورنه کړ او نه په خندا کې ورسره همغاړي شول. هغه فرانسوي افسر چې کوټ يې پر ځان اچولی و او اوږد غځېدلی و اونه معلوميده، سر يې راهسک کړ او په زګيروي ډوله توګه يې خپل ملګري ته څه وويل. دولوخوف، وخوځېد او هغه سرتيري ته يې ورغږ کړل چې آسونه يې نيولي وو.

پيتيا همداسې بې واکه په زړه کې وويل:

-ښه ده، آسونه خو راکوي.

آسونه يې راوستل.

دولوف غږ وکړ:

-شپه مو په خير ښاغلو !

پيتياهم غوښتل چې ووايي:شپه مو په خير ! خو وې نه شو کولای چې څه ووايي.

افسرانو په خپل منځ کې کوم نه پوهېدونکي څه وويل. دولوخوف، په ډېره ارامۍ او کراره پرخپل آس چې چېرې ترلی نه و، سپور شو او همداسې په کراره د کلا له دروازې نه ووت. پيتياهم له هغه سره غبرګ خپل آس وخوځاوه او غوښتل يې شاته مخ واړوي او وګوري چې فرانسويان خو به، په دوی پسې نه وي راغلي، خو زړه يې ونه شو کړای.

دولوخوف چې لويې لارې ته سم شو، پر هغې لارې چې راغلی و، نه لاړ، بلکې د کلي پلو وړاندې لاړ، غوږونه يې څک کړل او وې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- پیتیا ، هغه غږونه چې په روسي ژبې غږیدل وپېژندل او دلګېدلو اورونـو ترځنـګ یـې، پـه داسـې حـال کـې چـې د روسـي اسـیرانو تصویرونو ، دسترګو تر وړاندې تصورول، یـوې مـخ ځوړندې لارې تـه مخه کړه. ځانونه یې پله ته ورسول. کله چې پله ته ورسېدل، د پېیـره دار تر ځنګ تیر شول او هغه ته یې پام شو چې په خورا ختـه طبیعت دپلـه پـه سر ګرځي، راګرځي. هغوی ته یې هم هـېڅ ونـه ویـل. دوی هم ځان هغې شیلې ته ورساوه چې قزاقان ورته سترګې په لاره و.

دولوخوف وویل:

- ښه نو دخدای په امان !

دینیسوف ته ووایئ چې سهار ته دلومړې ډزې سره...

هغـه غوښـتل چـې لاړ شـی، خو پیتیـاد هغـه لاس راونیـو ، هغـه یـې ودراوه، له ګښې او خوښې نه په ډک آواز یې وویل:

-نه، نه، تاسو په ربښتیا هم خورا مېړنی سړی یاستي ! هـای، هـای چې څومره ستر او غوره کار وشو ، څومره غوره ! ماته ډېر ګران یاستئ ،. دولوخوف وویل:

-ښه ده، ښه ده، خو پیتیاهغه نه پرېښوده، ددولوخوف پـام شـو چـې پیتیاپـه تیـاره کـې د هغـه پلـو ورخمېـرې او غـوارې دی ښـکل کـړي. دولوخوف دپیتیامخ ښکل کړ، وې خندل، د خپل آس مـخ یـې واړاوه او دشپې په تیاره کې یې ځان ورک کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

پیتیا چې خپلې څېرې ته راستون شو ، دینیسوف یې په دالان ډوله ځای کې ولید ، دینیسوف خورا نا آرامه ، ګبنۍ اخستی او په دې ډېر پېښمانه و ، چې ولې یې پیتیاته دتګ اجازه ورکړې ده. دی د هغه راتګ ته نا آرامه سترګې په لاره و. کله چې یې په پیتیا سترګې ولګېدې، چغه یې کړې:

-خدایه شکر !

کله چې یې له پیتیانه په خورا خوند او ولولو ، پر هغه تیرې شوې کیسې واوریدې، نو وې ویل:

- په رښتیا له خدایه شکر ! په تا دی لعنت وي، پوهېږې ! ستا له غمه ویده شوی نه یم. د خدای شکر، راځه ویده شه، کېدای شي تر سهاره یو چرت ووهو.

پیتیا وویل:

- ښه ده، خو ماته لا خوب نه راځي. له دې پرته، زه خوځان ښه پېژنم، که یو وار ویده شوم، نور نو کار وران دی، بله خبره خو لا دادی چې زه تر جګړې مخکې ویده کېدای هم نه شم.

پیتیا یوه موده، په څېره کې پاتې شو او په خورا خوند یې، دفرانسویانو منځ ته ، د خپل ورتګ خیالونه پالل. هغه نه یوازې په دغو خیالونو کې ډوب و بلکې د راتلونکې ورځې، رښتینې جګړه یې دسترګو تر وړاندې انځوروله. وروسته تر هغه چې پوه شو ، دینیسوف خوب وړی، پاڅېد او انګړ ته ووت. هوا تیاره وه. باران دریدلی و ، خو دونو له څانګو څاڅکي څڅېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوستې ته نږدې، د قزاقانو څېرې او له هغو سره نږدې ټرل شوي آسونه، لکه تور تور داغونه، تر سترګو خوځېدل. د تورو څپرو شاته، د هغو څنګ ته دولاړو دووکراچیو او هغو پورې ټرلو آسونو شا او خواته، اورنه، په مړه کېدو وو. قزاقان او سواره پوځیان لا ویده نه وو. یو نیم ځای د څاڅکو د څخېدو، د آسونو د شنهاري او د سرتیرو د بنګهاري غږونه اوریدل کېدل.

پیتیا چې له دالان ډوله ځای نه ووت، په تپه تیاره کې یې شا او خوا وکتل او کراچیو ته ورنږدې شو. دیوې کراچۍ لاندې د کوم چا د خرپهاري غږ پورته و. زین شویو آسونو خپلې اوربشې خوړلې. پیتیا په تپه تیاره کې خپل آس وپېژاند، که څه هم د هغه آس د کمکۍ روسیې (اوکرائین) و، خو هغه، هغه قره باغ نومولی و، د خپل آس اوربوز یې راونیو، هغه یې مچ کړ او وې ویل:

-ښه قره باغه! سبا به خدمت کوو! هغه قزاق چې د کراچۍ څنګ ته ناست وې ویل:

-اربابه ښه به دا وي چې لږ څه ویده شي.

نه، نه. داسې ښکاري چې تاسې، لیخاچوف نومېږي؟ وینئ مور همدا اوس راورسېدو، د فرانسویانو منځ ته ورغلي وو. پیتیا، قزاق ته، په بشپړه توګه، د فرانسویانو منځ ته د خپل ورتګ کیسه وکړه، دا یې هم ورته وویل چې ولې یې دا کار کړی دی. هغه دا هم وویل چې ولې غوره ګڼي چې انسان خپل ژوند له ګوانبه سره مخامخ کړي، ده وویل خو یو کار هم باید بې تکله نه وي.

قزاق وویل:

-ښه به دا وی چې لږ څه ویده شوی وای.

پیتیا ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-نه، نه، زه لـه بـې خـوبـې سره ږدی شـوی يـم. او ګـوره ! ستاسـو د تومانچو، چقمقې زړې شوې نه دي ؟ ما له ځانسره نوې چقمقې راوړې دي، څنګه ؟ په کار خو به دي نه وي ؟ که غواړې در وا ییخله.

قزاق له کراچۍ لاندې سر راوویست.

پیټا وویل:

-زما عادت دی، هر کار په ځیرکتیا وکړم، ځېنې خو هر څه، په هر ډول او بې پامـه کـوي او وروسـته بیـا پېښـمانه وي، خـو زمـا ځیرکتیـا خوښېږي.

قزاق وویل:

-ږښتیا هم همداسې ده.

-نور مې غوښتل تاسو ته ووایم، که مهرباني وکړئ او زمـا تـوره هـم تیره کړئ ګرانه ! هغه پڅه شوې ده... (خو پیټیا وډار شو چې دروغ ونـه وایي) هغه هېڅکله چا تیره کړې نه وه، کولای شي هغه تیره کړې ؟

-ولې نه ؟ کېدای شي.

لیخـاچوف پاڅېد او پـه کڅـوړه کـې يـې څـه لټول. پیټیـا ډېر ژر پـر فـولادي بـبلاو (تېـږې) د سـولولو انګـازیز غـږ چـې د جګـړې آواز يـې درلـود، واوریـد، پـر کراچـۍ وروخـوت، پـاس کېناست او ترکراچـۍ لاندې ناست قزاق دتورې تیرولو ته دوام ورکړ.

پیټیا وویل:

-څنګه ؟ زلمیان ویده دي ؟

-ځېنې ویده دي او ځېنې لا ویښ دي ؟

-ښه، هغه هلک څنګه ؟

-هغه سپرلیګوتې یاده وي ؟ هغه، هلته د شنیلیو په منځ کې پـروت دی. هغه له ډاره ویده شوی دی، پوهېږئ، له هغه نه ډېر راضي یو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې خبرې وروسته، پیتیا تر ډېرې مودې پورې چپ پاتې او رارسېدونکو آوازونو ته غوږ غوږ و. دتیارو له مینځه د قدمونو غږ واوریدل شو او له هغه ځایه دکوم سړي سیوری رابښکاره شو.

دغه سیوری کراچې ته ورنېږدې شو او وې پوښتل:

-دبادار، توره تیره کوم.

هغه سړی چې پیتیا تصور کاوه، د سواره پوځ له پوځیانو نه دی، وویل:

-دا ډېر ښه کار دی، ګوره ! تاسو سره پیالې پاتې نه دي ؟

-هلته ، د ارابې ترڅنګ اېشې دي.

او د سواره پوځ، سواره پیاله واخېسته او لاړ.

پیتیا ، هرومرو پوه شوی و چې په ځنګله کې دی او د دینیسوف دپارتیزانې ډلې غړی دی. دوی یو ورسته له واټه لرې او پر هغې کراچې ناست دي چې له فرانسویانو یې برمته کړې وې او آسونه یې ترڅنګ پورې تړلي دي. دکراچې لاندې قزاق ناست او توره تیره کوي.

.

که پیتیا په دې وخت کې هرڅه لیدلي هم وای، د هغه لپاره دتعجب وړ نه و ، هغه ، په هغې کوډګره نړۍ کې ډوب و چې په هلته هرڅه کېدونکي و.

هغه آسمان ته کتل، هغه یې هم لکه دځمکې په څېر پاڼوګر تر سترګو شو. آسمان دشنه کېدو په حال کې و او وریځې په چټکۍ د ونو پر سر خوځېدلې. داسې تصور کېده چې دستورو له مخې پردې لرې کوي. کله ناکله هغه ته داسې برېښېده چې آسمان په شنه کېدو او په توره تورېمۍ کې ډوبېږي، بیا یې پام شو چې دا وریځ ده. کله به یې تصور کاوه چې آسمان لوړ دی او لاپسې لوړېږي او کله خو بیا چور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ببرته راکوزېږي. دومره راکوزېږي چې کېدای شي، لاس ور واوږد او هغه ته وروسېږي.

پیتیا دسترګو په ترڅلو پیل وکړ او سر یې وښوراوه. څاڅکي څڅېدل او دغږېدا غږ اوریدل کېده. دآسونو شنهاری واوریدل شو، آسونو سرونه او یالونه یې وڅنډل او دکوم ویده دخرهاري غږ اوریدل کېده.

دتورې دتیرې کولو غږ هم ترغوږه راته:جغ، ج، جغ، جغ، جغ...

او پیتیا ناڅاپه د یوې انګازینې موسیقۍ غږ چې یوه آشنا، او پرتمینه اوخوږه سندره یې ویله، واوریده. پیتیا د خپلې خور ناتاشې په شان و، ترخپل ورور نیکولای نه موسیقي زیاته خوښیده، خوهېڅکله یې دموسیقۍ زده کړې یې نه وې کړې، نو له همدې کبله دده غوږو ته، دغه ناڅاپي سندرېزې انګازې، ده ته ځکه خورا نوې برېښېدې چې دده لپوالتیا یې په مینتوب بدلوله. دغه موسیقي دم په دم لوړېدله. نغمه د موسیقۍ د نغمه غږونکو آلاتو له یوه نه بل ته اوښته. دغه نغمه چې خوږیده او لوړیده د موسیقۍ په دنیا کې د فوګ په نامه یادیده. پیتیا اصلا په دې نه پوهېده چې فوګ څه ته وایي... کله کله به دغه آواز د کلیسا آسماني اواز ته ورته شو او کله به دبري خوږه او نه هېریدونکې سندره تري جوړه شوه.

پیتیا چې لږ څه وړاندې وښورید، ځانته یې وویل:

-آخ، هوکې! زه خوب وینم، په غوږو کې مې سندرې غږېږي یا کېدای شي زما خپل موزیک دی. دادي بیا زمور نغمه، بیا راته غږوي..

هغه سترګې وترڅلې او آوازونه، له هرې خوا ګواکې، له لرې لرې رارپېږي، رایوځای کېږي، ګډ ډېږي اوبیا له سره دیوې خوږې نغمې، دیوې بري راوړنکې نغمې په توګه رامنځ ته کېږي، پیتا له ځانسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل:

-آخ ! څه ښکلې ده ! څومره غواړم، څومره چې کولای شم.

هغه هڅه وکړه چې د هغه ستر ارکستر مشري او لارښوونه وکړي.

پیتیا سپارښتنه وکړه:

-نو آرام شي، اوس ټول چپېږي.

او آوازونـه هغـه تـه غـوږ غـوږ وو. او اوس، پـوره، خوشـاله او لا لـه خوشالۍ نه ډک سندریز آوازونه، دیو ناپېژندلي تل نه راخوټېدل.

او پیتیا بیا وویل:

-سندرو غاړو اوس ستاسو وار دي !

او لـومړی لـه لـرې نـه دنـارینو غـږ واوریـدل شـو او بیـا ښـځینه تیـره آوازونه ورسره مل شول. آوازونه کرار کرار او په یوه ډلـه ایزه بڼه پورتـه کېدل او په پرتمینه بڼه لوړیدل. پیتیا د دغو آوازونو، زړه غوړیدونکې ښکلا په ځان کې احساسوله او د هغو دبې پایه ښکلا نه په وحشت کې و. همدا نغمه دیو پرتمین او بري غږونکي مارش سره مل شوه. لـه دې سره همهاله داوبو دڅاڅکو دڅڅېدو او دتورې دتیریدو، دجغ، جغ، جـغ غـږ هـم پورتـه و. د آسونو داوربشـو خوړلـو او د هغـو دشـنهاري او غورځېدو غږونه هم اوریدل کېدل، خو دغو آوازونو، دغو نغمو ته کوم تاوان نه رساوه بلکې له هغو سره په هما آهنګۍ کې ګډیدلې.

پیتیا نه پوهېده چې دغه حال څومره دوام پیدا کړ، هغـه خوند تـرې اخېست، پرله پسې له خپل خوند اخېستو نه په حیرت کې و او داهیلـه یې لرله چې چاته د هغه په اړه څه ووایي.

د لیخاچوف، خواږه غږ دی راوینښ کړ:

- ستاسو توره چمتو ده، کولای شئ فرانسویان پرې ووهئ.

پیتیا را په حال شو او چغه یې کړل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-رښتيا هم رڼا شوې، رڼا شوې.

هغه ناليدونکي آسونه نور نو له ورايه ليدل کېدل او د ونو دبربنډو څانګو لـه مينځـه رڼا خوريـده. پيتيـا ټکـان وخـوړ، لـه خپـل ځايـه يـې ودانګل، يو روبل يې له جيبه راوويست او ليخاچوف ته يې ورکړ. تـوره يـې واخېسـته، هغـه يـې وښـوروله، وې ازمايلـه او پـه غـلاف کـې يـې کېښوده. قزاقانو آسونه راخوشې کړل او د هغو تنګونه يې ور وترل.

ليخاچوف وويل:

-دا هم قوماندان !

دينيسوف، له پوستې نه راووت، پيتيا ته يې ورغږ کړل او قومانده يې ورکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

دسهار په تته، تړمې کې يې په چټکۍ سره آسونه راخوشې کول، تنګونه ورتړل او په ببلابلو ډلو کې يې چمتو کول. دينيسوف د پيش قراول مخې ته ولاړ و او ورستۍ سپارښتنې يې کولې. دپښو دسلګونو ځنبهارو آوازونه اوريدل کېدل چې په خټو اوچيکړو کې، پاڅېدل، په خټو کې ننوتل او له لمر نه مخکې تړمیو په لړ کې، د ونو په منځ کې تلل او پناه کېدل. اېساول، زاقانو ته سپارښتنې کولې. پيتيا خپل آس نيولی او په تلوار يې دسپريدو دسپارښتنې شببې شمېرلې. ديخ وهلو اوبو نه يې مينځل شوی مخ ، په تيره بيا سترګې لکه اور داسې ځلېدلې، پر شا يې راخوره شوې سړه لرې، په چټکۍ پر ټول ځان او په يو ډول په خوريدو وه.

دينيسوف، وويل:

-ښکاري چې هرڅه چمتو دي، درځئ ، آسونه راولئ.

آسونه يې راوستل. دينيسوف قزاق ته په ډېر قهر شو چې د هغه دآس تنګ ښه کلک نړل شوی نه و. هغه تر ښکنځلو وروسته ودانګل او پر خپل آس کښناست. پيتيا د خپل آس جلو نيولی و. آس دعادت له مخې غوښتل د خپل خاوند ورنو ته خوله وروړي، خو پيتيا پرته له هغه چې خپل دروندوالي ته پام وکړي، وې دانګل او پر خپل آس کښناست، ددې شاته ، په تياره کې، راخوځېدلي سواره ته مخ ورواړاوه، دينيسوف ته نږدې شو او وې ويل:

-واسيلي فيدروويچ ! ماته يوه دنده راکوئ ؟ مهرباني وکړئ، دخدای لپاره !

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینیسوف، ګواکې پیتیا چور هېر کړی و ، د هغه خواته یې مخ وروارړاه او په ټینګه یې وویل:

- له تاسو نه یوه هیله لرم، زما ترځنګ به اوسئ. او هېڅ پلو به نه خوځېږئ.

د ټولې لارې په اوږدو کې دینیسوف، نور نو یوه خبره هم ونه کړه او چپه خوله روان وه. ګله چې د ځنګله ځنګ ته ورسېدل، هوا ښه روښانه شوې وه. دینیسوف، په کراره ، اېسـاول ته څه وویل او قزاق د هغه او پیتیا تر ځنګ تیر شول. کله چې ټول راورسېدل، دینیسوف خپل آس وخوځاوه او مخ ښکته پر غونډۍ شېوه شو. آسونو چې د شا پښې یې کېږې وېږې کولې، په داسې حال کې چې سواره پرې سپاره وو ، کرار کرار، په ریږدیدا ریږدیدا ، ښکته د شیلې پلو ته ښکته شول. یو ازې لرې لرې شیان وو چې د لړو په څېو کې نه ښکاریدل. دینیسوف چې شیلې ته ورسېد ، د سر په نښه یې ، تر ځنګ ولاړ قزاق ته اشاره وکړه او وې ویل:

-نښه !

قزاق لاس پورته کړ او ښکته په شیله کې د ډزو غږ پورته شو او له ډزو سره هممهاله دآسونو د ګامونو شر او شور چې وړاندې یې دانګل او له هغو سره مل د سرتیرو شور او ځوږ چې له هرې خوا راټول شوي وو ، د درې په فضا کې انګازې جوړې کړې وې.

د آسونو او سرتیرو د دغه غریو سره سم، پیتیا د آس ډډې ته متروکه ورغبرګه کړه ، قبضه یې وخنډله او پرته له هغه چې د دینیسوف، دغې خبرې ته چې د هغه له ځنګه به نه لرې کېږي، پام وساتي وړاندې هه کړل او د ډزو په اوریدو سره داسې ورته برېښېدل چې شا او خوا دسهار رڼا خوره شوې، لمر په تندي ولاړ او تنکنده غرمه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د پله آپلو ، آس یرغه کړ. ترهغه نه وړاندې، په واټ کې قزاقان روان وو. دی، د پله پر سر ، هغه قزاق ته چې له خپلو ملګرو نه شاته پاتې و ، ور ورسېد. په تلوار له هغه نه تیر شو ، یو شمېر پوځیان چې ښایي فرانسویان به وو ، په مخه ورغلل. هغوی د واټ له ښي خوا نه کینې خواته منډې وهلې. له هغوی نه یو تن ، د پیتیا تر آس لاندې په خټو کې ولوید. دیوې څپړې مخې ته څو تنه قزاقان را ټول وو او کوم څه یې کول. د ګنه کونې له منځه وحشتناکې چغې راوتلې. پیتیا د غې ګنه ګونې ته ورنېږدې شو او لومړې څېره یې چې ولیده ، یو فرانسوي سرتیرۍ و رنګ یې الوتی ، لاندنۍ ژامه یې ریږدیده او هغه نیزه ډوله لرګۍ یې چې د ده خواته په نښه و ، لاس کې نیولی و.

پیتیا چغې کړل:

-هورا زلمیانو !

هر څه زمونږ منګلو ته لویدلي.

د خپل آس جلو یې کېښکود او خپل تود شوی آس یې وړاندې کوڅې ته وروځغلاوه.

وړاندې ډزې روانې وې، له هرپلوه قزاقان، سواره پوځیان او هغه اسیران چې جنډه جنډه جامې یې اغوستې وې، په منډو وو او داسې چغې سورې او رمبړې یې وهلې چې د پوهېدو وړ نه وې. دا ګرانه و چې څوک پوه شي چې هغوی څه وایي. یوه فرانسوي چې ککړه یې بربنډه، خواشینې بشړه یې تکه سره، شین بخوند کوټ یې اغوستی و ، د سورو پوځونو په وړاندې یې، نیزه په لاس دځان ساتنه کوله. تر هغه چې پیتیا ورورسېد ، فرانسوي لویدلی و. په زړه یې بیا له دې امله اند ښنه راخوره شوه چې بیا ناوخته رارسېدلی و. هغه به خورا تلوار هغې خواته ودانګل چې د پر له پسې ډزو غږ تر یې راته ډزې دهماغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کور په انګړ کې روانې وې چې پرون شپه دی او دولوخوف، هلته تللي وو. فرانسویانو دبوټو او نیالګیو په ډک باغ کې، ددغو بوټو او نیالګیو تر شا سنګر نیولی و

او پر هغو قزاقانو یې چې د دروازې شا او خوا یې ګنډه ګونې جوړه کړې وه، ډزې کولې. پیتیا چې دروازې ته ورنږدې شو، د لوګو او باروتو منځ کې یې دولوخوف ولید، د هغه بشړه له ډاره او رنګ الوتنې نه تکه شنه اوښتې وه. رمبړې یې وهلې او خپلو کسانو ته یې سپارښتنې کولې. کله چې پیتیا هغه ته ورنږدې شو، هغه وویل:

-له کوره راتاو او پلیو ته سترګه په لاره شئ.

پیتیا چغې کړل:

-سترګې په لار، سترګې په لار، دځه لپاره؟ وړاندې؟

پرته له هغه چې یوه شبېه تم شي، هغې خواته چې، د ډزو غږ تر راته، ورودانګل. هغې خواته چې له بل هرځای نه هلته، لوګی او باروت زیات وو. د کارتوسو، ډډزو غږ اوریدل کېده. مرمۍ خورې ورې لاړې او بې نښې ولګېدې. یو نیمه یې په څه کې ونښتې. قزاقان او دولوخوف، له دروازې نه، انګړته د پیتیا پسې ورننوتل. فرانسویان چې دګڼ لوګي په څپو کې هره خوا خواره وو، چا وسلې ارتېرلې، چا منډې وهلې، دبوټو او نیالګو له شا راوتل اود مخې له خوا راتلونکو قزاقانو پلو ورغلل اوځېنې نورو هغو دغونډۍ په لمنه کې دچینو پلو ته په منډه مخه کړه. پیتیا همداسې پر آس سپور و. دانګړې منځ کې روان و. ددې پر حای چې هغه، د خپل آس جلو ونیسي. دوړاه لاسونه یې په چټکۍ او عجیبه بڼه وخنډل او څومره چې مخکې روان و، په هماغه اندازه یوې خواته کږیده، د هغه آس، د هغه نغري پلو ته چې دسهار په رارسېدو په مړ کېدو و، ورغې. ناڅاپه ودرید او پیتیا ل یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

درونـد پيټـي سـره غونجېـده، خـو د هغـه سـر ناخوځېـدونکی پـاتې و. مرمۍ يې پر ککره لګېدلې وه.

دولوخوف، دفرانسويانو له مشر سره چې د خپلې تورې په سر يې دتسليمۍ په نښه سپين ټوکر غوټه کړې و او لـه کـوره ووت، تـر خبرو وروسته، له آسه راکوز شو او دپيټيا د مړۍ خواتـه چې خلاصـه غـبرۍ او ناخوځېدونکي لاسونه ، پر ځمکه پروت و ، رنبړدې شو. هغه وويل:

- پای ته يې ورسېدل.

دا يې وويل، پاڅېد او لـه دروازې دباندې، ددينيسـوف هرکلي تـه چې دده خواته ر روان و ، ورووت.

دينيسوف چې له هماغه لرې نـه لويـدلی پيټيـا چې د مـرګ نښـه يـې څرګندوله، ولېد ، چغه کړل:

-وې واژه !

دولوخوف، تکرار کړه:

-پای ته ورسېده.

داسې برېښېده چې ددغې خبرې له تکرار ه خوند اخلي. دايـې وويـل او پـه چټکـۍ د هغـو اسـيرانو خواتـه چې تلـوار اخېسـتې قزاقـان تـرې راچاپير شوي وو ، ورغې او پر دينيسوف يې غږ وکړ:

- اسيران به نه نيسو !

دينيسوف، پرته له هغه چې ځواب ورکړي، دپيټيا خواته ورغې، له آسه راکوز شو ، په ربړديدونکو لاسونو يې، دپيټيـا د وينـو او پـه خټـو لړی مخ چې بيا شين شوی و ، د ځان خواته راواړاوه او دپيټيا خبرې يې وريادې کړې:

-زما عادت دی، کوم خوارې چې ولرم، هغه نورو ته ورکوم، خورا ښه ممېز دي، تول يې درواخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او قزاقان هغه غږ حیران کړل چې د سپي غپیدا ته ورته و. دینیسوف په تلوار سره، له هغو نه مخ واړواوه، هلته دریدلي اغزن سیم ته ورنږدې شو او ځان یې تري ټینګ کړ.

د هغه روسي اسیرانو په منځ کې چې دینیسوف او دولوخوف راخوشې کړي وو، پیر بېزاوخوف هم و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

له هغې ورځې نه چې دروسي اسيرانو ډله چې پېيـر هـم پـه کـې و ، لـه مسـکوه راوتلې وه ، د هغـو پـه اړه هېڅکلـه دفرانسـوي قومانـدانې لـه خـوا کومـه نـوې سپارښـتنه رارسـېدلې نـه وه. د اکتـوبر پـه دوه ويشـتمه نېټه، نور نو له هغوی سره ته هغه قطعه او نه کومه کراچۍ، چې لـه دوی سره له مسکوه راوتلي وو ، هېڅ پاتې نه وو. نيمايي کراچۍ چې په هغـو کې کاروان، خواړه او کـالي بـار، لا پـه هماغـه لومړيـو مزلونـو کـې وو ، قزاقانو لاندې کړل او نيمايي هغه يې تر دوی نـه مخکې وړاندې تللي وو. له هغو سواره پوځيانو نه چې پلي پـاتې شـوي وو او پـه لـومړی سر کې ددوی مخې ته روان وو ، يـو هـم پـاتې شـوی نـه و. تـول تـري تـم شـول. هغه توپچي پوځ چې په لومړيو رباطونو کې دوی ترخپلې مخې ليـدل، نور خپل ځای دمارشال ژونـو ، دقطعې لويـو لويـو کتـارونو او ډلـو تـه چې د وسـتفالتي(لـه سـرتيرو جـوړه شـوې خدمتګاره ډلـه) د ډلـو لـه خـوا يې سـاتنه کېـده ، پرېښـی و. داسـيرانو شـاته د سـورو پوځيـانو د وسايلو کتار را روان و.

د ويازما له سيمې چې مخکې فرانسـوي پوځيـان پـه درې کتـارونو کې روان وو ، اوس ديوې ګډې وړې ډلې په توګه خوځېده. پـه دغـه پـوځ کې اله ګوله او بې نظمي چې د پېير په لومړی رباط کې ورته پام شـوی و اوس په بې ساري توګه لاپسې زياته شوې وه.

پـه هغـې لارې کـې چـې دوی روان وو ، دواړو خـواوو تـه يـې ، بـې شمېره مړه آسونه پراته وو ، جامې څېرې پوځيان چې له خپلو قطعـو يـا ډلو نه وروسته پاتې وو ، کله به له خپلو ډلو سره يو ځای شول، کله به بـا

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هغو ببرته پاتې او کله به هم چور ځای پر ځای پاتې شول. په دغه مارش کې څو ځله، په دروغو دچغو ډهل غږیدلی و، پوځیانو خپلې وسلې چمتو کړې وې، ډزې او وارونه یې کړی وو، تښتېدلي وو، ببرته راټول شوي وو او یو بل یې د هغو دروغجن وحشت له املې چې خپله یې پر ځان راوستی و، ښه ښکنځلي وو.

د سواره پوځ مهمات او وسایل، د اسیرانو ډله او د مارشال ژونو و، کراچۍ او ګاډۍ چې د دریو ګډو خو نامنظمو ډلو یا کاروانونو په توګه روانې وې، که څه هم لا تر اوسه دجلا او بشپړو قطعو په ډول برېښېدې، خو بیاهم په چټکۍ سره خورې ورې کېدې.

په هغه کتار یا ډله کې چې په پیل کې یو سلو شل ګاډۍ او کراچۍ روانې وې، اوس شپیته عرادې هم پاتې نه وې. شپیته نورې یې یا روسانو تالا کړې وې اویا خپله فرانسویانو چېرې پرېښې وې. د ژونوو دقافلې هم څه ګاډۍ یا کراچۍ پرېښودل شوې وې. د داوو، دقطعې شاته پاتې کسانو پر دغه کاروان برید کړی و او د درې ګاډۍ یې ترې لاندې کړې وې. پېیر دالمانیانو له خبرو نه په دې پوه شوی و چې ددې قافلې د ساتنې لپاره دګمارل شویو ساتونکو شمېر، تر هغو ساتونکو نه زیات وو چې د اسیرانو د ساتنې لپاره ګمارل شوي وو. یو المانې سرتیرۍ خو یې په خپله د مارشال په سپارښتنه چنماري کړی و. هغه په دې تورن شوی و چې په جیب کې یې د مارشال د سپینو زرو یوه کاچوغه پیدا شوې وه.

ددغو درې کاروانونو د اسیرانو ډله تر ټولو زیات کمه شوې وه، له هغو درې سوو تنو نه چې له مسکو راوتلی وو اوس له سلو نه کم کسان پاتې وو. د سرتیرو لپاره، د سواره پوځ دذینونو او په خپله د مارشال ژونو و، تر ساتنې نه، د اسیرانو ساتنه، ګرانه تمامېدله، هغوی په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېدل چې دآسونو ذینونه یا دمارشال ژونوو ، دسپینو زرو کاچوغې به یوځه یا چاته په کار شي ، خو په دې نه پوهېدل چې دغه ډله روسي اسیران چې ددوی په څېر لوڅ ، وږي ، تږي او دمرګ په حال ، هرچېرې له پښو پاتې کېدونکي (دوی ته سپارښتنه شوې وه چې هرڅوک له پښو پاتې کېږي ، باید وویشتل شي)ولې دوی ساتي. دا خبره نه یوازې د پوهېدو وړ نه و بلکې کله ناکله خو خورا دکرکې وړ هم برېښېده.

داتصور کېده چې له دې خبرې نه ددوی ډار ددې لپاره و چې په دغه غمړلي حالت کې چې دوی خپله راګیر وو ، پرخپلو اسیرانو یې رحم را ونه پارېږي.

د داراګاپوژ ، په سیمه کې چې کله سرتیرو خپل اسیران په یوې تبیله کې بندیان کړي وو او خپله یې پر خپلو زیرمو تالان جوړ کړي وو ، څوتنو اسیرانو له هغه ځایه څمڅه وهلې وه او تښتېدلي وو ، خو فرانسویانو هغه نیولي او ویشتلي وو.

هغه دود چې په مسکو کې د اسیرانو دساتنې لپاره یې سپارښتنه شوې وه او د هغه له مخې باید اسیر افسران او اسیر سرتیري جلا جلا وساتل شي ، له پخوا راهیسې له پامه غورځېدلی او چاپې مراعات نه کاوه. هغه کسان چې لا خوځېدای شو ، ټول به ګډ روان وو. پېیر له هماغه درېیم ګرځني نه وروسته ، له کراتایوف او د هغه له خړرنګي کورپښې سپی سره چې کراتایوف ته یې د خپل خاوند په سترګه کتل ، یوځای شوی و.

له مسکوه تر وتلو ، درې ورځې وروسته ، په کراتایوف ، بیا هغه تبه ولګېده چې له اسیرید و دمخه د هغه له امله په روغتون کې بستر شوی و. به هره اندازه چې کراتایوف تبې خوار او ضعیفاوه ، په هماغه اندازه پېیر ځان له هغه لرې کاوه. له هغه وخته چې کراتایوف ناروغ او ضعیفه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی و ، پېیر نه یوازې لـه هغـه سره پـه یـوه کوټه کې نـه اوسـېده بلکې هڅه یې کوله چې هغه ته ورنېږدې هم نـه شـي. هغـه تـه بـه چې ورنېږدې شو ، د هغه زګیروي به یې اوریده او له هغه نه دلګېدونکي بوی نه به پـه عذاب و ، نوځکه یې نور ځان له هغه نه لرې کاوه اونور یې د هغـه خیـال نه ساته او آن فکر یې هم نه پرې کاوه.

پېیر ، داسارت په زندان کې ، نـه دتفکر او اسـتدلال لـه مخې بلکې دژوند پـه ټول مفهـوم سره پـه دې پـوه شـوی و چې انسـان د نیکمرغـۍ لپـاره پیـدا شـوی او خپلـه نیکمرغـي پـه انسـان کې او د هغـه دطبیعـي انساني اړتیـا پـه سرته رسېدو کې نغښتې ده. دانسـان بدمرغي نـه پـه اړتیاوو بلکې په زیاتوالي کې ده. پېیر ، ددې وروستیو وروځو پـه یـون کې ، په یوه نوي رښتینتوب او خواخوږوالي پـوه شـوی و ، هغـه پـه دې پوه شوی و چې په دنیا کې ، د وحشت وړ هېڅ څه نه شته. هغه پـه دې هم پوه شوی و چې په دنیا کې هېڅ داسې حالت نه شته چې ، انسان پـه هغـه کې دبې پایه نیکمرغۍ او آزادۍ خاوند شي. دغـه راز د اسې حالت هم نه شته چې انسان په هغه کې چور بدمرغـه او بـې واکـه وي. هغـه پـه دې پـوه شـوی و چې دانسـان رنځ او ازادۍ یـوه پولـه لـري او ددغـو دواړو پولې خورا سره نېږدې دي. هغه په دې هم پوه شوی و چې دیوه انسان پر ګلابي بستر ، دیوې ګلپانې دراغورځېدو د خواشینۍ ، د هغـه ، د هغـې ننني خواشینۍ او خوابدۍ نه کمه نه ده چې پرلمده ځمکه بربنډ څملي ، دځان یـوه خوایې لـه سړو رېږدي اود ځان بلـه خوایې داور لـه تـودخې سوځي ، د هغـه پښـې چې اوس د هغـه د سـوري شـوي بـوت پـه انـدازه خوږیده ، لکه پخوا به یې چې د نخاد ټینګو او تنګو بوټو د پښـو کولـو له کبله پښې خوږېدلې ، هغه په دې پوه شوی و ، کله چې هغـه پـه خپلـه خونبه ، لکه هغه شان چې ده خپله تصور کاوه ، له خپلې بڼـځې سره واده

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ، هغه تر هغه څه نه چې اوس په تبیله کې ویده و، زیاته آزادي نه درلوده. په هغه رنځونو کې چې ده وروسته د اسارت درنځونو په نامه نومول، خو په خپل وخت یې هومره نه و، احساس کړي، تر ټولو بدیادونه، د هغه دلوڅو چاودو پښو، د دردونو یادونه وو. دآس غوښه خوړه او هضمېدونکې وه، دشاړو ځمکو تریو والي چې دوی دمالګې پر ځای په خوړو کې کاروله، هم ښه مزناکه وه. هوا هم هومره بده نه وه، نور نو ساړه نه و، دوروځې به یې په خوځېدا ځان تو داوه، دشپې به یې اورونه بلول او سپرو به چې چیچه، د هغو له چیچېدو به تو دیده. یوازي یو شي، په پیل کې ورته ګران او دده لپاره زورونکی و او هغه دده پښې وې.

ددغه یون په دویمه ورځ کله چې پېیر د خپلو پښو دښنګرو او د هغو اډکو ته وکتل، وې ویل چې په دې رنځورو پښو تګ ناشونی دی، خو کله چې ټول پاڅېدل، هغه هم وخوځېد، ګوډ ګوډ کېده، همدا چې وروسته لږ څه تود شو، د هغه دردونه کرار او دی بې درده وخوځېد. مانښام یې چې بیا خپلو پښو ته وکتل، بیا په وحشت کې شو، مګر ده د هغو له کتنو مخ واړاوه او ځان یې په بل څه اخته کړ.

پېیر، نوی دانساني ژوند په توان او د پام اړولو په هغه ژغورونکي واک پوه شوی و چې انسان ته خدای وربښلی دی... که څه هم د هغو له ډلې نه په سلګونو تنه، په دې ډول وژل شوي وو، خو نه یې لیدلي او نه یې اوریدلي و چې څنګه له پښو، پاتې کېدونکي اسیران ویشتل او وژل شوي وو. هغه د کراتایوف په اړه چې ورځ تر ورځې، ناتوان کېده او دا په ډاګه وه چې د هغه برخلیک هم باید د نورو وژل شویو اسیرانو په شان وای، فکر نه کاوه. پېیر، تر دې لا کم د خپل ځان په اړه فکر کاوه. څومره چې به پر ده حالات خرابېدل، څومره به چې راتلونکې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لابد مرغـه او وحشـتناکه برېښـېده، د هغـه څـه بـرخلاف چې دی ورسـره لاس او ګریـوان و، د هغـه پـر ذهـن دا سـې خـوږو خوښـی پـارونکو لېوالتیاوو او آرامه کوونکو خیالونو چې دده له اوسني حالت سره یې هېڅ ډول اړیکي نه لرل، راخوریدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

د دویشتمې نېټې غرمه. پېیر، دغونډې له چیکړو پرډکه او یخ وهلې لوړه روان و او خپلو پښو او لوړې ژورې لارې ته یې کتل. کله ناکله به یې خپلې شا او خواکې د اسیرانو ډلې ته چې د ټولو بشرې ورته آشنا وې وکتل او بیا یې خپلو پښو ته سترګې وروړولې. دا او هغه دواړه ددې لپاره په یوه اندازه خپل او آشنا وو. د کراتایوف کوږ پښې، خړ رنګه سپی چې "خړکي "غږ به یې پسې کاوه، خپله لکۍ یې ښوروله او په خوښۍ یې منډې وهلې. بیا به یې کله د وروستیو پښو نه یوه، د خپلې خوښۍ او خوند لپاره ګېډې لاندې راپورته کوله او په درې پښو به یې ټوپونه اچول او بیا به یې په غپا غپا پر څلورو پښو، پر هغو کاغانو چې د واټ څنګ ته ناست وو، ورودنګل. "خړکي "اوس تر هغه وخته چې په مسکو کې ژوند کاوه، خورا خوښ او څورب بربښېده. څلورو خواووته یې غوښې پرتې وې. له انساني غوښو نیولې بیا د آس تر غوښې پورې، دخوسا کېدو په حال کې وې. د خلکو ګڼه ګوڼې دغو غوښو ته د لېوانو د نېږدې کېدو مخه نیولې وه، نو له دې چې "خړکي "به چې هرڅه غوښتل، هومره به یې خوړلی شول.

له سهاره بارانګوتی وریده، داسې بربښېده چې شېبه په شېبه به ودربږي، او آسمان به شین شي. خو څو شېبو نه وروسته، اوربدو ببرته زور واخېست. باران وهلې ځمکې نور نو د اوبو دمنلو زغم نه درلود، نو ځکه اوبو شودویارو ته مخه کړې وه.

پېیر روان و شا او خوا یې کتل، خپل قدمونه یې درې درې شمېرل او هر درې قدمونو نه وروسته یې خپله یوه ګوته اړوله. په زړه کې به یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

باران ته مخ وراړاوه، هغه سره به يې د زړه خواله کوله او ويل به يې:

-ښه ده، ښه ده، نور، نور...

هغه داسې انګېرله چې دهېڅ شي په اړه فکر نه کوي، خو د هغه زړه لـرې لـرې، ژور ژور د کـومې غـورې او آرام ښـوونکې اند ښـنې پـه خيالونو کې ډوب و او فکر يې کاوه کراتايوف ته دغه اند ښنه، دده له پرونيو خبرونه، يوه نازکه او روحي لېوالتيا نه راپيدا شوې اند ښنه وه. پېير چې له سړو نه ريږيده، پرونۍ شپه يې په خپل شپنې ځای کې د مړه کېدونکي اور په وړاندې تيره کړې وه. هغه پاڅېد او هغه نغـرې تـه چې شغلې يې وهلې، ورغې، پلاتون (کراتايوف) دهمدې نغرې خوا تـه ناست و، هغه خپل کوټ لکه د کليسا د پاپانو په څېر چې سر په کې پټوي، په سر اچولی و، په خورا خوند او پـه زړه پـورې ژبـه يې چې دده دنا روغۍ څرګندونـه يـې کولـه، هغـه نکـل چې پـه وار وار پېيـر تـرې اوريدلی و، سرتيرو ته وايه شپه له نيمايي اوښتې وه، دا هماغـه وخت و چې هره شـپه بـه پـه همدې وخت پـه کراتـايوف تبـه لګېـده، دا هماغـه وخت و چې شپه به په پخبدو او کيسې به تو ديدې. پېير چې نغـرې تـه ورنېږې کېدو سره هممهاله د کراتايوف ناروغ او کمزورې غږ اوريده او د هغه غمرلې څېره چې د اور په رڼايۍ کې ښه څرګنده شوې وه، ولېده، پـه زړه کې يـوه بـده ناخوالـه احسـاس کړه. هغـه دغـه سړي تـه، د خپـل احساس او خواخوږۍ له راپاريدو نه ډاريده، غوښتل يې له هغه ځايـه لـرې شـي، خـو بـل نغـرې نـه و، نوځکـه دې، دې تـه اړوت چې همالتـه کښې، خو هڅه يې کوله پلاتون ته ونه ګوري.

هغه وپوښتل:

-څه دي؟ روغتيا دې څنګه ده؟

کراتايوف وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- روغتيا ، روغتيا څه وي ؟ په روغتيا پسې خو به اوښکې نه تويوم. خدای مرګ نه راکوي.

کراتايوف، دا وويل او د خپلې پيل شوې کيسې ويلو ته يې دوام ورکړ.

پلاتون چې پر وچ او رنګ الوتي مخ يې موسکا خوره وه او په ځانګړي خوښۍ يې سترګې ځلېدلې، وويل:

-هوکې زما وروره ! هوکې زما وروره !

پېير په دې کيسه ښه پوهېده. کراتايوف، يو شپږ اوه واره دغه کيسه ده ته يوازې او په ډېر خوند او رنګ او احساس کړې وه. څنګه او څومره چې پېير په دغې کيسه پوهېده، هغه اوس دغې کيسې ته ديوې نوې کيسې په شان غوږ ونيو او د کراتايوف دکيسې ويلو دوخت خوند ، شور او لېوالتيا پېير ته هم ورلږديدلي وو. دا کيسه د يوه زاړه ، ښه خلقه او نياومن سوداګر بوډا کيسه وه چې له خپلې کورنۍ سره اوسېده او يوه ورځ له خپل بډای ملګري سوداګره سره د ماکارو ، سيمې ته تللی و. دوې شپې هغه دواړه سوداګر په يوه مسافرځای کې ويده شوي وو. دواړه سوداګر ويده شول، خو بله ورځ سهار چې يو سوداګر راويښ شو ، د هغه ملګری وژل شوی، شتمني يې تالان شوې او په وينو لړې چاړه دده تر سرو برېدلې لاندې پيدا شوې وه. قاتل محکمه شو ، تورن شو او جزا يې ولېده.

او کراتايوف زياته کړه:

- هغه شان چې قانون حکم کاوه دغه سوداګر قاتل دجبرې کار سيمې ته ولېږدا وه.

-هوکې زما وروره !

(پېير په همدې برخه کې د کيسې اوريدو ته غوږ شو). په دې کيسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لس او که څه زيات کلونه تير شول، دا سوداګر په هماغه زندان او د جبرې ځای په سيمه کې اوسېده. هغه شان چې تقدير و، بوډا هرڅه ته غاړه ږدي، کوم بد کار نه کوي، هرڅه زغمي، خو يوه هيله لري او هغه له لويه خدايه دمرګ هيله وه.

- ډېر ښه!

او يوه شپه له همدا موږ غوندې، د دغه زندان زندانيانو سره راټولېږي، دغه بوډا سوداګر هم له هغوی سره دو. دوی دا سره وايي چې هر يو بايد، ووايي چې څوک په څه ګناه زنداني شوی دی او څنګه يې د خدای له ارادې نه غاړه غړولې ده او د هغه په وړاندې مخ توری دی. هر چا هرڅه ويل:

- چا ويل چې څوک يې وژلی دی، چا ويل يو څه يې کړېی دی؟ چا ويل يې دوه يې وژلي دي، بل ويل چې اور يې لګولی دی، هغه بل ويل چې له يو څه تښتېدلی او يو نيم خو ويل چې هسې بې ګناه يې راوستی دی. يوه چا له بوډا نه وپوښتل:

-ښه بابا جانه ته دڅه لپاره دلته زورېږي؟

هغه وويل:

- هوکې ګرانه وروره! درته ووايم چې زه نه د خپلو ګناهونو بلکې د نورو ګناهونو له امله دلته راغلی يم، هوکې، مانه سړی وژلی دی، نه مې غلا کړې ده او دا درته ووايم چې ما خپل مالونو هم نوروته ورکول زه، زمامهربانه وروڼو! درته وويل شي چې زه سوداګر وم، خورا زياته شتمني مې درلوده.

هغه همدا سې خپله کيسه هغو ته کوله او هر څه يې په ترتيب هغوی ته ويل:

-وروڼو زه په خپل غم کې نه يم، هوکې زه خدای درته رالېږلی يم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو زما زړه یوازې خپلې زړې ښځې او ماشومانو ته سوځي.

اوښکې په ژړا شو او وې ژړل.

ته دخدای رضا ته ګوره چې د هغه سوداګر وژونکی هم ددوی په منځ کې ناست و، زړه یې پر هغه بوډا سخت خوږیده، هغه قاتل په یوې ځانګړې اداآ هغه بوډا سوداګر ته ورنږدې کېږی او پوښتې یې:

-بابا جانه دغه پښښه چېرې پښښه شوې وه؟ چېرې او کوم وخت؟

راپاڅېدا و دسپین ږیرې پښو ته ګونډه شو، هغه ته یې وویل:

-ته زما له خوا تر سره شویو ګناهونو له کبله دلته ناست یې؟ ته خو تالا والا او تباه شوی یې. ګورئ او خلکو! ټول ښه ځیر شئ! خدای په خپله ښه پوهېږي، دغه سړی بې ګناه او داټولې بدۍ ورځې یې هسې زغملې دي، هغه سوداګر ما وژلی و. هوکې بابا! ته ویده وې او ما هغه چاړه چې هغه سړی پرې وواژه، ستا تر بالښت لاندې کېښوده. ما وښښه بابا! د خدای لپاره ما وښښه!

کراتایوف چچپ شو، په خوښۍ وموسبد او اور ته په کتو کتو کې یې، یو لرګی په اور کې ځای پر ځای کړ.

سپین ږیرې هغه ته وویل:

-خدای دې وښښه! مورږ ټول د خدای پروړاندې ګنهګاران یو. دا هم زما د خپلو ګناهونو ډالۍ ده.

هغه خپله په ژړا او تودې تودې اوښکې یې له سترګو راتویې شوې. دکراتایوف موسکا لاپسې وغوړیده، داسې چې دغه غوړیدا د هغه پر ټولې څېرې راخوره شوه. داسې بربښښده، د هغه څه په اړه چې دی اوس فکر کوي او غواړي هغه ووایي، د هغې کیسې د ویلو ټول خوند په کې نغښتی دی، هغه وویل:

-ښه ګوربته! څه فکر کوي؟ هېڅ، ځي او د زندان مشر ته ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورپېژني چې قاتل ته يې او دا ورته وايي چې شپږ تنه دې وژلي دي ؟ (ستر داړه مار او وژونکی و) خو زړه مې دغه سپين ږيري ته سخت وسو ، زه نه غواړم چې له مانه په عذاب شي.

هرڅه يې وويل، وې ليکل او هغه شان چې ښايي ، ټول يې ولږل. هغه زندان خورا لرې پروت و ، تر هغه چې هغه ګنهګار محکمې ته ورسېږي، بيا هغه محکمه شي، بيا لکه هغه چې ښايي محکمه پريکړه وکړي او هغه حکم وليکل شي، بيا مشران هغه لاسليک کړي او بيا هغه حکم څار(پادشاه)ته ورسېږي، بيا څار دبوډا دښمنې فرمان لاسليک کړي اوبيا دغه بې ګناه سوداګر آزاد شي. د هغه ظلم له امله چې پر هغه شوی دی، ښمنه ترې وغوښتل شي، هغه وپالل شي او خواخوږي يې وشي. ډېر وختونه پرې تير شول. هرڅه چې و ، په ورځو کې يوه ورځ دغه فرمان راورسېد ، د سوداګر لټه پيل شوه. دغه شان بې ګناه سپين ږيری چېرې دی ؟ او څنګه يې داټول زغملي دي ؟ همدلته وه چې د کراتايوف لاندنې ژامه څه وريږديده، خو بيايې هم دوام ورکړ:

- هوکې ګوربته !

کراتايوف، خپله کيسه پای ته ورسوله او پرته له هغه چې څه ووايي، تر ډېرې پورې يې وموسېد او مخامخ يې چېرته کتل.

نه خپله کيسه بلکې د هغه رازمن معنويت، د هغه ښادی ښودونکې خوښي چې د کيسې د ويلو په وخت کې د کراتايوف، پر څېرې راخوريده او د هغې ناپېژندل شوې خوښۍ پټې ولولې، د پېير پر روح لاسبری شوی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

ناڅاپه د يوې چغې غږ واوريدل شو:

- پر خپلو ځايو ودرېږئ !

د اسيرانو او د هغوی د ځارونکو ترمنځ يوه دخوښۍ ښښوونکې ولولې او زيري راوړنکې پېښې، څه پرتمينې نښې راڅرګندې شوې او له هرې خوانه د قوماندانانو چغې اوريدل کېدې. له کينې خوانه، دښکلو او نويو پاکو جامو اغوستونکي سواره رانښکاره شول. هغوی يرغه روان وو. د ټولو پر څېرو يو ډول داسې ګډښۍ خوره وه چې ستر واکمن ته د نېږدې کېدو په وخت دوګړو پر څېرو راخپرېږي. داسيرانو ډله خوره وره شوه... ځارونکي رامخې ته شول او په خپلو ځايونو ودريدل ، غږ شو:

- امپراتور ! امپراتور ! مارشال ګيرڅوګ !

او همدا چې د مړو او ځوربوسورو ډله تيره شوه، ديوې ګاډۍ د راتګ غږ چې خړ رنګو آسونو کشوله، واوريدل شو. پېيړ يوه شېبه ، ديوه سړی ځوربه، سپينه، ښکلې او آرامه څېره وليده چې درې کونجه خولې يې پر سر وه، هغه د مارشالانو له ډلې نه يو مارشال و. د پېيړ لوړې او پام ته وراړونکې ونې، د هغه پام ځانته وراړاه. پېيړ داسې وانګېرله چې د مارشال په تريو تندي شوې څېره کې چې له ده نه يې مخ آړاوه، څه عذاب او رنځ ليدل کېږي او هڅه يې کوله چې هغه له ده نه څېره پټه کړي.

يو جنرال چې په تکه سره څېره کې يې دډار نښې څرګندې وې او داسيرانو د ډلې مشري يې کوله، خپل ډنګر آس يې يرغه کېدو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅاوه. هغه يوه بڼکۍ پسې مخه کړه. خو افسران سره يوځای شول او سرتيري هم پرې راټول شول. د ټولو څېرې ګډې اخېستې او ډار تر ې وريده.

پېير واوريدل چې ټول پوښتي:

-هغه څه وويل ؟ څه شی ؟ څه ؟

د مارشال دتيريدو په وخت کې، اسيران په يوه کوټه کې يو کنج ته شول او پېير ، کراتايوف چې سهار راهيسې يې نه و ليدلی، ولید.

کراتايوف پر خپل ځای کې کښاست او دچنار ونې ته يې ډده ولګوله. د هغه په بشره کې دتيرې شپې دبې ګناه سوداګر دمظلوميت دنقل د خوښۍ نه پرته، يوه پرتمينه آرامتيا هم ليدله کېده.

کراتايوف، په مهربانه ګردو سترګو چې اوس له اوښکو ډکې وې، پېير ته کتل. داسې بربښېده چې هغه ته، دځان پلو دنېرۍ دي کېدو بلنه ورکوي او غواړي کوم څه ورته ووايي، خو پېير چې دځان په اړه سخته اندېښنه لرله، داسې وښوده چې د کراتايوف کتل يې نه دي ليدلي. او په تلوار لرې شو.

کله چې داسيرانو ډله بيا وخوځېده، پېير شاته وکتل ، کراتايوف دلارې څنګ ته، ترچنار لاندې ناست او د هغه پر سر ولاړوو دوو فرانسويانو په خپل منځ کې څه ويل. پېير نور نو شاته ونه کتل او همداسې ګوډ ګوډ پر غونډۍ وروخوت.

د هغه له شانه، له هماغه ځايه چې هلته کراتايوف ناست وو دډزو غږ واوريدل شو. پېير دغه ډزې په څرګنده واوريدې ددې ډزو د اوريدو سره هممهاله دا وریاد شو چې هغه لا د مارشال د تيريدو له شېبې نه تر سميلينسکه پورې د پاتې رباطونو او مزلونو پيل کړي شمېر پوره کړی نه دی، هغه خپل شمېر ته دوام ورکړ. دوه فرانسوي سرتيري چې د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتوپکو له خولې نه لوګی وت، د پېیر له څنګه تیر شول. د دواړو رنګ الوتی و. له هغو نه یو تن، پېیر ته له شرم ډک غلچک ورولېږه. د هغه بشره د هغه ځوان بشرې ته پاتې کېده چې ده د خپلو اسیرو ملګرو د اعدام په وخت کې لیدلې وه. پېیر چې د غه سرتیري ته وکتل، وریاد شول چې څنګه د غه سرتیري پرون نه ابله ورځ. پر نغري د خپل کمیس دوچېدو په وخت کې، هغه وسوځاوه او ټولو پرې وخندل.

د شا له خوانه، له هغه ځایه چې کراتایوف هلته ناست و، د سپي د چغو او سورو غږ واوریدل شو، پېیر وویل:

- څه احمقه سپی دي، ولې دا چغې سورې وهي؟

که څه هم له پېیر سره تلونکو سرتیرواو د هغه ملګرو لکه په خپله دده په شان هغې خواته وکتل چې لومړی د ډزو غږ ترې واوریدل شو او بیا د سپي د رمبارې، خو بیاهم د هغو څېرې ډېرې جدي وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

دمارشال پوځي کتار او داسيرانو ډله، دشميشيوا په کلي کې تم شول. ټول، ډلې ډلې او نغري يې ولګول. پيير هم يوه نغري ته ورنږدې شو، دآس سره شوې غوښه يې وخوړه، د اورځنګ ته وغځېد او هماغه شيبه خوب يوړ. هغه هماغه خوبونه ليدل چې د برادينو تر جګړې نه وروسته يې په موژايسک کې ليدل.

بيا ربښتيتی ژوند دخوبونو له دنيا سره ګډيدل، بيا کوم چا، چې دی په خپله و که کوم بل څوک، ده ته، همالته په موژايسک کې دويل شويو ويناوو په څير، کوم خيالونه ويل:

«ژوند هر څه دی، ژوند خدای دی، هر څه خوښې و ځای بدلوي او همدا خوځون خدای دی او تر هغه پورې چې ژوند دی، دخدای دپېژندنې لذت هم شته. د ژوند ګرانښت دخدای ګرانښت دی.

دغه ژوند، د هغه له ټولو انځورونو او د هغه دنا سزا وړو رنځونو سره سره، له دغه ژوند سره مينه او لېوالتيا تر ټولو ګرانه او غوره نيکمرغي ده.

پيير ته وريا ددشول:

-کراتايوف !

هغه ته ناڅاپه لکه دژوندی ځېرې په توګه، دجغرافيې کمکی ځانه او مهربانه ښوونکی چې چوردده هېر شوی و، وريادشو، هغه بوډا ده ته وويل:

-صبر وکړه !

هغه بوډا ده ته دجغرافيې کُره وروښودله، دا کُره، يوه ژوندی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځېدونکې اوبې اندازې کُړه وه. د کُرې مخ لـه داسې ټکویـا ځاځکو چې خورا سره نېږدې وو ، جوړ شوی ، ودا ځاځکی به ښوریدل، بې ځایه کېدل او یو ځای کېدل به. کله به له څو ځاځکو یـو ځاځکی او کله بـه یـو ځاځکي په څو ځاځکو بدل شول. داسې تصور کېده چې هر ځاځکی سره شیندل کېږي چې ډېر ځای ونیسي....

بوډا ښوونکي وویل:

-او ژوند همدا دی !

پېیر فکر وکړ:

-څومره ساده او آسانه دی، ما څنګه نه شو کولای پخوا پـه دې خبره پوه شم.

ښوونکي وویل:

-خدای په منځ او تل کې دی، هر ځاځکی هڅه کوي، ددې لپاره لا زیات خپور شي چې خدای په ځان کې څرګند کړي. دغـه ځاځکی پسې لـوېږي، راټولېږي، یـو ځـای کېږي، د کُرې لـه مخې ورکېږي، تـل او ژورې ته ځي او ښېرته راپورته کېږي. هوکې ! دې کراتایوف ته وګوره !

-وشیندل شو او ورک شو !

ښوونکی زیاته کړه:

-څنګه سر دې پرې خلاصېږي !

یو غږ واوریدل شو:

-څنګه سر دې پرې خلاصېږی او کنه ؟ او کنه بلا ورپسې !

او پېیر راویښ شو. هغه راپاځېد او کېناست.»

یوه فرانسوي سرتیری چې څوشېبې مخکې یې یـو اسیر دنغرې لـه څنګه شړلی و ، خپله دمنګلو پر سر اورته نېږدې ناست و او په سیخ کې یـې غوښـه کبابولـه. لسـتوني یـې بـډوهلي وو ، او لـه غټـو غـړو ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډ ګوتي لاسونو يې چې له وينښتو ببر وو ، سيخ په خورا مهارت پر اور چورلاوه. د هغه له خواشينۍ ډکه بشره او يرغلګر بانه، داور د شغلو په رنايي کې له ورايه راخرګند شول.

هغه ځان سره وبنګېد ، په چټکۍ يې مخ دده شاته ولاړ سرتيري ته وروړاوه او وې ويل:

-هغه ته بې تفاوته ده ، دا ړه ماره درځه !

هغه سرتيري چې د کباب سيخ يې پر اور چورلاوه ، په خواشينۍ خېرې او تريو تندي پېير ته وکتل. پېير مخ ترې واړاوه او د تيارې پلو يې وکتل. هلته يو روسي اسير ، هماغه اسير چې فرانسوي د نغري له ځنګه شړلی و ، ناست او په کوم شي يې لاس واهه. پېير وروړاندې شو او د سرتيري تر ځنګ يې ، يو ناست ژيړ رنګی سپی ولېد ، سپی لکۍ وښورولە او پېير وويل:

-آه ! راغی، بلا...

هغه خپله پېل کړې خبره بشپړه نه کړه ، هغه ته نا ببره. پلاتون هغه غلچک وريا د شو چې د چنارو تر ونو لاندې د ناستې پر وخت يې ده ته ورکتلي و. له هغه سره هممهاله ، هغه ډزې چې ده هلته اوريدلې وې ، د سپي قولې ، د فرانسوي سرتيرو له جنايته شرمېدلې خېرې ، د هغه له ځنګه په چټکۍ د هغو تيريدل ، د هغو له ډلې نه ديوه په لاس کې توپک چې له خولې نه يې لوګی خوت او په کورکې د کراتايوف نشتوالي ، ټول او ټول ده ته هممهاله وريادېدل. دې يادونو پر ده څپه څپه يرغل کاوه او هغه په دې ډاډه شو چې کراتايوف وژل شوی دی ، خو له دې سره هممهاله ، په دې شېبه کې ، د هغه په خيالونو کې ، لوی خدای پوهېږي له کومه ، د هغه مانبام يادونه راخواره شول چې ده د کيف په ښار کې ، د خپل کور په برنډه کې له يوې ښکلې پولنډۍ ښځې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره تیر کړي وو ، خو دا چې ده ونه شو کولای، د هغو او خپلو نننیو یادونو ترمنځ اړیکي پیدا او پایله تړي واخلي، ستړکي یې وتړلې او دطبعیت اورنی منظره یې ، دلامبو لـه خـاطرو او لـوړې او ښکته خوځېدونکې کُړې له تصویرونو سره یوځای شول، هغـه چېرتـه اوبـه تـه ورښکته شو ، داسې چې اوبه یې له سره هم واوښتې.

دسپېدو مهـال و چې هغـه د ډزو او دچیغـو سـورو غـږ راویښ کړ، دپېیر له څنګه نېږدې فرانسویان تښتېدل.

له هغو نه یوه تن چغې کړل:

- قزاقان !

او له یوې دقیقې وروسته ، یوې ډلې چې روسي څېرې یې لرلې، پـر ده شا او خوا راټول وو.

دپېیر تر ډېرې پورې پر هغه څه سر نـه خلاصـېده چې هلتـه تیریـدل، هغه له پلو نه دملګرو دخوښۍ نارې سورې اوریدې. زړو سرتیرو ، لـه قزاقانو او سورو پوځیانو نه غږېدې تاوولې او له ژړا نه په ډکو نارو یې چغې وهلې:

-ورونو !ماته ګرانو !دزړه سرو !

سـواره پوځیـان او قزاقـان لـه اسـیرانونه راتـاوو شـول او پـه تلـوار تلوار، هغوته چا کالي، چا موزې او چا ډوډۍ ورکول. پېیر چې د هغـو په منځ کې ناست و ، پر له پسې یې سلګۍ وهلې او آن یوه خبره یې هم نه شوه کولای. هغـه، هغـه لـومړنی سرتیری نـه و چې ده تـه ورنېږدې شـو ، غږېدې ترینه تاو کړه او په سلګو سلګو یې هغه ښکل کړ.

****

دولوخوف دیوه کنډواله شوي کور، د دروازې تر څنګ ولاړ و او تر مخې یې ، دېې وسله شویو فرانسویانو یوه ډلـه تیریـده. فرانسـویان لـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښې شوې حالت نه خورا نا آرامه وو او په خپل منځ کې په لوړه لوړه غږېدل، خو کله چې به هغوی، د دولوخوف له څنګه چې په کراره او نرمۍ يې په متروکه خپله موزه وهله تېريدل او دوی ته يې په هيندارېزو سترګو چې د هغوی لپاره يې د خوښۍ هېڅ زيری نه لاره، کتل، هغوی به چپ شول.

د دروازې بل څنګ ته د دولوخوف قزاق ولاړ و او اسيران يې شمېرل. او دهرو سلو تنو په پوره کېدو به يې يوه کرښه ويسته.

دولوخوف له هغه قزاقه چې اسيران شمېرل، وپوښتل:

-خو تنه شول ؟

قزاق ځواب ورکړ:

-دويمه سليزه پوره شوه.

دولوخوف وويل:

-خوځېږه ! خوځېږه !

ده دغه خبره چې خوځېږه، له فرانسويانو زده کړې وه او همدا چې دده ستر ګې په فرانسويانو لګېدلې، په هغوکې به دکرکې او دښمنۍ نښې راڅرګندې شوې.

دينيسوف چې قزاقي خولۍ يې له سره لرې کړې وه، په تريو تندي او غمجنې بشړې، هغو قزاقانو پسې روان و چې دپيتيا رستوف ځنازه يې ، په باغ کې دکېندل شوې قبر پلو وړله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶

د اکتوبر له اته ویشتمې چې ساړه پیل شول، د فرانسویانو تېښتې تراژیدي بڼه پیدا کړه. هغوی یا سړو وهل او یا د اورونو ترځنګه سوځېدل یا ، خویې بیا هم تالان شوي او غلا شوي شیان نه پرېښودل، د هغوی دریځ لا بدلیدونکی نه و. د بلې ډلې ټولواک ، سیمه ایزه امیران، ، شهزادګان او مارشالان ټول او ټول په خوځېدونکو ګاډیو او کراچیو کې له دغو قیمتي پوستینونو او کوټونو او نورو غلاوو شویو غنایمو سره روان وو.

خو له مسکوه د وتلو له پیله لا تر اوسه پورې د هغوی د تېښتې او شاتګ په دریځ کې کوم بدلون راغلی نه و.

له مسکو نه د ویازما تر سېمې پورې د فرانسویانو له درې اویا یزه پوځ نه، د ګارد له پوځه پرته(چې د جګړې په ټوله موده کې یې د تالان او شوکو نه پرته بل څه نه وکړي) د شپږو زرتنو نه زیات څوک پاتې نه وو. (له دغې ډلې نه پنځه زره تنه په جګړه کې وژل شوي وو)دغه شمېر له د ضرب وهلو په شان چې وروستې شمېرنې په خپل سر راڅرګند ېږي، همدا سې راڅرګندیده.

فرانسوي پوځ د مسکو او یازما ، د یازما او سمیلینسک، د سمیو لینسک نه نیولې بیا بیریزنې ، له بیریزنې ته تر ویلنا پورې، د نورو ډولا ډول او سختو شرایطو لکه د سړو زیاتېدل او کمېدل، د پارتیزانو له دخوا د هغوی پسې اخېستل، د لارو بندیدل او له داسې نورو نه پرته، په پرله پسې له مینځه تلل او پو پناه کېدل.

د فرانسویان دغه پوځ تر یازما ، نه وروسته، د دې پر ځای چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپخوا پـه شـان پـه درې کربنـو روان وي، پـه يـوې ګډې او لـه الـه ګولې ډکې ډلې بدل شوی و. او تر پايه پورې همداسې روان و.

بريتـه، خپـل امپراتـور (نـاپليون) تـه (ټـول پـه دې پـوهېږي چـې قوماندان، په خپلو ګزارشونو کې څومره غير رښتيني شيان پـه څومره مبالغه ليکي) وليکل:

تصور کوم دنده لرم، دسرتيرو او قطعاتو حالات، لکه هغـه شـيان چې خپله مې په دې درې وروستيو ورځو کې د هغـو خوځښدا ليدلې، ستاسو همايوني اعلحضرت ته وليکم. پوځ څه کم ټول سره شړيدلی او خور ور شوی دی. د هغو سرتيرو شمېر چې ځان تر بيرق لاندې تګ ته اړ ګڼي ، څلورمـه برخـه پـاتې ده. پـاتې کسـان هـر څـوک پـه خپلـه خوښـه، دخوړلو دلټولو او دنظم د کړکيچ نه دژغورنې له کبلـه، هـرې خواتـه ځي او تښتي. ټول دسميلنسـک پـه اړه فکر کـوي او دې تـه سـترګې پـه لاره دي چې هلته استراحت وکړي. په دې وروستيو ورځو کې سرتيري خپـل ټوپـک او کـارتوس هسـې ارتبـرې. ستاسـو همـايوني اعلحضـرت راتلونکی تکل چې هرڅه وي، هغـه بـه وي، خو ملي ګټې دا غوښتنه کـوي چې پـوځ پـه سيملينسـک کې راټول شي. هغـه لـه غيـر پـوځي او ناوړو کسانو نه پاک شي. داسې کسـان چې آسونه او وسلې ترې پـاتې دی، څو وروځو استراحت او خوړو تـه اړتيـا ليدلـه کـبړي. سرتيري لـه لوږې او ستړيا نه، مرګنی حال لري او په دې وروستيو ورځو کې خو ډېر پـه لارو او تم ځايونو کې مړ شول. دغـه دبدمرغـۍ او خواری حالات، هـر څه لاپسې کړکيچن او ګوابښمن کوي او کـه ددغـې بدمرغـۍ د مخنوي لپاره کومـه چاره ونـه سنجول شي، مـوږ بـه د خپـل واک دساتنې لپـاره کوم پوځ ونه لرو.

دنوامبر نهمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیملینسک په ډیرش ورسته واټن کې

فرانسویانو چې سیملینسک د خپلو هیلو او ارمانونو د غوړیدو ځمکه ګڼله، هلته ورسېدل، دخوږو او کالو د لاس ته راوړلو په هیله یې دیو او بل شکول او وژل پیل کړل، خپلې زیرمې یې تالا او دمغازو تر لوټولو وروسته ، خواره واره او وړاندې په تېښته وو.

پرته له هغه چې خپله پوه شي، چېرته او دځه لپاره درومي، ټول روان وو. ترټولو نه زیاته بې خبرې دنابغه ناپلیون وه، ځکه هېڅ څوک نه و چې هغه ته سپارښتنه یا مشوره ورکړي. خو ددې ټولو خبرو سره سره ده او د هغه کسانو خپل پخوانی عادت مراعاتول.

فرمانو نه یې لیکل، لیکونه اوراپورنه یې لوستل، ، ورځنې مهال ویشونه یې جوړول، یو بل ته یې د اعلحضرت همایوني، زما وروره شهزاده اکسمولە !ټولواک ناپلیون !او نور نومونه یادول.

دغه فرمانونه یې او سپارښتنې ټول دکاغذ پرمخ وې، هېڅ چا هغه سرته نه رسول، ځکه هغه د سرته رسېدو نه وړ نه و، که څه هم هغوی یوبل د همایوني اعلحضرت، ټولواک او ورور په نامه یادول، هغوی ټولو دا احساسوله چې هغوی، خورا خوار او سپک خلک دي چې د ظلم کاسه یې نسکوره شوې او اوس باید د خپلو کړو ځواب ووایي. سره له هغه چې هغوی داسې ښودله چې د پوځ په غم کې دي، خو هغو هر یو یوازې دځان په اړه فکر کاوه او دا چې څنګه ژر تر ژره لاړشي او ځان وژغوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

د شاتګ په وخت کې، د روس او فرانسې د پوځ عملیات له مسکوه تر نیمانا پورې دپټ پټاني او سترګو پټولو هغې لوبې ته ورته و چې تر پایه دلوبغاړو سترګې تړلې وي او کله ناکله د خپل ځان دښمن دلو لپاره یو زنګ وشرنګوي. په دې لوبه کې هغه لومړی څوک چې باید ونیول شي، له هر ډول ډاره پرته زنګ وهي، خو کله چې هغه له ګوابښ سره مخامخ شي، هڅه کوي چې د زنګ له شرنګېدو پرته ځان وژغوري. هغه له خپل سیال نه تښتي او زیاتره وخت د تښتې په خیال کې، سیال پر هغه برید کوي او نیسي یې.

د ناپلیون پوځ هم په لومړي سر کې کله نا کله ځان ښوده. دا هغه لومړني وختونه و چې دوی د کالوژسکایا لارې ته مخه کړه، خو وروسته چې د سیملینسک لاروته ورسېدل، هغو په تښتېدو تښتېدو کې زنګونه هم شرنګول. د هغوی زیاتره په دې تکل کې وو چې ووزې، وتښتي، خو مخامخ پر روسانو وربرابرېدل.

دفرانسویانو تښتې او هغو پسې مل د روسانو تلوار، ددښمن د تقربي ځای د پیدا کولو لپاره اصلي وسیلې، آسونه وو، چې د سترګو له لاسه له پښو پاتې کېدل. دغه راز دواړو سیالو خواوو، د ځای د بیا بیا او ژر ژر بدلیدلو له امله د اړتیا وړ اطلاعات یا په لاس نه راتلل او که رارسېدل هم، په خپل وخت نه رارسېدل. که په دویمه نښته به خبر راورسېد چې د دښمن پوځ چېرې ځای پر ځای شوی دی، بله ورځ یعنی په درېیمه نښته چې باید پر هغو برید شوی وای، دغه پوځ به بیا نور هم وړاندې تللی ووداسې ځای به رسېدلی و چې د هغه په اړه به هېڅ ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

اطلاعات نه وو.

يـو پـوځ تېښـتېده او بـل ورپسې و. فرانسـويانو لـه سيملينسـک نـه وروسـته، ډېرې لارې لرلې او داسې برېښـېده چې پـه دې ښـار کې تـر ځلورو ورځـو پـاتې کېدو وروسـته، هغـوی کـولای شـي د خپـل دښـمن (روسانو) دغای پـر ځـای کېدو سـيمه پيدا او پـه دې اړه دغـان پـه ګټه کومه پريکړه وکړي، خو تر ځلورو ورځو وروسـته ، هغـه بې نظمـه ډلـه، تېښـتې ته مخه کړه، نه ښې او نه کينې خواتـه لاړل، دتـګ دتکل لـه هر ډول تدبير او اندېښنې نه پرته ، د کراسنو او ورشو پر هماغې پخـوانۍ لارې چې تر ټولو لارو، نا وړه، خو دوی تـه آشـنا لاره وه، خپلې تېښـتې ته دوام ورکړ. هغوی په دې تصور چې دښمن تـر شـا دی نـه تـر مخې، دم په دم يې واټن سره لرې کېده او ډېر ژر د ځلريشـتو ساعتونو د واټن پـه کچه سره لرې شوي وو. تر ټولو دمخه امپراتور، بيـا شـاهان او ورپسې سـيمه ايـز شـهزادګان، پـه تېښـته وو. روسـي پـوځ تصـور کـاوه چې ناپليون، تر ټولو غوره لاره، غوره کړې ده، ښې پلو ته يې مخه کړې او د دنيبر له سينده به واوړي. هداسې هم وشول، هغـوی ښې پلـو تـه لاړل او دکراسنو لويې لارې ته ووتـل. او همالتـه و چې د پـټ پټـوني او سـترګو پټولو لوبه کې، فرانسويان زمونږ له مخکښـو پوځونو سره مخامخ شول. فرانسويان ددغې ناڅاپي پېښې لـه املـه ځای پـر ځـای ودريـدل، دوی پسې اخېستي پوځ ته يې شا او وروسته ببرته په تېښته شول. دفرانسې خـور ور پـوځ، د درې ورځـو پـه اوږدو کـې، ډلـه ډلـه، قطعـې قطعـې، لومړی د شهزاده، بيا د دانو، او وروسته د «نيسه» قطعه، د روسی پـوځ لـه منځـه تېريـدل. هغـوی يـو او بـل تـه شـا کـړې وه، درانـه مهمـات، توپخانه، وسلې، او آن خپل نيمايي وګړي يې پريښي او يـوازې دشـپې په تيارو کې به پر روسي پوځ تر څنګيزو بربدونو وروسته تېښتېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارشال نی، چې تر ټولو وروسته و(ځکه د هغه بد مرغه حالت او یا له همدې امله ، هغه د هغه چا په شان و چې دده تر پښو لاندې ځمکې هغه ته تاوان رسولی وي او خپلو پښو لاندې ځمکه ژر تر ژره پرېږدي، هغه په دې کې و د سیملینسک دیوال که څه هم دچا مخې ته خنډ کېده نه، خنګه ړنګ کړي)

مارشال نی له خپل لس زریزه پوځ سره. و ، اورشو ته، ناپلیون ته مخه کړه ، خو هلته ددې یوازې زرتنه پوځ پاتې و خپل پوځ او توپخانه پرېښودل، دشپې په تیاره کې له دنیپره واوښت او یوازې له خپلو زرو تنو وګړو سره یې ځان ناپلیون ته ور ور ورساوه.

فرانسویان چې هماغه شان دښمن پسې اخیستی وو ، هماغه دپټ پټوني لوبه کې، نور هم وړاندې، د ویلنا پلو په تېښته وو. د بیریزینې دسیند غاړو ته په رسېدو ، بیا اله ګوله پرې ګډه شوه، د هغوی زیات شمېر په سیند کې ډوب شول، یو زیات شمېر هغو یې روسانو ته تسلیم شول او پاتې نور چې هر چا هر خنګه کولای شول، له سینده پورې وتل او وړاندې وتښتېدل. د هغوی یو ستر قوماندان پوستین واغوست، خپل ملګري یې پرېښودل او په یوازې ځان په کراچۍ کې روان و. نور هم چې چا خنګه کولای شول، د هغه په څېر وتښتېدل او هغه چا چې نه شو کولای وتښتي، یا تسلیم شول او یا هم ووژل شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

داسې برېښـده چې د جګړې او تېښـتې پـه دغـو عملیـاتو کـې ، فرانسویانو له هرهغه څه نه چې ددوی د وژل کېدو سبب کېږي ، مـخ نـه اړاوه. ددغو پرګنو په یوه خوځېدا کې، دکالوژسکایا له واټه نیولې بیا دستر قومندان تر تېښتې پورې، ټول خوځون چور بې معنی و. داسې برېښـدل، آن هغـه تـاریخ پوهـان چې د تـاریخ تـګ لـوری دیـوه مشـر ارادې زېرنده ګڼي ، نه شي کولای دغـه شا تـه تـګ د خپـل نظر سره سم وګڼی، خـو نـه داسې نـه دی، ددې بـرخلاف تـاریخ لیکونکـو ، غرونـه غرونـه کتابونـه ددې عملیـاتو پـه اړه لیکلي دي چې پـه هغـو کې یې د ناپلیون دجګړیز نبوغ، د هغه دځیرکو جګړیزو کړنلارو ، لرلید لرونکو اټکلونـو او د هغـه دمارشـالانو دبـې سـاریو بـرې رارونکـو قومانـدو ستاینې شوي دي. تاریخ لیکونکو ، له کمکي یارسلاونه د نـاپلیون تر شاتګه، له هغه ځایه شاتګ چې هلتـه هر ډول نعمتونـه پیـدا کـول ورتـه پریمانـه و او هـم پـه بلـه لاره چې وروسـته کوتـوزوف پـرې لاړ، دی یـې پسې واخښست ، هم تـلای شو. دغـه غیـر لازم شـا تـه تـګ ، هغـه هـم لـه ورانـو او ګـرو لارو نـه ، پـه ببلابېلـو دلایلـو سـتایي. لـه سیملینسـکه وروسـته داورشـو پلوتـه د هغـه شـاتـه تـګ ، پـه همـدې ډول سـتاینزو ویناوو سـتایي. بیـا پـه کراسنوکې د هغـه داتلوالی غـورې او سـتاینې کېږي. داهغه ځای دی چې ګواکې دی پریکړه کـوي د پـوځ مشـري خپلـه واخلي او دجبهو قوماندانې هم خپلـه کړي. هغـه هلتـه پـه شـنه ډاګ کې قدم وهی او وایي:

- امپراتـوروالي بـس دی، نـور نـو ددې وخـت رارسـېدلی دی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنرال واوسم.

خو ددې خبرې سره سره يې هماغه شېبه، ببرتـه تېښـتې تـه مخـه کړه او خپل مات، خوار او له ځانه شاته پاتې پوځ يې تقدير ته وسپاره.

بيا يې مورچـه د مارشالانو، په تيره بيا (نيـه)نومي مارشـال د غـوره او بري راوړنکی روح ستاينې وويلې او زياته يې کړه چې دده مېړانـه پـه دې کې ده چې هغـه دشپې پـه تيـارو کې، دځنګلو او بې لارو نـه، ځان د دنيپر سيند ته رسوي. مارشال له هغه سينده اوړی، د خپـل علم، توپخانې او په سلو کې دنوی (۹۰) وګړو دله لاسه ورکولو نـه وروسـته، د اورشاو په سيمه کې پناه لټوي.

او په پای کې مورخين دستر امپراتور دوروستي خوځون او د هغـه لـه خوا د خپـل قهرمـان پـوځ پرېښـودنه، مـورچـه ديـوې سـترې چـارې اونبوغ په بڼه انځوروي، آن د تېښتې دا وروستې پېښه چې پـه انسـاني ژبه کې، ورته وروستی سپکاوی ويل کېدای شي او هر ماشوم پـه هغـه دشرم احساس کوي، ددوی دمورخينو له خوا ديـوې سـترې مېړانـې پـه نامه ستايل کېږي.

کله چې خبره دلته رسېږي چې تـاريخي پېښـې دومـره وړانـدې کـش شوي اونوريې وړاندې پورې وهل ناشوني دي، کله چې نور هر څه، پـه ډاګـه د هغـه چا پرضـد دي چې بشـريت هغـه عـالی او ښـه ګڼي، تـاريخ ليکونکي دسترې ژغورنې خبرې له ګېډې راباسي.

کله چې مورخين دستر په اړه غږېږي، هلتـه نـور نـو دښـه او بـد لپـاره ځای نه شته، هلته يوازې ستر پاتې کېږي او ستر خو بد کېدای نـه شـي. هېڅ ناولتوب نه شته چې ستر ته وويل شی.

همدا چې تاريخ ليکونکي سترواليِ رامنځ ته کوي، نور هلتـه ښـه او بد نه شته، هلته يوازې سترتوب او ناسترتوب وي اوبس. هر هغـه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر دي، هغه ښه او هر هغه چې ستر نه دي، هغه بد دي. ستر يعني وجدان، د مورخينو له انده «ستر» داسې ځانګړي وګړي دی چې دوی خپله هغه اتل نوموي. او ناپليون چې ځان په تاوده پوستين کې مروړي، نه يوازې خپل ملګرو، د خپل پوځ مشران بلکې خپل سرتيري چې دده د خپلې وينا له مخې، ددنيا بل سرته يې راوستي وو، د مرګ منګلو ته سپاري او خپله کورته ځي. دی داسې انګيری چې ستر انسان دی او دزړه له کومې دآرامۍ احساس کوي. پنځوس کاله ټوله دنيا تکراروي:

- پرتم، پرتمين ! سترتوب ! ستر ناپليون !

له ستر پرتمتوبه تر خورا وړو کېدو او سپکاوي پورې، يوازې يو ګام لاره ده. د چا په خيال کې هم دا نه ګرځي چې د يوه شي ستر ګڼل چې دښو او بدو په محک تلل کېدونکي نه وي، يوازې او يوازې د خپل ټيټوالي او بې اندازې سپکوالي منل دي.

مورږ چې دښو او بدو د معيارونو په معنی، دحضرت مسيح د وينا له مخې پوهېږو، هېڅ شي نا سنجش کېدونکي نه شته. په هر هغه څه کې چې سادګي، نيکي او رښتيتوب نه وي، هلته ستروالي هم نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹

کوم روس به وي چې د ۱۸۱۲ کال د جګړې د وروستيو پېښو تاريخ ولولي او د ژوړې خواشينۍ او سختې نارضايتې او هک پک کېدو احساس ونه کړي. ځوک دی چې له ځانه دا پوښتنه نه کوي چې زموږ درې واړه قطعې چې شمېر يې تر فرانسويانو هم زيات وو، هغه يې محاصره کړي وو، فرانسويان په اله ګوله کې، ورک لاري او حيران وو، وږې تږي او يخ وهلي وو، ډله ډله تسلمېدل او (د تاريخ د وينا له مخې) دروسانو موخه هم دا وه چې د فرانسويانو د تېښتې مخه ونيسي، ټول اسير کړي، نو بيا ولې يې هغه ونه نيول او ټول يې چانواري نه کړل؟

څنګه وشول چې د روس پوځ دبارادينو په جګړه کې د فرانسوي پوځ له زياتوالي سره سره بياهم وکولای شول د جګړې ډګر پرېږدي، دښمن هک حيران کړي، خو اوس يې بيا سره له هغه چې ترځانه کم شمېر فرانسويان له درې لوري کلابند کړي دي او دوی د پوځ اصلي موخه هم د دښمن محاصره کول و، خو بياهم دوی خپل ارمان ته ونه رسېدل؟

ايا په رښتيا هم فرانسويانو زموږ په وړاندې دومره واک او ښه والي درلود چې زموږ له خوا د هغو د محاصره کېدو سره سره، بياهم موږ ونه شو کولای پر هغو لاسبرې شو؟ څنګه دا ټول ښېښېدای شو؟

تاريخ (يا هغه څه چې د تاريخ په نامه لوستل کېږي) دې پوښتنې ته داسې ځواب وايي چې د دې حال علت دا و چې کوتوزوف، ترماسوف، چيچاګوف، دې او هغه او هغوی داسې وکړل او داسې يې ونه کړل، خو داڅه وشول چې هغوی داسې يا هغسې ونه کړل؟ که موخې ته د نه رسېدلو ګناه، د هغو په غاړه وه، نو ولې هغوی محکمه نه شول؟ ولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې جزا ونه ليدله ؟ خو آن کـه تصور وکړو چې د روسانو نه دبرې ملامتي، د کوتوزف ، چيچاګوف او نورو په غاړه وه، دا د پوهېدو وړ نه ده چې د کراسنو او بيريزينې په سيموکې د روسي د پوځ دښه حالت (په دواړو ځايو کې روسانو غوره دريځ درلود)سره سره يې ولې، هغوی د فرانسوي پوځ سرتيري، مارشالان، شهزادګان او امپراتور چې د دوی اصلي موخه وه ، اسير نه کړل ؟

د دغه عجيب دريځ سپړنه (لکه هغه شان چې روسي پوځي مورخين د هغه په اړه ليکي) چې کوتوزوف پر دښمن دبرېد مخنوی کاوه، چور ځکه ناسمه ده چې مورږ ټول ښه پوهېږو چې د کوتوزوف ارادې نه شو کولای د يازوما او تورو تينا په څنګو کې ، پر دښمن د روس د پوځ مخنوی وکړای شي.

د دغو ټولوضد او نقيض خبرو سرچينه په دې کې ده چې، تاريخ ليکونکي خپلې ليکنې د ټولواکانو ، جنرالانو دليکنو او هغو د ګزارشونو له مخې ليکي او په لوی لاس د ۱۸۱۲ کال د پېښو په اړه د خپل کار بنسټ په تيروتنو دروي. هغوی داسې ګڼي چې د روسي پوځ بنسټيزه موخه په دې پراو کې دا وه چې د فرانسوي قطعاتو ترمنځ اړيکی پرې کړي او ناپليون، د هغه مارشالان او ټول پوځ اسير کړي.

روسانو هېڅکله داسې يوه موخه نه لرله، ځکه چې:

- لومړی خو د ناپليون تيت او پرک شوی پوځ په منډه منډه له روسې نه وتښتېد او دا هغه څه و چې هر روسي د هغه ارمان لاره، نو هغه و چې برېد په هغو فرانسويانو پيل شو چې تښتېدل ، نو ځکه هغوی چې څومره ژر کولای شول، هماغسې په منډه وتښتېدل.

دويم د هغه دښمن مخه بندول او په لاره کې خنډ جوړول چې په چټکی ستا له خاورې تښتي، خپله بې معنی خبره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيم دا چې دفرانسوي پوځ د نابودۍ لپاره چې بې له هر دليل نه په خپل سر دنابودۍ پلو روان و ، د خپل پوځ نابودي، يوه بې معنی خبره وه....

څلورم دا چې له امپراتور ، له هغه سره مل شاهان شهزادګان او له هغوی سره ملګرو وګړو د اسيرولو هيله لرل ، ځکه بې معنی خبره چې د هغو ساتل به لکه هغه شان چې آن د هغه وخت سترو ديپلوماتانو(ماابستر او نورو ويل) د روسانو لپاره خورا ستونزمن کار و. تر دې نه لابې معنی خبره دا و چې د ناپليون د پوځ اسيرول، په داسې يو دريځ کې چې د کراسنو تر څنډو پورې زمورې خپل نيمايي پوځ هم له مينځه تللی و ، حال دا چې د پوځ د اسيرانو د ساتلو لپاره بايد څو پوځه وګمارل شي. دا په داسې دريځ کې و چې خپل پوځ پوره او خواړه او کالي نه درلوده او وګړي يې له لورې مړه کېدل.

دغه ټولې عاقلانه کړنلارې، د هغه پالښوان کړو او تکل ته پاتې کېږ. ي چې د پاليز کتارونه يې خرو تر پښو لاندې کړي وي، هغه خر له پاليزه باسي، په منډه د دروازې پلو ته وردانګي او خر په سر وهي. د دغه پاليزوان دحقانيت لپاره يوازينۍ خبره کېدای شي دا وي چې وويل شي، هغه خورا خواشينی شوی و. خو د دغه پولو د جوړولو لپاره دا خبره ځکه کېدای نه شي چې هغه په پاليز کې د ورانو شويو پولو له غمه زوريدلی نه و.

خو د دې ټولو سره سره، له پوځ سره د ناپليون د اړيکو پريکول هم بې معنی کار و او هغه ناشونی هم و...

له تارونتيو نه تر کراسنو پورې، په دغې خوځېدا کې، د روسي پنځوس زره پوځيان د ناروغانو ، سترو ، ستومانه او له پښو پاتې شويو په نامه کم شوي وو ، يعني د يوه لوی ښار د وګړو په شمېره د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسانو ښايي پرته له هغه چې په جګړه کې ګډون وکړي، وژل شوي وو.

دجګړې په دغه پړاو کې چې د يوه پوځ بې موزو، بې کالیو، بې خوړو اوبې شرابو پوځیان په شپو شپو په ۱۵ درجو سړو کې، په وار وار شپې سباکوي، هغه هم په داسې حال کې چې ورځې لنډې، شپې اوه ساعته او شپې شپاړلس یا وولس ساعته اوږدې وي، پوځي نظم لکه هغه شان چې په جګړه کې وي، نه و. کېدای شي په څو ساعتو کې خلک خپله دمرګ پولو ته ورسېږي، خو نه مري، هغوی هره شېبه د لوړې او سړو له ګوابنه سره لاس اوګریوان وي. له همدې املې دیوې میاشتې په اوږدو کې، نیمایي پوځ تالا والا شو. د جګړې په دغه پړاو کې، تاریخ لیکونکي موږ ته وایي چې میلارادیوویچ څنګه او پر کوم ځای باید څنګیز برېد کړای وای. څنګه باید تارماسوف، پر هماغه ځای یرغل کړي او څنګه باید چیچاګوف (چې تر څنګلو پورې په واورو کې ډوب و) کوم ځای او کومې خواته لېږدیدلای وای، څوک تالا او دچا اړیکي يې له چا سره شلولې وای، او داسې نور او نور.

روسي پوځ چې نیمایي وګړی يې وژل شوي وو، ټول هغه څه ترسره کړل چې باید ترسره شوي وای. ټول هغه څه چې دیوه ملت د ارمان لپاره ترسره شوي وای، ترسره شول. دا د هغو ګناه نه وه چې په تودو او آرامو کوټو کې نورو ناستوروسانو، داسې تصور کاوه چې باید هغه چارې ترسره شوې وای چې ناشوني وې.

ټول هغه ضد او نقیض او عجیب ټکي او دپښښوناخرګند حالت چې اوس د واقعیت او د تاریخ لیکونکو د لیکنې تر منځ راپیدا شوی دی او هغه داچې تاریخ لیکونکي یوازې د جنرالانو نښکلې خبرې او احساسات انځور کړی دي، نه دجګړې اصلي او رښتینی حالت.

د هغه لپاره د میلارادویچ ویناوې، هغه مډالونه او نښانونه چې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا هغه جنرال اخبستي او د هغه وړاندیزونه، تر هغه څه ډېر په زړه پورې او دپام وړ دي چې پنځوس زره تنه وګړي په روغتنونو کې پاتې او یا په ادیرو کې هېر شول. دا ددې لپاره آن هم دپام وړ نه دي، نوځکه یې هغوی دځېرنې وړ هم نه ګڼي.

په دې لړ کې دا خبره دپام وړ ده چې که یوازې د جنرالانو دغه ګزارشونو، کړنلارې اووړاندیزونو یوې خواته کړو او د هغو سل زره وګړو حالت ته پاملرنه وکړ چې په دغې جګړه کې یې مخامخ ونډه لرله، که دغه حالت ته پاملرنه وکړو، ټولې هغه تنې برخې به راڅرګندې شي چې لا تراوسه پورې ناڅرګنې بربښي، دا ناڅرګند توب به ناڅاپه څرګند او برالاشي.

له پوځ سره د ناپلیون د اړیکو پریکول، دلسګونو تنو نه پرته دبل هېڅ چا په خیال کې هم نه ګرځېدل، دا ځکه چې هغه بې معنی او د هغه عملي کېدل له امکانه لرې خبره وه.

خلکو یو ارمان درلود:د پردیو له ولکې نه د خپلې خاورې ژغورل. دا ارمان پوره شوی و. دا ارمان ځکه پوره ګڼل کېده چې لومړی:

فرانسویان خپله په تېښته او هیله یې دا وه چې څوک یې دتېښتې خنډ نه شي.

دویم دا ارمان د خلکو په ګډو پوځي عملیاتو او دفرانسویانو په نابودولو ترسره شوی و.

درېیم دا چې د روس پوځ په تښتېدونکي فرانسوي پوځ پسې غبرګ روان و او دې ته چمتو و، هرچېرې چې ودرېږي، هغوی به په زور پسې اخلي.

روسي پوځ د تښتېدونکي ځناور پر سر متروکې ته ورته و، تجربه لرونکی سپور په دې پوهېږي چې دزغلېدونکي ځناور پر سر ګوانبمنه پورته شوې متروکه، پر هغه تر ګوزاره ګټوره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم کتاب

ځلورم برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

کله چې انسان کوم ځناور د مرګ په حال کې وینې، هغه ډار پسې اخلي، ځکه خپل ځان د هغه د ځان یوه برخه ګڼي. هغه وینې چې د هغه ترمخې یو ژوند پای ته رسېږي، خو کله چې یو انسان مري، هغه کسان چې دی ورته ګران دی، له مرګه د ډار له وحشتناک احساسه پرته دجلاوالي او روحي تپې کېدو د ډار، لکه دفزیکي تپ په څیر چې کله سړی وژني او کله هغه ببرته پالي، ورپاتېږي. ددغه احساس زوریدل تل پاتې او له وسیله نه چې ددغه بهیر د لمسون لامل کېږي، ځان لرې ساتي.

دسردار اندرې، تر مرګه وروسته ناتاشا او شهزادګۍ ماریا دواړه په یوه کچه دغه حالت احساسوه. هغوی روحا د مرګ د ګوابښ دتصور په وړاندې چې ددوی پر زړه یې سیوری غوړولی و، ملا، ماته کړې وه او ددې توان یې نه درلوده چې دغه ژوند ته دژوند په سترګو وګوري.

هغوی په احتیاط هڅه کوله د زړه تپونه دبهرنیو لمسوونکو زورونو کړو وړو نه وساتي، هر څه.

په کوڅو کې په چټکۍ رارسېدونکې ګاډۍ، د مېلمستیا په اړه یادونو، د کمیسونو او نورو کالیو په هکله دنجونو پوښتنو، دوی ته د ډوډۍ خوړلو د بلنې غږ، تر ټولو لا بده دا چې، له دوی سره د خواخوږۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـه نامـه د خلکـو لاسـي او ورځ چارډولـه خبـرو د دوی د زړه پـه تپونـو مالګې دوړولي، دوی يې زورولې. دغو ټولـو خواخوږيـو، ددغـو دواړو د وړتيا وړ خاموشي چې د دوی دګډ زغم او تر اوسه لا د دوی پـه تصور کې دپاتې شويو وحشتناکو سندرويزو ساندو نه د پټ وحشت چوپتيا ماتوله او دوی دې ته نه پرېښودې چې هغوی، هغـو بې پايـه او رازمنـو خيالوته وروګوري چې څو شېبې دمخه د دوی د سترګو پـه وړاندې تير شوي و.

دوی دواړو، يـوازې هغـه وخـت دغـه د زړه دتـل غـم او زوريدنـه احساسوله چې بـه يـوازې وو. هغـوی بـه پـه خپـل مينځ کې خـورا لږ غږيدلې او که غږيدلې به، خبرې بـه دکـوم ناڅرګندشي پـه اړه او هسـې ګپ شپ بـه يې لګاوه. يـوې او بلې پـه يـوه کچـه هڅـه کولـه، داسې څـه رايادنه کړي چې په هغه کې د رتلونکي يادونه کېده.

هغوی، د راتلونکې په اړه خبرې، د هغه ياد ته سپکاوي ګڼه، دغـه راز دوی خورا احتياط کاوه چې دهېڅ کـوم داسې شي يادونـه ونـه شي چې ددوی دخدای ښلي پورې به يې اړه پيدا کوله.

هغوی ته داسې برېښېدله، هغه څه چې په دوی تير شوي دي او دوی احساس کړي دي، نه شی کېدای په تورو کې انځور شي. هغـوی داسې انګېرله چې د هغه د ژوند دهرې برخې يادونـه، د هغـه پـرتم پـرزوي او د هغه راز سپيڅلتيا راتيټوی چې دوی پيدا کړی دی.

په خبرو کې پرله پسې ځنډ، د هر هغـه څيز پـه اړه لـه خبـرو کولـو پـه احتياط ډډه کول چې هغه پورې يې اړه موندله، په هغو بربدونو له هرې خوا تم کېدل و چې نوربايد نه وای ويل شوي او تر دې نـه لا پـه ډاګه او څرګنده د دوی پـه وړاندې، هغـه خيالونـه دريدل چې دوی يې تصور کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو ژور او پوره غم داسې ناشونی دی لکه همداسې چې چور او پوره خوشي ناشونې ده.

شهزادګی ماریا، د خپل دریځ له مخې یوازې او د خپل برخلیک واکمنه وه د هغه یو اصل دا و چې د خپل وراره روزنه او پالنه یې په غاړه لرله، هغه تر خپلې خورلنډې مخکې دخواشینۍ او غم له هغې دنیا نه چې دوې اونۍ په کې اوسېدلې، راووته.

هغې ته له خپلوانو داسې لیک راورسېد چې دې باید د هغه ځواب لیکلی وای. هغه کوټه چې نیکولای جان او دوی دواړه په کې ویده کېدل، لمده بل درلود او هغه ټوخبدې. الپاتیچ، یارو سلاو ته راغلی و او دچارو حسابونه یې راوړي وو. هغه شهزادګی ته وړاندیز وکړ او مشوره یې ورکړه چې مسکو ته راشي او د واژدوفیژنسکي په واټ کې په خپل کورکې چې دجګړې نه جوړ پاتې دی او یوازې لږ څه ترمیم غواړي میشته شي. ژوند روان و اوباید ژوند وشي. که څه هم د شهزادګی ماریا لپاره دا خورا ګرانه وه، دیوازیتوب اوځان خوړلو له هغې وینا نه چې د ورور د مرګ له وخته په هغه کې اوسېده، راوزې. دناتاشا یوازې پرېښودل هم د هغې لپاره نه یوازې دخواشینۍ بلکې د وجدان نا آرامي وه. هو ! دژوند ارټیاوو، هغه هڅېدو ته ورباللە او هغې، بې ارادې هغوته غاړه کېښوده. له الپاتیچ سره یې له حسابونو او د چارو په اړه تر خبرو وروسته د وراره له روزونکي دوسال سره مشورې وکړې او سپارښتنه یې وکړه چې مسکو ته دتګ چارې چمتو کړي. ناتاشا یوازې پاتې کېږي. وروسته له هغه چې شهزادګی ماریا، مسکو ته د سفر لپاره چمتوالي پیل کړ، هڅه یې کوله له هغې سره مخامخ نه شي.

شهزادګی ماریا، مشرې ګرافینې ته وړاندیز وکړ چې ناتاشا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی سره مسکو تـه لاړه شـي، ګـراف او ګرافینـي پـه خوښـۍ سـره د شـهزادګۍ دغـه خبرځکـه ومنلـه چې ورځ تـر ورځې يـې د خپلې لـور د روغتيا خرابۍ او رنګ ژيړيدو تـه پـام شـوی و. هغـوی دځای بدلون او دمسکو د داکترانو څارنه دلور لپاره ګټوره ګڼله.

خو کله چې خپلې ناتاشې ته دغه وړاندیز وشو، هغې ځواب ورکړ:

-زه هېڅ کله، هېڅ چېرې نه ځم، زما يـوازينۍ هيلـه لـه تاسـو نـه داده چې په کراره مې پرېږدئ.

هغې دا وويل او له کوټې ووته. هغې نه شو کولای، د خپلو اوښکو مخـه ونيسـي. داسې بريښـېده چې د هغـې دا اوښکې نـه دغـم بلکې دخواشينۍ اوغم دي.

وروسته له هغه چې ناتاشې احساس کړه چې شهزادګۍ ماريا، هغـه غم او ويرته يـوازې پريښـي ده، زيـاتره وخت بـه هغـه د خپلې کوټې پر څوکۍ ناسته، پښې به يې راټولې او سر په زنګون بـه يـې چرتونـه وهل. په خپلو نازکو قلمي او نـاکرارو ګوتـو يـې څـه شـي څېرل اويـا بـه يـې پـه ټينګـار پـه ناخوځېدونکو سترګوکوم شـي تـه کتـل او سترګې بـه يـې همالتـه پـاتې وې. دغـه لـه عذابـه ډک يوازيتـوب، هغـه لاپسـي پـه عذابوله، خو دغو زوريدو ته، هغې اړتيا لرله. همدا چې کوم څوک بـه د هغـې کوټې تـه ورننوتـل، هغـه بـه پـه چټکۍ پاځېده، دبشـرې بڼه او دسترګو غړول به يې بدل کړل. يا به يې کتاب راواخېست اويا به يـې څه شي ګڼډل او که څوک بـه ددې کوټې تـه ورننوتـل، داسې برېښـېده چې دې ته به سترګه پـه لاره وه چې ددې کوټې ته ورننوتلي څوک ژر له دې نه ووزي. هغې ته داسې برېښېده چې دادي اوس اوس به هغه راز چې ددې د روح موشګافه سترګو په ځان کې نغښتي و لـه وحشـتناکې او لـه ځان خوړونکې پوښتنې سره د هغه سپړلو ته ملا تړلې او راوسپړي يې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددسامبر پای و چې ناتاشا په تور وربښمین کمیس کې، جړې او پربښو دلې خورې وړې څنې، ډنګره شوې، رنګ الوتې پر خپل کټ سر په زنګانه ناسته او په خپلو نازکو منګلویې د خپل ملاوستي پای تاواوه او ببرته یې وازاوه. هغه د دروازې کنج ته یې کتل.

هغې، هغه پلو ته کتل چې داد پوهېده چې هغه ، هغه پلو تللی و ، د ژوند هغه پلو ته، چې پخوا دې د هغه پلو په اړه هېڅ فکر نه وه کړی، هغه پلو ته چې پخوا هغې ته خورا لرې او لاس ته نه راوړنکی بربښېده. هغه پلو ته چې اوس د هغې د پوچوالي، ورانۍ، غم او ماتم او دژوند تر دې پلو نه دې ته نېږدې او د پوهېدو وړ بربښېده.

هغې، هغه پلو ته کتل چې دې تصور کاوه چې هغه هلته دی، خو هغې، هغه پرته له هغې بڼې نه چې، دې دلته لیدلی و ، په بله بڼه لیدلی نه شو. هغې ، بیا هغه ، په هغه بڼه چې دې د میتیشا ، د ترویځکې او یاروسلاو په سیمو کې لیدلی وړ، ولید.

هغې د هغه بشره ولیده. هغې د هغه غږ واورید او هغه څه چې دې هغه ته ویلي و ، تکرارول او کله کله به یې دځان او د هغه لپاره د هغو خبرو تصور کاوه چې کېدای شو ، هغه وخت د دوی ترمنځ ویل شوې وای.

هغه دی، هغه چې خپله بخملي چپن اغوستې، پرهغې لاستي لرونکې څوکۍ ډډه لګولې ده، څنګلې یې پر ځنګانه او سریې پر ډنګر ژیړ شوي لاس ایښی دی. تتر یې سخت لویدلی دی او اوږې یې وتلې دي. هغه شونډې چیچلې او سترګې یې ځلېدلې. په رنګ الوتې تندي یې ګونځې راخورې او ببرته ورکې شوې. یو ځنګون یې په یوې ځانګړې او پرله پسې بڼې رېږدیده. ناتاشا پوهېده چې هغه له یوه ژور درده زوریږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا، فکر کوي:

-دغه درد څه شی دی؟ ولې دغه درد؟ هغه څه احساس کوي؟ څنګه خوږېږي؟

د سردار اندرې د هغې کتو ته پام شو، سترګې يې راپورته کړې او پرته له هغه چې وموسېږي، په خبرو يې پيل وکړ او وې ويل:

يـوه خبـره وحشـتناکه ده او هغـه دا چـې خپـل برخليـک يـې د زوريدونکي ناروغ له برخليک سره ترلی دی. دا يو ابدي عذاب دی. په يوه څارونکي غلچک يې هغې ته وکتل. ناتاشې دغـه غلچـک وليـد او دغه غلچک ته يې وکتل. ناتاشا دتل په شان مخکې له هغه چې دځواب په اړه فکر وکړي، ځواب يې ورکړ او وې وويل:

-نور داسې دوام پيدا کولای نه شي، دا بـه داسې نه وي، تاسو بـه رغـېږئ، چور به رغـېږئ.

ناتاشې، بيـا هغـه څېـره وريـاده کـړې وه. او ټـول هغـه څـه يـې بيـا احساسول چې په هغې ورځې يې احساس کړي وو. له دې خبرې سره مـل يې، د هغه پر لـه پسې او غمجن غلچک وريـاد او د هغـه لـه ملامت او ناهيلی نه په ډکه معنی يې سر خلاص شو.

ناتاشې، اوس له ځانسره وويل:

-مـا ومنلـه چې دا بـه خـورا وحشـتناکه وي، کـه هغـه دتـل لپـاره پـه عذاب کې پـاتې شي. مـا دغـه خبـره يـوازې لـه دې املـه وکړه چې د دغـه حالت زغمل به د هغه لپاره خورا ګرانه وي، خو هغه په دغـه خبـره داسې پوه شو او فکر يې وکړ چې دا به زمـا لپـاره ډېـره وحشـتناکه ويـي، هغـه، لاهغه وخت غوشتل چې ژوندی پـاتې شي، هغـه لـه مرګـه ويريـده او مـا داسې په احمقانه خو ادبي ډول هغه وويل، ما داسې تصور نه کاوه. زمـا په زړه کې ناوړه څه نه و، ما چور بل ډول فکر کاوه، که ما هغـه څـه ويلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وای چې تصور مې یې کاوه، ما به داسې ویلي وای:

-پربږدئ چې هغه مړ شي !

پربږدئ چې هغه زما دسترګو په وړاندې همداسې مرګني پاتې شي. د ژوند تر پایه پورې همداسې زما تر څنګه مرګني پاتې شي.

زه به هغه له اوسه هم، نیکمرغه وای. اوس... هېڅوک او هېڅ شي نه لرم. ایا هغه په دې پوهېده ؟ نه، نه پوهېده هېڅکله به پوه نه شي او اوس هم هېڅکله، هېڅکله دا تیروتنه ، جبران کېدای نه شي. او سردار اندرې، بیا همدا خبرې هغې ته تکرار کړې. هغه، هغې ته بیا هماغه خبرې تکرار کړې، دا وار ناتاشې هغه ته په تصور کې بل ډول ځواب ورکړ. هغې د هغه خبرې پرې کړې او ورته وې ویل:

-تاسو ته به وحشتناکه وي، نه نه، تاسو زما لپاره، تاسو پوهېږئ چې زه په ژوند کې له تاسو پرته بل هېڅوک نه لرم او تاسو سره ګډ عذاب زما لپاره نیکمرغي ده.

هغه د هغې لاس راونیو ، هغه یې کېښکود ، داسې یې کېښکود ، لکه تر مرګه څلور ورځې مخکې یې چې کېښکودلی و. هغې په تصور کې، ډېرې خوږې، مهربانه او مینه کې خبرې، داسې خبرې چې هغه وخت یې باید ورته کړې وای، وکړې:

-ته ماته ګران یې... ګران، ګران یې....

داخبرې یې کولې او خپل سرګردانه لاسونه یې سره مروړل او خپل غاښونه یې په خورا تلوار چیچل.

له خوښۍ نه ډک یو غم یې پر زړه راخوریده. اوښکو یې په سترګو کې باران جوړ کړ. خو ناڅاپه یې له ځانه وپوښتل:

-داخبرې چاته کوي ؟ هغه چېرې او اوس هغه څوک دی ؟

اوبېرته هرڅه ساړه او د ناپوهېدو په ناڅرګنده غوټه کې ډوب

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول، بیا په وروځو کې د ګډې ننې رانښکاره شوې، هغې خوا ته یې ستر ګې خښې کړې چې هغه هلته و. او دا سې یې انګېرله چې شېبه شېبه کېدای شي راز راوسپړي.. خو په هغې شېبه کې چې دغه راز راسپړیده ، د دروازې دقفل کوم درونـد او لوړ غږ د دې غوږونه یې نا آرامه کړل، واورېدل شو. د هغې مینځه دونیاشا ، رنګ الوتې، ګډې اخېستې، په چټکو او بې احتیاطو ګامونو کوټې ته راننوته. دونیاشا ، په ژوندي او ځانګړي انداز چغې کړل:

-کوم بد زیری دی، د پیتر ایلیچ، لیک را رارسېدلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

له ټولـو خلکـو د پردیتـوب لـه احساسـه پرتـه، ناتاشې اوس د خپلې کورنۍ دغړو په وړاندې هم د پردیتوب ځانګړی احساس درلود. د هغې ټول خپلوان:مور او پلار، سونیا دومره هغې تـه نېږدې او دومـره لـه هغـو سره عادت شوي او دومره دیدن دې ته تکراري شوی و چې د هغو ټولې خبرې او احساساتو دې د خپلې هغې نړۍ لپاره سپکاوی ګڼـه چې دا اوس په کې اوسېده. هغه نه یوازې د هغو پـه وړاندې بې پروا وه بلکې هغوی ته یې په کرکه کتل.

هغې د پیترا یلیچ او بدمرغۍ په اړه د دونیاشا خبرې واوریدې، خـو په هغو پوه نه شوه.

ناتاشا په خپل خیال کې وویل:

-د هغو، هلته څه بدمرغي وي؟ هغوی ته به څه بدمرغي پېښـه شي؟ د هغو هرڅه د پخوا په شان دوديزه او آرامه دي.

کله چې تالار ته ننوتله، پلارې په تلوار د مشرې ګرافینې لـه کوټې نـه راووت. پـر مـخ یـې د غـم څېـې خـورې او لـه اوښـکو لونـد و. داسـې برېښېده چې، هغه له هغې کوټې راوتلی و چې له پخوانه پسې اخېسـتو سلګیو نه یې ستونی تش کړی دی. دناتاشا بـه لیـدو یـې لـه نـاهیلۍ نـه چغه پورته کړه، په ژړا شو، سلګۍ یې وهلې، داسې ژړا او سلګۍ چې له هغو نه دده څېره خوړینه شوې وه.

هغه چغې وهلې:

-پیتیا! پیتیا! پیتیا!

راشه چې مور دې غواړي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لکه ماشوم داسې سلګۍ وهلې، پښې سستې سستې کېدې، په داسې حال کې چې کوږو کېده د اوږدې څوکۍ پلو لاړ او داسې وبرېښېده چې پر څوکۍ ورولوید او مخ یې په لاسونو پټ کړ.

لکه د تندر په څېر ناڅاپه دناتاشې له سره ترپښو پورې یوه برېښنا وزغلېده او د هغې زړه ته یې یو درونکی ګوزار ورکړ، یو وژونکی درد یې احساس کړ. هغې داسې احساس کړه چې کوم څه په کې وچاودیدل او دا مري، خو تردغه درده وروسته یې په یوه شېبه کې داسې وانګېرله چې له هغو بندونو نه آزاده شوې ده چې دا په کې راګیره وه. د پلار په لیدو او د دروازې له شا نه یې د مور دلېونو او وېرونکو چغو په اوریدو، سمدلاسه او په یوه شېبه کې خپل غمونه، ویر او ځان هېر کړل. هغې پلار ته ورمنډې کړې، خو بې حاله وه. لاسونه یې ښوروول او د هغې دروازې خواته یې اشاره کوله چې دمشرې ګرافینې دچغو غږ ترې راته. شهزادګۍ ماریا چې رنګ یې الوتی او لاندنۍ ژامه یې ړېرېدله، له دروازې راووته، ناتاشا یې له لاسه ونیوله او هغې ته یې څه وویل. ناتاشې، نه هغه لیده او نه یې د هغې غږ اوریده. هغه په چټکو ګامونو پر دروازې ورننوتله، یوه شېبه ودریده، داسې برېښېده چې له ځانسره په اخ او ډب کې وه او مور ته یې ورمنډه کړې.

مشره ګرافینه پر کټ پرته وه. په عجیبې نا آرامۍ او خورا بې ساري هڅې یې ځان د دیوال خواته کشاوه او سر یې په دیوال واهه. سونیا او نورو نجونو هغه له لاسه رانیولې وه.

ګرافینې دناتاشې په لیدو چغې کړې:

-ناتاشې! ناتاشې! دا رښتیا نه دي. دروغ دي، دورغ دي.. هغه دروغ وایي ناتاشې! هغې ددې پر شا او خوا راټول شوي خلک پورې وهل او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ځئ !ووزئ !ټول رانه ووزئ !دا دروغ دي، رښتيا نه دي !وايي چې وژلي يې دی، دا رښتيا نه دي، دا دروغ دي !

ناتاشې، پر کټ ګوندې وروهلې ، پرمور ورتيته شوه، له هغې يې غږ تاو کړه، ناڅاپه يې هغه راپورته کړه، د هغې مخ يې خپلې خواته راواړاوه او خپلې غږې ته يې را کښکوده. پرته له دې چې په خبرو کې يې ځنډ راشي، په سلګو سلګو يې وويل:

-ادکې !ګراني !زه دلته يم !زما دزړه سر يې ادکې !مورجانې !

هغې چې له مور نه همداسې غږ تاو کړې وه، په مينه يې له هغې سره خواخوږی کوله، سروبړدی او اوبه يې غوښتې. ناتاشې دمور تنې خلاصولې او ګريوان يې ورڅېراوه.

پرته له هغه چې دا ولوږې، په زګيروي زګيروي يې وويل:

-موريې !د زړه سره !ګراني ادکې !دما روحه قربان دې شم.

په داسې حال کې چې د هغې سر، لاسونه او مخ يې ښکلول او احساسوله يې چې د اوښکو باران يې پر ليمو او پزې راروان دی.

مشرې ګرافينې د خپلې لور لاسونه کښکودل، سترګې يې پټې کړې او يوه شېبه چپه شوه، ناڅاپه په غير معمولي ډول او په خورا چټکی پاڅېده. بې له کومې موخې يې دې او هغې خواته وکتل او دناتاشې په ليدو يې د هغې له سره لاسونه تاو کړل او په ټول قوت سره يې هغه کښکود او بيا يې هغه هماغه شان د هغې سر په لاسونو کې کلک نيولی و، خپلې خواته يې را ګرځاوه او تر ډېرې پورې يې د هغې دردلې او ګونځې څېرې ته کتل.

-هغې په زګيروي ډوله ښه، خو په ډاډه آواز وويل:

-ناتاشې زه درته ګرانه يم ؟ته خو به ما نه تيرنه باسې ؟ته خوبه رښتيا راته ووايې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا چې سترګې يې له اوښکو ډکې وې، په ځير ځير يې مور ته کتل او د هغې په سترګو او څېره کې يو ازې اويو ازې د ښښنې او زاريو هيلې او مينه ځلېدله او بس.

هغې بيا وويل:

-ګراې مورجانې !

هغې خپله ټوله مينه او هيلې په خپل آواز کې مرورله چې کېدای شي وکولای شي. دغم هغه پيټۍ چې د مور پر زړه پروت دی، لرې څه راکم کړي.

مور په داسې حال کې چې له رښتينې پښښې شوې پښښې نه يې انکار کاوه ، دا يې نه منله چې داخپله دې ژوندې پاتې وې او د هغې ګران او نازولی زوی دې د ژوند له ګلالیو غوټو يې برخې شی وی. هغې د ژوند له ترخه حقيقت نه د لېونتوب رازمنې نړۍ ته پناه يوړه.

ناتاشا په دې نه پوهېده چې هغه ورځ ، هغه شپه، بله ورځ او بله شپه څنګه تير شول. نه ويده شوه او نه له مور نه لرې شوه. دناتاشې مينې پر له پسې نه په کومې بلې خبرې او يا کوم تسل بلکې هره شېبه په خورا صبر او زغم خپله مور ژوند ته بلله. درېيمه شپه وه چې ګرافينه څو شېبې آرامه شوه او ناتاشې سر د څوکۍ پر لاستي کېښود او دځو شېبو لپاره يې سترګې پټې کړې، د کټ شغهاری شو او ناتاشې سترګې پرانستې، مشره ګرافينه په کت کې ناسته وه او کرار کرار يې ويل:

-پوهېږئ څنګه خوشاله يم چې ته راغلې، ته ستړی شوی يې، چای غواړې ؟

ناتاشا ، هغې ته ورنېږدې شوه. ګرافينې د لورلاس راونيو او دوام يې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ښکلې شوې یې، نور نو ښه مېړه درته جوړ دی.

-مور جانې، تاسو څه وایئ ؟

-ناتاشې ! هغه نه شته، هغه نور نه شته.

او ګرافینې له لور نه غېږ تاو کړه او دلومړي ځل لپاره یې په ژړا پیل وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

شهزادګۍ ماریا، خپل سفر وځنداوه. سونیا او ګراف هڅه کوله چې د ګرافینې ترڅنګ کله ناکله دناتاشې پر ځای ودریږي، خو کولای یې نه شو. هغوی لیدل چې یوازې هغه کولای شي، خپله مورد هغې لېونۍ ناهیلتوب او ویر نه راوباسي. ناتاشا په پرله پسې درې اونۍ، سره له هغه چې له مور سره په یوه کوټه کې نه اوسېده، دمور په کوټه کې پر ولاړې اوږدې څوکۍ څملاسته. هغې خپلې مور ته دارو او خواړه ورکول او تل به یې د زړه خواله ورسره کوله، ځکه یوازې دلور مینه ناک غږ و چې کولای یې شول د ګرافینې نه یې ویر هېراوه.

دمور روحي ټپ د رغېدو نه و. دپیټیا مرګ د هغې نیمایي ژوند ترې اخستې و. دپیټیا تر مرګه یوه میاشت وروسته، هغه پخوانۍ مسته، خوشاله، پنځوس کلنه ښځه لکه مړی داسې له کوټې راووته چې ژوند یې نه غوښت او زړه پرې ببنبېده. هماغه غم چې ګرافینه له نیمایي ژوند بې برخه کړې وه، ناتاشا یې ببرته له ژوند سره لېوالتیا ته وهڅوله.

هغه روانې ټپ چې دانساني روحي ویر او درد نه راپیدا کېږي، که څه هم خورا عجیبه بریښي خو لکه جسمي ټپونو په څیر لکه دجسمي ټپ کرار کرار رغېږي. ځاني ژور ټپونه چې روغ شي، داسې ښکاري چې چاودې یې سره ورغلي دي او جوړې شوې دي. روحي ټپونه هم دځاني ټپونه په شان یوازې، له انساني داخلي او د ژوند د بهېر له لېوالتیا سره په لمسون رارغېږي.

دناتاشا روحي ټپونه هم همداسې وو، داسې تصور یې کاوه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند يې پای ته رسېدلی، خو د مور مينې يې ناڅاپه دا ورښـود له چې د ژوند موخه، مينه ده او دا مينه لا په دې کې ژوندی ده، مينه راژوندې شوه او دمينې له را ژوندي کېدو سره ژوند، راژوندي شو.

دسردار اندرې د ژوند وروستې وروځې، ناتاشا او شهزادګی ماريا خـورا نېـږدې کـړې. نـوې بـد مرغۍ هغـوی دواړه لاپسـې نېـږدې کـړې. شـهزادګی ماريـا خپـل سفر وځنډاوه او وروسـتې درې اونۍ يې لکـه ماشوم داسې له ناتاشې سره خواخوږي کولـه هغـه وروسـتې اونۍ چې ناتاشې، د مور کوټې کې تيرې کړې، هغه له لاس او پښو غورځولې وه.

يوه ورځ غرمه، شهزادګی ماريا، ناتاشې ته پام شو چې سختې تبې اخېستې او لـه تبې رېږديده. هغـه يې خپلې کوټې تـه بدرګـه کړه او پـر خپـل کټ کې يې ځملولـه. ناتاشا ځملاسـته، خـو وروسـته لـه هغـه چې شهزادګی ماريا پـردې رانښکته کړې، غوښـتل يې چې ووزې، ناتاشا هغې ته ورغږ کړ او وې ويل:

-ماريا، ماته خوب نه راځي، راشه راسره کېنه!

-ته ستړې شوې يې؟ نښه به دا وې چې ويده شي.

-ولې مو زه له کوټې راوويستم؟

هغې وپوښتل:

-نه، نه، تا ولې، زه راويستلم؟

شهزادګی ماريا وويل:

-اوس يې حال ډېر نښه دی، هغه نن داسې نښه غږيده.

ناتاشا، په کټ کې پرته وه او په نيمه تياره کوټه کې يې د شهزادګی ماريا بشړې ته کتل.

ناتاشا له ځانسره ويل:

-هغه، ماريا، هغه ته ورته ده؟ هوکې، هغه ته ورته ده او کـه نـه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ځانګړې څېره لري، یو ډول پردی، پردی ده، چورنوې او ناپېژندل شوې څېره او زه ورته ګرانه یم. د هغه په زړه کې به څه وي؟ یوازې او یوازې خواخوږي، مګر څنګه؟ هغه څنګه فکر کوی؟ ماته هغه څنګه ګورئ؟ هو کې، هغه خورا ستره نجلی ده.

په مهربانۍ او کمینۍ یې د شهزادګۍ ماریا لاس راونیو، خپلې خواته یې را کش کړ او ویې ویل:

- ماشا (ماریا ته له نازه ماشا ویل کېږي) ته داسې فکر مه کوه چې زه بده نجلی یم، ښه؟ ګراني ماشا! ته پوهېږې چې ماته څومره ګرانه یې؟ رائه چې دواړه ښې، خورا ښې خورلنډې واوسو.

ناتاشې، له دې خبرو سرو هممهاله، له ماریا نه غېږ تاو کړه او د هغې لاسونه او مخ یې پرله پسې مچول.

شهزادګۍ ماریا د ناتاشې ددغې مینې او لېوالتیا نه هم شرمېده او هم خوشاله وه. تر دې ورځې نه وروسته د شهزادګۍ ماریا او ناتاشې ترمنځ هغه خوږه او له شوقه ډکه دوستي رامنځ ته شوه چې یوازې د ښځو ترمنځ وي. هغوی تل یو بل ښکلولې، یو بل ته یې مینه ناکې خوږې خبرې کولې او زیاتره وخت یې سره ګډ تیراوه. که به یوه دباندې ووته، هغه بله به نا آرامه وه او هڅه به یې کوله سره یو ځای شي. هغوی به کله سره یوځای وې، تر هغه وخته به یې ژوند زیات خوندور و چې یوازې به وې. د هغوی تر منځ تر دوستۍ لوړ احساس رامنځ ته شوی و او تل یې دا احساسوله چې یود بل تر څنګه واوسي.

کله به چپه خوله په ساعتو ساعتو سره ناستې وې او کله به آن چې په خپلو کټونو کې هم پریوتې، تر سپېدو به یې د زړه خواله کوله. زیاتره به دپخوانیو وختونو په اړه غږېدل. شهزادګۍ ماریا د خپل ماشمتوب، د خپل مور او پلار او د خپلو خیالونه په اړه خبرې کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې چې پخوا د ماریاد کمینې تسلیم او اطاعت، په دغه ژوند کې د حضرت مسیح د سرښندنې اوښوونو پر کې چې د خوراښکلی شعر بڼه یې لرله ، دنه پوهېده او خوند به یې نه ورکاوه، اوس یې چې ځان له شهزادګۍ سره په مینه کې ګد ګانه، د هغې په پخوانې ژوند هم پوهېده او دژوند پر هغو اړیکو چې پخوا یې سر نه پرې خلاصېده، اوس هم پوهېده او هم یې خوند ورکاوه. هغه په دې خیال کې ځکه نه وه چې داطاعت او تسلیم لاره خپله کړي چې دا له نورو لذتونو نه په خوند اخېستو ړوندې شوې و ، خو دې ته هغه نه پوهېدونکې خواخوږې چې پخوا یې پوهېدل ورته ګران و ، اوس یې په خپلې خورلنډې کې لیدله.

شهزادګۍ ماریاهم چې دناتاشې د ماشمتوب او تاند پېغلتوب کیسې اوریدې، دې ته دژوند پخوانې ناڅرګند اړخونه، یعنې پر ژوند او په هغه کې پر نغښتو لذتونو اعتقاد راڅرګندیده. هغوی د پخوا په شان د "هغه "په هکله له دې کبله نه غږیدل چې ویره یې لرله او لکه هغه شان چې دوی ته بربښېده، په خبرو ، هغه لوړ او تاند احساس را ړنګ نه کړي چې د هغه په اړه ددوی په زړه کې توخنېده. پرته له هغه چې دوی، خپله د دوی خپل باور راشي. دغه چوپتیا ددې لامل شي، چې کرار کرار هغه هېر کړي.

ناتاشا ، ډنګره شوې وه، رنګ یې الوتی و او جسمأ دومره ضعیفه شوې وه چې تل به ټولو د هغې د روغتیا پوښتنه کوله. دغو پوښتنو دې ته خوند ورکاوه ، خو کله به ناڅاپه نه یوازې د مرګ، ناروغۍ، ناتوانۍ او دښکلا د ورکېدو ډار پسې واخېسته او کله به یې خپل بربنډ مړوند ته پام شو او د هغه ډنګرتوب نه به هکه پکه شوه. هغې به کله ناکله، بې ارادې، سهاري په هیندارې کې، لکه هغه شان چې دې ته ښکاریده ، خپله ډنګره او خواره شوې بشره ولیدله. که څه هم هغې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې برېښېده چې دا بايد همداسې وي، چې ده، خو بيا به هم داويرېدله او په غمونو کې به ډوبه وه.

يو وار چې کله هغې په ډېرې چټکۍ په برو پورته زينومنډه کړه او سا يې بنده بنده شوه، بيا يې سمدلاسه بې ارادې تکل وکړ، ښکته ودانګې، له ښکته يې بيا پورته وځغاستل او دا ټول ددې لپاره چې د خپلو پښو قوت او د خپل توان حالت څرګند کړي.

بل وار يې د دونياشاته ورغږ کړ. د هغې آواز رېږدېده، سره له هغې چې دې د هغې مينځې د رانږدې کېدو او دګامونو غږ اوريده، د زړه له تل نه يې، بيا په هغه آواز چې دې به کله سندرې ويلې، بيا ورغږ کړل او خپله، خپل آواز ته غوږشوه.

هغه خپله نه پوهېده او که کوم بل چا هم ورته ويلي واى، ددې به باور نه کېداى چې د هغې په روح کې، تر ناولې کرکجنې پردې لاندې چې دې ته نالېدونکې برېښېده ، دځوان، تاند او يو نازک شنيلي زړې او ريښې په غوړيدو وې. دغه شنيلي بايد ، ريښې او څانګې غوړولي واى او د هغو تاندو څانګو او پانو پر ټول هغه غم او خواشينۍ لمن غوړولې واى چې پر دې خواره وو. دغو شنو تاندو څانګو او پانو ځکه لمن غوړولې واى چې نور نو ، خلک د دې ويرنه يوازې ونه ليدلى شي بلکې د چا ورته پام هم نه شي. د هغې د ګوګل ټپونه په رغېدو وو.

دجنوري په پاى کې شهزادګۍ ماريا مسکو ته لاړه او مشرګراف په ټينګار ټينګار ناتاشه دې ته اوړيسته چې ، هغه ددې لپاره له هغې سره لاړه شي چې هلته دا له ډاکترانو سره مشوره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

د ویازمې، تر نښتې وروسته چې کوتوزف ونه شوکولای پردښمن د خپل پوځ د یرغل، ددښمن دقطعاتو تر منځ د اړیکو د شلولو لپوالتیا او نورو داسې پېښو مخه ونیسي. له فرانسویانو سره نښتې او هغو پسې د روسانو منډې، له کومې نښتې پرته دکرنسو ترسیمې پورې دوام وکړ.

د فرانسویانو تېښته داسې چټکه وه چې هغوی پسې تلونکو روسانو نه شو کولای هغوی پسې ورسېږي، آسونه، سواره پوځونه او توپخانه شاته پاتې کېدل او دفرانسویانو دتګ لوري په هکله اطلاعات تل ناسم وو.

د روسي پوځ وګړي، له دغه پر له پسې منډو او خوځون نه چې په شپه او ورځ کې یې څلویښت ورسته لاره وهله، داسې په عذاب او ستومانه شوي وو چې تر دې نه د چټک خوځون توان په کې پاتې نه و.

د روسي پوځ د سترې دکچې د اندازه کولو لپاره به دا ښه وي چې لاندې شمېرنې ته پاملرنه وکړو:

هغه پوځ چې دتاروتینو، تر جګړې وروسته یې شمېر سل زریزو ته رسېده، او ټوله لاره کې یې له پنځو زرو نه زیات مرګ ژوبله نه درلوده او داسیرانو شمېر هم له سلو نه زیاتېدل، دکرانسو سیمه ته د رسېدو په وخت کې پنځوس زره تنه پاتې وو.

فرانسویانو پسې د روسې پوځونو چټک خوځون، پر روسي پوځ هم هماغه بد اغیز درلود لکه تښتې چې پر فرانسوي پوځ لاره. ددغو دواړو توپیر په دې کې و چې روسان په خپل خوځون کې آزاده وو. او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغـه ګـوابنې او د وژونـې ویـره چې فرانسـویان یې پسـې اخسـتې وو، روسـانو نـه درلـوده. د فرانسـویانو بلـه بـد مرغي دا وه چې د دوی پـاتې شوونکي هم د دښمن لاس ته لویدل او د روسي پاتې شوونکي پـه خپلو کورونو کې پاتې کېدل. د نـاپلیون د پـوځ د کمښـت او اصلي لامـل د هغـه چټکه تېښته وه او همدا کار د روسي پوځ د کمښت او اصلی لامل هم ګڼل کېږي.

د کوتوزوف د ټولو کړو وړو اصلی موخه له تاروتینو نه نیولې بیا تر یازما پـورې یـوازې او یـوازې پـه دې کې وه چې تر پایـه هڅـه وشي، د دښمن د تېښتې مخه، چې په رښتیا یې هم د دښمن د پوځ لپاره یې له تالا والا کېـدو بلـه پایلـه نـه لرلـه، ونـه نیسـي. (د هغـه څـه بـرخلاف چې پترزبورګ او د روسي پوځ جنرالانو غوښتل) نه یوازې دا چې د هغـوی مخه یې نه نیوله بلکې هرڅه یې دې ته هڅول چې هغه لاپسې تېښتې تـه وهڅوي د خپل پوځ خوځون آسانه او پېټی یې کم کړي.

د دې ترڅنګ، لـه هغـه وختـه چې د چټک تـګ لـه املـه د پـوځ مـرګ ژوبله او ستومانېدل څرګند شول، کوتوزوف د روسي پـوځ د خوځېدا د کرارولـو او د دمـه کېـدو لپـاره نـور دلایـل هم لـرل. د روسي پـوځ موخـه، د فرانسـوي پسـې اخېسـتنه او څارنـه وه. د فرانسـویانو د تېښـتې تـګ لوري څرګند نه و، څومره به چې هغو پسې زمونږ پوځیـان ورلنډ وو، نـو په هماغه کچه باید مونږ دا لاره وهلې وای، خو یوازې هغه وخت چې لـه هغوی نه بـه زمونږ واټن لـرې و، مونږ کـولای شـو، تـر ټولـو لنډې لارې د هغو پلو ورپرې کړو او هغو پسې ځان ورسوو...

کوتوزوف، نه د عقل یا پوهې بلکې په خپل ټول روسي روح سره دا احساسـوله، لکـه هـر روسـي سـرتیري چې احساسـوله، هغـه دا چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرانسويانو ماته خوړلې ده. دا چې دښمن تښتي او بايد هغه تر پايه وڅارل شي، خو له دې سره سره دغه تښته چې د چټکتيا او بې ساري يخ له امله بې ساري وه. دبل هر سرتيری په شان احساسوله.

خو جنرالانو په تيره بيا غير روسي جنرالانو چې دغانښودنې هيله يې لرله، خلک حيران کړي، ځان ستاينې خپلې کړي. دا ټول دځه لپاره ؟ کوم شهزاد يا خپلواک اسير کړي. دغو جنرالانو تصور کاوه ، هغه وخت چې د هرډول جګړې پېښېدل بې معنی او دشرم وړ و ، بايد دوی دښمن جګړې ته اړ کړی وای، دوی لبوالتيا ښودلې وای چې همدا وخت د کوم چا د مېړانې او بريا و وخت دی. کوتوزوف د جنرالانو د خبرو په اوريدو اوږې پورته واچولې، هغوی به يو په بل پسې هغه ته خپل هغه وړاندیزونه او د جګړې داسې تګ لارې به يې وړاندې کولې چې دوی پېښېبلې، نيم بربنډ او وږې سرتيري چې شمېريې د يوې ميا شتې په اوږدو کې ، پرته له کومې جګړې نيمايي ته رانښکته شوی و ، نښته وکړي. که ددښمن دتښتېدونکي پوځ دغه تښته او هغه پسې روسي ځارنه ترټولو نه په غوره بڼه ترسره شي، روسي پوځ بايد د روسې تر پلو پورې د تګ توان وساتي او ترهغه لارې چې وهلې يې ده، نوره زياته لاره ووهي.

ددغو ځانښودونو اوځانستاينو ځانګړتياوې، ددښمن دځپلو هيلې او د هغو د پوځي قطعاتو له يوبل نه د جلا کولو هڅې، په تيره بيا هغه وخت لا زياتېدې چې روسي پوځونه به فرانسويانو ته نږدې شول.

دغه شان يوه پېښه د کرانسو د سېمې په څنډو کې هغه وخت پېښه شوه چې تصور وشو چې دوی د فرانسويانو له درې قطعو يوه پيدا کړې ده، حال دا چې دوی د ناپليون په مشری له يو شپاړلس زرېزه فرانسوي پوځ سره مخامخ شوي وو.. سره له هغه چې کوتوزوف له خپل ټول توان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او امکانه کار واخیست چې په دغه مرګنۍ ننښتې کې د خپل پوځ د ورکېدو مخه ونیسي. هغه له مرګ او نابودۍ نه وژغوري ، د کرانسو دسیمې په څنډو کې د روسي ژوبل او ناتوان پوځ له خوا د تالا شوي فرانسوي پوځ وژلو درې ورځې دوام پیدا کړ.

جنرال تول، ټوله کړنلاره په خپل زړه جوړه کړه ،. لومړنۍ قطعه هغه پلو خوځېږي... او نورې نور... لکه هغه شان چې په دې ډول حالاتو کې پېښېږي، هېڅ کار دتاکلې کړنلارې له مخې ترسره نه شو.

شهزاده افګیني فیرتیمبیرسکی، دغونډ له سره پر هغو فرانسوي تښتېدونکو پوځونوډتوپونو اورني ګوزارونو کول چې ددوی له څنګه تیریدل. ده د مرستندویو قواوو غوښتنه کوله، دومره مرستندوی یې قوواوې له کومه شي ؟ فرانسویانو دشپې له خوا له روسي پوځونو نه ځان آوارو سیموته تاو کړ. څوک په دښته کې خواره شول او چا په ځنګلونو کې ځان پټ کړ. هر چا چې هر څنګه کولای شول، ځان یې له دغې بلا نه لرې کاوه.

میلارادوویچ، چې ویل یې د پوځ د خوړو او کالیو اړتیاوې ده پورې هېڅ اړه نه لري او هېڅ وخت به هلته د هغه پته نه لګېده چې ده ته به اړتیا وه. هغه حان ببړنی شاه زلمی ګانۍ له فرانسویانو سره دخبرو اترو او جرګو مرکو سخت لبوالهو. هغه څو تنه ریباران یې دښمنانو ته ورلېږلي وو چې د تسلیمۍ خبرې وکړي. ده ډېر وخت په دغو خبرو اترو او ریباری کې تیر کړ، خو هغه چارې چې ورسپارل شوې وې، یوه هم تر سره نه شوه.

هغه د خپلو پوځیانو پلو ورغی ، فرانسوي سواره یې هغو ته وروښودل او وې ویل:

-هلکانو دا قطعه تاسو ته دربښم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سواره چې له ستړیا او ستومانۍ نه یې ، آسونه له پښو پاتې وو ، د متروکو او تورو په مرسته یې هغه خوځېدو ته لمسول. هغوی په خورا خواړۍ هغې ډالۍ ته، یعنې یو شمېر هغو فرانسویانو ته چې له لوړې او سړو (یخ)نه مرګ حال وو ، ورنېږدې شول. او هغه فرانسوي پوځیان چې په خورا سخاوت دوی ته ښېنډ شوي وو ، هغه څه تر سره کړل چې له پخوا یې هیله لرله او هغه داچې وسلې یې وارتېرلې او تسلیم شول.

د کرانسویه دسیمې په څنډو کې، شپږویشت زره اسیران، په سلګونه توپونه، یوه لکړه چې دمارشال لکړه بلل کېده، ونیول شول. ډېرې ناندرۍ او خبرې اترې په دې اړه وې چې څوک په مېړانه او سرښندنه کې تر نورو غوره و ، خو ټولو په دې افسوس کاوه چې ولې یې په خپله ناپلیون یا لږ تر لږه کوم مارشال اسیر کړی نه دی. ددې نیمګړتیا ، ملامتي، هر چا پر یوبل په تیره بیا پر کوتوزف ور اچوله.

دغه خلک په خپلو خیالونو کې ډوب وو او یوازې دیوه غمړلي او ړانده قانون سره رسوونکي وو. هغوی ځانونه ستر اتلان بلل او داسې یې انګېرله چې ګواکې نه هېریدونکې چارې یې ترسره کړې دي. هغوی کوتوزوف تورناوه او ویل یې چې هغه لا دجګړې له هماغه پیل نه پر ناپلیون د دوی دبرۍ لپاره خندونه جوړول. دوی ویل چې کوتوزوف، یوازې د خپلو هوسونو او خیالونو دسرته رسولو لپونی او لېوالـه دی. هغه د پالوتینا ذودونوف، له سیمې (داهغه کلی دی چې هلته د ستر روسي شاعر الکساندر پوشکین د ښځې نتالیا ګنچاروف، کورنۍ اوسېده او کوتوزوف څو ورځې هلته پاتې شوی و.)ځکه زړه نه شکوي چې هلته ښه آرامه وي. تر هغه وروسته یې په کرانسویا کې پوځ ته د دریدو امرځکه ورکړ چې هلته د ناپلیون دنېږدې والي دخېږدو سره سم دی ګبنۍ واخېست او هک پک پاتې و چې څه وکړي او آن داخبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم پسې کېدې چې هغه له ناپلیون سره ګوتې خوړې کړې او دکومې دوکې په تکل کې دي او ناپلیون دی تطمیع کړی دی او نور.

نه یوازې دغه خلک چې په خپلو خیالونو کې ډوب وو، دغه خبرې کولې بلکې وروسته نورو خلکو، تاریخ لیکونکو او بهرنیانو ناپلیون ستر او کوتوزوف یې بوډا درباري، دوکه مار، عیاش، ضعیف النفس ګڼلی دی. روسانو خو هغه داسې بې تدبیره او بې اغیزه نانځکه ګڼلی ده چې د روس له سندریز نامه نه پرته، د روستوب، بله هېڅ نښه نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

د ۱۲۱۳-۱۸۱۲ کلونو په اوږدو کې و چې کوتوزف په مخامخ توګه د تیروتنو له امله تورن شو. ټولواک هم له هغه ناراضه و. او په هغه تاریخ کې چې د دربار دسترو دریځوالو په سپارښتنه لیکل شوی و، هغه د یو داسې درباري دوکه مار او دروغجن په نامه، نومول شوی و چې ګواکې د ناپلیون دنامه په اوریدو رپږدیده او د کرانسویا او برزینا په سیمو کې یې د شویو تیروتنو له امله، روسي پوځ پر فرانسویانو د پوره بري له ویاړه بې برخې کړ.

دا دنه دسترو او نه سیالو خلکو برخلیک دی، هغه خلک چې د ویاړ شمله نه لري او روسي روح هغه نه پېژني. دا د هغو یو وزرو او تل یوازې پاتې شویو خلکو برخلیک دی چې د ازل ارادې ته، د هغې تر پېژندنې بوروسته د خپلې ارادې غاړه ږدي. پرګنې، دغه راز خلک د لوړو ارادو او دلوړو قوانینو د پوهېدو له امله ګنهګار ګڼي، له هغو نه له همدې امله کرکه کوي او دجزا وړ یې بولي.

د خواشینۍ او افسوس وړ ده چې د روس تاریخ لیکوکو لپاره ناپلیون، دا د تاریخ نانځکه، چې هېڅکله او هېڅ چېرې، آن په تبعید کې یې هم انساني شرف نه درلود. د ویاړ او ستاینې وړ اتل دی. ستر دی او نه هېریدونکی. حال داچې کوتوزوف د هغوی لپاره، هغه سړی دی چې د خپل پوځي خدمت په ټول پراو کې، له پیله تر پایه پورې، له ۱۸۱۲ م کاله نیولې، بیا د بارادینو تر جګړې او ویلینا پورې، رښتنی او صادق پاتې شو، هېڅکله یې د خپلو کړو یو کړنه او آن یوه کلمه هم ناوړه و نه بلله. دغه سړی په تاریخ کې د سرښندنې او درک یوه غوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلګه پاتې شوی او ټول کړه يې د اوسني او راتلونکي پر بري ولاړ و ، دغه شان يو سړی، هغوی او تاريخ ليکونکو ته يو ناتوانه نوم ورکی سړی ګل کېږي ، له همدې امله دی. داسې يو سړی، چې کله د کوتوزف او د ۱۸۱۲ کال د پېښو يادونه کېږي، د هغوی لپاره د شرم وړ خبره ګڼل کېږي.

خو له دې خبرو سره سره دا به ګرانه وي چې داسې يوه تاريخي څېره تصور کړو چې د هغه هڅه او هاند داسې تل او پر له پسې ، يوې موخې اونښتې ته ځير وي.

ګرانه ده چې د داسې يوې موخې تصور وشي چې ديوه ملت لپاره دومره ارزښمنده، داسې غوره او د خلکو له ارادې سره داسې برابره وي. تر دې نه لا ګرانه به دا وي چې وکولای شو ، په تاريخ کې داسې يو تاريخي شخصيت پيدا کړو چې مخې ته ايښې موخه يې دومره په بشپړه توګه سرته رسېدلې وي ، لکه هغه موخه چې په ۱۸۱۲ کال کې کوتوزوف د هغې د سرته رسولو لپاره کار وکړ.

کوتوزوف، هېڅکله د کوم څلويښت پېړيز څوکو (برجونه، لکه د مصر هغه) په اړه چې د هغه له سره وګوري نه غږيده ، د هغې سرښندنې په اړه چې خپلې خاورې ته يې کړې، نه غږيده او د هغو چارو په اړه چې يې کړي يا يې د کولو تکل لري، هېڅکله څه نه ويل. هغه اصلاً ځان په اړه هېڅ نه غږيده. د کومې ځانښودنې او خپلې بې ساري ونډې يادونې يې نه کولې. هغه تل خورا ساده او شډل سړی برېښېده او خورا ساده او شډلې خبرې يې کولې. خپلو لوړو او ، مادام م ستايل ته يې ليکونه ليکل، رومانونه يې لوستل، ښکلې ښځې يې خوښېدې او له هغو سره يې له کړو وړو نه خوند اخېست. له جنرالانو ، افسرانو او سرتيرو يې ټوکې ټکالې کولې او هېڅکله د هغه چا په وړاندې نه دريده او سيالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کوله چې غوښتل يې ده ته څه ثابت او په ډاګه کړي

کله چې ګراف راستوپچين د ياوزسکي د پله پر سر کوتوزوف هغه په مندې راغی، او په ملامتی کې يې هغه د مسکو د تسليمی ټوله ملامتي پر هغه وروا چوله او ورته وې ويل:

- ايا تاسو نه ويل چې مسکو به له جګړې پرته تسليموئ ؟

سره له هغه چې مسکو تسليم شوی و ، کوتوزوف وويل:

-زه له جګړې پرته په ږښتيا مسکو نه تسليموم.

کله چې ارکچيوف د ټولواک له خوا ده ته راغي او وې ويل چې بايد ايرمولوف د توپچي قوتونو قوماندان وټاکل شي، کوتوزوف ځواب ورکړ:

- هوکې ! ماخپله همدا اوس ، همدا وويل.

که څه هم يوه دقيقه مخکې يې چوربل څه ويلي و. دا له دې کبله و چې د دغو سترو بې پامه پرګنو په منځ کې هغه يوازينی سړی و چې د رارسېدونکي ګواښ اتکل يې کولای شو. ده ته دې معنی نه لرله چې دمسکو له رسوايی نه ډکې تسليمي ګناه راستوپچين خپله وګڼي او يا يې پرده واړوي ؟ آن هغه ته دا خبره بې معنی برښېده چې د توپچي قوماندان ايرمولوف دی، که بل څوک. دغه بوډا د ژوند او تجربو نه زده کړي وو چې دانسانانو د خوځون او لمسون تر ټولو غوره لامل نه اند ښښې او نه عقايد او نه هغه خبرې دي چې دغه عقايد څرګندوی. ، نو ځکه يې نه يوازې ددې پېښو په اړه بلکې تل هسې بې معنی او هرڅه چې په خوله ورتلل ، ويل يې

خو همدې سړي چې هېڅکله يې خپلو وينا وو ته پام نه کاوه، د خپل ټول خدمت په موده کې هېڅکله آن يو وار هم داسې څه نه و ، ويلي چې د هغه يوازيني ارمان د سرته رسېدو ، دلارې خنډ شي چې دې د ټولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګړې په اوږدو کې د هغه پلو روان و. په دې تصور او زورونکي ترخه ډاډ چې د هغه په خبره څوک نه پوهېږي، په وار وار په ببلا ببلو شرایطو کې هغه هم بې ارادې، خپل خیالونه څرګندوی. په لومړي سر کې یې چې کله د بارادینو په جګړه کې له خپلو شا او خوا کسانو سره پر حالاتو شخړه پیدا شوه، یوازینی څوک و چې ویل یې:

- دبارادینو جګړه د دوی بری دی. ده دا خبره په ډاګه کوله. هغه دا هم تکرارولـه چـې دمسـکو تسـلیمي، د روسـیې تسـلیمي نـه ده. هغـه لوریستون ته چې د ناپلیون له خوا روغې ته رالېږل شوی و، وویل:

-روغه ځکه ناشونې ده چې خلک یې هغه نه غواړي.

هغه یوازینی څوک و چې د فرانسویانو د تېښتې په وخت کې یې ویل:

-هغه څه چې موږ یې هیله لرو، هغه خپله په خپل سر ترسره کېږي، نو ځکه ګوابس ته اړتیا نه شته.

هغه ویل چې د دښمن د پوځ وتلو ته باید ځکه زرین پل وترل شي چې نه په تاروتنیو کې جګړې ته اړتیا شته، نه په یازما کې او نه د کرانسویه په سیمه کې.

هغه ویل چې د دښمن پوځ باید تر پولې پسې واخستل شي او دی یو روسي سرتیري پر لسو فرانسوي، هغو هم نه ورکوي.

او یوازې د سیالانو په وینا، دغـه درباري بوډا چې د ټولـواک د خوښۍ لپاره آراکچیوف ته دروغ وایي او دغـه درباري بوډا په ویلینا کې په زغرده وایي چې نور د روسیې له پلوه جګړه د دوی په تاوان او بې ګټې ده. دی، داټولې خبرې د دې لپاره کوي چې ځان د خواخوږۍ او مهربانۍ وړ وګڼي، خو یوازې د هغه له وینا وو نه دا څرګنديده چې دی نه یوازې، له هماغه پیله د پښښو د پرمختګ په لوري پوهېده، بلکې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کړه هم پرته له هرډول شک نه، دیو ارمان د سرته رسولو لپاره اغیزمن و ، هغه ارمان چې درې پړاوو یې لرل:

۱- له فرانسویانو سره د جګړې لپاره د خپلو ټولو پوځونو چمتو کول.

۲- پرهغوی بری.

۳- له روسیې نه د فرانسویانو ویستل او په ټول توان د خلکو او پوځ د بدمرغۍ د پښتې سپکول.

کوتوزوف د سستۍ هغه ستر استازی چې شعار یې صبر، زغم او د وخت تېرول و ، هماغه دبارادینو په جګړه کې د غوڅو پریکړو او ګامونولوی دښمن، په مېړانه وجنګېد او دیوې پرتمینې او ویاړمنې جګړې لاره یې آواره کړه. هماغه کوتوزوف چې د استرلیڅ د جګړې له پیل نه لا دمخه یې ویل چې جګړه به بایلي، هماغه کوتوزف چې د بارادینو په جګړه کې یې د ټولو جنرالانو له ډاډ سره سره چې ویلي یې چې په جګړه کې یې ماتې خوړلې ده. او هماغه کوتوزوف چې د ټولو خبرو سره سره چې په تاریخ کې هېڅ داسې نه و شوي چې د جګړې ګټونکی پوځ دې شا تګ او تېښتې ته اړ وزي ، د ټولو برخلاف په دې ټینګار کاوه چې دبارادینو جګړه د روس د پوځ په ګټه پای ته رسېدلې ده. هغه یوازینی څوک و چې د فرانسویانو د شاتګ او تېښتې په ټولو موده کې یې په دې ټینګار کاوه چې له کاره لویدلي دښمن سره باید ننبته و نه شي ، له نوې جګړې نه ډډه وشي او د روسیې له پولو وروسته باید دښمن تعقیب نه شي.

خو دخورا تعجب وړ دی چې څنګه دغه بوډا جنګیالي، د ټولو د عقیدې برخلاف وکولای شول، د خلکو د دودیز روان په رنا کې د پېښو

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې سم اټکل وکړي. داسې اټکل چې د خپل ټول خدمت په وخت کې یو وار هم تیر نه وزي ؟

دې ښښو په اړه د دغه بې ساري خیال او اټکل سرچینه، له خلکو سره د هغه خواخوږي او د هغو په روان پوهېدنه وه، ده د خلکو او اولس دغه سپېځلی احساس او پاکه چینه په خپل ګوګل کې ساتلې وه. یوازې د دغه عجیب احساس او د هغه په ګوګل کې د هغه د معنویت د سرچینې موندل و چې خلک او ملت یې دې ته وهڅول. په دغې جګړه کې، هغه د خپل استازي او مشر جنګیالي په توګه غوره کړي.

او یوازې دغه احساس و چې ، هغه یې د انساني احساس پر لوړو څوکو ودراوه او د پوځ دغه ستر قوماندان خپل ټول توان له هغې څوکې نه، نه د انسان وژنې بلکې د انسانانو دژغورنې لپاره وګماري.

دغه ساده او کمین سړی، د دغې شاهانه سادګۍ او مینې په برکت، نه شو کولای د اروپا دروغ پالو د اتلانو په ښه چې ځانته لاسي تاریخ جوړ کړي ځان راڅرګند کړي او د خلکو له ارادې پرته ، په خپل تصور کې د خلکو لارښوونه وکړي.

چوپړان ستر انسان نه لري، ځکه چې ستروالي د ځان لپاره خپلې ځانګړتیاوې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

د نوامبر پنځمه، د هغې تش په نوم جګړې لومړۍ ورځ وه چې د کراسنینسکایا نوم یې ګټلی دی. کله چې جنرالانو دلمر په غړغړو کې، تر ډبرو خبرو اترو وروسته، خپل قطعات هغو ځایونو ته بدرګه کړل چې باید بدرګه شوي وای. خپل استازي او یاران یې لا ډول ډول او له یو بل اوضد فرمانونو سره مل، هرې خواته واستول، خو کله چې څرګنده شوه چې دښمن هر چېرته په تېښته تښتي او جګړه ناشونې ده، کوتوزوف د کراسنینسکایا له سیمې ووت او د دوبرو، پلو ته چې قوماندانې یې هلته لېږدیدلې وه، وخوځېد.

آسمان تک شین او هوا سړه وه. کوتووف د خپلو ملګرو له لویو ډلو او له خپلو ناراضو جنرالانو سره چې تر شا یې ډنډوری پسې غږولې، پرسپین څورب آس سپور او د دوبرو، د سیمې خواته ورغې. د ټولې لارې په اوږدو کې فرانسوي اسیران (هغه ورځ ۷ زره تنه اسیران شوي وو) ډله ډله دبل شویو نغریو اور شا او خواته راټول او ځانونه یې تودول. دوبرو، ته نېږدې، له یوې لویې ډلې اسیرانو سره چې څېرې موزې یې اغوستې وې، سرونه، لاس یا پښې یې په پټارو او یا هرهغه څه چې په لاس ورغلي وو، ترلي وو، مخامخ شول. هغوی له سنګرونو نه د رااېستل شویو فرانسوي توپونو د اوږده کتار خواته ولاړ وو. ګڼه ګوڼه، شور او غږ وو. همدا چې ستر قوماندان رانېږدې شو، شر او شور چپ او د هغه خواته چې کرار کرار را روان و، ځیر شول. د هغه خولې پر سر، سره پټاره لرونکی سپین پیوندي پوستین پر غاړه، خم خم روان و. یوتن جنرال، کوتوزوف ته ګزارش ورکړ چې دغه توپونه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسیران چېرې په لاس ورغلي دي.

کوتوزف، په خپلو غمجنو خیالونو کې ډوب او د جنرال خبرې یې نه اوریدې. په خورا خواشینۍ یې سترګې برندې کړې وې او په ځیر ځیر یې د هغه اسیرانو سر او ځان ته کتل چې خورا خوار او حیران برېښېدل. د فرانسوي اسیرانو زیاتره څېرې ډېرې وچې او بدرنګې شوې وې، پزې او غومبوري یې یخ وهلي وو او څه کم د ټولو سترګې پرسېدلې، سرې شوې او خېرنې وې.

د فرانسویانو یوه ډله، لاري ته نېږدې ولاړه وه او دوو سرتیرو چې دیوه بشره له ټپونو ډکه وه، یوه ټوټه خامه غوښه په لاس ټوټه کوله. د هغوو په هغه چټک غلچک کې چې سورو ته یې وراچاوه، کوتوزوف ته د ټپي سرتیرې په لنډ غلچک کې یوه پټه کرکه او کومه وحشتناکه غریزه نغښتې وه.

کوتوزوف یوځه شېبې دغو سرتیرو ته ځیر شو، د بشرې ګونځې یې لاپسې ژورې او بانه یې لاپسې سره نېږدې شول. په خیالو کې ډوب او سر یې وښوراوه. هلته بلې خواته یې یو روس سرتیري ولید چې په خندا خندا یې یو بل اسیر پر اوږه ډباوه او په مینه مینه یې هغه ته څه ویل. کوتوزوف بیا هم هماغه شان سر وښوراوه.

هغه، چې د پرې ابرژینسکی غوندې مخې ته ولاړ و، له هغه جنرال نه چې د څه شي ثابتول یې غوښتل او هڅه یې کوله د ستر قوماندان پام هغه فرانسوي بیرغونو ته چې دوی ولکه کړي وو، وروړوي، و پوښتل:

- ته څه شي وایي؟ څه شي؟

داسې برېښېده چې هغه ځان له هغو خیالونو چې په کې ډوب و، راوژغورو او وې ویل:

- بیرغونه! ها! سر یې پورته نیولی او هغې خواته یې وکتل. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرګونو سترګې ، هغه ته په دې هیلې ور اوښتې وې چې دی څه وایي.

د پـري ابراژنسـکي، غونډ پـه وړانـدې ودريـد ، سـوړ اسـويلی يـې وويست او سـترګې يـې پټې کړې. د کوتوزوف سره، لـه مـل کسـانو نـه کوم يو چا ، هغو سرتيرو ته چې بيرغونه يې په لاس کې وو ، اشاره وکړه چې له ستر قوماندان نه راتاو شي او د بيرغونو لاستي پر ځمکه کېږدي. کوتوزوف څو شېبې چپ پاتې شو او د اسې برېښېده چې زړه نازړه يې د خپل دريځ غوښتنې ته غاړه کېښوده ، سر يې پورتـه او خبرې يې پيـل کړې. د افسـرانو ډلـه تـرې راتـاو شـوه. هـغه پـه ځيـر سـره د راتـاو شـوو افسرانو کړې وخارله او څو تنه يې په کې وپېژندل.

هغه سرتيروته مخ وروړولـه او بيـا يـې افسـرانو تـه مخـه کړه او وې ويل:

- له ټولو نه مننه !

په هغه چوپتيا کې چې د هغه پر شا او خوا کې څارل کېده، په ښـه او څرګنده توګه د هغه له خوا ادا کېدونکې کلمات اوريدل کېدل:

- تاسو ټولو نه د ګران او صادقانه خدمت له امله مننه ! بری تر لاسـه او روسيه به تاسو هېر نه کړي. ستاسو ويارړ دې ابدي وي !

هغه شا او خوا وکتل او چپ شو.

يو سرتيری چې فرانسـوي ګربت لرونکی بيـرغ يـې پـه لاس کـې و او بې ارادې يې د هغه څوکه د پـري ابرژينسکي د بيـرغ پـه وړانـدې ورټيټـه کړې وه، وويل:

- راټيټه يې کړه، سر يې راټيټ کړه، لږ يې نور راټيټ کړه، نورهم ، هوکې دغسې !

دژامې په چټکې چټکې ښوريدا سره يې پر سرتيرو غږ وکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هورا زلميانو !

د زرګونو سرتيرو دغږ، يوه غږمبا پورته شوه. هو... را !

تر هغه پورې چې سرتيرو هورا ويسته، کوتوزوف، په کړوپه ملا ، بيا دآس پر ذين ناست و ، سريې ښکته اچولی و او په سترګو کې يې د مينې او ملنډو برېښنا ځليدله.

کله چې د سرتيرو د هورا چغه پای ته ورسېده ، وې ويل:

-هوکې ورونو داسې ده !

او ناڅاپه د هغه آواز او دبشرې رنګ بدل شو. نور نو هغه ستر قوماندان نه و ، هغه يو خوار ساده بوډا و چې غوښتل يې، د زړه خوالې په توګه ، څه د اړتيا وړ څه، نه افسرانو بلکې خپلو ملګرو ته ووايي.

د افسرانو په ډله او د سرتيرو په کتارونو کې ، داسې، خوځون رامنځکاره شو چې هڅه يې کوله، هغه څه ښه واوري چې اوس ويل کېږي.

- هوکې ورونو !وينئ ! زه پوهېږم تاسو ته ګرانه ده، نو څه کولای شو !زغم ولرئ، لږ پاتې ده. کله چې دا مبلمانه بدرګه کړو ، بيا به استراحت کوو.

ټولواک به ستاسو دا چوپړ نه هېروي. که څه هم تاسو ته ګرانه ده، خو بيا هم ښه داده چې په خپل کورکې ياستئ او هغوی.

هغه اسيرانو ته اشاره وکړه او وې ويل:

-تاسو ورته ګورئ !تر خورا بدو هم خوار دي. تر هغه پورې چې هغوی پياوړی وو ، په کرار مو نه پرېښودل، خو اوس بايد رحم پرې وکړو ، هغه هم انسانان دي !هوکې زلميانو !

هغه خپل شا او خواته وکتل او ځان ته له هک او پک او هممهاله درناوي نه ډکو کتو کې يې ، د ټولو خواخوږي او ملګرتيا احساسوله. بشړه يې ، د هغه له خوږې زړې موسکا نه چې د خولې او سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګونځو په شا او خواکې لکه ستوري داسې غوړيده ، روښانه روښانه و. هغه چپ شو او ګواکې له حيرته يې سر ښکته واچاوه.

هغه ناڅاپه سر راپورته کړ او وې ويل:

- که ووايو ، هغه چا درته رابللي وو ؟ ځي دې، بلا ورپسې !

خپله متروکه يې واره کړه او دجګړې په ټوله موده کې دا لومړی وار و چې په يرغـه او ځغاسته لرې شو او دسرتيرو هورا چې کتارونـه يې دچغو له زوره ماتېدل، هغه بدرګه کړ.

د پوځيـانو پـه هغـو خبـرو چـې کوتـوزوف ويلـې، خـورا کـم سـر خلاصيده. له هغو نه يوهم نه شو کولای دفيلد مارشال په هغو خبرو چې لومړي يې په پوځي پرتمين ډول او په پای کې د يـوه زاړه بـوډا پـه سـاده ژبه وويل، پوه شي.

خو ددغو خبرو اصلی معنی چې د زړه له تل نه ادا کېدې، نـه يـوازې د پوهېدو وړ وې، بلکې د هغـه شـاهانه رسمي پـرتم او غـوره احسـاس چې پر دښمن له رحم سره مـل او د خپـل حقانيت څرګندونـه وه او دښـمن ته ددغه بوډا په ژيړو او ښکنځلو کې نغښـتي وو ، دهـر سـرتيري پـر زړه منګولې خښولې او د هغو له خوښۍ نـه پـه ډکـو چغـو کـې چـې تـر ډېرې پورې اوريدل کېدې، څرګندې وې.

کل چې تر دې پېښې وروسته يو جنرال پوښتنه وکړه:

-امر نه کوئ چې ګاډۍ راوستل شي. کوتـوزوف چې خورا هيجـاني شـوی و. دځـواب پـه هڅـه کـې يـې سـلګۍ لـه ژړا سـره پـه سـتوني کـې راغوټه او ناڅاپه په ژړا شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

دنوامبر په اتمه نېټه د کراسنینسکایا دجګړې په وروستۍ ورځې، دتیارو له خپریدو سره پوځونه، خپلې قشلې ته راورسېدل. ټولـه ورځ آرامه، سړه او څه میده میده واوره هم وریدلې وه. مابنام ته نېږدې هم لږ رڼا شوه او د واورو له منځه به کله ناکله په تور شنه رنګي آسمان کې، ستوري ولیدل شول. سړه دم په دم زیاتېدل.

وسله وال غونډ چې د توراتینو له سیمو نه د راوتلو په وخت کې یې شمېر، درې زره تنـه وو، د شپې تیریدو ټاکلی ځای تـه، تر ټولـو نـه مخکې د رارسېدو پـه وخت کې نهـه سوه تنه پـاتې وو. دغـه تمځای د لویې لارې څنګ ته یو کلی و. د ځای برابرولو، چارواکي چې، د غونډ هرکلي تـه راوتلي وو خبر ورکړ چې ټول کورونو او کوټې دفرانسوي ناروغانو یا مړو، یا هم دسپورو پوځیانو او یـا د هغوی دقوماندانۍ د افسرانو له خوا ډکې او له یوې کوټې پرته چې دغونډ دقوماندان لپاره پاتې ده، نور هېڅ ځای نه شته.

دغونډ قوماندان هغې کوټې تـه چې ورتـه ټاکل شوې وه ورغـې. د هغـه سرتیري او افسران دکلي نـه تیر او وړاندې د وروستیو کورونو څنګ ته یې خپل پېټې او وسلې کېښودې.

غونډ د ځناورو د یوې بې پایې او بې شمېره ډلې پـه شان، ځانتـه د ځایونو په جوړولو او درخوړو په پخولو لګیا شو. یوه ډلـه سرتیري چې تر ځنګنو پورې په واورو کې ډوب وو، ښۍ خواته د چنارونو په ځنګلـه کې ځای پـر ځای او خواره شول. سمدلاسـه دتبرونـو د وهلو، دځانګو دماتولو، ټوکو ټکالو او خندا غږونه په ځنګله کې خواره شول. بلـه ډلـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غونډ د ګاډيو او کراچيو ترڅنګ چې په منځنۍ برخه کې يې آسونه هم ولاړ وو ، دنغريو په جوړولو ، داورونو په بلولو ، د ديګونو په بارولو ، د وچې ډوډۍ په راوړلو او آسونو ته د وښو او دانې په ورکولو لګيا شوه.

دربيمه ډله، ددې لپاره په کلي کې خوره شوه چې د قوماندانۍ افسرانو ته يې دخوب ځايونه ولټوي. دوی له کوټو نه د فرانسوايانو مړي راټول، له کوټو او واورو لاندې نه يې د سون او ددیوالو د جوړولو لپاره وچې درې، سوارې او وچ لرګي راغونډول. د کلي د کورنو ترڅنګ پنځلسو تنو سرتيرو د يوې سرای ډوله کوټې ديوالونه چې چت يې لاپخوا الوزول شوي و ، په خوښۍ او چغو سورو ښورول او غوښتل يې چې ويده شي.

هغوی، په تيارو کې چغې وهلې:

- هې، هې، رارنګ کړئ

هغو په چغو چغو ، هغه ديوال چې واورې پرې پرتې وې او د يخونو د ماتېدلو غږ يې اوريدل کېده، ښوراوه. د ديوال په لاندنۍ برخه کې کرار کرار چاودې زياتېدې او په پای کې ديوالونه له سرتيرو سره يو ځای راغوځار شول. له دې سره هممهاله د ټولو ګډه خندا او د خوښۍ چيغې واوريدل شوې.

-دوه، دوه، هغه، هغه چوکه ماته راکړئ. دغسې، ته چيرې ننوزې ؟

- ټولو هلکانو دمه وکړئ، درځئ، درځئ ټول يو ځای درځئ !

ټول چپ شول او يو نه لوړ، نرم او په زړه ښه لګېدونکي آواز سندره پيل کړه. د دربيمې انتري په پای کې له وروستيو تورو سره هممهاله شل غږونو يوځای په ملګرتيا او ګډه چغې کړې:

- او هو را روان دی، ښوري، ښوري !

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د هغو د ټول زور او هڅو سره سره دیوال هومره چې دوی چغې وهلې، له ځایه نه ښوریده. په درنه ، خوره شوې خاموشۍ کې، یو درونډ غږ واوریدل شو:

- آها ! شپږم ټولی ! بلا وهلې یاستئ، شیطانانو ! څه ته ګورئ، مرسته وکړئ، مورږ به زور وکړو.

د شپږم ټولي سرتیرو چې شمېر یې سلو تنو ته رسېده او کلي ته روان وو ، له دیواله راپرزوونکو سره یوځای او په واورو کې پرلویدلي دیوال چې ۵ سازانه (سازان، د پخوانۍ روسیې د اندازه کولو معیار دی. هر سازان ۲/۱ متره اوږد و) سورورو ، تر خمېدو وروسته او په کوڅې کې وخوځېدل.

- درځه ! خوځېږه، څه ته ګورې ! تاته وایم !

له خوښۍ سره مل ښکنځلو غږونو پای نه لاره.

ناڅاپه د یوه سرتیري قوماندې ورکوونکی غږ د دیوال وړونکو سرتیرو خواته واوریدل شو.

-څه خبره ده ؟

کوم دلګی مشر و چې په غورزو پرزو یې ویل:

- خپله ښاغلی دلته دی. جنرال په دې کوټه کې دی. تاسو بلا وهلي شیطانان، مورغولوو دلته څه حال جوړ کړی دی، زه به مواوس... لومړی رارسېدلي سرتیري ته یې ګوزار ورکړ او وې ویل:

-ولې په کرار ږي نه، که څنګه ؟

سرتیري ارامه او چپ شول، هغه سرتیری چې ، هغه دلګی مشر وهلی و ، په ټوخیدو شو او له خپل مخې نه یې وینې پاکولې، ځکه د هغه له ګوزار سره سم مخ په دیوال لګېدلی او وینې شوی و.

کله چې د هغه پام شو چې هغه دلګی مشر لرې شوی دی، په حیا او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه وويل:

- ګوره ! بلا وهلی عجيب وهل کوي ! ټول اورونه يې راته په وينو ولړل.

يو له ملنډو ډک غږ وويل:

- که څنګه ؟ درته ګران نه يم ؟

او سرتيري چې نرم نرم غږيدل، کرارکرار وړاندې لاړل، خو همدا چې له کلي ووتل، بيا يې غږونه هماغه شان په چغو بدل شول او بيا هماغه اپلټې او بيا هماغه ښکنځلې پيل شوې.

د هغه کور له څنګه چې د غه سرتيري تيريدل ، هلته د ستړې قوماندانۍ مشران د چای لپاره راټول شوي او د پرونۍ ورځې د پښو او د راتلونکې د اټکلو نو په اړه يې خبرې اترې کولې. دوی تکل لاره داسې پريکړه وکړې چې له کينې خوا د شهزاده پر ډلې د دې لپاره يرغل وکړي چې له نور پوځ سره يې اړيکي وشلوي او دی اسير کړي.

کله چې سرتيرو ديوال ټاکلي ځای ته ورساوه ، هرې خواته نغري بل او د آشپزانو اورونه تاوده وو. دلرګيو د سوځېدو پرقهاري، د واورو د ويلېدلو غږ. ونه اوريدل کېدل او د سرتيرو تور سيوري په دغې ټولې سيمه کې پرلاندې شوې واورې دې خوا او هغه خوا خوځېدل. تبرونه او تبرګي هرې خواته لګېدل. هر څه، پرته له هر ډول سپارښتنو ترسره کېدل. د شپې لپاره لرګي زيرمه شول، د قوماندان لپاره کباب جوړ او ديګونه پر نغرې بار شول.

د شپږم ټولي لخوا راوړل شوی ديوال، په نيم دايروي ډول، د شمال خواته ودرول شو. د مېړويو په خبنولو يې هغه ديوال پر ځمکه خښ او ټينګ کړ. تر څنګ يې نغري ولګېدل او اورنه بل شول. نغاړې وغږول شوې، حاضري واخستل شوه، ماښامنۍ وخوړ شوه او د شپې تيرولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپـاره هرڅـوک دنغریـو شـا او خـوا ځـایونوکې پـر ځـای شـول. چـابوټ ګنډل، چا پیپونه څښول، چا چور ځان لوڅ کړی و او اور تـه یـې سـپړې وژلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

داسې برېښېده، په هغو تصور نه کېدونکو حالاتو کې چې روسي پوځیان را ایسار شوي دي، نه تودې او سمې موزې لري، نه پوستیونو نه، نه کوټونه، نه کور او نه نور نور. واورې پرتې، تر اتلسو درجو پورې یخني، نه خواړه او نه کالي هېڅ شی نه وو، ځکه چې د دغو شیانو د رارسولو کتارونه له پوځ نه ډېر ته پاتې کېدل.

داسې برېښېده چې پوځیان باید په خورا ناوړه غمجن ویر اخته شي، خو برعکس روسي پوځیان آن تر ټولو نه په ښو او غوره مادي حالاتو کې چې خواړه او کالي به یې ښه پریمانه وو، داسې خوښ او تازه دمه نه برېښېدل. د دې علت دا و چې ټول هغه کسان به چې هره ورځ، په خواشینۍ، ناهیلۍ او سستۍ اخته کېدل، د پوځ له کرښو به پاتې کېدل او ټول هغه کسان چې له جسمي او روحي پلوه ناتوانه او سست وو، لا پخوا شاته پاتې شوي وو او یوازې د پوځ تر ټولو نه غوره کسان چې له جسمي او روحي پلوه پیاوړي وو، چارو ته دوام ورکاوه. اتم ټولي ته چې د دیوال کوز پلو ته دیره شوی و، تر ټولو نه زیات خلک راټول شوي وو.

ژیړځنې سرتیری که څه هم له ډېر لوګي نه یې تندی تریو او بانه یې سره ګونځې کړي وو، خو بیا هم له اوره نه لرې کېده، وویل:

- اې مکایوفه! داڅه کوئ؟ چېرې ورک شوې؟ لېوان خو به ډارلی نه وې؟

او بیا یې مخ بل سرتیري نه دلګی مشر ته وروړاوه او غږ یې پرې وکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- درځه کارغيه ! لږ څه لرګي خو راپيدا کړه.

دغه ژيړ څنې سرتيري، نه دلګي مشر او نه افسر و، هغه يوازې يو ټکړه او ښکلی ځوان و، نوځکه يې له ځانه پر خوارو سرتيرو غږ کاوه چې دا يا هغه چاره ترسره کړه. هغه ډنګر، کمکی سرتيری چې کارغه يې بللی و، په اطاعت سره پاڅېد چې دده سپارښتنه پر ځای کړي، خو په دې وخت کې يوځوان، نری او ښکلی سرتيری د اور په رڼا کې رانښکاره شو او يو پنډ لرګي يې راوړ.

- دې خواته يې راوړه، څه ښه کار دې وکړ !

لرګي يې مات کړل، پر اور يې ورکښېښودل، په خولې او دکوټ په لمن يې اور تازه او لمبه لمبه کړ. داور پرقهاري پورته شو. سرتيري لاپسې نغري ته وروړندې شول او خپل پيپونه يې ولګول. هغه نری ښکلی سرتيری چې لرګي يې راوړي و، لاسونه يې پر ملا کښېښودل، خپلې يخ وهلې پښې يې له سړو نه پر ځمکه ډبولې او داسندره يې ويله:

- آخ ادکې، سوړ شبنم !

هوکې څومره ښه دی، هوکې د وسله وال سرتيری لپاره دا اور او دانغری ښه دی... هغه داسې ويل چې ګواکې د هرې څېې پای مقطع لري او دی يې په لوستلو درېږي.

ژيړ څنې سرتيري پام شو چې د نڅېدونکي ځوان دبوټو تل الوزي نو چغې يې کړې:

- اې، دبوټ تلی دې الوزي ! د خدای په امانې سندري وايي.

نڅېدونکی ځوان ودريد، هغه چرم يې وشکاوه چې له بوټه يې جلاشوی و، هغه يې د اور لمبو ته ور واچاوه او وې ويل:

- رښتيا وايي، وروره !

هغه کښناست او له کڅوړې يې د وړيو يوه شنه فرانسوي ټوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوویسته او په هغه کې یې خپله پښه ومروړله. په دا سې حال کې چې پښې یې اور ته ورغځولې، وې ویل:

- له یخه شنډې شوي دي. دا سې وایي چې زر به مو پربږدي. کله چې د دښمن غم ترپایه وخوړل شي، ټولو ته به دوه برابره شیان ورکوي.

دلګي مشر وویل:

-هغه مورغوی وینئ ! پتروف په لاره کې پاتې شو.

یوبل تن وویل:

-هو کې ما لا له پخوانه هغه څاره !

- هو، هغه یو سرتیر ګوتې و.

- په دربیم ټولي کې یې سره وویل چې یو ازې پرون یې نهه تنه کم شوي دي.

- خپله فکر وکړه، کله چې پښې دا سې یخ وهي، چېرې کولای شي لاړ شي.

دلګي مشر غږ وکړ:

- اې، تاته وایم، پربږدئ، دا اپلټې.

یوبوډا سرتیري په ملامتۍ، هغه سرتیري ته چې ویلي و، پښې یې یخ وهلې، وویل:

- نه چې ته هم غواړې مورږ پربږدي.

لـوړ پـزي سـرتیري، هماغـه چـې کارغـه نومـول شـوی و، ناڅاپـه، دنغري له څنکه راپاڅېد، په ډډ خو ربړدیدونکي غږ یې وویل:

- نو ته څه فکر کوې ؟

-هغه چې غوړ او څورب دي، هغـه خوارېږي او هغـه چې خوار دي، مري. دا ماته ګوره ! وروستۍ سا باسم.

مخ یې دلګی مشر ته وروړاوه او ناڅاپه یې په غوڅه ژبه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- سپارښتنه يې وکړه چې روغتون ته مې ورسوي، د اډونو له درده نور نو شنډ ېږم. نور يو ګام هم تلای نه شم.

دلګي مشر په کراره وويل:

-خير دی، خير دی، په کرار شه !

سرتيری آرام شو، خو خبرو اترو يې دوام پيدا کړ.

يوه سرتيري خبره په بله واړوله او نوې خبره يې پيل کړه:

- نن خو مې پريمان فرانسويان ونيول، خو موږې ؟ څه ووايم، ديوه هم سمې او روغې موږې نه وې، هسې تش په نوم موږې يې پر پښو دي.

-

خو هغه نڅاګر سرتيري وويل:

-موږې يې قزاقانو ترې ويستلي دي. مړي يې له هغې کوټې ويستلي دي او يوه کوټه يې هم د ډګروال لپاره تشه کړې ده. زلميانو ! په هر حال مرګ د زړه خوږي خبره ده. کله چې يې هغوی دا خوا هغه خوا اړول، له هغو نه يو تن په کې لا ژوندی و، باور وکړئ. باور کوئ ؟ په خپله ژبه يې څه بنګاری کاوه.

لومړي سرتيري وويل:

-پاک خلک دي. دا سې تک سپين دي لکه د چنار د ونې په شان، نښه زړور هم په کې پيدا کېږي. څنګه ؟ مهربان خلک هم لري.

- نښه نو تا څه فکر کاوه، هغوی له هر قام او هر ډول خلکو نه، سرتيري راټول کړي دي.

هغه نڅاګر سرتيري په نه پوهېدو کې موسکا وويل:

-هغوی زمونږ په ژبه هېڅ نه پوهېږي. زه به له هغه و پوښتم په خټه څوک يې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه هماغه خپله کیسه کوي، عجیبه خلک دي.

هغه سړی چې د فرانسویانو له سپینتوبه په حیرت کې وه، وویل:

-لـه ټولـو نـه خـو دتعجـب وړ خبـره لا دا وه چـې د موژایسـکي کلیوالو بزګرو کوله، هغوی ویل چې دوی دجګړې لـه ډګره د وژل شویو په راټولولو پیل وکړ. ګورئ ؟ یوه میاشت دا مړي پراتـه وو، خو خراب شوي نه وو او لکه دسپین کاغذ داسې پاک پراتـه وو، دسپینو بـاروتو په شان. کوم بوی یې هم نه کاوه.

یو تن وویل:

- دا به له دې کبله چې ساړه و.

- هو، هوښیار، څه هوښیاري کوي، له سړو مخکې خو تودخه وه. که دسړو له امله و، نو زمونږ مړي بـه هم نـه خوسا کېدای. وایي چې زمونږ مړي داسې بوی اخستی و چې ورنېږدې کېدل ګران و، دچنچیو له لاسـه شړیدلي وو. لکه متیازې داسې بوی یې کاوه، خـو د هغولکـه سـپین کاغذ داسې پاک او لکه باروت داسې بې بویه.

ټول خاموشه شول.

دلګی مشر وویل:

-دا دخوړو له برکته دی، هغوی شاهانه ډوډۍ خوړله.

هېڅچا یې مخالفت ونه کړ.

هغـه د موژایسـک کلیـوال بزګر، همالتـه چې جګړه تیـره شـوې وه، وویل چې دوی له سلګونو کلیـو نـه مړي راټولـول، شـل ورځې یې کـار کاوه، خوبیاهم ټول راټول شوي نه دي. ویل کېدل چې لېوانو...

بوډا سرتیري، وویل:

-دا جګړه درښـتیانو جګړه وه. هغـه جګړه چـې مـوږ یـې یـادوو او وروسته به یادیږي، خو خلک یې هم ډېر وزورول...

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو کاکا جانه ! پرون نه آبله ورځ، مورې پرې ورو دانګل، مورې ته چا وخت رانـه کړ چې کـومې خواتـه ورورسـېږو. هغـوی خپلـې وسـلې کښنوډې، په ګونډو شو او وې ویل، وښـی ! دا خو جګړه نه شوه، دجګړې نندارې ده. داسې آوازې وې چې خپله پلـون (نـاپلیون) هـم دوه واره نیـول شـوی دی. هغـوی آن پـه خبـره هـم نـه پوهېږي، نیسه یې، نیسه یې، درواخله، پـه لاس کې بـه دې پـه مرغـی بدله شي. والوته او والوته او وزل یې هم ناشوني دي.

-یاره ! کیسلوفه ! دروغ خو هم یوه اندازه لری، تاته چې ګورم او دا لاپې دې اورم...

- کوم دروغ او کومې لاپې، ټول ربښتیا دي.

- که ماته په لاس راغلې وای، سمدلاسه به مې خښ کړی وای او یوه ښښه به مې هم پرې درولې وای. پوهېږې، څومره خلک دې وژلي دي ؟

بوډا سړي چې اردمی یې ویسته، وویل:

-داسې به یې کړو چې نور، نو دښورید و نه وي.

خبرې اترې پای ته ورسېدې او سرتیري څملاستل.

یوه سرتیري چې دآسمان په لید و یې زړه وتوخنید، وویل:

-ګوره چې ستوري څنګه ځلېږي ؟ تـه بـه وایـي چې ښـځو تکـري ارتېږلي دي.

-زلمیانو ! دا ددې ښښه ده چې سړکال به فصلونه ښه ډېر وي.

- څه نور لرګي اورته په کار دي.

- یاره ملا مې له تودخې سوځي، خو خټه بیا یخ وهي، داڅه کیسې دي ؟

-خدای دې خیر کوي.

-څه دې خواته، هغې خواته اوړې، اور یوازې، څه دستما لپاره دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څنګه ؟

دچپتيا له خپريدو سره، دځو تنو ويدو سرتيرو خرپهاری اوريدل کېده، نور څو تنه اړخ په اړخ اوښتل او ځانونه يې تودول او يو نيم تن خو لا خبرو ته دوام ورکاوه. له اوره سل ګامه آپلو لرې، ديوې خوږې او مينه ناکې خندا غږ واوريدل شو.

دې پنځم ټولې څه شر او شور جوړ کړی دی، ښه مست خلک خو دي.

يو سرتيری پاڅېد او دپنځم ټولې خواته ورغی. دغه سرتيری په خندا خندا ښېرته راستون شو او وې ويل:

-دوه فرانسويان يې نيولي دي، يو خو چوريخ وهلی دی اوداسې بل له مستۍ نه لېونی لېونی کېږي او سندرې وايي:

- اوي، اوي، درځي چې ورشو.

او څو تنه سرتيري دپنځم ټولې خواته ورخوځېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

د پنځم ټولي ځنګل ته څېرمه ، يو لوی نغري د واورو په منځ کې لمبې وهلې او د ونو له يخه ډکې څانګې يې روښانولې.

دشپې په نيمايي کې د پنځم ټولي سرتيرو دځنګله په واورو کې دقدم وهلو او ترپښو لاندې څانګو د ماتېدو غږ اورېد.

يو سرتيري وويل:

هلکانو يږ دی !

ټولو سرونه راهسک کړل او غوږ غوږ شول. دځنګله له خوا نه د نغري د رڼا خواته دوه تنه چې نا آشنا جامې يې اغوستې وې، راروان وو. يو له بل يې سره نيولي وو.

دا دوه تنه فرانسويان وو ، چې په ځنګله کې پټ شوي وو. هغوی په کومه ناڅرګنده او ناپوهېدونکې عسکري ژبه څه ويل. هغوی نغري ته ورنږدې شول. د هغوی يو تن چې لوړه ونه يې درلوده ، افسري خولې يې پر سر وه ، خورا ناتوان اوضعيفه برېښېده. نغري ته په نږدې کېدو يې غوښتل کښې، خو پر ځمکه ولوېد. هغه بل لنډ ونې څه سورور چې مخ يې په دستمال کې ترڼلی او قوی برېښېده. خپل هغه لويدلی ملګری يې راپورته کړ، خپلې خولې ته يې اشاره وکړه او کوم څه يې وويل. سرتيري د فرانسوي په شا او خوا راټول او ناروغ يې پر کوټ څملاوه. دواړو ته يې شوله او ودکا راوړل.

دغه خوار فرانسوي افسر، هماغه رامبال و. او هغه سرتيری چې سر يې په دستمال ترڼلی و ، هغه د هغه ياور ، موريل و.

موريل چې کله ودکا وڅکله او شوله يې وخوړله، ناڅاپه يې يوه غمجنه خوشالي پيل کړه او پرته له هغه چې دمه وکړي، پرله پسې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرتيرو ته په ناپوهېدونکې ژبه کوم څه ويل. رامبل، هغه ته وړاندې شوې وې، ونه منله، د اور خواته يې پرځنګل ډډه ولګوله، غځېدلی ناست او سرو سترګو يې روسي سرتيروته حيران حيران کتل. کله ناکله به يې يو اوږد زګيروی وکړ او بيا به ببرته را چپ شو. موريل د هغه اوږې ته اشاره وکړه، سرتيري يې پوه کړل چې ملګری يې افسر دی او بايد تود کړل شي. روسي افسر چې اور ته نېږدې شوی و، کوم څوک يې ډګروال ته ورولېږه چې تري وپوښتي، ايا نه غواړي دغه فرانسوي افسر ته اجازه ورکړي، دده کوټې ته بدرګه شي. رامبال ته وويل شول چې د ډګروال کوټې ته ورشي. هغه پاڅېد او غوښتل يې چې لاړ شي، خو ورېږديد او د هغه ترځنګ ولاړ سرتيري که هغه نه وای نيولای، هغه به لويدلای و.

سرتيري له ملندو نه په ډکه ادا رامبال ته سترګه کېښکوده او وې وويل:

- څنګه ؟ نه ورځې ؟

له هرې خوا د نورو سرتيرو آوازو دغه ټوکمار سرتيري ته ګوانښ وکړ او وې ويل:

- احمقه ! څه اپلټې وايې، که...

سرتيري پر رامبال ورټول شول، دوو تنو سرتيرو، هغه تر ترځنګ لاندې ونيو، راپورته يې کړ اود ډګروال کوټې ته يې وروست.

رامبال خپل لاسونه د سرتيرو غاړې ته وراچولي وو او کله چې يې هغه بدرګه کاوه، په زګيروي، زګيروي يې وويل:

-آه زلميانو !زما مهربانو !مهربانو ملګرو !آه، زما مهربانو ملګرو !

او لکه دماشوم په شان يې سر د يو سرتيري پر اوږې ورولويد.

په دې لړکې، موريل په خورا ښه ځای کې ناست او سرتيري پرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راټول شوي وو.

دغه لنډونی سورور فرانسوي افسر چې پرسېدلې سترګې يې له اوښکو ډکې وې، لکه د ښځو په شان يې خولې نه دستمال تاو کړی و او لنډه ښځښه پوستين يې په ځان. داسې برېښېده چې د ودکا له څکلو وروسته يې حال بل ډول دی، لاس يې څنګ ته دناست سرتيری په غاړه کې ور اچولی و. په ډډ او پرې پرې آواز يې فرانسوي زمزمه کوله.

سرتيرو هغه ته وکتل او له خندا نه يې بډوډي کلک نيولي وو.

هغه ټوکمار چې سندرې يې ويله او موريل يې لاس په غاړه کې ور اچولی و ، وې ويل:

-څن. ګه. څنګه. را زده کړه. زه يې ژر ژر کوم، راته وايه څنګه ؟

موريل سترګه کښېکودله او سندره يې پيل کړه:

-تل دې وې، څلورم هانري !

-تل دې وې هغه مېړنی زړور ټولواک او داسې نور څه په فرانسوي ژبه.

او سرتيرو د هغه پېښې کولې، خپل لاسونه يې څنډل او سندرې يې ويلې او په ربنتيا يې هم ښې پېښې کولې.

له هرې خوانه دخوښۍ او کله هم دشډلې خندا غږونو انګازې کولې:

-وينئ ! وينئ څومره ښه يې وايي ! واه، واه...

موريل خندل او خندايې پر بشړې کې ګونځې جوړولې.

-ښه، ورځه. دوام ورکړه، وايه !

هغه درې غوره چارې درلودې:

-څکل، سرښندنه او مهرباني.

-ګورئ، په ربنتيا هم خورا ښې سندرې وايي، خو اوس وارد زالیتايووف دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زالیتایووف په خورا خورایی سره وویل:

- کیو، کیو، کیو، یو، یو

هغه چې شونډې یې غوټې کړې وې، د هغه په شان وویل:

-کیو، کیو، کیو... دې، بې. دي..

هغه په سندریزه توګه دوام ورکړ:

- اوهو ! خورا ښه ! فرانسوي سندرې دغه شان ویل کېږي. هوي، هوي، ها، ها، هو ته بیا وږی شوی یې.

ورکړئ، بیا شوله ورکړئ، داسې ژر مړښت نه لري.

بیا یې هغه ته شوله ورکړه او موریل په خندا خندا د درېیمې کاسې په خوړلو پیل وکړ. ټولو هغو سرتیرو چې موریل ته کتل، پر بشړو یې د خوښۍ موسکا خوره وه.

عمر خوړلي سرتیري چې دنغري آپلو غځېدلی و، دغه شان چارې یې اپلټې ګڼلې او ویل یې چې ښه کار نه دی، خو بیا یې هم کله ناکله سر راپورته کاوه، څنګلې به یې ووهلې او په خندا خندا به یې موریل ته وکتل.

له هغو کسانو نه یوتن چې څادر یې له ځانه تاو کړی و، وویل:

- هغه هم خلک دي، آن اغزي هم پر خپلو رېښو ولاړ وي او په همدا سې زرغونېږي.

- وای لویه خدایه ! ستوري څنګه ځلېږي، د شپې به ښه یخ وي.

او چوپه، چوپتیا خوره شوه.

او ستوري ګواکې په دې پوهېدل چې اوس به نور څوک نه ورته ګوري. په تک تور آسمان کې یې لوبې کولې. ستوري به ځلېدل، کله په آرامه شول، کله به کومه خوښي په کې خوره شوه، خو په رازمن ډول یې په خپل منځ کې څه سره ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

فرانسوي پوځونه، درياضي دقاعدې له مخې کرار کرار له منځه تلل. د برزينا له سيمې نه چې تېريدل، د هغې په اړه ډېرې ليکنې شوي دي، دفرانسوی پوځ د له مينځه تللو يو منځنی پړاو و، هغه په هېڅ ډول ټاکوونکی او اريز پړاو نه و.

که د برزينا په اړه ډېرې ليکنې شوي يا کېږي، که دفرانسويانو په اړه دي، هغه له دې کبله دي چې دفرانسويان تالا والا کېدل کرار کرار و، خو په لنډه موده کې يې د برزينا د وران پله پر سر خورا زياته او دبدمرغې تراژيدۍ بڼه پيدا کړه. داسې يوه بدمرغي چې د ټولو په ياد پاتې شوه، خو دبرزينا په اړه د روسانو له خوا د ډېرو ليکنو لامل يوازې دا و چې په پترزبورګ کې، دجګړې له ډګره، له برزينا نه لرې (پفول) داسې يوه تګ لاره جوړه کړې وه چې دوی به دبرزينا دپله د ستراتيژيکې برخې په لودېز کې ناپليون اسيروي. ټول په دې ډاډمن وو چې هرڅه هسې کېږي لکه په تګ لاره کې يې چې اټکل شوی و، نو ځکه هغوی په تيره بيا په دې ډاډمن وو چې له برزينا تيريدل به دفرانسويانو د بشپړې تباهۍ سبب کېږي. خو رښتيانۍ خبره داده چې په برزينا کې دفرانسويانو مرګ ژوبله او دوسلو له لاسه وتل، تر هغه شمېره خورا لږه و چې په کراسينيسکايا کې و.

له برزينا نه د فرانسويانو د تيريدلو يوازينی اهميت په دې کې دی چې دغې چارې د ټولو هغو تګ لارو او اټکلونو ناسمولای ځرګند کړ چې د دښمن دبېلابېلو قطعاتو په هکله شوی و او هم يوازينی، سم او کېدونکی اټکل چې په دې اړه و او هغه هم دکوتوزوف له خوا شوی و،

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعنی د دښمن پسې اخښتل او له نښتې پرته د فرانسویانو د تښتې او د چټک او زیاتبدونکي تګ څارنه. دغه پوځ لکه ټپي شوی ځناور، داسې په تښته و چې دریدل یې ناشوني و.

هرځومره چې فرانسویان لرې تښتبدل او هرځومره چې د هغو د ژوندي پاتې شویو کسانو حال (په تبره بیا له برزینا نه تر تیریدو وروسته چې د پترزبورګ دتګلارې تاکونکی اغیز ته سترګه په لاره و) خرابیدونکی و. روسي قوماندان چې یوبل په تیره بیا کوتوزوف یې په غفلت او تیروتنو تورناوه، لاپسې سودا یې کښدل.

داسې اټکل کښده چې د پترزبورګ دتګلارې د نه سرته رسېدو ګناه او ملامتي د کوتوزوف په غاړه شي، نو له دې کبله له هغه نه خوابدي، نارضایتي او پر هغه ملنډې پرله پسې زیاتبدې. البته دغه سپکاوی او ملنډې په خورا درناوي او دوکه کې څرګندیدې، داسې چې کوتوزوف آن په دې پوهېدای هم نه شو چې دی ولې او دځه له املې ملامت دی.

له هغه سره به ځوک په ډاګه او په غوځه نه غږیدل او که هغه ته به چا ګزارش ورکاوه، د هغه پریکړې ته به داسې سترګه په لاره و چې ګواکې کوم رسمي، ستړي چارې ته د اړتیا له مخې اړ شوي دي. د هغه سترګې به چې بل پلو وغړیدې، دوی به خپلو منځو کې سترګې کښکودې او په هر ګام کې به یې هځه کوله هغه سره وغولوي او تیر یې باسي.

دغه ټول خلک، له همدې املې چې نه یې شو کولای د هغه په ژورو خیالو یې سر خلاص شي، دا یې غوره ګڼله چې له دغه بوډا سره خبرې ونه کړی، ځکه هغه یې بې پایلې ګڼلې او ویل به یې چې هغه د دوی په ژورو اندښنو او تکلونو نه پوهېږي. هغوی ته داسې برښېده چې هغه به دوی ته دهرې پوښتنې په ځواب کې بیا هماغه خبره تکراروي (دوی ته د هغه ځوابونه هسې خبرې برښېدې) ر. د زرین پله په اړه او په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه چې له پولې نه تير شوی، خوار او تالان شوي پوځ بايد نور تعقيب نه شي او داسې نور او نور، دا او نورې خبرې چې دوی به په وار وار او لاپخوا اوريدلې وې. او ټول هغه څه چې ده ويل، هغه دوی ته تکراري برېښېدې. دساري په توګه دا خبرې چې بايد خورو او کالو ته سترګې په لاره شو، سرتيري موزې او بوټ نه لري، تولې داسې ساده خبرې وې او هغه څه چې دوی خپله د هغو په اړه غږيدل او د هغو وړاندیز يې کاوه، د دوی لپاره خورا کړکيچن او عاقلانه وو او برعکس په دې ډاډه وو چې هغه باڅاری او بوډا دی، خو دوی نبوغ لرونکي خو بې واکه دي.

په تيره بيا ترهغه وروسته چې د سمندري قواوو نومیالی قوماندان او د پترزبورګ د اتل ويتګيشتاين پوځ له هغو سره يوځای شو. په قوماندانۍ کې دغه اپلټې په بې ساري توګه زياتې شوې. کوتوزوف دغه ليدل، ساړه اسويلي يې ويستل اويا يې يوازې اوږې پورته اچولې. يوازې يو وار هغه خوابدی شو چې دبرزينا تر پېښې وروسته بينيګسن په مخامخ توګه ټولواک ته ګزارش ورکاوه او هغه دا ليک هغه ته وليکه:

((دعالیجناب دناوړې روغتيا حالت ته په پاملرنې سره، د دغه ليک د ترلاسه کولو سره به سمدلاسه دکالوګې سيمې ته خوځېږي او هلته به د نوې دندې ټاکنې او دهمايونې ټولواک فرمان ته سترګې په لاره پاتې شي.))

خو د بينيګسن تر لېږلو وروسته، ستر شهزاده کانستانتين پاولوويچ چې دجګړې په پيل کې يې هلې ځلې زياتې وې او دکوتوزوف په سپارښتنه له پوځ نه لرې شوی و، بېرته جبهې ته راغی. ستر شهزاده چې اوس کله جبهې ته راورسېد، کوتوزوف ته يې خبر ورکړ چې اعلحضرت ټولواک د پوځ له بريا وو او کرار خوځون نه خورا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اند ښښمن دی. هغه وویل چې همایوني اعلحضرت په پام کې لري چې په دې څو ورځو کې خپله جبهې ته راشي.

دغه سپین ږیري، په هغه کچه په درباري چارو کې تجربه لرله لکه په پوځي چارو کې چې لاسبری و. هغه کوتوزوف چې د سرکال داګست په میاشت کې د ټولواک د اداري برخلاف د پوځ ستر قوماندان ټاکل شوی و، هغه سړی چې ولیعد شهزاده او د ټولواک ځایناستي یې له پوځه شړلي وو، هماغه څوک چې په خپله خوښه او د ټولواک دخوښۍ برخلاف یې مسکو تسلیم کړ، دغه کوتوزوف په هماغه شېبه کې په دې پوه شو چې دده د بخت شېبې پای ته رسېدلي دي، هغه پوه شو چې دده ونډه ترسره شوې او هغه ناڅرګند او بې پایه واک چې ده درلود، نور نه شته. هغه له ده سره د دربارله اړیکو نه هم دا احساس کړې وه. له یوې خوا هغه لیدل، هغه جګړه چې ده په کې ټاکوونکې ونډه لرله پای ته رسېدلې ده او احساسوله یې چې دده چارې ترسره شوي دي، له بلې خوا دې سره هممهاله ده خپله ځاني ستومانې او سترې یا احساسوله او د دغه عمر خوړلي ځان لپاره یې استراحت ته اړتیالرله.

د نوامبر په نهه ویشتمه کوتوزوف، د ویلینا سیمې ته لاړ. هغه د خپل خدمت په موده کې، دوه واره د ویلینا والي ټاکل شوی و، په دې بډای او له ورانیو نه په ژغورل شوي ښار کې دژوند له آسانتیاوو پرته چې له مودو مودو نه هغه له هغو نه بې برخې و، کوتوزوف خپل پخواني ملګري او یادونه بیا موندل.

هغه ناڅاپه خپلې ټولې پوځي او دولتي چارې او غمونه هېر او څومره چې د هغه شا او خوا حالاتو ده ته اجازه ورکولو، هغه آرام او ورځني معمولي ژوند ته مخه کړه. داسې برښېده چې ګواکې هغه څه چې اوس دنړۍ په تاریخ کې تیریږي او یا وروسته تیریدونکي و، ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې په هېڅ ډول اړه نه لري.

چیچیګوف، د هغو مشرانو له ډلې نه یو مشر و چې د دښمن د قطعاتو تر منځ د اړیکو د پریکولو او پر هغو د یرغل سخت لېوالـه و، غوښتل یې په یونان او بیا وروسته په وارسا کې کومه دوکه وکړي، خو دا یې هېڅ نه غوښتل هلته لاړ شي چې دی ګمارل شوی و.

چیچیګوف، له ټولـواک سره په زړورتیا خبرو کولو کې خورا پېژندل شوې څېره وه. د غـه چیچیګوف، کوتوزف ځکه خپل منت بارګانې چې کله پـز۱۸۱۱ کال کې د کوتوزوف له خوښې پرته له ترکیې سره د روغې د ټرون لاسلیکولو لپاره استول شوی و، همدا چې په شو چې ستر قوماندان له خوښې نه پرته روغه شوې ده، ټولـواک ته یې وویل چې دا د کوتوزوف خدمت دی.

همد غـه چیچیګوف و چې د ویلینا د ښار په هغې مانۍ کې چې کوتـوزوف میشت کېدونکی و، تر ټولو لـومړی څوک و چې د هغـه هرکلی یې وکړ. چیچیګوف، په سمندرۍ دریشۍ کې، لنډه تـوره تر ملا، خولۍ تر تخرګ لاندې نیولې، هغه ته ګزارش ورکړ او د ښار کلي یې ورته وړاندې کړه.

د د غه بوډا په وړاندې، د ځوانو قوماندانانو له نزاکتـه ډک، او له سپکاوي سره مل د رناوی چې د دوی په وینا د د غه سپین ږیري کړه وړه لـه سپین ږیرتوبـه باځارتوب تـه ورتـه شوی و، او چیچیګوف چې په خورا لوړه کچه پر کوتوزوف له ملنډو او تورونو له ټولو نه خبر و، له ورایه او په څرګند ډول دده په کړو وړو کې راڅرګند بدل.

کوتوزوف، له چیچیګوف سره د خبرو اترو په لړ کې، هغـه تـه وویـل

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دباریسوف په سیمه کې له ده نه، ددې غلا شوې ګادۍ او په هغه کې پراته کالي او کپړې بشپړ او ده ته به وسپارل شي.

چیچاګوف له قهره اورنی شو او وې ویل:

- تاسو غواړئ ماته ووایئ چې زه څه نه لرم چې ډوډۍ په کې وخورم ؟ نه داسې نه ده، برعکس تاسې د کومې ستړې مبلمستیا لپواله یاست، زه کولای شم هغه درته جوړه کړم چیچیګوف په هره خبره کې غوښتل دا ثابته کړي چې دی برحقه دی او داسې تصور یې کاوه چې کوتوزوف هم همداسې فکر کوي او طبیعت یې په دې خرابه دی.

کوتوزوف بیا خپله له بري ډکه او اغیزمنه موسکا پر شونډو راخوره کړه ، اوږې یې پورته واچولې او وې ویل:

-زه غواړم یوازې هغه څه ووایم ، چې ماد هغه ویل غوښتل.

-کوتوزف د ټولواک دهیلې برخلاف، د پوځ یوه زیاته برخه په ویلنا کې ساتلې وه. کوتوزوف د هغه دملګرو او ده سره مل یارانو د وینا له مخې په ویلنا کې سخت ژوبل شوی او جسماً هم خورا ناتوانه شوی و. هغه په ناهیلې خپلې چارې څارلې او زیاتره هغه یې خپلو جنرالانو ته پریښې وې او د ټولواک د راتګ په پلمه یې خپلې عیاشۍ کولې.

ټولواک چې له خپلو درباریانو، ګراف تولستوي، شهزاده والکونسکي ، ارکچیوف او له نور سره دنوامبر په اومه نېټه له پترزبورګ نه خوځېدلی و ، دنوامبر په یوولسمه ویلناته راورسېدل او په هماغه ګاډۍ کې مخامخ مانۍ ته ورغلل. دسختو سړو سره سره دسلو په شا او خواکې جنرال او دسترې قوماندانۍ افسران د درناوۍ او سلامۍ په دریشیو کې، دمانۍ تر مخې هرکلي ته ولاړ وو او دسیمونوفسکي غونډ هم د ټولواک هرکلی ته سلامي و.

دهرکلي ډله ، په هغې ګاډۍ کې چې په خولو کې لمدو دري آسونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشوله او به مانې کې د ټولواک مخې ته ورلېږلې شوې وه، نارې کړه:
- راروان دي !
کونوفنیخن دالان ته ددې لپاره ور ودانګل چې د ساتونکي په وړه کوټه کې ستړګې په لاره کوتوزوف ته د ټولواک د رارسېدو زیرې ورکړي.
یوه دقیقه وروسته غټ او څورب بوډا چې د پریت دریشي یې اغوستې، ټټر یې له ټمبل شویو نښانونو او مډالونو ډک وو او ټنډې خپټې نه یې نري دستمال تاو کړی و، په ربړدیدونکو ګامونو برنډې ته راووت. کوتوزوف له پوځي دود سره سم خولې پر سر کړه، دستکشونه یې په لاس کې را واخېستل، یو خواته کوږ شو، په خورا خواریو پر زینو راښکته او هغه ګزارش یې چې ټولواک ته چمتو کړی و، په لاس کې و.
ګڼه ګوڼه وه، د درې آسیزې ګاډۍ شر او شور چې لکه باز داسې الوته، را روانه او ټولو خلکو ورته کتل. په رانېږدې کېدونکې ګاډۍ کې ټولواک او فالکونسکي ناست وو.
دغه بوډا جنرال که څه هم د پنځوس کلن خدمت په موده له دغه راز مراسمو سره ښه آشنا او زړدی و، خو ددغو کړو وړو تر اغېزې لاندې راغی. په خورا اند ښنې یې لاس پر ځان تیر کړ، خپله خولې یې ځای پر ځای کړه، سمه یې کړه او پوره په هماغه شېبه کې چې ټولواک پښه له ګاډۍ نه پر ځمکه کېښوده، هغه ته یې وکتل، هغه ته یې. ستړګې ورپورته کړې، ببرته آرامه شو، ودرید، لږ ځیر شو او خپل ګزارش یې هغه ته وسپاره او په خورا نرم او ملایم غږ یې له هغه سره خبرې اترې پیل کړې. ټولواک په یوه چټک غلچک، کوتوزوف سر ترپایه وڅاره. یوه شېبه یې تندی تریو کړ، خو سمدلاسه یې ځان ببرته راجوړ کړ، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وروړندې شو ، لاسونه يې پرانستل او له بوډا جنرال نه يې غږېر تاو کړه. د ټولواک دغې مهربانۍ د تل په شان پر کوتوزوف اغيز وکړ او دپخوا په شان بيا د خپلو احساساتو لاندې راغی ، کومې تلوسې پسې واخېست او ټينګ په ژړا شو

ټولواک له افسرانو سره روغبړ وکړ ، دسيمونوفسکي د هرکلي دغونډ له مخې تير شو ، بيا يې دبوډا لاس کښېکود او له هغه سره مل کوټې ته ننوت.

ټولواک چې کله له فيلد مارشال سره يوازې پاتې شو ، د دښمن د څارنې او پسې اخېستو کې، ددوی د پوځ سستۍ ، په کراسينيسکايا او برزينا کې د تيروتنو په اړه يې د خپلو اند ښنو تر څرګندولو وروسته يې په راتلونکې کې د روسيې له پولو نه بهر د خپلو کړو په اړه خپله اند ښنه ورته څرګنده کړه. کوتوزوف له هغه سره نه مخالفت وکړ او نه يې خپل نظر څرګند کړ ، هغه دهماغه اوه کاله پخوا په شان چې د اوسترليڅ په جګړه کې ، په اطاعت او بې پروايۍ د ټولواک سپارښتنې اوريدلې وې، هماغه حالت يې بيا پر څېرې راخور شو.

کله چې کوتوزوف، له کوټې راووت، په کږو وږو ګامونو او ښکته سر په دالان کې روان شو ، دچا غږ هغه ودراوه او وې ويل:

-تاسو عاليجناب !

کوتوزوف سر راپورته کړ او تر ډېر ځنډه پورې يې خپلې مخې ته ولاړ ګراف تولستوي ته چې دسپينو زرو په يوه قاب کې يې کوم وړوکی شی اينبسی و ، کتل. داسې برېښېده چې کوتوزوف، په دې نه پوهېده چې څه ترې غواړي، خو ناڅاپه ګواکې ورپه ياد شول. نړۍ موسکا يې پر پرسېدلې بشړې راخوره شوه ، په درناوي يې سر ښکته کړ او په قاب کې پروت وړوکی شی يې واخېست. دا د ګيورګي لومړی درجه نښان و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

بله ورځ مارشال یوه داسې غوړه او غوره غرمنۍ جوړه کړې وه چې نځاوې هم په کې روانې وې. د ټولواک ګډون دغه مېلمستیا لاپسې ویاړمنه کړه. که څه هم کوتوزوف دګیورګي په لومړي درجه نښان ویاړل شوی او ټولواک په بې ساري توګه هغه ویاړه او نازوه، خو له فیلد مارشال نه د ټولواک په خوابدۍ هرڅوک خبر و. ټولو نزاکتونو ته پاملرنه کېده او په خپله ټولواک په دې برخه کې ترټولو غوره اوښه ببلګه وه، خو ټول په دې پوهېده چې سپین ږیرۍ ملامت او دهېڅ چارې د سرته رسېدو نه دی. کله چې کوتوزوف، د نځا بنډار ته د رانوتلو په وخت د اکاترینې (د روسیې ستر ټولواکه) دزمانې دپخوانۍ دود په شان سپارښتنه وکړه چې یرغمل شوي بیرغونه د هغه پښو ته وروارتېرل شي، ټولواک، په ناخوښۍ تندی تریو کړ او څه یې وویل او ځښو کسانود هغه خبرې واوریدې:

-زوړ ټوکمار!

له کوتوزوف نه د خپلواک خوابدي، په ویلنا کې ځکه لاپسې زیاته شوه چې کوتوزوف په ښکاره یا نه غوښتل او یا نه پرې پوهېده، د هغه جګړې په اهمیت پوه شي چې د دوی په وړاندې روانه وه.

کله چې دبلې ورځې پر سهار ټولواک، راټول شویو افسرانو ته وویل چې:

-تاسو نه یوازې روسیه ژغورلې ده، تاسو ټوله اروپا ژغورلې ده.

ټولو داسې وانګېرله چې جګړه پای ته نه ده رسېدلې.

یوازې کوتوزوف نه غوښتل په دې پوه شي او په ډاګه یې خپل نظر

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرګنداوه او ویل یې چې نوې جګړه نه شي کولای د روسیې دریځ ښه او ویاړ یې لا لوړ کړي. هغه نه یوازې دا بلکې دا یې هم ویل چې نوې جګړه به د روسیې اوسني دریځ چې دده په اند اوس یې لري، سپک او ویاړ به یې راکم کړي. هغه هڅه کوله ټولواک ته دا ثابته کړي چې دنویو پوځیانو راټولول ناشوني دي، هغه ویل چې د خلکو ژوند خورا خوار او کبدای شي نا بریاوو او له نورو نورو بدمرغیو سره مخامخ شي.

فلید مارشال په طبیعي ډول، په دغه اند سره یوازې او یوازې دراتلونکې جګړې خندو.

له بوډا سره د ټکر دمخنوي لپاره یوه آسانه لاره پیدا شوه، دا لاره په دې کې وه چې د اوسترلیځ او ددې جګړې د پیل دوخت په شان چې قوماندانې یې د بارکلی په غاړه وه، پرته له هغه چې ستر قوماندان خبر او خوابدي شي، دواک هغه لوړه چې دی پرې ولاړ او هغه ناخرګند او بې پایه واک چې دی یې لري تر ې واخښتل شي، او ټولواک ته وسپارل شي. دهمدې تکل د سرته رسولو لپاره د سترې قوماندانۍ په جوړښت کې څه بدلون راوستل شو، دکوتوزوف د قوماندانۍ کړۍ کرار کرار ماتې او واک ورو ورو ټولواک ته ور ولېږدول شو. هریو، کونوفنیځن او ایرمولوف نورو چارو ته وګمارل شول. ټولو په ډاګه ناړې وهلې چې فیلد مارشال خورا خوار او روغتیا یې ښه نه ده.

د هغه روغتیا ځکه خرابه وه چې واک بل چاته، هغه چاته چې غوښتونکی یې و، ولېږدوي. او په رښتیا هم د هغه روغتیایي حالت ښه نه و.

لکه هغه شان چې په طبعي، ساده او کرار کرار کوتوزوف د ترکیې له جبهې نه، په پترزبورګ کې د احتیاط غونډ ته استولی شوی او داربکیو راټولو ته ګمارل شوی و اوبیا هماغه وخت د اړتیا له مخې اړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول ، هغـه د پـوځ قوماندانې تـه ولېږي. اوس هـم هماغـه شـان سـاده ساده ، کرار کرار او په طبیعي ډول د کوتـوزوف لـه خوا د خپلو چارو ، تر سرته رسېدو نـه وروسـته ، د هغـه پـر ځای بـل څوک چې اړتیـا ورتـه لیده کېده ، راپیدا شو.

د۱۸۱۲ کال جګړې د روسیې روح ته لـه ګرانښت او ملی ګټو پرتـه ، بله ځانګړتیا هم باید له لرلای او هغه د هغې اروپایي اهمیت و .

لـه لـودیزه، ختـیځ تـه د پرګنـو ترخوځونـه وروسـته ، اوس بایـد لـه ختیځه لودیز تـه د خلکـو خوځـبدا پیـل شـوې وای. ددغـې نـوې جګړې لپـاره نـوي نومیـالي پـه کـار دي ، هغـه نـوي نومیـالي چې د کوتـوزوف دعقایـدو او خیـالاتو پـه تـوپیر یې بایـد ددې نـوې چارې دهڅولـو او لمسولو لپاره نور خیالات او عقاید لرلای.

لومړی الکساندر(د روسې ټولواک) دختـیځ نـه، لـودیز تـه د خلکـو دخوځون او دملتونودبرېدونو دټاکلو لپاره، هماغه شان په کار و ، لکـه کوتوزوف چې د روسیې د ژغورنې او ویاړمن کېدو لپاره په کار و.

کوتوزوف د اروپا ، دقواوو د انډول او د ناپلیون د ونډې پـه معنـی نه پوهېده. هغه نه شو کولای پـه دې پـوه شي. کلـه چې د روسـیې دښمن تـا والا شـوی وی ، هېـواد او د هغـه ازادي د ویـاړ لـورو څوکـو تـه رسېدلي، دغه ویاړته تر رسېدو وروسته د روسیې خلکو اسـتازوته، روسي انسـان تـه، لکـه دیـوه روس پـه څیـر نـوره اړتیـا نـه لیـدل کېـده، د ولسي جګړې استازي ته له مرګه پرته بل هېڅ څه او هېڅ چاره پاتې نه وه. هغه مړ شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

پېيـر لکـه چې تـل همداسې وي، د ټولـو هغـو جسـمي او روحـي ستونزو در ندوالي چې د اسارت پـه وخت کې ليدلی وو، يـوازې هغـه وخت احساس کړ چې دغه ستونزې او محرومیتونه پای ته ورسېدل. تر ازادیدو وروسته، هغه د اریول، ښارته راغـي او تر راتګه دري ورځې وروسته يې چې کله دکيف ښار ته دتګ تکل وکړ، ناروغـه شو او دري مياشتې د ناروغۍ په بستر کې پـاتې شو. داکترانـو ويـل چې (دصفرا دکيسـې) پـه نـاروغې اختـه شـوی دی، خـو داکترانـو وينـه يـې تـرې واخېسته، دارو درمل يې ورکول او تر هغـه پـورې د هغـه تداوي کولـه چې روغ شو.

ټول هغه څه چې پر پېير راغلي وو، لـه اسارته، تر ازادۍ او بيا تر ناروغۍ پورې، هېڅ يوه هم پر هغه کوم اغېز نه کړی. هغه ته يوازې خړه هـوا، غمړلـي بارانونـه، کلـه واوره او کلـه لـه اوربـسته پرتـه بـل څـه نـه وريادېدل. په زړه کې پراتـه غمونـه، دپښې او تخرګ درد، دبدمرغۍ غمړلې خاطرې او د خلکو زوريدنې وريادېدې. د جنرالانو او افسـرانو له ګبنۍ نه ډکې پوښتنې وريادېدې، دګادۍ او څو آسونو د لاس ته راوړلو لپاره خپلې هلې ځلې او ترټولـو نـه لامهمـه پـه هغـه وخت کې د تفکر او احساس لپاره د استعداد نه لرل، وريادېدل. د خپلې آزادۍ په ورځ هغه د پېښيا رستوف مړی ولید. په هماغـه ورځ هغـه لـه دې خبر شـو چې سردار اندرې د بارادينو تر جګړې يـوه مياشت وروسته هم ژونـدی او دا څومـوده وړاندې د يارو سلاو په ښار کې د رستوفيانو پـه کـور کې مړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه ورځ چې کله دینیسوف دغه خبر پیر ته وایه، په دې ګمان چې پیر لا پخوا د خپلې ښځې ایلن له مرګه خبر دی، د هغې یادونه یې هم کړې وه. دغه ټول خبرونه او پښې، هغه وخت پیر ته عجیب برښېده. هغه داسې انګېرله چې دی نه شي کولای په دې ټولو خبرو پوه شي. په هغه ورځ، ددې یوازینۍ هیلې دا وه چې څومره ژر کېږي له دغې سیمې نه چې انسانان یو بل په کې وژني لاړ شي او چېرته سترګې پناه او آرام وکړي. ده هیله یې لرله چې آرام وکړي او د هغه څه په اړه فکر وکړي چې ده ته عجیب و اونوي پېښ شوي دي، خو همدا چې د اریول ښار ته ورسېد، ناروغه شو. کله چې له خوبه راویښ شو، هغه خپل څنګ ته له مسکوه راغلې دوه تنه ناست چوپړان ولیدل دغه دوه تنه، تیرنته او واسکا وو. مشر سردار چې د ایلیخ په سیمه کې اوسېده هم له دوی سره وو. دوی همدا چې د پیر له آزادۍ او ناروغۍ نه خبرشوي وو، ځان یې ددې لپاره هغه ته رارسولی و، چې د هغه پالنه او درملنه وکړي.

پیر د خپلې رغیدو په موده کې هڅه کوله کرار کرار ځان د هغو خیالونو له اغیزه چې په دې څو میاشتو کې د هغه په عادتونو بدل شوي وي وو، وژغوري او په دې پاڼه شي چې سبا ته یې څوک کومې خواته په زور لږدیدو ته نه اړوي، څوک به بیا تود بستر نه ترې اخلي او هرو مرو به سهارنۍ، غرمنۍ او مابنامنۍ ولري. خو هغه تر ډېرې مودې پورې یې لا په خوب کې هم ځان هماغه شان په اسارت کې لیده. دغه راز کرار کرار پیر په دې خبرو سرخلاصېده چې سردار اندرې او دده ښځه مړه شوي دي او فرانسویان تالا والا او ماتې یې خوړلې ده.

دآزادۍ خوښونې احساس، هغه بې ساري سپېڅلی احساس چې د انساني غریزې، نه جلاکېدونکې برخه ده او له انسانه نه یې څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخبستی نه شي، دا هغـه څـه و چې ده دلـومړي ځل لپـاره لـه مسـکوه تـر وتلو وروسته احساس کړي و ،. دغه احساس دنا روغۍ او لـه نـا روغۍ نـه درغيـدو پـه مـوده کـې دده روح پالـه. هغـه دې تـه حيـران و چې دغـه روحـي آزادي لـه بهرنيـو پېښـو سـره هـېڅ اړيکـي نـه لـري، هغـه دا هـم انګېرله چې دغه آزادي ګواکې بې پروا خو پـه پـرتمين ډول، پـه بهرنيـو ازادیو ګاڼل شوې ده. پېير په هغه ښار کې يوازې او چور پـردی پـردی و او هېڅ پېژندګلوي يې نه درلوده. هېڅ چا ، له هغه نـه، نـه څـه غوښتل او نه يې چېرې لېره. هر څه چې ده غوښتل اوس هغه درلودل. د ښځې پـه اړه د هغه ټول پخواني خيالونـه چې دی يې زوراوه ، نـور نـه وو ، ځکـه هغـه ښځه نور ، نه وه. کله چې دخوښې او مزناکې شورا ميـز ده تـه جوړيـده او يا کلـه بـه چې پـه پـاک او سپېځلي بسـتر کې غځېـده او يـا بـه چې کلـه وريـاد شول چې دده د ښځې او د هغه فرانسـوي کيسـه پـای تـه رسـېدلې ده، هغه به له ځانسره وويل:

-آخ څومره ښه !آخ څومره خوندور !

او د خپل پخواني عادت له مخې يې خپل ځان نه پوښتنه کوله:

- نو څنګه ؟ نو څنګه به کوم ؟

او سمدلاسه يې خپله ځانته ځواب وايه:

-هېڅ ! هسې ژوند به کوم، اخ چې څومره ښه ده.

هغه څه چې پخوا دی زووراوه، هغه څه چې دی تل د هغه پـه لټـه کـې و ، هغـه څـه چې دده دژونـد موخـه و ، نـور دده لپـاره شـتوالي نـه درلـود. دژوند دغې نا څرګندې موخې اوس په تصادفي توګه نه يوازې په دغـې شېبه کې، شتوالي نه لاره، بلکې ده داسې انګېرلـه چې دده دغـه موخـه نه شته او شته والي يې ناشونی دی. نور ددغې موخې نشـتوالي هغـه تـه د آزادۍ هغه پوره احساس ورکاوه چې د هغه نيکمرغي يې جوړوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه اوس کومه موخه نه شوه لرلای، ځکه چې اوس هغـه ایمـان لاره. دا ایمان نه په ده یا هغه، یا په دې قانون او یا هغې قاعدې ایمان، یـا پـه کومه خبره یا اند ښښې ایمان، هغه پر خدای ایمان درلود.

تر دې نه پخوا هغه خدای پـه خپلو موخو کې لټاوه. ددغې لټونې موخه یوازې د خدای لټونه وه، خو داسارت په وخت کې هغه ناڅاپه، نه ددنیـا یـا داند ښښنو او اسـتدلال لـه مخې، بلکې مخـامخ داحسـاس او شهود له لارې، پر هغه څه چې ده ته لا پخوا دده مینځې پـه خورا سـاده ژبې ویلي و، ایمان راوړ:خدای، هغه دی خدای. هغه هرچېرې دی.

هغه په اسارت کې په دې پوه شو چې خدای پـه کراتـایوف کې، تـر هغـه خدای نـه چې ماسـونیان یې دنړۍ دستر جوړونکي او معمار پـه توګه مني، لوی، بې پایه او په تصور کې نه ځایدونکی دی. هغـه د هغـه چا په شان احساس درلود چې کومې ورکه یې لرې لرې ډګرځبدو په حال کې تر خپلو پښو لاندې پیدا کړي وي. هغه په خپل ټول عمر کې، دده په شا او خواکې خلکو نه، کومې لورې خواته کتل، حال داچې لورې کتل پـه کار نه و، ده باید یوازې خپلې مخې ته کتلي وای.

هغه پخوا تر دې، هغه ستر، بې پایه او دعقل له تصور بهرځـه، هـېڅ چېرې لیدلی نـه شو. هغـه یـوازې دا احساسوله چې دغـه شـان څه بایـد یوچېرته وي. ده هغه لټول، ده ځان ته نېږدې مفاهیمو کې لـه لنډ پارې، وړکتوب، سپکوالي او بې معنی یې نه پرته بل څه نه لیدل.

هغه ځاتنه یوه لرې دنیا جوړه کړې وه. ده هلتـه لـرې ورکتـل. هلتـه تـه چې دغه واړه دنیایي څه د خیال پـه لـړو کې ورکېدل او ده تـه پـه هماغـه کچـه سـتر او بـې پایـه بربښـبدل. ده تـه اروپـایي ژونـد، سیاسـت، ماسـونوالي، فلسـفه او لـه انسـانانو سـره مرسـته، ټـول پـه دې ډول بربښبدل او هماغـه وخت او هماغـه شـېبې چې ده د خپلو نیمګړتیـاوو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېې ګڼلې، د هغه عقل ، هغه لرې او له تصوره وتلي څه ته لاره موندله او هلته يې هم له لنډ پاری، دنيوي او بې معنا توبه پرته بل څه نه شو موندلای، خو اوس ده دا زده کړې و چې ستروالي، ابديت او بې پايتوب په هرڅه کې ووينې او پيدا يې کړي. داطبيعی خبره ده چې هغه دا ووينې. او ددې لپاره چې ددغه لرې ليدونکي څه نه خوند واخلي، بايد هغه لرليد (دوربين) چې ده د نو رو له سره پورته په هغه کې کتل، لرې واچوي او په خوښۍ خپل شا اوخواته ، تل بدليدونکي، ستر، ابدي، اوله تصوره، وتلي او بې پايه ژوند ته وګوري، څومره چې ده نېږدې هغه ته کتل، په هماغه کچه دی آرامه اونيکمرغه و. هغه وحشتناکه پوښتنه دڅه لپاره ؟ هغه پوښتنه چې تر دې نه مخکې به يې دده ذهن راپرزاوه، نور نو هغه له ځانه، نه پوښتله. اوس دا پوښتنه دڅه لپاره وه ؟ د هغه دزړه په تل کې ځواب چمتو و:ددې لپاره چې خدای شته، هغه خدای چې د هغه له ارادې پرته، دانسان يو وينښته هم له سره، لويدلای نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

د پېير په کړو وړو کې څه کم هېڅ بدلون نه و راغلی. د هغه بشره هماغه شان و ، لکه پخوا چې وه. هغه لکه د پخوا په شان پريشانه او داسې برېښېده چې دده ترمخې له تيريدونکو پېښو نه چېرې لرې ، په نورو او ځانګړو خيالونو کې ډوب دی.

د هغه د پخوانې او اوسنې حالت تو پير په دې کې و چې پخوا به يې ترمخې تريدونکو پېښو او کړو ته کتل، خو هغه به يې نه ليدل، هغه څه به يې چې ده ته ويل، هغه به يې نه اوريدل، دردونکې ګونځې به يې پر تندی راخورې شوې او داسې برېشېده چې هڅه کوی ، خو نه شي کولای، له ده لرې کوم ولاړ څه ته ورو ګوري.

هغه اوس هم، هغه څه هېرول چې ده ته به ويل کېدل او هغه څه چې دده ترمخې تيريدل نه يې ليدل، خو اوس يې له ملنډو سره په مل يو موسکا دانبودله چې دده ترمخې هر تيريدونکي څه وينې او هرڅه چې ده ته ويل کېږي، هغه اوري، خو سره له هغه هم دا ښکاريده چې چور بل څه ته ګوري او غوږ يې چور بلې خواته دی. پخوا که څه هم هغه بدمرغه خو مهربانه برېښېده. نو له همدې کبله خلکو له هغه نه د لرې کېدو هڅه کوله. اوس يې دخوښۍ ، ژوند ښېوونکې موسکا پر شونډو خوره و او له خلکو سره دخواخوږۍ لېوالتيا يې په سترګو کې ځلېدله. هغه له ځانه پوښتنه کوله:

-ايا دا نور خلک هم دده په شان نيکمرغه دي او کنه ؟

نوځکه خلکو له هغه سره له خبرو اترو نه خوند اخيست.

پخوا هغه ډېر غږيده او په غږيدا کې په قهريده، نورو ته يې لږ غوږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونيو خو اوس خورا لږ غږيده او داوريدلو زغم يې هم پيدا کړی و ، داسې چې خلکو آن په خورا لږ والتيا هغه ته خپل رازونه ويل.

مشره شهزادګی چې هېڅکله پېښور ورته ګران نه و ، دبوډا ګراف تر مرګه وروسته يې ځان د هغه منت باره ګانه او له دې کبله يې د هغه په وړاندې په زړه ځانګړی احساس پيدا شوی و. هغې د اريول ښار ته تر راتګ نه لږه موده وروسته په ډېرې حيرانۍ او تعجب دې ته پام شو چې (هغه اريول ته د دې لپاره راغلی و چې د پېښور له خوا له دوی سره د ټولو نادودو سره سره، دناروغۍ په وخت کې د هغه پالنه وکړي) پېښور ورته ګران دی... پېښور د شهزادګۍ دزړه دلاس ته راوړلو لپاره هېڅ نه کول او يوازې يې په ځير ځير يې هغه څارله. پخوا شهزادګۍ داسې احساسوله چې دې ته د هغې کتل له بې پروايۍ او څه ملنډو سره مل دي، نو ځکه د هغه په وړاندې به يې هم لکه د نورو په شان تندی تريو او د خپل ژوند او طبيعت ترخې خواوې څرګندولې ، خو اوس برعکس هغې داسې انګېرله چې هغه ګواکې آن د دې د ژوند رازمن اړخونه لټوي او زړه ته يې دلارې د پيدا کولو په تکل کې دی. هغې لومړی په نه ډاډمنه توګه ، هغه ته کتل خو وروسته يې په خورا خواخوږۍ او مهربانۍ د خپل طبيعت رازمنې ځانګړتياوې هغه ته راوسپړل.

آن خورا ځيرکو او چالاکو کسانو هم نه شو کولای ، د شهزادګۍ داسې باور وګټي چې د هغې دځوانۍ دښو وختونو يادونه راوسپړي، هغه په خبرو يې راولي او خپل رازونو ورسره ګډ کړي. د پېښور ټوله ځيرکتيا په دې کې نغښتې وه چې هغه د خپل روح د آرامۍ لپاره د شهزادګۍ په کرکجن ، وچ او د شهزادګۍ والي له غروره په ډک زړه کې يې انساني احساس راپاراوه.

شهزادګی په زړه کې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هوکې !

کله چې هغه زما غوندې دښو خلکو تر اغیز لاندې وي، خورا خورا مهربانه انسان وي.

د پېیر چوپړانو ، ترنتي او واسکا هم هغه بدلون ته پام شو چې د دوی دبادار په کړو وړو کې راغلی و. د هغوی دې ته پام شو چې پېیر خورا ساده شوی دی. ترنتی به چې کله له خپل باداره کالي وویستل. کالي او بوټ په لاس به یې هغه ته شپه په خیر ویلې او په کراره به د وتلو دهڅې په لړ کې ، دې ته سترګې په لاره و چې بادار خو له ده سره دخبرو هیله نه لري، نو د پېیر به دې ته پام کېدو او هغه به یې دراوه او خبرې به یې ورسره کولې.

هغه به پوښتل:

- ښه ! دا راته وایه ، تاسو ځانته څنګه ډوډۍ پیدا کوله ؟

او ترنتی به دمسکو دتالان نه کیسه راپیل کړه. د خدای ښېلي ګراف یادونه به یې راتازه کړل. تر ډېره وخته ، کوټ په لاس به یې نقلونه کول او کله به هم د پېیر خبرو ته غوږ او له خپل بادار سره به یې له خواخوږۍ او نېږدیوالي نه خوند اخیست. او دهمدې خوښیو په څپو کې به له هغه نه ووت.

هغه ډاکتر چې پېیر یې تداوی کاوه او هره ورځ به یې پوښتنې کولې او څارنې ته ورته. که څه هم د ډاکترانو د عادت له مخې یې دا خپله وندې ګڼله چې د داسې سړی بڼه څرګنده کړي چې د هغه دژوند هره ګرانه شېبه د انساني ژوند دساتنې لپاره ده، هغه به په ساعتونو ساعتونو ، د پېیر خواته ناست و. دنارو غانو دنا ارامه اعصابو دخارنې په لړ کې یې هغه ته د خپلې خوښۍ په تیره بیا د ښځو په اړه خوږې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیسې کولې.

ډاکټر ویل:

- هوکې ! خبرې خو له دغه شان سړي سره خوند کوي، نه داچې زمونږ د سیمې (ولایت) ناروغانو سره.

په اریول کې څو فرانسوي اسیرانو ژوند کاوه. دغه ډاکټر هم د هغو یو تن چې یو ایتالوي ځوان و ، پیر ته راوست.

دغه ایتالوي، پیر ته تګ راتګ پیدا کړ او شهزادګۍ به د هغه په هغواندو او احساساتو خندل چې دغه ایتالوي دخبرو په لړکې، پیر ته څرګندول. داسې ښکاریده چې دغه ایتالوي یوازې هغه وخت د نیکمرغۍ احساس پیدا کوي، چې پیر ته ورځي، له هغه سره غږېږي او هغه ته د خپل تیر ژوند ، خپلې کورنۍ ژوند او د خپلې مینې په اړه غږېږي او دفرانسویانو په تیره بیا د ناپلیون په وړاندې کرکه څرګندوي.

هغه پیر ته وویل:

-که ټول روسان او یا لږ تر لږه د هغو یوه برخه تاسو ته ورته وای ، له داسې خلکو سره جنګېدل به چور کفر وای. تاسو دفرانسویانو له لاسه څومره رنځ ولید ، خو تاسو اوس د هغو په وړاندې هسې چې وړه ده، ان کرکه هم نه څرګندوی.

ایتالوي، له پیر سره ځکه داسې لېونۍ لېوالتیا ښودله چې پیر د هغه په زړه کې له ویرې سره مل ، داسې یوه احساس رالمسولی و چې د هغه ورځې د خورا غوره هیلې څرګندونه یې کوله.

په اریول کې د پیر د اوسېدو په وروستیو وختو کې، د هغه پخوانې ماسون، انډیوال ګراف ویلارسکي دده دیدن ته راغی. دا هغه څوک و چې په ۱۸۰۷ کال کې یې پیر ماسوني لوژ ته بدرګه کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويلارو سکي مېرمن يوه بډايه روسي ښځه وه چې د اريول په ولايت کې يې لوی نوم او ډېر جايداد ونه لرل. ويلارسکي دښار د خوړو د برابرولو په اداره کې يوه موقته دنده لرله.

ويلارسکي چې کله اريول ته د بيزاوخوف، (پېير) له راتګه خبر شو، سره له هغه چې له هغه سره يې دومره نېږدې پېژندګلوي نه لرله، هغه ته ورغې. له پېير سره د هغه مينه او خواخوږي، د هغه کسانو خواخوږي او مينې ته پاتې کېدل چې معمولا يې څوک په يوه دښته کې دچا په ليدو څرګندوی. ويلارسکي په اريول کې خفتيان پسې اخېستی و او له دې کبله چې هغه خپل يو سيال يې پيدا کړی و، په ليدو يې سخت خوشاله و.

د ويلارسکي په ډېره حيرانۍ دې ته پام شو چې پېير له رښتينې ژونده شاته پاتې شوی او داسې چې هغه د ځانستاينې او بې غمۍ په رنځ اخته شوی دی.

هغه وويل:

- تاسو خورا زيات په ځان کې ډوب شوي ياستئ.

له دې خبرو سره سره. ويلارسکي تر پخوا نه له هغه سره خواخوږی او مهربانه و او هره ورځ به هغه ته ورته و، خو پېير به چې کله ويلارسکي ته کتل او د هغه خبرې به يې اوريدې، هک پک او په حيرانۍ به يې دا فکر کاوه چې دی هم څو موده پخوا همداسې و.

ويلارسکي ښځه لرله، ورنۍ يې لرله، د خپلې ښځې اداري اود جايدادونو چارې يې کولې. ټولې دغه چارې دده دژوند خنډ وې، هغه ته يې په سپکاوي کتل، ځکه د هغو د ټولو سرته رسولو موخه دده او د ده دکورنۍ د ګټې او ښه والي لپاره و.

پوځي، اداري، سياسي او ماسوني خيالونو، د هغه ټول پام ځانته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور اړولی و. پېیر پرته له هغه چې د هغـه دخیالونو بدلون هڅـه وکړي، یا هغه برحق او ملامت وګڼي، په خپلې پرلـه پسې، آرامې او لـه ملنډو مل موسکا سره یې، ده ته، د داسې یوه آشنا اغیز ستاینه کوله.

له ویلارسکي، شهزادګۍ ، ډاکټر او نورو ټولوهغو خلکو سره چې ده اوس لیدنې کتې لرلې، ده داسې نوې بڼه پیدا کړې وه چې د ټولو مینـه او خواخوږي یې ځانتـه را اړولې وه. او دا دده هغـه اعتقـاد و چې هرڅوک حق لري په خپله خوښه او ډول فکر وکړي، هغه احساس کړي، خپـل ژوند تـه وګوري او پـه دې باور چې پـه خبرو نـه شو کولای د چا عقاید بدل کړل شي، دا دهرچا خپل حق دی. دا هغـه څـه و چې پخوا بـه یې د پېیر زیات پام ، آن تر قهرکېدو پورې ځانتـه وراړوه ، خواوس لـه نورو سره دده د خواخوږۍ او ملګرتیـا بنسټ جوړاوه. د خلکـو ترمنځ اخـتلاف او یـا دعقایـدو او یـا د ژونـد د ډول تـوپیر پـه ده کې خوښـي رالمسوله او پر شونډو یې له ملنډو ډکه موسکا راخورولـه.

پـه ورځنیو چارو کې ، پېیر ناڅاپـه دا احسـاس کړه چې داسې څـه د هغه د کړو منځ پانګه شوي دي چې پخوا نه و.

پخـوا د پیسـو پـه اړه خبرې او پوښتنې ، پـه تیـره بیـا لـه ده نـه دیـوه بډای سړی په توګه د پیسو غوښتنې چې تل او پرله پسې لـه ده کېدې ، دی لېونتوب او سرسامی ته وسپاره. هغه به له ځانه پوښتل:

- وریې کړي ؟ او که وریې نه کړي ؟ هغه بـه حیران و ، ویل به یې:

- زه یـې لـرم او هغـه اړتیـا ورتـه لـري. او هغـه بـل بیـا ترهغه نه هم زیاته اړتیا ورتـه لـري. څوک زیات اړمـن دي ؟ کېدای شي دواړه دوکه مار وي ؟

پخوا بـه یې لـه دغـو ستونزو د خلاصـون هېڅ لاره مونـدلای نـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه او هرچاته يې ورکولې، تر هغه پورې يې ورکولې، چې وې. د خپلو جايدادونو په اړه يې هم کټ مټ له همدا سې پوښتنو سره مخامخېده. کله به يوه ويل: داسې وکړه او بل به وايي چې نه هسې ښه ده.

خو دی خپله دې ته حيران و چې ټولو دغو پوښتنو ده ته کومه پريشاني او خوابدی نه پيدا کوله. اوس په هغه کې داسې يو قاضي راژوندی شوی و چې د داسې قوانينو له مخې چې ده نه پېژندل، هره ستونزه آواروله او ورته ويل يې چې څه وکړي او څه ونه کړي.

هغه اوس هم دپخوا په شان ، دپيسو او مالي چارو په وړاندې بې پروا و ، خو اوس ببشکه دی په دې پوهېده چې کوم کار بايد وکړي او کومه چاره ونه کړي. دده دغه نوی قاضی د يو فرانسوي ډګروال د هغې غوښتنې په اړه و چې پېير ته راغلی و ، هغه ته يې د خپلې اتلوالۍ او مېړانې کيسې وکړې او په پای کې يې په خورا سپين سترګۍ دځلور زرو فرانکو غوښتنه وکړه هغه دا غوښتنه ددې لپاره کړې وه چې هغه خپلې ښځې او ماشومانو ته ولېږي. پېير. له کومې سختۍ او پر ځان له زور راوستو نه پرته، هغه ته، نه، ويلي و. وروسته دی خپل ځانته حيران و چې څنګه ده په اسانۍ هغه کار کړی دی چې پخوا به ده ته خورا ګران برېښېده، خو له دې سره هممهاله ، کله چې ده فرانسوي ډګروال ته د پيسو له ورکولو ډډه کړې وه، ده تکل کړی و داريول له ښاره دخوځېدا نه دمخه ، په خورا ځيرکۍ ايتالوي ځوان دې ته وهڅوي، هغه پيسې له ده نه واخلي چې ډېره اړتيا ورته لري.

په عملي چارو کې دده د ورګډيدو بله نښه، د خپلې ښځې د پورونو دپريکړو او دمسکو دکورونو او باغونو دبيا جوړولو او نه جوړلو په اړه ، دده پريکړې وې.

هغه لا داريول په ښار کې و چې د هغه دجايدادونو د چارو چلونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده ته راغی او له پښير سره يې په ګډه خپل حسابونه وکړل. د چارو دمشر چلوونکي د حساب له مخې دمسکو اورونو ، پښير ته دوه ميليونه روبله په شا او خوا کې تاوان رسولی و.

د هغه دجايدادونو دچارو مشر چلوونکی ، ددغه تاوان له غمه د آرامۍ لپاره پښير ته هغه حساب وړاندې کړ چې ددغه تاوان سره سره ، ګټه نه يوازې لږه شوې نه ده بلکې زياته شوې هم ده ، خو په دې شرط چې دی د ګرافينې(خپلې ښځې-ايلن) نه پاتې شوي پورونه چې دی يې ورکولو ته اړ هم نه دی، پرې نه کړي. دغه راز که دی په مسکو او دمسکو په څنډو کې د خپلو کورونو او باغونو دبيا جوړونې ته چې په کال کې له کومې ګټې پرته اتيازره خرڅ لري، ډډه وکړي.

پښير په خوښۍ سره وموسبد او وې ويل:

- هوکې، هوکې، همداسې ده. هوکې هوکې، زه دغو شيانو ته هېڅ اړتيا نه لرم. زه ددغو کنډوالو له برکته له پخوا نه هم بډای شوی يم.

خو دجنوري په مياشت کې له مسکو نه سافيليچ راغی. هغه دمسکو د حالاتو او د هغو حسابونو په اړه ورته وغږيد چې دمسکو او دمسکو په څنډو کې د هغه دکورونو او بيا جوړولو لپاره په کار دي. د هغه له خبرو داسې برېښېده چې ددغو کارونو چارې پوره چمتو دي. له دې سره هممهاله پښير له پيترزبورګه د سرداروا سيلي اونورو آشنايانو ليکونه ترلاسه کړل. په دې ليک کې د هغې د ښځې د پورونو يادونه شوې وه.

پښير پريکړه وکړه چې ددې دجايدادونو د مشر چلوونکي هغه تګلاره چې ددې هم خوښه شوې وه، بې نتيجې ده او دی بايد پترزبورګ ته لاړشي. له ښځې نه پاتې ستونزې آوارې کړې او بيا مسکو کې ميشت شي، خو هغه خپله په دې نه پوهېده چې دا کارونه دځه لپاره دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

؟ خو په دې کې يې شک لاره چې هغه بايد ترسره شي. دده دې پريکړې د هغه ګټه څلور برابره راټيټه کړه، خو ده دا احساسوله چې دا کار بايد ونه شي.

ويلارنسکي هم مسکو ته روان و او دواړه پريکړه وکړه چې په ګډه لاړ شي.

پيير په اريول کې د خپلې تداوۍ په ټوله موده کې د خوښۍ، ازادۍ او خوندور ژوند احساس کاوه، خو کله چې يې د سفر په لاره کې ځان په ازاده فضا کې وليد، په سلګونو نوې څېرې يې ليدلې او د هغو په ليدو د هغه احساس لاپسې پياوړی شو. هغه د سفر په ټوله لاره کې دښوونځي د هغه زدوکوونکي په شان خوښي کوله چې رخصت شوی وي. د ټولو څېرې، دګاډيوانانو، نندارچيانو په لاره يا په کلي کې دبزګرو کليوالو، ټولو او ټولو څېرو، هغه ته نوې معنی لرله. دده ترڅنګ د ويلارسکي شتوالي او له اروپا نه د روسيې د بېرته والي او د خلکو د ناپوهې په اړه د هغه خبرو د پيير خوښي لاپسې زياتوله.

هلته چې ويلارسکي، د مرګ نښې ليدلې، پيير به هلته د ژوند غير معمولي پياوړتيا او ژورې نښې ليدلې. هغه پياوړتيا چې د غه يو ملت او خلک يې په هغو واورو کې راژوندي او يو موټي کول. هغه له ويلارسکي سره ناندرۍ نه کولې او د اسې يې ښودله چې ګواکې د هغه خبره مني (ځکه هغه ظاهري ملګرتيا له بې پايه شخړو او ناندريو غوره ګڼله) هغه به په خوښۍ، هغه ته موسېده او هغه ته به غوږ غوږ و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

لکـه هغـه شـان چې ګرانـه ده وويـل شـي، ولـې مبړتانـه، لـه خپلـې خـاورينې ورانې ځـالې نـه کـوم پلـو او چېرتـه پـه تلـوار دي. يـوه ډلـه څـه خځلې يا هګۍ او يا دمړو مبړتانو مړي له هغه ځايه کشکاږي او بله ډلـه بيا ببرته ځالې ته ور روان يې، دځـه لپـاره دوی سره ټکر بړي. يـو لـه بلـه مخې ته کېږي، ډغرې سره وهي، همدغه شان نه شو کولای ووايـو کـوم لاملونه د فرانسويانو له وتلو نه وروسته، روسان دې ته اړ کړي وو چې دمسکو نوي ځای ته ډله ډله ورستانه شي، خو بيا هم هماغه شـان چې د دانو د جالو په شا او خواکې دتيتو پرکو مبړتنو تـه ګورو، ددغـو بـې شـمېره مبړتنـو لـه ټينګـار، هڅـو اوهانـده پـوهېږو چې د هغود ځـالې د ورانۍ سره سره چې د هغـو پـه کنډوالو کې يـوازې د ځـالې نښې پـاتې وې. مسکو هم د اکتوبر په مياشت کې، سره له هغه چې نـه چـارواکي پـه کـې پـاتې وو، نـه مقدسـات او نـه دلمـانځنې د اړتيـا وړ وسـايل، نـه د خلکو شتمنۍ او نه کورونه، خو بيا هم مسکو هماغه ګڼه ګوڼه درلوده، هغه هماغه شان مسکو و، د اګست دمياشتې مسکو (تر جګړې مخکې مسکو) دمرموزو، سترو او نه راپرزيدونکو شيانو نـه پرتـه، هرڅـه پـه کنډوالو بدل شوي وو.

هغه لمسون چې خلک يې دفرانسويانوتر وتلو او لـه دوی نـه ددغـه ښار د پاکېدو نه وروسته، له هرې خوا نه دمسکو پلو ورتګ تـه پـاروله، ببلابېـل او ځـانګړي دلايـل وو چې پـه لـومړی سر کې يې چور ځناور وزمه بڼه او ځانګړتيا لرله، يوازې يو شي و چې هغوی ټول يې پـه ګډه دغې چارې ته لمسول او هغه، هغه ځای ته تګ و چې پخـوا مسـکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نومیده او ددې علت هم دا و چې دوی وکولای شي هلته خپل کار ته دوام ورکړي.

یوه اونۍ وروسته په مسکو کې د میشتو خلکو شمېر پنځلس زرو تنو او دوې اونۍ وروسته د هغو شمېر پنځه ویشت زره او همداسې ورځ په ورځ زیاتېدل او زیاتېدل. ددغو خلکو شمېر د ۱۸۱۳ کال په مني کې دومره زیات شو چې د هغو شمېر په ۱۸۱۲ کال کې په مسکو کې له میشتو هغو نه واوښت.

هغه لومړني روسان چې مسکو ته ورسېدل، هغه دفینځګراد نومي پوځ قوماندان او د مسکو دګاونډو کلیوکلیوال او مسکویان و چې له ښاره تښتېدلي او د مسکو په شا او خوا کې پټ شوي وو، کله چې روسان کنډواله مسکو ته راستانه شول. ویې لیدل چې ښار تالان شوی دی. نو دوی هم په غلا او تالان پیل وکړ، هغوی هم هغه څه ته چې فرانسویانو کړي وو، دوام ورکړ. کلیوال به له خپلو کراچیو سره ددی لپاره راتلل، چې د مسکو په ورانو کنډواله کورونو او کوڅو کې ټول پاتې شیان کلي ته یوسي. قزاقانو چې څه موندل، هغه یې خپل پوځ ته رسول، د کورونو خاوندانو هر هغه څه چې هرچېرې او په نورو کورونو کې موندل، په دې پلمه چې دا د دوی دي، خپلو کورونو ته وړل.

لومړیو تالانګر او دارماړو پسې، نور تالانګر او دارماړ، دویمو پسې درېیمې ډلې را روانې وې او ورځ په ورځ د هغو شمېره زیاتېده. د دارماړو د شمېر زیاتېدو سره، غلا او تالان هم ګرانیدل او ځانګړې بڼه یې موندله.

که څه هم پر مسکو د فرانسویانو د ولکې سره، ښار له خلکو تش شوی و، خو دیوه ژوندي ښار ټولې ځانګړتیاوې او اصول لکه: سوداګري، کسب او کار، قیمتي راکړه ورکړه، دولتي اداره او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهبي کړه وړه په خپل ځای پاتې و. که څه هم دغه ځانګړتیاوې له کاره لویدلې وې، خو تش په نوم یې دوام درلود. دوکانونه ، غرفې، مغازې، ګادامونـه، بازارونـه او زیـاتره فـابریکې، کارخـانې او تخنیکـي دوکانونه ټول او ټول پر خپل ځای وو. مانې، پرتمین قیمتي کورونه چې له غوره او قیمتي پرتمینو کالیو او کپړو نه ډک وو. روغتونونه، زندانونه، دولتي ادارې، وړې او لویې کلیساوې ، ټول پر خپل ځای وو. څومره چې په دې ښار کې د فرانسویانو میشتیا اوږدیدله ، په هماغه کچه د ښاري ژوند دغه نښې له منځه تللې او آن تر دې چې په پای کې ، داسې تباهي راغله چې له یو تالان شوي مرګني ډاګه پرته بل څه پاتې نه شول.

څومره چې فرانسوي تالان دوام پیدا کاوه، په هماغه کچه دمسکو بډایان او شتمن تالان کېدل، خو دتالانګرو توان هم راکمېده.

دروسانو تالان چې د روسیې د پلازمېنې د لاندې کېدو سره مل پیل شوی و ، څومره چې زیاتېده او دوام یې پیدا کاوه ، په هماغه کچه د تالانګرو شتمي زیاتېده او له هغه سره دمسکو شتمني او دښاري ژوند نښې پراخېدې او زیاتېدې.

له شوکمارو او دارمارو نه پرته ، د خلکو نورې ببلابېلې ډلې. د کورونو خاوندان، روحانیون، لوړپوړي او کمکي چارواکي، سوداګر، کسبه کار، کلیوال بزګر په ډول ډول خیالونو اوتکلونو کې، څوک دولتي کارته د تګ په هیله، څوک هسې دلیدنې پلټنې او څوک د خپلو حسابونو لپاره هرڅوک له هره پلوه، لکه وینه د زړه مراندو ته په تکل کې وو.

یوه اونۍ وروسته هغه کلیوال بزګر چې له خپلو ګاډیو سره له ښار نه دځه وړلو په هیله راغلي وو ، دچارواکو له خوا ونیول شول او دې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړ کړل شول چې په خپلو کراچیو او ګاډیو کې له ښاره مړي دباندې وباسي. نورو کلیوالو چې د خپلو اندیوالانو دغه ناکامي واوریده ، خپل غنم او وړه یې رابار او مسکو ته د خرڅلاو لپاره راوړل. هغوی په خپل منځې سیالۍ کې قیمتونه داسې راټیټ کړل چې له پخوانیو نرخونو نه هم ټیټ و. دختګرو او ترکانو ډلې ، هره ورځ د ښې خواړې او غریبۍ د پیدا کولو په هیله، ښار ته راتلل او دښار په هره سیمه کې نوې ودانۍ راپیدا او کنډوالې هغه بیا جوړیدې. سوداګر او کسبه کاړو ، خپل کارونه او راکړه ورکړه پیل کړه. په سویو او نیمه ورانو کورونو کې هوټلونه او سماوارونه جوړیدل. په روغو پاتې شویو کلیساوو کې روحانیونو لمانځنې پیل کړې وې، ځینو دکلیساوو سپښلې مالونه او شمایل ببرته کلیسا ته راوړل. مامورینو خپل میزونه او له پانو او دوسیو ډکې الماری په خپلو وړو وړو کوټو کې ځای پر ځای کول. لوړپوړو چارواکو او پولیسو له فرانسویانو نه ترټبنټې پاتې مالونه په خلکو ویشل. د هغو کورونو خاوندانو چې د نورو کورونه او کپړې د دوی په کورو کې راټول شوي وو ، دا ګډلې او مانې کولې چې څوک حق نه لري دغه ټول دکرملین مانۍ ته ولېږدوی. ځینو نورو ګیلې کولې چې فرانسویانو له څو کورونو نه غلا شوي کالي په یوه کورکې راکوټه کړې او دا به له انصافه لرې خبره وي چې ددوی په کورونو کې دغه راټول شوي کالي، ددغه کور خاوند ته پرېښودل شي، پولیسان یا ښکنځل کېدل او یا هم بډې ورکول کېدې چې د سوځېدل شویو شیانو قیمت په لسهاوو برابره زیات ولیکل شي یا هغوی له دولتي خزانې نه مرستې غوښتې او ګراف رستوپچین خپلې اعلامیې خپرولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

پېر، دجنوری په پای کې ، مسکو ته راغی او د خپل جوړ پاتې شوی کور په یوه ګوښه کې دیره شو. هغه دراستو پچین لیدو ته ورغې او خپل څو تنه نور آشنایان یې چې مسکو ته راستانه شوي وو ، ولیدل. هغه د راتګ په درېیمه ورځ تکل وکړ چې پترزبورګ ته لاړشي. ټولو د بري لمانځنه کوله او. پلازمېنې په کنډوالو کې دژوند شور اومستي په خوریدو وه. ټول دپېیر په لیدو خوشاله و ، ټول د هغه دلیدو لپواله وو او ټولو هیله لرله، له هغه نه ، پرهغه دتیرو شویو پېښو پوښتنې وکړي. ببیر د ټولو هغو کسانو په وړاندې چې لیدل یې دمینې او دوستۍ احساس کاوه، خو اوس یې بې ارادې له ټولو هغو خلکو سره په اړیکو کې احتیاط کاوه چې نه یې شو کولای له چا سره، کومه ژبه یا وعده وکړي. ټولو هغو پوښتنو ته چې له ده نه کېدې، هغه مهمې وې او که نه وې، دساري په توګه ، چېرې به ژوند کوي ؟ ایا کېدای شي چې دی خپل کورونو بیا جوړ او هلته میشت شي ؟ هغه څه وخت پترزبورګ ته ځي او ایا هغه به صندوقچه واخلي او ځای ته به یې ورسوي ؟

ده به په لنډه توګه:

- هو ، کېدای شي، زه فکر کوم او داسې نور ځوابونه یې ورکول.

هغه واوریدل چې د رستوفیانو کورنۍ د کسترامې به ښار کې میشته شوې ده، خو دناتاشې یادونه پرده نه راخوریدل او که راخوریدل هم، هغه ډېر پخواني او تت خواږه یادونه وو. هغه یوازې دا احساسوله چې ځان نه یوازې د ژوند له ستونزمنو شرایطو بلکې له هغه احساس نه چې ده ته ګواکې برېښیده چې ده پر ځان زغملي، ازاد ګاڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسکو ته د خپل راتګ په درېیمه ورځ يې له دربڅکو يا نه واوريدل چې ، شهزادګی ماريا په مسکو کې ده.

د سردار اندرې د مرګ او د هغه د ژوند د وروستيو ورځو زوريدنې چې زياتره وخت به ، د هغه په خيالونو کې ګرځېدې راګرځېدې، اوس په نوي قوت د هغه پر خيالونو يرغل وکړ. ترغرمنی وروسته خبر شو چې شهزادګی ماريا په مسکو کې ده او د فردفيژنکي، په کوڅه کې ، په خپل کور کې چې لا جوړ شوی نه دی اوسي. پېير په هماغه مانښام هغې ته ورغي.

پېير، د شهزادګی کور ته په ټوله لاره کې، له سردار سره، له هغه سره د خپلې ملګرتيا ، له هغه سره د خپلو مخالفتنو ، له هغه سره د خپلو کتنو ، په تيرې بيا د وروستې کتنې، د هغې کتنې په اړه چې په بارادينو کې شوې وه، فکر کاوه.

ايا هغه به په هماغه حالت چې زړه يې له کرکې ډک و ، مړ شوی يې ؟ ايا له مرګه دمخه به هغه ته دژوند راز راسپړل شوی نه وي ؟

هغه ته کراتايوف وريـاد شو او د هغه مرګ. بې ارادې يې دغه دوه کسان يې سره پرتله کړل. دغه دوه کسان سره له هغه ټول توپيره چې لاره يې ، د هغې مينې له کبله چې ده له دغو دواړو سره لرله، ده ته دواړه سره ورته برېښېدل، دواړو ژوند کړی و او دواړه مړه وو.

پېير په خورا ښه روحي حالت او غوره ښه، د زړې شهزادګی کور ته ورورسېد. کور له جګړې او اور نه روغ پاتې و ، که څه هم د ورانی نښې يې په کورکې ليدل کېدې، خو د هغه ښه هماغه پخوانی وه. هغه بوډا چوپړ چې د پېير هرکلی ته راوتلی و ، داسې برېښېده چې ګواکې وايي چې د شهزادګی شته والي دبې نظمی نښه نه ده، په خورا جدي ښه يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-شهزادګۍ خپلې کوټې ته تللې ده او مېلمانه یوازې دیکشنبې په ورځ مني.

پېیر وویل:

- تاسو خبر ورکړئ، کېدای شي ومې مني.

چوپړ ځواب ورکړ:

- اطاعت کوم ! تاسو مهرباني وکړئ او هغه دتصویرونو کوټې ته درځئ.

څو دقیقې وروسته چوپړ په داسې حال کې چې دوسال ورسره و، ببرته راستون شو.

دوسال، د شهزادګۍ له نامه پېیر ته وویل چې شهزادګۍ به ددې له لیدو نه خورا خوشاله شي او که دی اجازه ورکوي، له هر ډول رسمي هرکلي نه پرته، مهرباني وکړي په پاسنۍ پوړ کې د هغې کوټې ته ورشي.

شهزادګۍ د پاسني پوړ په یوه ټیټه کوټه کې چې یوه شمعه په کې لګېدلې وه، له یوې ښځې سره چې تورې جامې یې اغوستې وې، ناسته وه. دپېیر دا په یاد و چې له شهزادګۍ سره تل یوه مینځه ګرځي، خو دا یې چې دغه مینځه څوک او څه ډول دی، په یاد نه و.

پېیر په تورو جاموکې ناستې مېرمنې ته وکتل او له ځانسره یې و ویل:

- دا د شهزادګۍ کومه خورلنده وي.

شهزادګۍ په چټکۍ پاڅېده او هغه ته یې لاس ور اوږد کړ.

وروسته له هغه پېیر، د شهزادګۍ لاس ښکل کړ، هغې دپېیر بدله شوې بشرې ته وکتل او وې ویل:

- ګوره په څه حال کې سره ګورو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې په ټینګار د پېیر نه ستر ګې خپلې خورلنډې ته وروړولې، دیوې شېبې لپاره یې هغه حیران کړ او وې ویل:

- هغې په دې وروستیو وختونو کې تاسو ډېر یاد ولئ ،. کله مو چې ستاسو د ژغورنې واوریدل ، ډېره خوشاله شوم. دا یوازینی ښه خبر و چې له ډېرې مودې وروسته مو اوریدلی و.

شهزادګی بیا ، خو تر پخوا نه په لاپریشانۍ خپلې خورلنډې ته وکتل او غوښتل یې چې څه ووایي ، خو پېیر یې خبره ونیوه او وې ویل :

-تاسو یې تصور کولای شي چې زه له هغه نه هېڅ خبر نه وم. ما فکر کاوه چې هغه وژل شوی دی. ما چې د هغه په اړه څه اوریدلي دي، هغه څه و چې، له نورو مې اوریدلي دي، هغه هم له دویمې اویا درېیمې خولې نه. ما یوازې دا اوریدلي و چې هغه د رستوفیانو له کورنۍ سره دی، خو دا چې څه حال لري، نه پوهېدم، دا څه برخلیک دی ؟

پېیر چټک چټک او په لېوالتیا غږېده.

هغه ناڅاپه د هغې د خورلنډې ژبرې ته ځیر او د هغې څارونکې، مهربانه او له خواخوږۍ نه ډک غلچک ته یې وکتل او دې ته یې پام شو چې هغه ده ته ځیره ده. لکه تل چې د خبرو اترو په وخت کې احساسېږي، خدای خبر ولې ده احساس کړه چې د غه په تورو جامو کې ښځه، مهربانه، زړه سواندې او ویاړمنه ده، داسې مهربانه او ویاړمنه چې نه غواړي چې له شهزادګۍ سره دده د زړه خوالې ته هېڅ مزاحمت نه کوي.

خو کله چې د رستوف د کورنۍ په اړه خپله وروستنۍ خبره وکړه، د شهزادګۍ ماریا په تندی کې د پریشانۍ نښې لاپسې راڅرګندې شوې، هغې بیا په تلوار، له پېیر نه ستر ګې هغې تورجامې ښځې ته وروړولې او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تاسو په رښتيا هغه نه پېژنئ ؟

پېير يو ځل بيا د شهزادګۍ خورلنډې ته، د هغې رنګ الوتې ډنګر مخ ته، تورو سترګو او عجيبې خولې ته وکتل. ده ته دغه کتونکې سترګې، ډېرې خپلې خو لاپخوا هېرې شوې، داسې سترګې چې دزړه رابنکونکو ستاينه ورته کمه وه، ځېرې وې.

هغه فکر وکړ:

- نه، نه دا ناشونې ده، دا جدي، ډنګره، رنګ الوتې او زړه شوې بشره ؟ نه دمنلو نه ده، دا هغه نه ده، دا به يوازې د هغه يادونه وي، خو په دې وخت کې شهزادګۍ ماريا وويل:

- ناتاشا !

او هغه خبره چې په ځيرمنو سترګو، خو په کړاو، داسې لکه زنګ وهلې دروازه چې خلاصيږي. په يوې موسکا وغوړيده او ناڅاپه له دغه پرانستل شوي وره نه، دپخوانۍ او هېرې شوې نيکمرغۍ وږم راولګيد، په تيره بيا هغه وخت ده دغه وږم را خپور شو چې نور نو ده د هغه په اړه هېڅ فکر نه کاوه. دا خور شوی وږم، راخور او له ده نه يې پوره غېږ راتاو کړه. کله چې هغه وموسېده. کله چې هغه وموسېده، نور پېير ته په دې اړه هېڅ شک پاتې نه شو. دا ناتاشا وه او هغه ده ته ګرانه وه.

په هماغه لومړي شېبه کې پېير هغې ته، شهزادګۍ ماريا ته او ترټولو نه غوره دا چې خپل زړه ته، هغه راز راوسپړه چې په خپله هم تر اوسه، دې تر خپل خبر نه و. هغه له خوښۍ او زورنکې ويرې نه پرته، تک سور شو. هغه غوښتل چې خپل هيجان پټ کړي، خو څومره چې به، هغه د هغه دپټولو لپاره هڅه کوله، هغه به لاخرګنده او خرګنده په لاخرګندو خبرو او تورو، هغه ځای ته هغې ته او شهزادګۍ ماريا ته،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر څه ویل چې ورته ګرانه ده.

پېیر په زړه کې وویل:

- نه، نه، دا له دې کبله چې مایې هیله نه لرله.

خو همدا چې غوښتل یې له شهزادګۍ ماریا سره پیل شو یو خبرو ته دوام ورکړي، بیا یې ناتاشې ته وروکتل، تر پخوا نه لا زیات سوروالی یې پر بشړ راخور شو او د خوښۍ تر تولو ستړې ګښۍ او ویرې یې زړه ومروړه. له هغه نه خبرې ګډې وډې او په نیمایي کې تړې پاتې شوې.

پېیر، ناتاشې ته پام شوی نه و، نو ځکه هغه دلته د هغې دلیدو هېڅ هیله نه لرله. خو هغه، هغه ځکه ونه پېژانده چې د دوی د جلاوالي په موده کې، په هغې کې راغلي بدلونونه خورا زیات وو. هغه ډنګره شوې وه، رنګ یې تک ژیړ اوښتی و. خو دا هغه څه نه و چې هغه یې دده لپاره تر ناپېژندونکې پورې بدله کړې وه، پېیر درانتوتلو سره سمدلاسه هغه ځکه ونه پېژانده چې د هغې په څېره کې، له هغو سترګو چې تل به له خوښۍ ډکې ځلېدونکې ژوند ببنونکې ځلا خوریدله، خو اوس ده د رانتوتلو په لومړي شېبه کې هغې ته په کتو کتو کې یې نه هغه موسکا ولیدله، نه هغه غلچک، یوازې سترګې وې، او هغه هم ځیرکې، مهرباني او له غمه ډکه پوښتنیزې وې.

د پېیر ګښۍ، نه پر ناتاشا اغیز وکړ او نه یې نا آرامه کړ، بلکې یوازې د هغې د حیرانتیا سبب شوه، هغه حیرانتیا چې د هغه څېره یې لږ څه د پام وړ وځلوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶

شهزادګی ماریا وویل:

-هغه دلته زما مېلمنه ده، ګراف او ګرافینه هم په دې ورځو کې راځي. د ګرافینې حال هم خورا خرابه دی او ناتاشا هم خپله ډاکتر ته اړتیالري ، هغه مې په زور له ځانسره راوسته.

پېیر ناتاشې ته مخ وروړاوه:

-ایاداسې یوه کورنۍ به وې چې یو غم ونه لري ؟

تاسو پوهېږئ، دا ټول هغه وخت پیل شول چې موږ یې له اسارته آزاد کړو. ماهغه ولید. څه تکړه زلمی دی.

ناتاشې هغه ته وکتل او د هغه دخبرې په ځواب کې یې ، یوازې خپلې سترګې برندې او ځلولې.

پېیر وویل:

- څه کولای شو ووایو او څه مو کولای شول چې تاسې ارامه شئ ؟ هېڅ ! نه پوهېږو داسې غوره ماشوم چې دژوند له مستۍ نه ډک دی ولې ومري ؟

شهزادګی ماریا وویل:

- هو ! زموږ په زمانه کې ، بې له ایمانه ژوند ګران دی.

پېیر په تلوار ورزیاته کړه:

-هوکې ! هوکې ! دا رښتینی حقیقت دی !

ناتاشا په ځیرو سترګو پېیر ته وکتل او وې پوښتل:

-ولې ؟

شهزادګی ماریا وویل:

- څنګه ولې ؟ هغه څه په یاد لرل چې بله دنیا کې موږ ته سترګه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاره دي.

ناتاشا، پرته له هغه چې د شهزادګۍ ماریا خبره تر پایه واوري، بیا یې په پوښتنیز غلچک پیر ته وکتل.

پیر دوام ورکړ:

- له دې کبله چې یوازې هغه څوک به، ددغه راز غم او ویر چې پر مورِ اوتاسې راغلی، زغم وکړي، چې پر خدای، پر هغه خدای چې زمورِ لارښوونه کوي، ایمان ولري.

ناتاشه په دې هیله چې څه ووایي، شونډې پرانستې، خوناڅاپه خاموشه شوه. پیر په تلوار له هغې نه مخ واړاوه او له شهزادګۍ ماریا نه یې د خپل ملګري، د ژوند د وروستیو ورځو په اړه پوښتنه وکړه.

د پیر پریشاني اوس پای ته رسېدلې وه، خو داسې یې انګېرله چې د هغه پخوانۍ ازادۍ هم نېږدې ټولې له منځه تللې دي.

هغه داسې انګېرله چې اوس د هغه پر هرې خبرې او هرو کړو کوم قاضي ولاړ دی، هغه قاضي چې قضاوت یې د دنیا ترټولو خلکو غوره دی. هغه غږیده او له غږیدا سره هممهاله یې په دې فکر کاوه چې پر ناتاشې څه اغیزکوي. هغه په ځانګړې توګه داسې څه نه ویل چې د هغې خوښ شي، خو هر هغه څه چې ده ویل د هغې له نظره یې خپله د هغه په اړه قضاوت کاوه.

شهزادګۍ ماریا، د تل په شان په خورا تلوسې د هغه حالت په اړه کیسه پیل کړه چې څنګه له سردار اندرې سره ددې دیدن وشو، خو د پیر پوښتنو، د هغه بریدا و نا آرامه کتو او د هغه له ګبنۍ ریږدیدونکې څېرې، هغه کرار کرار دې ته وهڅوله، د هغه، هغه حالت چې دا خپله آن په خیال کې د هغه له یادیدو نه ډاریده.

پیر، په بشپړه توګه د شهزادګۍ ماریا خوا ته ورځم شوی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورا تلوسې يې هغې ته غوږ نيولی و او ويل يې:

- ښه، ښه، داسې، هو ! هغه آرام شو ؟ هغه نرم شو ؟ او په دې توګه هغه په خپل ټول قوت سره دزړه له تله ددې په لټه و چې ښه سړی واوسي، نوځکه هغه ويريده... هغه نه شو کولای له مرګه وډار شي.

که هغه کومه نيمګړتيا لرله ، که لرله يې د هغه ، د هغه سرچينه په ده کې نه وه ، هغه له بلې خوانه وې.

پېښيږ وويل:

-ښه، هغه داسې نرم او ارام شوی و ؟

هغه ناڅاپه ناتاشې ته مخ وروړاوه، په داسې حال کې چې د هغې له اوښکو ډکو سترګو ته يې کتل، هغې ته يې وويل:

- دا څومره لويه نيکمرغي ده چې له تاسو سره د هغه ديدن وشو..

دناتاشې بشره ورېږديده، يوه شېبه يې تندی تريو شو او سترګې يې ښکته واچولې. يوه دقيقه په شک کې وه چې څه ووايي او که ونه وايي، خو بيا يې له ګوګل نه په راپاڅېدونکي آرام غږ وويل:

- هوکې ! دا لويه نيکمرغي وه، په رښتيا ماته نيکمرغي وه. هغه يوه شېبه چپه شوه او بيا يې وويل:

-هغه.. هغه.. په هغه شېبه کې چې زه هغه ته ورغلم، هغه هم همدا هيله لرله.

دناتاشې غږ ورېږديد او مات شو ، هغه تکه سره واوښته ، سرې راپورته کړ او ژړ ژړ يې خبرې پيل کړې:

-کله چې موږ له مسکوه وخوځېدو ، په هېڅ هم خبر نه وو. ما دا زړه نه شو کولای چې له چانه د هغه پوښتنه وکړم، خو ناڅاپه سونيا ماته وويل چې هغه زموږ له کاروانه سره دی. ما هېڅ تصور هم نه شو کولای. دا فکر مې نه شو کولای چې هغه به څه حال لري، زما يوازينی هيله دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه چې هغه ووينم او تر څنګه يې و او سم. ناتاشا په غږيدا غږيدا کې ريږديده او ستمبده. پرته له هغه چې چاته په خپلو خبرو کې دننوتو اجازه ورکړي ، ټول هغه څه يې چې هېڅکله دې چاته نه ويل، ټول هغه څه چې د دوی درې اونيزه سفر په اوږدو او د يارسلاو په ښارکې د اوسېدو په موده کې پرې تير شوي وو ، هغوی ته وويل.

پېير له حيرته په وازه خولې هغې ته غوږ و او له اوښکو په ډکو سترګو يې هغې ته کتل. هغه په داسې حال کې چې هغې ته غوږ و ، هغه، نه د سردار اندرې او نه د هغه څه په اړه چې ده ته ويل کېده، ديوه په اړه هم فکر نه کاوه، هغې يوازې هغې ته يې غوږ نيولی و او د هغه رنځ له املې يې پر هغې زړه خوږيده چې د دغې کيسې د ويلو په وخت کې ناتاشې اوس زغمه. شهزادګی ماريا چې دناتاشې ترځنګه ناسته وه او د هغه زور له املې چې د خپلو اوښکو دتمبدو لپاره يې پر ځان راوړ، تندی يې ګونځې بربښېده او دلومړي ځل لپاره يې له ناتاشې سره د خپل ورور دژوند د وروستيو وروځو د مينې داستان اوريده.

هغې دغه زورونکي، خو له خوښۍ نه ډک داستان ته ډېره اړتيا لرله.

هغه غږيده، خورا وړې خبرې يې په ډېرې اوږدې بڼې د خپل زړه دپټ راز په توګه ويلې او داسې بربښېده چې هغه به، دغه کيسه هېڅکله پای ته ونه رسوي. هغې به يوه خبره بيا بيا تکراروله.

د دروازې له شا د دوسال غږ واوريدل شو ، هغه پوښتل چې ايا نيکولای جان کولای شي، دمخه ښې لپاره راننوزي ؟

ناتاشا وويل:

- هوکې ! خلاصې شوې ،. داده خبرې خلاصې شوې.

د نيکولای له راننوتلو سره هممهاله، هغه په چټکۍ پاڅېده، داسې چې تا به ويل منډې وهي، د دروازې خواته لاړه... سر يې د پردې شاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ولګيد او په زګير وي، زګيروي چې معلومه نه وه، له غمه او که په دروازې د سر دلګيدو له امله و، له کوټې نه ووته.

پېير هغې دروازې ته چې ناتاشا ترې وتلې وه، کتل او په دې نه پوهېده چې هغه په ټوله نړۍ کې ولې يوازې پاتې شوې ده.

شهزادګۍ ماريا ددې کوټې ته د خپل واروه راننوتلو ته پا ورا ړولی و او وراره ته پام هغه دغم له څپو راوويسته.

د نيکولای بشره چې سخته د خپل پلار هغې ته ورته وه، د پېير پر زړه چې په دې وخت کې سخت نرم شوی و، دا سې اغيزو کړ چې هغه سمدلاسه نيکولای جان ښکل کړ، په چټکۍ پاخېد، خپل دستمال يې راوويست او د کوټې خواته لاړ، هغه غوښتل له شهزادګۍ ماريا سره مخه ښه وکړي، خو هغې، هغه تګ ته پرتنبنود او وې ويل:

-نه، زه او ناتاشه تر دې بجو پورې هم نه ويدې کېږو، مهرباني وکړئ او کينئ. زه سپارښتنه کوم چې مانبامنۍ جوړه کړي. تاسو ښکته لاړ شئ، مورږ هم سمدلاسه درځو.

مخکې له هغه چې پېير ووزي، شهزادګۍ هغه ته وويل:

- دا لومړي ځل و چې ناتاشې د هغه په اړه دا سې غږيده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷

پېيـر يـې يـو لـوی او روښـانه خوړنتـون تـه بدرګـه کـړ. څـو دقيقـې وروسـته د ګـامونو غـږ واوريـدل شـو ، شـهزادګی ماريا او ناتاشـا کـوټې تـه راننوتې. ناتاشا ارامه وه، خو بيا هم د هغې جدي او بې موسکا حالـت، د هغې بشړې تـه راګرځېدلی و. شـهزادګی ماريـا ، ناتاشـا او پېيـر دړې واړو ، په يوه اندازه هغه نا آرامه حالت احساسوه چې معمولا تـر سـپينو او د زړه لـه کومې نـه د ويـل شـويو خبرو نـه وروسـته چاتـه پيـدا کېږي. دمخکنيو خبرو دوام ناشونی و. د اپلتـو ويـل او د وجدان نـا ارامـي وه. سکوت کول هم ځکـه بد و چې ، زړه خبرې غوښتې او چوپتيـا يـو ډول ښه خبره نـه وه. هغـوی پـه پټـه خولـه ميـز تـه ورغلل. چوپړانـو لـه ميـز نـه څوکی را لرې کړې او د هغـو تـر ناسـتې وروسـته يـې ببرتـه ور وړانـدې کړې. پېيـر د سړو خوړو ، دستمال وغـوړاوه او پـه دې هيلـه چې چوپتيـا ماتـه کړي، ناتاشا او شهزادګی ماريا تـه يـې وروکتـل. هغـوی دواړو هـم هممهالـه هغـه تـه وروکتـل او د دواړو پـه سـترګو کـې د ژونـد دخونـد بربښنا او هغه اقرار ځلېده چې له غم او ويـر نه پرتـه پـه ژونـد کـې خوښـي هم شته.

شهزادګی ماريا وپوښتل:

-تاسو خو ودکا څکئ ؟

او پـه دې خبرې سره يې ، د دوی ترمنځ لوبدلې پرتـه پرده لرې کړه.

شهزادګی ماريا وويل:

-دځان پـه اړه يـو څـه ووايـه. ستاسـو پـه اړه خورا عجيبې او غريبې کيسې کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېير له ملنډو په ډکه موسکا چې نور نو ددې لپاره عـادي خبره و ، وويل:

- هـوکې، ماتـه هـم زمـا پرعجبـوالي خلـک هرځـه او داسې خبـرې وايي، څه چې ما آن په خوب کې هم نه دي ليدلي. ابراموا ، مېلمه کړم او ماته يې هغه کيسې کولې چې پرما شوي دي يا بايد شوې واى. ستيپان ستيپانيچ هم ماته را زده کول چې خنګه بايد خپلې کيسې وکړم. زما دې خبرې ته پام شوى چې څومره سړى په زړه پورې وي(زه اوس په زړه پورې سړى يم)هغـو سره هغـه آرامـه وى). هرڅوک يې مېلمـه کـول او خپلې کيسې ورته کوي.

ناتاشا وموسېده او غوښتل يې چې کوم څه ووايي:

شهزاده ماريا زياته کړه:

-موږ ته يې سره وويـل چې تاسو پـه مسـکو کـې دوه ميليونـه تـاوان کړى دي، دا رښتيا دي ؟

پېير وويل:

- خو زه درې برابره بډاى شوم.

کـه څـه هـم د پېيـر چـارې د هغـې د ښـځې پورونـو او د کورونـو دبيـا جوړلو اړتياوو ، ورژوبلې کړې وې، خوبيا يې هم ويل چې ګټـه يـې درې برابره شوې ده.

هغه په زغرده وويل:

-هغه څه چې ما ببشکه ګټلي، هغه خپلواکي ده چې...

خو دې ته يې پام شو ، چې ددې خبرې دوام به ډېره ځانستاينه شي. ، له خبرو يې ډډه وکړه...

-کور موجوړوئ ؟

-هو ! سافيلچ همداسې پريکړه کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهزادګی ماریا وپوښتل:

- دا راته ووایاست چې تاسو لا په مسکو کې وئ چې د ګرافینې(د هغه ښځه ایلن)له مرګه خبر وئ ؟

شهزادګی د دې پوښتنې سره جوخت، ځکه تکه سره شوه چې دې دا پوښتنه سمدلاسه د پیبر له هغې خبرې نه وروسته وکړه چې وې ویل:

- له هرڅه نه خپلواک شوی دی.

نو دې دا تصور وکړ چې د دې له دغې پوښتنې به هغه بل تصور تر لاسه کړي.

پیبر داسې څرګنده کړه چې ګواکې دده آزادۍ ته د شهزادګی له اشارې نه، خپه شوی نه دی، هغه وویل:

- زه له د هغې له مرګه په اریول کې خبر شوم، تاسو یې تصور نه شي کولای چې دې خبر زه څنګه حیران کړم.

ژر یې ناتاشې ته ستر ګې وروړولې. د هغې په بشړ کې یې د پوهېدو د تلوسې نښې ولیدې، هغه تلوسه چې غوښتل پوه شي، پیبر د خپلې ښځې نوم څنګه یادوي.

بیا یې ژر وویل:

- که څه هم مورږ خورا ښه ښځه او مېړه نه وو، خو د هغې مرګ سخت ویرمن کړم. کله چې دوه تنه خوابدي کېږي، تل دواړه ملامته وي، خو دګناه پېښې د هغه لاپسې زیاتېږي چې له دغو دوو تنو نه یو تن مړ شي. او بیا دغه شان مرګ.. نه ملګریلري، نه خواخوږي. زما پر هغې ډېر ډېر زړه خوږېږي.

کله چې یې خپلې خبرې پای ته ورسولې، په خورا خوند یې دناتاشې په بشړه کې یې د خپلو خبرو د تاییدنښې ولیدې.

شهزادګی ووېل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-هوکې ! او بيا تاسو يوازې او نېه زوم ياستئ.

پېير ناڅاپه له حيا نه تک سور واوښت او تر ډېرې پورې يې هڅه کوله، ناتاشې ته ونه ګوري، خو کله چې هغه، هغې ته دکتلو تکل وکړ، د هغې ځيره سړه، برنده او هغه شان چې ده ته برېښيده ديو ډول سپکاوي څرګندونه يې کوله.

شهزادګۍ ماريا وويل:

-مونږ اوريدلي، ايا تاسو په رښتيا په خپله ناپليون ليدلی اوخبرې مو ورسره کړي دي ؟

-هېڅکله، يو وار مې هم ناپليون نه دی ليدلی، ټولو ته داسې برېښي چې کله اسير شي، ګواکې د ناپليون مېلمه يې. ما نه يوازې هغه ليدلی نه دی بلکې د هغه په اړه مې هېڅ څه اوريدلي هم نه دی. زه له خورا خوارو خلکو سره يو ځای وم.

مانبنامنۍ پای ته ورسېدله. پېير چې په لومړي سر کې د خپل اسيرتوب په اړه کيسو نه ډډه کوله ، کرار کرار په خبرو راغې او داسيرتوب يادونه يې رايادکړل. ناتاشا چې نرۍ موسکا يې پر شونډو راخوره شوه، له هغه نه وپوښتل:

- خو دا خو رښتيا دي چې تاسو ، ځکه په مسکو کې پاتې شوئ چې د ناپليون د وژلو تکل مو کړی و ؟ ستاسو يادېږي ، هغه ورځ مو چې د سوخاروف د برج تر څنګه وليدل، زه په هماغه ورځ پوه شوم چې تاسو دا تکل لرئ.

پېير دا ومنله چې دا خبره رښتيا ده. له همدې اعترافه او د شهزادګۍ ماريا ، په تيره بيا دناتاشې پوښتنو نه دی دې ته اړ شو چې کرار کرار د هغو ټولو پېښو حال بيان کړي چې پر ده تېرې شوې وې.

شهزادګۍ ماريا چې نرۍ موسکا يې پر شونډو خوره وه، کله پېير

(c) ketabton.com: The Digital Library

او کله هم ناتاشې ته کتل، هغې د پېير په دې ټولو کيسو کې د صداقت او مهربانۍ نه پرته بل څه نه ليدل. ناتاشې چې څنګل لګولې وه. پرته له هغه چې له پېيره سترګې بلې خواته واړوي ، له هغه څه نه چې له هغه نه يې اوريدل ، د هغې بشړې حالت هم بدليده رابدليده. داسې برېښېده چې په دې ټولو پېښو کې له پېيره سره مل او هغه څه احساسوي چې پر هغه تير شوي دي. پېير نه يوازې د هغې غلچکوبلکې د هغې له اوازه او هغو لنډو پوښتنو نه په دې پوهېده چې ناتاشه نه يوازې پر هغه څه چې پېير يې وايي بلکې پر هغه څه چې هغه غوښتل ووايي او د ويلو توان يې نه لري، هم پوهېږي. دماشوم او د هغې ښځې په اړه چې له هغو سره د مرستې له امله دې نيول شوې و ، خپله کيسه پېير داسې پيل کړه:

-يوه غمړلې پېښه وه. ماشومان يې پرېښودل، يو نيم خو په لمبو کې پاتې کېدل، زما تر مخې يې ماشوم د لمبو له منځه راوويست. له ښځو يې هرشي اخېستل ، آن غوږې يې له غوږو تر يې شکولې...

پېير سور واوښت او ګبنۍ واخېست او زياته يې کړه:

-او هماغه و چې يوه ډله څارونکي راورسېدل او ټول نارينه يې او په هغه ډله کې زه هم ، په دې نامه چې ګواکې په تالان کې او اله ګوله کې ګډون لري ونيول.

ناتاشې وويل:

-داسې ښکاري چې تاسو ټولې خبرې نه کوئ، داسې برېښې چې څه به مو کړي و.

هغه چپه شوه او بيا يې وويل:

- کوم ښه کار.

پېير خپلو کيسو ته دوام ورکړ ، خو کله چې هغه د اعدام کيسې ته ورسېد ، غوښتل يې چې له دغو وحشتناکو کيسو نه سترګې پټې کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

، خو ناتاشې له هغه نه هیله وکړه چې هېڅ شي له دوی نه پټ نه کړي او هر څه ورته په ډاګه کړي.

پییر د کراتایوف کیسه پیل کړه(هغه د میز له څنګه پاڅېد ، په کوټه کې ګرځېده راګرځېده او ناتاشې له هغه سترګې نه اړولې، بیا ودرید او وې ویل:

- ښه ! تاسو په دې پوهېدای نه شئ چې ما له دغه ساده او نالوستي سړي نه څه زده کړل.

ناتاشې وویل:

- نه، نه، راته ووایه، هغه چېرې دی ؟

-هغه یې زما تر مخې وواژه.

او پییر له فرانسوي پوځ سره د خپلو تلو او شا ته تګ او د کراتایوف د ناروغۍ (د هغه غږ پر له پسې رېږدیده) او مرګ کیسه کوله.

پییر خپلې کیسې داسې کولې چې تا به ویل، هغه هېڅ کله چاته، هغه ویلي نه دي او آن له ځان سره یې هم رایادې کړي نه دي. هغه لیدل چې په ده ټولې تیرې شوې پېښې نوې ښه پیدا کوي. اوس ټولو هغو خبرو او څه چې دې ناتاشې ته ویل، هغه بې ساری خوند پیدا کاوه چې ښځې یې نارینه ته د غوږ نیولو نه وربښي. خو نه ځیرکو او هوښیارو ښځو ته چې غوږ نیسي او هڅه کوي هغو ته ویل شوې کېسې، هغوی د خپلې پوهې د زیاتوالي لپاره ذهن ته وسپاري او د اړتیا په وخت کې یې ببرته نورو ته ووایي او یا اوریدل شوي څه ، په خپله خوښه بدل کړي او ژر تر ژره نه یوازې د خپل ذهن وړه دنیاګۍ پرې رنګینه او خوږه کړي بلکې هغه هوښیارې او رښتینې ښځې د نارینو په خبرو کې بې ساري ښې خبرې پیدا او هغه خپلې کړي. ناتاشا خپله پرته له هغه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې پوه شي، ټوله پام پام وه، هغې نه هـېڅ شي بې پاملرنې نه پاتې کېدل، نه کومه خبره، نه کوم غلچک، نه دآواز ټیټیدل او لوړیدل، نه د هغه دبشرې ګونځې کېدل او یا د پېیر کوم بل خوځون. هغې لا دنا ویل شویو خبرو، توري رانیول او مخامخ یې خپل راسپړل شوي ګوګل ته وړل او د پېیر دنا سپړل شویو ارمانونو او دروحي حالت اتکل یې کولی شو.

شهزادګی ماریا د هغه په کیسو پوهېده، هغه یې احساسولې، خو هغې اوس بل څه لیدل او دې ټول پام ځانته ور اړولی و. هغې د ناتاشا او پېیر ترمنځ یوه رالمسېدونکې مینه او نیکمرغي لیدله او دلومړي ځل لپاره، د دې ذهن ته دښکلي خیال ورتګ د هغې ګوګل له خوښیو ډک کړی و.

د شپې دري بجې وې، چوپړان په خواشینې بڼه او تریو تندي رانغوتل، شمعې یې بدلې کړې، خو هېڅ چا هغو ته پام نه کاوه.

پېیر خپلې کیسې پای ته رسولې وې، ناتاشې په ځلبدونکو برندو سترګو پرله پسې، په ځیر او پوره پام هغه ته کتل، داسې چې ګواکې هیله لري، غواړي په هغه څه پوه شي چې لا تراوسه پېیر هغه نه دی ویلي.

پېیر په حیا او نیکمرغۍ کې ډوب، حیران حیران، خو کله ناکله ناتاشې ته ورکتل او په دې فکر کې و، چې اوس څه ووایي او خبره بدله کړي. شهزادګی ماریا خاموشه شوه، خو دهېڅ چا دې ته پام نه و چې د شپې دري بجې دي او نور باید چې ویده شي.

پېیر وویل:

- بدمرغي او زوریدل هو، که څوک غواړي، همدا اوس به پر ما هغه څه راشي چې تر جګړې مخکې پر ما راغلي وو او یا غواړي بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه پر ما راشي چې په اسارت کې پر ما راغلي وو ؟ زه به ووايم ، دخدای لپاره ! بيا اسارت او دآس غوښه. موږ داسې فکر کوو ، که له هغه ژونده چې موږ ورسره روږدي شوي يو ، لرې شو ، هر څه تباه کېږي، حال داچې داسې نه ده او هلته ، نوې ښې لارې پيل دي. تر هغه پورې چې ژوند شته، نيکمرغي هم شته. ډېر څه لا تر مخې دي. هغه ناتاشې ته مخ وروړاوه او وې ويل:

- دا تاسو ته وايم.

ناتاشا چې چوردبلې پوښتنې ځواب وايه، وويل:

- هو ، هو ، زه هم له دې نه پرته چې هرڅه بيا وازمايم، بله هيله نه لرم.

پېير په ځير ځير هغې ته وکتل.

ناتاشا په ټينګار وويل:

- بل هېڅ شي.

پېير چغه کړل:

- دا رښتيا نه ده. دا زما ګناه نه ده چې زه ژوندی يم او غواړم ژوند وکړم اوتاسو هم همداسې !

ناتاشې ناڅاپه سر په لاسونو کې کلک کړ او په ژړا شوه.

شهزادګی ماريا وويل:

- ناتاشا دا څه دروشول ؟

هېڅ. هېڅ، هغه په ژړا ژړا کې پېير ته وموسېده او وې ويل.

- دخدای په امان، نور نوبايد ويده شوو.

پېير پاڅېد او مخه ښه يې وکړه.

***

شهزادګی ماريا او ناتاشا دتل په شان دخوب کوټې ته لاړې. هغوی د هغه څه په اړه چې پېير ويلي و ، وغږيدې. شهزادګی ماريا د پېير په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه خپل نظر څرګند نه کړ او ناتاشا هم د هغه په هکله څه و نه ویل.

ناتاشا وویل:

- ماریا دخدای په امان ! خو ګوره زه زیاتره وخت له دې ډاریږم چې د هغه په اړه(سردار اندرې) وغږیږو. ګواکې له دې ډارېږو چې د هغه په وړاندې خپل احساس کم نه کړو.

شهزادګۍ ماریا ژوره سا وویستله او په یوې سا یې د ناتاشې خبره تایید کړه، خو په خوله یې هېڅ ونه ویل. هغې وپوښتل:

-ایا کېدای شي هغه هېر کړل شي ؟

ناتاشې وویل:

-زه دومره خوشاله وم چې نن مې هرڅه وویل. ګرانه وه، زورنکې وه، خو ډېر ښه وشول چې هرڅه موویل. زه په دې ډاډه یم چې هغه ته هم هغه ګران و، ما له همدې کبله هغه ټوله کیسه وکړه. ناڅاپه تکه سره شوه او وې ویل:

څه پروا خو نه لري چې ماهغه ته ټول وویل ؟

شهزادګۍ ماریا وویل:

- پېښیر ته ؟ نه، نه، ښه دې وکړل ؟ څومره ښه سړی دی.

خوناتاشه، ناڅاپه، په داسې حال چې له شیطانۍ نه ډکه موسکا یې پر شونډو خوره وه، هغه موسکا چې له مودې مودې راهیسې شهزادګۍ ماریا هغه نه ولیدلې، وویل:

- ماریا پوهېږئ ! هغه څومره صادق او رښتینی دی، پاک زړی، تاند، چور ساده او شډل. ته پوهېږئ، ته پوهېږئ، ته به وایې همدا اوس له کلي راغلی وی، پوهېږئ ؟ همدا سې نه ده ؟

شهزاده ماریا وویل:

- هو ! هغه له ژوندې ډېر څه تر لاسه کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- کـوټ ډولـه يـې کرتـی يـې لنـډه شـوه ، څنې يـې جـوړې کـړې ، پـه رښتيا ، په رښتيا چې...

شهزادګی ماریاوویل:

-زه پوهيږم چې هغه ته(سردار اندرې) هيڅ څوک داسې ګران نه و ، لکه هغه.

-هو ، هغه له هغه نه ډير توپير لري ، ويل کيږي چې نارينه هغـه وخت ښـه ملګرتـوب کـوي چې هـيڅ څـه يـې سـره ورتـه نـه وي. دا رښـتيا بايـد همداسې وي ، رښتيا ده چې د هغوی هيڅ سره ورته نه دی.

- هوکې ! بې ساری دی.

ناتاشې ځواب ورکړ:

- نو ښه ده ، دخدای په امان.

او هماغه له شيطانی نه ډکه موسکايې ، ګواکې لکه هيره شوې يـې چې وي ، تر ډيرې مودې پورې پر شونډو پاتې شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸

پییر ته په هغه شپه تر ډېره خوب نه ورته، هغه په کوټه کې وړاندې وروسته ګرځېده راګرځېده ، کله به يې د کوم ګران او پېچلي څه په اړه فکر کاوه او کله به يې ټکان وخوړ، اوږې به يې پورته اچولې او کله به يې د نیکمرغۍ موسکا پر شونډو خوره وه.

هغه ته سردار اندرې وریاد شو ، هغه د ناتاشې په اړه فکر کاوه ، د هغې د مینې په اړه، کله به يې د هغوی پر پخوانۍ مینه رخه کوله، بیا به يې ځان له دې املې ملامتوه. بیا به يې ځان له دې املې وبانبه د سهار شپږبجې وې او هغه لا همدا سې په کوټه کې ګرځېده.

هغه له ځانسره وویل:

- ښه ! چې بې له دې نه کېږي، نو څه وکړم ؟

هر څه چې دی، باید هغه وزغمو.

په تلوار يې خپل کالي ووا ېستل او په کټ کې پریوت. نیکمرغه، خو نا ارامه زړه يې ټینګ او شک ته يې لاره نه پرېښوده.

هغه له ځانسره وویل:

- که هر څومره عجیب وي ، که هرڅومره دا نیکمرغي ناشونې وي، باید له ټولو امکانات کار واخېستل شي چې هغه زما ښځه شي.

پییر لا څو ورځې مخکې ، د جمعې ورځ پترزبورګ ته د خوځېدا لپاره ټاکلې ده. کله چې هغه د پنجشنبې په سهار راویښ شو ، سافیلیچ د کالیو دبارونو د ټرلو د سپارښتنې اخېستو لپاره هغه نه راغې.

پییر بې ارادې له ځانه وپوښتل:

- پترزبورګ ته ؟ پترزبورګ نو څه ؟ په پترزبورګ کې څوک لرم ؟ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پترزبورګ کې څه خبره ده ؟

- هو ، دا سې بربښې چې لا ډېر پخوا مخکې له هغه چې دغه پېښه شوې وي، ما له ځانه وپوښتل او نه پوهېدم چې دغه لپاره پترزبورګ ته ځم ؟ هلته څه لرم ؟ یا هم کېدای شي لاړشم.

دسافیلچ عمر خوړلې څېرې ته یې په کتو کتو کې ، په زړه کې تېره شوه:

-هغه څومره ښه او ځیرک دی. هر څه یې په یاد دی او څه خوږه موسکا یې پر شونډو خوره ده.

پېیرو پوښتل:

-ګوره سافیلچه، ته غواړې آزاد شي ؟

-عالیجنابه زه به آزادي څه کړم ؟

دمشر ګراف تر سیوري لاندې (لږ آرامه شو) خدای دې جنتونه ځای کړی، د هغوی ډوډۍ مې خوړلې ، ستاسې نه مې هم څه بد نه دي لیدلي.

- ښه نو ماشومان څنګه کېږي ؟

- ماشومان به لوی شي عالیجنابه ! خو ستاسې غوندې بادارانو چوپړ لوی نعمت دی.

پېیر وویل:

-خو زما وارثان ؟ که ناڅاپه زه واده وکړم ؟

په یوې بې ارادې موسکا یې زیاته کړه:

- دا خو دې زړه ته لوبړي چې دا کار کېدای شي ؟

- که سپین سترګی مې نه ګڼئ، خورا ښه کار دی جلالتمابه !

پېیر په زړه کې وویل:

- د هغه لپاره څومره آسانه بربښي !

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په دې نه پوهېږي چې څومره وحشتناکه ده، څومره له ګوانبه ډکه ده، یا ډېره وحشتناکه وي، وحشتناکه ده، وحشتناکه !

ساوفلیچ وپوښتل:

- څه مهرباني کوئ، تاسو سباته تلونکي یاست ؟

پېیر وویل:

-نه، سفر یو څه ځنډوم، بیا به درته ووایم چې څه وخت ، ته به ما وبښې چې نا آرامه وم دې.

خو د ساوفلیچ د موسکا په لیدو یې له ځانسره وویل:

-څه عجیبه ده چې هغه لا نه پوهېږي چې اوس نو کوم پترزبورګ ؟ او تر هرڅه دمخه باید دغه خبره جوړه کړو ، که څه هم هرو مرو به پوهېږي، مګر ځان بې خبره نیسي. که له هغه سره وغږېږم ؟ وګورم هغه په دې اړه څه فکر کوي ؟ یا څنګه ، نه ، نه ، پرېږده، بیا وروسته.

د سهارنۍ پر وخت یې شهزادګۍ ته وویل چې پرون ما نبام د شهزادګۍ ماریا دیدن ورغلی و او پوهېږي چې تصور یې هم نه شي کولای چې هلته یې څوک ولیدل ؟ نتالیا رستوا !

شهزادګۍ داسې وښودله چې په دې خبره کې هېڅ دپام وړ څه نه ویني. دا هماغه شان دی لکه ده که انا سیمونونا لیدلې وای.

پېیر وپوښتل:

-تاسو هغه پېژنئ ؟

هغې ځواب ورکړ:

- ما شهزادګۍ لیدلې ده او اوریدلي مې دي چې غوښتل یې، هغه د رستوف زوی ته وړکړي. دغه واده به د رستوف د کورنۍ په خیر وي، ویل کېږي چې هغوی سخت خوار شوي دي.

- نه ، د هغوی لور ناتاشا پېژنئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

- مـا هغـه وخت يـوازې د هغـه د ژونـد کيسـه واوريـده ، ډېر زړه مـې پرې خوږ شو.

پېير له ځانسره وويل:

- نـه پـوهېږم، هغـه نـه پـوهېږي، يـا بـه داسې ښـودنه کـوي چې نـه پوهېږي، ښه به داوي چې دې ته هم څه ونه وايم.

شهزادګۍ هم د پېير د سفر لپاره خواړه برابر کړي وو.

پېير له ځانسره فکر کاوه:

-څنګه هغوی ټول مهربانـه دي، اوس بـه د هغـوی ټولـو لپـاره ګرانـه وي ، هغه چارې ترسره کړي چې د دوی نه خوښېږي. هغـه هـم زمـا لپـاره. دا ډېره د حيرانتيا وړ ده. په همدې ورځ د پوليسو مشـر، پېيـر تـه لـه دې وړاندې سره راغي چې حقوقي وکيـل ولېږي. وکيـل ددې لپـاره ولېږي چې څو ټول شيان خپلو خاوندانو ته تسـليم کړي (دا هغـه شيان وو چې فرانسويانو له کورونو نه راوړي وو).

پېير د سيمې د پوليسو مشر ته په کتو کتو کې، له ځانسره وويل:

- هـوکې ! دا هماغـه څـوک دی. دا څـه ويـاړمن، ښـکلی او مهربانـه افسر دی. اوس په څه کمکيو او وړو شيانو اخته دی. سره له هغه هم بيا هغه پورې سره وايي چې هغه غلط سړی او له هرڅه نـه نـاوړه ګټـه اخلي. څه اپلتې ؟ او بيا ولې ګټه وانخلي ؟ هغه همداسې روزل شوی دی، ټول دا کار کوي. څومره خواخوږی برېښي، مهربانـه او بارحمـه بشـره، ماتـه چې ګوري، موسېږي.

پېير د مابنامنۍ لپاره د شهزادګۍ ماريا کور ته لاړ.

هغه په واټونو کې د سوځېدلو کورونـو او ودانيـو تـرمنځ، ښـکلاوو حيـران کړی و. د کورونـو دبخـاريو، موريـو (دودرو) او رارنګ شـويو ديوالونو د راين او لوليز شاعرانه مناظرو هغه راپاروله او تخنولی و..

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهزادګۍ ماریا کورته رسېدو سره سم، پېیر ته شک پیدا شو چې ، ګواکې په رښتیا پرون شپه دی دلته و او له ناتاشې سره یې لیدلي او غږیدلی دی.

هغه له ځانسره وویل:

-کېدای شي دا هسې تش خیالونه وي، دا تصور وي، کېدای شي زه کورته ورننوزم او هغه څوک ونه وینم، خو لا پوره کوټې ته ورننوتلی نه و چې هلته یې ناڅاپه دناتاشا شتوالي ځکه احساس کړ چې ده خپله ازادی له لاسه ورکړه. هغه په هماغه پرونی تور چپن ډوله کمیس کې وه. اوربل یې هماغه شان جوړ کړی و ، لکه پرون مانښام، خو هغه نن چوربل ډول ښکاریده. که هغه پرون مانښام، هغه وخت چې دی کوټې ته ورننوت دغه شان وای لکه اوس چې ده، دا به ناشونې وای چې په لومړي غلچک یې هغه پېژندلې نه وای.

هغه هماغه شان وه، لکه هغه شان چې ده له ماشتوبه پېژانده او له هغه وخته چې د سردار اندرې کوژدنۍ شوې وه، په سترګو کې یې د خوښۍ ځلېدونکې رڼا او پوښتنیزه ادا ځلېدله. ځېره یې مهربانه ، خو له شیطاني اداوو نه ډکه وه.

پېیر مانښامنۍ وخوړه او غوښتل یې تر ناوخته کښې، خو دا چې شهزادګۍ د مانښامنۍ لمانځنې لپاره کلیسا ته تلونکې وه، دی هم ورسره لاړ، خو تر هغه وروسته ګډ کورته راستانه شول.

سره له هغه چې شهزادګۍ ماریا او ناتاشا له ورایه د مېلمه په راتګ خوشاله وې، سره له هغه چې د پېیر د ژوند ټوله لېوالتیا اوس له دغه کور سره وه... خوبیا هم...

دوی په دې مانښام د هر څه او هر څه په اړه وغږیدل ، له یوې ناڅیزې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې نه ، پرله پسې خبره بلې هغې ته ور اوښته او کله ناکله به چوپتيا خوره شوه.

پېير په دې شپه ، تر دومره ناوخته پورې کښناست چې شهزادګۍ ماريا او ناتاشې په دې هيله يو بل ته سره کتل چې څنګه او څه وخت به هغه لاړشي، پېير که څه هم دغه حالت ته پام و او هرڅه ليدل خو بيا هم کرارناست و.

شهزادګۍ ماريا چې د دغه حال اټکل نه شو کولای، تر هرچا لومړی په دې پلمه پاڅېده چې سر يې خوږېږي، مخه ښه يې پيل کړه او وې پوښتل:

- ښه ! څنګه تاسو سباته پترزبورګ ته روان ياستئ او کنه ؟

پېير په حيرانتيا او داسې چې ګواکې خوابدی شوی دی، په تلوار وويل:

- نه زه نه ځم. هوکې پترزبورګ ته نه ځم. له تاسو سره هم مخه ښه نه کوم. سباته راځم ، کېدای تاسو هم ځينې کارونه ولرئ ؟

هغه د شهزادګۍ ماريا تر مخې ولاړ و. تک سور اوښتی و او د وتلو توان يې نه درلود.

ناتاشې هغې ته لاس ورکړ او ووتله.

شهزادګۍ برخلاف د هغه چې لاړه شي، ځان پر لاستي لرونکې اوږده څوکۍ کې وارتېږه او په رنړا ځيرو سترګو يې په غوره پام پېير ته کتل. هغه ستوماني چې مخکې دې احساسوله، نور چور له منځه تللې وه. هغې اوږده او ژوره سا واېستله ، داسې سا چې ګواکې ځان او ودو خبرو او د زړه خوالې ته چمتو کوي.

د ناتاشې د وتلو سره هممهاله او په هماغه شېبه کې ، د پېير ټوله ګڼۍ او تلوسه له ده نه ورک او پر ده يو ډول شور او خوښي را خواره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـول. هغـه خپلـه څـوکۍ پـه خـورا چټکـۍ شـهزادګۍ ماریـا تـه ډېـره ورنېږدې کړه.

هغه د هغې د پوښتنیزې کتنې په ځواب کې وویل:

-شهزادګۍ مرسته راسره وکړه، زه څه وکړم؟ ایا هیله لرلای شم؟

شهزادګۍ ، زمـا ګرانـې ! زمـا خبـرې واوره. زه پـه هرڅـه پـوهېږم، زه پوهېږم چې د هغې وړتیـا نـه لـرم. زه پـوهېږم چې اوس پـه دې اړه خبـرې ناشوني دي، خو زه غواړم د هغې ورور و اوسم، نه، نه، زه نه غواړم. زه نه شم کولای...

هغه له خبرو پـاتې شـو. پـر مـخ او سـترګو يـې لاس تيـر کړ، هغـه چې هڅه يې کوله خبرې بې ارتباطه نه شي، دوام يې ورکړ:

-ښه ! داده وګوره ! زه پـه دې نـه پـوهېږم چې هغـه لـه څـه وختـه راتـه ګرانه شوې ده، خو ماته په ټول ژوند کې يوازې هغه، يـوازې هغـه ګرانـه ده، زه له هغې نه پرته د ژوند تصور هم نه شم کولای. اوس خو له هغې نـه دکوژدې هيله هم نه شم کولای، خو ددې تصور کېدای شي چې هغه زمـا شي او زه دغه بخت له لاسه ورکړم ، وحشـتناکه ده، دا راتـه ووايـه ، ايـا زه دا هيله لرلای شم؟

دا چې هغې ځواب ورنه کړ، لږ ځنډنې شـو ، د هغې لاس يې ونيـو او وې ويل:

-مهربانې شهزادګۍ ! دا راته ووايه زه څه کولای شم؟

شهزادګۍ ځواب ورکړ:

زه د هغه څه په اړه فکر کوم چې تاسې ماته وويل. زه غـواړم تاسـو تـه ووايم ، تاسو حق لرئ همدا اوس هغې ته د خپلې مينې ووايئ...

شهزادګۍ ماريا لږ ځنډنۍ شوه، هغې غوښتل چې ووايي ، له هغې سره اوس دمينې په اړه خبرې ګرانې دي، خو ونـه يـې ويـل، ځکـه هغـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیدل چې دا درییم ورځ ده چې ناتاشا ناڅاپه او چور بدله شوې ده.

ناتاشا به د پییر دمینې د خبرو له اوریدو ، نه یوازې خپه شوې نه وای، بلکې هیله به یې دا وای چې پییر هغې ته د خپلې مینې ویلي وای.

خوبیا هم شهزادګی ماریا وویل:

- سره له دې هم ، هغې ته باید دغه خبرې ونه شي.

-نو !آه زه څه وکړم.

شهزادګی ماریاوویل:

- دا ماته پریږده ، زه پرې پوهیږم.

پییر د شهزادګی ماریا سترګو ته ځیر شو او ویل یې:

- زه پوهیږم چې هغې ته تاسو ګران یاستئ.

شهزادګی ماریا خپله خبره راسمه کړه ، تاسو به ورته ګران شئ.

هغې لا دا خبره بشپړه کړې نه وه چې پییر ودانګل او په داسې حال کې چې پر څېرې یې ډار او تلوار راخواره شوي وو ، د شهزادګی ماریا لاس یې را ونیو او وې ویل:

-تاسي ولې دا فکر کوئ ؟ تاسې فکر کوئ چې زه هم هیلمند واوسم ؟ تاسو فکر کوئ ؟

په داسې حال کې چې شهزادګی ماریا موسېده ، وې ویل:

- هو ، هو ، فکر کوم. د هغې مور او پلار ته لیک ولیکه او نورې خبرې ماته پریږده. زه به هر وخت چې امکان ولري ، ورسره وغږېږم ، زه هم دا هیله لرم چې دغه کار وشي. او زړه مې دا احساسه وي او راته وایي چې دا به کېږي.

پییر ، په داسې حال کې چې د شهزادګی ماریا لاسونه یې ښکلول ، وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

--نه، نه، دا ناشونې دي ؟ زه څومره نیکمرغـه یـم. نـه، نـه دا ناشـونې ده... هاى چې څنګه بختور یم. !نه، نه، رښتیا هم دا ناشونې ده.

هغې وویل: ښه به دا وي تاسې پترزبورګ ته لاړ شئ، او زه بـه لـیک درتـه ولـیکم، پترزبـورګ تـه ؟ ښـه ده، لاړ بـه شـم، لاړ بـه شـم، خـو سـبا کولای شم ببرته تاسو ته راشم.

پېیر بله ورځ د مخه ښه لپاره راغـي، دناتاشې خوشالي او لېوالتیا تر نورو ورځو څه کمه برېښېده، خونن به چې کله پېیر د هغې سترګو تـه ور وکتل، داسې به یې احساسوله چې ډوببږي، داسې چې دی نور نـه شته او له نیکمرغۍ او بختورتیا نه پرته بل هـېڅ څه پـاتې نـه دي. هلتـه دناتاشې له هرغلچک، خوځېدا او خبرې سره به یې، زړه ته ویل:

- دا رښتیا ده ؟ نه، نه، دا ناشونې خبره ده. او د هغې دغـو کړو دی د نیکمرغیو څپو ته وسپاره.

کله چې یې له هغې سره مخـه ښـه کولـه، د هغـه نـازک، تانـد اوډنګر لاس یې رانیو او بې ارادې هغه څوښبې له هر وختـه زیـات پـه لاس کـې ټینګ کړ.

- ایا په رښتیا بـه دغـه لاسونه، دغـه بشـره ، دغـه سترګې او ښـینځه ښکلاوې، دغه پردۍ خزانې ، دا به په رښتیا زما شي، تل تر تله زمـا او لکه زما د خپل ځان په شانبه زما وي، نه، نه، دا ناشونې دي !

هغې په لوړ آواز، هغه ته وویل:

- ګرافه په مخه موښه ! او په کرار یې زیاته کړه:

- په خورا بې صبرۍ به دې سترګې په لاره واوسم.

دغـه سـاده کلمـې، غلچـک او دبشـرې حالـت د دوو میاشـتو لپـاره دپېیر دیادونو ناوې او د نیکمرغیو خیالانو خیالونه جوړول. هغه بـه لـه ځانسره ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په خورا بې صبرۍ به دې سترګې په لاره واوسم.

هوکې، هوکې، څنګه هغې وویل ؟ هو، په بې صبرۍ به دې سترګې په لاره واوسم. آخ چې څنګه نیکمرغه یم.

پېښرله ځانسره وویل:

-دا څه وشول ؟ چې څنګه بختوریمه، بختور !

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹

هغه څه چې اوس د پېښې په ګوګل کې تیریدل، هغه څه سره یې هېڅ ورته والی نه درلود چې دده په ګوګل کې د ایلن د ریبارې په وخت کې تیریدل د هغه وخت په شان یې ده ته له شرمه ډکه یادې شوې وینا وې له ځانسره تکرارولې، هغه ځانته ته وویل:

-آخ، ولې؟ ولې؟ مې دا نه و ویلي؟ ولې مې هغه وخت وویل:

- تاسو ماته ګران یاست.

اوس برعکس هغه ټول هغه څه چې ده ناتاشې او هغې ده ته ویلي و، ده توري په توري له ځانسره په خیال کې تکرار ول. هغه، د هغې د بشرې ټولې اداګانې، خوځېدا وې او موسکاوې وریادولې. هغه نه غوښتل هغه تکرار کړي. د هغه څه د ښه والي او بد والي په اړه چې ده کړي و، هېڅ شک پاتې نه و. یوازې به کله ناکله یو وحشتناک شک د هغه پر زړه راخور شو او هغه دا چې ده به ویلې چې ایا دا ټول خو به په خوب کې نه وي؟

ایا شهزادګۍ ماریا تیروتلې نه ده؟ ایا زه خو له اندازې زیات مغرور او ځانستایونکی شوی نه یم؟ زه په دې ډاډه یم، خو که څه پېښه وشي؟ که شهزادګۍ ماریا هغې ته ووایي، هغه موسکه شي او ځواب ورکړي: څه عجیبه ده! هغه هرو مرو تیروتلې ده. ایا هغه په دې نه بوهېږي چې هغه یو سړی، هغه یو ساده سړی دی او زه؟ او زه چور بل ډول، خورا لوړه...

یوازې دغه شک و چې د پېښې زړه یې زوراوه، هغه هېڅ لارې چارې هم نه سنجولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته دغـه را رسـېدونکې نیکمرغـي دا سې نـه مننونکې بر بښـېده چې که کومه پېښه شوې وای، ده به نو رپـه ژوند کې بـل کـوم ارمـان نـه لرلای او هرڅه پای ته رسېدل.

پېیر په خپل ځان کې، د هغه له خوښۍ نه ډک ناڅاپه لېونتوب زغم نه لیده چې پر ده راخور شوی و.

د هغه لپاره دژوند ټول مفهوم ، نه یوازې دده لپاره بلکې د ټولې نړۍ لپاره ، ده ته د هغې په مینه او له ده سره د هغې په ممکنه مینه کې بر بښېده. کله به هغه ته داسې بر بښېده چې ټول خلک لکه دده په شان بختور دي، خو هغوی هڅه کوي خپله دغه بختورتیا لـه ده نـه پټـه کړي او داسې وښیي چې هغوی په نورو چارو بوخت دي. هغه په هره کلمـه او هره خوځېدا کې د خپلې نیکمرغۍ نښې لیدلې. هغه زیاتره وخت لـه ده سره مخامخ کېدونکي خلک، پـه ځانګړو حالاتو کې، پـه خپـل معنـی لرونکـې او لـه رازه ډکـې خواخـوږۍ او پـه خپلونیکمرغـو کتـو او موسکاوو حیرانول. خو کلـه بـه چې هغـه پـه دې پـوه چې کېدای شي خلک دده له نیکمرغۍ نه خبر نه وي، دزړه لـه کومې بـه یې پـر هغـو زړه خوږېده، او په یو ډول نه یو ډول یې هڅه کوله هغوی پـه دې پـوه کړي ، پرهغـو شـیانو چـې دوی پـر اختـه دي، چـور بـې معنـی، پـوچ او دوې پاملرنې وړتیا نه لري.

کله به که هغه ته د کومې چارې د منلو وړاندیز کېده او یا بـه د هغـه تر مخې د ټولنیزو دولتي چارو یا جګړې په اړه خبرې اترې کېدې او بـه یـا یـې ورتـه ویـل چـې د خلکـو نیکمرغـي ددغـه یـا هغـه کـار سـرته رسولو پورې اړه لري. هغه به په یوې لنډې زړه راښکوونکې موسکا هغه ته غوږ و. داسې خبرې او ټوکې به یې وکړې چې لـه ده سره غږیدونکي خلک به یې حیران کړل، خو هم هغـه خلـک چـې ده یـې تصـور کـاوه چـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دژوند په رښتني معنی یعنې دده په احساس پوه شوي او هم هغه بدمرغه خلک چې ګواکې ده تصور کاوه چې دده احساس نه درک کوي، ټول خلک په دغه زماني پړاو کې د هغه ځلېدونکي احساس په رنا کې چې دده په ګوګل کې ځلېده، دده له هرډول هڅونه پرته ، له ده سره په هر ځل مخامخ کېدو کې، له خورا غوره انساني او زړه راښکوونکو ښېګڼو نه پرته بل څه نه لیدل.

د خپلې خدای ښلې ښځې د کاغذونو او اسنادو دکتو په لړ کې به د هغې یاد او تصور، په ده کې هېڅ ډول احساس نه اپاراوه. خو ده په دې افسوس کاوه چې ، هغه پرته له دې نه چې له دغو نیکمرغیو نه چې دی یې اوس لري، څه وویني او وځکي، له دې دنیا نه ستړکې پټې کړې.

سردار واسیلي چې دلوړې چارې او د هغه په ویاړ د ننبانونو د ترلاسه کولو له امله اوس خورا مغرور شوی و، دده تر پامه یو د زړه خوږی، مهربان او خورا بوډا برېښېده.

پېیر وروسته زیاتره وخت دغه د لېونی نیکمرغۍ وختونه رایادول، ټول قضاوتونه چې په دغه موده کې ده د خلکو او پېښو په اړه کړي وو ، د تل لپاره دده په ذهن کې پاتې او لا تر اوسه یې باور پرې درلود.

هغه وروسته یوازې د پېښو او شیانو په اړه د خپل دغه وخت له عقایدو نه پېښمانه، نه شو بلکې برعکس هر وخت چې به یې په زړه کې د چا ، یا دځه شي په اړه کوم شک پیدا شو ، د خپل همدغه نیکمرغه لېونتوب وخت نظریاتو ته به یې مخه کړه او هغه به تل برحقه او رښتیا را ووتې. هغه به له ځانسره ویل:

- کېدای شي هغه وخت به زه عجیب او دخندا وړ برېښېدم ، خو زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغـه وخت داسې لېـونی او باخـاری نـه وم لکـه چې برېښـېده ، بلکې برعکس هغه شېبه تر بل هر وخته خورا ځیرک ، هوښیار او مـنظم وم. پـه هـر هغـه څـه پوهېـدم چې پـه ژونـد کـې د پوهېـدو وړ و ، نـو ځکـه زه نیکمرغه وم.

د پېیر لېونتوب او باخاروالی په دې کې و چې هغـه د پخـوا پـه څېر اوس د خلکو د ګرانښت لپاره له هغو نه د ځانګړو دلایلو د درلودلو چې ده د خلکو ښېګڼې ګڼلې، هیله نه کولـه. ځکـه مینې ددې زړه ډک کړی و. ده له خلکو سره پرته له کوم لاملـه مینه کولـه او له هغو سره به یې د مینې لپاره ځانګړې ځانګړتیاوې پیدا کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰

دتر پېیر دتګه وروسته ، په هماغه مانبام ناتاشا له خوښۍ په ډکې ، خوملنډو سره مل موسکا شهزادګۍ ماریا تـه وویـل چې پېیـر پـه رښتیا ، رښتیا له دې لنډې کړنې او دې تازه جوړ شویو څنو سره داسې برېښې چې، همدا اوس له حمامه راوتلی وي.

له هماغې شېبې نه ، د ناتاشا په ګوګل کې یو پټ ، دې ته هم نا آشنا او نه ایلېدونکی څه راوینې شوی و. د هغې هرڅه: بشړه ، تګ ، کاتـه او غلچک . آواز او هرڅه هرڅه ناڅاپه بدل شول. پرتـه لـه هغـه چې ده خپلـه هیله لرلای، یو شور او ژوړې لېوالتیا د هغه پـه ګوګـل کـې غوغـا جوړه کړه. او غوښتل یې چې دا خپلو ارمـانو تـه ورسـېږي. ناتاشـا لـه همـاغې لومړې شېبې نه ګواکې ټول هغـه څـه هېـر کـړي چې پـه دې تیـر شـوي وو. هغې تر اوسه پورې آن یو وار هم له خپل حاله شکایت ونـه کـړ. یـوه خبـره یې هم د خپل تیر ژوند په اړه ونه ویله او نورې له دې ویره نه درلوده چې د خپل راتلونکي ژوند لپاره د خوښۍ نه ډکې تګلارې جوړې کړي. هغـه د پېیر په اړه لږه غږېدله، خو کله به چې شهزادګۍ ماریـا د هغـه یادونـه وکړه، د هغې په سترګو کې به ویده شوې ځلا بیـا راوځلېـده او شـونډې به یې په یوې عجیبې موسکا سره راغوټې شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ناتاشې کې راغلی بدلون، په لومړی سر کې شهزادګی ماریا حیرانوله، خو کله چې د هغه په معنی پوه شوه، د غه بدلون د هغې رخه راپاروله. شهزادګی ماریا به چې کله یوازې وه، په دې اړه به یې فکر کاوه او ویل به یې:

- ایا زما ورور هغې ته داسې لږ ګران وچې کولای شي، داسې ژریې هېر کړي؟

کله به چې له ناتاشې سره وه، نه به له هغې خوابدې کېده او نه به یې ملامتوله. په ناتاشې کې د ژوند راویښ شوی شور، داسې لمسوونکی او د هغې د الهام لپاره هم داسې ناڅاپي و چې شهزادګی ماریا، دناتاشې په مخ کې داسې انګېرله چې آن هغه په زړه کې هم د هغې د ملامتولو حق نه لري.

ناتاشا په داسې بشپړه او دزړه له کومې د د غه احساس څېو ته ځان سپارلی و چې د غم پای ته رسېدل او د خوښۍ اونیکمرغۍ رارسېدل یې نه پټول.

کله چې شهزادګی ماریا له پېیر سره د شپنۍ خبرو اترو او زړه خوالې نه راستنه شوه، هغه یې د کوټې په درشل کې ولیده.

ناتاشې تکرار کړه:

-هغه وویل، هغه وویل.

د هغې پر څېرې د غم او زاریو سره مل خوښي او خوشالي راخوره وه.

- ما غوښتل چې د دروازې تر شا غوږ ونیسم، خوزه پوهېدم چې ته به هرڅه راته وایې.

هرڅومره به چې شهزادګی ماریا، دناتاشې کتل ځانته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهېدونکي او اغيزمن ګڼل.

پـه هماغـه انـدازه بـه د شـهزادګۍ ماريـا لپـاره دناتاشـې کتـل نـه پوهېدونکي او اغيزمن و، هر څومره چې د هغې هيجان او ګبنۍ د زړه خوږي وای. بيا د ناتاشا خبرې په پيل کې د شهزادګۍ ماريا لپاره له سپکاويې کې او زورونکي برېښېدې. هغې ته يې وروور او له ناتاشې سره د هغه مينه وريادېده.

شهزادګۍ ماريا په زړه کې وويل:

-نو، څه کېدای شي؟ هغه بله چاره نه لري.

په غمړلي او څه تريو غوندې تندی يې ټول هغه څه ناتاشې ته وويل چې پېښ دې ته ويلي و.

ناتاشې چې پترزبورګ ته د پېښ د تګ واوريدل، هکه حيرانه شوله.

داسې چې ګواکې سر يې نه پرې خلاصېږي، ناتاشې تکراه کړه:

-پترېورګ؟

خو همداسې د شهزادګۍ ماريا غمړلي بشړې ته ځځيره شوه، د هغې د دغه غم د لامل احساس او تصور، ناڅاپه آرامه کړه، په ژړا شوه او وې ويل:

- ماريا! رازده کړه، څه وکړم؟ ډارېږم کوم حماقت ونه کړم. هر هغه چې ته راته ووايې، هغه به کوم، ماته يې رازده کړه.

- تاته هغه ګران دی؟

ناتاشې په پسېدو پسېدو وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هو !

شهزادګۍ ماریا له خوشالۍ د ناتاشې د همدې خوښۍ له امله ، هغه ښېلې وه او وې ویل:

-نو ژاړې ویلې ؟ زه ستا په نیکمرغۍ نیکمرغه یم.

-دا خو داسې ژر نه کېږي. خو یو وخت نه یو وخت به دې ارمان ته ورسېږي. ته تصور کولای شي، هغه نیکمرغي چې زه د هغه ښځه او اوسم او ته له نیکولای سره واده وکړي.

- ناتاشې ! ما له تا نه هیله وکړه چې په دې اړه مه غږېږه ، مور به دتا په اړه غږېږو.

هغوی خاموشه شولې.

ناتاشې ناڅاپه وویل:

- خو پترزبورګ دځه لپاره ؟

او په خپله یې ښېرته ځانته ځواب ورکړ:

- نه، نه، دا باید همداسې وي.. کنه ماریا ؟ دا باید همداسې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایلیزه (وروستیزه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

له ۱۸۱۲ کاله ، اوه کاله تير شول. د اروپا د سمندرګي تاريخي يا غي څپې په خپلو څنډو کې پرېوتې ، ود هغه څې آرامه شوې، خو هغه مرموزه قوتونه چې د تاريخ دغه يا غي څپې يعنې بشري پرګنې خوځوي (مرموزې ځکه نومول شوي چې د هغو د خوځون او لمسون قوانين موږ ته ناپېژندل شوي پاتې دي). هماغه شان دوام لري.

سره له هغه چې د دغه تاريخي سمندر څپې ظاهرآ ناخوځبدونکې برېښېده ، خو ولسي پرګنې په پرله پسې ، د وخت د خوځون په څېر هماغه شان په خوځون کې وې.

د وګړو ببلې ډلې جوړيدې، خوريدې او د دولتونو د جوړيدو او پرزيدو او د خلکو د بيا ځای پر ځای کېدو ، لاملونه رامنځ ته کېدل.

تاريخي سمندرګی د پخوا په شان نور له يوه ساحله بل ته نه خوځېده، هغه په تل کې څپې وهلې. تاريخي څېړې له دغو څپو سره له يوې غاړې نه بلې ته وړل کېدې او داسې برېښېده چې دغه څپې اوس پر يوځای راچورلېږي.

تاريخي مشرانو چې پخوا د پوځونو مشري کوله او په خپلو فرمانونويې د جګړو د پيل، د پوځونو د قوماندې او د ولسونو د خوځون استازيتوب کاوه، اوس په سياسي غورځنګونو او ديپلوماتي روغو ، د تړونونو په منلو او د قوانينو په جوړلو د خلکو لارښوونه کوله.

تاريخ ليکونکي د تاريخي شخصيتونو دغه کړه دارتجاع په نامه نومولي.

تاريخ ليکونکي چې د دغو تاريخي شخصيتونو د کړو په تفسير کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله هغوی ، ددغې ارتجاع لامل ګڼي او پر هغو قضاوت کوي ، د هغه وخت پرتوله پېژندل شویو څېرو ، له الکساندر نیولې بیا تر ناپلیون پورې او بیا تر مېرمن ستایلې، او تر هغه وروسته ، تر فیتیې، شیلینګه، فاخته او شاتوبریانه پورې ټول اوتول خورا سخت زړې قضاوت ته رابلل کېږي. او ددغې ارتجاع په وړاندې د دریدو او له هغې نه د ملاتړ له امله یا برائت اخلي او یا تورنېږي.

د دوی دلیکنې له مخې روسیه هم په دغه تاریخي پړاو کې له ارتجاع نه بې برخې پاتې نه شوه. د دوی په وینا ددغو پېښو تر ټولو ستر ګنهګار لومړی الکساندر و. هماغه الکساندر چې د دوی دقضاوت له مخې، په روسیه کې دلیبرالیزم ، ریفورم او دمشروطه غوښتنې سرچینه او ددغه هېواد ژغورونکی و.

د اوسنۍ روسیې په ادبیاتو کې، د ښوونځیو له زده کوونکو نیولې بیا تر تاریخ پوهانو او تاریخي لیکونکو پورې به داسې یو څوک پیدا نه شي چې لومړی الکساندر د خپلې پادشاهۍ په وخت کې د هغه دناوړه کړو وړو له امله ونه غندي.

هغه باید داسې کړي وای، هغسې یې کړي وای او داسې هسې، په دې برخه کې هغه ښه وکړل او هلته یې سادګی او حماقت، د خپلې پادشاهۍ په پیل او د۱۸۱۲ کال په اوږدو کې یې کړو وړه او پریکړې ښې، خو په پولند کې داساسي قانون جوړول، دسپېځلي ټرون منل او ارکیچییوف ته د واک سپارل د ګولیځین ملاتړ، دشیشکوف او فوتیوس ستاینه او پالنه اوهغو دعرفاني اند ښښنو ملاتړ ، هغه ناوړې چاري وې چې د هغه دنورو ناوړه چارو لکه د جګړې لومړیو کرښو ته له تګه نیولې بیا دسیمونوفسکي د غونډ تر ړنګولو پورې ، تول ټول غندي او ملامت یې ګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغو ملامتیو او تورونو د لیکلو لپاره لسګونې پانې په کار دي چې مورخین یې د هغه معنویت پر بنسټ چې ګواکې بشریت دوی ته وربښلي او دلومړي الکساندر لخوا ترسره شوي دي.

دغه تورونه او ملامتۍ څه دي ؟

دا هماغه چارې دي چې لومړي الکساندر تر سره کړي او مورخین هغه، د هغه ویاړمنې چارې ګڼي.

د پادشاهۍ مشروطه کول د ناپلیون په وړاندې دریدل، په ۱۸۱۲ او په ۱۸۱۳ کلونو کې جګړو، د هغه کړه وړه، او نور نور (د هغه د ژوند بښوونکو او روزنیزو ځانګړتیاو او او د هغه بیولوژیکي جوړښت، هوکې ! چې د هغه شخصیت یې جوړ کړی دی) پوره اړه نه لري.

هوکې ! د هغه، د هغو ناوړو کړو له امله چې مورخین هغه ناوړه ګڼي، لکه (د سپېځلې ټرون منل، ، دلهستان اساسي قانون او د شلمو کلونو ارتجاع) ټول یوه سرچینه نه لري ؟ ددغو ملامتیو او تورونو سرچینه چېرې او په څه کې ده ؟ ددغو تورنو اونیوو کو بنسټ دادی چې د لومړي الکساندر په څېر یو تاریخي شخصیت چې په بشري نړۍ کې ترټولو نه د زیات واک خاوند او د ځلا او پرتم په غوره دریځ ولاړ و، تر سختو دوکمارۍ او ناوړه نیوکو لاندې راغلی، تهمتونه پرې شوي، غوړه مالۍ او د هغه پر وړاندې بې ساری درناوی چې تل له واک سره مل دی. دده پر وړاندې ترسره شوي، هغه څوک و چې د ژوند په ټولو شېبو کې یې د اروپا د ټولو ملامتۍ او مسوولیت دروند پېټی پر اوږو اخېستی و.

هغه (الکساندر) نه دچا د خیال تخلیق او نه کومه افسانه، بلکې هغه د بل هر سړي په شان د خپلو عادتونو، خیالونو، پریشانیو سره، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلاوو ، رحم او لېوالتيا خاوند سړی و. د هغه مخالفيو هغه د انساني حرمت په نه درلودلو او بې رحمۍ تورناوه. پنځوس کاله پخوا دبشري توان په اړه هغه نظريات نه لرل، چې نن يې هغه اسناد لري، چې د زلمتيوب ټول ژوند په هغه لګيا دي. يعنې کتابونه يې لوستي، درس يې ورکړی او بيا يې دغه کتابونه او درسونه په يوه کتابچګوتې کې دغان لپاره ليکلي دي.

خو که داسې تصور وکړو که الکساندر پنځوس کاله پخوا هغه دبشري ټولنې په اړه ، تيروتلي ، داتصور هم بايد وکړو د هغو تاريخ ليکونکو حکم چې اوس يې دلومړي الکساندر په اړه کوي ، تر يو څو مودې وروسته ، هماغه شان تيروتنه وبلل شي لکه دبشري خير په اړه چې اوس د الکساندر کړه تيروتنه بلل کېږي.

که دتاريخ بهېر ته په ځير وګورو ، دغه نظر ځکه طبيعي برېښي چې د هرکال او يا دبل هر نوي ليکوال په پيدا کېدو سره د بشر د خير په اړه، غوره څرګندونې بدلېږي. دا په دې معنی ، هر څه چې نن دبشر خير ګڼل کېږي، لس کاله وروسته به هغه کېدای شي شر وګڼل شي.

ددې ترڅنګ پر يو مهال او په يو وخت کې دخير او شر نظريات کېدای شي، خورا يو له بل سره توپير ولري. ځېنې مورخين د پولند لپاره داساسي قانون جوړول او له سېبځلي ټرونه دالکساندر ملاتړ د هغه ښېګڼې او چوپړ بولي او ځېنې بيا هغه د سزاورې تيروتنه ګڼي.

د الکساندر او ناپليون دکارونو په اړه مورږنه شو کولای ووايو چې له پلوه ګټور او له کوم پلوه هغه ناګټور او يا نه شو کولای چې ووايو دځه لپاره هغه ګټور وو او په کوم دليل تاوانې دي. که دچا ، د کوم چا کړه وړه نه خوښېږي او يا يې يوازې په دې نه خوښېږي چې د هغه د پوهې کچه د خير د پوهېدنې له کچې سره اړخ نه لګوي، ښايي په ۱۸۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال کې ترټولو غوره کار په مسکو کې زما د پلارنۍ مېنې روغ پاتې کېدل و ، یا د پولنډ آزادي یا د روسي پوځ ویاړ یا د پترزبورګ یا بل هرپوهنتون آبادي او غوړیدل ، یا د پولنډ آزادي ، یا د روسي پرتم ، یا په اروپا کې د قوتونو اړول، یا په اروپا کې د علومو د بهیر رنسانس او پر مختګ ، خو زه باید اعتراف وکړم چې د هر تاریخي شخصیت کړه وړه، له دغو ټولو موخو نه پرته، نورې موخې چې زما ذهن د هغو له پېژندنې عاجز دی، هم لري.

که دا سې تصور وکړو که دغه د پوهې په نامه ، نومول شوي څه، وکولای شي دغه ټولې بېلابېلې او مخالفې ډلې سره پخلا او د تاریخي پېښو او شخصیتونو کړو وړو لپاره یو ځانګړې او نه بدلیدونکې تله غوره کړي.

که دا و منو ، که الکساندر واک لرلای او دغه چارې یې ټولې. په بل ډول سرته رسولې وای.

که دا و منو که هغه ، د هغو کسانو په لاربښوونه چې دی یې تورناوه، هغه کسان چې تصور کوي د انسانیت له وروستي ارمانه باخبره دي، خپله کړنلاره د ملیت ، ازادۍ او یووالي او پرمختګ په نامه (چې د دوی لپاره تر دې غوره څه نه شته) دی به یې بیا هم ملامت ګانه. که دا و منو چې دغه شان کړنلاره ، کېدونکې او الکساندر هغه منلې وای، نو هغو کسانو ته به څه پاتې شوي وای چې د هغه وخت د دولت د کړو وړو په وړاندې دریدلي وو ، هغه کړه وړه چې د ننني تاریخ لیکونکو په اند ښه او ګټور و ؟ دغه کړه وړه به چور نه و ، ژوند به نه و او هېڅ به نه و.

که دا و منو چې عقل د ژوند لاربښوونه وکړي، نو بیا د ژوند امکان له مینځه ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

که د مورخینو په څېر دا ومنو چې ستر انسانان بشري ټولنه د سترو ارمانونو: د ساري په توګه د روسيې يا فرانسې سترواليو، په اروپا کې د قوا او واندې ول، يا د انقلابي اندېښنو خپرونه، يا ټولیز پرمختګ او يا بل هر ارمان پلو بدرګه کوي. په دغه شان يو حالت کې نه شو کولای د تاريخي پېښو بهېر د تصادف او نبوغ له مفاهيمو پرته وسپړلای شو.

که د اوسنۍ پېړۍ د اروپايي جګړو د پيل موخه د روسيې سترواليو، دغه ارمان د ټولو مخکښو جګړو له پېښېدو او په هغه کې د نورو ځمکو دلاندې کولو پرته تر سره کېدای شوه. که دغه ارمان د فرانسې سترواليو، دغه ارمان بې انقلابه او د امپراتورۍ له جوړولو، د توپکو او ټوپونو له کارونې پرته تر سره کېدای شو، که موخه د کوم ارمان خپرول و، هغه به د پوځ له کارونې پرته د کتابونو په مرسته او ژر تر سره شوی وای.

ارمانونو ته د رسېدو لپاره، دانسانانو له وژلو او د هغو دشتمنيو د تالان او سوځولو پرته په خورا سادګۍ نورې اغيزمنې لارې موندای شو.

دا ولې داسې او نه په دې ډول پېښ شول؟ دا ځکه چې همداسې پېښ شول. تاريخ وايي:

- تصادف شرايط رامنځ ته کوي او نبوغ له هغه ګټه اخلي.

خو تصادف څه شي دی؟ او نبوغ څه ته وايي؟ د تصادف او نبوغ کلمات، د هېڅ هغه شي معنی نه لري چې په رښتيا شته دي، نو له دې کبله د هغه ځانګړې پېژندنه هم نه شته. دغه کلمات يوازې د پېښو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دټاکلې کچې څرګندونه کوي. زه په دې نه پوهېږم چې دا يا هغه پېښه ولې پېښېږي ؟ فکر کوم چې په هغې پوهېدای هم نه شم، نو ځکه وايم چې دا تصادفي ده. يو قوت او واک وينم چې ديوې پېښې او چارې لامل دی چې دانسان له توانه لوړ دی. په دې نه پوهېږم چې دا څنګه ترسره شو ، نو هغه ته وايم:

-نبوغ.

ديوې ډلې پسو لپاره، هغه پسه چې هر مانبام شپون ، په يوه جلا ځای کې، جلا کوي، هغه ته ځانګړي خواړه او واښه ورکوي، او تر نورو دوه برابره څوربېږي، هرو مرو بايد نابغه وبرېښېږي.

نور پسونه د دغه پسه دغه حالت چې هره شپه نه په ټوليز آخور کې، بلکې په ځانګړي اخور کې واښه او دانې ورکول کېږي، ګوري، وايي چې دا به هماغه پسه وي چې تر نورو نه، دغوړې او نازکې غوښې دلرلو له املـه بـه حلالېږي. (وژل کېږي). نـور بـه نـو د نـورو پسـونو نبـوغ او دناڅاپي پېښو تر منځ ځانګړو اړيکو ته پام کېږي.

خو دا به بس وي کـه دغـه پسـونه لـه خپلـو دغـو خيـالونو لاس پر سر شي چې دوی تـه ټولې ورپېښې پېښې ، ددوی د هغـو ارمـانونو د لاس ته راوړلو لپاره دي چې د دوی په پسيزه تصور کې ځايېږي.

د دوی لپاره دا بس دي، کـه هغـوی ومني چې پـر دوی ټولې راغلې پېښې د هغو ارمانونو لپاره دي چې د دوی له تصوره بهر دي، نـو ددوی به په هماغـه شـېبه سر خلاص شي چې پـه ښـه پالـل شـوي پسـه راغلې پېښې تصادفي نـه دي او دوی بـه بيـا د تصـادف او نبـوغ پـه اړه فکـر نـه کوي.

کـه مورږ يوازې له نېږدې اهدافو نه لاس پـه سـر شـو او دا ومنـو چـې د موخـو پـای مـورږ تـه څرګنـد نـه دی، نـو هغـه وخـت بـه مـورږ تـه د تـاريخ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصيتونو د کړو منطق او د هغو د اجنداو تناقض څرګند شي. اود هغو پېښو دپېښېدو لاملونه به مورِ ته په ډاګه شي چې انساني امکاناتواو د هغو له کړو سره اړيکي نه لري. او دغه وخت به پوه شو چې دتصادف او نبوغ کلماتو ته اړتيا نه لرو.

يوازې دا خبره به زمورِ لپاره بس وي که ووايو چې د اروپا د خلکو د نا آرامۍ او الهګولې لاملونه مورِ ته څرګند نه دي او هغه يوازيني څه چې مورِ ته څرګند دي، هغه رښتينې پېښې، وژنې او تالانونه وو چې د لومړي ځل لپاره له فرانسې نه پيل او بيا يې په ايتاليا ، افريقا ، پروس، اتريش، هسپانيا او روسيې کې دوام پيدا کړ. او له لوديزه ختيځ ته اوبيا له ختيځه ، لوديز ته، دپرګنو ستر خوځون ددغو خونړيو پېښو موخه ده.

مورِ ته، نه يوازې نه ښايي چې د ناپليون او الکساندر په شخصيتونو کې کوم نبوغ ولټوو بلکې هغوی هم بايد ددغو نورو ساده خلکو په شان خلک وګڼو. نور به مورِ نه يوازې دې ته اړوزو چې د هغو کمکيو پېښو له برکته چې دغه کسان يې په مخورو څېرو بدل کړي دي، تصادفي وګڼو بلکې دا به راته څرګنده شي چې همدا کمکي پېښې بايد هرو مرو پېښې شوې واى.

همدا چې مورِ د وروستي موخې نه لاس پر سر شو ، دا به په ډاګه راته څرګنده شي، هماغه شان چې د ګل او د هغه دانو تر منځ د شنيليو د طبعيت له مخې، بل هېڅ شي د ګل او دانې په کچه ، هغې ګياه ته چې دغه ګل تړې رازړيږي ، نېږدې نه دي، په همدې کچه په هېڅ ډول دا امکان نه لري چې بل دوه تنه د هغو د ټولو ځانګړتياوو اوتوان سره تصور کړاى شو ، لکه دغه دوه تنه:الکساندر او ناپليون چې د خپلې دغې ونډې لپاره په دغه وخت کې غوره شوړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

د هغـو پېښـو اساسـي ماهيـت چې د اوسنۍ پېړۍ په پيـل کې په اروپا کې پيل شوې وې، داروپا د ببلابېلو هېوادونو د خلکو هغه ډلـه ايزه خوځون و چې له لوديزه، ختيځ ته او بيا له ختيځه لوديز ته پيل شو. ددغه لومړني خوځون لمسون له لوديزه ختيځ ته يرغل و. ددې لپاره چې دلوديز خلک وکولای شي، ختـيځ تـه ، تـر مسـکو پـورې هغـه شـان چې نبايي خوځون وکړي، دې کړو ته يې اړتيا ليدله:

۱- په داسې پوځي ډلو کې سره يـو شـي چې دبهرنيـو ختيځـو پـوځي ډلو دټکر زغم ولرلای شي.

۲- له خپلو ټولو عادتونو او دود دستوره لاس پر سر شي.

۳- د خپل دغه پوځي يرغـل پـه مـوده کې داسې يـو مشـر ولـري چې هغه دځان او د دوی لپـاره ددغـه لښـکر دوکې، شـوکې، تـالان او وژنـې برحق وګڼي.

۴-د فرانسې د انقلاب لـه پيلـه، هغـه د واک پخـوانۍ ډلـه چې واک يـې خـورا کمـزورى شـوى و ، لـه منځـه ځـي. پخـواني عادتونـه او دود دسـتور ورکېـږي او کـرار کـرار نـوې ډلـه پـه نـوې کچـه راپيـدا او نـوې عادتونه او دودونه رامنځ ته کېږي او ددې لپـاره چې د نـوي رامنځ تـه کېدونکي واک مشري په غاړه واخلي، بايد نوی مشر پيدا شي.

يو بې عقيدې سړی چې نه يې کوم دود مانـه، نـه دسـتور، نـه يـې نـوم درلود ، نه پېژندګلوي او آن فرانسوی هم نه و او داسې ښکاريده چې دکوم عجيب تصادف له مخې ، د هغو ډلو په منځ کې چې هغه وخت يـې فرانسه له الو ګولو او بغـاوتونو سره مخـامخ کـړې وه، ځانتـه لاره پيـدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي او پرته له هغه چې د هغو ډلو له کومې یوې سره ملګرتیا وکړي ، ځان لوړ او غوره دریځ ته رسوي. د ملګرو ناپوهي، د سیالانو ناتواني او سپکاوی رښتیا ډوله دروغ او ددغه سړي بې ساري ځانستاینې او بې ځایه غرور دی د پوځ تر ټولو ستړي مشرۍ ته ورساوه.

دایتالیا د سرتیرو غوره جوړښت او زړورتیا ، له مخالفینو سره له نښتو نه سرغړونه، بې ځایه سرښندنه او ځانستاینه او پر ځان هسې ډاډ ، له هر څه نه زیات پوځي ویاړ ورپه برخه کړ. دغه راز بې شماره تش په نوم تصادفونو ، هرچېرې او هرځای ډېره پېښېزوینه پرې وکړه.

دفرانسوي چارواکو خواخوږي د هغه په ګټه تمامېږي. د خپلې لارې دبدلون لپاره یې هڅې کوم ځای ته ونه رسېدې او دروسیې د امپراتورۍ ، په خپل پوځ کې د هغه وړاندیزونه ونه منل. !په ۱۷۹۴ کال کې چې ناپلیون یو ناپېژندل شوی برېدګی و ، د روسیې په پوځ کې یې د خدمت لپوالتیا او هیله څرګنده کړې وه)په ترکي پوځ کې هم ده ته کار پیدا نه شو. د ایتالیا دجګړو په موده کې هم څو واره له مرګ او وژلو سره مخامخ کېږي او هر وار په ناڅاپي توګه ژغورل کېږي.

روسي پوځ، هماغه پوځ و چې کولای شي ، بیا دده ویاړ راوپرځوي. د ډولا ډول دیپلوماتیکي نزاکتونو له امله تر هغو چې هغه په اروپا کې دی، دغهد پوځ له هغه سره ، له جګړې نه ډډه کوي.

له ایتالیا نه دراستنېدو په وخت کې د پاریس حکومت، داسې راپرزونکی وي چې هرڅوک پرې واکمن شي، هرو مرو له مرګ سره مخامخ کېږي. له دغه ګوابښمن دریځ نه د ژغورنې لار په خپل سر د هغه لپاره پرانستل کېږي. هغه بې معنی او بې دلیله حالت ، یوازینی ، هغه حالت ته ورته دی چې یوازې په افریقا کې تجربې کېږي. بیا هماغه خبره چې تصادف نومېږي، له ده سره مرسته کوي. نه ایلیدونکې مالتا چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لانـدې کـول يـې تـر هغـه پـورې نا شـوني بربنـبـده ، لـه يـوې ډزې پرتـه تسلېمېږي.

تر ټولو بې نظمه ننبتـه ، پـوره بري ته رسېږي. د دښمن سمندري پـوځ چې د چا يوې بېړۍ ته لاره نه ورکوله ، د هغه ټول پوځ ته لاره پرېږدي. پـه افريقـاکې پـر ولس او بـې وسلو خلکـو بـې شـمېره سـتم ، نـاروا وې او پوځي جنايتونه تـر سره کېږي. د دغـو جنايـاتو کړونکي ، پـه تيره بيـا د هغو مشران ځان تـه ډاډ ورکوي چې د دوی کړه خورا ښـه او ويـاړمن او د مقدونې اسکندر کړو ته ورته او خورا ښه دي.

هغه خيال چې د غه سړي د ځان لپاره جوړ کړی و ، يعنې هغه لويـوالی او ويـاړ چې ظلم يې ، ظلم نه ګانه ، په خيانت يـې ويـاړ کـاوه او خپـل کـړه يې آسماني الهام باله ، د اټول هغـه څـه و چې د ده او د ده د ملګرو لپـاره د الهام سرچينه وو ، په افريقا کې جوړيدل. هر هغه چاره بـه چې د ه کولـه ، په بري به پای تـه رسېده . لـه طاعونـه روغ راووت . بـې رحمـه وژل ، هغـه ګناه نه ګڼله. له افريقانه ، په بې باکۍ ، بې احتياطۍ او بې علتـه راوتـل او هلته بد مرغۍ ته د خپلو ملګرو پربښـودل ، د ده لپـاره غـوره خـدمت ګڼل کېږي. او هـم د دښـمن سـمندري پـوځ لـه سـمندره د هغـه د تيريـد و مخنـوي نـه کـوي. د خپلـو جنـايتونو لـه دريځـه هغـه سرسـام شـوی ، پـه مستۍ کې ډوب ، د خپلې دغه ناوړه ونډې د سرته رسولو لپـاره بې لـه کومې موخې پاريس ته رسېږي ، د هغه جمهوري حکومت دريځ چې يـو کال پخوا يې کولی شو ، دغه سړی ووژني ، اوس چور را پرزيـدلی دی او يـو ازاد سـړی کـولی شـي د ګونـدي پـرو او جنبـو پـه مرسـته واک تـه ورسېږي.

هغه هېڅ کومه کړنلاره نه لري. که څه هم له هرڅه ډاډه ږي ، خو بيـا هـم هر ګوندي (حزبي) پسې دی او غواړي مرسته ورسره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغـه يـو ازيني ځوک دی چې پـه ايتاليـا او مصـر کې يې ځانتـه پـر لـوړوالی او ويـاړ ورپـه برخـه کولـو سره ، پـه خپلو لېونو خيـالونو ، پـه خيانت او سپين سترګې ، په خپلو رښتين ډولـه دروغـو ، هـر هغـه چې دغه ناوړتيا او بل هرڅه چې کوي، برحقه وښيي.

هغه، هغه دريځ ته په کار دی چې ده ته سترګه پـه لاره دی، نوځکـه د هغه له خوښې پرته، سره له هغه چې نه کوم تکل لري، نه کومه تګلاره، سره له هغه چې خورا تيروتنې کوي، هغه يوې لويې ډوکې تـه ورکشـول کېږي. هغه دوکه چې د واک دلاندې کولـو موخـه لري او دا دوکـه دبـري پـه لور درومي.

هغـه پـه زوره د حکومـت غونډې تـه ورپـورې وهـل کېږي(د -۱۷۹۵ ۱۷۹۹ کـالو تـر منځ يـوه ۵ کسـيزه ډلـه واک تـر لاسـه کـوي) هغـه لـه دې ډارېږي ، دتېښتې هڅه کوي، ځان مړ اچوي، پـه دې پلمـه چې ګـواکې بېسـده شـوی، لـوېږي، اپلتـې غـږوي، هغـه اپلتـې چې دتباهۍ ننـې ښيي، خو دفرانسې د واک مشري، هغه کسان چې تر دې مخکې مغرور او سرکشه وو ، داسې وانګېرله چې ددوې وخت پای تـه رسېدلی دی. ، تر ده لا زيات ګېنې اخېستي دي. هغه څه چې بايد دواک د ژغورنې او د هغه دنابودۍ لپاره ووايي، هغه نه وايي.

تصـادف، پـه ميليونـو تصـادفات او ټولـو خلکوګـواکې خوښـه سره کړې ده چې دغه واک مني.

بې شمېره تصادفات وو چې د هغـه وخت دفرانسې حکومـت د هغـه واک تـه غـاړه کېږدي. دغـه تصـادف (دروسيې ټولـواک) لـومړی پـاول (۱۸۰۱-۱۷۹۴) هم دې ته اړوي چې هغه په رسميت وپېژني. هغه تصادف چې دده په وړاندې دوکې جوړوي، دغـه دوکې نه يوازې دی نه راپرزوي بلکې د هغه د واک ټينګېدو ته ګټه رسوي. تصادف دی چې شهزاده ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته سپارې او دی هغه وژنې او همدا چاره تر ټولو زیات خلک دې ته اړوی چې دا ومني، چې هغه (ناپلیون) تر ټولو واکمن دی او برحقه یې وګڼي.

دا تصادفي کار دی چې دی تکل کوي خپل پوځ د انګلستان پلو قوماندې کړي، خو که دغه کارشوی وای، دده د تالا والا کېدو به سبب شوی وای، خو هېڅکله دا کار نه کوي. هغه تصادفآ خپل پوځ د ماک او اتریش پلو قوماندې کوي. هغوی هم بې له نښتې ده ته تسلیمېږي. تصادف او نبوغ د استرلیڅ په جګړه کې ده ته بری ور په برخه کوي. او تصادف دی، چې نه یوازې فرانسویان بلکې ټوله اروپا له انګلستانه پرته چې په دې پېښو کې ګډون نه کوي، ټوله اروپا، د هغه د ټولو جنایاتو او له هغه نه کرکې سره سره، دده هغه واک چې ده خپله ځانته ورکړي، په رسمیت پېژني. د هغه دخوښۍ سترواليي او ویاړ چې خلکو ته ولې غوره او معقول برېښي، د هغه دشان وړ ګڼي.

دلودیز قوتونه، داسې چې ګواکې هغوی مخکې له مخکې دې چارو ته دآزاماینو لپاره چمتوالی نیسي، په څو پراونو کې د ۱۸۰۵، ۱۸۰۷-۱۸۰۲ او ۱۸۰۹ کلونو په اوږدو کې د ختیځ پلو ورودانګي، درومي او پرله پسې خپل واک ټینګوي او خپل شمېر زیاتوي.

پر ۱۸۱۱ کال په فرانسې کې جوړ شوی پوځ د مرکزي اروپا د سرتیرو په ملتیا یو ستر قوت رامنځ ته کوي. ددغو خلکو په زیاتېدو سره، د هغه چا لېوالتیا او تنده زیاتېږي چې ددغه پوځ مشری کوي.

دلسو کالو په اوږدو کې چې ددغه خوځون لپاره چمتوالی روان و، دغه سړی د اروپا له ټولو اکمنانو سره اړیکي ټینګ کړل. دنړۍ واکمنان چې ځان ورته بیواکه برېښي، د ناپلیون ددغه بې معنی، ویاړمن او ستر ارمان په وړاندې، بل ارمان نه لري، هغه ته په نېزدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدو او خدمت کولو کې یو تر بله وړاندې درومي. د پروس پاچا، د هغه د خواخوږۍ د لاس ته راوړلو لپاره خپله ښځه هغه ته ورلېږي. د اتریش ټولواک دا لویه مهرباني ګڼي چې د غه سړي د ده لور منلې ده. پاپ د اروپا مذهبي مشر او د ملتونو د سپېځلتیا ساتونکی له مذهبه هغه زینې جوړوی چې د غه سړی، واک ته پرې ور لوړ شي. پر ناپلیون زیاتره راټول شوي خلک تر خپله ناپلیونه زیات، د دې هڅه کوي، هغه د دې لپاره چمتو او قانع کړي چې د هغه څه مسوولیت ومني چې کېدونکي دي او یا به وشي...

المانیان د هغه د بری د لمانځنې لپاره، تر هغو جشنونو نه چې اینا او اویریشیت نومېږي، بل غوره جشن نه شي جوړولای. نه یوازې دی خپله ستر ګنډل کېږي بلکې د هغه نیکونه، د هغه وروڼه، د هغه برکتي او د هغه زومان خورا ستر دي. هرخه د دې لپاره ترسره کېږي چې وروستي عقلي خنډونه د دې لپاره لرې شي چې هغه د دغه وحشتناک مسوولیت د منلو لپاره چمتو شي. هر کله چې دی چمتو شي، پوځ هم چمتو دی.

ختیځ ته په تلوار پیل شوی یرغل خپل موخې، مسکو ته رسېږي. پر مسکو ولکه ټینګېږي. روسي پوځ تر بل هروخته، د اوسترلیڅ له جګړې نیولې تر واګرام هغې پورې تالا والا شوی دی، خو ناڅاپه د تصادفاتو اونبوغ پرځای چې تر اوسه پورې یې دیو لړ برېو په مرسته دغه سړی، له پخوا نه دټاکل شوې موخې خواته رساوه، بې شمېره ناوړه او زیان رسوونکې تصادفونه راپیدا کېږي، دغه تصادفونه.

د برادینو په جګړه کې د والګي له پیدا ېښت نه نیولې، تر سوځونکو سړو او یخ وهلو لارو او بیا مسکو ته د اور اچولو او له دغه اوره د پورته شویو سختو لمبو پورې، دغه راز د نبوغ پرځای د حماقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سپکاوی چې ساری یې نه درلود ، راپیدا کېدل.

یرغلګر پـوځ، تېښـتې تـه مخـه کـوي، کلـه بېرتـه سـتنېدل او بیـا تېښته، ټول تصادفونه، اوس یو هم دده پـه ګټـه نـه بلکې دده پـه تـاوان دي.

خوځون سرچپه کېږي، لـه ختیځـه بېرتـه سـتنېدل یعنې لـه ختیځـه لودیز ته بېرته تګ په بې ساری ته توګه، داسې څه تـه ورتـه دی چې لـه لودیزه ختیځ ته شوی و. لـه لـودیزه، ختیځ تر ټولیز یرغلـه مخکې هم، چې په ۱۸۰۲، ۱۸۰۵ او ۱۸۰۷کلونو کې و ، لـوی واړه یرغلونـه شوي وو . هماغه دپخوا پـه شـان لـویې وړې ډلې سره یوځای کېږي، خورا لـویې ډلې جوړوي، هماغه دپخوا په شان دمرکزي اروپـا خلـک لـه دغـه بهېـر سره یو ځای کېږي، هماغه شان موخې ته درسېدونکې لارې پـه نیمـایي کـې دغـه خوځـون سسـتېږي او شـک ورتـه پیـدا کېـږي او هماغـه شـان څومره چې هغوی، خپلې مـوخې تـه نېږدې کېږي، پـه هماغـه کچـه د هغوی خوځون چټکېږي.

دغه خوځون پاریس ته چې ددې موخه ده رسېږي، د نـاپلیون واک او د هغه پوځ تالا والا شوی دی، خپله ناپلیونه نه هم یو بې معنـی څه جوړ شوی دی. د هغه ټول کړه وړه لـه ورایـه دافسـوس او خواشینی وړ دي، خو بیا هم نه بیانېدونکی تصادفات رامنځ ته کېږي.

د نـاپلیون پـه وړاندې سره یو ځای شوې ټلواله ټول خپلـه بدمرغي لـه ده ګڼي، لـه ده کرکه کـوي، همـدا چې هغـه بېواکـه کېږي، سیاسـي واک یې لـه منځـه ځي، نوهماغـه و چې پـه خیانـت اوجنایـت تورنېږي. نـو هـرو مرو دوی ټولو ته داسې برېښېده لکه لس کاله پخوا چې برېښـېده او یـا یو کال وروسته چې باید وبرېښي. یعنی یـو تـالانګر او بـاغي. خـو دکـوم تصادف لـه مخې کوم څه راپېښېږي او دغـه حالـت هېڅـوک نـه وینـي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وخت لا پای ته نه ده رسېدلې. هغه سړی چې لس کاله پخوا او یا کال وروسته هغه باید ټول تالانګر او باغي وګڼي ، هغې لرې وچې ته چې له فرانسې د دوو ورځو تګ په واټن کې پرته ده، شړل کېږي، هغه ته شتمني ورکول کېږي، ساتونکي ورته ګمارل کېږي او دا هم نه څرګندېږي چې ولې هغه ته په میلیونونو پیسې ورکول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

د خلکو دغورځنګونو څپې په خپلو ساحلونو کې په ارمېدو پیل کوي. ددغه سیلاب سترې څپې آرامېږي او ددې آرام سمندر پر سر په ارامو جوړو ښویو کړیو، دیپلوماتان په دې هیله چې ددې توفانونو آرامول ددوی کار دی، خپل آرام غورځنګ پېلوي، خو آرام شوی سمندر بیا ناڅاپه په څپو کېږي. دیپلوماتانو ته داسې وبرېښېده چې د دوی ناندرۍ ددغو نویو قوتونو د شخړې لامل شوي دي.

هغوی د خپلو واکمنو نښتو ته سترګې په لاره دي، کړکیچ دوی ته نه آوارید ونکی بربېنې. خو هغه څه چې دوی یې راپاڅېدل احساسوي، له هغه ځایه نه راپاڅي چې دوی ورته سترګې په لاره دي. دا څپه هماغه څپه ده او دا د پاڅېدو ځای هم پاریس دی. وروستۍ څپه له لوديزه راستنه شوې او شاته تلونکې ده. دیپلوماتان، باید هغه ستونزې چې نا آوریدونکې ګڼل کېږي، آوارې او ددې زمانې پوځي غورځنګ پای ته ورسوي.

هغه سړی چې فرانسه یې راپرزولې ده، په یوازې ځان له دوکې او سرتیرو پرته، بیا فرانسې ته راستنېږي. هر ساتونکی کولای شي هغه وویني، خو دکوم عجیب تصادف له مخې هېڅ څوک د هغه دنیولو هڅه نه کوي بلکې ټول په ولولو سره، دغه سړی ته، چې پرون یې لعنتي ګاڼه او میاشت وروسته به یې بیا هم لعنتي ګڼي، هرکلی او درناوی وایي.

وروستي کړه ترسره شوي دي. وروستې لوبه لوبول شوې ده. لوبغاړي ته سپارښتنه شوې ده، دلوبو جامې وباسي، دسترګو رانجه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاک او سره شوې بشره پریمنځي. هغه ته نوره اړتیا نه شته. دغه سړی په خپله جزیره کې په یوازې ځان ، څو کاله ، خپله غمجنه کمډۍ ډرامه لوبوي، هغه پرته له ځانه بله نندارې نه لري. ځان تیر باسي، خپله ځان ته دوکې جوړوي، خپل هغه وخت چې نور د هغه برحق والي ته اړتیا نه شته، برحقه ګڼي. او ټولې نړۍ ته دا ښیي، هغه څه و چې ، خلکو دده واک ګانې او هغه ناخرګند قوت چې دده لارښوونه یې کوله څه او کوم و.

دنندارې په پای ته رسېدو سره ، دلوبغاړو مشر، د لوبغاړې جامې وویستې او مورټه یې اصلی څېره راوښوده:

- وګورئ ! تاسو په څه باور درلود ؟ دادی، دادی د هغه اصلی څېره ! وینئ

چې دا هغه څه نه و چې د تاسې لارښوونه یې کوله او هغه زه وم چې تاسو مې خوځون ته لمسولئ.

له دغه بدلونه وروسته چې د خلکو په سترګو یې تیارې راخورې کړې وې، هغوی ترڅو بریې پورې دا نه شو منلې چې څه پېښ شوي دي.

خو دلومړی الکساندر ژوند ، د هغه چا ژوند چې د مخالف خوځون له ختیځه ، لودیز ته د خوځون مشري یې کوله، د ناپلیون ترهغه غوره او منطقي و.

هغه سړی چې نور، د هغه تر مخې په هېڅ کښل کېدل او له ختیځه یې لودیز ته دیرغل مشري کوله، باید څه ځانګړتیاوې لرلای ؟

باید د عدالت احساس وکړي، په اروپایي چارو کې ونډه ولري او په کراره او چپه خوله خپلو ګټو ته پاملرنه وکړي.

له اخلاقي پلوه پر خپلو سیالانو ، ملګرو او دوخت پر پادشاهانو او واکمنانو لوړتیا ولري. باید مهربانه، خواخوږي او په زړه پورې وي او په خپله یې ناپلیون خپه او سپک کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی الکساندر دغه ټولې ځانګړتیاوې لرلې. دغه شرایط ټول په هغه کې نغښتي و. دغه او یا په بله وینا د هغه د تیرژوند بې شمېره تصادفونه، د هغه روزنې، د هغه دلیبرالو تکلونو پیل، پرهغه را ټول شوي ځناور او داسترلیخ، تیلزیت او ایرفورت په جګړو کې د هغه تجربو، دې ټولو او ټولو هغه چمتو کړی و.

دغه سړي په لویه جګړه کې، ځکه کوم ځانګړی مسوولیت نه درلود چې هغه ته اړتیا نه لیدله کېده، خو کله چې په اروپا کې د ټولیزې جګړې وړتیا احساس شوه، هغه په وړ وخت کې او په وړ ځای کې وه. هغه اروپایي ملتونه سره یو او دموخې پلو یې د هغو لارښوونه او مشري وکړه. موخه

ارمان تر سره شوی و، لومړی الکساندر، تر وروستۍ جګړې وروسته، پر ۱۸۱۰ کال، دانساني واک تر ټولو نه پر لوړه څوکه ولاړ و. هغه دغه واک څنګه کاراوه؟

لومړی الکساندر د اروپا د روغې مشروهغه سړی چې لا له ځوانۍ یې یوازې د خپلو خلکو د نیکمرغۍ تکل درلود، په خپل هېواد کې د لومړنیو لیبرالي غورځنګونو نوښتګر، اوس ښکاري تر ټولو نه د زیات واک خاوند او د هغه واک له برکته کولای شي تر خپل لاس لاندې خلکو نیکمرغۍ لپاره ګټور واوسي.

په دې وخت کې و، چې ناپلیون په تبعید کې خپل ماشوم وزمه او دوکمارې کړنلارې جوړوي او په دې خیالونو کې ډوب دی، که واک یې درلودلای، څنګه به هغه بشر نیکمرغه کړای وای.

لومړي الکساندر چې خپله ونډه سرته رسولې او د خدای حضور حاضر ګڼي، ناڅاپه د دغه واک دنابودوالي او بیواکۍ احساس احساسوي، له هغه نه مخ اړوي، هغه، هغه خوار اولس ته چې دی هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خوارګنې سپاري او یوازې وایي:

- نه زمونږ لپاره ! نه زمونږ لپاره ، ښه به دا وي چې دځان لپاره ! زه ستاسو په شان یو انسان یم. په کراره مې پرېږدئ چې دانسان په څېر ژوند وکړم. د خپل روح او خدای په اړه فکر وکړم.

****

هغه شان چې لمر او هر اتم، هر یو داسې چورلک دی چې په ځان پورې او تر خپل ځانه راچورلي، خو سره له هغه هم، یوازې اتم، له خپل ټول بشپړوالي سره د کلیت داسې یوه ذره ده چې د هغه پرتم د انساني ذهن له تصوره وتلې خبره ده. دغه راز هرڅوک ځانته خپلې موخې لري، دی په داسې حال چې دغو موخو ته د رسېدو په هڅو کې دی، هغه سره هممهاله د هغو ارمانونو په خدمت کې هم دی چې دی له هغو نه خبر نه دی.

دعسلو غومبسه چې پر یوې غوټې ناسته وه، یو ماشوم یې وچیچه. ماشوم له غومبسې څاریږي او وایي:

-دغومبسې موخه داده چې خلک وچیچي. دشاعر لپاره هغه غومبسې چې له ګلونو ، شهد راباسي، شاعرانه او ګرانه بربنبي. هغه په دې باور دی چې دشهدو دغومبسو دژوند موخه داده چې له ګلونو شهد او عطر راټول کړي. د هغه چا لپاره چې دغومبسو لپاره یې کندو اینبی دی، د غومبسو دژوند موخه داده چې په ګلانو وګرځي، شهد راټول کړي او هغه کندو ته راوړي، نوځکه وایي چې ددغې غومبسې د ژوند ارمان د انګبنیو راټولول دي.

د هغه بل چا لپاره چې غومبسو ته یې کندو اینبی دی ، دغومبسو دژوند موخه داده چې په ګلانو وګرځي، دګلانو دانې او زړي زببنبي، هغه دنویو زوکړو غومبسو او د هغو دملکې او په دې توګه دنسل

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزياتوالي لپاره راوړي. باغوان ويني چې غومبسې دالوتو پر وخت پر يوبل ګل کيني، ديوګل نه بل ته او له بل نه بل ته زړي لېږدوی او دنويو ګلانو د زرغونېدو سبب کېږي او دغومبسو دغه کړه د هغو موخه ګڼي. يو بل تن چې دشنيليو په وده کې غومبسې خورا اغيزمنې ګڼي او په دې توګه د هغه پايله داده چې دغومبسو دژوند وروستې موخه، له هغو موخو نه چې انساني تفکر يې تصور کولای شي. په په ښه او پوره توګه بيانېدای نه شي. هر څومره چې انساني عقل ددغو په سپړنه کې بريالی وي، په هماغه کچه د وروستيو موخو ناسپړنه ، هغه ته لاپسې څرګند ېږي.

انسان يوازې دځارنې له لارې کولای شي، د غومبسواو نورو موجوداتو د ژوندارېکي پيداکړي او دتاريخي شخصيتونو او ملتونو موخې هم همدغه برخليک لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

په ۱۸۱۳کې له ناتاشې سره، د بېزاوخوف (پېیر) واده ، د رستوف د لرغونې کورنۍ لپاره له خوښۍ نه ډکه وروستۍ پېښه وه. په همدې کال ګراف ایلیا اندرویچ هم مړ شو او لکه چې تل همدا سې وي، د کورنۍ د مشر له مرګ سره هممهاله دغه پخوانۍ کورنۍ هم سره ونړېده.

د وروستي کال ټلې پېښې: د مسکو سوځېدل، له مسکوه د مسکویان تښتېدل، د سردار اندري مرګ او ناتاشا مایوسي، د پتیا مرګ او سردار زړه مات والي، هغه ټول ګوزارونه و چې یو پر بل پر سردار راغلل. هغه داسې انګېرله او تصور یې کاوه چې نه پوهېږي ، هغه څه درک کړي چې پر ده راغلي دي. هغه له عصبیت خپل زوړ سر یې نښکته اچولی او ګواکې دې ته سترګه پېلاره و چې نوي ګوزارونه پر هغه ددې لپاره راشي، چې دده هر څه پای ته ورسوي.

هغه به کله وبرې پسې اخېستی او پریشانه به و او کله به غیر طبیعي توګه خورا ټکړه او لېواله بربېنېده.

دناتاشا واده په خپلو خوږو نندارو ، هغه(بوډا)، دیو څو مودې لپاره پر ځان اخته کړې وه. هغه د غرمنیو او مابنامنیو سپارښتنې کولې او غوښتل یې چې خوشاله وبرېښي. خو د هغه خوښۍ او مستۍ پر چا اغیز نه کاوه بلکې په هغو کسانو کې یې، چې دی یې پېژانده او ورته ګران و ، خواخوږي راپاروله.

تر هغه وروسته پېیر خپله ښځه له ځانسره بوتله، هغه لاپسې آرام، خاموشه او په ځان کې ډوب شو. کله ناکله به خپتیان پرې راخورشو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

لـه همـدې املـه څـو ورځـې وروسـته نـاروغ او پـه بسـتر کـې ولويـد. د داکترانو له ډاډ سره سره ، هغـه د ناروغۍ پـه لومړيـو ورځـو کـې پـه دې پوه شو چې بيا به له دغه بستره راپورته نه شي. ګرافينې، آن جامې هم بدلې نه کړې او دوې اونۍ يې دده د بستر څنګ ته پر اوږدې څوکۍ پـه ناسـته تېـرې کړې. هر وار چې ګرافينې هغې تـه دارو ورکول، هغـه بـه ټنګ په ژړا شو او د هغې لاسونه به يې مچول. پـه وروسـتۍ ورځ يې لـه خپلې نـځې او زويـه د هغـه پـه غيـاب کـې ځکـه ښـنه وغوښـته چې ده خپلې شتمنۍ هسې برباد کړي دي. ده تر ټولـه خپلـه لويـه ګناه همدا بلله. هغه له خدايه ښنه وغوښته ، پر هغه دعاوې وويل شوې او پـه کـاره مړ شو.

بلـه ورځ د هغـه خپلـو خپلوانـو او آشـنايانو لـه هغـه سـره د وروسـتي ديدن لپاره راغلل او د رستوفيانو کرايه شوي کـور بـه لـه خلکـو ډکېـده او تشيده. ټول دغه آشنايان چې په وار وار يې دده مېلمسـتيا خـورلې وه او په وار وار يې دده د نڅا په بڼه ارونو کې ګډون کړی و ، په وار وار يې پر هغه ملنډې وهلې وې او پرې خندلي يې و ، اوس ټولو په يوه احساس او دځان ملامتۍ پـه بڼه ګواکې د چا پـه وړاندې د اعتراف پـه ډول ويل:

-هوکې څوک به څه وايي او که نـه بـه وايـي، هغـه خـورا ښـه سړی و ، نور نو داسې خلک پيدا کولای نه شو ، هېڅ څوک بې عيبه نه دي.

ګراف پوره هغه وخت ناڅاپـه مړ شـو چې د هغـه مـالي چارې داسې ديوالي شوې وې چې چايې آن تصور هم نـه شـو کـولای چې اخر بـه څـه کېږي.

نيکولای د روسي پوځ پـه ملتيـا پـه پـاريس کـې و چې. پـلار د مـرګ خبر ورورسېد. هغه سمدلاسه استعفا وکړه او پرته له هغه چې ځواب تـه يې سترګه پـه لاره شي ، مسکو تـه راغـي. د ګراف تـر مرګـه يـوه مياشت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د هغه حسابونه رابنکاره شول. د هغه واړه پورونه چې ځوک ترې خبر نه و، دومره زیات وو چې ټول یې حیران کړل. د هغه د پورونو اندازه د هغه دشتنمۍ دوه برابره وو.

د نیکولای خپلوانو او آشنایانو هغه ته مشوره ورکړه چې. پلار له میراثه تیر شي، خو نیکولای ،. پلار له میراثه لاس په سر کېدل ،. پلار یاد ته چې دده لپاره یې سپېښلتیا لرله، سپکاوی ګانه، نو له دې کبله یې د دغو مشورو له اوریدلو ډډه کوله. پلار میراث یې ومانه او د هغه د پورونو پریکول یې پیل کړل.

پوروړو چې د هغه په ژوند کې ، د هغه د خواخوږۍ او مهربانۍ یاد او منت باري یې ساتل او دصبر په چوپتیا کې یې د پور اخېستو تلوسه نه لرله، ناڅاپه د خپلو پورونو سملاسي غوښتنه کوله. هغوی نه یوازې پورونه غوښتل بلکې په دې کې سیالي جوړې شوې چې څوک تر نور ژر خپل پورونه تر لاسه کولای شي. او هغه کسان لکه میتکا او ځېنې نور چې پورونه یې نه وو او هسې حوالې یې درلودې او د ځېنو سوغاتونو وعدې ورکړل شوې وې، اوس تر ټولو نه دمخه د پیسو غوښتنه کوله.

نیکولای نه چا په کراره پرېښود او نه یې وخت ورکاوه او هماغه کسان چې ګواکې په سپین ږېرې یې زړه سوځي، ویل یې چې هغه د دوی تاوانونو لامل و (که تاوان شوی وی) په خورا بې رحمۍ پر د غه ځوان وارث تیری کاوه چې په خپلې زړورتیا یې د پورونو پرې کول منلي وو او په خرګنده یې د هغو په وړاندې کومه ګناه نه لرله.

د دغو پورونو د پرې کولو لپاره د نیکولای ټولې هلې ځلې بې ګټې پاتې شوې. هغه خپله شتمنۍ په نیمه بیه لیلام کړې ، خو بیا هم. پلار نیم پورونه هماغسې پاتې ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای هغه دیرش زره روبله چې د هغه اوښي پېیر ښزاوخوف، هغه ته پلار د پورونولپاره ورکړي وو، ومنل او له دې ډاره چې کېدای شي. پلار پوروړي، دی په زندان کې واچوي، ښرته دولتي ماموریت ته لاړ.

که هغه بیا پوځ ته تللی وای، په پوځ کې د لومړی خالی بست د پیدا کېدو سره به دی هلته ټاکلی شوی وای، خو هغه له دې کبله نه شو کولای پوځ ته لاړ شي، چې مور، هغه د ژوند د وروستي ارمان په توګه یوازې پرښږدي، بلکې باید د هغې ساته او پالنه یې وکړي.

سره له هغه چې دمور یې دا نه خوښیدل چې هغه له هغو کسانو سره پاتې شي چې دده له ژوند سره آشنا وو، سره له هغه چې، هغه په دولتي ځانګو کې له میشتیا سره کرکه لرله، هغه دمسکو په یوه ملکي اداره کې ماموریت ومانه او خپله ګرانه پوځي دریشي یې وویسته.

نیکولای له خپلې مور او سونیا سره د مسکو د سویځوی ورژاک د واټ په یوه واړه اپارتمان کې دیره شول.

له دې سره هممهاله ناتاشا او پېیر په پترزبورګ کې ژوند کاوه او د نیکولای د ژوند دستونزو تصور یې هم نه شو کولای. هغه له دې کبله چې له خپل اوښي یې پیسې پور کړې وې، نو هڅه یې کوله خپله بې وزلي پټه وساتي. د نیکولای ژوند له دې کبله خوار و چې هغه باید، دمیاشتې په خپل یو زره دري سوه روبله معاش نه یوازې ځان، مور او سونیا ساتلي وای بلکې باید داسې ګوزاره یې کړې وای چې مور یې خواري احساس کړې نه وای. ګرافینه چې له ماشتومبه، په بډای او پرتمین ژوند روږدي شوې وه، نه شو کولای په دې پوه شي چې دغه راز له خواری ډک او بد ژوند هم شونی دی. هغې به هره شېبه دې یا هغه ځای ته دتګ او یا ددې اویا هغه آشنا دلیدو دورتګ لپاره د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلې ګاډۍ غوښتنه کوله چې نه وه.

هغې ځانته د ښو اوګرانو خوړو ، زوی ته د زړو شرابو ، ناتاشا او سونیا ته دنویو پیداشویوډالیو د اخیستو سپارشتنې کولې او په دې نه پوهیده چې ددې ټولو پوره کول، د هغه د زوی لپاره څومره ګرانه خبره ده.

سونیا د کور په چارو اخته وه او د ګرافینې پالنه یې کوله. هغې ته به یې کتابونه لوستل ، د هغې نازونه او له ځانسره د هغې پټه رخه به یې زغمله او له نیکولای سره به یې له مورنه د هغو ستونزو او خواری په پټولو کې مرسته کوله چې دوی پرې اخته وو.

نیکولای د هغه چوپړ له امله چې سونیا دده دمور لپاره کاوه، ځان د هغې په وړاندې په نه اداکېدونکي توګه منت باره باله ، د هغې صبر اوزغم ته حیران و او هڅه به یې کوله، له هغې نه ځان لرې وساتي.

هغه په ګوګل او خیالو کې، سونیا له دې امله ملامتوله چې هغه له هېڅ پلوه، د هغې په کړو او وړو کې ، کومه داسې نیمګړتیا نه شوه پیداکوله چې هغه پرې ملامته کړي. په هغې کې ټول هغه څه نغښتل شوي وو چې خلک د هغه له امله ستایل کېږي، خو هغه څه نه و چې دی د هغې ګرانښت ته ولمسوي. هغه داسې انګېرله څومره چې دی، د هغې زیات قدر او پالنه کوي، په هماغه کچه له هغې سره دده مینه کمېږي. نیکولای په هغه ټکي ولاړ و چې سونیا په یوه لیک کې هغه له خپلې مینې آزاد کړی و او اوس هغه له دې سره خپل اړیکي داسې ساتل چې ګواکې د دوی ترمنځ چې هرڅه و، هغه ډېر پخوا هېر شوي او بیا نه تکراریدونکي دي.

د نیکولای ژوند ورځ تر ورځې خرابیده ، له خپله معاشه زېرمه کول هسې تش خیالي خبره وه ، هغه نه یوازې څه زېرمه کولای نه شوه بلکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دځېنو پورونو د ورکولو لپاره يې يو نيم نوی پور هم کاوه. هغه له دې حالت نه د وتلو هېڅ لاره نه لرله. له بډايې پېغلې سره واده لکه هغه شان چې دی ټولو دې ته هڅاوه، ده ته ډېر کرکجن برېښېده. هغه پرته له دې چې يا يې دغه واده ته غاړه ايښې وای او يا يې دمور مرګ منلی وای، بله چاره نه لرله. هغه نه کوم چا او يا نه کوم شي ته هيله لرلای شوه او نه يې د خپل دغه حال له غمړلي او زورونکي زغمه خوند اخېست. هغه نه يوازې د پخوانيو اندېښو الانو له سپکاوي نه ډکو خواخوږيو له اوريدو او ليدو نه چې دی يې زوراوه ډډه کوله بلکې له هر ډول چکرونو او بندارونو نه يې ځان لرې ساته او آن په کورکې يې، پرته له دې چې له مور سره په قطعو کې فالونه وګوري، بل هېڅ شي نه کول. هغه به په خپله کوټه کې ښکته پورته ګرځېده او پرله پسې به يې يو په بل پسې پيپ څښاوه. هغه ګواکې هڅه کوله په ځان کې هغه غم وساتي چې ده په هغه کې له دغه حالت نه د وتلو زغم ليد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

د ژمي په پيل کې چې شهزادګۍ ماريا مسکو ته راغله او دښار له آوازو نه هغه د رستوفيانود کورنۍ له حاله خبره او دا يې واوريدل چې:

-زوی خپل ژوند له موره ځار کړی دی.

شهزادګۍ ماريل له ځانسره وويل:

-ما هم له هغه بل انتظار نه درلود.

خو سره له هغه ، هغې ديوې خوښۍ احساس وکړ، له هغو سره خپله مينه وريـاده شوه او دايې خپله دنده وګڼله چې بايد د هغو ديدن ته ورشي. هغې ته د ورونړ په ښار کې خپل کړه وړه وريـاد شول، لـه کوم څه نه وويريده ، خو سره له دې هم هغې ځان قانع کړ او مسکو تـه رارسـېدو نه څو اونۍ وروسته ، د رستوفيانو ديدن ته ورغله.

نيکولای لومړی څوک و چې هغـه يې وليده، ځکـه چې د ګرافينې کوټې دتګ يو ازينۍ لاره ، دده د کوټې له لارې تيريده. د نيکولای بشـره د هغـې پـه ليـدو د دې پرځـای لکـه هغـه شـان چـې دې يـې هيلـه لرلـه د خوشالۍ حالت پيدا کړي ، د اسې سړه او مغروره بڼه پيدا کړه چې شهزادګۍ پخوا هېڅکله هسې نه وه ليدلې.

نيکولای لـه هغې سره تر سـتړي مشـې وروسـته د هغې د روغتيـا پوښتنه وکړه او هغـه يـې د خپلې مـور کـوټې تـه بدرګـه کړه. يـو پنځـه دقيقې هلته کښناست او بيا له هغه ځايه ووت.

کله چې شهزادګۍ د ګرافينې له کوټې راووته، نيکولای بيا له هغې سره مخامخ شو او بيا يې په تريو تندي او نا مهربانـه غلچـک تـر دالانـه بدرګه کړه. نيکولای دده دمور په هکله د هغې پوښتنو ته هېڅ ځواب ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کړ او يوازې دومره يې وويل:

- زما پر مور يې ستا څه ؟ په کرار مې پرېږدئ.

تر هغه وروسته چې د شهزادګۍ ګاډۍ د دوی له کوره وخوځېده ، پرته له هغه چې د خپل آواز دټټېدو هڅه وکړي ، په لوړ آواز يې سونيا ته وويل:

-دا څه دلته ښکته پورته کېږئ ؟ دا څه غواړئ ؟ ددې ښځو او د هغو لېوالتيا زغم نه لرم ؟

سونيا چې متې متې کولای شول خپله خوشالي پټه کړه، وويل:

--آخ !نيکولای جانـه !تـه څنګـه کـولای شـي، داسې ووايـي ؟ نيکولای جانه !هغه داسې مهربانه او مور جانې ته هم ډېره ګرانه ده.

نيکولای هېڅ ځواب ورنـه کړ او غوښـتل يې وښـيي پـه دې اړه هـېڅ ونـه غږېږي، خـو د هغـه مـور بـه د شـهزادګۍ تـر دغـې کتنې وروسـته د ورځې څو واړې د هغې په اړه له ده سره خبرې کولې.

مشرې ګرافينې، شهزادګۍ ستايله او هيلـه يې لرلـه چې زوي يې د هغې کورته ورشي او لېوالتيـا يې ښـودله چې هغـه زيـاتـه وګـوري، خـو سره له دې هم کله چې به يې د هغې پـه اړه خبرې کـولې ، طبيعـت بـه يـې خټه کېده. کله به يې چې مـور د شـهزادګۍ خبرې پيـل کړې، نيکـولای هڅه کوله چې پاتې شي ، خو د زوی دغه کار د هغه مور ډېر زورولـه.

هغې به ويل:

- هغه خورا ښه او دلوړو اخلاقو نجلۍ ده، ته بايـد هغـې تـه ورشـي، په هر حال ته بايدله يو چاسره وګورې، شا او خواتـه لاړ شـي ، تر څو بـه لـه مور سره ناست يې، زه فکر کوم زړه به دې تنګ وي.

- هوکې ادکې !نه غواړم، اصلا د هغې دليدو هيله هم نه لرم.

- پـخوا خو دې غوښتل چې هغه ووينې او اوس بيا وايي چې د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلیدو هیله نه لري. ګرانه که رښتیا راباندې وایي، زما خو ستا په کړو وړو سر نه خلاصېږي. کله وایي چې خفه شوی یې او کله بیا وایي چې د چا دلیدو هیله نه لري.

- نه مورجانې، داسې نه ده، ما کله ویلي چې زه خفه یم.

- دا څه وایئ ؟ تا خپله وویل چې د هغې دلیدو هیله نه لري. هغه خورا ښه نجلۍ ده او تل ستا خوښېده او اوس په ډول ډول پلمو له مانه هرڅه پټوي.

- نه مورجانې ! هېڅوک له تانه څه شي نه پټوي.

- زه خو له تا نه کومه ناوړه هیله نه لرم، زما هیله له تانه داده چې د هغې دیدن ته ورشه، ځکه نزاکت او ژوند همداسې غواړي... ما له تانه همدا غوښتل چې ته له موره هرڅه پټوې، نور به ستا له ژوند سره هېڅ کار نه لرم.

-ښه، ښه چې تاسو ډېر ټینګار کوئ، ورځم، ورځم.

- زما یې څه ؟ زه خو یې ستا لپاره وایم.

نیکولای ژوره سا وویسته او په داسې حال کې چې برېت یې ژول، قطعې یې وویشلې، هڅه یې کوله ، د خپلې مور پام بل پلو واړوي.

بله ورځ، درېیمه ورځ، څلورمه ورځ، هر څه همداسې تېریدل. له شهزادګۍ ماریا د رستوفیانو له کورنۍ سره ترکتنې او د نیکولای له ناڅاپي او ساړه هرکلي نه وروسته، له ځانسره دا وویل چې هغه برحقه وه چې ویل یې:

-نه غواړې چې لومړی دا د رستوفیانو کره ورشي ؟

هغه خپل غرور ، خپلې مرستې ته راوغوښت او له ځانسره یې وویل :

-ما دبل څه انتظار هم نه درلود ، زما هغوی سره څه دي ؟ ما یوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتل ، د هغـه بـوډۍ مـور چې تـل لـه ماسـره ډېـره خواخـوږي ښـيي، ووينم زه د هغه د مهربانۍ منت باره يم.

خو هغه دې خبرو نـه قـانع کولـه، هـر وار بـه چې هغې لـه رسـتوفيانو سره خپله وروستۍ کتنـه ورپادولـه، پـه زړه کې يې يـو ډول د پښـمانۍ احساس راوپښېده. که څه هم هغې په ټينګه پريکړه کړې وه چې نور بـه هېڅکله د رستوفيانو کورته نه ورځي او هر څـه پـر دې تيـر شـوي، هغـه بـه هېروي، خـو هغـې بيـا هـم پـه زړه کې د نـا آرامـۍ احسـاس کـاوه او غوښتل يې په دې پوه شي، چې څه شي دي، چې دا څـه زوروي. بيـا يـې خپله اعتراف کاوه چې دې ټولو زوريدو سرچينه له نيکولای سره د دې اړيکي دي.

دی داسې انګېرې چې د نيکولای دسـاړه او مودبانه کړو وړ تر شـا کوم څه پټ دی (هغې په دې باور درلود) پـه دغـه څـه بايـد دا پـوه شـوې وای. دې داسې احسـاس کـړې وه، تـر هغـه پـورې چې دغـه څـه دې تـه څرګند شي، دا به آرامه نه شي.

دژمي نيمايي وه، شهزادګۍ لـه خپـل وراره سره د زده کړو پـه کوټـه کې ناسته او له هغه سره په زده کړه لګيا وه پـه دې وخت کې چوپړ خبر راوړ چې رستوف راغلی دی. شهزادګۍ ماريا پـه غوڅـه او برنـدې بڼـه ، پـه داسې ډول چې راز يې څرګند او دا هم ګڼۍ وانـه اخلي، لـه پېغلې بوری بن نه هيله يې وکړه چې له رستوف سره مېلمستون ته لاړ شي.

نيکولای ته دلومړي غلچک نه شهزادګۍ پوه شوه چې هغه دنزاکت له مخې ددرناوي لپاره راغلي او په زړه کې يې پريکړه وکړه چې دا هم له هغه سره هماغه شان په درناوي خبرې اترې او مرکه وکړي لکـه هغـه يـې چې له دې سره کوي.

هغوی دمشرې ګرافينې د روغتيا او د ګډو آشنايانو په اړه وغږېدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

، د جګړې د وروستیو خبرو یادونه یې وکړه او تر هغو لسو دقیقو چې مېلمه یې تر ناستې وروسته کولای شي، پاڅي او لاړ شي. نیکولای پاڅېد چې مخه ښه وکړي.

شهزادګۍ ماریا د پېغلې بوری بن په مرسته له مېلمه سره مرکه، هغه شان چې دې یې تکل کړی و، ښه روانه کړې وه، خو په وروستیو شېبو کې، هغه وخت چې نیکولای پاڅېد او دمخه ښې تکل یې وکړ، دا په داسې ستومانۍ، د داسې شیانو په اړه غږېده چې دې پورې یې هېڅ اړه نه لرله، هغې دبرخلیک له بدو پېښو چې په دې یې ژوند تریخ کړی و، خبرې کولې او خپلې ځلېدونکې حیرانې سترګې یې پر یو ځای داسې خښې کړې وې چې د نیکولای پاڅېدو ته یې هم پام نه شو.

نیکولای هغې ته کتل او داسې ښوده چې د هغې پریشانۍ ته یې پام شوی نه دی. له پېغلې بوری بن سره څه خبرې وکړې او بیا یې شهزادګۍ ته وکتل. شهزادګۍ هماغه شان په کاره او ناخوځېدونکې ناسته او پرتانده بشره یې دغم نښې خپرې وې. د هغه ناڅاپه پر هغې زړه خوړ شو او داسې تته ورته وبرېښېده چې کېدای شي، دی د هغې پریشانۍ لامل وي چې د هغې پرځېرې خوره ده. هغې غوښتل له هغې سره مرسته وکړي، کومه خوږه خبره ورته وکړي، خو هر څه یې چې کول، نه یې شوکولای داسې څه وریاد کړي چې هغې ته یې ووایي.

هغه وویل:

- دخدای په امان شهزادګۍ!

هغه له خیالو راووته، په قهر غوندې شوه او سوړ ژور اسویلی یې وویست.

داسې لکه له خوبه چې راویښه شوې وې، وې ویل:

-اخ! ښښنه غواړم تاسې داسې ژر ځي ګرافه! ښه! په مخه موښه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګرافینې لپاره سرو ېږدي ؟

پېغلې بوری ین وویل:

- لږ تم شئ ، زه یې اوس راوړم. او له کوټې ووته.

دواړه چپ پاتې شول او کله ناکله به یې یو بل ته وکتل.

تر ډېر ځنډه وروسته نیکولای، په یو غمړلې موسکا وویل:

- هوکې شهزادګی ! په باګو چاروا کې ، زما او ستا ترکتنې وروسته څومره وخت او څه پېښې چې تیرې نه شوې، خو بیا هم داسې برېښي لکه پرون چې وي. موږ ځان بدمرغه ګانه ، خو زه چې هرڅه وکړم چې هغه وختونو راستانه کړم، خو هغه وختونه، نه راګرځېدونکي دي.

نیکولای چې دا خبرې کولې، شهزادګی په ډېرې تلوسې د هغه سترګو ته کتل، هغې ګواکې هڅه کوله د هغه دخبرو په هغه راز ځان پوه او کېداي شي، په هغو کې دځان په اړه د هغه احساس پیدا کړي.

هغې وویل:

- هوکې، هوکې، ګرافه ! خو تاسې باید ددې غم ونه لرئ او په خپلو تیرو وختونو او عمر پسې خفه نه شي. زه چې اوس ستاسې ژوند ته ګورم، تاسو به هغه تل په خوږو خاطرو رایاد کړي، ځکه هغه شان چې تاسو نن په سر ښندنه او ...

نیکولای ناڅاپه د هغې خبرې پریکړې او زیانه یې کړه:

- نه، نه، زه ستاسې دا ستاینې منلې نه شم بلکې برعکس زه پرله پسې ځان ګرم بولم. په هرحال زموږ دا خبرې نه په زړه پورې دي او نه د خوښۍ وړ. او بیا یې سترګو ملالـه او غمجنـه بڼه پیدا کړه، خو شهزادګی په دغو سترګو او هغو ته په کتو بیا هماغه سړی وموند چې دي یې پېژاند او مینه یې ورسره لرله او اوس یوازې له ده سره غږېدله.

هغې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه فکر کوم تاسې به ماته دا اجازه راکړئ چې زه تاسو ته ووایم چې ما او تاسو دومره سره نېږدې شوي یو چې اندازه نه لري، زه داسې تصور کوم چې تاسې به زما دغه خواخوږي بې ځایه ونه ګڼي، خو زه تیروتلی ومه. ناڅاپه یې آواز ورېدید

ځان یې برحقه ګاڼه.

او وې ویل:

-زه نه پوهېږم ولې، خو پخوا چوربل ډول وې..

نیکولای په کراره وویل:

- ولې ؟ دا ولې په زرګونو لاملونه لري، ولې (هغه د ولې کلمه په ځانګړې ډول او فشار ادا کوله) اوبیا یې وویل:

- شهزادګی ستاسو له خواخوږۍ نه مننه، خو کله کله ډېره سخته ده.

د شهزادګی ماریا په ګوګل کې یو ناست آواز وویل:

-ښه، دا له دې کبله ، ښه، داله دې کبله.

نه، نه یوازې د هغه خوښ، مهربان او خوږ غلچک، چې پر زړې یې منګولې خښولې، نه یوازې د هغه ښکلا چې زه یې پر ځای مینه کړم بلکې ما په هغه کې د مهربانۍ ، ټینګار او سرښندنې د روح اټکل کړی و. هوکې هغه اوس بې وزلی او زه بډایه یم، هوکې یوازې له دې امله. هوکې ! یوازې له دې امله. هوکې ،. که داټول داسې نه وای.

د هغه پخوانۍ مهربانې یې وریاده کړه او د هغه اوسنۍ مهربانه غمړلې څېره یې ته یې کتل. او ناڅاپه یې له ځانسره هغه د نا خواخوږۍ او سړو کړو وړ لامل پیدا کړ.

بې ارادې د هغه خواته وروړاندې شوه او ناڅاپه یې داسې چې تا به ویل چې چغې وهي، وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ولې ؟ آخر ولې ګرافه ؟ ماته ووایه ولې ؟ تاسې باید راته ووایئ ؟
نیکولای چپ پاتې شو ، بیا یې دوام ورکړ:
- زه ستاسو په "ولې "نه پوهېږم، خو پر ما هغه ډېره ګرانه تمامېږي. زه... زه په دې اعتراف کوم چې دا به ماته ډېره ګرانه وي که تاسو ما له خپلې دوستۍ نه بې برخې کړئ. دا زما لپاره ډېره زورونکې ده.
د هغې په سترګو کې اوښکو او په آواز کې یې غم څپې وهلې:
- زما په ژوند کې نیکمرغي دومره لږ وه چې دهرې خوښۍ له لاسه ورکول راته ګرانه تمامېږي. مابه وبښئ، دخدای په امان.
هغه ناڅاپه په ژړا شوه او له کوټې ووته.
نیکولای هڅه کوله، هغه ودروي او چغه یې کړل:
-شهزادګۍ ودرېږئ !دخدای لپاره ودرېږئ !
هغې سترګې را واړولې. یو شېبه یې په چپه دیوبل سترګو ته سره وکتل او هغه ناشونې، لرې څه ناڅاپه رانېږدې شول. هغه وشول او ترسره شول.

.....

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

د۱۸۱۴ کال په مني کې نیکولای له شهزادګۍ ماریا سره واده وکړ او له خپلې ښځې، مور او سونیا سره په لیسه ګوري ته لاړل او همالته په کلي کې میشت شول.

د دري کالو په اوږدو کې پرته له هغه چې د ښځې له جایداد ونو نه څه وپلوري او خپل پاتې پورونه پرې کړي، بل څه یې ونه کړل. د ترە دلور تر مرګه وروسته، هغه ته څه میراث ورسېد او د خپل اوښي پېیر پورونه یې هم ورکړل.

درې کاله نور هم تیر شول. تر ۱۸۲۰ کاله پورې یې خپل مالي ژوند داسې راجوړ کړ چې دلیسه ګوري څنګ ته یې یو څه نور واړه جایداد ونه هم واخېستل او د اترادنیا په سیمه کې یې. پلار دجایداد ونو د بېرته اخېستو په اړه چې دده یوازینۍ هیله وه، د هغه له خاوند سره خبرې پیل کړې.

هغه چې به پیل کې له ډېرې اړتیاو نه کرکیله پیل کړې وه، ډېر ژر د کرکېلې داسې لېواله شو چې پرځمکه کار د هغه د مینې ځانګړی او یوازینی کار شو.

نیکولای ساده بزګر و. هغه په کرکیله کې دنوښت په تیره بیا دانګریزي کرکیلې د ډول چې په هغو وختو کې سخت دود شوی و، پلوي نه کوله او دغه راز چارې یې نه خوښیدې. هغه د کرکیلې او بزګرۍ په اړه په لیکنو او نظریاتو ملنډې وهلې، فابرېکې او نورې تولیدي کارخانې یې نه خوښیدې. د تولید دزیاتوالي او د ګرانې کرکیلې، په تیره بیا په یوې ځانګړې برخې کې یې له لویو خرڅونو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مينـه نه ښـودله. هغـه د خپلـو جايـدادنو ، نـه کـومې جـلا بلکې تـل يـې ټولوبرخـو تـه پاملرنـه لرلـه د هغـه لپـاره پـه خـاوره کـې اکسـيجن يـا هايدروجن... او يا سرې اهميت نه درلود. د هغه لپاره تر ټولو زيات دې خبرې اهميت درلود چې د هغه له لارې ځنګه اکسيجن، هايدروجن او .. نور اغيزمن کېږي... کله به چې نيکولای په کرکيله پيل او په هغې کې ببلابېلو برخو ته پاملرنه وکړه، بزګرانو به ده ته خورا پاملرنه ور اړوله. بزګر د هغه لپاره د توليد وسيله نه وو ، هغوی دده لپاره هم موخه وو او هم قاضي. هغه لا د بزګرې ژوند په پيل کې بزګر ښه وڅېړل، بيا يې د هغو په اړتيا ځان پوه او هڅه يې وکړه چې په دې يې سر خلاص شي چې بزګرڅه شي ښه ګڼي او څه شي بد... هغه دچا لارښوونه ، نه کوله.. کله چې د بزګرو په کړو وړو او دود دستور پوه شو. د هغـو پـه خبرو اترو او په خبرو کې د هغو په پټو معناوو يې ښه سر خلاص شو. کله چې پوه شوچې دی دبزګرو په ژوند ښه پوه شوی او ښه يې احساس کړي او ښه ده تـه ورنېږدې شـوي دي، نـو هغـه وخـت يـې دا زړه وکـړ چـې دنـورو لارښوونه وکړي. هغـه هم پـه دې معنـی چې دبزګرو پـه وړاندې خپلې دندې تر سره کړي، هغـه دندې چې بزګر لـه خپـل بـاداره د هغـو د سرتـه رسولو هيله لرله، نو له همدې برکته و چې د هغـه کرکيلې او بزګرې بې ساري پايله لرله..

هغـه ځانتـه اجـازه نـه ورکولـه چـې پـه لـوی لاس کـوم بزګرتـه کـوم ستونزمن کار وسپاري او يا جزا ورکړي يا په خپله خوښه د هغه کار کم او زيات کړي او يا يې وستايي.

هغه نه شو کولای ووايي چې ددې يا د هغه کار د سرته رسولو ، يا نه رسـولو معيـار څـه شـي دی، خـو پـه روح کـې يـې دغـه ټينـګ او نـه ماتېدونکی معيار ځای پر ځای و. کـه بـه کلـه کـومې چارې کې ناکامـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو او یا به په کوم کار کې له کړکیچ سره مخامخ شو ، په خورا افسوس سره به یې ویل:

دې روسي کیلوالو سره...

داسې یې ښودله چې ددغو کلیوالو زغم نه لري.

خو په ربښتینې ژوند کې یې زمونږ روسي کلیوال او د هغو دود دستور د زړه له کومې خوښیدل، نو له همدې کبله چې د کرکیلې او جایدادو یوازینۍ لاره یې غوره کړه، دغې چارې د هغه لپاره ښې پایلې یې لرلې او د هغې په ښه والي پوه شوی هم و.

ګرافینې ماریا ، له خپل مبړه سره د هغې مینې له امله چې هغه له دغه راز چارو سره لرله رخه کوله او په دې یې خواشیني څرګندوله چې له هغې سره په دې چارو کې ګډون نه شي کولای، خو په هغه خوشالۍ او غم یې هېڅ سر نه خلاصیده چې مبړه یې له دې نه جلا ، له دغې دنیاګۍ نه اخلي. د هغې په دې سر نه خلاصیده چې کله د دې مبړه سپېده داغ پاڅېږي ، څو ساعته په کروندو کې اخته وي، یا کرکیله کوي ، یا لو کوی او درمندونه ټولوي او بیا دچای لپاره دې ته راستنېږي، څنګه یې په ګوګل کې د خوښۍ او مستۍ توفان څپې وهي او څنګه خوښ او خوشاله وي ؟ هغه په دې نه پوهېده چې څنګه یې مبړه، په خورا لېوالتیا د بزګر ، ماتوي ایرمیشن دشتمنیو په اړه کیسې کولې او د هغه په اړه یې ویل چې څنګه د غه بډای بزګر ټوله شپه له خپلې کورنۍ سره د غنمو ګډې او ستری راټولې کړې وي ، حال دا چې لا نورو بزګرانو هېڅ شی ته لاس وروړی نه وي او دده درمند تیار او راټول وي.

خو دده ښځه په دې نه پوهېده چې د هغه له کاره دی ولې داسې خوښ او له شوره ډک دی ؟ هغه په دې نه پوهېده چې هغه ولې د کړکۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لـه خـوا د کـوټې د کتـارې پلـو تـه روان او تـر بريتـو لانـدې يـې مـوسـکا خورېږي، هغه وخت دا موسکا لازيـاتېږی، چې کله پـر ځمکـه پـر نويـو راټوکېدلو د وچېدو په حال کې غنمو تود باران راتوېږي، يا هغـه وخت ، کله چې دلـو او درمنـد پـه وخـت کـې، بادونـه ګوانښـمنې وريځې بلې خواته شړي. هغه پـه خـورا وريـن تنـدي ، خوشـاله لمـر وهلې څېرې، پـه داسې حال کې چې خولې يې تـوېږي ، ده لـه څنـو د ويلنې او شـنيليو دعطـر بـوی لګېـږي. د درمنـد ځايـه دکـور پلـو راروان وي، لـه خوښـی لاسونه سولوي او وايي:

- که يوه بله ورځ هوا مرسـته وکړي، زمـا فصـل او دبزګرو هيلې بـه ټولې پرځای وي.

خـو هغـه لـه هرځـه نـه زيـات پـه دې نـه پوهېـده چـې کلـه دا دغـه خواخوږی، زړه سواند او مهربان نيکولای تـه چې تـل ددې پـه اټکلونـو پوهېده او ددې دهيلو سرته رسولو لپـاره چمتـو و ، خو کله چې بـه يـې دکوم کليوال بزګر يا ښځې کومه هيله چې هغوی دې له کاره آزاد کړي ، ده تـه ورسـوله، همدا نـرم زړې او خواخـوږې نيکـولای بـه، نـه يـوازې دا هيله نه منله بلکې په قهريده به، له هغې به يې هيله کوله او ورتـه ويل بـه يې:

- پـه هغه کار کې چې نه کار، هلته څه کار.

هغې دا احساسوله چې هغه خپله دنيـاګی لـرې. داسې دنيـاګی چې هغـه يـې لېوالـه او ده تـه ګرانـه ده، داسـې دنيـاګی چې ددې لپـاره نـه پوهېدونکي قوانين لرې.

کله به چې هغې هڅه کوله ، هغه درک او دده ترلاس لاندې بزګر سره د هغه خواخوږی او مهربانی پـه اړه وغږيـږي، نيکولای به پـه قهرشـو او ځواب به يې ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-داسې نه ده، ما له هېڅ چا سره مهرباني نه ده کړې او په خيال کې مې هم نه ګرځي چې له چا سره دغه شان مهرباني وکړم لکه تاسې يې چې وايي. دا هسې سندرې او د ښځو افسانې دي. له خلکو سره مرسته، هسې هوايي خبرې دي. زما يوازينۍ هيله داده چې زما بچيان پر بې لارو لارو لاړ نه شي، زه بايد نورې ګټې او جايداد ونه ولرم او خپل هغه ، ددې لپاره لاپسې ښه کړم چې زما ماشومان بل چاته اړ نه شي. دا زما د ژوند ارمان دی او ددې ارمان ساتنه او پالنه نظم ته اړتيا لري. د هغه لپاره ځېرواليو او تريخوالی په کار دی.

هغه به خپل سوکونه ښورول او ويل به يې:

-دغه اصلي خبره ، حق او انصاف دی.

هغه به دا هم ويل:

- دا ځکه چې که بزګر وړې او بربنډ وي او آس يې هم يوازې يو آس وی، په دې حالت هغه نه دځان لپاره او نه زما لپاره ، ديوه لپاره هم کار نه شي کولای.

د نيکولای کارونو ځکه ښه پايله لرله او ګټور وو چې هغه هېڅ کار د خواخوږۍ او له نورو سره دلېوالتيا په نامه نه کول. د هغه شتمني ورځ تر ورځې او په چټکۍ زياتېده، ګاونډه بزګران به ده ته راتلل او هيله به يې کوله چې دی هغوی واخلي (تر ۱۸۶۱ کاله پورې برګر له خپلې ځمکې سره يو ځای خرڅېدل). ددغه کار له امله و چې د هغه تر مړنې ، ډېره موده وروسته هم په خلکو کې د هغه د اداري نوم لګېده او په درناوي يې يادونه کېده:

-ښه بادارو ، لومړی بزګر او بيا دی...

-لنډه دا چې بادار، بادارو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

هغه یو څه چې دی یې د خپلې کرکیلې او بزګرۍ په چارو کې زوراوه ، دا دده ژر خوټېـدل او قهریـدل وو. دا عـادت ده تـه د سـواره پـوځ او پوځي ژونده پـاتې و او لـه همدې امله بـه یـې کله ناکله پـه خپلو سړیو لاس پورته کاوه. هغه د خپل ژوند د دغه پړاو په پیل کې، پـه خپـل دغـه عادت کې، دغندنې کوم څه نـه و لیدلي، خو د واده پـه دویـم کال یـې خپلو چوپړانو او بزګرانو تـه د دغـه راز جزا ورکولـو پـه ډول کې بدلون راوست.

د اوړي یـوه ورځ د بوګوچـارورا لـه جایـدادونو نـه ، د هغـه د اداري چارو هغه مشر چې د درونه، تر مرګه وروسته ټاکل شوی او څو ځله پـه دغلۍ او دوکو تورن و ، لیسه ګور تـه رابلل شوی و. نیکولای د کـور د برنډې پر زینو د هغه مخې تـه وروت. لـه هماغو لومړیو ځوابونو سره هم مهاله آن دننه په کوټه کې د وهلو او چغو آوازونه واوریدل شول. کلـه چې نیکولای د سهارنۍ لپاره کورته راستون شو ، خپلې ښځې تـه چې سر یې پر خپـل ګنډ ورټیټ کړی و ، ورنږدې شو. هغې تـه یې د هره ورځې پـه شان د هغـو ټولـو پېښـو او د هغـه لـه ډلې نـه د بوګوچـاروا د اداري چارو د مشر په اړه خبرې پیل کړې.

ګرافینـه ماریـا چـې تکـه سـره اوښـتې وه او شـونډې یـې چـور نـه ښوریدې، هماغه شان یې سر ښکته اچولې و او دخاوند خبرو تـه یـې هېڅ ځواب نه وایه.

نیکـولای چـې یـوازې د خپـل چـوپړ پـه یادیـدو لـه قهـره تـک شـین اوښته، وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دا سپين سترګی، پلید، لوی دوکه مار او بې حیا ! هغه به اوس بیا راته ویل چې هغه نشه و، یا یې پام نه شو او وې نه لیدل، خو ناڅاپه یې له ښځې وپوښتل:

- ماریا په تا څه شوي دي ؟

- ګرافیني ماریا سر راپورته کړ، غوښتل یې څه ووایي، خو ژر یې سر بېرته ښکته او شونډې یې ورټولې کړې:

- تاته وایم، څه درشوي دي ؟ ګراني تاته وایم !

نانښکلې ماریا به چې هرکله ژړل، ښکلې کېده به. هغې هېڅکله له درد یا غمه نه ژړل، هغې تل له خواشینۍ او زړه سوي نه ژړل. او هر وخت به یې چې ژړل، د هغې ځلېدونکې سترګې به لا ملالۍ او زړه رانښکونکې شوې.

همدا چې نیکولای د هغې لاس راونیو، هغې نور ددې توان نه درلود چې د اوښکو مخ ونیسي او په ژړا شوه.

- نیکولای جانه ! ما ولیدل... هغه ملامته دی، خو تا... تاولې ؟ او مخ یې په لاسونو پټ کړ.

نیکولای چپ شو. بشړه یې سره او ګلابي شوه، له هغې نه لرې اوپرته له هغه چې څه ووایي په کوټه کې ګرځېده راګرځېده. هغه د ښځې دژړا په علت پوه شو، خو ناڅاپه هغه په ګوګل کې احساس کړه چې نه شي کولای له هغې سره هممغږه نه شي. له هغه څه نه چې له ماشتوبه ورسره ږږدی و او په خټه کې یې نغښتي و، لاس پر سر شي. هغه په زړه کې ویل:

-ایا دا خواخوږي او مهرباني د ښځو افسانې او کیسې دي، که هغه په برحقه دي ؟

هغه ونه شو کولای دې پوښتنې ته ځواب ورکړي، بیا یې د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوريدلې او مينه ناکې څېرې ته وروکتل او ناڅاپه دې پوه شو چې نه يوازې هغه رښتيا وايي بلکې دې له پخوا راهيسې دځان په وړاندې ګنګار دی.

هغه، هغې ته ورنږدې شو او په کراره يې ورته وويل:

-ماريا ! زه له تاسره ژبه کوم چې بيا به هېڅکله دا تکرار نه شي.

په داسې حال کې چې آواز يې لکه د هغه ماشوم په څېر چې بښنه غواړي ږېدي، وې ويل

-بيا به هېڅکله تکرار نه شي.

د ګرافينې اوښکې لاپسې زياتې شوې، د خپل خاوند لاس يې راونيو او ښکل يې کړ.

په دې پلمه چې خبره په بله واړوي، د هغه په ګوته((لا اوکوون)) – (دايلياد دکيسې يو اتل)، نومي غمي ته وکتل او وې ويل:

- نيکولای جانه ! د ګوتې غمی دې څه وخت مات شو ؟

- همدانن، په همدې پېښه کې. او ماريا، نور نو دا خبرې مه رايادوه.

بيا په قهر شو او موټې يې په سوکونو بدل شول. د مات غمي ګوته يې په ګوته کې چورلوله او د هغه چا په وړاندې چې دی يې په قهر کړی و، سرښکته واچاوه، خو له دې سره سره په کال نيم کال به يې يو دوه واره بيا واک له لاسه ورکاوه، بيا به يې ښځې ته دا اعتراف کاوه، بيا به يې ژبه کوله چې دا ددې وروستی وار دی.

هغه به ښځې ته ويل:

- ماريا، ته هرو مرو ما دسپکاوي وړ ګڼې، ته رښتيا حق لري.

ګرافينې ماريا چې هڅه کوله مېړه په کرار کړي، په غمجن آواز يې هغه ته ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-هرکلـه او هرځـای چې دا احسـاس کړې چې پـر ځـان واک لـه لاسـه ورکوي.

ژر تر ژره له هغه ځایه ووزه.

د ولایت د اعیانو او مخورو په ټولنه کې نیکولای تـه پـوره درنـاوي کېده، خو هغه چاته ګران نه و. هغـه د اعیـانو ګټې تـه هومره پاملرنـه نـه کوله، نو له دې کبله ځېنو هغه مغرور او ځېنو بیا هغـه احمق ګاڼه. ټول اوړی هغـه بـه ټولـه مـوده، د پسـرلي لـه کښـته نیـولې بیـا د فصـلونو تـر رسېدو پـورې پـه کروندو کې بوخت و. او پـه منـي کې بـه ، پـه هماغـه لېوالتیا او مینې چې ټوله موده پـه کرکیلـه لګیـا و ، دی پـه ښکار اختـه شو. میاشت یـا دوه بـه هغـه لـه خپلـو ښکاریانو ، د هغـو لـه سپیانو سره ښکار او ښکار ځایو ته تلل. ژمی به هغه نورو کلیو ته روان و او هلتـه بـه یـې خپلـې مطـالعې او څېړنـې کـولې. د هغـه د مطالعـاتو زیـاتره برخـه د تاریخ په اړه وه او هر کال به یې د ټاکلو کتـابونو د اخېسـتو سپارښـتنه کوله او دا ټول کتابونه بـه دلتـه راوړل کېدل. دده د خپلـې وینـا لـه مخـې هغـه ځانتـه ښـه کتـابتون جوړ کړی و او د خپـل دود لـه مخـې یـې ټـول اخېستل شوي کتابونـه هرومـرو مطالعـه کـول. هغـه بـه خـورا پـه غـوره د خپل کار په کوټه کې ناست و او کتابونه به یې لوستل.

دا کـار ده تـه دیـوې سـپارل شـوې دنـدې پـه توګـه ښـکارېده، خـو وروسـته هغـه ده تـه پـه داسې یـو عـادت بـدل شـو چې خونـد یـې تـرې اخېست. هغه به دلوستلو په وخت کې داسې انګېرله چې پـه خـورا غـور لګیا و دی. دځېنو اړتیا وړ سفرونو نه پرته به د ژمي زیاتره موده هغه پـه کورکې له خپلې ښځې او ماشومانو سره تیرولـه او د مـور او ماشـومنو په هره چاره او کار به غږېده. خپلې ښځې ته به پرله پسې نېږدې کېده او دهرې ورځې په تیریدو سره به د هغه د روحي خزانې پانګه زیاتېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سـونيا د نيکـولای تـر واده نـه وروسـته هـم د هغـوی پـه کـور کـې اوسېده. لا دواده نه د مخه ، نيکولای ټول هغه څه خپلې ناوې تـه ويلي وو چې دده او سونيا ترمنځ تير شوي وو. هغـه لـه شـهزادګۍ ماريـا نـه هيله کړې وه چې د خپلې ترور لـه لـور ، سـونيا سره مهربانـه او د هغې خواخوږې واوسي.

ګرافينې ماريا د خپل مېړه ګناه پوره احساس کړې او ځان يې هـم د سـونيا پـه وړاندې ملامـت ګانـه. هغـې فکـر کـاوه چـې ددې شـتمني د نيکولای له خوا دې سره په واده کولـو بـې اغيـزه نـه و. هغـې د سـونيا پـه کړو کې دا سې کوم څه نه ليدل چې هغه ګرمه وګڼي. هغې هڅه کولـه چـې هغه ورته ګرانه واوسي، خو په زړه کې لـه هغـې سـره دا سـې کومـه کرکـه تو خنبده چې لرې کولې يې نه شوه.

يوه ورځ ګرافينې ماريا ، له خپلې خورلنډې ناتاشا سره د سونيا او د هغې په وړاندې د خپلې بې انصافۍ په اړه غږيدله.

ناتاشې وويل:

- تـه پـوهېږئ ! تـا خـو انجيـل لوسـتې دی. هلتـه يـو ځـای شـته چـې مخامخ د سونيا په اړه غږېږي.

ګرافينې ماريا په حيرانتيا وپوښتل:

- څه شي ؟

هر څوک چې څه لري، هغه ته نور هم ورکول کېږي او هغـه څـوک چـې څه نه لري، تر يې اخيستل کېږي. (غوړ پـر غـوړ تـوپېږي) پـه يـاد دې دي ؟ هغـه خـواره ، ولـې ؟ ښـايي هغـه پـه زړه کـې پاکـه وي، نـه پـوهېږم، نـه پوهېږم، خو له هغې نه هرڅه اخيستل کېږي. هر څه تـر يې اخيسـتل شـوي دي. کله ناکله مې ډېر زړه پرې سوځي، ما پخوا د زړه لـه کـومې غوښـتل چې نيکولای له هغې سره واده وکړي، خو دا مې هم تـل احسا سوله چـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کار ناشونی دی. پوهېږئ ؟ هغه لکه د شاتو تو د ګل د رنګ په څېر ، هغه هم بې ثمره ګل ته ورته ده. کله مې د پر زړه پرې خوږ شي او کله ناکله خو فکر ، هغه ، هغه څه نه شي احساسولي چې موږ يې احساسوو.

سره له هغه چې ګرافيني ماريا ناتاشې ته دا څرګنده کړه چې د انجيل دا خبره بايد داسې تفسير نه شي او بايد دا ډول تعبيرشي، خو سونيا ته يې په کتو سره دناتاشې تعبير ومانه.

په رښتيا هم سونيا له خپل دغه دريځ نه، نه زوريده او د خپل بې ثمره والي دريځ يې په پوره توګه منلی و.

داسې برېښېده چې هغه نه د کورنۍ د کوم غړي بلکې د ټولې کورنۍ درناوی کوي. هغې لکه د پيشو په څېر نه له خلکو بلکې له کور سره عادت کړی و. هغې د مشرې ګرافينې خواخوږي کوله، ماشومان يې نازول او د ټولو لپاره يې ټول هغه واړه چوپړونه تر سره کول، چې له لاسه يې کېدل. د هغې ټول دغه خدمتونه او چوپړونه هم بې ارادې د ټولو له خوا منل کېدل او چا له هغې نه کومه ځانګړې مننه نه څرګندوله.

په ليسه ګوړې کې ، باغ او کور جوړ شوي وو ، خو د مشر سردار د وخت پرتم يې نه درلود. تر جګړې وروسته، بيا جوړونه، په سختو وروځو کې پيل شوه وه او خورا ساده و. ستره ودانۍ چې د تېرو تهداب او بنسټ درلود ، نوره لرګينه ، خو يوازې د ننه ديوالونه يې سپين شوي وو او د ودانۍ دغولي بې شمېره لرګي بې رنګه پاتې وو ، څوکۍ ، کټونه او ميزونه خورا ساده کلک او سخت وو. داټول شيان د کور نجار په خپله د دوی له خپلو چنارونو له لرګيو نه جوړ کړي وو. کور لوی و او ډېرې کوټې يې لرلې. د چوپړانو لپاره يې جلا ځای او د مېلمنو حجرې او ډېرې لرلې. د رستوفيانو او بالکونسکي د کورنيو غړي به له ټولو خپلو خپلوانو ، شپاړلسو آسونو او له لسګونو چوپړانو سره ليسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوري ته د مېلمستيا وو لپاره راتلل او په مياشتو مياشتو به هلته پاتې کېدل. دغه راز هرکال به څلور واره د اربابانو د زده کړې او دنوم د ورځې په ويار ليسه ګوري ته په سلګونو مېلمانه رابلل کېدل او يو دوه ورځې به دلته پاتې کېدل. د کال نور وختونه به په کراري او آرامۍ د ورځني ژوند له دود سره سم، په وروځينو چارو، چايونو، سهارنيو، غرمنيو او مانښامنيو سره چې هر څه به يې له خپلو جايدادونو د راټول شويو فصلونو نه جوړيدل، تيريدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

د ۱۸۲۰ کال ژمی ، د سامبر ۵ او د نیکولین د اختر درشل و. پر هغه کال ناتاشا ، له خپلو ماشومانو او مېړه سره ، دمني له پیله د خپل ورور مېلمانه وو. پېیر د خپلو ځېنو چارو د سرته رسولو لپاره ، لکه هغه شان چې ده خپله ویلي و ، دیو درې اونیزه سفر لپاره پترزبورګ تللی، خو د درې اونیو پر ځای ، اوس شپږ اونۍ پرې اوښتې وې. هره شېبه یې ښځه ورته سترګې په لاره وه.

د د سامبر په پنځمه د ببزاوخف د کورنۍ ترځنګ د نیکولای یو پخوانی دوست، واسیلي فیودروویچ دینیسوف چې اوس یو متقاعد جنرال و ، د دوی مېلمه و. نیکولای پوهېده چې په شپږمه نېټه د مبارک جشن په ورځ دده کورته مېلمانه راتلونکي دي، باید خپلې دودیزې جامې وباسي ، لنډ کوټ، تنګې جورابې او تنګې موزې واغوندي او دده له خوا نوې جوړې شوې کلیسا ته ورشي. د خلکو مبارکۍ ومني، دی هغوی ته مېلمستیا ورکړي او هم باید د اعیانو دټاکنو او د فصلونو د راټولو په اړه خبرې وکړي، خو دی په دې ډاډه و چې تر دې ورځې نه، مخکې شپه به په خپله دودیزه بڼه تیروي.

له غرمنۍ نه مخکې نیکولای د ریزان د ولایت دجایدادونو حسابونه چې دده منځنۍ خورځې پوره یې اړه لرله او د هغه ځای اداري چارواکي ورته راوړي وو ، وکتل، د خپلو جایدادونو په اړه یې دوه نور لیکونه ولیکل. درمند ځایونو او د پسونو او آسونو طبیلو ته ورغې. په رارسېدونکي اختر کې یې د کلېوالو د زیاتو شرابو د مخنوي لپاره ، څه سپارښتنې وکړې او د غرمنۍ لپاره کورته راغې. پرته له هغه چې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې ښځې سره یو په یو د زړه خوالې وخت پیدا کړي ، د هغه اوږده میز تر شا کښناست چې د شلو تنو لپاره جوړ او د کورنۍ ټول غړي پرې راټول وو. میز ته ناست کسان ، ددې مور ، له دوی سره میشته بوډۍ چې بیلوه نومېده ، د هغه ښځه او درې ماشومان، دماشومانو ښوونکی او لارښوونکی، د هغه د ښځې وراره او او د هغه ښوونکی ، سونیا دینیسو ، ناتاشا اودرې ماشومان یې، د هغوی روزونکي او دخدای بښلي سردار معمار میخایل ایوانوویچ چې د خپل ژوند دپای ورځې یې په لیسه ګورې کې تیرولې.

ګرافینه ماریا خپل خاوند ته مخامخ ، دمیز بل سرته کښناست، همدا چې خاوند یې پرخپل ځای کښناست ، خپلې مخې ته د دستمال له اخېستو او په چټکۍ مخې ته د ګیلاس او دجام دځای پر ځای کولونه وروسته په دې پوه شو چې طبیعت یې خټه دی. په هغه کې به دغه حالت هغه وخت لیدل کېده چې مخامخ یې دجایدادونو ترکتنې وروسته میز ته راته او ډوډۍ ته کښناست. ګرافینې ماریا ، د هغه له دغه راز بد خلقۍ سره ښه آشنا وه. کله به چې د هغې خپل طبیعت ښه و ، هغه به په کراري دې ته ستر ګه په لاره و چې له هغه سره د زړه خواله پیل کړي. هغه به ددې د زړه خوالې نه وروسته ، دې ته اړیده چې د زړه حال ووایي او خرګنده کړي چې دده هسې تش طبیعت خټه دی ، خو نن هغه دغه خبره چور هېره کړې وه چې ددغه خیال ساتنه وکړي. هغه په دې ډېره خپه شوې وه چې هغه له کوم لامله پرته په دې په قهر شوی و. هغه له دې امله ځان بدمرغه احساساوه. هغې له هغه نه وپوښتل چې هغه چېرې و. هغه ځواب ورکړ. هغې بیا ترې وپوښتل چې په کرونده کې هرڅه ښه دی ؟ نیکولای د هغې له ترخې ژبې نه تندی تریو کړ او په تونده ژبه یې ځواب ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرافیني ماریا له ځانسره وویل:

-وینې زه تیر وتلې نه وم، نو په څه هغه له مانه خوابدی دی ؟

ګرافیني ماریا ، د خپل خاوند په ځواب کې دځان په وړاندې یو ډول داسې نا خواخوږې او خواشیني احساس کړې وه چې ګواکې دې ته یې د چوپتیا پاتې کېدو ویل.

که څه هم هغې داسې انګېرله چې ددې خبرې طبیعي نه وې، خو هغې نه شو کولای یو څو نورې پوښتنې ونه کړي.

د دینیسوف له برکته د میز شا خبرې ډېرې ژر تودې او خوږې شوې او ګرافیني دماریا له مېړه سره دخبرو وخت پیدا نه کړ. کله چې ټول له میزه پاځېدل او دمشرې ګرافیني نه دمننې لپاره د هغې خواته ورغلل ، ګرافیني ماریا خپل خاوند ته لاس ور اوږد کړ، د هغې لاس یې ښکل کړ او ترې وې پوښتل:

-ولې له مانه خپه یې ؟

هغه ځواب ورکړ:

- ته هم تل په عجیبه خیالونو کې ډوبه یې، زه اصلا دخفتیان فکر هم نه لرم.

خو د تل دکلمې ځواب ، ماریا ګرافینه آرامولې:

- هوکې زما طبیعت خټه دی، خو درته ویلي نه شم چې ولې.

د نیکولای ژوند له خپلې ښځې سره دومره ښه و چې آن د سونیا او مشرې ګرافیني درخې سره سره چې د هغوی تر منځ یې دخوابدی پلمې پیدا کولې او دیو بل په وړاندې یې ولمسوي ، خو بیا به هم کله کله د هغوی ترمنځ دکرکې نشې څرګندې شوې. کله نا کله ، په تیر بیا د ښو نیکمرغو شېبو نه وروسته به پر هغه دپردیتوب او دښمنۍ احساس راخور شو دغه احساس په ماریا ګرافیني کې د امیدواری په وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیات لیدل کېده. او هغه اوس په همدا سې یو پړاو کې وه.

نیکولای په لوړ، ګواکې له خوښۍ نه په ډک آواز(ګرافینې ماریا داسې وانګېرله چې دا به په لاسي ددې دسپکولو لپاره کوي) وویل:

- ښاغلو او آغلو ! زه دسهار له شپږو بجو راهیسې همدا سې په دوو پښو یم. سبا به بیا همدا زوریدل وي، ښه به دا وي چې لږ استراحت وکړم. او پرته له هغه چې ګرافینې ماریا ته څه ووایي ولاړ شو او ووت او په صالون کې پر اوږدې څوکۍ ځملاست، ګرافینې ماریا له ځانسره وویل:

-تل همدا سې ده، له مانه پرته له ټولو سره غږېږي. وینم، وینم چې هغه له مانه کرکه لري، په تیره بیا چې زه په دغه حال یمه. خپلې پرسپدلې خټې ته یې وکتل او په هینداره کې یې خپلې ژبړې او رنګ الوتې څېرې او وتلو او تر هروخته لویو سترګو ته یې کتل.

هرځه بد پرې لګېدل. ددینیسوف لوړه غږېدا او خندا وې، له ناتاشې سره خبرو ، په تیره بیا د سونیا هغه غلچک چې په تلواریې ددې خواته ورلېږلې و.

د ماریا ګرافینې لپاره سونیا لومړی پلمه وه چې خپل خپتیان څرګند کړي.

هغه څوښبې له مېلمنو سره کښاسته ، خو له دې امله چې د هغو په خبرو یې سر نه خلاصیده، پاڅېده او په کراره له صالونه ووته او دماشومانو کوټې ته لاړه.

ماشومان هلته پر څوکیو ناست او په لوبو لګیا وو. هغوی مسکو ته د تګ تکل درلود او دې ته یې هم بلنه ورکړه چې له هغوی سره مل شي. هغه کښاسته او له هغو سره یې لوبې پیل کړې، خو د مېړه په اړه خیال او له دې نه د هغه بې ځایه خپتیان دا زورولې. هغه پاڅېده ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخوښده ، په سختۍ دپښو په منګلو روانه او کمکی صالون ته لاړه.

هغې له ځانسره وویل:

- کښدای شي هغه ویده نه وي، غواړم ورسره سپینه يې کړم. اندرې جان د هغې مشر زوی، دمور په شان ، هماغه شان دپښو پر څوکو هغې پسې روان و او د هغې هېڅ ورته پام نه و.

سونیا چې په لوي صالون کې وه (اوګرافینې ماریاته داسې بربښېده چې هغه يې هرچېرې څاري) او وې ویل:

- ماریا ! هغه ویده دی، ښکاري هغه ستړی شوی دی، نه چې اندرې جان هغه راویښ کړي.

ګرافینې ماریا ، شاته وکتل او وې لیدل چې اندرې جان ورپسې ور روان دی. ماریا احساس کړه چې سونیا برحقه ده، خو بیا هم سره وایشېده، په قهر شوه او په خورا سختۍ يې وکولای شول ځان له بدو خبرو وژغوري.

هغې هېڅ څه ونه ویل، خو ددې لپاره چې د سونیا خبرو ته پام ونه کړي، په لاس پې اندرې جان ته اشاره وکړه او ګواکې ورته وې ویل چې شور مه کوه، خو اندرې جان دې پسې روان او دصالون دروازې ته ورسېد. سونیا له بلې دروازې نه ووته. له هغې کوټې نه چې نیکولای په کې ویده و. د هغه نرۍ سا چې له هره پلوه د هغې ښځې ته آشنا وه، اوریدل کېده. هغې دغه سا ویستل اوریدل او له ځانسره يې د هغه ښکلی اوار تندی ، برېت او ټوله هغه غمجنه بشره چې هغې په وار وار سره دشپو په چوپتیاوو کې هغې ته کتلي و ، لیدل. نیکولای ناڅاپه ټکان وخوړ او چغه يې کړل. او له هغه سره هممهاله د دروازې تر شا اندرې غږ وکړ:

-پلار جانه مور مې دلته ولاړه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګرافینې ماریا له ګډې نه رنګ الوتی و او د خپل زوی په کرارولو یې پیل وکړ. هغه چپ و. دغه چوپتیا چې دګرافینې ماریا لپاره سخته زورونکې وه، یوه دقیقه یې دوام وکړ. هغه پوهېده چې د نیکولای دغه راز راوښنول سخت نه خوښېږي. ناڅاپه د دروازې له شا نوی شور او خوځېدا واوریدل شول او د نیکولای ناراضه غږ یې تر غوږه شو:

- یوه دقیقه یې هم څوک په آرامه نه پرېږدي، ماریا دا ته یې؟ ولې دې هغه دلته راوستی دی؟

- زه راغلم چې یوازې وګورم، هغه ته مې پام نه شو... وبښې...

نیکولای وتوخید او خاموشه شو. ګرافینه ماریا له دروازې لرې او خپل زوی یې د ماشومانو کوټې ته بدرګه کړ. پنځه دقیقه وروسته دړې کلنه کمکۍ ناتاشا چې پلار ته خورا ګران وه، له وروه واړیدل چې پلار یې په واړه صالون کې ویده دی، پرته له هغه چې دمور یې ورته پام شي، پلار ته ورمنډې کړې، دغې تور سترګې نجلکۍ دروازه په خرپ خلاصه او په وړو غونډو پښو، خوټینګو ګامونو، هغه څوکیو ته ورنږدې شو چې پلار یې پر تټر پر هغې پروت و. هغې پلار ته وکتل، بیا د پښو پر څوکو لوړه شوه او. پلار لاس یې چې تر سر لاندې اینبی و، ښکل کړ. نیکولای چې خوږه موسکا یې پر شونډو راخوره شوې وه، مخ راواړه.

د ګرافینې ماریا کرار او وحشتناکه غږ د دروازې له شا واوریدل شو:

-ناتاشا! ناتاشا، پلار جان غواړي ویده شي.

کمکۍ ناتاشا په ډاډمن آواز ځواب ورکړ:

- نه موري، هغه نه غواړي، ویده شي.

پلار یې وخندل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار يې له څوکۍ پښې راکوزې کړې ، پاڅېد او له خپلې لور نه يې غېږه تاو کړه

هغه خپلې ښځې ته وويل:

- ماشا(په روسي ژبه کې ماريا ته له نازه ماشا وايي)راځه دننه. ګرافينه ماريا کوټې ته راننوته او دخاوند ترڅنګه کېناسته.

ماريا په حيا وويل:

- ما ونه ليدل چې څنګه هغه ماپسې را روان دی، زه هسې خيالونو..

نيکولای چې ښځې ته کتل، يولاس يې له لوره تاو کړی و ، د هغې ملامته څېره يې وليدله. بل لاس يې له هغې تاو کړ او په څنګو يې ښکل کړ.

هغه له ناتاشې و پوښتل:

- کولای شم مور جانه ښکل کړم ؟

ناتاشا چې له شرمه ډکه موسکا کوله ، هغه ځای ته چې نيکولای ښکل کړی و ، اشاره وکړه او په آمرانه ژبه يې وويل:

-يو ځل بيا !

نيکولای، د هغې پوښتنې په ځواب کې چې پوهېده ، د ښځې په زړه کې ګرځي، وويل:

-زه نه پوهېږم ، ته ولې فلکر کوې چې زما طبيعت ختې دی ؟

- ته يې تصور هم نه شې کولای چې کله ته داسې يې ، زه څومره بدمرغه او يو وزرې يم، ماته داسې بربنې...

نيکولای په خوشالۍ وويل:

- ماريا ! دا څومره سادګی ده، ته څنګه نه شرمېږې چې دا خبرې کوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ماتـه داسې بربښـي چې زه داسې سـاده او احمقـه يـم چې سـتا نـه خوښېږم... تل داسې و... اوس همداسې ده... او په... دا تل داسې وه.. . اوس همداسې ده... او په را....

-آخ، ته څنګه دخندا وړ يې ! ته ښکلې او مهربانه او مهربانه ښکلې يې. دا خو يوازې ملوينا(ديوه افساني ښکلې نجلۍ)د خپلې ښکلا لـه برکته هرچاته ګرانه ده. خو ماتـه مې خپلـه ښځه ګرانـه نـه ده ؟ نـه، نـه ده. هسې نه پوهېږم څنګه درتـه ووايم. که ته نه يې ، څنګـه درتـه ووايـم لکـه چې توره پيشو مې له مخې تېره شوې وي. تباه تباه يم او هېڅ کولای نـه شم. ته څه وايې، خپله ګوته راته ګرانه ده ؟ نه، نه ده ګرانه، که ګرانه ، نه ده، نو پريکولې خو يې نه شم..

-نه ، نه زه داسې نه وايم، خو زه پوهېږم ، ته خو له مانه هسې نـه خپـه کېږې.

نيکولای وويل:

-پوهېږئ چې څومره مې خوا شنه ده.

وموسېد ، پاڅېد ، پر خپلو ويښتو يې لاس تير کړ او په کوټه کې پـه ګرځېدو شو.

اوس چې سره پخلاشول، سمدلاسـه يې پـه لـوړ آواز د هغـه څـه پـه هکله چې ددې په اړه يې په خيال کې تيريدل خبرې پيـل کړې. هغـه پرتـه له هغه چې له خپلې ښځې وپوښتې دغه خبرې اوري او کنه، هغه څه يې چې فکر ته ورغلې و او پريکړه يې کړې چې هغـه بـه هغې تـه ګټور وي، نو ځکه يې بايد هغې تـه ووايـي، وويـل، ده تکـل کړی دی چې پېيـر پـه دې راضي کړي چې پسرلی په موسم کې له دوی سره پاتې شي.

ګرافيني ماريا د هغې خبرې اوريدې او د هغـو پـه اړه يې خپـل انـد

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرګنداوه بیا يې خپله په لوړ آواز دهر څه په اړه خپل مېړه ته ووايه، خو ددې خبرې دماشومانو په هکله وې.

هغې چې ناتاشې ته اشاره کوله، په فرانسوي ژبه يې وويل:

- له همدې ماشتموبه، ښځتوب په کې څرګند دی. تاسو مورِ ښځې په دې ملامتوي چې مورِ منطق نه لرو، دا ګوره، دا زمورِ منطق دی. زه غواړم چې پلار ويده شي او هغه وايي، نه، نه غواړي.

هغه وخندل.

ګرافينې ماريا وويل:

- او هغه برحقه ده. او له نيکمرغۍ نه ډکه يوه خندا يې وکړه.

نيکولای وويل:

-هو، هو.. او

خپلې قوي مټې يې له لور تاو کړې، هغه يې پورته کړه، پر اوږو يې کښوله، د هغې پښې يې کلکې ونيولې او په کوټه کې په ګړځېدا شو.. پلار او لور پر مخونو يو ډول بې معنی نيکمرغي راخوره شوه.

ګرافينې ماريا، په زګېرون آواز په فرانسوي ژبه وويل:

-پوهېږي کېدای شي ته برحقه ونه اوسې، له دې سره ته خورا زياته مينه کوي.

-هو کې! نو څه وکړم؟ خو هڅه کوم چې دا رانه ښکاره نه شي..

په دې وخت کې په لاره او دکور دالان ته نېږدې دچا دتيريدو او ددا سې ګامونو غږ چې ګواکې را روان دي، واوريدل شول.

-څوک راغلل.

ګرافينې ماريا وويل:

زه ډاډه يم چې دا به پېيروي، زه به ورشم وبه ګورم. دا يې وويل او له کوټې نه ووته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای دماریا تر وتلو وروسته ځانته اجازه ورکړه ، خپلې لورته په کوټه کې سورلي ورکړي. همدا چې سا یې وسوځېده ، هغه یې له اوږو نه غېږته راښکته او پر خپل تېتر یې کښوله، دغو پاڅېدو ، کښاستو هغه ته نڅاوې وریادې کړې. دلور ګردې ماشومې بشړې ته په کتو کتو کې په دې خیال کې ډوب شو ، که دی زوړ او دا نجلۍ بیادی د نڅا بندارونو ته وروبولي ، هغه سره د مازورکا ، نڅا ، هغه نڅا چې خدای ښېلي پلار یې له ناتاشې د دانیلو کوپر، نڅا کوله ، وکړي. بیا ځنګه او څه کېږي.

څو دقیقې وروسته، ګرافینه ماریا ، ببرته کوټې ته راننوته او وې ویل:

- نیکولای جانه په خپله هغه دی. اوس زموږه ناتاشا بیا ژوندي شوې ده. دادې باید لیدلې وای چې هغه په څه تلوسې او مینې د هغې هرکلی کوي او له هغه سره هممهاله خپه کېږي چې ولې یې وعده ماته کړې او ډېره موده یې تیره کړې ده.

هغې خپلې لورته چې ځان یې پلار پورې ټینګ نیولی و ، په خندا خندا وکتل او وې ویل:

- ژر ژر کوئ، درځئ چې ژر ورشو ، پرېږدئ، یوبل پرېږدئ.

نیکولای لور له لاسه ونیوله او له کوټې ووتل.

ګرافینې ماریا په کوته کې پاتې شوه او په کراره یې له ځانسره وویل:

-هېڅکله ، هېڅکله مې داسې تصور نه شو کولای چې داسې دې نیکمرغه واوسي.

پربشره یې د نیکمرغۍ ځلا راخوره شوې وه، خو له هغه سره هممهاله یې ژوره سا وویسته او په ژورو کتو کې یې یو ژور غم

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځرګند شو. داسې برېښېده چې ګواکې له دې نیکمرغۍ نه پرته چې دا يې احساسوي، په دې ژوند کې بله داسې نیکمرغي چې بې ارادې همدا شېبه هغې ته وریاده ، هم شته چې په دې ژوند کې يې موندل ګران دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

ناتاشې د ۱۸۱۳ کال د پسرلي په پیل کې مېړه وکړ او په ۱۸۲۰ کال کې هغې درې لونې او یو زوی چې خپله یې د هغو دلرلو خورا لېوالتیا درلودله، لرل. دي خپله اوس د هغوی ساتنه او پالنه کوله.

دا دومره څوربه او سوروره شوې. دا ډېر ګران کار و چې په دې پیاوړې مور کې د هغې پخوانۍ نرۍ، تنکۍ مستې ناتاشې ننښې ولیدل شي. د هغې دبشړې ځانګړتیاوې سره څرګندې او یو آرام نرم حالت یې راڅرګنداوه. په څېره کې یې نور د پخوا په شان د ځوانۍ هغه زړه راښکوونکې اور، نه بلیده. اوس یوازې د هغې مخ او اندام لیدل کېدل او د روح او روان ننښې یې تري تم وې. اوس یوازې یوه پیاوړې او بلارېه اسپه لېدل کېده. اوس به ډېر کم او کله ناکله او یوازې هغه وخت ، هغه پخوانی اور د هغې پر بشړه او سترګو کې رابلیده چې د اوس په شان به د هغې مېړه له سفره راستنېده او یا یې زوی له ناروغۍ نه ښه شوی و او یا یې چې کله له ګرافینې ماریا سره د سردار اندرې یادونه راتازه کول (هغې داسې تصور کاوه چې د سردار اندرې یادونې د هغې د مېړه رخه راپاروي، نو ځکه یې هېڅکله له هغه سره د هغه په اړه خبرې نه کولې) خو په دغه شان ځانګړو شېبو کې به چې کله د هغې په ښکلی او وده کوونکي بدن کې ، هغو پخوانیو اورونو لمبې وهلې نو تر پخوا هغه به لا زړه راښکونکي برېښېده.

له هغه وخته چې ناتاشې واده کړی و ، هغه له خپل مېړه سره په مسکو او پترزبورګ، د مسکو د څنډو په کلي او له خپلې موریعنې د نیکولای کره اوسېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ځوانه ګرافینه ببزاوخوفه، په بنډارونو خورا لږ کې لیدل کېده او که یو نیم ځای به چا ولیدله ، له لیدو به یې څوک هومره نه خوښیدل، هغه نه مهربانه وه او نه زړه راښکوونکې. دا ګرانه وه چې څوک ووایي چې د هغې یوازیتوب خوښږي. (هغه په دې نه پوهېده چې یوازیتوب یې خوښږي او کنه ؟). هغه پرله پسې بلاربېده ، ماشومان یې زبرول، دخاوند په هرچاره کې یې ګډون درلود ، نو له دې کبله ، هغې پرته له دې بله چاره نه درلوده چې له بنډارونو ، نڅاګانو او له مېلمستیاوو نه پښې راتوله کړي. ټول هغه کسان چې تر واده دمخه یې پېژانده، هغه بدلون حیران کړي وو چې تر واده وروسته ، په هغه کې راغلي وو. خو یوازې مشر ګرافینه وه چې د مورنۍ احساس له املې په دې پوهېده چې دناتاشې دشور او لېوالتیا سرچینې د مېړه لرل او دکورنۍ پیدا کولو پورې اړه لري. (او ناتاشا په اترادنایا کې نه یوازې په ټوکه بلکې په رښتیا په نارو نارو دا څرګندوله او د هغه خلکو حیرت ته، په حیرت کې وه چې دا یې نه منله چې ناتاشابه یوه ښه ښځه او غوره مورۍ.

ګرافینې به ویل:

- یوازې له ماشومانو او مېړه سره مینه په هغه کې شور او مینه راوښوي. او نور هرڅه سادګي ده.

ناتاشې دغه زرین دود ته چې ځیرکو او هوښیارو خلکو ، په تیرېیا فرانسویانو هغه په پام کې ساته ، پاملرنه نه کوله چې نجونې تر واده وروسته باید بې پروا نه شي، خپل استعداد او ښکلایز ذوق هېر نه کړي. خپلې ښکلا او سینګار ته ، تر هغه څه زیاته پاملرنه ولري چې تر واده دمخه یې لرله. ناتاشې نه یوازې دغو چارو ته پام نه ساته بلکې هغه نازونه یې چې تر واده دمخه پر مېړه کول ، اوس یې نه کول. هغه هڅې چې تر واده د مخه هغې پر ځان د مېړه دلا مینیدو لپاره ، کولې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس يې نه کولې. ناتاشا برعکس تر واده وروسته سمدلاسه خپل او د هغه په ډله کې سندرې ويل چې د زړه رابنکون ترټولو ستره او بې ساري وسله وه، پريښي و. هغې سندرې نه ويلې ، ځکه داسې ورته برښېده چې سندرې په رښتيا تر ټولو کوډګر توان لري. هغه، هغه شان چې ويل کېږي ، ډېره بې پروا شوې وه. ناتاشې، نه په خپلو کړو وړو او نه په خبرو اترو کې، هېڅ څه ته پام نه ساته. نه يې دا هڅه کوله چې په خپلو له نازو ډکو او زړه رابنکونکو کړو وړو ، له مېړه زړه يوسي، نه يې خپلو جامو او نه يې خپل سينګار ته.. هغې د کورنۍ ژوند دغو ټکو ته هېڅ پاملرنه ، نه کوله. هغې داسې انګېرله چې د هغې پخواني نازونه چې ددې په خټه کې نغښتي وو ، اوس ددې مېړه ته دخندا وړ برښي. هغه څه چې له مېړه سره دژوند له پيله دپام وړ و ، هغه دا و چې د ګډ ژوند له پيله يې، خپل ټول روح او روان د زړه له کومې هغه ته وربښلی و. هغې، هېڅ څه يې له هغه پټ نه و ، برښي. هغې داسې انګېرله چې له مېړه سره ددې اړيکي نه پر شاعرانه احساس چې مېړه ددې لپواله کوي بلکې پر بل يو ناڅرګند او غوره څه لکه ددې د خپل روح او تن د اړيکو په ځير پر اړيکو ولاړ وو.

دغنو جوړول ، پر سر د هغو راټول، د پراخې لمنې اغوستل ، د مينه ناکو سندرو ويل، هغه هم ټول ددې لپاره چې ځانته د مېړه پام وروړوي، همداسې ترپامه عجيبه ورتلل ، لکه چې ځان څوک ددې لپاره سينګار کړي چې خپله هغه ته وګوري او خوند ترې واخلي.

ځان ددې لپاره سينګارول چې د نورو خوښه شي، ښايي دې کار به دې ته خوند ورکاوه ، خو دا نه پرې پوهېده او نه يې د هغه لپاره وخت درلود. هغه تر ټولو غوره لامل چې دې نه سندرې ويلې، نه يې جامو او سينګار ته پام کاوه ، نه يې خپله وينا ځارله، دا وچې دې، دې کارونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته هېڅ وخت نه درلود.

دا څرګنده خبره ده چې انسان حق لري ، چور په دا سې يو بې معنی څه اخته شي چې هېڅ ارزښت نه لري، دا هم څرګنده ده چې يو څه ياشي چې هرڅومره بې ارزښته او بې معنی وي ، کـه هغـه تـه زيـاتـه پاملرنـه وشي ، هغه به غوره ونه بربښي.

او هغه څه چې ناتاشا پر مينه او اختـه شوې وه، هغـه کورنۍ وه... کورنۍ:مېړه، هغه څوک چې بايد دا سې څارنه او پالنـه وشي چې دې او کورنۍ پورې يې اړه ولري او له دوی نه جلا کېدونکي وي. او ماشومان چې دې ته هيلمند شي، هغوی ته ورنېږدې شي، پـې او خواړه ورکړي او وې روزي.

څومره به چې هغه زياته، نـه دعقل بلکې د روح او روان پـه مرسـته، په خپل ټول توان او هسـتۍ سره، د ټول هغـه څـه پـه مرسـته چې دا يې لېواله وه، اخته کېده، هغه څه لاپسې زياتېدل او د هغه د سرته رسېدلو لپاره خپل وس او توان کم ورته بربښېده ، دا سې چې څومره بـه يې هغـه تـه پاملرنـه نـه کولـه، بيـا بـه يې هـم هغـه څـه ، تـر سره کـول، چې د سرته رسولو تکل به يې نه و کړی.

د ښـځو د حق، د مېـړه او ښـځې تـرمنځ اړيکـي ، د هغـوی آزادي او حقوقو په اړه خبرې او ناندرۍ که څه هم هغه وخت د اوس پـه شـان دپـام وړ موضوع نه ګڼل کېده ، خو بيا يې هم دنن پـه شـان شـته والـي درلـود ، خو دناتاشې لپاره دغه موضوع نه يوازې پـه زړه پـورې نـه وه بلکې هغـه هېڅ نه پرې پوهېده. دغه خبره هغه وخت لکه اوس. د هغه چا لپاره دپـام وړ وه چې په واده کې يوازې لذت وينې. هغه لذت چې مېـړه او ښـځه يې يو بل نه اخلي. يعنې د واده خوند ، نه دا چې د کورنۍ د جوړولو پيل....

ناتاشا په ټولېزه توګه دمخورو او اعيانو له بنـډارونو سره لېوالتيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نـه لرلـه، خـو د خپلـو خپلوانـو:ګرافينـې ماريـا ، ورور، مـور او سـونيا ناسته ولاړه يې ډېره خوښېده. هغې له هغو خلکو سره لـه ناسـتې ولاړې نـه خونـد اخېسـت چـې دا وکـولای شـي پـه جـړو ټغـو او خيرنـو کـالیو دماشومونو لـه کوټې ددوی مخـې تـه راووزي، دماشومانو زاړه کـالي چـې اوس داغ داغ او خيـرن شـوي وو ، هغـوی تـه وښـي او د هغـوی خواخوږي ته چې وايي اوس ماشومان ښه شوي دي. غوږ غوږ شي.

ناتاشا تر دې کچې بې پروا شوې وه چې د هغې جامې، د هغې ټغې او کاکل، د هغې اپلټې او بې ځايـه خبرې، لـه سونيا او دماشومانو لـه روزونکو سره د هغې رخه، د ټولـو ټولـو د ټوکـو وړ وو. ټول پـه دې بـاور وو چې پېير له خپلې ښځې ډاربرې او پـه رښتيا هم همداسې و. د ګد ژوند د پيل له هماغې لومړې ورځې، ناتاشا خپل مېړه ته شرايط ايښي وو چې دی به د خپلې ښځې په غوښتنه د خپل ژوند هره شېبه د کورنۍ پـه چوپړ کې وي. دې خبرې او د ښځې دې هيلې او غوښتنې دی چور حيران کړی و ، خو سره له هغه هم په دغـو هيلـو دی ويارېده او غـاړه يې ورته ايښې وه.

د شرايطو ته د پېير غاړه ايښودل نه يوازې پـه دې کې څرګنده و چې هېڅکله يې نه شو کولای کومې بلې ښځې ته کومه خبره وکړي او يـا لـه هغې سره په موسکا وغږېږي، هغه نه شـو کـولای کـوم بنډار يـا کلب تـه لاړ شي، يا کوم بل ځای ډوډۍ وخوري او چکر ووهي، هغه پيسې هم نه شوې خرڅولای، هغه له ډېرې اړتيـا پرتـه چېرې سفر هـم نـه شـو کـولای. ناتاشا د هغه علمي چارې هم د دغو کارو له ډلې ګڼلې. که څه هـم د هغې پر دغو کارونو سر نه خلاصېده ، خو بيا يې هم هغـو تـه پـه درنـه سترګه کتـل او غـوره يې ګڼل. برعکس پېير پـه کورکې پـوره واک درلـود ، نـه يوازې يې دا حق درلود چې کوم کار څنګه تر سره شي(هغـه شـان چې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتل)دی خپله څه وکړي، بلکې د ټولې کورنۍ دلارښوونې مشر و.

ناتاشه هم په خپل کورکې، لکه یوه مینځه د مېړه په چوپړ کې وه، کله به چې پېیر په خپله کوټه کې څه لوستل او یا به یې څه لیکل، د کورنۍ ټول غړي به د پښو په سر ګرځېدل چې شر او شور ونه شي. هر هغه څه سره به چې پېیر لېوالتیا وښودله، سمدلاسه به د هغه هیله ترسره کېده. کله به هغه د کوم شي هیله وکړه، ناتاشا به سمدلاسه پاڅېده او هغه به ده ته چمتو و.

هغه سخت وختونو هېڅکله د پېیر له یاده نه وتل چې ناتاشا د لومړي ځل لپاره بلاربه او لومړی ماشوم یې وزېرواوه. هغه ډېره ناتوانه او خورا خوار و او ناتاشا دې ته اړوته چې دري واره خپله مینځه بدله کړي. ناتاشا له ډېرې ناهیلۍ نه ناروغه شوې وه پېیر د غه وختونو هېڅکله هېرولې نه شول. هغه یوه ورځ ناتاشې ته د ژان ژاک روسو هغه خبرې چې ده خپله پرهغو پوره باور درلود، وریادې کړې:

د دایې په لاس دماشوم روزنه د طبیعت ضد خبره ده.

دبل ماشوم د زده کړې وروسته ناتاشې د مور، ډاکترانو او د مېړه دمخالفت سره سره چې دا باید ماشوم ته پې ور نه کړي (په هغه وخت کې د مور لخوا ماشوم ته د پیو ورکول، دمور روغتیا ته تاوانې ګڼل کېده) دا په خپل اند پاتې او ترپایه یې خپلو ماشومانو ته خپلې شودې ورکولې.

ډېر وخت د نا آرامۍ او په هغه شېبه کې چې طبیعتونه به خراب وو، داسې هم پېښېدل چې مېړه او ښځه به په کوم څه سره خوله په خوله شول، ناندرۍ او شور به یې وکړ، خو تر د غو ناندرېو او خوابدیو وروسته به د پېیرپه خوښۍ او تعجب نه یوازې د خپلې ښځې په خبرو بلکې په کړو کې د هغو خبرو اغیز ولید چې هغې له هغو سره مخالفت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و...

پېيـر تـر اوه کالـه ګـډ ژونـده وروسـته، پـه خوښـی او ټينګـه دا احساسوله چې هغه احمق سړی نه دی او هغـه ځکـه دا احساسوله چې ، هغه ځان د خپلې ښځې په هنداره کې ليده. هغه پـه خپـل ځـان کـې ښـه او بد احساسول، داسې چې دغه ښه او بد پـه ګډه يـو لـه بـل سره زغمـل او پټول، خو په خپلې ښځې کې يې ، يوازې هغه څه ليدل چې رښتيا او ښه و. هر څه به چې ناولي او خراب وو ، هغه به يې لرې غورځول او يا به لـرې غورځول شوي وو. او په هغه کې د دغو کړو نغښـتل کېـدل، نـه د منطقـي تعقل له مخې بلکې د کومې بلې رازمنې او ناڅرګندې لارې نـه ترسـره کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

دوې میاشتې دمخه، کله چې پییر د رستوفیانو مېلمه و، د سردار فیودر هغه لیک یې تر لاسه کړ چې په هغه کې یې ده ته بلنه ورکړې وه، دځینو خبرو دځېړو لپاره پترزبورګ ته ورشي. پییر باید د هغې ټولنې په غونډه کې ګډون کړی وای چې دی یې هم یو له غوره بنسټ اېښودنکو نه و.

ناتاشې چې دغه لیک ولوست (ځکه هغې د هغه ټول لیکونه لوستل) سره له هغه چې په کور کې د مېړه غیابت پر دې خورا ګران تمامېده، هغې هم پییر ته وړاندیز وکړ چې پترزبورګ ته لاړشي. دناتاشې لپاره د مېړه ټولې فکري اوذهني چارې، سره له هغه چې هغه نه پرې پوهېده، خورا اهمیت درلود. هغې تل ویره لرله چې د خپل مېړه ددغو کړو خندې نه شي. دلیک ترلوستلو وروسته، پییر له درناوي نه په ډک پوښتنیز او ځوابیزغلچک هغې ته کتل. لکه هغه شان چې په لیک کې راغلي اوله ده نه غوښتنه شوې وه، دې هم هغه ته وړاندیز وکړ چې پترزبورګ ته لاړشي، خو ښه به دا وې چې دی د خپل راستنېدو نېټه وټاکي.

هغه ته دځلورو اونیو لپاره رخصتي ورکړه شوه چې پترزبورګ ته لاړشي. هغه لاړ، خو اوس دادي د هغه له رخصتي نه هم دوې اونۍ اوښتې وې، نوځکه ناتاشه پر له پسې په ویره کې وه، غمونو پسې اخېسې وه او په هرځه زوریدله.

متقاعد جنرال دینیسوف چې له خپل اوسني دریځه ناراضه او له دوو اونیو راهیسې دلته مېلمه و، په حیرانتیا او خواشینۍ یې ناتاشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته به یو وخت کې ده ته د یو ګران انځور په توګه کتل.

مـلال غمجـن کاتـه، ګډ وډو ځوابونـه، او دماشـومانو پـه اړه خبـرې ټول هغـه څـه وو چې لـه دغـې پخـوانۍ افسـانوي کـوډګرې نـه اوريـدل کېدل.

ناتاشا په ټوله دې موده کې، په تيره بيـا هغـه وخت چې دا بـه مـور، ورور او ګرافينـې ماريـا دلاسـه کولـه، خـورا خواشـينې او پـه قهـر وه، هغـوی بـه هڅـه کولـه ناتاشـا پېيـر پـه پترزبـورګ کې دخنډ يـدو لـه املـه وبښي.

ناتاشې ويل:

-دا ټـول حماقـت دی، دا ټـولې تشـې خبـرې دي. د هغـه ټـولې خبـرې ببولالې دي او هېڅ کومه ګټوره پايله نه لري، دا ټولې ټولنې بې معنی او حماقتونه دي.

دا ټـولې خبـرې هغـې د هغـو چـارو پـه اړه کـولې چې ده يې پـه سـتر اهميـت پـوره بـاور درلـود، هغـه دماشـومانو کوټې تـه ننوتلـه چې خپـل يوازينې ماشوم پيتيا ته پې ورکړي.

هـېڅ چا پـه هغـه کچـه، لکـه هغـه درې ميـاشـتنې ماشـوم چې پـه دې شـپه کې ددې پر ټټر پروت او پې يې رولې، هغه داسې نه احساسوله.

هېڅ چا نه شو کولای داسې ارام ببنـونکې او هوښـيارې خبـرې هغـې ته وکړي، لکه دغه درې ميـاشـتنې ماشـوم چې ددې پـر ټټر پـروت او دې د هغې خوله او ددې د تې رودل احساسول. هغه ماشوم، هغې ته ويل:

- ته خوابدې يې، تـه رخـه کـوي، تـه غـواړي لـه هغـه غـچ واخلـي، تـه ډاربړي، خو دادي، دا زه يم، دادي دا زه يم...

ناتاشا ځواب نه درلوده، دا خبرې په هغه کچه حقيقت درلود چې لـه تصوره وتلې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشا په دې دوو نا آرامو اونیو کې د دې ماشوم د آرامۍ هڅه وکړه ، دومره یې هغه ته شو دې ورکړي چې هغه ناروغ شو. د ماشوم ناروغي هغه ډېره زوړه، خو بیا هم هغې دغې ناروغۍ ته اړتیا لرله، هغې د ماشوم په پالنې سره کولای شو په آسانۍ دخاوند دنه شته والي زغم وکړي.

هغه بیاهم ماشوم ته شو دې ورکولې. په دې وخت کې و چې د کور دمخې د پېیر ګاډۍ ودریده، غږ یې واوریدل شو او یوه مینځه چې پوهېده څنګه پر خپلې خاوند دې دخوشالۍ زېرې وکړي، تر ټولو دمخه هغه ولید. دغه مینځه په شر او شور او چټکو ګامونو په داسې حال کې چې بشره یې له خوښۍ ځلېده ، په دروازې رانغوته.

ناتاشا چې ډاریده په خپلې چټکې او ناڅاپي خوځېدا ویده کېدونکی ماشوم راویښ نه کړي، په کرار او خپ آواز یې وپوښتل:

-راورسېد ؟

مینځې په خپ آواز ځواب ورکړ:

هوکې ادکې ! له خیره سره راورسېد.

دناتاشا بشره تکه سره شوه، پېښې یې بې ارادې وخوځېدې، خو نه یې شو کولای منډې کړې او ودانګي. ماشوم بیا سترګې پرانستې، هغې ته یې وروکتل او ګواکې له هغې یې وپوښتل:

- دلته یې ؟

او بیا یې په شونډو کې زېښنل پیل کړل.

ناتاشې په کراره له هغې نه تې راخوشې کړ، هغه یې لږه په غېږه کې ، وځنګاوه ، هغه یې مینځې ته ورکړه او په چټکو ګامونو یې د دروازې پلو منډې کړل. د دروازې په درشل کې لږله دې املګواکې ودریده چې د مېړه د رارسېدو په خاطر یې ماشوم پرېښي و . هغې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرم احساس کاوه او له دې املې يې ځان نا آرامه ګانه چې په تلوار له ماشومه جلا شوې وه. هغې ببرته وکتل ، مينځې لسټوني بډ وهلي وو او ماشوم يې زانګو ته ورساوه.

مينځه په هغې موسکا او کراري غږيده چې د مينډو او نورو مينځو تر منځ يې آرامتيا راوسته. هغې وويل:

- مهرباني، ګراني ! مهرباني، آرامه اوسئ، مهرباني !

او ناتاشا په چټکو ګامونو ، برنډې ته وروتله.

دينيسوف چې پيپ يې پر شونډو و ، له کوټې نه صالون ته راووت، بيا يې په ناتاشې کې هماغه لومړنۍ ناتاشا وليدله.

د هغې څېره چور بدله شوې وه ، څېره يې له خوښۍ نه ځلېدله او لکه د ګلو دغوټۍ په څېر د اسې غوړيدلې وه.

هغې په منډه منډه کې هغه ته وويل:

- راغې !

د دينيسوف که څه هم پېير نه خوښېده ، خو د اسې يې احساس کړه چې د هغه له راتګ نه دی هم خوشاله شوی دی. ناتاشا برنډې ته په وتلو سره خپل لوړ مېړه چې پوستين يې اغوستی او دغارې بنکلی دستمال يې اچولی و ، وليد.

هغه چې د هغه خواته ورالوته، وې ويل:

- هغه دی، هغه دی، په رښتيا هم دی په خپله دی. او له هغه نه يې غېږ تاو کړه ، ځان ته يې رانږدې کړ ، د هغه سر يې پر تټر کېښود ، بيا يې هغه له ځانه لرې کړ او د هغه له يخه تک سپين شوي مخ ته يې وروکتل او وې ويل:

- هوکې، دی په خپله دی، نيکمرغه او راضي.

او ناڅاپه هغې ته ، هغه عذاب وريـاد شو چې، هغې، هغه ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار په دې وروستیو دوو اونیو کې زغملی و. هغه عـذاب چې دا یې ستومانه کړې او ددې پر بشړ یې دخواشینۍ لړې راخورې کړې وې. دملامتۍ او غندنې دغبار باران پر پیر په وریدو شو:

- هوکې، په تا خورا ښه تیریده، ته ډېر خوشاله وې او خوښۍ دې کولې... زه خو خیر، په دې ماشومانو خو به دې زړه خوږ کړی و. زه خو ماشومانو ته شودې ورکوم، له ډېره غـم مې شودې وچې شوې، پیتیا خو تر مرګه پورې ورسېد او تـه پـه خوښیو کې ډوب وې، هوکې پـه خوښیو کې...

پیر په دې پوهېده چې دی ملامت نه دی، ځکه هغه نه شو کولای تر دې دمخه راشي، هغه پوهېده چې ددې لخوا داغضب نـه ښـایي، هغـه پوهېده چې یو دوې دقیقې وروسته دا هرڅه تیرېږي. او پـه دې پوهېده چې تر هرڅه به غوره دا وي چې دی خوشاله او ښه دی. هغه غوښتل چې وموسېږي، خـو ان ددې دفکر کولـو زړه یـې هـم نـه شـو کـولای. هغـه د خواخوږۍ وړ غمجنه ښځه غوره کړه او سر یې ښکته واچاوه.

- خدای ښه پوهېږي چې مې نه شو کولای، پیتیا څنګه دی ؟

- اوس نو پروا نه لري، شرم هم نه لري، کاشکې تا لیدلای شوای چې بې له تانه څه حال لرم. څنګه او څه عذابونه مې ویستلي دي.

- ستا روغتیا ښه ده ؟ ناتاشا پرتـه لـه هغـه چې د هغـه لاس پرېږدي، وویل:

- درځئ چې ځو، درځئ. او دواړه خپلې کوټې ته ننوتل.

کلـه چې نیکـولای او ښـځه یـې د پیـر لیدوتـه راغلـل، کوربانـه د ماشـومانو پـه کوټـه کـې وو. ماشـومان راویښ شـوي وو او هغـه، هغـه خپل دغېږې ماشوم په خپل پراخ زانګو ډوله ښې لاس کې نیولی و. هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې شوراوه. د ماشوم له پراخې، خلاصې او بې غاښو خولې نه، موسکا نه ورکېده.

دناتاشا له بشرې نه خواشینۍ لا پخوا کډه کړې وه او اوس د هغې پر ځای د خوښۍ لمرینه ځلا ولاړه او په خورا ځیرې خپل مېړه او ماشوم ته کتل.

ناتاشا وویل:

- ښه، خپلې ټولې خبرې دې ، سردار فیودرو سره خلاصې کړې ؟

-هو کې ! خورا ښې وې...

-ګورې !لا ټینګ دی(د هغې هدف د هغې خپل سر و)پوهېږي څومره يې ډار کړې وم.

ښه، له شهزادګۍ سره دې هم دیدن وشو ، دا رښتیا ده چې هغه پر ده مینه ده ؟

- هو ، تصور يې کولای شي ؟...

په دې وخت کې و چې نیکولای او ګرافینه ماریا راننوتل. پییر ماشوم هماغه شان په لاس کې نیولی و ، ځان يې لږ خم کړ، له هغوی سره يې ښکل کړل او د هغوی پوښتنو ته يې ځواب ورکاوه. خو داسې برېښېده چې خبرو اترو ته ټولې تلوسې سره سره ، د پییر ټول پام ماشوم ته چې خولې يې پر سر وه او ککره يې ښوریده ، ور اوښتې و.

ګرافینې ماریا دماشوم په لیدو ، له هغه سر لوبې پیل کړې او وې ویل:

- څومره خوږ دی !

هغې خپل مېړه ته مخ ورواړاوه او وې ویل:

- خو زه په دې نه پوهېږم نیکولایه ! چې ته څنګه د دغو ښکلاوو په معجزو نه پوهېږې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای په ساړه غلچک ماشوم ته وکتل او وې ویل:

-نه پوهېږم او نه کولای شم پوه شم ، دغوښه یوه ټوټه ده. او پر پېیر یې غږ وکړ:

پېیره درځه چې ځو !

ګرافینې ماریا چې هڅه کوله خپل مېړه له ملامتۍ وژغوري، وویل :

- خو رښتیا خبره داده چې هغه دغه شان مهربانه پلار دی، خو مهرباني هغه وخت پیل کېږي چې ماشومان یو کلنۍ او یا همدغه شان یو منګ ته ورسېږي.

ناتاشا وویل:

-نه، پېیر لکه دمینځې په شان د هغوی پالنه کوي، هغه وایي چې د هغه منګولې د ماشومانو د زانګو لپاره جوړې شوي دي، ورته وګورئ !

پېیر ناڅاپه وخندل:

- نه یوازې ددې لپاره. او له ماشومه یې غږ تاو کړه او مینځې ته یې ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

لکه دبلې هرې کورنۍ په څېر، په لیسه ګورې کې د میشتې کورنۍ غړو هم څو ډولا ډول او له یو بله جلا او چور بل ډول دنیاګانې او ګډ ژوند درلود. ددوی هرې دنیاګۍ خپلې ځانګړتیاوې لرلې، هغوی هر یو دیوبل په وړاندې سره تیریدل، خو دوی ټولو بیا پر یوې خوړې او هم آهنګه دنیاګۍ راټول وو.

په کورنۍ کې هره یوې پېښې د ټولو لپاره یو ډول اهمیت درلود او د ټولو لپاره په یوه اندازه د خوښۍ او یا خواشینۍ وړ وه. خو هرې دنیاګۍ بیا ځانته، پرته له هغه چې یو له بل سره اړیکي ولري، دخوښۍ او یا خواشینۍ لامل لرونکې پېښې لرلې.

خو څنګه چې د پېیر راتګ، یوه خوښۍ ښونکې پېښه وه، پر ټولو یې یوهمدا شان دخوښۍ یو ډول اغیز کړی و.

چوپړان، دبادرانو وفاداره قاضیان، ځکه هغوی دبادارانو په اړه قضاوت نه د هغو دخبرو او احساساتو له مخې بلکې د هغوی د ژوند دبهېر او کړو وړو له مخې کوي. ټول د پېیر په راتګ خوشاله وو، ځکه هغه پوهېدل چې کله هغه پرځای وي، هر خه ښه وي. هم دوی، له دې امله خوشاله وو چې د اختر د رارسېدو په ویاړ به دوی له هغه نه نوي نوي سوغاتونه ترلاسه کړي.

ماشومان او د هغه ښوونکي د پېیر راتګ ته ځکه خوشاله وو، چې له پېیره پرته بل هېڅ چا هغو ته په خوښیو او جشنونو کې د ونډې اجازه نه ورکوله. هغه یوازیني څوک و چې د اکوسو (هغه یوازینۍ نغمه چې دده زده وه) په هغې پوهېده او کولای یې شول هغه له ساز سره وغړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دده په وينا له دغې نغمې سره هره نڅا کېدای شوه او د اخبره خو ټولو تـه ځرګنده وه چې هغه بې شمېره سوغاتونه هم راوړي وو.

نيکولای جان چې اوس پـنځلس کلن ډنګر ځوان ، ګونځې زرينې څنې، ښکلې سترګې، ځيرکه خو خواره بشـره يې لرلـه، ځکـه خوشـاله و چې پېير کاکا يې (هغـه يې پـه همدې نامـه يـاداوه) ددې لپـاره د ټولـو غوره چارو ببلګه او ورته ګران و او هغه يې ستايه بل. هېڅ څوک پېدا کېدای نه شو چې د نيکولای پـه ژوند کې، د پېير او لـه هغـه سره ددې دمينې ځای ونيسي. که څه هم هغـه ډېر کم هغـه ليده ، خو بيـا هم دغـه مينه بې ساړې وه. ګرافينې ماريا په ټول توان هڅه کولـه ، نيکولای دې تـه وهڅوي چې ددې لـه مېړه سره ددې پـه شـان مينـه پيـدا کړي، خـو نيکولای جان له پېير سره مينه کوله. نيکولای ته ، نيکولای جان ګران و ، خو د هغه مينه له نيکولای جان سره لږ د سپکاوي رنګ درلود ، حال داچې پېير دلمانځنې ترکچې ورته ګران و. نيکولای جان نه ددې هيلـه لرله چې د نيکولای په څېر د سواره پوځ افسر شي او نه يې د ګيورګي د نښان ويارِ غوښته ، د هغه هيله دا وه چې د پېير په شان يو پوه ، ځير او مهربان سړی واوسي. د پېير په مخې کې به تل د هغه بر بشړې دخوښۍ ځلا غوړيدلې وه او هر وار به چې له هغه سره غږيده ، هغه به غوړيده او سا به يې تازه شوه. هرڅه به چې پېير ويلې ، د هغه ټولې خبرې بـه يې پـه ځير اوريدلې او يوه يې هم نا اوريدلې نه پرېښوده. او بيا به يې لـه خپـل ښوونکي دوسال سره يادولې او يا به چې کله يوازې شو ، هغـه بـه يې لـه ځانسره رايـادولې او د پېير دخبرو پـر هريـوې کلمې بـه يې فکـر کـاوه. د پېير پخوانی ژوند ، له ۱۸۱۲ کاله مخکې د هغـه بدمرغۍ او نابريـاوې (هغه په دې اړه له اوريدلو کيسو نه ، ځانته تته شاعرانه دنيـاګۍ جوړه کړې وه) په مسکو کې پر هغې تيرې شوې پېښې ، اسارت ، پلاتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

کراتايوف کيسې (چې په خپله له ده نه يې اوريدلې وې). له ناتاشې سره د هغه مينه (زلمي په خپله په ځانګړي توګه له هغه سره مينه لرله) او تر ټولو غوره داچې ده له پلار سره د پېير دوستي چې د نيکولای جان نه يادېده او نه پرې پوهېده ، ټولو دغو چارو له پېيره ده لپاره يو سپېځلی اتل جوړ کړی و.

هغه خبرې چې پلار او ناتاشې په اړه يې دلته اوريدې او د هغې لېوالتيا او خواخوږی نه چې ده. پلار په هکله د پېير په خبرو کې راځرګنديده، د هغه خوږوالي، ستاينو او لطافت نه چې ده. پلار په اړه د خبرو په لړ کې په ناتاشا کې راپيدا کېدل، نيکولای کرار کرار د هغې مينې د کچې اټکل کاوه چې ده پلار له ناتاشې سره لرله. د هغه پلار، د خپل مرګ په وخت ، هغه (ناتاشا) خپل ملګري (پېير ته) سپارلې وه چې ځارنه يې وکړي. نيکولای چې پلار هېڅ نه وريادېده، هغه يوازې د ګوګل ديوه ياد او له سترګو نه د اوښکو له ځاځکو نه پرته په بل ډول تصور کولای نه شو. پلار د ده لپاره د يوه خدايي روح بڼه لرله. هغه د پېير په راتګ ډېر خوشاله و.

مېلمانه د پېير په راتګ ځکه خوشاله او نيکمرغه وو چې په هره ډله او بڼه ار کې به چې دی و ، هغه ته به يې شور او مستي وربښله.

ناتاشې خو څه کوي چې د کورنۍ مشرغړي، د پېير په راتګ ځکه خوشاله وو ، چې کله به هغه دلته و ، ژوند به خوشاله او آرامه و.

زړې ښځې په دې خوشاله وې چې پېير هرو مرو له ځانسره سوغاتونه راوي او له ټولو نه لا غوره په دې ښه پوهېدل چې د هغه په رارسېدو سره ناتاشا بيا ژوندي او تازه کېږي.

پېير د ځان په اړه د خلکو دغه ډولا ډول خبرې اوريدې ، احساسولې او هڅه يې کوله چې دهرې ډلې ارمان پوره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېير چې خورا سودايي او هېرونکی سړی و ، اوس به يې هرځه د هغې ليکنې له مخې چې ښځې يې ورته ليکل ، اخبستل، آن د خوابنې او اوښي سپارښتنې څه کوې چې د مېرمن بيلووې او خپلو خورځو لپاره سوغاتونه يې هم نه و هېر کړي..

له هغه ورځې چې پېير ، په لوی کور کې ژوند پيل کړ او د دا سې لوی کور مشري چې لوی خرڅ يې درلود ، ورپه غاړه شوه ، په حيرانتيا يې دې ته پام شو چې ترېخوا يې خرڅونه کم شوي دي او د هغه مالي چارې (چې د هغې د يخوانۍ ښځې د خرڅونو او پورونو له املې خرابې وې) بېرته ښې شوې دي. ژوند ځکه ازران و چې خرڅونو نظم پيدا کړی و. د يخوانی پرتمين ژوند ، چې پرتمين والي يې هره شېبه په بدلون والي کې و ، نوريې يوه نښه هم پاتې نه وه. پېير بيا د هغه د پيل کېدو لېواتيا نه لرله. هغه دا سې انګېرله چې د هغه د ژوند بهېر اوس په غوڅه او دتل لپاره ټاکل شوی دی او د دغه بهېر بدلون تر مرګه دده په واک کې نه دی.

..

پېير په خورا خوشالۍ او موسکا خپله اخبستل شوې سودا سره جوړوله... او سوغاتونه يې را واخبستل..

د سوغاتونو تر ټولو لوړ وروسته، هغوی لومړی د ماشومانو کوټې او بيا مشرې ګرافينې ته ورغلل.

کله چې پېير او ناتاشا چې سوغاتونه يې په غېږ کې وو ، د هرکلو کوټې ته راننوتل ، ګرافينه دتل په شان... په قطعو د فالونو په ليدو اخته و.

د ګرافينې عمر اوس له شپېتو اوښتی و. د هغې ويښته ټول سپين شوي وو او ځانګړې خولۍ يې پر سر کېښوده... مخ يې ګونځې ګونځې شوی و ، پاسنۍ شونډه يې خولې ته ننوتلې وه، سترګې يې نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو نه ځلېدلې او مړاوې شوې وې.

د زوی او مېړه تر مرګه وروسته چې یو په بل پسې مړ شول، هغې بدمرغۍ احساس کاوه ، په دې دنیا کې ژوند ورته نه کومه معنی، نه کوم ارزښت او نه دې کوم ارمان درلود. هغه خوري، څکي او ویدېږي، کله به ډېره تازه وه، خو ژوند خوند نه ورکاوه. هغې په ژوند کې له آرامۍ او کرارۍ نه پرته دبل څه هیله نه لرله او آرامي دې یوازې په مرګ کې موندلای شوه او تر هغه پورې چې مرګ رارسېدلای نه و ، هغه دې ته اړ وه چې ژوندۍ واوسي. یعنې خپل وخت او د ژوند له توانه ګټه واخلي. په هغې کې هغه څه پریمانه لیدل کېږي چې په خورا وړو ماشومانو او خورا عمر خوړلو کې لیدل کېږي. د هغې په ژوند کې ددې د روح نه بهر کوم بل ارمان نه لیدل کېده، خو داسې ښکاریده چې یوازې دا دې ته اړتیا لري چې خپل ببلابیل توان وکاروي او خپل ډولا ډول هیلې او ارمانونه ترسره کړي. هغې دې ته اړتیا لرله چې وخوري، ویده شي، فکر وکړي، وغږېږي. وژاړي، کار وکړي، خفه شي او نور یوازې له دې کبله چې خبټه یې لرله، ماغزه یې لرل، غړي یې لرل، عصب یې لرل او بډودي.

هغې کله ناکله لکه دماشومانو داسې ژړل، ځکه هغې د اوښکو تویولو ته اړتیا لرله. په دې ډول هغه څه چې د نورو وګړو لپاره یو ارمان و ، ددې لپاره یوازې یوه پلمه وه.

د ساري په توګه دې به سهاري، په تیره بیا چې کله به یې دشپې کوم غوړ څه خوړلي و ، دې ته اړتیا ارله چې چاته زړه تش کړي او هغې ددې کار دسرته رسولو لپاره ، له هرې رارسېدونکې پلمې نه کار اخېست او آن د مېرمن ببلوونکې له کونوو الي نه.

هغې به په زګېروي وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ګراني، داسې ښکاري چې نن هوا توده غوندې ده ؟
ببلووې به ځواب ورکړ:
-څنګه راغلل ؟ ګرافينه به په غضب شوه او وبه غږمبېده:
- دا نه يوازې کنه نه ده، احمقه هم ده.

بله پلمه چې دې به زړه پرې تشاوه، هغه ددې دبويولو تنباکو وو. کله به يې ويل چې تنباکو ډېر وچ دي، کله به يې ويل چې زيات لامده دي او کله به يې ويل چې سم ميده شوي نه دي. تر دغو خوابدیو او قهرونو نه وروسته به يې په څېرې کې ګونځې راپيدا شوې، مينځې او چوپړانو به ددغو ننبو تر راخرګندیدو وروسته په دې پوهېدل چې څه وخت به تنباکو وچ وي، څه وخت به دکنې ببلووې وار وي او څه وخت به بيا تنباکو لامده وي او څه وخت به بيا ددوی دباداری څېره ژېړه شي. همدا چې هغې به د خپل تريخي نه پلمې جوړولې، همدا شان يې اړتيا لرله خپل نور بدن وکاروي او ددې چارې د سرته رسولو لپاره به يې په قطعو کې فال کوت، خو کله چې به يې ژړا ته زړه وشو، دخدای ښېلي ګراف يادونه تر ټولو غوره او ښه پلمه وه. کله به چې د سودا او تشويش اړتيا پيدا شوه نيکولای او د هغه روغتيا خبرې تر ټولو ښې پلمې وې. او کله به يې چې غوښتل څوک خوابدي کړي، د ژبې کوخک يې، ګرافينې ماريا ته ښکنځل و. کله به يې چې دغاړې تازه کولو ته اړتيا ليدله، دا په دوديز ډول له ډوډۍ او دمانښام تر شپږو بجو وروسته، په تياره کوټه کې، نورو ته د تيرو زمانو، هماغه کيسه کول و چې په وار وار ټولو اوريدلې وه.

د کورنۍ ټول غړي، ددغې بوډۍ په دغه حال ښه پوهېدل، خو هېڅکله يې په دې اړه څه نه ويل. ټولو په هر ډول چې کولای شول، د هغې د هيلو او اړتياوو د پوره کولو لپاره هڅې کولې. يوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکولای، پییر، ناتاشې او ګرافینې ماریا به کله ناکله یو بل ته په کتو کتو او نرۍ غمړلې موسکا، ددې لـه دغـو اند ښښنو نـه اند ښښنه څرګندوله.

خو دغو غلچکونو له دې نه پرته یو بل څه هم ویل. دغو غلچکونو یو بل څه هم ویل او هغه داچې مشرې ګرافینې په دې ژوند کې نور نو خپلې ټولې چارې تر سره کړې وې، هغـه تل داسې نه وه لکه اوس چې لیدل کېږي او بلـه دا چې یو وخت نه یو وخت مورِ ټول دغـه دریځ او حالت تـه رسېږو، نو ځکـه بایـد پـه خورا مینې او لېوالتیـا هغې تـه د درنـاوي سر ټیټ کړو، ځان دغې لارې تـه چمتـو کړو او د هغـه چا پـه وړاندې چې یو وخت مورِ ټولو ته ګرانه او دژوند دبهېر قوت وه او اوس پـه دغـه حال شوې ده، مهربانه او خواخوږي وا وسو او مرګ پـه یاد ولرو.

له دې سره هممهاله غلچکونو ویل:

- یوازې احمقو، سخت زړو او خورا وړو ماشومانو دغـه حالت درک کولای نه شو او له هغې نه دپردیو پـه شان لرې کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳

کله چې پېير له خپلې ښځې سره مېلمستون ته راننوتل ، ګرافيني په قطعو کې دفال په ليدو ، خپل د خيال مرغه آرامه کړې و. هغې د عادت له مخې بيا هغه خبرې تکرار کړې چې له سفره د پېير د راستنېدو او يا د زوي د راتګ په وخت کې به يې کولې.

-بايد راغلی وای، بايد راغلی وای. لاړې ته په کتو کتو مې سترګې وختې، ګرانه ! شکر د خدای دی !

هغې ته د راوړل شوي سوغات تر ورکولو وروسته، هغې خپله هغه خبره تکرار کړه چې د سوغات تر اخېستو وروسته يې بايد کړې وای:

-ګرانه ! دا سوغات مهم نه دی، مهمه داده چې زه بوډی دې په يادوم.

خو داسې برېښېده چې په دې شېبه کې دې د قطعو په پانو کې خپل فال ليده، د پېير راتګ په دې نه دی تمام شوی. کله چې يې د فال ليدل پای ته ورسول د سوغاتونو په کتو لګيا شوه. د هغې د قطعو لپاره يو ښکلی او خورا ښايسته پوښ ، يوه چيني پياله چې په شنه رانه رنګ، رنګ شوې او سرپوښ يې هم درلود. پر پيالې ديوې ځوانې نجلۍ تصوير هم انځور شوی و. يوه زرينه تنبا کمروړه چې د ګراف څېره پرې انځور او د پېير په سپارښتنه ، په پترزبورګ کې مينا توري شوې وه(ګرافيني له مودو مودو د دغه شي هيله لرله)هغې چې ژړا ته يې زړه نه کېده، نوځکه يې په بې پروا يې تصوير ته کتل او د تنبا کمرې په کتو لګيا شوه.

هغې ، هغه څه چې تل ويل، بيا يې تکرار کړل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ښه ګرانه ! خوشاله او آرامه دې کړم، خو تر ټولو غوره ډالۍ دادي چې ته په خپله راغلې. دا له هېڅ ډالۍ سره برابرېدلای نه شي. ګوره ! لږ به دې خپله ښځه ښکنځلې وای. ته څه وایې، هغه بې له تانه لکه لېونۍ داسې وې. نه څه وینې او نه څه اوري.

هغې خپلې خبرې تکرار کړې او خپلې مینځې ته یې وویل:

- ګوره اناتیموفیوفنا ! دغه ته وایي زوي ! څه ښکلې قطعې یې راته راوړې دي.

مینځې هغه سوغاتونه واخېستل ، وې کتل او ښکلا ته یې حیرانه شوه.

که څه هم پېیر، ناتاشا، نیکولای، ماریا او نیکولای جان ډېرې خبرې درلودې ، خو د مشرې ګرافینې ترمخې یې هغه خبرې نه شو کولای. هغوی د هغې تر مخې دا خبرې ځکه نه شي کولای چې ګواکې له هغه یې پټولې بلکې له دې امله چې هغه د ژوند له بهېره دومره لرې پاتې شوې وه چې که دکوم شي په اړه د هغې تر مخې خبرې پیل شوې وای، باید د هغه د بې شمېره بې ځایو پوښتنو ته ځوابونه ووایي چې په وار وار سره ستا د خبرو په مینځ کې کېږي ، تکرار ځوابونه ووایي: یعنې هغه مړ شو، هغه واده وکړ، هغه څه چې د دې له یاده وتلي وو، خوبیا هم دوی د دود له مخې په مبلمستون کې د چای لپاره کېناستل او پېیر د ګرافینې هغو پوښتنو ته چې نه یې د دې لپاره ګټه لرله او نه دبل چا لپاره په زړه پورې وې، ځوابونه ویل. د ساري په توګه هغې پوښتل چې سردار واسیلي زوړ شوی دی او ګرافینې د ماریا الکساندرفنې سلامونه رالېږلي او داسې نور اونور...

دغه خبرې اترې چې د هېڅ چالپاره به په زړه پورې نه وې، خو هرو مرو به د چای په ټوله موده کې روانې وې. د کورنۍ غړي د چای میز ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راټـول وو او سـونيا سـماوار تـه نېـږدې ناسـته وه. ماشـومان، د هغـو ښوونکي او روزونکې ، ټولو خپل چای څکلی او د څنګ له کوټې نه يې د شر او شور غږ راته. هرڅوک د ميز تر شا په خپلو ځايو کې ناست وو ، نيکولای د واړه ميز شا تـه، د بخـاری ترڅنګ کېناست او ده بـه هلتـه چای وروړ. ميلکا پخوانی ښکاري سپی چې د پخوانی ميلکا لـور او د بشړې ټول ويښته يې تک سپين او برندې تورې سترګې يې لاپسې پـه کې وتلې برېښېدې ، دده څنګ ته ، په لاستي لرونکې څوکی کې پرتـه وه.

دينيسوف چې د سرګونځ ويښته ، برېت او ږيره يې مخ پـه سـپينيد و و ، د جنرالـی د دريشـی تنی يـې خلاصـې کړې وې، د ګرافينې ماريـا څنګ ته ناست و. پېير د خپلې ښځې او مشرې ګرافينې ترمنځ ناست و. هغه، د هغه څه پـه اړه خبرې کولې چې تصور يـې کاوه مشـره ګرافينـه پـرې پـوه او هغې تـه پـه زړه پـورې وې. هغـه د بهرنيـو ، کورنيـو او نـورو ټولنيزو پېښو او د هغو کسانو په اړه خبرې وې چې يو وخت د ګرافينې د ليـدو کتـو او بنـډارونو دډلې غـړي او د هغـې همزولـي وو او ددې پـه شان يې د خپل ژوند وروستی شپې ورځې تيرولې. هغوی د خپل ژوند د کروندې پاتې وړې راټولول. د ګرافينې لپاره رښتينی نړی او ژوند پـه ځانګړې توګـه همدغـه دده د زاړه عمـر خـوړلی او د ځـوانی همزولـي وو. ناتاشا د پېير ښه طبيعت او د هغه تاندوالي ته کتل، په دې پوهېده چې سفر يې ښه په زړه پورې تير شوی دی او هغـه غـواړي پـه دې اړه ډېر څـه ووايي، خو هغې نه شو کولای د ګرافينې تر مخې وغږېږي.

دينيسوف چې د دوی د کورنی غړی نه و ، نه يوازې په دې نزاکتونو يې سر نه خلاصيده بلکې له حالاتو هم څه ناراضه غوندې و ، ډېرلېوالـه و چې په پترزبورګ کې په تيريدونکو پېښـو خبر شي، نو ځکـه يې لـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېيره هيله کوله چې د سيميونوفسکي دغونډ د وروستيو حالاتو يا د ارکيچيييوف د کارونو او يا هم د انجيل د پلويانو د ټولنې په اړه ورته وغږېږي. پېير به کله ناکله بې ارادې د هغو پوښتنو ځوابونه پيل کړل ، خو ناتاشا او نيکولای به بيا د هغه پام د شهزاده ، ايوان او ګرافينې ماريا انتونووا دروغتيا او همدې ته ورته نورو خبرو په اړه مرکې ته ور واړاوه.

دينيسوف وپوښتل:

- ناسو څه وايئ ؟ دا د ګوسنر او تاتارينوا (دا د هغه وخت د پترزبورګ د عرفاني ډلې غړي وو چې ګڼ شمېره پلويان يې لرل) اپلتې لا دوام لري ؟

پېير په لوړ آواز وويل:

- څنګه دوام لري ؟ تر هربل وخته په پياوړي توګه. د انجيل د پلويانو ټولنه ؟ اوس د حکومت زياتره غړي په کې غړيتوب لري.

ګرافينې چې له خپل چايه غړې کاوه او داسې برېښېده چې غواړي تر ډوډۍ وروسته د خپل تريخي د تشولو لپاره پلمه پيدا کړي ، وويل:

- دا ته څه وايئ ؟ حکومت ؟ په دې خو مې سر خلاص نه شو. په دې وخت کې نيکولای خبرو ته ځکه ور ودانګل چې پوهېده ، څنګه د اخبره مورته وکړي چې هغه پرې پوه شي، وې ويل:

- د غه شهزاده الکساندر نيکولاويچ ګوليڅن، يوه ټولنه جوړه کړې ده او وايي چې هغه ټولنه اوس ډېر خلک لري.

پېير په بې احتياطۍ وويل:

- ارکيچيييوف او ګوليڅن ؟ هو کې د غه دوه يعنې ټول حکومت. هغه هم څه حکومت، هر چېرې دوکې دي او دوکه مار، ټول ډار ېږي.

ګرافينې په خواشينۍ وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دا څه معنی لري ؟ د شهزاده الکساندرنیکولایچ څه ګناه ده ؟ هغه خورا ویاړمن سړی دی. ما په هغه وختو کې ، هغه دماریا انتونوفنا په کورکې لیدلی و.

خو هغه له دې املـه چې ټولو چوپتیا غوره کړې وه، لاپسې خواشینې شوه او دوام یې ورکړ:

- دا څه زمانه شوه ؟ ټول پر ټولو قضاوت کوي ! ټول وایي د انجیل د پلویانو ټولنه ! ښه، نو ددې عیب په څه کې دی ؟ تر دې خبرو وروسته پاڅېده (او ټول نور هم پاڅېدل) په تریو تندي او غوره بڼه د مېلمنو په منځ کې خپل میز ته ورغله او کښناسته.

د هغې چوپتیا په منځ کې چې پر ټولو خوره وه، له ګاونډی کوټې د ماشومانو د خندا او غږیدا غږ اوریدل کېده.

داسې برېښېده چې د ماشومانو تر منځ کوم داسې څه پېښ شوي و چې د هغوی د خوښۍ او شر وشور لامل و.

ددغه ټول شر او شور په منځ کې د کمکۍ ناتاشې چغې له ورایه پېژندل کېدې چې ویل یې:

- چمتو دی، چمتو دی !

پېیر ګرافینې ماریا او نیکولای ته وکتل (خپلې ښځې ته خو یې تل کتل) او د زړه له کومې یې وخندل او وې ویل:

- څه کوډګره موسیقي ده.

ګرافینې ماریا وویل:

- دا ، آنامکاروفنا د جورابو اوبدل پای ته رسولي او جورابې یې چمتو شوي دي. دا ټول شر او شور د همدې لپاره دی.

پېیر ودانګل او وې ویل:

- ځم چې وګورم. هغه د دروازې په خوله کې ودرید او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ته پوهېږې، د څه له امله مې دغه موسیقي خوښېږي ؟ دا تر هرڅه ښه او چمتو دي. نن چې دې خواته را روان وم، هر څومره چې کورته رانېږدې کېدم ګبنۍ او نا آرامي لاپسې زیاتېدل، خو کله چې سرای ته رانوتم او داندرې جان شر او شور مې واورید ، پوه شوم چې هرڅه ښه دی او کرار شوم.

نیکولای د هغه خبره ورسره ومنله او وې ویل:

- پوهېږم، پوهېږم، زه له دې احساس سره ښه آشنا یم. زه نه شم کولای هغې کوتې ته ورشم، ځکه دغه جورابې ماته یو ناڅاپي سوغات دی او زه ترې خبر نه یم.

پېیر دماشومانو کوتې ته ورننوت او د هغو د ورننوتلو سره د هغو چغې او نارې او شر وشور لاپسې زیات شو. د پېیر غږ واوریدل شو:

- ښه انا ماکاروفنا ! دلته دې خواته ، د کوتې منځ ته راشه او ماته غوږ شه. زه به وایم یو، دوه او کله چې ووایم درې، ته به دلته ودرېږې. ته هم زما څنګ ته راشه، ښه، یو، دوه... چوپتیا خوره شوه. درې !

او په کوتې کې د ماشومانو د خوښۍ او شر وشور څپو انګازې جوړې کړې.

هغوی چغې وهلې:

-دوه دي، دوه دي !

دا درې جورابې وې، دا دوه جورابې ، انا ماکاروفنا ، په داسې بڼه هممهاله جورابې اوبدلې چې رازیې یوازې دې ته څرګند و او کله چې د هغو اوبدل پای ته ورسېدل، هغې په یوه بریالي او ویاړمن خوځون د ټولو ماشومانو ترمخې یو له بلې راوویستلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴

تر دې لړه موده وروسته ماشومان مخه ښې لپاره راغلل، ټولو یو له بل سره ښکل کړل ، ښوونکو او روزونکو یو بل ته درناوی وکړ او لاړل. یوازې دوسال پاتې شو او د هغه زده کوونک... هغه په کراره خپل زده کونکي ته وویل چې ښکته لاړ شي.

نیکولای بالکونسکي هماغه شان په کراره ځواب ورکړ:

-ښه ښاغلیه دوسال ! زه مې له ترور نه هیله کوم او همدلته پاتې کیږم.

نیکولای بالکونسکي خپلې ترور ګرافینې ماریا ته ورغې او وې ویل:

-ترور جانې ! اجازه راکړئ همدلته پاتې شم.

د هغې څېرې هممهاله د زاریو ، ګښې او برندوالي څرګندونه کوله.

ګرافینې ماریا هغې ته وکتل، بیا یې پیر ته مخ وروړاوه او وې ویل:

-کله چې تاسو دلته یاست، هغه نه شي کولای بلې خواته لاړ شي.

پیر د سویدني سړي (دوسال) لاس کېښکود او وې ویل:

- زه یې خپله بیا تاسو ته درولم. شپه په خیر ښاغلیه دوسال !

هغه په موسکا موسکا نیکولای ته وویل:

-ما او تا هېڅ نه دي لیدلي.

بیا یې مخ ګرافینې ماریا ته وروړاوه او وې ویل:

- هغه څنګه ورته، ورته دی.

دهلک څېره تکه سره شوه ، بیا ګلابي شوه او سترګې یې وغلبدې او بیا یې د خپلې پوزې له څوکې پیر ته ور وکتل او وې پوښتل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- پلار ته ؟

پېير هغه ته سر وښوراوه او خپله ځنډنۍ کيسه يې ببرته ماشومانو ته پيل کړه.

ګرافيني ماريا خپل ګڼ اوبده او ناتاشا له خپل مېړه نه بل پلو سترګې غړولې. نيکولای او دينيسوف پاڅېدلي او پيپونه يې راغوښتي وو او څښل يې. هغوی له سونيا نه چې په پريشانۍ کې ډوبه ، دسماوار ترڅنګ ناسته وه، چای يې اخيست او له پېير نه يې پر له پسې پوښتنې کولې. ګونځې څنې، رنګ الوتی، ناروغ وزمی ماشوم چې سترګې يې ځلېدې په يوه کنج کې داسې آرام ناست وچې دچا ورته پام نه و. کله ناکله به يې خپل سر له ګونځنيو څنو او نرۍ غاړې سره له پرانستې ګريوان نه راوويست او هغه پلو ته چې پېير ناست و ، وراړاوه او بيا به کله ورېږديد ، له ځان سره به يې څه وويل او داسې بربښېده چې کوم نوی او پياوړی احساس احساسوي.

خبرې دلوړو چارواکو غيبت او د هغو په اړه پر آوازو وه، پر هغو خبرو چې د کورنۍ سياست غوره برخه ګڼل کېدې. دينيسوف په حکومتي چارو کې د خپل نه بري له املې ، له حکومت ناراضی و ، په خپل ګمان يې ، په خورا خوښۍ هغه څه حماقت بلل چې اوس په پترزبورګ کې تيريدل او په خورا سپکه يې د زړه له کرمې په ترخه ژبه غندل. هغه په چغو چغو نارې وهلې:

- پخوا به که المانې وای ښه قدر دې کېده او اوس بايد دتاتارينوا او مېرمن کرودنر (هغه المانې ښځه چې په المان کې له ټولواک الکساندر سره آشنا شوې وه او هغه يې له عرفان سره آشنا کړی و) په وړاندې لاس په نامه و اوسي. او دالمانې عرفاني شاعر اکارتسهاوزن، او د هغه په شان نورو شاعرانو اوليکوالو شعرونه ولولي. آخ چې يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وار يې بيا هغه زموږ ځوان بناپارت راخوشې کړی وای. هغه نارې و هلې:

-زه نه پوهېږم، دا څه معنی لري چې د سمیونوفسکي دغونډ قوماندانې شواتر ته سپاري (دغونډ افسرانو د لومړی الکساندر لهدغې ټاکنې سره مخالفت درلود) هغه چاته چې دیوه ساده سرباز عقل هم نه لري.

نیکولای که څه هم د دینیسوف په شان ټولې چارې احمقانه نه ګڼلې، خو دا یې ښه ګڼله چې د حکومتي چارو په اړه خبرې اترې وشي. هغه دا ویل چې څوک وزیر ټاکل شوی دی، کوم څوک والي ټاکل شوی ، ټولواک دا خبرې کړي او هغه وزیر داسې یا هغسې بې ساري کارونه کړي دي. او باید خبرې پرې وشي. هغه له دې خبرو سره لبوالتیالرله چې په دې ټول سره وغږېږي او له پېښیره هم پوښتنې وشي ، خو د دغو دوو تنو پوښتنې او ځوابونه د لوړ پوړو او حکومت په اړه له غیبته پورته کوم دریځ نه پیدا کاوه.

خو ناتاشا چې د خپل مېړه له ټولو کړو وړو او خیالو سره آشنا وه ، لیدل چې پېیر له ډېره وخته دې سترګه په لاره دی چې خبرې بدلې او خپل د زړه ناویل شوی حال چې دی د هغه لپاره پترزبورګ ته تللی و ، ووایي. دی د خپل همدې خیال لپاره هلته تللی و ، چې هلته د هغه په اړه له خپل نوي ملګري سردار فیودرویچ سره مشوره وکړي، ناتاشې د هغه مرستې ته ور ودانګل او وې پوښتل:

- له سردار فیودرویچ سره دې کارونه څنګه شول ؟

نیکولای وپوښتل:

- څه کارونه ؟

پېیر خپل شا او خواته وکتل او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هماغه کارونه، هماغـه ! ټول ويني چې کارونو داسې خراب دي چې ناشونې دي چې داسې دوام پيدا کړي. ټول پاک اوصادق خلک بايد په دې برخه کې مرسته راسره وکړي او د خپل توان په کچه اغيزمن و اوسي. نيکولای تندی څه تريو غوندې کړ او وې پوښتل:

- ښه او صادق خلک څه کولای شي ؟ نه پوهيږي هغوی به څه وکړي ؟ - ښه داسې...

نيکولای وويل:

- درځه چې زما دفتر لاړ شو.

ناتاشا چې له ډيرې مودې سترګه په لاره وه چې راشي او هغه ماشوم تـه دشـودې ورکولـو لپـاره ور وغـواړي. دمينځـې د آواز پـه اوريـدو دماشومانو کوټې ته ورغله. ګرافينه ماريا هم له هغې سره لاړه. نارينه دفتر ته لاړل. نيکولای بالکونسکي ته د ترور د مېړه پام نه شو. هغوی پسې دی هم لاړ او په يوه تيـاره کنج کې کړکۍ تـه نېږدې د نيکولای د ميز شا ته کښناست.

دينيسوف وويل:

-ښه، نو اوس راته ووايه چې څه کولای شي ؟

نيکولای وويل:

-هماغه ابدي خيال پلو !

پېير پرته له هغه چې کښني ، کله به په کوټه کې ګرځېده ، کله به ځای پر ځای ودريد ، په داسې حال کې چې له خبرو سره يې هممهالـه لاسونه ښورول، وويل:

- هوکې، دغسې ! د په پترزبورګ کې حالات دغـه شان دی چې زه يې درتـه وايم. ټولـواک لـه چارو سره هـېڅ کار نـه لـري. هغـه چور پـه صـوفيانه، عرفـاني ژونـد کـې ډوب دی. دپېيـر لپـاره اوس دصـوفيانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوند ګناه نه ښښېدونکې وه. هغه اوس یوازې د آرام او هوسا ژوند په خیال کې دی، هغه اوس یوازې آرامی ته اړتیا لرله او آرامي هغه ته یوازې بې وجدانه او بې ویاړه خلک ورکولي شي. داسې خلک لکه ماګنیخکی او ارکچییوف او دوی ته ورته او نورهغه کسان چې په بې پروایی وژنې کولای شي او په خلکو کې په بې ساري توګه فریادونه خفه کوي... هغه مخ نیکولای ته وروارواوه او دوام یې ورکړ:

- ته دا مني، که تاخپله دجایدادونو د چارو مشري نه کولای او له خپلې آرامی نه پرته بل خیال دی نه لرلای چې څومره دی اداره کوونکی ببرحمه وای، په هماغه کچه به ته آرامه وای.

نیکولای وویل:

- نوښه! نو ته دا خبره بیا دځه لپاره کوي؟

پییر وویل:

- هر څه د مرګ لور ته روان دی. په محکمو کې غلا اوبډې، په پوځ کې نه یوازې زور زیاتي، پوځ او نورخلک بیګاري او وهلو ته اړوي. هغوی په عذابوي، پوهه دتباهی پلو درومي، هر هغه څه چې ځوان او سپېځلي دي، وژل کېږي، ټول ویني او پوهېږي چې داسې نور امکان نه لري، زور زیاتي داسې کچې ته رسېدلی دی چې نور یې زغم یې ناشونی دی. پییر هم د ټولو نورو هغو کسانو په څېر له هغه ورځې چې حکومت شته والي لري، کارونو ته یې ځیر دی. یوه ورځ نه یوه ورځ به هر څه پای ته ورسېږی او چاودنه به وشي. ما په پترزبورګ کې دغه ټول، ټولو ته ویل.

دینیسوف وپوښتل:

-چاته دې وویل؟

پییر ترسترګو لاندې په معنی لرونکې بڼه هغو ته وکتل او وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-سردار فیودر او نورو ټولو ته دا څرګنده ده چې په ښوونې او روزنې، خیره چارو او نورو ټولو کارونو کې سیالی خورا ښه کار دی. دا ښه تکل دی، خو په اوسنیو حالاتو کې ، نور څه په کار دی.

په دې وخت کې د نیکولای، خپل خوریې، نیکولای جان ته پام شو. د هغه تندی تریو او هغه ته ورنږدې شو او هغه ته یې وویل:

-ته دلته څه کوې ؟

پښیر وویل:

- څه کوې ؟ پرېږده هغه دلته پاتې شي...

پښیر، د نیکولای مړوند راونیو او خپلو خبرو ته یې دوام ورکړ:

-ما هغه ته وویل چې ستاسې چارې ښې خو کمې دي، اوس دې ته نور څه په کار دی. کله چې تاسې ټول ولاړ او دې ته سترګه په لاره یاستي چې هره شېبه دغه نازک مزی (پړی) وشلېږي ، کله چې تاسې چې ټول، هرو مرو کېدونکي (کودتا) بدلون ته انتظار یاست. ښه به دا وي چې زیات شمېر خلک یو بل ته لاسونه سره ورکړي او د دې لپاره یې ښه یې سره کلک کړي چې د دغه نوغي (مصیبت) مخه ونیول شي. ټول ځوانان، ټول پیاوړي کسان هغه پلو ته هڅول کېږي او ټول د تباهۍ پلو ته روان دي. یوښځې تیرباسي، بل د دریځ او منصب لېونی دی، بل د شهرت غوښتونکی او د پیسو په هیله له هغې بلې ډلې سره یو ځای کېږي. ما او تا غوندې ناپېیلي کسانو ته هېڅ نه پاتې کېږي. زه وایم راځئ د هغې ډلې شمېر زیات کړو چې دا شعار وایي:

- راځئ نه یوازې د خیر غوښتنه بلکې خپلواکي او ناپیلتوب هم وي.

نیکولای خپل خوریې پرېښود ، څوکۍ یې منځنی ځای ته راپورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهله، پر هغې کښناست ، پېير ته يې غوږ نيولی و ، په نارضايتي يې ټوخل او تندی يې لا دم په دم تريويده ، هغه چغه کړل:

دغه لپاره هلې ځلې او هڅې ؟ او له حکومت سره به ستاسې اړيکي څنګه وي ؟

ـ ګوره څه اړيکي ! د ملګرتيا اړيکي ! که حکومت زموږ دمخې خنډ نه شي ، موږ د خپلې ټولنې پرېتېدو ټينګار نه کوو. زموږ ټولنه نه يوازې له حکومت سره دښمني نه کوي بلکې هغه له خورا ښو محافظه کارانو جوړه ده. زموږ ټولنه له خورا ښو ښاغلو ، د هغې په امنيتي معنی سره جوړه ده. زموږ هڅې يوازې د دې لپاره دي چې بيا کوم پوګاچوف پيدا نه شي او زما او ستا ماشومان ونه وژني. او د دې لپاره چې ارکيچييوف ما کوم پوځي کمپ ته تبعيد نه کړي. موږ يوازې په همدې هيلې سره يوځای شوي يو او زموږ موخه يوازې ټولنيز خير او امنيت دی.

نيکولای په لوړ آواز وويل:

-هوکې ! په هرحال دا ټولنه يوه پټه او له رازه ډکه ټولنه ده. هره ټولنه چې رازمنه او ناسپړل شوي وي، هغه هرو مرو واک دښمنه وي او پر کومه ټولنه چې دښمني لاس بره وي، هغه له شره او سيالی نه پرته بل حاصل نه لري.

- ته څه وای ئ ؟ ايا په المان کې د توګيندبوند ، ډلې (د پوهې په نامه ډله په ۱۸۱۸ کال د ملی دود دستور د ژغورنې په هيله جوړه شوې وه)اروپا ونه ژوغورله. (لا هغه وخت چا دا زړه ونه شو کولای، فکر وکړي ، داروپا ژغورنه د روسيې کار دی) ايا هغو شر رامنځ ته کړ ؟ د توګيندبوند ، ډله د پوهې او فضليت ډله وه چې شعاريې مينه او له يوبل سره مرسته کول دي. او دا هغه څه چې مسيح د صليب پر سر د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښودنه کوله.

ناتاشا دخبرو په منځ کې کوټې ته راننوته او په خوښۍ يې خپل مېړه ته وکتل. د هغې خوښي د مېړه له خبرو نه وه ، خو دغه خبرې ددې لپاره په زړه پورې نه وې، ځکه چې هغې ته داخبرې خورا ساده برېښېدې او داسې يې ګڼله چې هغه په دې ټولو له پخوا راهيسې پوهېږي. (هغې ته داخبرې ځکه ساده برېښېدې چې هغه د هغو له سرچينو نه خبره وه او دغه سرچينه د پېير ګوګل و). د هغې خوښي او لېوالتيا ، د هغې جذبې له ليدو نه وه چې دخاوند پربشړې يې راخوريده.

پېير تر نورو زيات ، په خوښۍ او لېوالتيا هغه زلميګوټې ته کتل چې نرۍ غاړه يې له پرانتي ګريوانه راوتلې وه.

د پېير هرې خبرې ، د هغه پر زړه اور لګاوه اوله ډېر عصبيته به يې قلمي بڼکې او نور هرڅه پر ميز پراته شيان چې په لاس ورتلل ، له خپل پام او ارادې نه پرته ميده ميده کول او ماتول يې.

- هسې چې ته يې تصور کوي، هېڅکله هغه شان نه و ، المانې توګيندبوند ، هغه شان وو چې زه يې وړاندېز کوم.

ددينيسوف لوړ او غوڅ غږ واوريدل شو:

-ښه وروره ! دغه توګيندبوند ، د هغه لپاره کالباسه (وچه غوښه) خواړه نه وو. زه په دې پوهېږم او نه پرې خبرې کوم، خو دا منم چې هرڅه کرکجن او خواشنه کوونکي دي. زه دې په دغه توګيندبوند ، موګيندبوند ، دې نه پوهېږم. که رښتيا خبرې کوئ او له هرڅه نه ناراضه ياستئ. درځي پاڅون کوو او بس، که بغاوت کولای شي، زه دتاسې يم.

پېير وموسېد ، ناتاشې وخندل، خو نيکولای تندی لاپسې تريو کړی و او هڅه يې کوله پېير ته داسې وښيي چې هېڅ ډول بدلون او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کودتا ته اړتیا نه شته او هغه ګوابښ چې دی د هغه په اړه غږېږي، هغه یوازې دده تصور دی. پېښ د هغه برخلاف خبرې کولې او علت یې دا و چې دده ذهني پیاوړتیا او لاملونه تر هغه زیات وو، نو ځکه نیکولای تصور کاوه دده پروړاندې مات شوی دی. دی همدې حالت لاپسې په قهراوه، ځکه هغه د زړه له کومې نه کوم استدلال درلود او نه کوم قوي دلیل بلکې د خپل زړه د غږ له مخې یې ځان تر نورو پیاوړی ګاڼه.

هغه له خپل ځایه پاڅېد، په عصبیت سره یې هڅه کوله خپل پیپ دخولې په کونج کې ټینګ کړي، خو په پای کې یې هغه لرې وارتېره، او وې ویل:

- پوهېږم یو څه درته ووایم، خو درته ثابتولې یې نه شم. ته پوهېږې چې زما هرڅه خراب دي او هرڅه به راوپرزېږي، خو زه یې داسې نه وینم. ته وایې چې قسم خوړل یو شرط دی، زما خبره به تاته دا وي:

- ته پوهېږې چې ته زما خورا نېږدې ملګری یې، خو همدا چې تاسې خپله پټه ټولنه جوړه کړې ده، تاسې به له حکومت سره یا ملګرتیا او یا دښمنې کوې، خو زما یوازینۍ دنده داده چې حکومت که هرڅنګه وي، اطاعت یې وکړم. که اراکچییوف ماته همدا اوس قوماندې راکړي چې پر تاسو یرغل وکړم، بې له څنډه او بې له شکه دغه کار کوم. بیا چې ته هر قضاوت چې کوي، کوه یې.

تر دې خبرو وروسته یوه ژوره چوپتیا خوره شوه، خو ناتاشا تر ټولو لومړي دغه چوپتیا ماته کړه او دخاوند په ملاتړ کې یې پر ورور ودانګل.

دغه ملاتړ کمزورې او زورونکې، خو بیا هم د هغې ارمان پوره کړ. خبرې اترې بیا پوره شوې، خو د نیکولای د وروستیو خبرو په په شان زورونکې نه وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ټول مانښامنۍ ته پاڅېدل ، نیکولای بالکونسکي ، پیر ته ورنږدې شو ، په الوتې رنګ او ځلېدونکو سترګو یې وپوښتل:

- کاکا پیره !... تاسې... نه، نه که پلار مې ژوندی وای، دغه خبرې چې تاسې یې کوئ، هغه به درسره منلې وای ؟ پیر ناڅاپه په دې پوه شو چې ، ددغو خبرو په لړکې ، ددغه ماشوم په ذهن کې، یو ځانګړی، ناپیلی، کړکیچن او قوی احساس راپاریدلی ، نوځکه یې خپلې ټولې کړې خبرې ورپه یاد کړې. دی له دې نه پښېمانه شو چې ده ولې به کوټه کې د هغه دپاتې کېدو او ده ددغو خبرو داوریدو لامل شوې و ، خو په هرحال ده باید هغه ته ځواب ویلای وای. هغه زړه نا زړه ځواب ورکړ:

- زه فکر کوم چې، هو..

دا یې وویل او له کوټې نه ووت.

هغه سر ټیت کړ او داسې وبرېښېده چې د لومړي ځل لپاره یې په دې سر خلاص شو چې پرمیز یې څه ورانۍ ویجاړې جوړې کړې دي. خو ایې شنه شوه، نیکولای ته ورنږدې شو او هغه ته یې هغه ښکه (د هغه وخت قلم)او مشوانۍ وروښودل ، چې ده ناخبره ټوټه ټوټه کړې وو ، وروښودل او وې ویل:

-کاکا جانه ما به وښښئ، ګوره ما څه کړي دي، خو داسې نه و ، هېڅ خبر شوی نه یم.

-نیکولای چې دښکو او سرغوچ ټوټې یې ترمیز لاندې اچولې وې ، له قهره ورپرېدید او وې وویل:

-ښه ده، ښه ده.

هغه چې په سختۍ د خپل غضب او قهر مخه نیوله، له هغه مخ واړاوه او وې ویل:

- ته باید اصلا دلته پاتې نه وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵

دمانبنامنۍ په وخت کې نور د سیاست او ټولنو په اړه خبرې نه کېدې او ټولې مرکې او خبرې اترې د دینیسوف لپاره د ۱۸۱۲ کال د ښو خاطرو او یادونو د رایادولو پلو ته لاړې. پیټیر په خورا خوښۍ او لېوالتیا په هغو کې ګډون وکړ او خپل خپلوان په خورا خوښۍ او خوشالۍ سره بیل شول.

ترمانبنامنۍ وروسته چې کله نیکولای، د کار په دفترکې جامې بدلې کړې وې، د خپلو اداري چارو چلوونکي ته چې لا تر اوسه ده ته سترګه په لاره پاتې و، د اړتیا وړ سپارښتنې وکړې، د خوب په کالیو کې د خوب کوټې ته راغې، وې لیدل چې ښځه یې د میز تر شا په لیکنه لګیا ده.

نیکولای، وپوښتل:

-ماریا ته څه لیکې؟

ګرافینه ماریا تکه سره واوښته. هغه له دې ډاریده چې د دې په لیکنې به د هغې د مېړه سرخلاص نه شي اوله ده به خفه شي.

هغې که له یو پلوه غوښتل، خپله لیکنه مېړه نه پټه کړي، نوله بله پلوه په دې خوشاله وه چې هغه د دې لیکنه ولیدله...

خپله د خاطرو شنو بخونه کتابچه یې چې په څرګند او غټو ټکو لیکل شوې وه، هغه ته ورکړه او وې ویل:

-نیکولایه! دا زما د ورځنیو خاطرو کتابچه ده.

نیکولای د خاطرو کتابچه را واخېسته او په داسې یوه ژبه چې دملنډو نښې په کې څرګندې وې، وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-د ورځنيو خاطرو کتابچه ؟

خاطري په فرانسوي ليکل شوي وي.

((نن د اکتوبر په څلورمه چې کله د دوی مشر زوی اندري له خوبه راوينښ شو ، نه يې غوښتل کالای واغوندي. پېغلې لونيز زما ځارنه کوله. هغه ناز کاوه او ډغرې يې وهلې. ما د ګوانښ هڅه وکړه ، هغه مې په خپل حال پرېښود او دنورو ماشومانو په راوښولو او پاڅولو لګيا شوم. ما هغه ته وويل چې راته ګران نه يې، هغه ډېر وخت ګواکې حيران پاتې او چپ شو ، بيا يې په يوه کميس کې زما خواته راودانګل او داسې سلګۍ يې وهلې چې تر ډېرو پورې ما نه شو کولای هغه په کرار کړم. داسې برېښېده چې تر هرڅه نه زيات هغه له دې امله په عذاب و چې زه يې په قهر کړې يم. ماښام مې چې کله هغه ته د هغه کاغذونه ورکړل، بيا يې زما په غاړه کې لاسونه را واچول، هغه بيا په داسې حال کې چې ښکلومې، زاړ زار يې ژړل. له هغه سره په مهربانۍ او خواخوږۍ هرڅه کېدای شي)).

ن يکولای وپوښتل:

-دا دڅه شي کاغذونه دي ؟

-ما په دې پيل کړی ، نو دماشومانو د ورځنيو پېښو په اړه ځينې يادښتونه ليکم. دا يادښتونه ښيي چې هغه د ورځو په اوږدو کې څه کوي.

نيکولای چې سترګې يې ځلېدې کتابچې ته کتل. د هغې کتابچې پانې يې واړولې، راواړولې او ماته يې څه ولوستل. د خاطرو په دغې کتابچې کې دماشومانو د ژوند ټول هغه څه راغلي و چې مور ته يې خورا په زړه پورې برېښېدل. د هغوی ټولېز خلق او خوی او يا د هغوی د روزنې او پالنې د لارو چارو او کړو وړو په اړه ټولې چارې. دغه ټکي که

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه هم خورا ساده او بې اهمیته برېښېدل خو کله چې هغه دلومړي ځل لپاره هغه ولوستل، هغه نه مور او نه پلار ته، یوه ته هم داسې ساده نه برېښېدل.

د اکتوبر دپنځمې ورځې دچارو او پېښو په اړه داسې لیکل شوي و:

((میتیا پر میز شوخي کوله. پلار جان وویل چې هغه ته پتیرې ور نه کړي، هغه ته چا پتیرې ور نه کړې، خو تر هغه پورې چې نورو هغه پتیرې خوړې، هغه په خورا رخه او افسوس هغو ته رډ رډ کتل، زه داسې فکر کوم چې د خوړو له خوړلو نه د چا بې برخې کول، یوازې بخیلي لاپسې پالي. زه باید نیکولای ته ووایم)).

نیکولای دخاطرو کتابچه کېښوده او خپلې ښځې ته یې کتل، په ځلېدونکو سترګو او پوښتنیز غلچک یې (په دې معنی چې دا یادښتونه مني او که یې نه مني) هغې ته کتل، خو به دې کې هېڅ شک نه وچې نیکولای نه یوازې د خپلې ښځې دغه کارمانه بلکې هغه د خپلې ښځې له دې کاره هک پک و.

نیکولای فکر کاوه او په زړه کې یې ویل:

-ګوندې دا به ښه نه وي چې په داسې نیوکو هر څه وخارل شي او یا خو کېدای شي چور دغه کار ښه نه وي، خو دغې پرله پسې ځیرکتیا او نه سترې کېدونکو هڅو چې موخه یې د ماشومانو اخلاقي روزنه او پالنه وه، هغه خوښ او حیران کړی و...

هغه په دې ویاړیده چې ښځه یې داسې هوښیاره ځیرکه ده. دی په دې ښه پوهېده چې دی په روحاني نړۍ کې د ښځې په وړاندې په هېڅ شمار دی، خو هغه په دې خوشاله و چې ښځه یې له خپل ټول روحي توان سره نه یوازې ده پورې اړه لري بلکې د هغه یوه برخه ده.

هغه په برنده او معنی لرونکي بڼه وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ګراني ډېره ډېره يې تاييدوم.

له لږې چوپتيا نه وروسته يې وويل:

-زما نننۍ کړه وړه هومره ښه نه ده. ته په دفتر کې نه وې، زما له پېيره سره څه شور او ناندرۍ شوې. زما خبرې خورا ترخې شوې، د پرې ترخې. هغه لکه ماشوم داسې دی. زه نه پوهېږم که ناتاشا نه وي چې هغه يې داسې راتينګ کړی دی، څه به پرې راغلي وای. ته يې تصور کولی شي چې هغه دغه لپاره پترزبورګ ته تللی و؟... هغه هلته تللی و چې...

ګرافينې ماريا وويل:

-هوکې! پوهېږم دغه لپاره؟ ماته ناتاشې ويلي و.

نيکولای چې هسې د هغې پېښو په يادېدو په قهر شوی و، دوام ورکړ:

-هغه غواړی ماته قناعت راکړي چې دهرصادق سړي دنده په دې کې ده چې د حکومت په وړاندې دسيالۍ او مخالفت غږ پورته کړي او خپله دنده او قسم... کاشکې ته وای، هم دينيسوف او هم ناتاشا... دا ناتاشا ګوري، دا خو دخندا وړنجلۍ ده. هغې پېيړ چورتر قوماندې لاندې راوستې، خو بيا دا کوم خپل نظر نه لري. کله چې د خبرو وخت شي، خپله يوه خبره هم نه لري او هر څه چې وايي د هغه خبرې تکراروي.

نيکولای چې دنورو په اړه له خپلو خپلوانو سره دقضاوت په وخت کې په خپل اند ټينګار کاوه او نه ايليدونکی و. دايې هېرول، هغه خبرې چې دې يې دناتاشا او د هغې د مېرۍ د اړيکو په اړه کوي. ددې او د ښځې تر منځه اړيکي هم همداسې و. ګرافينې ماريا وويل:

-هو، زما دې خبرې ته پام شوی دی.

-کله چې ما هغه ته دا وويل چې دنده او د وفاداری لوړه ترهرڅه لوړ دي. خدای خبر دی چې هغه دغه شي په ثابتولو پيل وکړ. حيف،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیف چې ته خو وای، خو که وای څه به دې ویلي وای ؟

- زما په اند ته چور برحقه یې ، ما هم ناتاشې ته همدا سې وویل. پیر وایي چې ټول زورېږي، عذاب باسي او بې لارې کېږي. او زمونږ دنده داده چې له خپلو خپلوانو سره مرسته وکړو.

ګرافینې ماریا وویل:

-البته هغه برحقه دی، خو هغه دا هېروي چې د خپلو خپلوانو په وړاندې نورې دندې هم لرو. هغه دندې چې خپله خدای مونږ ته د هغو سپارښتنه کوي، هغه داده چې مونږ ځان ګوابس ته سپارلی شو ، خو ماشومان باید وژغورل شي.

نیکولای وویل:

- هو ، هو ، همدا سې ده. نیکولای په ربښتیا تصور کاوه چې همدا سې یې ویلي دی. هغوی ټولو په خپلو خبرو ټینګار کاوه ، د هغوی ټولې خبرې له خپلو همنوعانو سره مینه او لېوالتیا او د حضرت مسیح د لارښوونو په اړه وې. او دا خبرې ټولې د کمکي نیکولای په مخ کې کېدې، هغه راغلی و ، زما پر میز ناست او هرڅه چې په لاس ورتلل، ماتول یې.

ګرافینې ماریا وویل:

-آخ، پوهېږي نیکولایه ! زه زیاتره وخت د نیکولای جان له املې په عذابه یم. دا داسې عجیب هلک دی. زه ډارېږم چې زه به په خپلو ماشومانو دومره اخته شم چې هغه رانه هېر شي. مونږ ټول ماشومان او خپلوان لرو. هغه هېڅوک نه لري او یوازې له ځانسره لګیا وي.

نیکولای وویل:

- خو زه درته وایم چې د هغه له املې ته باید ځان ملامت نه کړې. هر هغه څه چې یوه مهربانه او خواخوږه موریې د خپلو ماشومانو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای شي، تا د هغه لپاره کړي او کوي يې. او ته په دې پوهېږي چې زه په دې ډېر خوشالېږم. هغه خورا ښه هلک دی. هغه نن دا سې د پېښېر خبرو ته غوږ نیولي و چې چور يې ځان هېر کړي و، ته يې تصور کولای شي چې نن مورږ مانبامنۍ ته روان وو چې ګورو هغه دا سې په ځان کې ډوب دی چې پر میز پراته شیان يې، ناخبره میده میده کړي وو، هغه خپله هم په دې اقرار وکړ. ما هېڅکله نه دی لیدلی چې هغه دې دروغ ووایي. نیکولای تکرار کړه:

- خورا ښه هلک، خورا ښه هلک دی!

که څه هم هغه يې د زړه په تل کې نه خوښیده، خوبیا هم نیکولای غوښتل ووایي چې هغه ښه هلک دی.

ګرافینې واریا وویل:

- خو خپله مور خپله مور وي. هېڅوک نه شي کولای دماشوم دمور ځای ونیسي. ما تل په دې اړه فکر کاوه چې دا دده لپاره یوه لویه نیمګړتیا او ما ډېره زوروي. هغه بې ساری هلک دی او زه پر هغه ډېر ډارېږم. هغه سخت اندیوالانو ته اړتیا لري.

نیکولای وویل:

- نو چې دا سې ده،

سړکال اوړی به هغه د یو څه مودې لپاره پترزبورګ ته واستوو.

هغه بیا هغو خبرو ته راستون شو، چې په دفتر کې بې له پېښېر سره کړې دي. دا سې برېښېده چې دغو خبرو دی دېر زوراوه، هغه دوام ورکړ:

-هوکې! پېښېر تل سودایي و او همدا سې سودایي پاتې دی، خو زما يې په دې ټولو خبرو څه؟ زما يې څه چې ارکچییوف ښه سړی نه دی، زما يې څه چې ما واده کړی دی او پرما ډېر پورونو پاتې و، زما يې څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پوروړي به ما بندي کړي، زما يې څه چې د مور مې په دې ټولو خبرو سر نه خلاصيده ؟ او تر دې سربيره، ته، ماشومان دې او دځمکو کار او بار، ايا زه دځان دخوند لپاره له سهاره تر ماښامه کار نه کوم ؟ دا خوا هغه خوا منډې نه وهم. نه، نه زه پوهېږم چې بايد کار وکړم چې مور مې آرامه وي، ستا پورونه پرې کوم او هڅه مې داده چې ماشومان هسې خوار پاتې نه شي، لکه زه چې وم.

ګرافينې ماريا غوښتل هغه ته ووايي چې انسان يوازې په ډوډۍ نه مړېږي او پزې د مالي چارو اغيز ته خورا پاملرنه لري، خو هغه په دې پوهېده چې ددې خبرو کولو وړتيا نه لري او بايد ونه ويل شي ، هغه يوازې د هغه لاس را ونيو او ښکل يې کړ. هغه د ښځې داکارد خپلو خبرو او اندېښنو تاييد وګانه او تريوځو شېبو نه وروسته يې په لوړ آواز خپلو څرګندونو ته دوام ورکړ او وې ويل:

- ته پوهېږې ماريا ! نن ايليه ميتروفانوويچ د دوی د اداري چارو مشر و ، هغه دتامبوف له کلی راغلی او وايي چې ددوی ځنګل اوس په اتيا زره غواړي. نيکولای چې پر څېرې يې د خوښۍ او هيجان نښې راخوړې وې، ويل يې چې ډېر ژر به د اترادنايا دسيمې جايدادونو ببرته واخلي. هغه وويل:

- تر لسو کلو وروسته به زه وکولای شم ، ماشومانو ته په لسګونو زره پرېږدم او د دوی ژوند به خورا ښه شي.

ګرافينه ماريا مېړه ته غوږ غوږ وه او په ټولو هغو خبرو چې دې ته يې کولې پوهېده. هغه په دې پوهېدله چې کله به هغه په لوړه خبرې کولې، دې نه به يې پوښتل چې دا پوه شوې چې څه يې ويلي دي او که پوه نه شو چې دده دخبرو په وخت کې د هغې پام بلې خواته و ، ډېره به خوابدې کېده ، سره له هغه چې ګرافينې دده له خبرو او دده له چارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره هېڅکله لېوالتیا نه لرله، خوبیا یې هم هڅه کوله چې د مېړه په خبرو پوه شي. هغې، هغه ته کتل، هوکې، هغې، هغه ته کتل، خو په خیال او احساس کې بل ځای و. هغه دغه سړی سره یوه نه ایلیدونکې او تانده مینه لرله. هغه په دې پوهېده چې مېړه به یې هېڅکله د دې دغه احساس، احساس نه کړي. او له همدې امله یې هم، له هغه سره میه زیاتېده او په سودا بدلیده... هغې د خپل وراره په اړه فکر کاوه، خپل ماشومان یې هم وریاد یده. هغه خپل وراره له خپلو ماشومانو سره نه پرتله کاوه، هغه به، د هغه په اړه له خپل احساسه تېریده، او په خورا خواشینۍ به په دې پوهه شوه چې د نیکولای جان په اړه یې احساس هسې چې ښایي نه دی. او له دې امله په رښتیا خفه کېده.

کله به یې داسې فکر کاوه چې د احساس دغه توپیر د عمر، د دوی د عمر توپیر دی. هغې ځان د هغې په وړاندې ملامت ګاڼه او په خپل زړه کې به یې ژبه وکړه چې ځان اصلاح کړي او دغه ناشوني کار به ترسره کوي. او په دې ژوند کې به خپل مېړه، ماشومانو، نیکولای او ټول خپلوان، د هغې مینې له برکته چې له حضرت مسیح سره یې لري، ورته ګران واوسي. دګرافینې ماریاروح تل د بې پایتوب، ابدیتوب او لوړتیا پلو هڅه لرله او له همدې امله یې هېڅکله آرامي نه لرله، خو د هغې په څېره کې دځاني او پټ روحي عذاب نښې له ورایه څرګندې وې. نیکولای، هغې ته کتل او هغه به فکر کاوه:

-لویه خدایه! زه چې د هغې بشري ته ګورم، هغه به ډېر ژر مړه شي، مور به څنګه کوو؟ هغه دشمایلو په وړاندې ودریدو او مانښامنۍ لمانځنه یې پیل کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶

ناتاشا به چې کله له خپل خاوند سره یوازې پاتې شوله، هغوی دواړه به داسې خبرې کولې لکه تل یې چې ښځه له مېړه سره کوي. دا خبرې، په بې ساري ټوګه سپینې، یو بل ته د مفاهیمو په چټکو لېږدولو، هغه هم په داسې ډول چې له هېڅ ډول منطق سره به جوړوې نه وي. له قضاوت او پام نیولو پرته او په پوره ډول په خپلې ځانګړې بڼه، ناتاشا له مېړه سره په دې ډول خبرو کولو کې تر هغې کچې روږدې شوې وه. که د خپلو اند ښښنو د څرګندولو لپاره بې منطقي او دوديزه بڼه غوره کړې وای، دغه حالت به داسې نښودنه کوله، چې ګواکې له پېښیره سره یې او به خړې شوې دي. هغه به ددوی.

هرځل به چې پېښیر، هڅه کوله د خپلو خبرو او اند ښښنو دثابتولولپاره په آرامه کومه دلیل راوړي او یا به چې کله خپله ناتاشې د هغه لاره ارامه غوره او هغه ته به یې غاړه کښښوده، د هغه کړه به یې خپله ببلګه کړه. په دې به پوهېده چې خبره هرو مرو ورانې او ناندرېو ته رسېږي.

له هماغې شېبې چې هغوی یوازې پاتې شول، ناتاشې چې سترګې یې له خوښۍ او نیکمرغۍ نه ځلېدلې په کراره هغه ته ورنږدې شوه، خو ناڅاپه یې په تلوار د هغه سر نه لاسونه تاو کړل، پر خپل ټټر یې راکښکود او وې ویل:

- اوس ټول، ټول زما یې، له مانه چېرې تلای نه شي. له همدې شېبې نه دا خبرې اترې، هغه خبرې اترې وې چې له هېڅ منطق سره جوړې نه وي. هغوی هممهاله دببلابببلو موضوعاتو په هکله خبرې کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبډلابډلو موضوعاتو په هکله ددوی هممهاله خبرې، نه یوازې د دوی د څرګنده پوهېدو خنډ نه کېدې بلکې دا ددې نښه وه چې په بشپړه توګه ، د دوی دیو بل په خبرو سره پوهېږي.

هماغه شان چې په خوب لیدو کې، دخوب لیدو له احساسه پرته ، هر څه بې معنی او ضد او نقیض وي، ددغو دوو کسانو په کړو کې هم د منطق د ټولو اصول ضد ، دهرڅه په ډاګه کول او څرګندول نه د دوی خبرو ، بلکې هغه څه کاوه چې د دوی د احساس سرچینه یې جوړوله.

ناتاشې د خپل ورور دژوند او د هغه د کړو وړو په اړه غږېدله، هغه په دې اړه چې د مېړه دمسافرۍ په وخت کې څومره زوریدلې او ژوند له خپل خاونده پرته څومره بې معنی ، او په دې اړه چې ماریا ورځ تر ورځ لا ورته ګرانېږي او هغه په رښتیا له روحي پلوه تر دې (ناتاشې) غوره ده، خبرې کولې. ناتاشا په دې خبرو سره د زړه له کومې دا منله چې ترځانه دماریا په غوره والي پوهېږي، خو له دې سره هممهاله له پېیره غوښتل چې دا تر ماریا او تر بلې هرې ښځې غوره وګڼي. هغې پر دغې خبرې چې ځان یې تر نورو غوره ګاڼه ، بیا بیا ټینګار کاوه، په تیره بیا د پترزبورګ تر سفره وروسته چې هغه نورې ښځې هم لیدلې وې، هغې پر خپل ښه والي لا ډېره غږېده.

پېیر دناتاشې دخبرو په ځواب کې ویل چې څنګه د پترزبورګ په مېلمستیاوو او بنډارونو کې، دده ګډون او هلته له ښځو ، سره دده لیدنې څومره دده له زغمه وتلې او ګرانه وه.

هغه ویل:

- له ښځو سره مې چور خبرې کول هېر کړي دي. له هغوی سره خبرې راته غمړلې برېښي، په تیره بیا چې زه خو په کارونو پسې ډېر سرګردانه وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې په ځير ځير هغه ته کتل. خپلو خبرو ته يې دوام ورکړ او وې ويل:

- ماريا، ماريا دښکلا يوه نښه ده. تصور نه شي کولای چې هغه څنګه دماشومانو په حال او خبرو پوهېږي. هغه ګواکې يوازې د هغو دزړه تل وينې. دساري په توګه همدا پرون ماښام چې ميتينکا نازونه پيل کړل... پېير ورغبرګه کړل:

- آخ ! چې څومره هغه خپل پلار ته ورته ده.

ناتاشا سمدلاسه په دې پوه شوه چې پېير ولې د ميتينکا او نيکولای ورته والي ته اشاره وکړه. له خپل اوښي (نيکولای دناتاشې ورور) سره دخبرو اترو ياد ورته خوراګران و او غوښتل يې په دې اړه دناتاشې خوښه وغواړي.

هغې وويل:

- هوکې، نيکولای دا نيمګړتيا لري، که يوخبره د ټولو خوښه نه وي، دی هم له هغې خبرې سره مخالفت څرګندوی. زه د پر ښه پوهېږم چې ستا په ځانګړي توګه دغه شان چارې ځکه خوښېږي چې دځان څرګندونې لپاره يوه لاره پرانيزي، دا کټ مټ د پېير خبرې وې.

پېيرووويل:

- نه، داسې نه ده. د نيکولای لپاره فکر کول او دلايل راوړل يوازې د وخت تيرولو وسيله ده. دساري په توګه هغه ځان ته يو کتابتون جوړ کړی او داسې يوه لاره يې غوره کړې چې تر هغه پورې چې اخېستل شوی کتاب ټول و نه لولي بل نوی کتاب نه اخلي. هغه وموسبد او زياته يې کړه:

-هم سيمسوند وي، هم ژان ژاک روسو او هم مونتسکوي. خو ددې لپاره چې خپله وينا لږ نرمه کړي، زياته يې کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-خو ته پوهېږئ چې هغه څنګه ماته..

خو ناتاشا، هغه ته د خپل دې احساس دښودلو لپاره چې نه، داسې نه ښایي، ورزیاته کړه:

- ته نو داسې فکر کوي چې د هغه لپاره فکر کول، هسې دوخت تیرولو وسیله ده...

- حال دا چې زما لپاره دا نور هرڅه د تفریح او وخت تیرولو وسیله دي. زه په ټوله هغه موده کې چې په پترزبورګ کې وم، ګواکې خوب مې لیده. کله چې مې ذهن په څه اخته وي، نور ټول څه ماته د تفریح وسیله وي...

ناتاشې وویل:

-آخ! ارمان، ارمان! ارمان چې ما ونه لیدل چې تا له ماشومانو سره څنګه ستړي مشي وکړه، له هغو نه کوم یو تر ټولو نه زیات ستا په لیدو خوشاله شو؟ هرو مرو لیزا؟

پییر وویل:

- هو.

او د هغه څه ویلو ته یې چې په خیال کې یې تیریدل، دوام ورکړ:

-نیکولای وایي چې مورږ باید په دې موضوع فکر ونه کړو، خو زه نه شم کولای فکر، ونه کړم. هو، دا درته وایم چې (زه تاته کولي شم ووایم) ما داسې احساس کړه چې بې له تانه په پترزبورګ کې هرڅه نړیدلي و او هرچا هرڅه خپل پلو کشول. ما ببرته ټول سره یو کړل، دا ځکه چې زما فکر خورا ساده او روښانه دی. وینې! زه نه وایم چې ددې او هغه په وړاندې ودربږو، ځکه کېدای شي تیروزو. زه وایم ټول هغه کسان چې خیرغوښتونکي دي، باید ټول یو موتي شي، ټول دیوې جنډې، د خیر او برکت ترجنډې لاندې راټول شي. ګوره! هغه سردار سرګي، هم ښه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوښيار سړی دی.

ناتاشې په دې کې هېڅ شک نه لاره چې د پېير فکر خورا لوړ فکر دی، خو هغه يوه څه ډېره نا آرامونکې او هغه دا چې پېير د دې خاوند و.

هغې ويل:

- ايا په رښتيا ټولنې ته دغه شان غوره او اغيزمن سړی، د دې مېړه دی؟ دا څنګه داسې کېدای شي؟ هغې غوښتل، د خپلې دغې اندېښنې په اړه له هغه سره وغږېږي. هغې فکر کاوه: هغه خلک څوک دي؟ هغه څوک دي چې په دې پوه شوي دي، او په رښتيا يې دا پريکړه کړې ده چې، هغه تر ټولو هوښيار دی؟

په دغو خيالونو کې به هغه ډوبه او د هغو کسانو نومونه به يې له ځانسره شمېرل چې پېير ته يې خورا درناوي کاوه، د هغه له خبرو داسې څرګنده بده چې هغه ته پلاتون کراتايوف تربل هر چا نه ګران او زيات درناوی يې ورته کاوه.

هغې وويل:

-ته پوهېږئ زه اوس د څه په اړه فکر کوم؟. پلاتون کراتايوف په اړه، څنګه؟ ته څنګه فکر کوي، هغه به اوس ستا دغه کړه وړه تاييد کړي وای؟

هغه وويل:

-پلاتون کراتايوف؟

هغه په فکر کې لاړ او هغه يې وکړه د زړه له کومې تصور وکړ چې، که په رښتيا اوس پلاتون کراتايوف ژوندی وای. دده د خبرو په اړه به يې څه فکر کاوه.

هغه زياته کړه:

- د هغه به په دې خبرو سر نه خلاصيده او يا کېدای شي، هو...

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې وويل:

- دلېونو په شان درسره مينه لرم، دلېونو، دلېونو !

پېير په چرت کې لاړ او وې ويل:

- نه، هغه به زما کړه وړه نه منل.

هغه لږ څه فکر وکړ او وې ويل:

- خو زمونږ کورنی ژوند به يې خوښ شوی وای. هغه په هرڅه کې ځيرکتيا، نيکمرغي او آرامي ليدله او ما به اوس په ويار هغه ته زمونږ ګډ ژوند ورښودلای وای. ، ته څه وايي، بېلتون، ته به باور ونه کړې چې زه تر بېلتونه وروسته ستا په وړاندې څه ځانګړې مينه احساسوم.

ناتاشې پېل وکړ:

-ښه نور څه ؟

- نه، نه، زما موخه دغه نه وه. له تاسره به زما مينه هېڅکله کمه نه شي. له تاسره زما تر مينې بله ستره مينه نه شته، دا بل څه شي دي، خو خبره په دې کې ده...

هغه خپله خبره پای ته ونه رسوله، ځکه د هغوی سترګې سره ولګېدلې او نورې ټولې خبرې يې سترګو سره وکړې.

ناتاشې ناڅاپه وويل:

- دا څه اپلټې غږوي، وايي چې دعسلو مياشت او دژوند تر ټولو خواږه وختونه، په رښتيا اپلټې دي. برعکس اوس، تر ټولو ښه وختونه دي، خو په دې شرط چې کاشکې ته چېرې نه تلای. ستا يادېږي چې څه سپکې سپورې به مو ويلې ؟ او تل به زه ملامته وم. تل، تل به مو په کوم څه ناندرۍ کولې. واله که خو مې سم يادېږي.

پېير په موسکا وويل:

-هر څه په يوه خبره کې و، اخ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناتاشې پرې چغې کړل:

-مه وایه، اوس یې زغم نه لرم.

دکرکې یوه سړه ځلا یې پر سترګو راخوره او هغه چپه شوه.

تر لږ ځنډه وروسته یې ورزیاته کړه:

- تاهغه ولیدله ؟

- نه، هو. که لیدلې مې وای، پېژندلې به مې نه وای.

ناتاشا چې ګواکې هڅه یې کوله، ددوی ترمنځ پر خواخوږۍ راخپرې شوې څپې لرې کړي، وویل:

- آخ ! ته پوهېږې ! کله چې دکار په دفتر کې غږیدې، درته کتل مې، داسې مې زوییک(هغوی خپل زوی داسې یاداه)هوکې داسې مې زوي ته ورته یې، لکه یوه منه چې دوه ټوټې کړې. وای، نور نو باید هغه ته ورشم. هغه ته ورشم، خو زړه مې اصلا نه غواړي چې ستا له څنګه لرې شم. هغه دواړه چپ پاتې شول. اوبیا ناڅاپه دواړه هم مهاله یوبل ته مخونه سره واړول او دڅه شي په اړه یې خبرې پیل کړې. پېیر په ډاډمن او شور، خو ناتاشې په ارامې او نیکمرغې موسکا سره پیل وکړ. د دواړو د غږیدا په ټکریدو سره ، دواړه ددې لپاره چپ شول چې یوبل ته دغږیدا وخت ورکړي.

- نه، نه، تاڅه وویل ؟ ووایه، ووایه.

ناتاشې وویل:

نه، نه، ته بیا وایې، ماهسې اپلټې غږولې. ته یې ووایه،

پېیر هغه څه وویل چې پیل کړي وو. دا د هغه له ډاډ او غرور نه ډکو برېو په هکله خبرې وې چې په پترزبورګ کې یې په برخه شوي وو. هغه ته په داسې شېبه کې داسې برېښېده چې ده ته ، هغه دنده ورپه غاړه شوې ده چې ټول روسي ملت او د ټولنې نړیوالې ټولنې تګ لوري ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی روح وروښي.

- ما غوښتل ووایم چې ، ټول هغه افکار چې ستړي پایلې لري، تل ساده وي. زه تل په دې اړه فکر کوم، که بې لارې او فاسد خلک کولای شي، په خپل منځ کې تل یو لاس وي او یو قوت جوړوي ، ښه او پاک خلک هم باید یو ازې دې ته ورته یو قوت شي، وینې ؟ څنګه ساده دي.

-هو کې !

- تا څه ویل ؟

ما هسې اپلتې غږولې.

- نه، په هرحال، څه خو دې ویل.

ناتاشې چې لاپسې وغوړیده، په موسکا یې وویل:

- نه، نه ما خو درته وویل هسې، اپلتې. ما غوښتل چې دپیتیا په اړه درته ووایم...

هغه په موسکا شو ، سترګې یې پټې کړې، ځان یې ماپوره ونښلاوه. ربښتیا وایم ، هغه غوښتل ځان پټ کړي. پوهېږئ، هغه څومره نازولی دی. بیا یې چغې کړې:

-لاړم، دخدای په امان.

او له کوټې ووت.

په دې وخت کې، هلته په لاندنې پوړ کې، د اندرې بالکوسکي په کوټه کې شمعه لګېدله. (هلک له تیارې ببریده او چا ددغې نیمګړتیا چاره نه شوه کولای)روزونکي دوسال، عادت لاره دخوب په وخت کې یې سر لوړ وي. هغه به څلور بالښتونه ترسرلاندې کښېښودل. د هغه له رومي (اوږدې- یعنی د روم د خلکو د پزې په شان)پزې به دخرهاري منظم آواز راوت. نیکولای جان چې همدا شېبه راویښ شوی و. سترګې یې برندې، وتلې او په سړو خولو کې په خپله برستنه کې ناست و. خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخې ته يې کتل. هغه کوم وحشتناک خوب ليدلی او هماغه خوب راويښ کړی و. هغه په خوب کې ځان اوبېير ليدلي وو. هغه ليدلي وو چې د دواړوو خولې پر سر دي. هغه شان خولې چې د پلوتاراخ په کتاب کې انځور شوې وې. دی او کاکا پېير، ديوه سترپوځ مخې ته روان وو. داپوځ هغه سپينې ريښکې وې چې فضا يې ډکه کړې وه. دغه څه، دغنو، هغو تارونو ته ورته دي چې دمينې په هوا کې خورې اوڅې وهي او دوسال د حضرت مسيح دمزيو (تارونو) په نامه يادول. تر هغه وړاندې د ويار ښاپېرې وه. دهمدې ريښکيو او مزو په شان، خو په دې توپير چې دا لږ سورورې وې. هغوی، دی او پېير په کرار کرار، خپلې موخې ته رسېدل، خو ناڅاپه په هغې ريښکې چې دوی يې خوځول، سستې راغله او پر هغې وړاندې تګ ګران شو. او کاکانيکولای ايليچ په تريو تندي او ګوانښمنه بڼه د دوی په وړاندې ودريد. هغه ماتو شويو بڼکو او سرغوچ شويو بڼکو ته اشاره وکړه او وې ويل:

-دا تاسو ماتې کړې دي؟ زه له تاسو سره مينه لرم، خو ارکچييوف ماته سپارښتنه کړې ده چې ستاسو هريو چې لومړی په مخه راشئ، ووژنم. نيکولای جان پېير ته مخ وروړاوه، خو پېير نور نه و. پلار يې و، سردار اندرې. هغه کومه ځانګړې د ليدو بڼه نه لرله، خو هلته و. نيکولای جان چې هغه وليد، داسې يې و انګېرله چې دمينې له زوره ناتوان شوی دی. هغه د ناتوانۍ احساس کاوه او داسې يې انګېرله چې په ځان کې يې اډوکي پاتې نه دي او اوبه شوي دي. پلار هغه نازاوه او زړه يې پرې خوږېده، خو کاکا نيکولای ايليچ همداسې د دوی خواته کرار کرار ورنږدې کېده، نو يې نو نيکولای راونيو او هغه و چې دی له خوبه راويښ شو.

هغه له ځانسره وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

-پـلار مـې، پلارمـې ! (کـه څـه هـم پـه کـورکې د سـردار انـدړې دوه تصویرونه وو، خو نیکولای جان په ټول او ورځني ژوند کې هېڅکله په انساني بشرو کې ددې تصور نه شو، کړی). پلار مې راسره و او زه يې نازولم. هغه زما هر څه منل او د کاکا پېیر کړه وړه يې هم ښه ګڼل. هغه چې هرڅه ووايي، زه به هماغه شان کوم، موڅوي سڅيولي، خپـل لاس سوځي، خو ولې زمـا پـه ژوند کې داسې څه نـه پېښـېږي ؟ زه پـوهېږم هغوی غواړي چې زه زده کړې وکړم. زه به زده کړې وکړم، خو يوه ورځ نـه يوه ورځ به زده کړې پرېږدم او کارته به مخه کړم، زه لـه خدايـه يـوه هيلـه لرم او هغه دا چې زه دې هغه شان شم، لکه د پلوتارک د کتاب اتلان چې وو. زه به هم د هغوی په شان واوسم. زه به د هغـوی پـه شـان مېړانـه کـوم، تر هغو نه په غوره توګه. ټول به له ما خبر شي او ټولو ته بـه ګران واوسم. زمـا چـارو تـه بـه ټول حيران وي او هغـوی بـه ددې کـار لپوالـه شـي، خـو نیکولای جان، ناڅاپه په ګوګل کې سلګۍ احساس کړې او وې ژړل.

هغه د دوسال غږ واورید چې ویل يې:

- ناروغه خو به نه يې ؟

ببرته يې سر په سرو برډي کېښود او لـه ځانسـره يـې د دوسـال پـه اړه فکر وکړ:

- هغه خورا مهربانه او ډېر ښه سړی دی. او کاکا پېیر ! هو هو ! چې څه عجيب سړی دی. ماته ګران دی. او پلار ؟ پـلار ! پـلار ! زه بـه داسې کارونو کوم چې آن هغه هم راضي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویمه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱

د خلکو اوبشري ټولنې ژوند ، د تاريخ موضوع ده. د ټول بشريت د ژوند مخامخ سپړنه او په کلمو کې د هغو انځورنه خو څه چې، آن ديوه قام هم ګرانه خبره ده.

ټولـو پخوانيـو تـاريخ ليکونکـو ددې لپـاره چـې د خلکـو نـه سپړېدونکی ژوند ، وسپړي له يو ډول لارو ساده چارو نه کار اخېستی دی. هغـوی يـوازې د هغـو څېړو او شخصـيتونو سـپړنه او څېړنـه کـړې، چې پر خلکـو لاسبرې وو. همـدې څېـرو د هغـو لپـاره د خلکـو د ارادې څرګندونه کوله.

تاريخ ليکونکو ، دې پوښتنو تـه چې څنګـه دغـو واکمنـو ، خلـک د خپلـې ارادې منلـو ت هځـول او ددوی خپلـه اراده بيـا د چـا تـر واک او خوښې لاندې وه، دلومړی ځواب په توګه ويل:

- دخدای اراده ده چې خلک ديوه غوره وګړي ارادې ته تابع کوي

او ددويمې پوښتنې ځواب دا چې:

- هماغـه د خدای اراده ده چې، ديـوه ټاکلي مـوخې پلـو تـه ، ددغـه غوره وګړی د ارادې لارښوونه کوي.

پخوانيو به دغو پوښتنوته، دايمان او په انساني چارو کې دخدای دمخامخ ګډون له مخې ځوابونه ويل.

دتاريخ نوې پوهنه دغه دواړه خبرې نه مني...

نوی تاريخ، د غوره وګړو او آسماني استازو پر ځای چې د خدايي واک په درلودلو او مرسته او دخدای تر مخامخ ارادې لاندې وي، يا

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې اتلان او نومیالي چې دغیر دودیز انساني استعداد لرونکي او یاهغه کسان ، له ټولواکه نیولې بیا تر خبریاله پورې چې د ځانګړو ځانګړتیاو لرونکي ، او د خلکو لارښوونه کوي غوره کړې دي.

نوی تاریخ ، د هغو موخو پر ځای چې پخوا د خدای له لوري د قامونو او ملتونولپاره ټاکل کېدې ، لکه هغه څه چې یهودانو ، یونانیانو او یا لرغونو رومیانو خپل ارمان ګانې ، ځانګړې ارمانونه ، لکه: د فرانسویانو ، المانیانو یا انګریزانو نیکمرغي اویا په خورا ساده ذهنې ډول د ټول بشریت نیکمرغي، خپل ارمان ټاکلی دی او البته هغوی، هغه ملتونه بشر ګڼي چې دلویې وچې ، شمال لودیزه کوچنۍ برخه یې لاندې کړې ده.

نوي تاریخ پخواني عقاید زاړه وګڼل، خو د هغه پر ځای یې نوي عقاید وړاندې نه کړل. تاریخ پوهانو چې په خپل اند ، د واکمنانو د واک خدایزه سرچینه او یا تقدیر له منځه وړې و. د منطق د غوښتنو له مخې ببرته له بلې لارې، هماغه اعتقاد ته راستانه شول:

۱- د خلکو مشرتوب، د ځانګړو یوازنیو کسانو له خوا کېږي.

۲-یوه ټاکلې موخه او ارمان شته چې خلک او ټول بشریت د هغه پلو وردرومي.

دنویو تاریخپوهانو په ټولو آثارو کې له ګیوبن نه نیولې بیا تر باکل پورې (دوه انګریزي مورخین) ، د هغو ټولوسیالیو سره سره چې ظاهراً یې په خپل منځ کې لري، همدغه دوه فرضیې په هرو مرو ډول دنورو ټولو بنسټ جوړوي.

لومړی خو مورخ، دبشریت د هغو ځانګړو شخصیتونو کړه وړه سپړي، چې دچا لپاره هغوی ټولواکان، وزیران یا دجنګیالیو مشران دي اوبیا د بل چا لپاره د واکمنانو ترځنګ خطیبان، پوهان، اصلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښـتونکي ، فيلسـوفان او شـاعران دي او د خلکـو او بشـريت لارښوونکي ګڼل کېږي.

دويم داچې هغوی وايي، دوی تـه هغـه څـه او موخـه څرګنده ده چې بشـريت د هغـه پلـو درومـي، څـوک دغـه موخـه دروم دامپراتـوری يـا داسپانيا يا د فرانسې او يا نورو د پرتمينه ژوند غوړيدا ګڼي او بـل يې بيا هغه ځانګړې ازادي او برابرې ګڼي چې دنړۍ د يوې کمکۍ برخې په تمدن پورې چې اروپا نومېږي، اړه لري.

په ۱۷۸۹ کال کې په پاريس کې يو پاڅون رامنځ تـه کېږي، هغـه وده کوي، خپرېږي او له لوديزه ختيځ ته د ملتونـو دخوځـون بڼه پيـدا کـوي. ختيځ ته دغه خوځون څو ځله تکراېږي او دختيځ لـه خوا دلـوديز دغـه خوځون له غبرګون سره مخامخ اوټکر پيدا کوي. پر ۱۸۱۲ کال، دلـوديز دغـه خوځون، خپـل تر ټولـو غـوره مـوخې او ارمـان مسـکو تـه رسـېږي اوبيا په خورا غوره عجيبه بڼه دغـه خوځون ، پـه هماغې لـوړې بڼې لـه ختيځه، لوديز ته ترسره کېږي او د منځنۍ اروپا خلک ټول ځان پسې ورکاږي.

راغبرګ شوی خوځون، بېرتـه پـه لـوديز کې ، خپـل راپاڅېدونکي ټکی، پاريس ته رسېږي. سړېږی او آرامېږي.

ددغو شلو کلونو په اوږدو کې څه ځمکې چې شاړېږي، بې کرکېلې پاتېږي، بې شمېره کورونه په ايرو بدلېږي، د سوداګرۍ بهېر بل پلو تـه اوړي. پـه ميليونونـو ، ميليونونـو خلـک يـا وژل کېږي، يـا هـم بـدا ېږي. لېږدي رالېږدي او په ميليونونو عيسوي وګړي چې لـه خپلـو همنوعـانو سره دمينې دقانون له مخې ژوند کوي، يو بل وژني.

دا ټول څه معنی لري ؟ دا ټول له کومه راپيل شول ؟ څه لاملونـو دغـه خلک دې ته لمسول چې کورونو ته اور ورته کړي او ځانتـه ورتـه کسـان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووژني ؟ ددغو پېښو لاملونه څه وو ؟ کوم قوت دغـه خلـک ، دغـه شـان کړو ته اړ کړل ؟ دا هغه ساده، خو خورا پـر ځای او قـانوني پوښـتنې دي چې له ارادې نه پرته، هر انسان ته دتيرو زمـانو داسنادو پـه ليدو پيدا کېږي.

ددغـو پوښـتنو د ځـواب دپيـدا کولو لپـاره، دبشـريت سـليم عقـل تاريخپوهنې نه چې موخـه يې د ملتونـو او بشـريت پېژندنـه ده، مرسـته غواړي.

که تاريخ دپخوانيو نظر منلی وای. هغه به داسې وای چې:

- خـدای د خپلـو بنـدګانو، دثـواب يـا هغـه تـه د سـزا ورکولـو لپـاره ناپليون واک ته ورساوه او د خپلو خدايي ارمانونو دسرته رسولو لپـاره يې د هغه د ارادې لارښوونه وکړه. کـه دا ومنـل شـي، ځـواب بـه بشـپړ او څرګند و. ددغـه ځـواب لـه مخې بـه کېدای شـو ، ويـل شـوی وای، چې ناپليون دخدای استازی ګڼل شوی وای، او يـا دغـه خبره منـل شـوی نـه وای، وه، خو ددغې مودې پـه ټول تاريخ کې د هغـو کسـانو لپـاره چې دخدای په ارادې غوره ګڼل شوي دي، هېڅ شک نه شته.

البته نوې تاريخپوهنـه نـه شـي کـولای ، دې خبرې تـه داسې ځـواب ووايي...

نوې تاريخپوهنه، ددې پوښتنو په ځواب کې وايي:

- غواړي په دې پوه شي چې دغـه خوځـون څه دی ؟ د هغـه سرچينې چېرې دي ؟ او کوم قوتونه ددې پېښې لاملونه شول ؟ نو واوري.

((څلورلسم لويي خورا مغرور او ظالم سړی و. هغه بې ساري ښکلې معشوقې او هسې داسې وزيران لرل، خـو د فرانسـې واکمنـي يـې سـمه جوړه نه شي کړای. د هغه ځاينا ستي او ميراث خواره هم خورا ضعيف خلک وو او هغو هم پر فرانسې سمه واکمني نه شوه کولای. هغوی هـم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په شان ځانتـه ګران کسـان او معشـوقې لرلې، خـو لـه دوی نـه پرتـه داسې کسـان هم چې کتابونـه يې ليکـل. داتلسمې پېړۍ په پـای کې يوشـل تنـه پـه پـاريس کې راټول شـول او غربـيې را پورتـه کړل چې ټول انسانان برابره او خپلواکـه دي. او دهمـدې غـږ لـه برکتـه وه چې پـه ټولـه فرانسه کې پېښې هغې خواتـه لاړې چې خلکو، ټولو يو بـل ډبـول او وژل يې. ډېرو خلکو يوبل او آن پاچا وواژه ، پـه اوبـو کې يې سره ډوب کړل او څه ويني چې تويې نه شوې. په همدې وخت کې و چې پـه فرانسـه کې يو نابغه پيدا شو. دا نابغه ناپليون نومېده. هغه هرچېرې او هرځای ستر بري ګټل ، يعنې ډېر خلک يې وژل. هغه ډېر خلـک وژل، ځکه چې هغـه ډېر لوی نابغه و. دا هېڅ څرګنده نه و چې هغه ولې افريقاتـه لاړ چې هلتـه هم وژنې وکړې او تر هغه کچې د افريقايـانو پـه وژلـو کې بريـالی و چې فرانسې ته په راارسېدو سره يې ټولو تـه امر وکړ چې ده تـه بـه غـاړه ږدی او ټولـو هغـه تـه غـاړه کېښـوده. امپراتـوری تـه پـه رسـېدو سره، هغـه د خلکو دوژلو په تکل، ايتاليا، پروس او اتريش ته لاړ. هلتـه يې هم ډېر خلـک ووژل. پـه روسـيه کې هم يـو ټولـواک و. دغـه ټولـواک الکسـاندر نومېده. هغه تکل وکړ چې په اروپا کې امنيت ټينګ کړي، نوځکـه لـه ناپليون سره ونښت. د روسيې ټولواک ناڅاپه ۱۸۰۷کال کې لـه ناپليون سره ملګری شو ، خـو پـه ۱۸۱۱ کـال کې بيـا سـره وران شـول. هغـوی بيـا د خلکو په وژلو پيل وکړ. ناپليون شپږسوه زرېزه پوځ جوړ او پـر روسـيې يې يرغـل وکړ. مسـکو يې لاندې کړ ؟ وروسـته بيـا ناڅاپـه لـه مسـکوه وتښتېد. او بيا ټولواک الکساندر د شتاين او نورو پـه مشـوره ، اروپـا د هغـه چا پـه وړاندې چې نـا آرامـه کړې يې وه، يـوه او متحـده کړه. د نـاپليون ټول پخـوانې متحـدين ناڅاپـه ټول د هغـه دښـمنان شـول. دغـه متحـدان د هغـو قوتونـو پـه وړانـدې چې نـاپليون بيـا نـوي ميـدان تـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوستي و ، ودريدل. متحدينو ناپليون ته ماتې ورکړه او پاريس ته ورننوتل او لاندې يې کړ. هغوی ناپليون له پادشاهۍ نه لاس په سر کېدو ته اړ کړ او پرته له هغه چې له هغه نه د ټولواکۍ ويار واخلي ، په ډېر درناوي يې د ايلبو جزيرې ته تبعيد کړ. هوکې ! سره له هغه چې ۵ کاله پخوا او تر دې نه يو کال وروسته ، هغه ټولو داړه مار اويا غي ګانې، خو بيا يې هم دغه راز درناوي کاوه. تر هغه وروسته ۱۸ لويي چې لا تراوسه فرانسويانو او د هغو متحدينو پر هغه ملنډې وهلې او خندل يې ، د فرانسې پادشاهۍ ته ورسېد. ناپليون په داسې حال کې چې د خپل پخواني ګارډ په وړاندې اوښکې تويولې، واک يې په رسمي توګه پرېښود او تبعيد ته لاړ. تر هغه وروسته پياوړي لوړ پوړي او ځيرک ديپلوماتان (په تيره بيا تاليران چې ځانګړی واک يې تر لاسه کړی و او د هغه له برکته يې د فرانسې پولې لاپسې پراخې کړې) په ويانا کې ديره شول، جرګې مرکې يې وکړې او د دې جرګو مرکو له برکته ځېنې ويارمن خلک نيکمرغه او ځېنې بدمرغه شول. ناڅاپه او نېږدې و چې دغه ديپلوماتان او واکمنان سره ولوړي او بيا دې ته چمتو شي چې خپلو پوځونو ته ديو بل د وژلو قومانده ورکړي. په دې وخت کې و چې ناپليون له خپل يو ټولي پوځ سره بيا فرانسې ته راغي. فرانسويانو چې تر اوسه، له هغه سره کرکه لرله، سمدلاسه هغه ته غاړه کېښوده ، خو متحد شاهان د دې کار له املـه خوابدي او بيا يې له فرانسې سره جګړه پيل کړه. ستر نابغه يې مات کړ او هغه يې بيا ناڅاپه داړمار وګاڼه او دالينا جزيرې ته واستاوه. دغه بدمرغه تبعيدي له خپلو خپلوانو ، عزيزانو او له خپلې ګرانې فرانسې نه لرې په وچه ګاګره کې په کراره مړشو او هغه لوی کارونه چې ده يې د کولو ارمان درلود ، خپلو راتلونکو نسلونو ته پرېښودل. په اروپا کې بيا ارتجاع واکمنه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو شاهانو پر خپلو ولسونو ظلمونه پیل کړل.

کـه تاسو دا فکر وکړئ چې دغـه ټولې خبرې، پـر تـاریخي پېښـو ملنډې وهل دی، تیروتلي یاستئ. برعکس هغـه څه چې وشول، د هغـه متناقضو او نا اړوندو ځوابونو تر ټولو غـوره او ملایمـه څرګندونـه ده چې تاریخ لیکونکو دخاطراتو دلیکونکواو د خپلو ځانګړو هېوادونو ، د تـاریخ لیکونکـو لـه لیکنـو نـه را اخېسـتې چې دنـوي ټولیز تـاریخ لیکونکي یې چې دفرهنګ د تاریخ لیکونکي دی، په خپلو کارونو کې وکاروي.

دغـه شان ځوابونه ځکه عجیب او ګنګ برېښي چې نـوی تـاریخ لکـه دکنې په شان ، هغو پوښتنو ته ځوابونه نه وایي چې چا پوښتنلي نه دي.

که تاریخ د خلکو او بشري ټولنې دخوځون انځـورول او سـپړل وي، نـو لـومړنی پوښـتنه چې بې ځوابـه پـاتېږي (البتـه چې ټولې خبرې بـه ناپوهېدونکې پاتې شي) داده:

هغه قوت چې ملتونه خوځون ته هڅوي، کومـه دی ؟ نـوي تـاریخ پـه خورا لږ والتیا ددې پوښتنې پـه ځـواب کې یـا وایـي چې نـاپلیون خـورا نبوغ درلود او یا داچې ۱۴ لویي خورا مغروره و او یـا دا چې نـور بـل چا او یا کوم لیکوال په خورا شوق همدا ډول کتابونه لیکلي دي.

داټول کېدای شي سم وای او کېدای شی و خلکـو د هغـه منلـو تـه چمتو وای ، خوبیا هم چا داپوښتنه نه ده کړې. دا خبرې به هغـه وخت پـر ځای وای چې مورږ ټول دخدای یو ډول دایمي قدرت ته قایله وای، هغـه قادر او ابدي واکمـن خدای چې خپـل بندګان تـل د نـاپلیون ، لـویي او لیکوالانو لـه لارې اداره کوي، خو ټول او تل دغه شـان واک نـه منـي، نـو لـه دې کبلـه مخکـې لـه دې چې د نـاپلیون ، لـویي او لیکوالـو پـه اړه وغږیږو ، بایـد هغـه اړیکـي پیـدا کـړو چې ددغـو کسـانو او ملتونـو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخوځون او غورځنګونو ترمنځ شته.

که د ابدي واک پرځای کوم نوی واک رامنځ ته شي، باید دا څرګنده او ښکاره کړو چې دغه واک او قوت څه شي دی، ځکه د تاریخ ټوله په زړه پورتیا په همدغه واک کې نغښتې ده.

تاریخ ګواکې داسې ګڼي چې دغه قوت ګواکې شته او هغه ټولو ته څرګند دی، خو له دې هیلې سره سره که د تاریخ دغه نوی قوت څرګند وګڼو او هغه ومنو، وی وګڼو. ، خو بیاهم ، هغه څوک چې د تاریخ زیات کتابونه ولولي، په غیر ارادي ټوګه په دې شک کې پیدا کوي ، دغه قوت چې تاریخ لیکونکي یې هریو په خپل ډول تعبیروي، په پوره ټوګه ټول و پېژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲

هغه قوت چې خلک خوځوي کوم دی ؟

خاطره لیکونکي او هغه کسان چې جلا جلا د ملتونو تاریخ لیکي ، دملتونـو دخوځـون دغـه قـوت ، هغـه واک ګڼـي چـې پـه اتلانـو او پادشاهانو کې نغښتي دي. د هغـو دپېژندنې او وینا لـه مخې تـاریخي پېښې یوازې او یوازې دځانګړو کسـانو لکـه نـاپلیون یـا الکسـاندر او په ځانګړي توګه د هغو کسانو ارادې او تکل پـورې اړه پیـدا کـوي چـې دغه مورخین د هغو په اړه لیکنې کوي.

د هغـه قـوت پـه اړه چـې دغـه خوځـون رامـنځ تـه کـوي، د مورخینـو ځوابونه به په دې شرط ، د منلو وړ وي، چې هره پېښه د یو جلا مورخ له خوا راسپړل شي، خو که همدا چې د ببلابېلو ملتونو مورخین، چې لـه ببلابېلا نظرونو له مخې پطښو ته ګوري، د هغوی ځوابونه بـه معنـی او ارزښت ونه لري، ځکه د هغوی هریو نه یوازې هره پېښې تـه، د جلا نظر لـه مخې ګوري بلکې پرهغې پېښـې دېېلو نظرونـو لـه مخې، هغـه هم متضادو نظرونو له مخې پوهېږي، یو مورخ داسې چې دا ټولې پېښـې د نـاپلیون د واک زیږنده ګڼي، بل بیـا وایـي چـې دا هرڅـه د الکسـاندر ارادې پورې اړه لري او درېیم تن بیا هغه دبل چا تکـل پـورې تړي. ددې سرېیره دغه ډله تاریخ پوهان آن د یوازینې قدرت د سرچینې پـه اړه سـره یو لاس او هم انده نه دي.

تییـر، چـې د نـاپلیون پلـوي دی وایـي چـې د نـاپلیون واک د هغـه پرنبوغ رحم او خواخوږۍ ولاړ دی. لانفری، چې جمهوري انده دی وایـي چې د ناپلیون واک د خلکو په دوکو او غولولو چورلي. پـه دې ډول دغـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاريخي پوهان د يوبل روايت ناسم ګڼي او له هغه سره هممهاله د پېښـو د رازېرډونکو قوت مفهوم هسې اپلتې بولي او د تـاريخ غـوره پوښـتنې ته هېڅ ځواب نه وايي...

داسې برېښي، د ټولېز تاريخ ليکونکي چې د ټولو خلکو او ملتونو له پېښو سره اړوند دي، د پېښو د خوځون د قوت او د هغـو د سرچينو په اړه د ځـانګړو مورخينـو د نظر پـر نـاحق والـي پـوهېږي. هغـوی اتـلان او ټولواکان د تاريخي پېښو خوځونکي نه ګڼي بلکې ډېر نور عوامل او پېښې د دغو پېښو د منځ ته راتګ عوامل بولي. دغـه ډله مورخان په جګړه کې ديوه ملت د برې يا ماتې لامل نه ديوه تن د کړو وړو او واک اغيز بلکې د ګڼ شمېر خلکو د متقابلو کړو وړو اغيز ګڼي.

د دغـو نظريـاتو لـه مخې د تـاريخي څېړو واک چې پـه خپلـه د نـورو ډېرو قوتونـو محصـول دی، نـه شـو کـولای، هغـه څـه وګڼو چې خپلـه د نورو پېښو سرچينه ده، خو د دې سره سره د ټولېز تاريخ زياتره ليکوال، دواکمن او ټولواک قوت، هغه لامل ګڼي چې پـه خپلو اکـه تـوګـه پېښـې رامنځ ته کوي... د هغو داند لـه مخې کـه يـو ځای تـاريخي شخصيت د خپلـې زمـانې زېرنـده دی او د هغـه واک د ببلابېلـو پېښـو يـوازينی سرچينه ده، خو بل ځای د هغه د واک سرچينې، پېښې دي. د سـاري پـه توګـه ګروينـوس يـا شلوسـر او نـور کلـه هڅـه کـوي دا ثابتـه کـړي چې نـاپليون د ۱۷۸۹ کـال د انقـلاب، د هغـه انقـلاب او نـورو پېښـو زېرنـده دی، کلـه بيـا وايي چې د ۱۹۱۲ کـال جګړه او ځېنې نورې پېښـې چې د دوی له خيـال سره برابرې نـه دي، يـوازې او يـوازې د نـاپليون د نـاسمو کړو او ارادې زېرنده او آن دا هم وايي چې په ۱۷۸۹ کال کې داند پښـنو د ودې مخنوی هم د ناپليون کار و. له يوه پلوه ناپليون د انقلاب د زمـانې زېرنده او د هغه نه جلا کېدونکې برخه وه او له بله پلوه هماغـه نـاپليون

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغه واک انقلاب، انقلابي اند ښښني او هغه پورې اړوند افکار له منځه وړي دي.

دغه عجیب ضد او نقیض افکار کومه تصادفي خبره نه ده، نه یوازې هره شېبه له دغه شان ورته پېښو سره مخامخ کېږو بلکې د ټولیز تاریخ دلیکونکو، سپړنې په پرله پسې توګه له همداسې ضد او نقیض افکارو نه جوړ دي. ددغو مورخینو د ضد او نقیض خبرو د پیدا کېدو علت دادی چې دوی کله په څېړنه پیل کوي، نو چارې یې په نیمایی کې پاتې ږي.

که دغه پېښې د څو قوتونو د ګډو کړو وړو زیږنده وي، دي ته اړتیا ده چې د هغو ټولو ونډه په پام کې وساتي او پایلې ته ورسېږي، خو د ټولیز تاریخ لیکونکي هېڅکله دغه ټکی ته پام نه ساتي او دې ته اړوزي چې د خپلو چارو د پایلو لپاره کوم بل څرګند قوت په پام کې ولري.

د ځانګړي تاریخ لیکونکي. د ۱۸۱۲ کال د جګړې او په فرانسه کې د بوربن، د کورنۍ دبیا واک ته رسېدو په اړه دا په ډاګه لیکي او هغوی ټول دغه پېښې د الکساندر د ارادې زیږنده بولي، خو ګیرونیوس، چې څېړنې یې ټولیز تاریخ پورې اړه لري، هڅه کوي دا ثابته کړي چې د ۱۸۱۳ کال جګړه او واک ته د بوربن د کورنۍ په راستنېدو کې، نه یوازې د الکساندر بلکې په دغو چارو کې د شتاین، میټیرنیخ، مېرمن دوستایل، تالیران، فیخته، شاتوبریان او نورو ارادې هم اغیز او ونډه لرله. دا ښکاره ده چې مورخینو دا چارې د الکساندر ارادې پورې تړلې ګڼلې دي...

کلیوال چې د باران د پیدا کېدو دلاملونو تصور هم نه شي کولای، کله چې د باران د وریدو یا د آسمان د شنه کېدو هیله لري، وایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- باد وريځې راوړي دي يا بادونو وريځې خورې کړې دي. د ټولیز تاریخ مورخین کټ کټ همدا سې دي. یو نیم وخت کله چې د هغوی نظر سره برابره وي ، وایي چې واک د پښتنو زیږنده دي.

درېیمه ډله تاریخ لیکونکي چې د فرهنګ څېړو نوم یې ګټلی دی هم دهماغه ټولیزو تاریخپوهانو په لاره تللي دي. دغه ډله کله ناکله لیکوال او ښځې هغه قوت ګڼي چې د ټولو پښتنو د پښتنبدو سرچینه دي، خو هغوی پښتنو ته چور په بل ډول ګوري. هغوی دغه قوت د فرهنګ په نامه یادوي او هغه د متفکرینو د اند ښتنو زېږنده ګڼي.

د فرهنګ څېړو تاریخ لیکونکي، د خپلو پخوانو تاریخ لیکونکو په څېر دي، ځکه که تاریخي پښتې په دې ډول وڅېړل شي چې دې یا هغه چا داسې وکړل او هغسې یې وکړل. ولې نه شو کولای ووایو چې هغه بل بیا داسې یه هغسې وکړل، یا هغه بل کتابونه ولیکل ؟

دغه مورخین د هغو بې شمېره ستړو عواملو نه چې دغه ژوند پښتې بدرګه کوي، یوازې عقلي او فکري عوامل غوره کوي او وایي چې همدا د پښتو عوامل دي، خو د دوی د ټول زیار سره سره چې دوی یې د دې لپاره ګالي تر څو ثابته کړي چې د پښتو رامنځ ته کېدو عوامل د لیکوالو او متفکرینو او د هغو دهڅو او هاند زېږنده دي، د څه مودې وخت په تېریدو سره دا څرګنده ږي چې د څو تنو متفکرینو ذهني هڅو او دملتونو تر منځ څه اړیکي شته دي، خو په هېڅ ډول دا دمنلو نه ده چې د متفکرینو هڅې د خلکو د کړو وړو لارښوونه کوي.

او یا که د فرانسې د انقلاب بې رحمې وژنې ، د هغه تفکر زېږنده وبلل شي، چې د انساني حقوقو د برابرۍ او وروګلوی غوښتنه یې کوله..

خو بیا هم که د غه ټول ژوند او خورا هر اړخیز عوامل چې ډېر زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دي ، غوره وګڼو او دا ومنو چې د ملتونو دخوځون لارښوونه ، هغه مرموز او ناڅرګند قوت دی، چې تفکر نومبړي، دتاريخ اساسي پوښتنه بياهم بې ځوابه پاتېږي. يا داچې د شاهانو د واک لامل او دليل چې تر دې دمخه يې يادونه وشوه او يا د مشاورينو او نورو اغيز چې د ټولېز تاريخ ليکونکو رامنځ ته کړي، دتفکرهغه نوی قوت رامنځ کوي چې له پرګنو سره يې اړيکي څرګند نه دی.

خو دوی مخکې له دې چې د ټولېز تاريخ ليکونکي او نور مشاورين د هغه يادونه کړې وي، داند ښښې هغه نوی قوت چې له پرګنو سره يې اړيکي لا څرګندې هم نه دي، ورزياتېږي.

دا حق لرو تصور وکړو چې ناپليون دا واک درلود او وې کړای شول چې ځښې پښې او چارې تر سره کړي، خو له يو څه مودې تر تيريدو وروسته دا تصور هم کولای شو چې د ناپليون واک له ځښو نورو لاملونو سره وکولای شول ځښې سترې پښې رامنځ ته کړي، خو څنګه کولای شو دا ومنو چې ((ټولنيز قرارداد)) کتاب ددې لامل شوی وي چې فرانسويان دې يو بل ډوب کړي. دا ناشونې ده چې ددغه نوي قوت او پښو ترمنځ پر اړيکو بې دليله پوه شو.

ښکه چې د ټولو هغو کسانو ترمنځ چې په يوه زمانه کې ژوند کوي، اړيکي شته دي، نو له دې کبله د پوهانو او متفکرينو د هلوځلو او د هغو دهممهالو تاريخي غورځنګونو ترمنځ د اړيکو مونډل ناشونې خبره نه ده. دا اړيکي کټ مټ هماغو اړيکو ته ورته دي لکه دبشري غورځنګونو او سوداګري، هنرونو ، کرکيلې او نورو ترمنځ اړيکو کې ولټول شي، خو دا چې ولې دفرهنګي تاريخ ليکونکو لپاره د خلکو ذهني هلې ځلې دتاريخي غورځنګونو علت يا انځورونکي برښې ؟ د پوهېدو وړ نه دي. د مورخينو دغه پايله کولای شو ، داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوسپړو:

۱- تاریخ لیکنه د پوهانو کار دی او هغه طبیعي او ښه بربښي چې خپل ټولیز دریځ د ټول بشریت دخوځون بنسټ او د غورځنګ لمسون وګڼي. هماغه شان چې سوداګرو، بزګرانو او پوځیانو ته دا طبیعي اوښه بربښي چې خپلې هلې ځلې همداسې وګڼي(خو دا ځکه داسې کیدای نه شي چې سوداګر او پوځیان تاریخ نه لیکي).

۲- دا چې معنوي هلې ځلې، ښوونه او روزنه، تمدن، فرهنګ او اندښنه، داسې ناخرګنده او ناسپړل شوي مفاهیم دي چې په خورا آسانۍ د هغو تر سیوري لاندې کیدای شي دهر نظر دتایید لپاره داسې کلمې او مفاهیم وکارول شي چې تر دې لا جړې او ناخرګند دی، او د هغو په کارونو سره هر څوک کولای شي، د خپلو موخو لپاره په آسانۍ کلمات پیدا کړي. خو که ددغه راز تاریخ له ځانګړي ارزښت نه تیرشو (کیدای شي هغه څه او یا دچا لپاره په کار وی) دفرهنګ تاریخونو چې ټولیز تاریخونه، ورځ تر ورځې هغو ته لبوالتیا ښکاروي، ددغو ځانګړتیاوو درلودنکي دي چې مذهبي، فلسفي او سیاسي، ښوونځي دپښنو اوتاریخي خوځون اصلي لاملونه ګڼي اوبیا هغه په خورا ځیر څېړي، خو هر وار چې کومه رښتینې تاریخي پېښې لکه د ۱۸۱۲ کال جګړه وڅېړي. هغه بې ارادې د قدرت زیږنده بولي. دساري په توګه هغوی دغه جګړه په ډاګه د ناپلیون د ارادې زیږنده شمېري. د فرهنګي تاریخ لیکنې، تاریخپوهان، بې له ارادې خپل ضد خبرې کوي او دا ثابتوي، هغه نوی قوت چې دوی خپله دتاریخي پېښو دشننې او سپړنې لپاره موندلای دی. دتاریخي پېښو دخرګندونې او شننې توان نه لري او د تاریخ دشننې او سپړنې، یوازینۍ وسیله هماغه څه، یعني هغه واک دی چې دوی ګواکې نه مانه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳

لوکو موتیف روان دی. پوښتنه کېږي چې د هغې د خوځښدا لامـل څه شي دی؟ کلیوال وایي چې هغه شیطان خوځوي. بل وایي چې اورګاډي ځکه خوځېږي چې د هغـه دتـګ څرخونـه خوځي او درېیم ټینګـار کـوي چې د هغه د خوځښدا لامل هغه لوګی دی چې باد یې له ځانسره وړي.

دکلیوال خبره څوک هسې پـه سـادګۍ ردولـی نـه شـي، ځکـه د هغـه هغه په پوره توګه هغه ملې ده. ددې لپاره چې څوک د هغـه خبره رد کړي ، یا باید دا ثابته کړی چې شیطان نه شته او یا کوم بل کلیوال هغه تـه دا په ډاګه څرګنده کړي چې اورګاډی نـه شـیطان بلکې جرمن چلوونکی چلوي. یـوازې د عقېدې ددغـه، تضـاد لـه پېدا ایښت نـه دا څرګندېږي، چې دواړه تیروتلي دي، خو هغـه چا چې د اورګاډی د ګرځښدو لامـل د هغه څرخونه ګڼلي، په خپله تیروتنه خپله پوهېږي ، ځکه که هغـه پـه دې اړه خپلو څېړنو تـه دوام ورکړي، دڅرخونـو دخوځښدو لامـل لټـوي ، تـر هغه چې په وروستي دلیل، یعنې دبخار په خوټیدا پوه نـه شـي، هغـه بـه دا حق ونه لري چې د لاملونـو دلټولـو نـه لاس پـه سـر شـي او هغـه چې د ارګاډي دخوځون لامل هغه لوګی چې شاته درومي ګڼلی ، هغه چې کلـه دڅرخونو دلیل ناسم لیدلی دی، بله لومړنۍ ننښه لوګی یـې چې لیـدلی، هماغه یې دخوځښدا لامل بللی دی.

هغـه یـوازیني مفهـوم چې د اورګاډی دخوځښدا مفهـوم یـې څرګنـد کـړي، د هغـه قـوت مفهـوم دی چـې اورګـاډی لـه ټـولیز او لیـدونکي خوځون سره برابر وي.

هغه یـوازینی مفهـوم چې د هغـه پـه مرسـته کېدای شـي د ملتونـو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځښدا لامل څرګند شي، هغه د هغه قوت دمفهوم سپړنه ده چې د ټول ملت دخوځون دمفهوم سره برابروي.

خو ببلابېل تاریخ لیکونکي، هریو دخوځښدا لامل بل قوت ګڼي. داسې ده چې هر یو له یو بل نه ، نه یوازې ډیر توپیر لري بلکې په هېڅ ډول دلیدونکي اوخېړنې وړ خوځون سره برابر نه دي. یوه ډله داسې قوت مني چې داتل په جوهر کې نغښتي وي. لکه کلیوال چې د ارګاډي خوځوونکي، شیطان ګانې. بل بیا لکه د هغه چا په شان چې دارګاډي لامل چورلېدونکي څرخونه ګڼل دانسانانو خوځون له یو بل قوت سره تړلی بولي، بله ډله بیا د بشر د خوځون لامل کوم بل قوت ګڼي، هغه هم د هغه چا په شان چې له ارګاډي نه پورته کېدونکی لوګی، اصلي عامل ګانې.

تر هغه پورې چې دځانګړو شخصیتونو تاریخ لیکل کېږي، دا مهمه نه ده چې هغه سزار، که اسکندر، لوتر و یا ولتر ، د ټولو خلکو او یا نه د ټولو خلکو تاریخ ، یعنې د هغو ټولو خلکو تاریخ چې د پېښو په پېښېدو کې یې ونډه لرله، هرو مرو به ځانګړو کسانو ته دا ویاړ وربښل کېږي چې نور خلک یې یو ګډ ارمان ته د رسېدو لپاره سره یو کړي دي. او تاریخ لیکونکو ته په دې اړه یوازې یو مفهوم ښه څرګند دی او هغه قدرت یا واک دی.

دغه مفهوم یوازینی وسیله ده چې د هغه په مرسته کولای شو د تاریخ هغه شان شننه وکړو چې زموږ زړه غواړي او هرهغه څوک چې دغه وسیله ماته کړي یا یې راپرزوي، لکه هغه شان چې باکل، دا کار وکړ. ځکه هغه د تاریخ په خېړنه کې بله لاره غوره نه ګڼله ، ځان به د هغه د جوړېدو له وروستي ارمانه نه بې برخې کوي.

دتاریخي پدیدو د سپړنې لپاره دقدرت دمفهوم د هرو مرو کارولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاهد ، په خپله د ټولیز او فرهنګي تاریخ لیکونکي دي ، دوی د قدرت د مفهوم د نه منلو او ناسم ګټلو سره سره ، بیا هم هره شېبه له هغه ګټه اخلي.

د تاریخ پوهه په بشري چارو کې ، د پیسو دلوټ او سکو د چلند بهېر ته ورته دی. د تاریخي شخصیتونو ځانګړې ژوند لیک ود هغو د سکو ځانګړي تاریخو ته پاتې کېږي. هغه(پیسې) هر هغه پورې په کرار او قناعت ښوونکي توګه، چلېږي، خپله دنده سرته رسوي ، نه یوازې تاوان یې چاته نه رسېږي، بلکې ګټه هم لري، چې د هغو د زیرمې یا پشتوانې پوښتنه رامنځ ته شوي نه وي.

تر هغه چې د پېښو په پېښدو کې د اتل د ارادې لامل پسې ونه ګرځو ، د تییر (یو مورخ) تاریخ به په زړه پورې او روزونکی او آن چې شاعرانه او خوږ راته برېښي، په عمدې توګه ، همدا چې د کاغذي پیسو د اصلیت خبره رامنځ ته شي او یا داچې هغه څنګه اسانه جوړېږي، یا داچې هغه ډېرې او ژرجوړېږي، یا د هغه دچلېدو لپاره د زرو زېرمه او تضمین په کار دی، - نو په همدې توګه د دغه راز تاریخونو د رښتینې ارزښت پوهېدنه ځکه ګرانه ده، هغه هم له دې کبله چې بې شمېره لیکل شوي دي، او یا له دې کبله چې څوک له سادګۍ نه دا پوښتنه کوي چې ناپلیون په کوم قوت وکولای شول، دغه چارې ترسره کړي ؟ نو هر څه تر شک لاندې راځي، یعنې داچې خلک غواړي خپلې کاغذي پیسې په سوچه زرو بدلې کړي.

د ټولیز او فرهنګي تاریخونه لیکوال، هغو کسانو ته ورته دي چې د پیسو د سکو په بې ارزښتې پوه شوي دي او غواړي له سپک او کم ارزښت فلزه چې رنګ یې طلا ته ورته دی سکې جوړې کړي. د هغوی سکې په رښتیا هم د فلز غږ لري، خو له همدې غږ او شرنګا پرته بل څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه لري. کاغذي پيسې کېدای شي ناخبره کسان وغولوي، خو فلزي جعلي سکې له غږه پرته بل څه نه لري. هېڅ څوک به ونه شي غولولي. هماغه شان چې سره زر هغه وخت سره زر دي چې نه يوازې د راکړې ورکړې بلکې د ځېنو نورو شيانو د جوړولو لپاره کار ترې واخېستل شي، د ټولیز تاریخ لیکونکي هم هغه وخت هیله مند دي چې وکولای شي د تاریخ اساسي پوښتنې ته ځواب ووایي او هغه پوښتنه داده:

- واک څه شی دی ؟

دې پوښتنې ته ، د ټولیز تاریخ لیکونکو ځواب چور ناسم دي او د فرهنګي تاریخ لیکونکو خو په پوره توګه له هغه نه مخ اړوی او د نورو پوښتنو په ځوابونو اخته دي. لکه هغه شان چې سرو زرو ته ورته جوړې شوې جعلي سکې يوازې د هغو کسانو ترمنځ چې يا يې سره جوړه کړې وي او يا د سرو زرو له ځانګړتیاوو سره آشنا نه وي ، د ګټې او راکړې ورکړې وړ وي، هماغه شان ده چې د ټولیز تاریخ او د فرهنګي تاریخ لیکونکي، تاریخ چې اساسي پوښتنې ته ځواب نه لري، يوازې د خپلو ځانګړو موخو لپاره چې د لنډ مودیزو سکو په شان ، لنډ مودیزه وي ، يا په ځینو پوهنتونونو کې او يا هم د هغې ډلې لوستونکو په کار راحي چې د دوی په وینا د غوره کتابونو په لټه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴

همدا چې تاریخ، د پخوانیو له دغې عقیدې نه سترګې پټې کړې چې لوی خدای ملت ، د هغه شاه د ارادې تابع کړی دی چې دده سیوری او استازی ګڼل کېږي، نو که له دغو لاندنیو دوو تګلورو نه لږترلږه یوه غوره نه کړي، له ستونزو نه پرته به آن یو ګام هم وړاندې وا نه اخیستې شي:

یا باید د پخوانو په شان ټولې چارې د خدای د ارادې زیږنده وبولي او یا په ځانګړي توګه د هغه قوت سپرنه او شننه وکړي چې د تاریخي پېښو د پېښېدو لامل دی او هغه واک نومېږي.

پخواني باورته ورستنېدل ځکه ناشونی دی چې عقیده (ګروه) شړیدلې او اعتقاد سست شوی دی، هغه ګرانه خبره برېښي ، نو له دې امله دې ته اړتیا لیدله کېږي چې د واک شننه او سپرنه وشي.

ناپلیون فرمان ورکړ چې پوځ راټول او جګړې ته لاړ شي، د دې فرمانونو تصور مور ته دومره عادي خبره برېښي او مور له هغې سره تر دې کچې ږدي شوي یو ، که دا پوښتنه چې ولې شپږ سوه زره پوځیان جګړې ته ځي او یا ناپلیون خبرې وکړې، مور ته بې معنی ښکاري. هغه د واک خاوند و او هر فرمان به یې چې ورکاوه، هغه به سمدلاسه ترسره کېده.

دا ځواب به هغه وخت قناعت ښونکی وای، که مور په دې باور لرلای چې ټول واک ده ته خدای وربښلی دی، خو که مور کوم بل نظر وړاندې کړو ، نو دې ته به اړ شو چې ووایو ، څنګه او ولې یوتن کولای شول، پر نورو دومره واک ولري ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا واک نه شي کېدای هغه مخامخ جسمي واک واوسي چې يو زورور يې پر کمزوري لري، ددې واک بنسټ هغه څه هم نه شي کېدای چې ځېنې ساده مورخين، هغه د روحانيونو واک او لاسبرې په نامه يادوی.

دغه مورخين وايي چې تاريخي مخورې څېړې، هغه ځانګړې انسانان دي چې د ستر او لوړ روح او چاته نا ورته ځيرکتيا خاوندان دي. ددوی دغه څه نبوغ نومېږي. هغه دهمدې ځانګړتيا املته تر نورو لوړتيا لري دا هم نه شي کېدای ومنل شي چې د واک بنسټ پر روحي، اخلاقي لوړتياوو ولاړ دی، په تيره بيا ددغه شان اتلانو لکه د ناپليون چې د روحي-اخلاقي ارزښتونو په اړه يې هم ډېرې پوښتنې بې ځوابه پاتې دي.

تاريخ مورږته دا هم څرګندوی چې څلورلسم لويي او ميترنيخ چې پر ميليونونو ميليونونو وګړو يې واک چلولی دی، نه يوازې روحي لوړتيا نه لرله، بلکې له اخلاقي پلوه هم د خپلو ميليونونو تر لاس لاندې سرتيرو له هر يو نه کمزوری وو.

که د واک سرچينه نه د واکمن په بدني قوت او نه د هغه په روحي-اخلاقي حالت کې نغښتې وي، نو دا په ډاګه څرګنده ده چې هغه بايد د واکمن او ددې تر لاس لاندې پرګنو ترمنځ په اړيکو کې چې دی پرې واکمن دی، نغښتې وي.

دحقوقو علم لکه د هغه صراف په څېر چې واک ته د سرو زرو په سترګه ګوري او وعده کوي چې هغه به په سوچه زرو بدلوي، د واک په اړه هم دې ته ورته فکر کوي.

واک د پرګنو هغه ډله ايزه اراده ده چې د هغو په مخامخ، برالا او يا خاموشه خوښه، د هغو غوره شوي حکومت ته ورلېږدول شوې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحقوقو په علم کې چې د دولت او قدرت د جوړښت په اړه له خبرو اترو او دلایلو برابر شوی دی. آن که ددې کار کېدل هم شوني وي، هر څه څرګند دي، خو کله چې د دولت او واک مفاهیم دتاریخ په اوږدو کې څېړل کېږي، بیا خبرې جړې او سپړنې ته اړتیا لري.

دحقوقو علم دولت او واک ته په هغه ستر ګه ګوري لکه پخوانیو چې اور ته کتل، یعنې یو مطلق شي ته، خو دتاریخ له نظره دولت او واک داسې پدیدې او پېښې دي لکه زمور د زمانې یو فزیکپوه لپاره چې اور نه دطبیعت قوا بلکې یوه پېښه او پدیده ده.

دتاریخ او دحقوقو دعلم دتوپیر پر بنسټ دی چې دحقوق علم کېدای شي وکولای شي. په هر اړخیزه توګه دا څرګنده کړي چې د دغه علم له نظره واک څنګه تېنګ شي او واک څه شي دی، د همدې حقوقو دعلم پر بنسټ دی، چې حقوق، د وخت له اړیکو خپلواکه دی، خو د زمان په اوږدو کې د واک دبدلون د معنی په اړه دتاریخ پوښتنې بې ځوابه پاتېږي.

که واک د خلکو هغه ډله ایزه اراده ده چې واکمن ته یې ورلېږدولی دی، ایا پوګاچوف هم د خلکو استازی دی؟ ذکه پوګاچوف د خلکو د ارادې استازی نه دی، نو لومړی ناپلیون څنګه د خلکو د ارادې استازی دی؟ ولې درېیم ناپلیون چې بولوني په سیمه کې ونیول شو، شوکمار او جاني وګڼل شو اوبیا وروسته هغه کسان جاني او شوکمار وګڼل شول چې دی یې نیولی و؟

ایا په درباري انقلابونو کې چې دوه درې تنه یې سرته رسوي، هم د خلکو اراده، نویو څېړو ته ورلېږدول کېږي؟ ایا په نړیوالو اړیکو کې د ملتونو حق، لاسبرو واکمنو ته ورلېږدول کېږي؟ ایا د ۱۸۰۸ کال د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راین د اتحاد د غړو هېوادونو اراده ناپلیون ته ورلېږدول شوې ده ؟آیا پر ۱۸۰۹ کال کې چې زمونږ پوځ ، د فرانسې پلوي شو او دواړه د اتریش په وړاندې ودرېدل، د روس د ملت اراده ناپلیون ته ورولېږولې شوه. دې پوښتنو ته دري ځوابونه لرو:

- لومړي ، بایددا ومنو چې د ملت اراده تل بې له هر ډول شرایطو او حالاتو پرته، هغو واکمنو ته چې ملت ځانته غوره کړي ورلېږدول کېږي او د نوي واک پیدا کېدل او لېږدیدلي واک په وړاندې دریدل ، باید درښتني واک په وړاندې تیری وبلل شي.

دویم، یا باید دا ومنو چې د خلکو اراده واکمن ته دځانګړو او څرګندو شرایطو له مخې ورلېږدول کېږي او دا خلکو ته څرګنده کړو چې پر واکمن دهر ډول داسې زور راوستل او د هغه داسې مخنوي چې د هغه د واک د راپرزیدو لامل شي، له دې کبله چې واکمنو د واک دلېږدولو شرایطو سم مراعات کړی نه دی.

۳- یا داچې:

یا دا که دا ومنو چې د خلکو اراده واکمن ته دشرایطو پر بنسټ ور لېږدول کېږي، خو دغه شرایط ښکاره او څرګند نه دي، او د ګڼو واکونو پیدایښت ، د هغوی مبارزه او پرزیدل ، یوازې له دې املې دی چې دولت له یوې ډلې نه بلې هغې ته د ارادې په لېږدولو کې پر ناڅرګندو او ناپېژندل شویو شرایطو څارنه لرله، خو په سمه توګه یې مراعات کړې نه ده.

تاریخپوهان د دري اصولو له مخې له دولت سره د خلکو اړیکي سپړي.

داسې برېښي، چې یوه ډله تاریخپوهان، یوازې د سادګۍ له مخې د قدرت په معنی پوه شوي نه دي. یعني هماغه د مخورو او تاریخي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصيتونو د ژوند ليکونو ليکوال او هغه چې د يوه هېواد تاريخ له نورو هغو نه جلا څېړي (هغه څه چې مخکې مور پرې وغږيدو). دوی په دې باور دي چې د خلکو ډله ايزه اراده له کومه شرط پرته ، تاريخي شخصيتونو ته ورلېږدول کېږي او له دې املـه د ليکنې په لړ کې د واکمن د انځورولو په وخت کې، داسې تصور کوي چې مطلق، يوازيني، رښتيني واک له هغه سره دی، او هر هغه څوک چې دده پر وړاندې د دريدا تکل وکړي، هغه واک نه واک بلکې د واک دښمن او را پرزيدونکي او ياغي دی.

د هغو نظريه، د تاريخ دلومړنيو آرام وختونو لپاره وړتيا لري، خو د هغو دغه نظر د ملتونو له شخړو ، جنجالونو او کړکيچ نه په ډکو پراونو کې چې هممهاله څو ببلابيل واکونه رامنځ ته کېږي او ديو بل په وړاندې درېږي ، دا عيب لري چې(د ساري په توګه ايګيتميست (هغه تاريخ ليکونکي چې واک د بورين د کورنۍ حق ګڼي) هڅه کوي ، دا ثابته کړي چې د کونوينت ، ديريکتوريا او بناپارت د حکومتونو واک، له راپرزونکو او شوکمارو اکونو نه پرته بل څه نه وو. دغه راز د جمهوري غوښتونکو او بناپارت تاريخ ليکونکي هم هڅه کوي دا ثابته کړي چې يوازې کنوانسيون قانوني او رښتيني واک و او بل بيا هڅه کوی چې امپراتوري رښتيني واک و او پاتې نور د واک دښمنان او راپرزونکي وو. البته دا څرګنديږي چې د واک په زړه د دغه تاريخ ليکونکو دغه راز څېړنې او سپړنې چې ټولې له يو بل سره ضديت لري، يوازې د ماشومانو او تنکو زلميانو په کار او دپام وړ شي اوبس.

بله ډله تاريخپوهان چې د تاريخ د دې نظريې په ناسمو الي پوه شوي دي، په دې باور دی چې واک دولت ته د ټول ملت له خوا په مشروط ډول سپارل شوی دی او تاريخی شخصيتونه يوازې د ځېنو شرايطو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

منلو او ځپنو کړنلارو په سرته رسولو سره واک ترلاسه کوي. هغه هم هغه وخت چې د ملت اراده يې په ځانګړې ډول او د ځانګړو شرايطو له مخې ، هغه هم هغه شرايط چې ځوک ، هغه مورِ ته نه سپړي، ورته تاکل کېږي. او که شرايط يې مورِ ته وسپړي ، بياهم دخبرو په چاروکې ضد او نقيض والي راپيدا کېږي.. که د واک ته رسېدو يا لېږديدو شرايط دملت شتمني، آزادي يا پوهه وګڼو ، نو بيا څنګه څلورلسم لويي يا څلورم ايوان په آرامۍ سره د ژوند ترپايه پادشاهي کوي ؟ او بيا شپاړلسم لويي او لومړی کارل د خلکو له خوا وژل کېږي. دغه تاريخ ليکونکي بيا دې پوښتنې ته داسې ځواب وايي چې دځلورم لويی دظلم پېټی دشپاړلسم پر سر ورولويد ، خو دا ځوک نه پوښتي چې ولې د څلورلسم لويی د کړو وړو او ګناه کفاره ، شپاړلسم لويي ورکوي. او ولې شپاړلسم لويي دبل چا دګناه له امله جزا وينې ؟ او ددې جزا موده به څومره وي ؟ دې پوښتنو ته نه ځوک ځواب وايي او نه ځوک ځواب ويلی شي. بله هغه خبره او پوښتنه چې ځوک هغه ته ځواب نه وايي ، هغه داده چې څنګه د خلکو د ارادې واک په څو وروستيو پېړيو کې ، واکمنانو او د هغو ځايناستو ته پاتېږي او بيا ناڅاپه هغه د ۵۰ کالو په اوږدو کې ، د کنوانسيون دجرګې، د ديرکتوار، ناپليون ، الکساندر، اتلسمه لويي، بيا ناپليون. لسم کارل، لويی فليپ ، جمهوري دولت او درېيم ناپليون ترمنځ لاس په لاس ګرځي ؟ دغه تاريخ ليکونکي، له يوه واکمنه بل واکمن ته د واک ددغو چټکو لېږدولو په څرګندولو ، په تيره بيا د نړيوالو اړيکو په برخه کې د هېوادونو دشخړو ، يود بل دلاندې کولو او د ټلوالو د جوړولو په برخو کې ، غواړي که نه غواړي، دابايد ومني چې ځپنې دغه چارې د واک له رښتينې او په حق لېږدولو سره هېڅ ډول اړيکي نه لري. او زياتره هغه پېښې دي چې د يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډيپلمات، يا پادشاه او يا کوم ګوندي مشر له ناتوانۍ دوکې يا تيروتنې پوره اړه لري. داسې چې زياتره تاريخي پېښې کله کورنۍ جګړې، انقلابونه او لويې بريادې، ددغو تاريخ ليکونکو له نظره، نور نه د واک لپاره دونه، دازادۍ ارادې له املې بلکې ديوه يا څو تنو د روغجنې ارادې پايله ده، نو له دې املې، يعنې دوک واک لاندې کړی دی. او له همدې املې دی چې يوه ډله تاريخ ليکونکي هم په ځېنې تاريخي پېښې د تاريخ له تيورۍ نه جلا او ځانګړي ګڼي.

دغه تاريخ ليکونکي هغو باغوانانو ته ورته دي چې ځېنې شنيلي له ځمکې لاندې زړو نه په دوو پانو کې رازرغونېږي، نو په ډاډ سره وايي چې دخرما ونه، مرخېږي او آن له خپل ټول سوره، لويو پانو او آسمان ته تلونکو ګڼو څانګو سره چې په هېڅ ډول هغو دوو پانو ته ورته، نه دی. چې په خپله نظريه کې يوه استثنا ګڼي.

درېيمه ډله تاريخ ليکونکي په دې باور دی چې تاريخي شخصيتونو ته، د ملت لخوا د واک لپاره دول ځېنې شرايطو پورې اړه لري، خو مورږ دا شرايط نه پېژنو. هغوی وايي چې تاريخي څېرې له دې کبله د واک خاوندې دي چې دوی ته دملت سپارل شوې اراده سرته رسوي.

په دې ډول که ملت د خوځوونکي اراده، نه په تاريخي شخصيتونو بلکې په ملتونو کې نغښتې ده، نو ددې تاريخي خلکو اهميت په څه کې دي؟

دغه تاريخ ليکونکي وايي چې تاريخي شخصيتونه د ملت اراده په ځان کې نغښتې ده او د هغو کړه وړه، دملت کړه وړه استازيتوب کوي.

اوس پوښتنه پيدا کېږي او هغه دا چې ايا دتاريخي شخصيتونو ټول کړه وړه د خلکو د ارادې څرګندونه کوي يا يوازې د هغو غوره او

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرګنده برخې ؟

او یا که هغه شان چې ځینې باورلري د تاریخي شخصیتونو ټول کړه وړه د ملت د ارادې څرګندونکی دي، نو له دې کبله د دغه شان کسانو لکه ناپلیون او ټولواکې کاترینې ژوند لیک، له خپلو ټولو دپام وړ او دپام نه وړ برخو، درباري دوکو او زیات اوکم ویلو سره، باید د فرانسویانو او روسانو د ژوند څرګندونکي وي او دا خبره په څرګنده توګه بې معنی خبره ده، خو که یوازې د یو تاریخي شخصیت د ژوند د چارو یوه برخه د ملت د ارادې څرګندوی وي، لکه هغه شان چې د ملت یو بله برخه ګواکې د فلسفي مورخین وایي چې همدا سې ده، نو د دې لپاره چې دا په ډاګه کړو چې د تاریخي شخصیت د ژوند کومه برخه د ملت د ژوند څرګندونه کوي، باید تر هر څه لومړي وګورو چې د خلکو ژوند یعنې څه ؟

د غه تاریخپوهانو له دغې ستونزې سره په مخامخ کېدو سره، یو داسې جړ، ناڅرګند، ټولیز او ذهني مفهوم رامنځ ته کوي چې کولای شي، خورا زیاتې پېښې د هغو په ډله کې وشمېرو. هغوی دا دعوا لري چې د بشریت پرمختګ په همدې مفهوم کې نغښتې دي. هغه ذهني مفاهیم چې تر ټولو زیات کارول کېږي او ټول تاریخ لیکونکي هغه ته پاملرنه لري، هغه ازادي، برابرې، ښوونه اوروزنه. پرمختګ، تمدن او فرهنګ دي. تاریخپوهان چې له دغو ذهني مفاهیمو، ملت او خلکونه، یو د ملت د پرمختګ په توګه وټاکي، نو دې ته اړوزي چې د هغو پادشاهانو، وزیرانو، پوځي مشرانو، لیکوالو د ټولنې سترو، بدلوونکو، پاپانو او ژورنالیستانو، د ژوند څېړنې ته پام وکړي چې په ویاړ او یاد یې مجسمې او نورې یادګاري ونښې جوړې شوي دي. د دوی د دغو څېړنې موخه داده چې دغه خلک د دوی په خپله وینا د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مفاهيمو د خپريدا او لا پوهېدو لپاره هڅې کړي دي او يا هم د هغه په وړاندې دريدلي دي. خو له دې کبله چې دهېڅ لامل له مخې دا نه شو ثابتولای چې دبشريت موخه ازادي، برابرې ، ښوونه اوروزنه يا د تمدن خپرول دي او له دې کبله چې له شاهانو او مشرانو سره د پراخو پرګنو اړيکي يوازې او يوازې پر دې زړه راښکونکي تصور ولاړ دی چې د خلکو اراده تل هغو کسانو ته ورلېږدول کېږي، چې مور غوره کړي دي. دا څرګنده ده چې په ميليونونو وګړي، چې خپل کور او نغري پريږدي، خپلې کرکيلې ته شا کوي، له پلو اوړلي، دنورو کورونو سوځي. يو او بل وژني، هېڅ ډول نه شي کولای د هغو لسګونو خلکو پر کړو وړو اغيزه وکړي چې نه دچا کور سوځي، نه دچا ځمکې لاندې کوي، نه خپل همځيلي وژني. دغه خبره تاريخ په هرګام کې ثابتوي. ايا کولای شو د تيرې پېړۍ په پای کې ، د لوديز د خلکو د پاڅون او ختيځ پلو ته د هغو دخوځښدا لاملونه دڅلورلسم، پنځلسم او شپاړلسم لويي، د هغود معشوقو ، وزيرانو ، ناپليون، روسو ، ديدرو ، بومارشه او نورو هغو ته په ورته کسانو په کړو او ژوند کې مو ندلای شو ؟

ايا ختيځ ته، کازان اوسايبريا ته ، د روسيې د خلکو يرغل علت دڅلورم ايوان په ناروغ طبيعت او له کوربايسکي سره د هغه په ليکونو او مراوده کې موندلای شو ؟

ايا د صليبي جګړو په پړاو کې د خلکو دخوځښدا علت د ګوت فريدوف او نهم لويي او د هغو د ښځو په ژوند ليک کې پيدا کولای شو ؟ ايا زمور لپاره ، له لوديزه، ختيځ ته بې موخې، بې لارښوده ، په ډاګونو کې بې ثمره، د سرګردانو پرګنو ، زاهد پېير پسې خوځون ، نه پوهېدونکی پاتې نه دی ؟ او تر دې لا مهمه چې دا خبره ناپوهېدونکې پاتې ده چې د تاريخي شخصيتونو (پاپانو) سپېڅلی ارمان يعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیت المقدس دژغورلو خوځون ولې ودرول شو ؟ پادشاهانو ، مذهبي مشرانو او مخورو جنګیالو ، خلک دې ته لمسول چې وړاندې لاړ شي، سپېځلې خاوره آزاده کړي، خو خلک ځکه نه خوځېدل چې د هغوی ناڅرګند علت او لمسون چې دوی خوځېدا ته هڅول ، نور شتوالي نه لاره. دا څرګنده خبره ده چې د ګودفراو او مین زنګر، دژوند تاریخ نه شي کولای د ملتونو د ژوند د تاریخ بېلګه واوسي. د ګودفراو او مینزنګر ژوند لیک ، د هغوی د ژوند ، ژوند لیک پاتې شوی، خو د خلکو ژوند او د هغه لمسون او د خوځون علتونه ، هماغه شان پټ پاتې ږي.

تر دې هم لا دلیکوالو او اصلاح غوښتونکو تاریخ کولای شي، مور ته د ملتونو د ژوند سپړنه وکړي.

که څه هم د فرهنګ تاریخ مور ته، دلیکوالو او اصلاح غوښتونکو دژوند حالت او علتونه او د هغو د تفکر بڼه په ډاګه کوي، مور ته دا رازده کوي چې لیوتر، تند مزاجه و ، داسې او هسې ویناوې کولې، یا روسو ناباوره و او هسې کتابونه یې لیکل، خو مور ته داسې نه وایي چې ولې د اصلاح غوښتونکو تر غورځنګه وروسته خلکو پر یو بل ور ودانګل او د فرانسې انقلاب په وخت کې یې یو بل وژل او اعدامول.

که د غه دواړه تاریخونونه ، هغه شان سره ګډ کړو لکه د نوي تاریخ لیکونکي یې چې ګډ وي، نو هغه به د پادشاهانو او لیکوالو تاریخ وي، نه د خلکو او ملتونو تاریخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵

د ملتونو ژوند د ځوتنو په ژوند کې نه رالنډ ېږي، دا له دې کبله چې د دغو څو تنو ترمنځ اړیکي لنډې او ناڅرګندې دي. دا نظریه چې دغه اړیکي تاریخي شخصیتونو ته د خلکو د ارادې په لېږدولو ولاړ دی. په تاریخي تجربو کې آزمایل شوې نه ده.

تاریخي شخصیتونو ته د خلکو ډله ایزې ارادې لېږدول کېدای شي، د حقوقپوهنې په برخه کې ډېر څه څرګند کړي، په تیره بیا چې د ټاکل شویو موخو لپاره علمي وبرېښي، خو که هغه تاریخ پورې وترو، همدا چې کوم انقلاب ترسره شي، یا کوم هېواد لاندې شي، یا کورنۍ جګړه ونښلي، لنډه دا چې تاریخ پیل شي، دغه تیوري هېڅ شي رانبودلی او سپړلی نه شي.

دغه نظر ځکه انکاریدای نه شي چې د خلکو ارادې لېږدیدای نه شي او علت یې هم داده چې هغه هېڅکله نه وه.

پېښه چې هر څه وي دا مهمه نه ده چې څوک د هغه مشري کوي، دا نظریه به تل په دې ټینګار وکړي چې هغه ځکه ددې پېښې مشري کړې ده چې د خلکو ډله ایزې اراده هغه ته ور په غاړې شوې ده.

هغه ځوابونه چې د دغې نظریې له مخې تاریخي پوښتنو ته ورکول کېږي. د هغه چا ځوابونو ته ورته دي چې یوې خوځېدونکې ګلې ته ګوري، د دښتې په ببلابیلو برخو کې، د شنیلیو او وښو نښه والي او بد والي ته له پامه پرته، هغه شپانه ته له پامه پرته چې د ګلې لارښوونه کوي، د ګلې د خوځېدا لارښوونه، د هغه څاوري اراده وګڼي چې تر نورو څارویو مخکې روان وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ګله ځکه په دې لاړې روانه ده چې د دوی مخکې روان ځاروي ، د هغو لارښوونه کوي او د پاتې نورې ګلې ډله ایزه اراده ده ته سپارل شوې ده ".

دا دلومړې ډلې د تاریخپوهانو ځواب دی. د هغه تاریخپوهانو ځواب چې د خلکو له خوا مشر ته د ارادې په هرو مرو لږ ډولو باور لري.

که کله د ګلې مخکې روان ځاروی بدلیږي، دا له دې کبله دي چې د ګلې د وګړو ډله ایزه اراده ځکه بل چاته ورلږ ډیدل شوې ده چې پخواني لارښود او مشر په هغه لاره چې ده ته ټاکلې شوې وه، نه خوځیده. دا د هغه تاریخ لیکونکو ځواب دی چې وایي، ډله ایزه اراده په ځانګړو معلومو شرایطو کې بل چاته ورلږ ډیدلې کیږي..

او که د ګلې مخکښ ځاروي پرله پسې بدلیږي او د ګلې تګ لوري هم تل بدلون مومي. دا له دې کبله دی چې ګله مورږ ته په څرګنده لاره تګ کې ، خپله مشري هغه چاته سپاري چې مورږ ته غوره ږیښي او له دې امله دا به کفایت کوي چې هغه ځاروي تر ځارنې لاندې وساتو چې زمورږ پام ځانته وراړاوي او د ګلې شا او خوا کې روان وي.

دا خبره د درییمې ډلې تاریخپوهانو خبره ده، هغو تاریخپوهانو چې ټول تاریخي شخصیتونه له شاهانو نیولی تر خبریالانو پورې د خپلې زمانې څرګندونکي ګڼي....

د تاریخي پېښو د پېښېدو لاملونه څه دي ؟ واک، واک څه شی دی ؟ واک د خلکو هغه ډله ایزه اراده چې یو تن ته سپارل شوې ده، د خلکو ډله ایزه اراده په کوم شرط چاته سپارل کیږي ؟ هغه وخت چې د غه یو تن د خلکو ډله ایزه اراده په خپلو کړو کې څرګنده کړي، په بله وینا واک، واک دی او واک هغه کلمه ده چې معنی یې مورږ ته څرګنده نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دانساني پوهې ډګر یوازې دانساني تفکر په وچو نظریاتو کې را ایسار وای او په هغه توضیحات چې علم د واک د مفهوم په اړه مورِ ته رابنودلي، نقد کېدلای شوای، دا نتیجه مو اخیستی شوای، چې واک یوازې او یوازې یوه کلمه ده او کوم رښتني واقعیت نه لري، خو انسان دپدیدو د پېژندنې لپاره د تفکر برسیره تجربه هم کار وي، هغه تجربه چې په هغو کې د تفکر پایلې آزمایي او تجربه وایي چې واک یوازې کلمه نه ده بلکې په رښتیا یوه رښتیني واقعیت دی چې شته

سره له هغه چې دواک له مفهومه پرته د انساني هلو ځلو دیوې پېښې سپړنه هم په هېڅ ډول امکان نه لري، خو بیا هم تاریخ او معاصرې پېښې د واک د شته والي څرګندونه کوي.

هر کله او هر چېرې، چې یوه پېښه ، پېښېږي، یو یا څو تنه راپیدا کېږي ، چې ګواکې دغه پېښه د هغو په اراده ترسره شوې وي. درېیم ناپلیون سپارښتنه کوي او فرانسویان مکسیکو ته درومي. د پروس او بیسمارک پادشاهان فرمان ورکوي او د پروس پوځ "بیګومو "لاندې کوي.

لومړی ناپلیون قوماندې ورکوي او فرانسوي پوځ روسیې ته درمي. لومړی الکساندر فرمان ورکوي چې فرانسویان دې دبوربن کورنۍ ته غاړه کېږدي او همداسې کېږي. تجربه مورِ ته دا ښیي، هره پېښه چې پېښېږي ، د هغې پېښېدل ، د هغه یوه او یا څو تنو ارادې پورې اړه لري چې د هغې د سرته رسولو فرمان یې ورکړی دی.

تاریخپوهان چې د خپل پخواني عادت له مخې د خلکو په چارو کې د خدای د ارادې په وندې باور لري، لېوالتیا ښیي چې د پېښې علت، د هغه چا په ارادې پورې اړوند و ګڼي چې واکمن دی، خو د غه خبرنه عقل او نه تدبیر ثابتوي اونه د تجربې له مخې تاییدیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـه لـه يـوې خـوا عقـل دا ښـيي چې کلمـات ، دا دانسـاني ارادې د څرګنـدولو وسـيله ، دې لـه ايـزو کـړو يـوه برخـه چې د پېښـو جګړې يـا دانقلاب په وخت کې راڅرګندېږي، يوازې کلمې دي اوبس، نو لـه دې کبلـه پـر معجـزې چې يـو ناپېژنـدل شـوی او فـوق العـاده قـوت دی. لـه اعتقاده پرته نه شي کېدای ومنو چې کلمـات وکـولای شـي ، دمیلیـون میلیون وګړو د خوښدا او پاڅېدو لامل واوسي. له بلې خوا آن کـه دا هم ومنو چې دکلمې دې د پېښـو د پېښـېدو لامل واوسي. تاريخ دا ښـيي چې زياتره وخت دتـاريخي شخصـيتونو اراده دهـېڅ پېښـې، دپېښـېدو لامل کېدای نه شي. دا په دې معنی چې د هغوی سپارښتنې نه يوازې دا چـې سـرته نارسـېدلې پـاتېږي بلکـې يـو نـيم وخـت دفرمـان د مـوخې برخلاف پايله ته رسېږي.

د تجربې له مخې له يو پلوه ، واک يوازې هغه اړيکه ده چې د واک د خاوند د څرګندې شوې ارادې او د هغه د سـرته رسـوونکو وګړو تـرمنځ شـته دی. ددې لپـاره چې ددغـو اړيکـو شـرايط ځانتـه ښـکاره کـړو ، تـر هرڅه دمخه بايد د ارادې دڅرګندولو مفهوم ، کـه د ارادې خاوند انسان وی نه خدای، ځانته څرګند کړو.

کـه فرمـان د خدای وي، يعنـي د خدای اراده دی لکـه هغـه شـان چې لرغونی تاريخ يې څرګندونه کوي، دغه اراده نـه د زمـان تـر اغـيزلاندې دی او نه د پېښـېدو لامل لري، ځکه چې خدای پـه هـېڅ ډول پېښـې سره اړيکي نه لري، خو کله چې فرمـان يـا حکـم د انسـانانو د ارادې لـه مخې چې د وخت تر اغيزلاندې او يو بل سره تړلي دي. ددې لپـاره چې د هغـو او له هغو وروسته پېښو تر منځ اړيکي راڅرګند کړو ، بايد:

-لومړی:دپېښو دپېښـېدو شـرايط څرګند کـړو. يعنـي د پېښـو تـګ لوری، د هغو وده او په ځانګړې زمانه کې د هغه فرمان ورکوونکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-دويم: د هغه ناشليدونکو اړيکو څرګندونه ضروري ده چې د فرمان ورکوونکي او د هغو کسانو ترمنځ چې دغه فرمان عملي کوي، شته دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶

یوازې د زمان له قیده د خدای آزاده اراده ده چې کولای شي د زمان له پیونده پرته ، پر ټولو هغو پېښو چې د څو کلونو یا څو پېړیو په اوږدو کې پېښېږي، اغیز ولري. یوازې خدای دی چې له هرڅه خپلواکه او یوازې په خپلې ارادې د بشریت د خوځون تګ لوري وټاکي، حال دا چې انسان د وخت او زمان بندي او د پېښو په منځ کې سرګردانه دی.

کله چې له لومړنیو شرایطو سترګې پټېږي، د زمان شرط ،. هېڅ فرمان د هغه له مخکنې فرمانه چې د دغه فرمان عملی کول برابروي، عملي کېدونکی نه دی.

هېڅکله، هېڅ فرمان په خپل سر او له مخکنې فرمانه پرته نه یوازې جاري کېدای نه شي، بلکې پرله پسې او بېلابېلې پېښې ، پېښولی هم نه شي.

هر فرمان د بل فرمان سره اړوند دی ، نو ځکه پر ټولو پېښو اغیز کولای نه شي. او یوازې د پېښې د کومې یوې شېبې څارونکی دی.

د ساري په توګه کله که موږ وایو چې ناپلیون قومانده او فرمان ورکړ چې پوځ یې جګړې ته لاړشي، موږ دیوې اوږدې مودې ټول سره اړوند فرمانونه ، دیوه فرمان په توګه په یو وار راټول کړل. ناپلیون نه شو کولای له روسیې سره د جګړې فرمان ورکړي او د اسې فرمان یې هېڅکله نه دی ورکړي. هغه نن سپارښتنه وکړه چې کوم یو لیک. ویانا ، برلین او پترزبورګ ته ولیکي او سباته یې بیا ځمکنې او سمندري پوځ ته ولیکي او بیا بله ورځ هغه او هغه .. په میلیونونو دغه شان فرمانونه او سپارښتنې چې د هغو له دلې ځېنې هغه یې پر روسیې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فرانسوي پوځ ډيرغل لاملونه برابر کړل.

ناپليون د خپلې واکمنۍ پر وخت پر له پسې پر انګلستان ډيرغل فرمانونه ورکړل، وخت او قوايي پرې مصرف کړل ، خو له دې ټولو سره سره يې د خپلې واکمنۍ پر وخت کې يو وار هم د دغې چارې د سرته رسولو لپاره آن يو ګام هم وانه اخيست. د دغه خبرې لامل دا دی چې پر انګلستان ډيرغل فرمانونه د پښنو له بهېر سره اړخ نه لګاوه او حال دا چې پر روسيې د يرغل فرمانونو ، يو له بل سره پوره انډول درلوده او د زمان له غوښتنو سره يې اړخ لګاوه.

د دې لپاره چې فرمان په رښتيا سره تر سره شي، فرمان ورکوونکی بايد داسې فرمان ورکړي چې سرته رسېدونکی وی، خو په دې پوهېدنه چې کومه چاره کېدونکې او کومه چاره ناشونې ده، نه يوازې د ناپليون لپاره چې په داسې يوه جګړه کې چې په ميليونونه خلک په کې اخته وو ، ګرانه ده، بلکې په خورا ساده پښنو کې هم د هغه اټکل ګران دی. دا ځکه چې دهرې پښنې سرته رسېدل کېدای شي له ميليونونو خنډونو سره مخامخ شي. د هر سرته رسېدلي فرمان په وړاندې تل بې شمېره سرته نا رسېدلي فرمانونه خنډ دي. سرته نه رسېدونکي فرمانونه ، ځکه سرته نه رسېږي چې هغه له پښنو سره اړوند نه دي او د هغو سره اړخ نه لګوي، مورږ وايو:

- ناپليون غوښتل پر روسيې يرغل وکړي او وې کړ، خو په رښتيني ژوند کې د ناپليون په وخت کې مورږ د هغه داسې يو تکل نښه نه وينو ، بلکې داسې ډېر او بېشمېره فرمانونه او ويناوې وينو چې د نورو بېلابېلو تکلونو او چارو په اړه ويل شوي دي.

د ۱۸۱۲ کال د جګړې به اړه د ناپليون له بېشمېره فرمانونو نه لږ شمېر هغه نه له دې کبله چې سرته رسېدلي چې ګواکې د سرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نارسېدلو فرمانونو نه کوم غوره والي لري، بلکې دغه سرته رسېدلي فرمانونه روسيې ته د فرانسوي پوځ ديرغل له چارو او حالاتو سره اړخ لګاوه...

په دې توګه کله چې د وخت په پام سره د فرمان او پېښې اړيکي څېړو، په دې مو سر خلاصېږي چې هېڅ فرمان د پېښې د رامنځ ته کېدو لامل کېدای نه شي. خو بيا هم د هغو تر منځ يو ډول ځانګړي اړيکي شته دي.

ددې لپاره چې ددغو اړيکو په ماهيت پوه شو، د ټولو هغو فرمانونو بل شرط چې نه خدايي بلکې ځمکني او انساني سرچينه لري وڅېړو. او هغه داده چې خپله فرمان ورکوونکي هم په پېښه کې ګډون لري.

همدا د فرمان ورکوونکي او فرمان ورونکي ترمنځ اړيکي دي چې واک نومېږي. دغه اړيکی په لاندې ډول دي:

- خلک د ډله ايزو چارو د سرته رسولو لپاره په داسې ډلو کې، چې هره ډلې خپلې ځانګړې ځانګړتياوې لري، راټولېږي. سره له هغو توپيرونو نه چې ددغو ډلوغړي يې د خپلو ارمانونو د سرته رسولو لپاره لري، خو بيا هم په هغو کې د ګډوونکوو وګړو تر منځ اړيکي تل يو ډول دي...

له هغو ټولو ټولیزو ډلو نه چې خلک يې د ډله ايزو چارو د سرته رسولو لپاره جوړوي او د هغه کيفيت او جوړښت تر نورو نه ډېر تو پير لري، پوخ دی.

دهر پوځ بنسټ د هغه له سرتيرو نه جوړ دي. د هغو شمېر تر بل هر چا زيات او رتبې يې تر نورو تيټې دي. دغه راز بيا برېدګيان، بربدمنان او وروسته افسران چې شمېر يې تر هغو کم او واک او رتبه يې تر سرتيرو او نورو نه ډېرې لوړې او غوره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه لړۍ همداسې پورته ځي، تر هغه چې خبره ستر قوماندان ته رسېږي چې يو او واک يې تر ټولو زيات دی.

د پوځ جوړښت يو مخروط ته ورته دی چې سرتيري د هغه لاندنی برخه يا قاعده جوړوي. د سرتيرو کړه وړه تل په خپل سر دی، وهل کوي، تالان کوي، سوځول او غلا کوي. دوی د دغو کړو لپاره له پاسه فرمان ترلاسه کوي، خو دوی خپله هېڅکله فرمان نه ورکوي.

-برېد ګيان چې شمېرېې تر سرتيرو لږ دی. دوی تر سرتيرو لږ له دښمن سره مخامخ لاس او ګريوان کېږي، خو کله ناکله قوماندې ورکوي.

افسران بيا تر برېد ګيانو په جګړه او ځښتو کې زيات ګډون کوي، خو په قوماندې کې يې بيا برخه تر نورو زياتېږي. همداسې بيا تر جنرالانو پورې چې يوازې فرمان ورکوي او د جګړې موخه او تګ لوري ټاکي. هغوی هېڅکله وسلې ته لاس نه وروړي او ستر قوماندان چې هېڅکله په جګړه کې ګډون نه کوي او يوازې د فرمانونو په عملي کولو او د جګړې د تګ لوري په ټاکلو بسنه کوي. په همدې ډول دی چې په هره ټولنه او ډله کې چې د کوم ډله ايز کار کرکيله، يا سوداګري او بله هره چاره... خبره همداسې ده.

که په دې ډول د مخروط يا د پوځ يا بلې هرې موسسې ټولې درجې او سره ټولې برخې له ښکته تر پورته سره جلا کړو، پر هغه قانون مو سر خلاصېږي چې د ډله ايز کار لپاره د خلکو ترمنځ پر اړيکو لاسبری دی. دا اړيکي داسې دی چې څومره وګړي په مخامخ ډول په جګړه يا نورو چارو کې ګډون ولري. تر ټولو کم کولای شي قوماندې او فرمان ورکړي. د دوی شمېر هم زيات دی. څومره چې له چارو لرې او په چارو کې کم ګډون ولري او سلسله مراتبو په ډول به په پېښو کې ونډه ولري، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

هماغه کچه به د هغه د قوماندې ورکولو توان زیات وي او شمېر به یې هم لږ وي او همدا سې ددې مخروط تر څوکې پورې چې تر ټولو نه لږ، په عملیاتو کې ګډون کوي، زیات کار یې یوازې د فرمانونو ورکول دي.

دفرمان ورکوونکي او فرمان ورپونکي ترمنځ همدا اړیکي، هغه مفهوم دی، چې هغه ته قدرت وایي.

همدا چې د ټولو پېښو زماني شرایط مو جوړ کړل، وموليدل چې ورکړل شوی فرمان یوازې هغه وخت ترسره کېدای شي چې له هغو پېښو سره اړخ ولګوي چې دغه فرمان هغو پورې اړه لري. او همدا چې د فرمان ورپونکو او فرمان ورکوونکو ترمنځ مو اړیکي ټینګ کړل. قوماندې ورکوونکي، دهماغې قوماندې او فرمان له برکته په پېښو کې تر ټولو لږ ونډه لري او د هغو ټول شخصیت او چارې د لارښوونې او تګ لوري، قوماندې پورې اړه پیدا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷

کله چې یوه پېښه، پېښېږي خلک د هغه په اړه خپل نظر او هیلې څرګندوی ، خو څنګه چې دغه پېښې دډېرو خلکو ددله ایزو هلو ځلو زېږنده دي، هرو مرو ددې پېښې په اړه یادې شوې ویناوې او هیلې، لږ تر لږه دچارو په پایلو کې راڅرګند ېږې برېښي. کله چې له دغو نظرونو نه، کوم یو عملي بڼه پیدا کوي، زمونږ ذهن دغه نظر ددغې پېښې د پېښېدو لپاره یو فرمان ګڼي.

کله چې خلک یو شاتیر (لرګی) کشکاږي، هرڅوک خپل نظر څرګندوی چې څنګه هغه کشکاږي او کومې خواته یې پورې وهي. خلک شاتیر کشکاږي او په پای کې ، هغه داسې یوې خواته رسوي چې دیو چا له نظر سره سم وي. دا په دې معنی چې یوه وویل او هماغه وشول. دا د هغه فرمان له مخې سرته رسېدلی او د واک لومړنی بڼه ده.

هغه چا چې ترټولو زیات کار کړی دی، ددې په اړه چې هغه او نورو څه کړي، ترټولو کم وخت درلود. هغه د فرمان ورکولو وخت هم نه درلود او هغه چا چې زیاتې سپارښتنې کړي، له دې امله چې ترټولو زیاتې خبرې یې کړي دي، څرګنده ده چې دلاسونو دخوځېدا لپاره یې کم وخت درلود.

کله چې یوه ډله دکوم ډله ایز کار او ارمان د سرته رسېدو لپاره سره راټولېږي او شمېریې زیات وي، په هغو کې چې د ګډ کار د سرته رسولو په وخت کې یې مخامخ ونډه لږه او شمېر لږ وي، او ددوی کار هم سپارښتنه وی، ترټولو غوره راڅرګندېږي.

که دیو کار د سرته رسولو په وخت کې څوک، یوازې وې، په پرله

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسې ټوګه يې په ذهن کې هغه دلايل ګرځي راګرځي چې د هغه پر پخوانيو کړو لاسبري دي او د هغه د هغو چارو لارښوونه کوي چې تصور يې کوي، دې غواړي په راتلونکې کې هغه سرته ورسوي.

کله چې خلک په ډله ايزه توګه کار کوي هم کټ مټ دغه شان کوي، خپل ډله ايز کار ، د خپل ډله ايز کار دفکر کول، دليل راوړل او د حقانيت د ثابتولو چاره ، هغو کسانو ته ورپرېږدي چې له دوی سره په کار کې ګډون نه کوي.

فرانسويان، په څرګنده او يا ناڅرګنده لاملونو د يو بل په ډوبولو او د يوبل په وژلو پيل کوي. دوی د خپلو دغو چارو لپاره پلمې لري او ځانته د هغه دسرته رسولو حق ورکوي. هغوی د خلکو د ارادې په پلمه وايي چې خونړۍ چاره د فرانسې د ملي ګټو ، ازادۍ او برابرۍ لپاره په کار وو. بيا خلک ديوبل له وژلو لاس پر سر کېږي او د دې خبرې لپاره هم پلمه او حقانيت لري او وايي چې دوی بايد د اروپا پر وړاندې يووالي وکړي او ديوه واک، ترسيوري لاندې ودرېږي او نور نور... بيا خلک له لوديزه دختيځ پلو يرغل کوي، خپل همنوعان وژني او دې خبرې ته هم پلمه پيدا کوي، هغه هم په وينا ووکې د فرانسيې ويارا و د انګلستان دناوړه نيت پاپلې او نورې ، خبرې ګڼل کېږي.

تاريخ موږ ته دا څرګندوی چې د پښښو دغه راز حقانيت ګڼل هېڅ معنی نه لري، يا دغه شان حقانيت په ذات کې دځان ضد خبرې دي، د حق د ثابتولو نه وروسته د انسانانو وژل او يا د انګلستان بد نيت ته دجزا ورکولو له امله د روسيې د ميليونو خلکو وژل ، خو په خپل وخت کې دغو چارو ته حقانيت وربښل لا يو ارزښت لري او هغه هم په دې معنی چې په چارو کې ګډون لرونکي کسان له خپل اخلاقي مسوولیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه خلاصوي. دغه موقتي موخې ، د اورګاډي دمخې جارو تـه ورتـه ده چې د ريـل مخـه پـاکوي. دغـه پلمـه هـم د خلکـو وجدان د مسـوولیت لـه پيټې خلاصـوي. کـه دغـه پلمـې او حقانيـت نـه وای ، تـر دغـو پېښـو نـه وروسته به آن يوې ساده پوښتنې ته هم چا ځواب موندلای نه شو او هغه پوښتنه دا چې څنګـه پـه ميليونونـو خلکـو پـه داسې ډلـه ايـزو توګـه ، داسې جنايـاتو: لکه جګړې ، وژنو او نورو تـه ور ودانګل.

ايا د اروپـا د اوسنيو پـه اوسنيو کړکيچونـو دولتـي جوړښـتونو او کړکيچن ژوند په بهېر کې کولای شو ، داسې پېښـه پيدا کـولې شـو چې هغـه پادشـاهانو ، وزيرانـو يـا مطبوعـاتو تاييـد کـړي نـه وي او يـا يې لارښوونه او سپارښتنه نه وي کړي ؟ ايا داسې کومه ډله ايزه چاره پيدا کولای شو چې د اروپا يا د تمدن د يووالي، ملي ګټو او پوځي اندول پـه نامه حقانيت پيدا نه کړي ؟ هوکې ! هره پېښـه شـوې پېښـه ، هـرو مـرو دکوم نظر او هيلې سره اړخ لګـوي ، حقانيـت پيـدا کـوي او ديـوه يـا څـو تنو د ارادې زېرنده بلل کېږي.

هرپلو چې په سمندر کې کومه ببډۍ روانه وې، د هغه په وړاندې په څپو کې لاره څېړېږي، په ببډۍ کې دناستو کسانو لپاره دببډۍ دواړو خواووته دڅپو تګ دليدو وړ يوازنی خوځون دی.

کـه مـوږ يـوازې شـېبه پـه شـېبه ددغـه خوځـون څارنـه وکـړو او هغـه دببډۍ له خوځېدا سره پرتله کړو. دابه څرګنده شي چې دا ببډۍ ده چې هـره شـېبه پـه خپلـې خوځېدا سـره ددغـه بهيـر تګلـوری ټاکي او زمـوږ ناڅرګنده او پرله پسې خوځون موږ له تيروتنو سره مخامخوي.

دتاريخي شخصيتونو کړو وړو پسې دم په دم څارنه موږ ته دا پايله راکوي چې هلته هم هرڅه کټ مټ همداسې دی (يعنې دپېښـې د سرته رسېدو لپاره د يو حتمي شرط ټاکل زمـوږ هم پـه زمـان کې دپرلـه پسـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځون شرط). دا په دې معنی چې له خلکو سره د تاریخي شخصیت اړیکي باید هېر نه شي. کله چې ببړی یو پلو روانه وي د اوبو بهېر نه بدلېږي، خو کله چې ببړی خپل تګ لوری بیا بدلوي د اوبو بهېر هم د هغه د څوکې دوو خواووته بدلون مومي. خو هرې خواته چې هغه تاوېږي، د هغه د څوکې وړاندې څپې لاره ورته پرانیزي. مګر هر پلو چې ببړی تاوېږي، څپې بیا ببرته هماغه خواته درومي چې ببړی روانې وي، ځکه بله چاره نه لري. هره پېښه چې پېښېږي او دا تل همدا سې وي چې تصور یې کېږي. دا پېښه مخکې له مخې اتکل شوې او د پېښېدو فرمان یې ورکړشوی وي. ببړی چې هرې خواته تاوېږي، که څه هم مور ته له لرې دا سې برېښي چې څپې نه یوازې په خپله خوځېدا کې خپلواکې دي بلکې د ببړی لارښوونه هم کوي، خو دغه څپې نه د هغې د خوځېدا په لارښوونه کې ونډه لري اونه د هغې خوځېدا چټکولی شي.

تاریخ پوهان خپلې څېړنې، یوازې د تاریخي شخصیتونو، هغو ویناوو ته جلا کویچې د پېښو، د پېښېدو په اړه ویل شوي دي. هغو ویناوو د فرمان بڼه پیدا کړې ده، هغوی په دې اړه من شوي دي چې د دغه فرمان او د پېښو د پېښېدو تر منځ اړیکی شته دي، خو کله چې مو خپله پېښې او هغه اړیکي چې تاریخي شخصیتونه یې له پرګنو او خلکو سره لري، وڅېړو، مور د دې پایلې ته رسوي چې په خپله تاریخي شخصیتونه او د هغو فرمانونه د پېښو تر اغیز لاندې او د هغو زېرنده دي. د دغې پایلې د هرو مرو منلو دلیل دادي چې د دغو فرمانونو د بې شمېروالي سره سره، بیا هم پېښې هغه تر هغه وخته نه پېښېږي چې د پېښېدو لپاره یې نور لاملونه رامنځ ته شوي نه وي. خو همدا چې کومه پېښه، پېښه شي، د تاریخي شخصیتونو له خوا د څرګندو شویو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويناوو او ارادو په منځ کې، داسې هغه پيدا کېږي چې د معنی او وخت له پلوه دغې پېښې سره اړخ لګوي او د هغې دفرمان بڼه پيدا کوي.

اوس چې مو دا پايله ترلاسه کړه ، موږ په ډاډ او په ډاګه کولای شو دتاريخ دغو درو پوښتنو ته ځواب ووايو:

۱- واک څه شی دی ؟
۲- کوم قوت دی چې ولسونه خوځوي ؟

الف: واک له نورو خلکو سره ديوه پېژندل شوي شخصيت، هغه اړيکي دي چې له هغو نه په ګټې اخېستو سره چې ځومره دي، په ډله ايزه چاروکې لږه وندې اخلي. په هماغه اندازه د هغه کار دبهېر په اړه نظر زياتې ځرګندونې او د هغه د سرته رسېدو د حقانيت ثابتولو ته هڅه کوي.

ب- دملتونو کړه وړه ، لکه هغه شان چې تاريخ ليکونکو فکر کاوه، نه دواک ، نه دفکري هلوځلو ، نه آن د دغو دوو دګډون بلکې د ټولو هغو خلکو دهڅو او هاند پايله ده چې دپديدو په رامنځ ته کېدو کې وندې لري او تل داسې پېښې شوي دي، ټول هغه کسان چې ځومره زيات او په مخامخ توګه د کار په سرته رسېدو کې وندې او ګډون لري، مسوولیت يې په هماغه کچه کم دي او برعکس.

داسې ښکاري چې له معنوي پلوه دپېښو دپېښېدو علت او لامل ، واک دی او له جسماني پلوه هغه کسان چې د واک اطاعت کوي، خو داچې دا معنوي هلې ځلې له جسماني هڅو او هانده پرته ناشوني دي، نوځکه دپېښې دپېښېدو لامل نه په دې او نه په هغه بلکې د دواړو په يووالي کې وي. يا په بله وينا په هغه پديده کې چې موږ ، علت لټاوه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته نه شته، کله چې په دې برخه کې خپلې شننې تر پایه ورسوو، یو خنډ ته رسېږو، دانساني فکر هغې پولې ته، چې انساني فکر تل هلته رسېږي، که هغه (انسان) د خپلې موضوع څېړنې ته ځیر نه شي، له هغه سره پام ونه کړي، په ټولو معنوي برخو کې همالته رسېږي(هماغه خنډ ته). دبرېښنا انرژي تودخه پیدا کوي او تودخه برېښنا پیدا کوي. ذره هم یوبل دفع کوي.

کله چې دیوبل په وړاندې دتودخې اوبرېښنا په غبرګون غږېږو یا داتم په اړه څه وایو، نه شو کولای دا ووایو چې ولې دا داسې کېږي، ځکه دا بل ډول کېدای نه شي، ځکه باید دا همداسې وشي. دا له همدې امله چې دا د هغه قانون له کبله دي چې پر دغو پدیدو لاسبرې دي. تاریخي پدیدې هم همداسې دي. دجګړې یا انقلاب دپېښېدو علت څه شي دی؟ مورږ نه پوهېږو. یوازې په دې پوهېږو چې ددې یا هغې پېښې دپېښېدو لپاره خلک په ځانګړي ټوګه ځان چمتو او په هغه کې ګډون کوي. او مورږ بیا وایو چې دا همداسې دی، ځکه چې بل ډول یې تصور هم نه شي کېدای او دا د هغه قانون دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

که تاریخ له ظاهري پېښو سره کار لرلای، دهمدې ساده او څرګند قانون منل به بس و ، چې مور خپلې څېړنې پای ته ورسوو ، خو د تاریخ قانون د انسان ځارنه کوي. یو کمکی ذره هم نه شي کولای مور ته ووایي چې دبلې ذري جذبېدو او یا غبرګون نه احساسوي او داسې کوم قانون نه شته، خو انسان چې خپله د تاریخ موضوع ده، په ډاګه وایي چې آزاد او د قانون تابع نه دی.

د انسان د ارادې د آزادۍ موضوع که څه هم نغښتلې بڼه لري، خو بیا هم د تاریخ په هره ګام کې احساسېږي.

د تاریخ ټول متفکر او ځیرک مورخین ، بې ارادې دې پوښتنې ته رارسېدلي دي.

د تاریخ ټولې جړې ، متضاد غوټې او دغه ناسمه تګلارې چې دغه علم پرهغه درومي، ځکه ناسپړلې پاتې دي چې همدې پوښتنې سم ځواب ویل شوی نه دی.

که دهر انسان اراده خپلواکه وای ، یعنې دا چې که هرچا کولای شوای هرهغه څه وکړي چې زړه یې غواړي، ټول تاریخ به دناسره اړوندو پېښو ، یوه تصادفي لړۍ وای.

آن که زرګونو کلونو په اوږدو کې، دمیلیونو میلیونو وګړو په منځ کې ، یو تن هم داسې پیدا شوی وای چې په ازاده توګه یې هغه کولای شوای چې دده څه زړه غوښتي ،. دا په ډاګه ده چې د دغه چا یو آزاد او غیر قانوني کړه به د دې لپاره بس وای چې ټول هغه قوانین او قواعد تالا والا کړي چې د ټول بشریت لپاره ارزښت لري، خو آن که یو قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دانساني کړو وړو دځارنې لپاره وي، نه شو کولای د انسان د ارادې خبره وشي، ځکه چې په دې حالت کې دغه انسان باید دغه قانون ته غاړه کښږدي.

د خپلواکۍ یا د ارادې د اختیار موضوع چې له لرغونو زمانو راهیسې یې د بشري ټولنې تر ټولو غوره ذهنونو دځان پر څېړنه اخته کړې دي. له هماغو لرغونو زمانو راهیسې یې د انسان لپاره د خورا اهمیت له امله ستر غوټه جوړه کړې ده.

پوښتنه په دې کې ده ، که انسان دیوې موضوع په توګه له هرپلوه تر څېړنې لاندې ونیسو ، که د خدای پوهنه وي، تاریخي پوهنه، اخلاقي پوهنه یا فلسفي پوهنه، ګورو چې پرهغه لکه دبل هر موجود په څېر د جبر قانون لاسبری دی، خو کله چې بیا خپل ځانته ځیر شو ، یعنې په دې پوهېږو او داسې احساسوو چې آزاده یو.

آګاهي یا پېژندنه ، دځان پېژندنې هغه سرچینه ده چې له عقله جلا او خپلواکه ده. انسان د عقل له لارې دځان څارنه کوي، خو یوازې د آګاهۍ له لارې ده چې ځان پېژني.

له آګاهۍ پرته د عقل د هېڅ ډول څارنې او کړو تصور کېدای نه شي. د دې لپاره چې انسان پوه شي ، څارنه وکړي او عقلي چارې ترسره کړي، تر هرڅه د مخه لومړی باید دا وپېژني چې ژوندی دی. ژوند ، انسان ځان دیوه غوښتونکي یعنې د ارادې له درلودونکي پرته ، په بل ډول نه پېژني. د ارادې اراده درلودل د انسان د ژوند ماهیت جوړوي. انسان د ارادې په مرسته ځان پېژني او پرته له دې چې ځان آزاد وګڼي. بله چاره نه شته.

که انسان ځان پسې څارنه وکړی، هغه وینې چې د هغه اراده دیو قانون له مخې تګ لوری مومي (هغه ګوري چې هرو مرو باید خواړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخوري، د خپلې ذهنې هلوځلو څارنه وکړي او يا بله کومه چاره کې ګډون ولري). هغه له دې نه پرته بله چاره نه لري چې د خپلې ارادې د دايمي جبرې حالت نه بدلـ څه نه وينې. هر هغه څه چې ازاده وي، هغه جبرې کېدای هم نه شي. انسان ته خپله اراده ځکه جبرې برېښيې چې هغه له دې نه پرته چې هغه آزاد وګڼي، بله چاره نه لري.

تاسو وايي چې زه آزاد نه يم. زه خپل لاس لوړوم او ببرته يې ښکته کوم. هرڅوک په دې پوهېږي چې دغه غير منطقي ځواب د آزادۍ د منلو، انکار نه منونکی ثبوت دی.

دغه ځواب د هغې آګاهۍ غبرګون دی چې عقل پورې اړه نه لري. که د آزادۍ يا اختيار آګاهي، د ځانپېژندنې له سرچينې او عقله خپلواکه نه وای، هغه به د عقل او تجربې تر اغيز لاندې وای. په حقيقت کې به دغه شان اغيز نه يوازې هېڅکله نه وي بلکې تصور به يې هم نه شي کېدای.

هر څوک ديو څو تجربو او دلايلو نه وروسته په دې پوهېږي چې هغه د څېړنې يوې موضوع په توګه، د پېژندل شويو قوانينو تر اغيزې لاندې دی. انسان به هرو مرو هغه ته غاړه ږدی او د هغو تر پېژندنې وروسته، هېڅکله له هغو نه د سرغړونې هڅه نه کوي، خو هماغه تجربې او دلايل ده ته دا ثابتوي چې دده له خوا ځانته انګېرل شوې بشپړه آزادي، شونې نه ده او دده هر کړه د هغه ورځنۍ ژوند کړو وړه، د هغه خلق او خوي او هغو اغيزه او لمسونې پورې اړه لري چې دده له خوا ترسره کېږي، خو انسان هېڅکله دغو استدلالونو او تجربو ته غاړه نه ږدي.

انسان همدا چې د تجربې او استدلال په مرسته پوه شو چې تېره له پاسه رالوېږي، ببشکه په دې باور کوي او په ټولو پېښو کې د دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانون د سرته رسېدو هیله لري.

خو همدا چې په دې پوه شي چې ببشکه دده اراده ، دقوانینو تر اغیز لاندې ده، هغه نه مني او باور یې نه پرې نه راځي.

که څه هم همدا تجربې او استدلال انسان ته ښیې چې دی له خپل دغه طبیعت ، عادت او کړو وړو سره په ځانګړو شرایطو کې هماغه دی چې و او دادی د زرم ځل لپاره ، په هماغو شرایطو کې، بیا هماغه عادت او کړه وړه کوي. اوله هماغې نتیجې سره مخامخ دی چې تل په یوه شان پای ته رسېدلې او دی بیا هم په ډاډمنه توګه احساسوي چې دی آزاد دی او هرڅه چې غواړي هغه شان یې کوي لکه تر دغو تجربو مخکې یې چې کول. هر انسان که هغه عاقل وی او که هغه باځاری وي. هرڅومره او په هره کچه چې په ډاګه او سپینه هغه ته ثابته شوي وي ، بیا هم نه شي کولای په یوه ځانګړې وخت او حالت کې دوه تو پیر لرونکي کړه وړه ولري. هغه داسې احساس کوي چې ژوند له دغه بې معنی تصوره پرته (چې دآزادی بنسټ جوړوي) تصور کېدای نه شي. هغه احساسوي چې هرڅومره دغه شان یو ناڅاپي ناشونی وی، بیاهم شته، ځکه د آزادی له تصوره پرته یوازې هغه ته د ژوند احساسول امکان نه لري بلکې د هغه له تصوره پرته ژوند هم نه شي کولای.

هغه نه شي کولای له دې تصوره پرته ژوند وکړي چې په ټول ژوند کې ټولې انساني هیلې او لمسونې، د آزادی د زیاتوالي لپاره هلې ځلې دي. بډایتوب، بې وزلي، زور او کمزوري، ویاړ اونوم ورکتوب، قدرت او محکومیت، روغتیا او ناروغي، پوهه او نادانی، کار، زیار او استراحت، مړینت او لوږه، خیر او شر د آزادی ، لوړې او ښکتې کچې دي.

له آزادی نه د بې برخې انسان تصور، د هغه انسان له تصوره بل څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دي، چې ژونده يې بايللی وي...

ستر خدای د انسان خالق دی. خدای د ټولو چارو توان لري او د هغه هستي بې پايه ده. نو دا سې چې ده، بيا ګناه څه معنی لري، هغه ګناه چې له آزادۍ نه، دانسان دخبرتيا او آګاهۍ زيږنده ده؟ همدا د الهي علم موضوع او مضمون دی.

دانسان کړه وړه، د هغو عمومي او نه بدليدونکي قوانينو زيږنده دي چې په خپله د رياضي علومو د پايلې، پايله ده. نو اوس دا پوښتنه رامنځ ته کيږي چې د ټولنې پر وړاندې د انسان مسوولیت، له آزادۍ نه د انسان د آګاهۍ او خبرتيا زيږنده، څه ده؟ دا هم شوه، دحقوقو دعلم موضوع.

دانسان کړه د هغه دطبيعت او ذات او د هغه دکرکتر او پر ده دلاسبرو اغيزو تابع دي.

نو د وجدان او پر ښو او بدو کړو وړو خبرتيا چې له ازادۍ نه آګاهۍ زيږنده ده، بيا څه شي دي؟ دا د اخلاقو دعلم موضوع ده.

انسان، دبشري ژوند ګډو اړيکو ته په پام سره د هغو ټولنيزو قوانينو تابع دی چې پر ژوند لاسبري دي، خو همدغه انسان د دې اړيکو سره سره بيا هم آزاد برښنې. څنګه بايد دملتونو او بشريت مطالعه وشي؟ څنګه هغه وڅېړل شي؟ هغه په چارو کې آزاد وګڼل شي او که محکوم په جبر؟ دا کيږي د تاريخ موضوع.

يوازې زمور پر ځان باوره زمانه کې چې پوهې تبليغاتي او ټولیزې بڼه پيدا کړې ده، دچاپ د دوديدو له برکته چې دنادانۍ غوره وسيله ده، د وګړي د ارادې آزادي او اختيار داسې بڼه غوره کړې ده چې بې ځايه برښنې او آن يادول يې ناشوني دي. زمور په زمانه کې دغه تش په نوم مخکښ خلک، يعنې ناپوهې پرګنې، دطبعيت پېژندونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارونه، چې دموضوع یو اړخ څېړي، خبرې پیل کړي او هغه دحل لاره ګڼي.

دوی وایي او په خپلو خپرونو کې لیکي:

- روح او ازادي نه شته ، ځکه نه شته چې انساني ژوند د غړو دخوځښدا زېږنده دی او دغړو خوځښدا بیا دغصبې شخصیت تابع دی. روح او آزادی نه شته ، ځکه مورږ د تاریخ په کوم ناڅرګندکې له بیزو نه پیدا شوي یو. دوی وایي، لیکي او خپره وې یې، خو په دې خبر، نه دي چې په زرګونو کالونو پخوا هم ټولو مذهبونو او ټولو متفکرینوهمدغه دجبر او محکومیت قانون چې اوس دوی داسې په ټینګار او هڅو د فزیولوژۍ او ځناورپېژندنې په مرسته د هغه پر ثابتوالي ټینګار کړي، نه یوازې پېژندلی و ، بلکې هېڅکله له هغه چا انکار هم نه دی کړی. هغوی په دې نه پوهېږي چې په دې برخه کې دطبیعې علومو ونډه یوازې داده چې دهرې موضوع یوازې یو اړخ راڅرګندوی ، ځکه عقل او اراده دعلمي څېړنو له مخې دعقلي زېږون نه پرته بل څه نه دی. دا چې انسان د کوم کلي قانون له مخې دځارویو د ودې او پرمختګ دتاریخ په کوم ناڅرګند وخت کې دتیټو ځناورو نه وده کړې وې. داهغه څه دي چې اوس په نوې بڼه ، خو له مورږه په زرګونه کاله پخوا مذهب او فلسفې څېړنو کړي دي، یعنې دا چې انسان له عقلاني پلوه دجبر او محکومیت دقوانینو تابع دی، خو دا دیوه ویښته په کچه هم له مورږ سره ددې پوښتنې په آواز کې هم مرسته نه کوي، ځکه داخبره بل اړخ هم لري او هغه د آزادۍ ، انساني اختیار منل دی.

که انسان دتاریخ په یوه ناڅرګنده پړاو کې ، له بیزو نه راپیدا شوی دی، دا بله خبره هم په همدې کچه د پوهېدو وړ ده چې وایي:انسان دتاریخ په یوه څرګنده وخت کې له یو موټي خاورې نه راپیدا شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(په لومړي نظر ، xناڅرګند دی او په دويم کې بيا دزېږون سرچينه).
داپوښتنه چې د انسان دآزادۍ خبره، څنګه دجبر له قانون سره يوځای شي ؟. دتطبيقي فزيولوژۍ او ځناور پېژندنې دعلومو په مرسته آواريدي نه شي. کله چې مورږ دچونګښې، سوی او بيزو ترمنځ د ګډوالي نښه يوازې غړی او اعصاب ونيو ، حال دا چې انسان له غړو او اعصابو پرته اګاهی او وجدان هم لري.

دطبيعي علومو پوهان او د هغوی پلويان چې تصور کوي، دغې پوښتنې ته په بشپړه توګه ځواب ويلی دی، هغوی ، هغو څېړګرو ته ورته دي چې دکليسا د ديوال يو خوا سپينه او رنګ کړي او دکار مشر يا خاوند دنشتوالي نه په ګټه اخېستو سره دکړکۍ ، دريځې، سپېځلي شمايل او هغه ديوالونه چې ټولیز ترميم يې لاپای ته رسېدلی نه دی، ټول سپين او رنګ کړی او دی ته خوشاله وي چې هرځه يې رنګ کړي او کار يې په غوره او ښه توګه پای ته رسولی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹

دنورو هغو پوهو پر وړاندې چې غواړي دجبر او اختيار پوښتنې ته ځواب ووايي، تاريخ دا ځانګړتيا لري چې دتاريخ لپاره دغه موضوع ، نه دبشر د ارادې په اصل او ماهيت بلکې په تير وخت کې د هغه په څرګندیدو او ځينو ځانګړو شرايطو پورې اړه پيدا کوي.

د علم تر نورو څانګو تاريخ ، ددغې پوښتنې د آواری لپاره د نظري علومو پر وړاندې دتجربي علومو بڼه مومي.

دتاريخ موضوع نه په خپله دانسان اراده بلکې د هغه په اړه زموږ تصور دی، نو له دې کبله تاريخ، ددغو دوو سره ضد ، جبر او اختيار له رازه ډک يووالي دآواری لپاره دالهي علومو ، انقلابونو او فلسفې په شان ، په انساني کړو کې ستونزې نه لري.

تاريخ، انساني ژوند ، لکه هغه شان چې موږ ته څرګند ښکاري او يا په هغه کې د دغو دوو سره متضادو اړخونو يووالي رامنځ ته کېږي، څېړي.

دانسان په ربښتيني ژوند کې ، هره تاريخي پېښه ، ياهم انساني کړه، په ډاګه او د دغه ضديت له خوا کمې پوهېدنې پرته د درک وړ دی. که څه هم هره پېښه او هر کړه تر يوې کچې پورې په اختيار او تر يوې کچې پورې په جبر ترسره کېږي.

د تاريخ فلسفه د دې مسلې د آواری لپاره چې جبر او اختيار ، څنګه او په څه ډول او په کومه کچه په انساني کړو وړو کې اغيزمن دي او ددغو دوو اصلي ماهيت څه دی ، نه يوازې داکولای شي بلکې تر هرڅه لومړی د جبر او اختيار د مفاهيمو پېژندنه وکړي او بيا ددغو مفاهيمو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مرسته د ژوند پديدې وڅېړي. تاريخ د جبر او اختيار پېژندنه د خورا بې شمېره ، تاريخي پېښو له پايلې رابا سي.

په هرډول که مورږ دډېرو او يا هم ديوه تن د کړو وړو څېړنه وکړو ، مورږ پوهېږو چې هغه بايد دجبر او اختيار ديو ګډ ترتيب په ډول وڅېړو.

کله چې مورږ دملتونو د لېږديدو يا د وحشي قبايلو د يرغلونو يا ددرېيم ناپليون دفرمانونو په اړه غږېږو او يا د هغه چا ددې پريکړې په اړه چې يو ساعت مخکې يې د خپل تګ لپاره ، د څو لارو نه يوه لاره ټاکلې ده، په دې ټولو کې هېڅ ډول تناقض نه وينو. دجبر او اختيار هغه کچه چې ددغو کسانو په کړو وړو کې ونډه لري، مورږ ته له ورايه څرګنده ده.

زياتره وخت د اختيار دکچې: د کموالي او زياتوالي په اړه تصور توپير لري او د تصور دا توپير هم ، هغه نظر پورې اړه لري چې مورږ قضاوت پرې کوو ، خو هرڅنګه چې وي، بايد ووايو چې انساني کړه وړه د جبر او اختيار د يووالي نه پرته ، بل څه نه دي. په هر ډول کړو وړو کې په يوه ټاکلي اندازه اختيار او په يوه ټاکلي اندازه جبر وينو او هر هغه چاره چې څېړو که په هغه کې د اختيار کچه زياته وي، په هماغه کچه به په هغه کې دجبر کچه کمه وي. او که د جبر کچه زياته وي، هلته به د اختيار کچه لږه وي. . .

ډوبېدونکی انسان يو بل تن ته لاس ور اچوي، په دې توګه هغه هم ډوبوي او يا هغه مور چې خپل ماشوم ته دشودو ورکولو له امله بيحاله او خواړه غلا کوي. يا کوم سرتيری چې دسخت دسپلين له مخې د خپل افسر په قوماندې بې ګناه انسان وژني، د هغه څېړونکي له نظره چې پوهېږي دغه خلک د ګناه دسرته رسېدو په وخت کې په څه حالت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو ، لږ ګنهګاره دي يعنې دغو خلکو د هغو څېړونکو له نظره د ګناه د سرته رسولو په وخت کې خورا کم اختيار درلود او جبر پرې زيات و. نو د پريکړې په وخت کې د هغه چا په پرتله چې نه پوهېږي چې ډوبېدونکی خپله ډوب شوی او هغه مور چې غلا يې کړې ده ، وړې وه او سرتيری دې ته اړو چې د خپل افسر قوماندې ومني ، زيات اختيار لري... او نور... په دې توګه څومره چې جبر زياتېږي په هماغه کچه اختيار کمېږي.

مذهب ، انساني سالم تفکر ، علم ، حقوق او په خپله تاريخ ټول د جبر او اختيار پر دغو اړيکو يو ډول پوهېږي.

په ټولو هغو پېښو کې چې زمونږ له نظره د جبر او اختيار ونډه کمېږي او زياتېږي ، پرته له استثنا ، پر درې بنسټونو ولاړ دي:

۱- له بهرنۍ نړۍ سره د هغه چا اړيکی چې پېښه رامنځ ته کوي.

۲- له زمان سره.

۳- له هغو عواملو سره چې پېښه يې رامنځ ته کړې ده.

له بهرنۍ نړۍ سره د انسان لږ يا زيات څرګند اړيکي ، د هغه تاکلي ځای په اړه کمه يا زياته ، خو برالا پوهېدنه ده ، چې هر سړی يې له خپل چاپيريال له لري. دا هغه علت يا بنسټ دی چې ډوبېدونکی سړی يې د هغه چا په پرتله چې پر وچه ولاړ دی ، په ډاګه جبرې او آزادي يې کمه او يا د هغه چا کړه وړه چې په يوه ګڼه ګوڼه کې له نورو سره په نېږدې اړيکو کې ژوند کوي. او يا هم د ساري په توګه هغه څوک چې په کورنۍ ژوند ، دولتي چارو او يا سوداګرۍ کې اخته دی ، په ډاګه ديوه مجرد او له هغه چا سره چې له بل سره اړيکي نه لري ، آزادی کمه لري او جبر يې زيات دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مورِ یو انسان ، د هغه له چاپیریاله جلا او له نورو سره لـه اړیکو پرته وخارو ، د هغه هرڅه مورِ ته آزاد او دده په خپل اختیار کې برېښي. او کـه مـورِ د هغـه پـه چاپیریـال کې، لـه کـوم چا یـا کـوم څـه سره د هغـه اړیکي په پام کې وساتو ، دا پـه دې معنـی ، لـه هغـه چا سره چې کتـاب لولي ، یا غږېږي. او یا له هغه کار سره چې دی پرې اختـه دی، یـا آن هغـه فضا چې دی یې چاپیر کړی دی، یا هغه له هغې رڼا سره چې د هغه شا او خـوا تـه پـر پرتـو شـیانو ځلېـږي، دغـو ټولـو تـه ښـه وګـورو ، دا راتـه څرګند ېږي چې له دغو شرایطو نه هریو پر ده اغیز لري او لږ تر لږه د هغه دیوې چارې تاکونکي دي او یا یې لارښوونه کوي. او په هغه اندازه چې مورِ پوهېږو ، څومره چې د دغو عواملو اغیز زیات وي. په کړو وړو کې د هغه آزادی زمورِ تر پامه کمه او جبر پر هغه مورِ ته پیاوړی برېښي.

دویم بنسټ ، له نړۍ سره د انسـان زمـاني اړیکي دي. څومره چې لـه نړۍ سره دغه اړیکي برالا او یا پټې او سي په هماغه کچه به د دغـه زمـان په اوږدو کې څرګند او یـا پـټ وا وسي. دا هماغـه اړیکـي دي چې پایلـه یې دلومړني انسان ګناه او له جنته د هغه دشړلو او په پای کې د بشـریت د پیدایښت لامل شو. دغه لامل زمورِ تر پامه تر اوسني کـورني ژونـده(د مېړه او ښځې اړیکی) لاجبرې ښکاري. دا هماغـه بنسټ او اړیکـي دي چې د دې سبب کېږي ، هغه پېښه چې لـه پېړۍ پېړۍ، پخـوا پـه دې نړۍ کې پېښه شوې وه او له مورِ سره د زمان له لارې پرتـه بل ډول اړیکـي نـه لـري. دا وسـني انسـان تـر کړو نـه چې پایلـه یې لا څرګنـده نـه ده، جبرې ښکاره شي.

د انسان د کړو وړو د جبر او اختیار په اړه زمورِ قضاوت ، هغه وخت او واټن پورې تړلی دی چې د پېښې د پېښېدو له شېبې نـه د قضـاوت تـر وخته پورې تیر شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که زه په داسې یوې چارې قضاوت وکړم چې یوه شېبه مخکې مې ترسره کړې ده او دسرته رسېدو شرایط یې هم له اوسنۍ شېبې نه هومره توپیر نه لري ، زما چارې به ماته ناچاره او بېشکه چې اختیاري وبرېښي، خو که پر هغې چارې قضاوت وکړو چې یوه میاشت مخکې او پخوا او چور په نورو شرایطو کې پېښه شوې وه، بې ارادې به اعتراف وکړم چې که دا کار مې نه وای کړی ، تر دې غوره او ښې پایلې او آن هغه جبري پېښې به چې له دغې پېښې راپیدا شوي دي ، تر سره شوې نه وای. که د خپلې حافظې په مرسته ، له دې هم پخوانیو پېښو شویو چارو ، دساري په توګه د هغو چارو په اړه چې لس کاله پخوا پېښې شوې دي، فکر وکړم، بېشکه چې ددې کړو وړو پایله به ماته لا څرګنده وي، خو دا تصور که هغه چاره مې نه وای کړې، څه به پېښ شوی وای راته ګرانه ده. څومره چې د خپلې حافظې په مرسته لا لرې او پخوانۍ زمانې ته ورځو او یا په دې ډول دراتلونکې قضاوت کوو ، دا راته څرګنده برېي چې د اختیار په اړه زمونږ قضاوت لا تت برېښي.

په همدې توګه په تولیزو چارو کې د ارادې د آزادۍ په هکله دبدلون د کچې له برکته انسان په تاریخ کې بیا موندل کېږي. هغه پېښه چې اوس. پېښه شوې ده ، بېشکه زمونږ له نظره د ټولو هغو پېژندل شویو څېرو د کړو وړو زېرنده ده چې خپلواک ګڼل شوي دي، خو هغه څه چې لږ پخوا پېښ شوي دي او اوس هرو ورو د هغو داسې پایلې وینو چې پرته له هغه دبل څه شي تصور کولای نه شو او له بله پلوه څومره چې مونږ د پېښ په لټولو کې وروسته شاته درومو ، په همغه کچه په هغو کې د اختیار کچه رالوېږي.

د اتریش او پروس جګړه بېشکه مونږ ته دځیرک بیسمارک او نورو د کړو وړو پایله برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم په دې کې شک دی ، خو د نا پلیون جګړې لا تر اوسه هم مورږ ته د اتلانو د ارادې زیږنده ښکاري، خو صلیبي جګړو نور په پوره توګه خپل دریځ او ځای موندلای ، نو ځکه د اروپا اوسني تاریخ د هغو له تصوره پرته بې معنی دی، که څه هم د هغه وخت د تاریخ لیکونکو لپاره صلیبي جګړې هم د هغه وخت د څو تنو داسې تاریخي شخصیتونو د کړو وړو زیږنده دی چې آزاد او اختیار لرونکی ګڼل کېدل، خو ګله چې د وحشي قامونو د مهاجرت خبره رامنځ ته کېږي هېڅوک هم دا تصور نه شي کولای چې د اوسنۍ اروپا بڼه ، د اتیلا د آزادې ارادې زیږنده ده، په هره کچه چې په تاریخ کې شاته ستنېږو او خپله د څېړنې موضوع لا لرغونې او له اوسنۍ زمانې لرې غوره کوو ، د هغو کسانو په کړو وړو کې اختیار او آزادې چې د پېښو د پېښېدو سبب شوي دي، مورږ ته لا شکمن او د چارو لاربښوونکی لا مجبور بربښي.

۳) زمورږ څېړنې په دریم پړاو کې ، د علتونو پر هغو خورا بې پایه اړیکو چې څه کم او زیات زمورږ په واک کې دی او عقل د پېښو د شننې لپاره هغه ته اړتیا لري ، ولاړې دي. نو له دې د انسان هر ځانګړي کړه باید د پخوانیو پېښو د پایلې او د راتلونکو پېښو د علت په توګه خپل ځانګړی ځای لري.

کله چې مورږ ته د کومې چارې د سرته رسېدو علت پوره ښکاره نه وي، دا مهمه نه ده چې د غه چاره جنایت دي، یا خیر، یا داسې چاره چې نیکي او بدي پورې هېڅ اړه ونه لري، مورږ دا منو چې د دغې چارې سرته رسوونکی، هغه په خورا په ارادي او په اختیاري ډول سرته رسولې ده. که دغه چاره جنایت وي، تر هر څه د مخه مورږ هغه ته د مجازاتو غوښتنه کوو او که د خیر کار وي ، هغه ته به تر هر څه د مخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

درناوي کوو او کله که کومه داسې چاره ترسره شي چې له اخلاقي پلوه، نه ښه وي او نه بده. هغه پېښه مورِ، د هغه د سرته رسوونکي دقوي، غیر معمول او ازاد شخصیت زېرنده ګڼو، خو که مورِ ته دې شمېر علتونو نه یو علت څرګند وی، په هغه کې مورِ ته د څرګنده جبر ونډه پېژنو، نو ځکه د هغه جنایت لپاره لږ غچ غواړو. د ښې چارې ستاینه هم ښه لږ کوو او د سرته رسوونکي آزادي او بیا وړتیا ته هم هومره ارزښت نه ورکوو؟ که جنایت کوونکي چې د جانیانو او داړه مارو په منځ کې لوی شوی دی. د هغه ګناه پېټې سپکوي. تر خپلو ماشومانو د مور او یا پلار سرښندنه او ځاریدنه، تر هغې سرښندنې او ځاریدنې نه چې ستاینې او ګټې لپاره کېږي، ، ډېره طبیعي او بې علته برېښي، هغه کمه اختیاري او ازاده ده، نو ځکه لږه د ستاینې وړ ده، که له یوې ډلې، ګوند یا دیو مخترع له چارو او کړو وړو سره پخوانۍ پېژندګلوي ولرو، د هغه چارې مورِ کم حیرانه وي. که مورِ د زیاتې تجربې خاوند یو، که مورِ د خلکو پر کړو وړو پر جبر او اختیار پر له پسې څارنه ولرو، د هغه کړه وړه، مورِ ته زیاتره جبري برېښي او آزادي یې کمه. که زمورِ تر څارنې لاندې کړه وړه ساده وي او زمورِ تر څارنې لاندې چارې زیاتې وي، نو زمورِ تصور به د هغو له جبرې والي نه، بشپړ وي. د هغه ځوان رسوایي چې پلار یې بدنام سړی وي، د هغې ښځې بدلمني چې په څرګند بدنامه ماحول کې لویدلې وي او نیشه سړی بیا بدمستۍ ته ورستنېږي او د داسې نورو چارو علتونه، څومره چې مورِ ته څرګند وي، بیا هم مورِ ته لږ اختیاري برېښي.

که د داسې یو سړي کړه وړه چې د هغه عقلي وده خورا ټیټه وي، یعني، یو ماشوم یالیوني کړه وړه څېړو، له دې کبله چې د هغه، د کړو وړو له علتونو او د ذهن له سادګۍ سره آشنا یو، د هغه کړه وړه اجباري

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د آزادی یا اختیـار ونډه پـه هغـه کې دومره کمـه ونیـو چې د هغـو لـه علتونو نه په خبرېدو سره سمدلاسه د هغو د پایلو اټکل کولای شو.

یوازې دهمدغو دریو اصلونو پر بنسټ دی چې په ټولو قوانینـو کې د هغـو جانیـانو لپـاره د مسـوولیت پېټی کمېږي چې باڅاری یـا ذهنـي نیمګړتیا ولـري. دسد یـا آګـاهی. د زیـاتوالي او یـا کـم والي لـه امله، د هغو شرایطو ته په پام ، چې دغه پېښه په کې پېښه شوې ده، د پېښـې د پېښېدو او د هغه دقضاوت تر وخته پـورې ، وخت تـه پامرنـه او د هغـو دلایلو د لرې او ډېرې پېژندګلوی. پربنسټ دی چې دیـو چـا دمسـوولیت کچه ټاکل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰

او په دې ډول له موږه بهر چاپیریال سره زموږ دارېکو د زیاتوالي او کموالي په کچه د جبر او اختیار په اړه زموږ تصور هم زیاتېږي او کمېږي. دغه راز د پېښې د پېښېدو دله وخته د زیاتوالي او کموالي او له دغې پېښې سره دارېکو کموالي او زیاتوالي ته په پام سره ده چې، دغې پېښې پورې دارونديې پایلې اغیزې پر موږ زیاتېږي او کمېږي.

په دې ډول که موږ د داسې یو چا حالت څېړو چې له ماحول سره یې اړیکي خورا ځرګند او د هغه د کړو وړو وخت زموږ د قضاوت له وخته خورا لرې وي او هغه عوامل چې موږ ته ځرګند وي چې د هغه له املې دغه پېښې یا چاره ترسره کېږي، نو دغه چاره موږ په بشپړه توګه جبرې او د اختیار نښې په هغې کې خورا کمې ګڼو، خو که موږ د داسې یو چا حالت وڅېړو چې له بهرني ماحول سره د هغه اړیکي خورا کمزورې، د هغه د کړو وړو او یا د ځانګړې چارې د پېښېدو وخت، له اوسني وخت سره نېږدې وي او موږ له هغو عواملو سره چې د هغه له املې دغه پېښه ترسره شوې ده، پېژندګلوي ونه لرو، د هغه کړه وړه به موږ ته خورا اختیاري او آزاد وبرېښي او جبر به یې خورا کمزوري او کم ښکاره شي.

په دغو دواړو حالتو کې چې څومره د پېښې په اړه موږ خپل نظر بدل کړو، څومره چې پر پېښې د ماحول اغیزې لا زیات ځانته ښکاره کوو، څومره چې د پېښې د پېښېدو وخت لرې یا نېږدې تصور وو او یا هم یا څومره چې د پېښې عوامل موږ ته ځرګند او یا ناځرګند وي، موږ هېڅکله نه شو کولای په بشپړه توګه دیوې پېښې پېښېدل اجباري او یا اختیاري وګڼو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱)که هر څومره مورږ د چاپیریال له اغیزه آزاد او د هغه اړیکي خورا لږ و ګڼو ، بیا هم هېڅکله نه شو کولای په دغه چاپیریال کې د اختیار په مفهوم پوه شو. دانسان کړه په جبرې توګه د هغه دبدن او د هغه د ماحول تابع دي. زه خپل لاس پورته کوم او ببرته يې ښکته کوم، ماته مې خپل دغه کړه اختیاري برېښي، خو که له ځانه وپوښتم چې ایا ما کولای شول خپل لاس هرې خواته پورته کړم ؟ وینم چې ما لاس هغه پلو ته پورته کړی دی چې زما په شا او خوا کې له بل هرپلوه ، زما بدني جوړښت ته خنډ نه و. که ما له ټولو خواو نه یوه خوا ټاکلې ده ، دا له دې کبله وه چې په دغه لور دلاس پوره کښدو لپاره تر بل هرلوري، خنډ کم و. ددې لپاره چې انسان چور آزاد او اختیاري وګڼو ، هغه باید له ماحوله بهر تصور کړو ، خو داسې برېښي چې دغه چاره ناشونې ده.

۲)هر څومره که مورږ د پېښې په اړه د قضاوت وخت ، د پېښې د پېښېدو وخت ته ورنږدې وګڼو ، هېڅکله هم نه شو کولای د وخت او زمان له جبره ځان ازاد کړو. آن که دغه پېښه یوه شېبه مخکې هم شوې وي ، هغه د زمان له اغیزه ځکه آزاده نه ده چې هغه په زمان کې ترسره شوې ده. هغه دوخت له اغیزه جلا کولای نه شو. زه کولای خپل لاس پورته کړم ؟ خپل لاس پورته کوم، خو که زه له ځانه وپوښتم چې ایا ما کولای شول، په هغه شېبه کې چې تیره شوه، لاس پورته نه کړم ؟ ددې لپاره چې پر خپل ډاډ پوه شم، خپل لاس نه پورته کوم، خو دلاس له پورته کولو هغه وخت ډډه نه ده شوې، چې په هغه وخت کې ما دآزادې او اختیار په اړه فکر کاوه. هغه شېبه تیره شوې ده اونور ، زما له واکه او اختیاره وتلې ده. دغه راز هغه لاس چې ما پورته کړی، نور نو هغه لاس نه دی چې زه يې نه پورته کوم او هغه هوا چې دغه خوځېدا په کې شوې ده ، هم هغه هوا نه ده چې اوس له مانه چاپیره ده. هغه شېبه هم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راستنېدونکې ده چې دغه کړه په کې شوي دي، خو دا چې وروسته مې دلاس له پورته کولو ډډه وکړه ، دا ددې لامل کېدای نه شي چې ما نه شو کولای مخکې هم لاس پورته نه کړم. دا چې د زمان په یوه شېبه کې ، زما له خوځېدا پرته بله خوځېدا کېدای نه شوه. دا ، دا معنی نه لري چې کولای یې شول بله خوځېدا وشي. ددې لپاره چې خپله خوځېدا آزاده او اختیاري وګڼلی شوباید وکولای شو ، هغه د تیر او راتلونکي په منځ کې یعني د زمان او وخت نه دباندې تصور کړو چې دا هم ناشونې ده.

۳) هر څومره چې د پېښو د پېښېدو د عواملو د پېژندنې ستونزې، بې شمېره وي ، هېڅکله نه شو کولای د اختیار او آزادي یعنې د علت پوره نشتوالي راپیدا کړو. که هرڅومره مو ړ ته د پېښو د پېښېدو اراده خپله وي او که پردی، ناڅرګنده وي که څرګنده. د عقل لومړې هڅه د هغه علت لټونه ده چې له هغه نه پرته د دغې پېښې د پېښېدو تصور هم نه شو کېدای. زه غواړم دیو څه کولو لپاره خپل لاس پورته کړم. البته بې هر علته ، خو دا چې زه غواړم یو څه سرته ورسوم ، هغه هم بې علته او پرته له هرډول دلیله، دا په خپله زما ددې چارې د سرته رسولو علت دی.

خو آن که داسې یو څوک تصور کړو چې له هرډول اغیزه آزاده وي، د هغه دهمدې شېبې او اوسني کړه وڅارو او داسې وګڼو چې هېڅ علت هغه دې کارته نه هڅوي، د جبر اغیزه د هغه په چاروکې خورا لږ او هېڅ وشمېرو ، آن په دې حالت کې هم دسړی د بشپړې ازادی خبره نه شو کولای ، ځکه هغه موجود چې له هرډول اغیز نه بې اغیزې، د زمان نه بهر او کړه یې کوم علت پورې اړه ونه لري، نور نو انسان نه دی.

کټ مټ همداسې ، هېڅکله نه شو کولای دچا داسې کړه تصور کړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په بشپړه توګه له اختیار او آزادۍ نه بې برخې او یوازې د جبر ترقانون لاندې وي.

۱- که هرڅومره زمونږ پوهه د هغې فضا له شرایطو نه چې سړی په کې دی زیاته وي، دغه پوهه هېڅکله نه شي کولای بشپړه و اوسي. دا ځکه چې دغه شرایط په بې پایه توګه داسې دي لکه فضا چې بې پایه ده او تر هغه پورې چې پر انسان د ټولو شرایطو اغیز څرګند او ټاکل شوی نه دی، یعنې په دې معنی چې پوره جبر نه شته او هلته د اختیار ونډه لیدلای شو.

۲-هرڅومره چې د پېښې او کړو وخت او زمان، د هغو کړو له وخت او زمان نه چې مونږ قضاوت پرې کوو، لرې وګڼو، د دغو کړو د سرته رسېدو پراو تل ټاکلی دی. خو زمان او وخت بې پایه دی، له دې پلوه هم هېڅکله د پوره او بشپړ جبر تصور کېدای نه شي.

۳- هرڅومره چې د کومې پېښې یا کړو د علتونو لړۍ مونږ ته څرګنده وي. مونږ به ځکه هېڅکله د دغې لړۍ پر کړیو ترپایه پوه نه شو چې دغه لړۍ بې پایه ده، نو له دې کبله هم نه شو کولای پوره او بشپړ جبر ترلاسه کړو.

او د دې ترڅنګ، که آن په کومه پېښه کې متې آزادي هم ومنو، یعنې له هېڅ سره برابره آزادی، بیا هم ځینې وخت د ساري په توګه، د مرګ په حال کې انسان یا جنین، یا هم باڅاری (لېونی) هېڅ ډول اختیار نه لري، زمونږ دغه منلې زمونږ له خوا د څارنې وړ انسان د مفهوم دانکار معنی لرلای.

په دې ډول هره شېبه چې آزادي پای ته رسېږي، هلته انسان هم نه شته. نو له دې کبله که انساني کړه یوازې جبري او له هرډول آزادۍ بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخې وي، په هماغه کچه له تصوره لرې دي، لکه هغه کړه چې له مطلقې آزادۍ سره مل وي.

په دې ډول ، د هغه انسان، د هغو کړو د څېړنې لپاره چې له جبره پرته ، بل ډول تر سره شوي نه وي او له هر ډول ازادۍ نه بې برخې وي. باید دفضا له بې شمېره شرایطو سره آشنا شو ، باید په خپلو څېړنو کې دبې پایه وخت او زمان پرې او په پام کې ولرو او بې شمېره عوامل او علتونه وپیژنو.

ددې لپاره چې یو انسان په بشپړه توګه آزاد او له هر ډول جبرې قانون نه بې اغیزه تصور کړای شو. مور باید هغه یوازې له فضا نه دباندې ، له وخته او زمان نه وتلی او له هر ډول علت او اغیزه لرې تصور کړو ، په لومړي ډول کې ، که جبر بې اختیاره کېدای شوای، مور به دجبر هماغه یوه جبري قانون نه مرسته غوښتي وای یعنې له یوې بې محتوا اډانې نه.

دویم ډول یا پېښه کې ، که اختیار بې له جبره کېدونکي وای، مور به له هر ډول شرایطو نه آزاده ، آزادۍ ته چې دفضا ، زمان او علت له اغیزه ازاده وای، رسېدلي وای. هغه آزادي چې له زمان ازاده وي، نه شته او دا به بې اډانې(چوکاته) محتوا وای.

په ټولیز ډول به مور دوو پایلو ته چې ټول انساني نظریات پرې ولاړ دي، رسېدلي وای. د هغو دژوند نه پوهېدونکی ماهیت او بل هغه قوانین چې پر هغه لاسبري دي.

عقل وایي:

۱) چاپېریال له خپلو ټولو ډولونو اوښو سره چې د هغو په مرسته احساسېږي، یعنې ماده، خورا بې پایه ده او په بل هېڅ ډول یې د تصور امکان نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲) وخت او زمان یو بې پایه او پرله پسې او آن یوه شېبه هم نه دریدونکي لړۍ ده چې پرته له دې نه ، دغه لړۍ دربدل نه لري په بل ډول تصور کېدای نه شي.

۳) دعلتونو دلړۍ پایلې، نه پیل لري او نه پای درلودای شي.

آګاهي وایي:

۱)

یوازې زه یم او هر هغه څه چې شته والي لري، یوازې زه یم او په دې توګه فضا هم زما یوه برخه ده.

۲) زه تیریدونکي زمان او وخت ، دحال په اوسنۍ شېبه کې چې پر هغه کې دیوه ژوندي موجود په توګه آګاهي لرو ، سنجوو ، نو له دې کبله له زمانه سم بهر یم.

۳) زه دعلت له اغیزه هم بهر یم، دا ځکه چې زه ځان د خپل ژوند د هرې بنې د څرګندیدو علت احساسوم.

عقل دجبر قوانین څرګندوي او آګاهي د اختیار ماهیت.

بې پایه آزادي یا اختیار، په انساني وجدان یا آګاهي کې دژوند ماهیت دی.

بې محتوا جبر انساني عقل او د هغه درې ګونې بنې دي.

اختیار او آزادي هغه څه دي چې څېړل کېږي او جبر هغه څه دی چې څېړنه کوي. آزادي محتوا ده او جبر بڼه ده.

یوازې د پېژندنې د دوو سرچینو په جلا کېدو او ویشلو سره چې دمحتوا او بنې په توګه یو له بل سره اړه لري ، دداسې مفاهیمو لکه جبر او اختیارچې متقابلا یوبل انکاروي او په یوازې بڼه د درک وړ نه دی، پوهېدلای شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې د پېژندنې د غو دوو سرچينو ، له يو ځای کېدو نه، چې يو له بل سره اړه لري، د انساني ژوند څرګند تصور کېدای شي. د غو دوو مفاهيمو ، محتوا او بڼې نه دباندې چې په خپل يو ځای کېدو سره، متقابلا يو بل پېژني ، د ژوند تصور ناشوني دی.

هر هغه څه چې مورږ د انساني ژوند په اړه پوهېږو ، يوازې د اختيار او جبر يعنې د آګاهي او عقل ترمنځ تاکلی اړيکي دي.

پر هغه څه چې مورږ د طبيعت او نړۍ په اړه پوهېږو ، يوه داسې ځانګړې اړيکه ده چې د طبيعت د قوت او د جبر د اړتيا يا د ژوند د ماهيت او عقلي قوانينو ترمنځ شته دی.

د طبيعت د ژوند قوتونه له مورږه دباندې دی او زمورږ آګاهي پر هغه لاسبرې نه ده. هغه د ثقل د مرکز، د ربړې د ټکان، د ژوند د حيواني قوت او نورو په نامه نومو ، خو د انساني ژوند قوت او پياوړتيا داسې څه دي چې زمورږ د پېژندنې قوت او آګاهي پر هغه خبردي او مورږ هغه د اختيار او آګاهۍ په نامه يادوو.

خو له دې امله چې د ثقل پر مرکز زمورږ آګاهي لاسبرې نه لري، مګر بيا هم هر انسان هغه درک او احساسوي او هغه يوازې د جبرې قوانينو (د ټولو ستورو د ساده دروندوالي نه نيولي بيا د نيوتن تر قوانينو پورې). له مخې چې پرهغو لاسبرې دي، پېژني. آزادي هم ، په مخامخ ډول درک کېدای شي، خو ټول له هغه خبر دي، مورږ يوازې او يوازې د هغو اړوندو قوانينو (د انسان له فاني والي نيولي ، بيا تر پېچلو اقتصادي او تاريخي قوانينو پورې)له مخې چې پر مورږ لاس برې دي، پېژنو.

پېژندنه، دې ته وايي چې د ژوند ماهيت د عقل په تله او قوانينو وتلو ، هر هغه څه چې د انسان ازادي له نورو قوتونو نه جلا کوي، داده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د انسان اګاهي له هغو خبره ده، خو د عقل لپاره هغه له نورو نه هېڅ توپير لري... په هغو علوموکې چې موضوع يې د ژوندیو موجوداتو پېژندنه او څېړنه ده. هغه څه چې مورِ ته څرګند دي، جبري قوانين او هغه څه چې ناڅرګند دي، دژوند قوت ګڼو. د ژوند قوت د هغو څيزونو پاتې شونکي دی چې مورِ هغه د ژوند دماهيت په توګه پېژنو.

په تاريخ کې کټ مټ همداسې ده:

پرهغه څه چې پوهېږو، هغه جبري قوانين ګڼو او هغه څه چې نه پېژنو او نا څرګند دي، هغه ازادي بولو.

دتاريخ لپاره ازادي، د هغو ناپېژندلو شويو، پاتې شوونکي دي چې مورِ د انسان د ژوند دقوانينو په اړه پرې پوهېږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱

دعلتونو اړیکو ته پام له بهرنۍ نړۍ او وخت سره د انسان د اختیار او آزادۍ د څرګندونو څېړنه ، د تاریخ موضوع ده.

دا په دې معنی چې تاریخ، آزادۍ او اختیار د عقلي قوانینو له مخې څېړي، نو له دې کبله تاریخ تر هغه ځایه علم ګڼل کېږي چې اختیار او آزادي د قانون په مرسته وپېژندله شي.

د تاریخ د څېړنې له مخې د یوه قوت په توګه ، پر تاریخي پېښو د انسان د آزادۍ، یعنې د قانون له اغیزه د آزاد قوت ، هغه څه ته ورته دي، لکه هغه شان چې نجوم داسې یو قوت مني چې په اختیاري بڼه پرکیهان او د ستورو پر خوځون اغیز کوي.

د دغه شان یو څیز منل ، له ټولو شتو قوانینو نه سترګې پټول دی. یعنې ټولو پوهو او پېژندنو ته شا کول. آن که داسې یو خوځېدونکي څیز چې له فزیکي قوانینو نه هم خپلواک وي، شته والي ولري، نو دا ، دا معنی لري چې د کپیلر او نیوتن قوانین هم نه شته او نور نه د کیهان او ستورو د خوځون هېڅ کوم قانون هم اعتبار نه لري او نه شته. آن که د انسان یو اختیاري او آزاد خوځون هم وي، هېڅ یو تاریخي قانون به شته والي ونه لري او د تاریخي پېښو په اړه به هېڅ تصور، تصور هم پیدا نه کړي.

له تاریخي پلوه داسې ټګلوري شته چې انساني ارادې د هغو په اوږدو کې خوځېږي، د دغو ټګلورو ، یو سر په ناخرګندو رازونو کې پټ او په بل سر کې یې د انسان پر آزادۍ پېژندنه او آګاهي د اوسنۍ شېبې په فضا او په اوسنۍ زمانې کې، علتونو سره په پام کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوځښې.

څومره چې د دغو خوځون ډګر مورِ ته څرګند او پراخه وی، په هماغه اندازه به د خوځون قوانین مورِ ته څرګند او ثابته وي، خو د دغو قوانینو پیدا کول او پېژندنه د تاریخ دنده ده.

د هغې تګ لوري له مخې چې اوس علم د خپلو موضوعاتو د څېړنې لپاره غوره کړې دی او د هغو په رڼا کې د پېښو علت د انسانانو په آزاده اراده کې لټوي، د قوانینو پېژندنه ګرانه خبره ده، ځکه هر څومره چې د انسان د آزادۍ لمن رالنډه کړو ، خو همدا چې له هر قانون نه د هغه د وتلی قوت په توان پوه شو ، په خپل سر مو له قانونه سر غړولی دی.

همدا چې تر پایه پر دغو قوانینو سترګې پټې کړو ، یعنې آزادۍ ته، تر پایه دیوه مرستندوی علت په سترګه وګورو ، په دې مو سر خلاصېږي چې پر علتونو لاسبری نه لرو او هغه وخت دی چې تاریخ د علتونو د لټولو پر ځای د قوانینو موندل خپله دنده ګڼي.

د دغو ډول قوانینو لټونه لا ډېره پخوا پیل شوې ده او د تفکر او شننې هغه نوې بڼه چې تاریخ یې باید پیل کړي، په کرار کرار را منځ ته کېږي. هڅې پیل کوي او له هغه سره همهاله پخوانی تاریخ د پدیدو او څیزونو د علتونو له لټولو په کرار کرار مخ اړوي او دځان د ورکولو په بهېر کې وړاندې درومي.

ټولو بشري علومو همدا لاره وهلې ده. د ریاضي علم تر ټولو علومو ځیرک علم دی. دغه علم ، خورا کمکي برخې ته په رسېدو سره ، د کمکیتوب چاره پرېښوده او د دغو خورا وړو او ناڅرګندو څیزونو په راټولو یې نوی پړاو پیل کړ. د ریاضي علم د علتونو مفهوم ته شا کړه او د مفاهیمو پر ځای یې د دلایلو لټونه او د قوانینو پیدا کولو ته مخه کړه. یعنې د ټولو ناڅرګندو او بې پایه کمکیو عناصرو د ګډو ځانګړتیاوو

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانون ته.

کـه څـه هـم نـورو علومـو هم همـدا ، خـو پـه بـل ډول د تفکـر همـدا لاره غوره کړې ده. کله چې نیوتن د جاذبې قانون راڅرګند کړ، هغه دا نه ویل چې لمر یا ځمکه کولای شي، نور ستوري ځان ته راجذب کړي، خو هغـه دا وویل چې ټول ستوري، له سترو نیولې بیا تر کوچنیو پورې، دیوبل دجـذبولو ځانګړتیـا لرونکـي دي. یعنـي د سـتورو د خوځښـدا دعلـت موضوع یې راوسپړله او هغـه ځانګړتیـاوې یې څرګندې کړې چې په ټولو ستورو کې لـه خورا لویـو او سترو رانیـولې بیـا تـر خورا کوچنیـو پورې سره ګډې دي.

طبیعـي علـوم هـم کـټ مـټ همدا سې کـوي. دغـو علومـو هـم دعلـت لټونې چارو تـه مخـه کړه او د قوانینـو پلټنـه کـوي. تـاریخ هم پـه همـدې دریځ کې ولاړ دی. که د تاریخ موضوع، نه د ځښنو خلکو دژونـد د پښښـو ، بلکې په ټولیز ډول د خلکـو او بشـري ټولنې د غورځنګونـو او خوځـون مطالعـه او څېړنـه ده، نـو بایـد دعلتونـو دمفهـوم پلټنـه پریـږدي او د قوانینو پلټنه ځکه وکړي چې د آزادۍ په ټولو او آن خورا وړو عناصرو کې سره ګډ ، برابر، نه جلاکېدونکي او راټول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲

له هغه وخته چې د کوپرنیک قانون کشف شو او دا ومنل شوه چې دالمر نه دی چې دځمکې په شا او خوا ګرځي بلکه دا ځمکه ده چې دلمر پر شا او خوا چورلېږي. نو دپخوانیو ستورپوهانو هرڅه په اوبو لاړل. دا کېدای شوه چې دستورو او کیهان په اړه دپخوانیو ستورپوهانو اند او نظریات وساتل شي او دغه نوی قانون هم ومنل شي، خو دهغه نه منل ځکه ګران و چې نور د بطلیموس نجوم ته غاړه اېښودل ګران و، خو بیا هم دکوپرنیک د قانون ترکشفه وروسته دبطلیموس د نجومو بازار لا تر ډیرو وختونو پورې تود و.

له هغه وخته چې دلومړي انسان وویل او دایې ثابته کړه چې د زوکړې او جنایاتو شمېر د ریاضي د قوانینو تابع دی او یا پېژندل شوي. جغرافیایي، سیاسي، اقتصادي شرایط، دا یا هغه ډول حکومتي اداره رامنځ ته کوي، یا له ځمکې او خاورې سره د خلکو ځانګړې اړیکي، د هغو خلکو دخوځون لامل کېږي. له هماغه وخته تاریخ خپل هغه ماهیت نابود کړ چې دغه هر څه پرې ولاړ وو.

دا کېدای شو چې نوی قوانین ونه منل شي او دتاریخ په اړه پخواني نظریات وساتل شي، خو داسې برېښېده، تر هغه پورې چې نوي قوانین رد نه شي، نه شو کولای د انسانانو دآزادې ارادې په توګه دتاریخي پېښو څېړنو ته دوام ورکړو، ځکه که دحکومت کوم ډول، یا دکوم قام، کوم خوځون، دکومو جغرافیاوي قام پېژندنې یا اقتصادي شرایطو په پایله کې شوی وی، نو دا وینا چې د وګړو دا اراده چې څه ډول واک یې تېنګ کړی دی، یا یې کوم غورځنګ خوځولی دی، نه شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای د هغه واک یا غورځنګ علت وګڼو ، خو له دې سره سره تاریخ د پخوا په شان دشمېرنې، جغرافیې، سیاسي اقتصاد ، پرتلیزه فلالوژي اوجیالوژي علومو په ملتیا چې د هغه له اصولو سره اړخ هم نه لګوي، زده کېږي.

تر ډېرو او په سختۍ سره دطبیعت په فلسفه کې د نویو او زړو نظریاتو ترمنځ سیالي روانه وه. الهایات، دپخوانیو نظریاتو ساتنې او ملاتړ ته ولاړو او دنویو نظریاتو پلویان یې پر کفر او ایمان پر راپرزولو تورنول، خو همدا چې رښتیا بری وموند په هماغه تند قوت یې دنویو نظریاتو پلوي کوله.

نن هم کټ مټ همدا سې د تاریخ د زاړه ډول او نوې فلسفې ترمنځ سیالي په هماغه قوت روانه ده. الهیات نه یوازې له زړو او پخوانیو نظریاتو نه ملاتړ کوي بلکې نوې فلسفه پر کفر او ورانۍ تورنه وي.

ددواړه خوا پلویان ښه پیاوړتیا ښیي یې هم ددې او هم د هغه نظر پلویان دسیالۍ دواړو لمسونې کوي او حقیقت پټوي. له یوې خوا دپېړیو په اوږدو کې د ودانې شوې ودانۍ دراپرزیدلو ویره او پېښماني ده او له بلې خوانه د جهل د ودانۍ دراپرزیدلو سودا.

هغو کسانو چې په طبیعي فلسفه کې ، دحقیقت پر وړاندې سیالي کوله، داسې یې انګېرله ، که دوی دغه حقیقت ومني، ایمان واک به ړنګ، داسمانونو پر پیدا ېښت اعتقاد به سست او د یوشع، له معجزې به انکار وشي. د کوپرنیک او نیوتن دقانون پلویانو داسې تصور کاوه چې دنجوم قوانین د مذهب ضد دي. دساري په توګه ولتر دجاذبې قانون ، دوسلې په توګه دمذهب پر وړاندې کاراوه.

نن هم ټول حالات کټ مټ همدا سې دي، یعنې همدا چې د جبر قانون دې ومانه، تا په دې تورنوي چې تا د روح، نیکۍ او بدۍ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

مفاهيمو او دکليسا او دولت له ټول جوړښتونه چې پر دغـه بنسټ ولاړ دي، انکار کړی دی.

اوس هم دجبر نابللي پلويان لکه ولتر په خپله زمانه کې ، لـه دغـه قانونه لکه وسله ددين پروړاندې کار اخلي، حال دا چې په نجوم کې هم ، دکوپرنيک دقانون په څير ، دتاريخ په اړه دجبر قانون، نه يوازې هغـه بنسټونه چې د دولت او کليسا جوړښتونه پرې ولاړ دي، نـه ړنګوي بلکې د هغه دټينګوالي لامل دي.

لکه په هغـه زمانـه کې دنجوم، اوس هم دتاريخ په اړه ، دنظر ټول اختلافـات يـوازې د يـوه تـاکلي مطلـق پـر منلـو دي. هغـه مطلـق چې د محسوسو او ليدونکو پديدو د ارزونې لپاره کارول کېږي. د ارزونې دغه مطلق يا ملاک هغه وخت د ځمکې نجوم و او اوس د تاريخ له مخې ، د وګړي يا فرد خپلواکي يا آزادي ده.

د هغې دمطلق يووالي دمنلو او نه منلو په اړه دی چې د مسوسو او څرګندیدو د آواری لپاره کاريږي. داورولو يا حل دغـه محـک پـه نجوم کـې ناخوځـبدونکې ځمکـه او پـه تـاريخ کـې بيـا هغـه دشخصـيت ناپيلتوب او اختيار دی.

لکه هغه شان چې په نجوم کې دځمکې دخوځون دمنلو ستونزه په دې کې وه چې پـه مخـامخ توګـه دځمکې د نـه خوځـون او همدغـه راز د ستورو دظاهري خوځون نه سترګې پټول و ، دغه راز دتاريخ لپاره هم پر فضا او زمان کې د وګړي دښکيل والي دقانون او لـه اغيزمنـو بهـرونـو نه دوګړو له اړيکو د خلاصون د منلو ستونزه، په دې کې ده چې انسـان بايد دآزادی له ځانګړی ظاهري احساسه سترګې پټې کړي، لکـه هغـه شان چې په نجوم کې نويو نظرياتو ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"رښتيا هم مورږ دځمکې خوځون نه احساسوو، خو د هغې دنه خوځون نه، بې معنی پايلې ته رسېږو، خو دا چې، د هغه دخوځون منل چې محسوس نه دی، مورږ قانون ترلاسه کوو".

په تاريخ کې بيا نوي نظريات هم داسې وايي:

"دا سمه ده چې مورږ خپلې خنډونه نه احساسوو، خو ځان ازاد ګڼلو نه بيا، ناوړه او پوچې پايلې ته رسېږو، حال دا چې، که ځان دبهرنۍ نړۍ او زمان تابع او دعلتونو په ښکيل کې ښکيل وګڼو، قانون ته رسېږو".

په لومړي حالت کې بايد په فضا کې د سکون له منل شوي نظر نه سترګې پټې شوې وای او خپل ناحس کېدونکي خوځون مو منلای وای، او په اوسنۍ حالت کې کټ مټ بايد په هماغه کچه اړيو له هغې آزادۍ نه تير شو چې پرې خبر يو او خپل نامحسوس جبر ومنو.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library